

ANÀLISI CRÍTICA DE LA COBERTURA DE L'ENCAIX
DE **CATALUNYA** I **EUSKADI** DINS ESPANYA
A TRAVÉS DELS DISCURSOS DE LA PREMSA
ESPANYOLA, CATALANA I BASCA PUBLICATS
DURANT LA TRANSICIÓ I FINS L'APROVACIÓ
DELS ESTATUTS CATALÀ I BASC (1975-1979)

El discurs editorial i de les columnes d'opinió publicats per
ABC, El País, La Vanguardia, Avui, El Correo i Deia

DOCTORANDA
CRISTINA PERALES GARCÍA
DIRECTOR
DR. XAVIER GIRÓ MARTÍ

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Facultat de Ciències de la Comunicació
Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Facultat de Ciències de la Comunicació
Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura

**Anàlisi crítica de la cobertura de l'encaix
de Catalunya i Euskadi dins Espanya
a través dels discursos de la premsa
espanyola, catalana i basca
publicats durant la Transició i fins
l'aprovació dels estatuts català i basc
(1975-1979)**

El discurs editorial i de les columnes d'opinió publicats
per *ABC, El País, La Vanguardia, Avui, El Correo i Deia*

Doctoranda: Cristina Perales García

Director: Dr. Xavier Giró Martí

Tesi doctoral
(Bellaterra, juny 2012)

Aquesta tesi ha estat finalitzada en el decurs del projecte titulat: "La construcción mediática de los conflictos políticos y territoriales en España: estudio de los discursos y de las narrativas" (CSO2010-20047), finançat pel Ministeri de Ciència i Innovació, sota el Programa Nacional d'I+D+I.

A María de la Paz González,

In Memoriam

ÍNDEX

Volum I

Introducció	9
Presentació	10
Agraïments	16

I. PART

Fonamentació Teòrica

1. La identitat nacional, nacionalisme i nació	20
1.1. El nacionalisme: de la identitat ètnica a la nacional	
1.1.1. La construcció de la identitat nacional	
1.2. El poder de la nació i de l'Estat	
2. Context històric i polític de la Transició	38
2.1. La incertesa d'Espanya a partir de 1975	
2.2. L'arribada de la democràcia: el nou mapa espanyol	
2.3. La Constitució i els Estatuts d'Autonomia	
2.3.1. Delimitació jurídica de la <i>nació</i> política	
2.3.2. L'Espanya asimètrica: la CE i els territoris històrics	
3. Els diaris com a actors polítics	66
3.1. El rol dels diaris. La mediació política	
3.1.1. La rigidesa i flexibilitat en el procés de producció periodística	
3.2. La construcció social de les peces periodístiques	
3.2.1. La mirada dels diaris: el fet noticable	
3.3. La ideologització del diari	
3.3.1. Les peces periodístiques: opinió o propaganda?	
4. Anàlisi del discurs periodístic	86
4.1. Pragmàtica. El principi de cooperació	
4.2. Anàlisi Crítica del Discurs (ACD)	

II. PART

Estudi Empíric

5. Objectius, hipòtesis i metodologia	100
5.1. Proposicions corol·làries del marc teòric	
5.2. Objectius i hipòtesis	
5.3. Justificació de la mostra	
5.3.1. El camp	
5.3.2. Procediment. Buidat macrosemàntic	
5.4. Microanàlisi: temes, implicacions i pressuposicions	
5.5. Estructura i recursos discursius	
6. Anàlisi de les peces triades d'ABC	116
6.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
6.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
6.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
6.3.1. L'editorial "Reflexión ante los estatutos" (23/10/79)	
6.3.2. La columna de Jaime Campmany "El encanto de la autonomía" (27/10/79)	
6.4. Notes corol·làries d'ABC	

7. Anàlisi de les peces triades d' <i>El País</i>	154
7.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
7.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
7.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
7.3.1. L'editorial "Sí a los estatutos" (24/10/79)	
7.3.2. La columna de Antonio Senillosa "Después" (31/12/78)	
7.4. Notes corol·làries d' <i>El País</i>	

Volum II

8. Anàlisi de les peces triades de <i>La Vanguardia</i>	221
8.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
8.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
8.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
8.3.1. L'editorial "Manos a la obra" (07/12/78)	
8.3.2. La columna de Manuel Jiménez de Parga "Lo que es y lo que no es una Constitución" (06/12/78)	
8.4. Notes corol·làries de <i>La Vanguardia</i>	
9. Anàlisi de les peces triades d' <i>Avui</i>	259
9.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
9.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
9.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
9.3.1. L'editorial "Un 'sí' rodund" (25/10/79)	
9.3.2. La columna de Manuel Cruells "Permanent fidelitat a Catalunya" (09/12/78)	
9.4. Notes corol·làries d' <i>Avui</i>	
10. Anàlisi de les peces triades d' <i>El Correo</i>	289
10.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
10.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
10.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
10.3.1. L'editorial "Hoy, referéndum" (25/10/79)	
10.3.2. La columna de Gaspar "Foralismo y Constitución" (07/12/78)	
10.4. Notes corol·làries d' <i>El Correo</i>	
11. Anàlisi de les peces triades de <i>Deia</i>	319
11.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
11.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
11.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
11.3.1. L'editorial "Sí-Bai" (25/10/79)	
11.3.2. La columna de Félix García Olano "Un camino abierto" (23/10/79)	
11.4. Notes corol·làries de <i>Deia</i>	

III. PART Conclusions

12. Resum de resultats i conclusions	361
12.1. Resum de resultats	
12.2. Conclusions i valoracions	

IV. PART	
Application for a European doctorate: Summary in English	
Preliminary note	384
13. The press coverage of the conflict: the position of Catalonia and Euskadi inside Spain	
13.1. Objectives, hypotheses and methodology	
13.1.1. Objectives	
13.1.2. Procedure and instruments of analysis	
13.2. Results	
13.3. Conclusions and final reflections	
V. PART	
Bibliografia	414
Webgrafia	
VI. PART	
Annexos ¹	428

¹ Nota de l'autora: Per una qüestió de volum, part dels annexos, concretament les fitxes analítiques, es presenta en el CD que s'adjunta al final de la recerca. La consulta pertinent serà notificada al lector/a convenientment, un cop arribats als apartats oportuns.

Introducció

“Porque el lenguaje participa en la vida a través de los enunciados concretos que lo realizan, así como la vida participa del lenguaje a través de los enunciados”

M. Bakhtin

Presentació

La primera dècada del segle XXI ha estat caracteritzada a Espanya per intents sobiranistes a alguns *territoris històrics* que conformen l'Estat. En concret, Euskadi i Catalunya.

El Govern de la Comunitat Autònoma Basca, liderat per Juan José Ibarretxe (PNV) va treballar en una proposta de reforma estatutària² que va arribar a presentar l'any 2005 davant el Congrés dels Diputats. Era la primera vegada de la recent etapa democràtica espanyola que una comunitat autònoma presentava una proposta autodeterminista per ser discutida a les Corts espanyoles.

Tot i que el resultat de rotund rebuig a la proposta basca no va sorprendre ningú, sí que resulta interessant remarcar la simbologia de l'esdeveniment en sí. Per primera vegada es discutia al Congrés un pla sobiranista proposat per un govern autonòmic.

El pla d'Ibarretxe, abans d'arribar al Congrés, va xocar directament amb la idea de l'anterior govern central del PP (al poder des de març de 1996 fins març de 2004), que sostenia que el futur de l'Estat passava per la unitat estatal i reconeixia *només* la sobirania del poble espanyol. En arribar el PSOE al govern, amb la crispació creada al voltant dels plantejaments de l'executiu basc i la pressió realitzada des dels bancs de l'oposició, s'obre un període de clara implicació mediàtica. Cal

² Sobre la cobertura elaborada per *El País* i *El Periódico de Catalunya* al voltant del *Pla Ibarretxe*, vegi's PERALES, Cristina (2009) *Análisis crítico de la cobertura del Plan Ibarretxe en el discurso editorial elaborado por El País y El Periódico de Catalunya: entre el 29 de enero y el 6 de febrero de 2005*. Treball de recerca. Cerdanyola del Vallès, UAB.

mencionar que en el moment de tancar-se aquesta recerca (2012) a Euskadi continua vigent l'Estatut de Gernika, la norma aprovada l'any 1979.

El cas basc no ha estat l'únic exemple. A Catalunya l'any 2006 es va aprovar un nou Estatut que venia a substituir l'anterior, vigent també des de 1979. Tot i que des de l'any 2006 la gestió de Catalunya es fa en base a aquesta nova norma bàsica, l'any 2010 el Tribunal Constitucional (TC) admet a tràmit el recurs d'inconstitucionalitat³ que presenta el Grup Parlamentari Popular del Congrés dels diputats. El TC emetria, el 28 de juny de 2010, una sentència⁴ en la qual deixava sense eficàcia jurídica la proclamació de Catalunya com a *nació* i tinxava d'inconstitucionals 14 articles.

La reacció ciutadana a això va ser notòria. El 10 de juliol de 2010 més d'un milió de persones es manifestaren en protesta contra la sentència del TC. El lema que encapçalava la manifestació era: "Som una nació, nosaltres decidim"⁵. Des del 2009 i fins l'abril de 2011, 554 municipis —d'un total de 947 que hi ha a Catalunya— van organitzar consultes populars sobre la independència convidant a participar els ciutadans majors de 16 anys i censats a la localitat. Es van emetre 881.564 vots, és a dir, un 18,8% dels ciutadans convocats hi van participar. Els vots positius, a favor de l'autodeterminació, van ser la majoria —92,2%— i de negatius es van obtenir un 6%⁶. Aquests referèndums populars eren simbòlics, per tant no vinculants. Les consultes varen començar a Arenys de Munt (Maresme) i van finalitzar a la ciutat de Barcelona (Barcelonès).

El Parlament català va aprovar una moció (al març de 2011) en la qual es declarava "el dret a l'autodeterminació dels pobles com un dret irrenunciable del poble de Catalunya". La moció, en tant que declaració, no tenia cap efecte pràctic però sí una profunda càrrega simbòlica que va mostrar que CiU, ICV-EUiA, ERC i Solidaritat Catalana estaven a favor de l'autodeterminació i, per la seva banda, PSC, PP i

³ Vegi's el següent link per conèixer els continguts en què es basava el recurs d'inconstitucionalitat presentat pel Grup Parlamentari Popular:

http://www10.gencat.net/eapc_revistadret/recursos_interes/especial%20estatut/documents%20especial%20estatut/SDJR/recursos/4_a_1_recurs_pp/ca [Darrera consulta: 27.01.2012]

⁴ Per conèixer amb més detall el contingut de la sentència, se suggereix la lectura del document publicat al BOE:

http://www10.gencat.net/eapc_revistadret/recursos_interes/especial%20estatut/documents%20especial%20estatut/SDJR/pdfs/BOE_11409_STC_31_2010.pdf [Darrera consulta: 27.01.2012]

⁵ Vegi's la lectura de l'anàlisi sobre la cobertura que van fer la premsa estatal, basca i catalana durant la manifestació del 10 de juliol com a conseqüència de la sentència del TC a Perales, Xambó i Xicoy (2012).

⁶ Dades facilitades per la Coordinadora Nacional de les Consultes i publicades al web: <http://www.coordinadoranacional.cat/municipis/resultats/> [Darrera consulta: 27.01.2012]

Ciudadans, en contra. A més va servir per donar suport a la consulta sobiranista que un mes més tard se celebraria a la ciutat comtal.

Evidentment, projectes de reforma estatutària com la presentada per Ibarretxe davant dels diputats del Congrés o bé la multitudinària manifestació del 10 de juliol de 2010 (coneguda com 10-J) i les consultes populars sobiranistes no són moviments que sorgeixen de la nit al dia. Tot i que molts politòlegs assenyalarien el període de govern del conservador José María Aznar (1996-2004) com una etapa molt restrictiva pel que fa a aspiracions nacionalistes —que no sobiranistes—, resulta oportú fer una visió retrospectiva per veure com es van tractar les singularitats territorials en el moment de *construir* l'Estat de les autonomies.

L'exercici retrospectiu es farà a través de l'anàlisi dels discursos dels diaris perquè continuen sent institucions de poder des d'on es construeix l'opinió pública. Els mitjans transmeten una representació particular del món a uns lectors, oïdors o telespectadors, a partir de la qual es construeix la pròpia realitat en què la societat està sotmesa. Els mitjans són actors polítics i com a tals intervenen en els conflictes dels quals se'n fan ressò, amplificant-los, modificant-los, intervenint-hi. Com a co-constructors de la realitat social i política també, necessàriament, són co-constructors d'identitats.

La mirada constructiva dels *media* és interessant —i en particular dels diaris, en la recerca— perquè tenen una responsabilitat social: és a través d'ells que es percep el món i es té una aproximació de la *realitat*; els mitjans ajuden a construir la identitat individual i col·lectiva que considerem *nostra*.

L'estudi que es presenta tracta d'analitzar el rol dels diaris dins els conflictes nacionalitaris⁷, i en especial, sobre l'autodeterminació en un moment crucial històricament: el moment en què *s'inventa* l'Estat de les autonomies. S'analitzarà de quina manera es veuen les singularitats nacionalistes en la conformació de l'Estat unitari i si els diaris afavoreixen o silencien el poder dels pobles per decidir lliurament el seu futur.

El punt de partida de la recerca és que la Transició espanyola no va atendre les aspiracions sobiranistes d'alguns territoris que reclamaven el reconeixement de les

⁷ Emprem el vocable "nacionalitari" per qualificar fenòmens o conceptes que giren al voltant de grups humans que reclamen ser reconeguts com a nació, sense precisar si la posició és nacionalista, contrària o neutral. Així com podem parlar de conflictes identitaris, és a dir, que tenen a veure amb identitats, els nacionalitaris tenen a veure amb reivindicacions al voltant de l'eventual nació.

seves singularitats, com va ser el cas de Catalunya i el d'Euskadi. Les presses per entrar en un període de democràcia, per trencar amb una herència dictatorial de 40 anys d'estancament i la creença d'una Espanya única i unida, no han servit per apaivagar el reclam que les nacions espanyoles demanen actualment.

Les convocatòries de consultes populars sobiranistes o les propostes estatutàries autodeterministes que s'han viscut recentment, són una bona mostra de les permanents disputes entre l'Estat i les autonomies; en definitiva, són una mostra d'una relació centre-perifèria en permanent tensió.

La part empírica de la recerca consisteix en una anàlisi crítica de les columnes d'opinió i editorials que van publicar *ABC*, *El País*, *La Vanguardia*, *Avui*, *El Correo* i *Deia* entre 1975 i fins 1979 al voltant del nacionalisme català i basc i el dret a l'autodeterminació d'aquests pobles.

El treball analitza el posicionament que prenen els diaris davant les següents temàtiques concretes: la mort de Franco, la instauració de l'Aberti Eguna, les eleccions legislatives, el restabliment de la Generalitat de Catalunya, el referèndum popular de la Constitució Espanyola i els referèndums per l'aprovació dels estatuts català i basc.

L'estudi se centra en l'anàlisi d'editorials i columnes d'opinió. Els editorials són d'interès en la recerca perquè és especialment en ells on es veu més clarament les posicions ideològiques de l'empresa periodística. És a dir, els articles contenen l'ADN del diari, concentren els axiomes ideològics —que és el que interessa en el present treball— que es poden desplegar al llarg de les pàgines del rotatiu. Les columnes, per la seva part, són els espais que el diari es reserva per presentar opinions que poden ser confluents o dissidents amb la línia ideològica del mitjà.

L'anàlisi permetrà demostrar que els diaris s'alineen amb el nacionalisme espanyolista (Núñez Seixas, 2004a) o el que més endavant anomenem *unionisme*, en els casos de *ABC*, *El País*, *La Vanguardia* i *El Correo*; però també amb els nacionalismes perifèrics —català i/o basc—, com seran els casos d'*Avui* i *Deia*. Tot i això, com es veurà, el posicionament ideològic d'esquerra-dreta no serà sempre coincident amb el posicionament ideològic nacionalitari. A més, es mostrarà com els mitjans han vulnerat part del compromís que tenen amb els seus lectors —el d'oferir informació veraç en tot moment i no mentir, principalment—.

Amb la metodologia emprada s'extraurà, en la mesura del que sigui possible, proposicions de la matriu ideològica nacionalitària de cadascun dels diaris i a més es discutiran.

El primer capítol de la fonamentació teòrica estudiarà els conceptes clau d'identitat, nacionalisme i nació des d'una perspectiva construccionista. Es proposarà una definició operativa de l'autodeterminació com exercici per part d'una comunitat de decidir com vol organitzar-se políticament.

En el segon capítol s'estudiarà el context històric i polític de la Transició espanyola per situar el moment de la construcció de l'Estat espanyol, els principals temes de discussió que es van posar en aquell moment sobre la taula i els serrells que van quedar pendents de resoldre llavors.

En el tercer apartat se sostindrà de la mà de Borrat (1989), Idoyaga i Ibarra (1998), Louw (2005) i Richardson (2007) que els mitjans de comunicació són actors polítics i la seva afecta al desenvolupament dels conflictes dels quals se n'ocupen, afavorint la seva escalada o desescalada. A més, a part de la seva influència —un aspecte fora de l'abast del nostre estudi— legitimen o deslegitimen els actors implicats i les seves propostes i accions. És més, en el desplegament dels seus discursos poden arribar a vulnerar el contracte de comunicació (Charaudeau, 2006) que estableixen amb els seus lectors o audiències.

Un cop vist el paper que desenvolupen els diaris, serà el moment d'especificar l'enfocament que s'utilitzarà per abordar l'estudi empíric. El quart capítol, doncs, amb el qual finalitzarà la primera part sobre la fonamentació teòrica, aproximarà l'Anàlisi Crítica del Discurs com a enfocament interdisciplinar que servirà per revelar les empremtes ideològiques i els possibles abusos de poder en els discursos dels mitjans.

En la segona part de la investigació, al cinquè capítol, es formularan els objectius i les hipòtesis i s'explicarà la metodologia que s'emprarà per assolir-los i verificar-les. S'oferirà també una explicació dels tipus i nivells d'anàlisi als quals se sotmetran les peces a estudiar.

Del capítol sisè i fins a l'onzè, s'aborden l'anàlisi dels diaris. De cadascun dels sis diaris s'analitzarà els editorials i les columnes d'opinió escollides. De totes les peces s'extraurà els temes i les proposicions explícites i implícites per construir,

en la mesura del que sigui possible, el perfil ideològic del diari. Alguns editorials i columnes (una peça de cada diari), a més, seran sotmesos a un segon anàlisi més profund on s'estudiaran les implicacions i pressuposicions, es desvetllaran les estratègies discursives així com preferències lèxiques destacables i les maximitzacions o minimitzacions de les bones o males accions dels protagonistes.

El capítol dotzè servirà per comparar els sis diaris i per extreure les conclusions de la investigació.

Com que la recerca opta a menció europea, el capítol tretzè conté un resum del treball en anglès. La normativa acadèmica determina que les tesis escrites en alguna de les llengües oficials de l'Estat han de presentar un resum i les conclusions en llengua estrangera. S'escull, doncs, l'anglesa.

Agraïments

Conscient de la gran quantitat de converses que he encetat amb els temes estudiats en la recerca, he de començar l'apartat d'agraïments demanant disculpes a tots i totes les que m'heu donat suport en aquest temps, fent-vos còmplices i partícips de les meves dèries. Gràcies per ajudar-me a créixer intel·lectualment, per regalar-me esperit crític i en moltes ocasions per ensenyar-me a mirar des d'un punt de vista més distanciat i responsable. Gràcies per tots els suggeriments i consells que, seguits o no, han contribuït a millorar aquesta recerca.

En un lloc molt destacat vull agrair l'atenció i dedicació del meu director, en Xavier Giró. Ha estat un gran privilegi poder comptar amb la seva companyia i guia des de l'elaboració del treball de doctorat —tesina—, etapa que culmina avui amb la presentació de la tesi. Li agraeixo tot l'assessorament rebut, els consells, ensenyar-me a cuidar les paraules i a llegir i escoltar amb la cella aixecada. M'ha ensenyat a investigar i a gaudir fent-lo. Li he d'agrair tot això i més: a ser conscient i assumir els errors i deficiències dels treballs que és el que ens fa ser millors investigadors, periodistes, consumidors i, en definitiva, millors persones. Sense la seva orientació i rigurositat, així com suggerències bibliogràfiques, aquest treball hauria tingut molts més errors dels que encara té i dels quals en sóc l'única responsable. Mai oblidaré les nostres llargues xerrades que m'han ajudat a veure la meva evolució, tot reflexionant sobre els fracassos i els èxits que necessàriament acompanyen el camí de la recerca.

Estic especialment agraïda pel recolzament i acompanyament rebut de la Ludi Thouverez i l'Enric Xicoy. Sens dubte, la seva companyia en aquest viatge ha estat més que necessària. Vull també mencionar a la Carme Ferré i l'Enric Castelló per les llargues converses i consells que m'han resultat d'ajuda en les diverses fases de la investigació.

One part of the research has been developed at Stirling (Scotland) thanks to a research grant awarded by the University of Vic, and the chance to enjoy it provided by the Business & Communication School at UVic. These helped me to spend a more comfortable time in Scotland, and thus gave me the possibility of completing this thesis in a more relaxed way. I would like to thank Peter Lynch, my host supervisor at the University of Stirling, for all his help, which has meant a lot to me. I will always appreciate our long talks and all the new and useful

references he offered me. Undoubtedly, he also contributed to improve my research and my knowledge of Scottish politics. I am also thankful to all the colleagues from the Politics & History section who made my time at Stirling more easy. Specially, I would like to thank Sarah Bromage, who brightened up my days in the office we both shared in those three months I stayed in Scotland.

Estic molt agraïda als meus amics i col·legues de la Universidad del País Vasco, amb qui tants projectes ens han unit i tant m'han ajudat i permès conèixer. *Eskerrik asko Iker Merodio, Estefanía Jiménez, Igor Filibi, Jone Martínez eta Eztizen Mirandari, zuen eskuzabaltasunagatik eta ikerketa prozesu honetan zehar nire alboan egoteagatik. Mila esker!*

Vull agrair a la Susana Torrejón i la Meritxell Gumbao l'haver-me acompanyat en els moments difícils que ennuvolen el camí i a l'Ana Palomo per ajudar-me a agafar oxigen per continuar; a l'Eva Torrents, ella m'ha ensenyat a mirar més enllà per veure el sol. Al Jordi Ribot, per l'interès mostrat en tot moment i la complicitat que hem anat teixint. A la Diana Pérez i a la Conchi Jaime, per ser-hi sempre i ben a prop, malgrat la distància. Als meus companys i companyes de la Universitat de Vic i de la Rovira i Virgili, gràcies per haver compartit molts moments de tesi.

Gràcies també a la Meritxell Esquirol, a qui les casualitats ens van fer coincidir a Escòcia, on hi vam compartir les nostres recerques i els sacrificis que comporten, i a qui li dec haver-me permès créixer una mica més al seu costat. A la Sònia Roca-Royes li agraeixo la seva amistat i la generositat de compartir llargues estones filosòfiques que no han pogut més que fer germinar en mi moltes inquietuds intel·lectuals, algunes de les quals vam compartir i desgranar entre cafès, tes i beuratges presos davant del llac de la University of Stirling i des de la preciosa postal que teníem davant de Pathfoot.

Moltíssimes gràcies als meus estudiants de la Universitat de Vic i de la Universitat Rovira i Virgili, per tot el que m'han aportat i els rics debats que han alimentat i, en definitiva, per obligar-me a mantenir viu l'esperit intel·lectual.

La recerca no hagués estat possible sense el suport de l'equip de professionals de la Biblioteca de Comunicació i Ciències Socials i Polítiques de la UAB i de l'ajuda de Maite Batalla i Lourdes Sánchez del fons documental i bibliogràfic de l'Institut d'Estudis Autònoms (IEA), a qui agraeixo la seva enorme eficàcia. Gràcies pel

temps, dedicació i generositat de Luis de Guezala, de l'arxiu de la Fundación Sabino Arana; de l'equip de la Biblioteca de la Diputació Foral de Biskaia i de Begoña Gaztañaga, de *Deia*. També vull agrair i destacar l'ajut i recomanacions del Ramon Benito i la Montserrat Aguilar de la Biblioteca de la Universitat de Vic. El suport i atenció de tots ells ha fet més fàcil la dura tasca de recopilació del material analitzat.

He d'esmentar aquí a la Sílvia Barrios. Una persona incombustible, que es reinventa a cada passa, que et regala energia i positivitat. Gràcies pel teu somriure contagiós i gràcies per haver volgut contribuir aquí amb el disseny de la portada que mostro ben orgullosa. Gràcies també a la Laura Filardo i al Michael Maudsley pel seu temps i compromís en la correcció i traducció a l'anglès.

Finalment, agraeixo als meus pares el seu suport incondicional en tot projecte —personal i/o professional— que he emprès i molt especialment el que aquí presento. Els dec els ànims i recolzament en tot moment i en particular en els darrers durs mesos. Els agraeixo l'ajut impagable i la seva paciència sense límits. Sense ells, n'estic segura, hagués estat impossible arribar fins aquí.

I no puc deixar d'esmentar molt especialment a ma germana, la Sònia. A ella li dono les gràcies per ser com és, per deixar-me aprendre d'ella, per estimar-me com m'estima i per haver estat en tots els moments del treball de formigueta de la tesina i la tesi. Sònia: gràcies per escoltar-me, per interessar-te en el que m'apassiona, per haver convertit el treball en pràcticament un de teu. En definitiva, gràcies per ser una de les persones de les quals no em voldria desprendre mai. Ets la germana gran que tothom desitjaria i de qui jo em sento infinitament afortunada de tenir al meu costat.

El treball està dedicat a una persona que tot i que vaig perdre quan tenia 11 anys mai he deixat de sentir-la a prop meu: la meva àvia. Una dona a qui sempre admiraré per la seva valentia, fortalesa i saber estar. Una dona amb empena, de principis i que malgrat les dificultats de la seva època i de la seva circumstància, mai va deixar de respondre la vida amb un somriure.

I PART

Fonamentació teòrica

“De todas las ilusiones
la más peligrosa consiste
en pensar que no existe
sino una sola realidad”

Paul Watzlawick

1. La identitat nacional, nacionalisme i nació

Al llarg del capítol es definiran de forma operativa els conceptes d'identitat, nacionalisme i nació a partir de les aportacions d'autors situats en la línia construccionista. Les aproximacions teòriques serviran per definir la identitat nacional catalana i basca, concepte present en els discursos editorials, columnes d'opinió i càpsules de titulació que s'analitzen en la segona part del treball.

En els apartats següents [1.1 i 1.2] es veurà que les identitats tant culturals com polítiques tenen una naturalesa variable, és a dir, canviant i adaptable a les circumstàncies político-econòmico-socials d'un territori específic. El nostre estudi participa de les teories construccionistes segons les quals la identitat nacional és resultat d'una *construcció social*.

Sostindrem que el nacionalisme és un producte ideològic que pretén mobilitzar una societat concreta per reclamar l'autodeterminació d'una comunitat que es pensa nació. Els autors amb qui treballarem, principalment, són Hroch (1994, 2001 i 2002), Máiz (1997) i Gellner (1997, 1998). A més, també prendrem el concepte de *banalització* del nacionalisme de Billig (1995) inscrit en corrents postmoderns.

1.1. El nacionalisme: de la identitat ètnica a la nacional

Imaginem per un moment que per motius laborals o personals ens veiem obligats a traslladar-nos a un lloc llunyà. Un lloc completament diferent del nostre, pertanyent a un altre Estat, on la llengua i la cultura són diferents a les nostres. La pregunta

que s'ofereix aquí és: com s'explica qui sóc?, com ens identificarem davant d'altres persones?, com definirem què som?

Les persones, malgrat la seva consciència d'individualitat, formen part d'algun col·lectiu amb què se senten més o menys afins: ja sigui perquè pertanyen a una mateixa família, a un mateix institut, club de futbol, etc. En tant que l'individu se sap part d'un grup que per definició es distingeix d'un altre grup comparteix la pertinença al col·lectiu. El subjecte té, per tant, consciència de la seva identitat a partir de la seva situació social, com indica Guibernau:

"The key question with regard to identity is 'Who am I?' Identity is a definition, an interpretation of the self that establishes what and where the person is in both social and psychological terms. When one has identity one is situated [...] Identities exist only in societies, which define and organize them". (Guibernau, 1996: 72)

Els individus, en tant que s'identifiquen amb un nom o un cognom, manifesten la necessitat de reconèixer-se i diferenciar-se d'un altre individu, la qual cosa suposa l'existència d'una societat —en tant que hi ha més d'un subjecte—. És més, plantejar-se la qüestió 'què sóc?' adverteix de la necessitat psicològica d'ubicar-se dins d'una societat i identificar-se amb un grup social. Si els membres de la societat comparteixen consciència —representació mental— de formar part del mateix grup, llavors parlem d'identitat col·lectiva i, com totes les identitats, és construïda.

El sentiment identitari compartit té, llavors, un component psicològic⁸, com assenyala Billig (2006), encara que la seva limitació o definició sigui complexa. Què fa que em senti català o basc?, per què no tots els que viuen a Catalunya o Euskadi no se senten catalans o bascos?, què em produeix sentir-me espanyol i basc/català alhora? La identitat política —que en breu abordarem—, encara que tingui un component psicològic, és un intent de definir el 'jo' i aquest 'jo' està relacionat amb una forma de vida i una manera d'entendre el món de forma concreta i determinada:

"Ser alemany o francès és, psicològicament, tenir una «identitat» alemanya o francesa; els estats nació són amenaçats per la cerca d'«identitats», les cerimònies patriòtiques reforcen el sentit d'«identitat» nacional, les «polítiques d'identitat» són una reacció a una crisi de la «identitat» moderna i així successivament." (Billig, 2006: 101)

⁸ La Teoria de la Identitat Social entén els elements psicològics com a elements clau en el comportament d'un grup o una comunitat, i per això si un grup se sent nació i s'identifica com a tal, pot arribar a formar-la. Aquesta Teoria permet enllaçar la identitat del 'jo' amb la del grup, així com diferenciar-lo d'altres (sobre la Teoria de la Identitat Social, vegi's TAJFEL, Henri (1981) *Human groups and social categories studies*; ABRAMS, Dominic i HOGG, Michael A. (1988) *Social Identifications: A Social Psychology of Intergroup Relations and Group Processes*).

Segons Billig, el fet que un ciutadà es consideri català, francès o kurd és una manera de sentir-se dins d'un grup que s'*identifica* com a català, francès o kurd i per tant situat en un context social concret. A més, el fet que es pugui respondre a la pregunta què sóc? com 'català', *pressuposa* que hi ha més d'una forma d'identificar-nos que, necessàriament, es contraposa a una altra, doncs la definició del que sóc s'acompanya habitualment del que no sóc.

Les identitats no són fixes, evolucionen. Es construeixen a partir d'elements ètnics de caràcter més o menys estables —*semi*estables— en el temps com la llengua, la història, el folklore, el territori, etc. Aquests elements adquireixen rellevància en alguns moments concrets de la vida de la comunitat, uns més que altres en virtut de la necessitat social i política per la qual passa el col·lectiu. Com adverteix Castelló (2008), el context històric indica les diferències per les quals passa un grup social en diferents moments temporals i és que pertànyer a un grup determinat al segle XIX no té la mateixa connotació en el XXI. Per això s'afirma que els criteris de pertinença al grup canvien depenent del context espai-temporal en el qual es donin.

La identitat social és, doncs, la primera representació ideològica (conjunt de creences, propostes, projectes comuns) del col·lectiu: quan un individu se sap part d'una comunitat concreta, diferent o fins i tot enfrontada a una altra o d'altres. Es tracta d'una representació ideològica basada en elements diferenciadors —diacrítics—.

Construcció de la identitat ètnico-cultural i identitat política

Quan la identitat col·lectiva es fonamenta en elements com la història comuna, la llengua, les similituds físiques dels individus, etc., que tinguin la funció d'agermanar els diferents membres del grup, estarem davant de la identitat ètnico-cultural (en endavant: identitat ètnica).

L'ètnia es basa en una percepció subjectiva —sempre per definició— del grup que es creu hereva d'un mateix llinatge, i com a percepció no és possible valorar el concepte com a verdader o fals. També està basada en elements culturals i objectivables, pel que fa a la seva existència, com són la llengua, el folklore, la religió, els costums o la història.

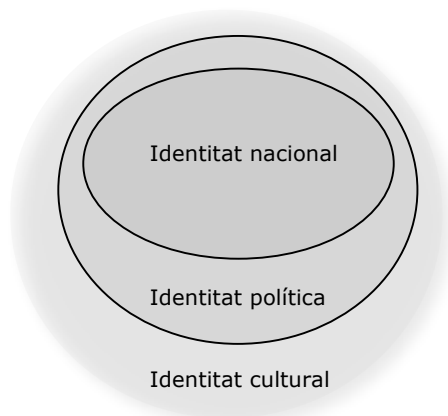
Per a Smith⁹ (2002) l'ètnia, a banda que es pugui basar en unitats com les destacades a dalt, es pensa com un grup de persones que comparteix aquests elements adscrits, normalment, a un territori i que construeixen un llaç entre els individus del col·lectiu. Per tant, el grup que construeix i participa de la identitat ètnica adopta unes característiques específiques i diferenciadores d'altres grups.

Diem que un grup adquireix identitat nacional quan creu que li pertanyen uns drets polítics —reivindicació nacionalista— i sol·licita que la seva identitat nacional sigui reconeguda per poder exercir l'autodeterminació. L'exercici del dret el reclama el col·lectiu nacionalista, que pot coincidir amb el grup ètnic, però també pot ser un dret que hagi d'exercir un col·lectiu més ampli, el que per a ells és la nació.

Formar part de la construcció nacional necessàriament requereix construir i participar d'una identitat ètnico-cultural en base a la qual s'imprimeix una voluntat política. [Vegi's *Figura 1* on es representa qualitativament les coincidències conceptuals de les diferents identitats]

L'explicació d'identitat nacional que es proposa no ha de ser entesa com una reducció numèrica de la identitat ètnico-cultural, sinó com una especificació afegida. És a dir, no tots els col·lectius que construeixen una identitat cultural n'acabaran construint una de nacional. Pot ser que no aspirin a aquesta esfera política. Ara bé, la identitat nacional sí que ha de ser entesa com una identitat basada en uns fonaments ètnico-culturals i polítics previs.

Figura 1: Identitat cultural, política i nacional

Font: elaboració pròpia.

⁹ Adverteixi's que Smith estableix una diferenciació entre *ethnic categories* i *ethnic communities*. El primer concepte reconeix elements vinculants, però subratlla una falta de consciència de pertinença a la comunitat i de comptar amb un passat comú (*memory*). Amb el segon concepte, Smith entén que els membres d'aquestes comunitats tenen consciència pròpia, comparteixen una història comuna pròpia del grup i, per tant, formen una comunitat particular.

La representació mental dels membres del grup nacional de vegades s'estableix a partir de símbols, mites i significats construïts al si de la comunitat, que compleixen la funció d'enfortir els llaços de comunió dins d'un context socio-històric concret. La simbologia és una sèrie d'elements freqüentment utilitzats per grups nacionalistes per mobilitzar les masses i, per això, es construeix un discurs basat en la idealització d'una tradició i records històrics passats concordes a un projecte polític. L'imaginari col·lectiu es dissemina a través del discurs. Els mitjans de comunicació tenen un paper notable en la recreació d'aquell passat comú o fins i tot de la imatge del propi col·lectiu —per això que sigui de principal interès en aquest treball—. El discurs és el que permet narrar la història del passat conferint-li veu des del present.

“En aquesta mateixa vena, més i més nacionalistes de «segona generació» a les Amèriques i en altres llocs van aprendre a parlar «pels» morts amb els quals era impossible o indesitjable establir una connexió lingüística. Aquesta ventriloquia invertida va obrir les portes a un tímid «indigenisme», sobretot a l'Amèrica del Sud.” (Anderson, 2005: 227)

Qui parla pel col·lectiu són aquells que fan ús de la política discursiva de la representació. Un col·lectiu, en parlar, exerceix el poder d'un ventríloc, per actuar com a altaveu d'un passat mut. Però no solament li confereix veu, sinó que representa quelcom que només pot fer el ventríloc (Haraway¹⁰, 1999).

Els individus del col·lectiu polític queden, doncs, representats a través de la simbologia i li confereixen capacitat mobilitzadora, la qual cosa permet reproduir la identitat del col·lectiu:

“[...] tras la delimitación (definición) de los elementos diacríticos viene la perpetuación a través de la militancia (voluntad de significación nacional) de los agentes que se sienten llamados (etnicidad social) a defender las fronteras interiores de la amenaza exterior.” (Cabrera, 1991: 125)

El discurs sobre els membres del grup que flueix en la societat a través dels mitjans [dels quals ens ocuparem al quart capítol] pot accentuar aquest vincle que alimenta contínuament la idea de nació amb què es defineix el col·lectiu.

¹⁰ Donna Haraway (1999) fa ús de la ventriloquia des d'un paradigma diferent, una perspectiva semiòtico-política de la representació del mite de la modernitat. Haraway entén que l'efectivitat d'allò que és representat pel ventríloc: “[...] se basa en operaciones de distanciamiento. Lo representado debe retirarse de los nexos discursivos y no-discursivos que lo rodean y lo constituyen y resituarse en el dominio autoritario del representante.” (Haraway, 1999: 138).

1.1.1 La construcció de la identitat nacional

Per a Gellner (1994, 1997, 1998), Hobsbawm (2003), Anderson (2005) i Smith (1999, 2002) és en el procés històric on es construeixen les identitats polítiques. Tanmateix, no tots els autors adscrits al corrent historicista estan d'acord a l'hora de vincular l'aparició d'identitat política amb les transformacions socials modernes viscudes especialment al segle XX. D'aquí que s'estableixi una diferenciació entre els modernistes i els etnosimbolistes.

El principal punt de controvèrsia entre uns i altres és que per als etnosimbolistes (liderats per Smith) la identitat nacional beu d'uns llaços ètnics premoderns, doten d'importància al passat per donar una interpretació concreta al present i, sobretot, subratllen el paper de les elits com el grup social encarregat de liderar la nació. L'autor concep la nació com a producte que es basa en elements ètnics premoderns, anteriors al segle XVIII:

“[...] aquestes nacions modernes no han estat creades *ex nihilo*; tenen antecedents premoderns que cal investigar per tal d'establir la base a partir de la qual s'han conformat.” (Smith, 2002: 95)

En definitiva, per als etnosimbolistes la nació compta amb un 'pòsit cultural' i aquest cor nacional es fonamenta en els vincles premoderns que ja es donen per acceptats.

A aquesta opció s'oposa el corrent modernista liderat per Gellner, Hobsbawm i Anderson. Tal com defensen els autors, la identitat nacional necessita una cultura compartida bàsica amb què es fomenta el nacionalisme. Aquest corrent no accepta l'existència d'elements premoderns sobre els quals es basa la formació (o construcció) de les nacions. Comparteixen amb els etnosimbolistes el paper destacat de les elits com a líders en el procés de construcció identitària, però accentuen la modernitat i variabilitat de la nació en un context temporal. Recentment el modernisme ha derivat en una posició postmodernista o social-constructivista, que emfatitza la subjectivitat i el caràcter construït de la nació.

Des d'una òptica constructivista¹¹, Miroslav Hroch (1994) sosté que la identitat política compta amb factors *objectius*. La identitat per a Hroch neix d'una primària

¹¹ Es proposa la lectura crítica d'Umut Özkirimly (2003) per establir les principals diferències entre les aportacions teòriques d'interpretacions etnosimbolistes i constructivistes sobre el nacionalisme. "Ethnosymbolists are right in saying that nations will not be superseded in the near future, but this is not because they are rooted, but because the whole process of the reproduction of nationhood continues unabated and there are no compelling alternatives on offer. [...] nations and nationalism will not be with

identificació personal de l'individu amb una comunitat que sent pròxima. És a dir, la identitat del subjecte és fruit d'una interacció social i aquesta construcció del 'jo' no és possible sense la comprensió de l' 'altre'.

El nacionalisme: identitat col·lectiva

La nació és una realitat construïda socialment (Máiz, 1997) a partir de la difusió de les característiques singulars del grup (llengua, història comuna, cultura, etc.) mitjançant activistes que intenten integrar més membres al seu grup. Com ho fan? A través del nacionalisme, que ha de ser entès com un tipus d'identitat col·lectiva, basat normalment en una identitat ètnica que reclama el dret d'autodeterminació per a un col·lectiu que es defineix com a nació.

El nacionalisme pot ser entès des de dos punts de vista. El primer, com a producte ideològic, el nacionalisme a través d'un conjunt d'idees —ideologia— concreta en la nació la referència bàsica de la identitat d'una comunitat política i pren com a fonament d'aquesta ideologia la reclamació del dret a l'autodeterminació.

El segon, com a moviment social, el nacionalisme és un element complex a través del qual es mobilitzen un conjunt de persones que creuen que són una nació i defensen un dret polític comú, el d'autodeterminació, que reclamen com a propi.

El moviment nacional evidencia, doncs, el procés de construcció social de la pròpia identitat nacional i fins i tot, del seu producte: la nació. D'aquí que s'entengui la nació com a creació del nacionalisme en contínua construcció socio-política (Máiz, 1997: 169).

El nacionalisme és un producte modern que va inseparablement unit al poder i a l'Estat i, en conseqüència, al terreny polític, ja sigui perquè s'indueix des de l'Estat-nació o bé perquè el combat i reclama un Estat propi.

S'infereix, doncs, que el nacionalisme va inscrit en un context conflictual en el qual els individus del col·lectiu desperten i assumeixen la seva consciència nacional, que necessàriament ha de ser un fenomen de masses. L'assumpció nacional no serà possible sense l'advertiment d'una amenaça —ja sigui real o interpretada per agents-líders (polítics) del propi col·lectiu—, una crisi econòmica, una crisi cultural, etc. que afavoreixi la mobilització social (ja sigui per enfrontar-se o bé per

us forever, no matter how much ethnosymbolists might regret this, and one of the aims of the constructivist project is to bring about this transformation." (Özkirimly, 2003: 343)

cooperar) per coadjuvar a la creació d'un espai social comú en el qual el col·lectiu no es vegi privat. També Cabrera indica que és precís aquest marc de conflicte:

"[...] el nacionalismo debe ser concebido como una práctica ideológico-política consistente en la reivindicación del carácter de nación para una comunidad, y cuya pretensión es la instauración de dicha definición como 'evidencia social mayoritaria' en pugna con otra evidencia social que tiende a negarla." (Cabrera, 1991:114)

En el procés de la mobilització s'imprimeix valor a l'ètnicitat de la comunitat i la necessitat de reclamar l'aspiració sobirana per pal·liar aquesta situació de conflicte.

"Una movilización política eficaz que, a través de su trabajo organizativo y discursivo, consiga generalizar, en el seno de un amplio bloque social, la existencia de la nación como una evidencia política indiscutible, en torno a unos intereses nacionales compartidos y unos objetivos de autogobierno determinados." (Máiz, 1997: 170).

Per tant, el nacionalisme, com a moviment social, recrea la identitat col·lectiva reinterpretant marcs històrics, culturals, polítics, socials o econòmics constantment.

"[el nacionalisme comporta] un proceso de producción, transmisión y consumo de significaciones ideológicas en el seno de la comunicación social." (Cabrera, 1991:114)

Al llarg de la història s'han donat moltes versions del nacionalisme el resultat del qual han estat diversos projectes polítics que han compartit la mateixa 'etiqueta' nacionalista. Guibernau (1996) distingeix entre el nacionalisme de les nacions sense Estat i el de l'Estat-nació i concreta que els productes ideològics de cadascun d'ells responen a unes característiques diferents i van destinats a una audiència també diferent. Tradicionalment, des de la Ciència Política, s'ha distingit entre dos tipus de nacionalismes la diferència dels quals rau en establir qui construeix la nació. D'una banda està l'anomenat nacionalisme *cívic* i, per l'altre, l'*ètnic* (Greenfeld, 1999; Smith, 2002). El nacionalisme *cívic* entén la nació com una comunitat política que ocupa un territori determinat i els seus membres cohabituen subjectes sota les mateixes lleis i normes. El nacionalisme *cívic* considera que són els membres els que voluntàriament es constitueixen en col·lectivitat. El nacionalisme *ètnic*, per la seva part, està més relacionat amb un tipus de comunitat familiar, unit per la descendència. Es comparteix, habitualment, una mateixa llengua, religió i fins i tot un mateix grup ètnic. Tal com diu Máiz:

"El «descubrimiento» por los intelectuales de las características peculiares de una específica etnia, la formulación del complejo mítico-simbólico que define una identidad diferenciada a partir de elementos tales como el nombre colectivo, el mito de los orígenes, la historia compartida, la cultura o la lengua propias etcétera, se configura como el cometido inicial que

preanunciará, no sólo la eficacia inclusiva de la futura nación, sino la orientación político-ideológica de la misma.” (Máiz, 1997: 104)

Per als modernistes, la identitat ha de ser sociopolítica i necessita una base simbòlica amb què es fonamenta la construcció dels seus discursos. En aquest apartat Gellner (1994, 1997) assegura que la nació és una invenció del nacionalisme. La invenció, per a Hobsbawm (2003), és la tradició, el passat. Segons l'autor, és a partir d'aquesta tradicionalitat concentrada en la base social, afermada a través de mites i simbologia identitària, que es construeix el present i es reflecteix en el futur.

La nació és un producte sòcio-polític [*nation building*] liderat per les elits. Aquestes juguen un paper transcendent en la formació de les nacions i en la narració que aquestes fan de la identitat política. Per als etnosimbolistes són les elits les que seleccionen, reconstrueixen i reinterpreten la nació:

“In short, what matters is not the presence of premodern cultural materials, but the selection process, the ways in which these are used and abused, and this necessarily reflects present concerns.” (Özkirimli, 2003: 347)

Anderson (2005), Özkirimli (2003), entre altres autors, sostenen que la nació és una construcció promoguda per part d'una elit social; tal com afirmen Hobsbawm (2003) o Máiz (1997) la construcció política de la nació ve acompanyada del suport de la comunitat —en tant que és una construcció social— perquè sigui efectiva. Per a Hobsbawm, la creació de la tradició i la identitat política el segle XIX va ser possible gràcies a la transformació social que va facilitar que les masses tinguessin consciència ciutadana per implicar-se en les qüestions polítiques i per decidir sobre elles:

“[...] social groups, environments and social contexts called for new devices [com els mitjans de comunicació, les relacions públiques, etc.] to ensure or express social cohesion and identity and to structure social relations. At the same time a changing society made the traditional forms of ruling by status and social or political hierarchies more difficult or even impracticable.” (Hobsbawm: 2003, 263)

L'important del treball de les elits és la propagació (*resonance* per a Özkirimli) que realitzen de la seva construcció nacional. La societat, els membres de la comunitat, no es pregunten la raó d'una memòria col·lectiva ni la necessitat que tenen en la seva dependència. D'aquí que la memòria col·lectiva es doni per suposada:

“People do respond in a variety of ways to the appeals of nationalist ideologies depending on the social and cultural

settings in which they are located, hence the danger of taking resonance for granted." (Özkirimli, 2003: 349)

Özkirimli fa una separació entre una possible *selecció* i la *manipulació* de la història per part de les elits. Per a l'autor turc, l'*intelligentsia* aporta al present alguna cosa del passat que considera útil o d'interès per a la seva comunitat:

"It is true that the present cannot alter what happened in the past, but it can ignore certain elements and emphasise others [les elits seleccionen, més que manipulen], exaggerate the relevant of some, trivialise that of others, and it can certainly distort realities." (Özkirimli, 2003: 348)

Metàfora de la cistella

Tal com proposa Giró (1999) amb la seva *metàfora de la cistella*, al si del nacionalisme, com a moviment sociopolític, existeix una gran diversitat de corrents ideològics i cadascun d'ells defensen uns projectes polítics particulars que, en definitiva, vénen a concretar i caracteritzar la creença de la qual participen. Tanmateix, totes elles guarden un element comú que fa que, malgrat les seves diferències ideològiques, sí que estiguin incloses en l'anomenat 'cistell' nacionalista. Aquest element comú és la reivindicació del dret a l'autodeterminació, que d'una forma més o menys significativa, ha de ser present en l'ideari de moviment que es caracteritzi com a nacionalista.

Metafòricament descriuríem el moviment nacionalista amb la imatge d'un cistell contenidor de diversos projectes polítics —partits polítics, organitzacions, associacions, etc.— que comparteixen un mateix denominador comú (encara que sigui en diferent grau d'importància): l'autodeterminació.

No tots els corrents tenen el mateix pes en la història. N'hi ha unes que són hegemòniques en un moment concret, tanmateix, la importància dels corrents no aniquila les que són secundàries. En definitiva, el nacionalisme concentra un conjunt d'ideologies, és a dir, creences —fonamentades o no— que defineixen un projecte polític i social al voltant del poder que han de veure amb l'autodeterminació. Els projectes, a més de definir-se, s'han de promocionar perquè puguin acollir el major nombre d'adeptes possibles. La promoció necessàriament es dona en un entorn on flueixen els discursos, els quals varien en funció del seu emissor, la seva audiència, context... per això, els discursos, encara que beguin del nacionalisme, poden expressar-se seguint corrents diverses i totes elles referint-se i participant al/del nacionalisme.

En definitiva, el nacionalisme no només tracta els aspectes culturals, ideològics, identitaris i fins i tot de classe d'una comunitat, el nacionalisme tracta sobre el poder polític. Encara que acceptem la perspectiva de Breuilly (1990), en què destaca el nacionalisme com a procés a través del qual s'aspira a obtenir el poder d'un Estat, existeixen molts altres exemples (com el basc, el català o el galleg) on, depenent del moment històric en què actuen, no tenen com a finalitat la consecució de l'Estat, sinó de formes d'organització estatal noves i encara per definir.

L'autodeterminació: un procés obert

Quan parlem d'autodeterminació, ho fem a partir de les definicions proposades, des d'una vessant política i antropològica, per Keating (2009), Clark i Williamson (1996) i Smith (1991), principalment.

D'acord amb Stavenhagen, l'autodeterminació ha de ser entesa com a dret legal d'aquells pobles que han expressat la seva voluntat d'exercir-lo i ha de quedar protegit sota l'empara del dret internacional. L'autor, doncs, és partidari de l'exercici del dret com a possibilitat d'emancipació dels pobles:

"[...] self-determination has become, indeed is, a social and political fact in the contemporary world, which we are challenged to understand and master for what it is: and *idée force* of powerful magnitude, a philosophical stance, a moral value, a social movement, a potent ideology, that may also be expressed, in one of its many guises, as legal right in international law." (Stavenhagen, 1996: 2)

L'autodeterminació és un acte de maduresa. La possibilitat d'emancipar-se és només l'inici d'un projecte en permanent evolució, mai podria ser vist com a fi.

"If there is a moral and political component to the concept, and not only a technical decision in international law, then self-determination, as other human rights, must be considered an open-ended ongoing process without point of closure." (Stavenhagen, 1996: 5)

La falta de reconeixement efectiu per part de l'Estat posa èmfasi en la manca d'encaix que tenen les eventuals nacions dins els seus dominis. Això ha estat un dels principals problemes que han obstaculitzat la relació i el reconeixement entre les dues realitats. El *patriotisme* —nacionalisme a favor de la unitat territorial de l'Estat—, segons els termes emprats per Núñez-Seixas (2004 i 2004a), no pot liderar la necessitat contemporània de molts pobles que aspiren a poder exercir l'autodeterminació perquè no han compartit un espai comú on les nacions i estats

coincideixen en temps i en espai. Segons l'autor gallec, l'Estat no pot ser considerat líder de les demandes dels pobles per la seva falta de resposta en ser un element unificador.

Keating (2009) sosté que som testimonis de la mort de l'Estat. Els problemes d'encaix accentuen la crisi del model d'Estat ideal, en part perquè els límits de les sobirania han deixat de ser coincidents amb els de la identitat, en part perquè s'ha permès l'existència de fórmules multinacionals dins un mateix estat on hi conviuen diverses sensibilitats identitàries que ara prenen consciència de l'etapa de maduresa política:

“Such multinational states are now widely recognized as posing particular problems and demanding specific forms of government, including federalism, power-sharing, and recognition of cultural difference.” (Keating, 2009: 11)

Segons l'autor, s'ha passat d'un món de sobirania absoluta a una era de post-sobirania, on les fronteres de la sobirania i la identitat han deixat de ser coincidents. L'Estat ha respost obligant a entendre la nació —no coincident amb l'Estat— com a sentiment subjectiu i controvertit, és a dir, immers en la protesta i en competència permanent.

“Plurinational states are doomed to a certain existential uncertainty over matters of sovereignty and to a lack of consensus on their ultimate destiny, but constitutional practice can work around this to prevent constant deadlock.” (Keating, 2009: VII)

Ideologia i mitjans de comunicació

Els mitjans de comunicació són agents a través dels quals es vehicula i construeix la identitat i pels quals s'enforteixen els elements *objectivables*, on es fonamenta la identitat d'una comunitat. Els *mass media*, precisament, apel·len la imaginaria canviant del col·lectiu per evitar l'oblit d'un passat comú, del qual també participen com a agents actius en fer front a les necessitats identitàries del grup. Certament, Anderson, a *Imagined Communities*¹², afirma que s'ha de *narrar* la memòria per mantenir viu el record de la consciència identitària a partir de vectors que, al llarg de la història, veuen variar el grau d'implicació en el procés de construcció nacional:

“[...] les nacions no tenen naixements clarament identificables i les seues defuncions, si s'esdevenen, mai no són naturals. I com que no hi ha un creador, la biografia de la nació no es pot

¹² Versió catalana: (2005) *Comunitats imaginades*. Catarroja: Afers

escriure evangèlicament «al llarg del temps», passant per una llarga cadena procreadora d'engendraments. L'única alternativa és formar-la «a través del temps». (Anderson, 2005: 234)

Per a Anderson, la identitat política és pensada. L'autor argumenta la seva proposta en el fet que és impossible que tots els membres pertanyents a la comunitat política es coneguin, però en la construcció d'aquesta *imatge* de col·lectiu és possible mantenir viu el llaç del grup i reconèixer-se en ell.

"[una nació és] una comunitat política imaginada (Imagined Communities) com a inherentment limitada i sobirana". (Anderson, 2005: 24)

La imatge, doncs, adquireix *existència*, realitat *ontològica*. Certament, aquesta creació mental és real, des del moment en què es converteix en producte de l'assimilació cognoscitiva:

"The fact that something is constructed or imagined does not make it less real in the eyes of those who believe in it. [...] Love is something we have created in our minds, but also something we feel. The fact that our feelings are the products of some complicated cognitive processes does not make them less real to us. The same goes for the love of the nation." (Özkirimli, 2003: 349)

1.2. El poder de la nació i de l'Estat

Nicolás Maquiavelo ja va teoritzar sobre l'Estat al 1513, quan es va publicar *El Príncepe*. L'autor defensa a la seva obra que tot Estat necessita una base on assentar el seu poder: la nació. Més tard, al segle XVIII, Rousseau considera que a tot Estat li correspon una nació.

L'Estat s'identifica amb una nació, d'aquí l'aparició del concepte Estat-nació. Tanmateix, cal tenir en compte que l'Estat és una organització social sobirana, element no atribuïble a la nació. Mentre que a l'Estat li és inherent la sobirania, la nació aspira a poder exercir-la mitjançant el dret d'autodeterminació.

"[...] la nación es el resultado del ascenso de un pueblo desde la inconsciencia histórica a la conciencia histórica, desde la necesidad a la autodeterminación, desde la actuación por causas a la actuación por motivos y con arreglo a fines planteados. Al revés que el Estado, la nación no está necesariamente vinculada a un territorio, aunque ciertamente, pueda estarlo, no es una entidad territorial, sino personal." (García Pelayo, 1979:17-18)

No obstant això, malgrat que l'Estat pugui identificar-se amb una nació i viceversa, hi ha exemples —l'espanyol és molt clar— en els quals les nacions (acceptem que Catalunya i Euskadi són nacions en tant que una majoria social reclama sobirania) que cohabitaven en un mateix Estat tenen identitat política pròpia, però l'Estat exerceix un poder centralista que ofega les pretensions de major cota autonòmica o fins i tot el reconeixement de la diferència cultural.

La Revolució Francesa (1789-1799) va dotar al terme nació d'una connotació político-liberal, on l'individu podia participar lliurement ja que se li va concedir poder sobirà. Els propietaris burgesos aviat es reconeixien com una classe social que havia pres consciència de si mateixa i que aspirava a obtenir legitimació de poder polític a través de la construcció de la seva pròpia nació. L'Estat seria entès des de llavors com una forma d'organització social que busca una nació sobirana sobre la qual legitimar-se.

Tanmateix, una nació pot tenir una aspiració política sense necessitat de buscar la creació d'un nou Estat, és a dir, sense pretensió secessionista. Tal és el cas dels projectes polítics de, per exemple, Convergència i Unió (CiU), a Catalunya o del Partit Nacionalista Basc (PNB), a Euskadi. En aquests casos, els partits defensen Catalunya i Euskadi, respectivament, com una nació, és a dir, l'entenen com a subjecte de sobirania política, no obstant això la secessió no és present en els seus discursos, en els moments d'elaborar-se el present treball, però sí la consecució d'un major grau d'autonomia política.

De tota manera, hi ha discursos que admeten que la nació no sempre ha tingut una connotació política. El concepte romàntico-cultural de la nació sorgiria en territori germànic. Es constitueix a partir de la llengua, ja que es considerava la forma d'expressió d'un poble. El romanticisme alemany va connectar la llengua, la cultura i la història com a elements que contribuïen a construir la 'realitat' nacional, lluny de l'esfera pròpiament política.

Els límits de la nació cultural són molt imprecisos, tanmateix proposem estudiar la nació a partir de la combinació d'ambdós atributs: el polític i el cultural. Com s'ha dit, és en la base de la identitat ètnico-cultural on trobem el pòsit sobre el qual es fonamenta la construcció de la nació política, sigui aquesta Estat-nació o nacions sense Estat o Estat plurinacional.

L'Estat nacional pot ser definit com aquell instrument estatal que té poder legítimat sobre un territori delimitat per fronteres político-geogràfiques. Al si de totes les delimitacions busca tenir una unitat social homogènia i per això que l'Estat-nació busqui la creació, invenció o la promoció —cas que tingui— de tradicions, símbols, cultura i mites d'un origen passat per legitimar-se a través d'un govern uniformitzador. Amb aquest propòsit l'Estat-nació construeix una cultura, símbols i valors comuns, restableix i inventa tradicions i mites que expliquin el seu origen.

“La cultura del Estado-nación no se interroga a sí misma ni se la cuestiona desde fuera sobre sus atributos. Es la que es, a pesar de no ser la síntesis de lo que haya dentro de unas fronteras sino, normalmente, sólo el arquetipo de las culturas dominantes oficial, mediática y popular.” (Zallo, 2001: 143)

D'acord amb Zallo, no sempre l'Estat coincideix amb la nació o les nacions de les que es compon, com és el cas espanyol. Tal com afirma Guibernau, no tots els membres comunitaris d'un Estat comparteixen el mateix sentiment d'identitat creat:

“[...] mientras que los miembros de una nación son conscientes de formar una comunidad, el estado-nación se esfuerza por crear una nación y desarrollar un sentido de comunidad a partir de ella; mientras que la nación disfruta de una cultura, unos valores y unos símbolos comunes, el estado-nación se marca como objetivo la creación de los mismos. Los miembros de una nación pueden fijar su vista en el pasado y reconocer una historia compartida; si los integrantes de un estado-nación realizan un ejercicio similar pueden encontrar un cuadro vacío —porque dicho estado-nación simplemente no existía en el pasado—, o una imagen fragmentada y diversa como producto de los distintos grupos étnicos, naciones, o partes de las mismas que se desarrollaron en su actual territorio.” (Guibernau, 1998: 58).

Discurs i nacionalisme

Des de la psicologia social, Michael Billig proposa entendre el nacionalisme com a element inclòs en el nostre llenguatge i pràctiques quotidianes. A *Banal Nationalism*¹³ (1995) exposa l'ocultació del nacionalisme implícit dels antinacionalistes, la qual cosa impedeix un ús consensuat del terme. El nacionalisme banal de Billig és aquell que apareix com a natural en quedar identificat a l'ús d'una llengua, d'una cultura, d'una comunitat política, fins i tot d'un equip de futbol. Per a l'autor nord-americà, el nacionalisme banal és aquell que s'oneja en espais quotidians i que ajuda a reproduir els esquemes mentals del

¹³ Versió catalana: (2006) *Nacionalisme Banal*. Catarroja: Afers.

nacionalisme de forma aparentment trivial. D'aquesta manera el ciutadà no es preguntarà la raó per la qual la informació meteorològica ve sempre acompanyada d'un mapa polític; tampoc no li resultarà estrany que s'utilitzin banderes per identificar les llengües en què s'ofereixen les instruccions del nou electrodomèstic que ha adquirit.

Per a Billig, l'era del nacionalisme no ha passat, continua sent un dels elements clau per a l'organització política contemporània i, a més, l'Estat-nació continua conservant la seva capacitat com a actor polític legitimat per a l'exercici del seu poder.

"El nacionalisme, en les seves característiques banals, és part de la vida diària fins i tot en aquells estats nació que són part d'una organització política supranacional com ara la Unió Europea." (Billig, 2006: 15)

Billig entén el nacionalisme com a element que també emana dels Estats-nació consolidats, encara que aquests es refereixin al nacionalisme per identificar les realitats polítiques de la perifèria. Les seves actuacions, al contrari, no s'autodenominen nacionalistes malgrat utilitzar termes com 'patriotisme' o fer onejar banderes trivialment als edificis públics.

"Els buits en el llenguatge polític rarament són innocents. El cas del «nacionalisme» no és una excepció. Pel fet d'estar semànticament restringit a dimensions petites i colors exòtics, el «nacionalisme» arriba a identificar-se com un problema: té lloc «allà» a la perifèria, no «aquí» al centre. Els separatistes, els feixistes i les guerrilles són el problema del nacionalisme. Els costums ideològics, pels quals les «nostres» nacions són representades com a nacions, no tenen nom i, per tant, passen desapercebuts. La bandera nacional penjant defora d'un edifici públic als Estats Units no atrau especialment l'atenció. No pertany a cap gènere sociològic especial. Com que no té nom, no pot ser identificat com a problema." (Billig, 2006: 25)

Per a Billig (2006) la identitat nacional cobreix els records oblidats, els que s'onegen intencionadament. D'acord amb l'autor, la construcció de la identitat nacional és quelcom que forma part de la quotidianitat dels ciutadans, perquè està incorporada en la vida social que no es qüestiona (celebració dels dies oficials estatals, autonòmics, festivitats locals, etc.), és el que denomina *record oblidat*. Per a Billig l'oblit del passat ha de ser recuperat (*recordat*) a través dels discursos i amb el foment d'una conscienciació identitària nacional. No hi ha una lògica clara que determini quan es crea identitat, tanmateix, l'autor proposa que els vectors portadors d'identitat com la llengua, la religió, la història o el territori no determinen l'existència d'una nació, sinó que la seva combinació dins d'un context

històric condiciona el grau d'identificació amb la comunitat. Hroch (2002) també es manifesta partidari d'aquesta idea:

"[...] no debemos considerar a la nación como una categoría eterna. Es en realidad el resultado de un proceso histórico largo y complicado. Se formula como un gran grupo social cuyos miembros están unidos por todo un conjunto de lazos y relaciones y por una conciencia nacional. Los lazos lingüísticos, culturales, políticos, territoriales y de otro tipo se combinan de un modo distinto en cada nación. Esto constituye la diferencia básica entre la moderna identidad nacional y todas las otras identidades." (Hroch, 2002:202)

Per a Breuilly (1990) no existeixen elements objectius —en termes polítics— que permetin predir el grau d'integració o d'acceptació d'un individu a un Estat-nació, ja que, com se sostenia a dalt, aquests elements queden inscrits en un moment històric determinat per a la comunitat nacional i adquireixen, doncs, un significat diferent:

"Si las mediciones asociadas con el concepto de integración tienen poca capacidad predictiva, entonces el propio concepto nos sirve de bien poco como medio de explicar los acontecimientos políticos. Su único valor consiste entonces en una forma de describir ciertas pautas políticas" (Breuilly, 1990: 313)

Encara que es pugui compartir la idea de Breuilly, conclouríem que la nació conté elements basats en discursos reals o falsos, inventats o preexistents, *objectivables* políticament i sobre els quals el col·lectiu construeix la seva identificació nacional. És a dir, els elements *objectivables* —o diacrítics— són atributs associats a la nació que permeten considerar-la com tal.

De tot el que hem estudiat en aquest capítol es poden deduir les següents proposicions:

- La identitat social és la primera representació ideològica d'un col·lectiu i estarà basada en elements diacrítics.
- El nacionalisme, com a element ideològic, es defineix per la defensa a l'autodeterminació d'un grup humà que es defineix com a nació.
- El nacionalisme, doncs, pot ser entès com a element ideològic que forma part de projectes polítics.
- El nacionalisme, com a moviment social, és aquell que reclama el dret a exercir l'autodeterminació per a la nació a la qual els seus membres senten que formen part.
- La nació, com a grup humà, és una construcció social i política en constant evolució.

"Was du erbt von deinen Vätern hast,
Erwirb es, um es zu besitzen"¹⁴

J.W. Goethe
Fausto

2. Context històric i polític de la Transició

L'objectiu del capítol és oferir una visió històrica i política del moment en què s'organitza l'Estat de les Autonomies. Els següents apartats ens ajudaran a demostrar que les discrepàncies per part de sensibilitats nacionalistes entorn a la definició de l'Estat i la vertebració d'Espanya en comunitats autònomes és conseqüència d'una sèrie de contenciosos¹⁵ mal resolts o no resolts com són el de l'estructura de l'Estat o la definició de la identitat col·lectiva de les comunitats autònomes, ja que en el seu si existeixen col·lectius amb diverses identitats diferenciades que responen a diversos graus de nacionalització; i, finalment, un model antagònic entre partidaris d'ideologies d'esquerra i de dreta (Zallo, 1997: 110-115). La suma d'aquests conflictes centrals s'ha dirimit entre *subjectes històrics*¹⁶ que batallen per definir la societat nacionalista catalana o basca o el controvertit marc de la sobirania política.

Al llarg del capítol [2.1. i 2.2.] s'abordarà la qüestió de la formació i organització de l'Estat espanyol. Per a això, ens centrarem especialment en l'etapa de la Transició¹⁷, per ser el període de gestació de l'actual Estat de les Autonomies.

¹⁴ 'El que has heretat dels teus avantpassats, pren-lo i fes-lo teu'.

¹⁵ Entenem amb Zallo (1997) per *contenciosos* aquells conflictes i litigis sotmesos al coneixement i decisió dels tribunals.

¹⁶ Per a Zallo (1997), els subjectes històrics són agents socials o polítics que pretenen administrar el seu propi destí en clau de conflicte dins del vigent ordre establert.

¹⁷ Es proposa Transició en majúscula per ser considerat el període on es concentren els contenciosos que s'analitzen al llarg del treball.

Com es veurà [2.3], l'Estat autonòmic, resultant del procés constituent (1977-1978), pretenia posar punt i final a un llarg contenciós que va adquirir especial rellevància a Catalunya i Euskadi, perquè ambdós territoris reivindicaven la seva personalitat històrica (Soto, 2005: 97) [encara que Soto la denomina "personalidad autonomista"].

"[...] [la plurinacionalitat no és una] reivindicación política de los nacionalismos periféricos ajena al texto constitucional, sino una exigencia derivada de la propia CE y del bloque de constitucionalidad". (Jáuregui, 2003: 13)

La *Ley Orgánica de Armonización del Proceso Autonómico* (LOAPA), que va entrar en vigor al juny de 1982, va tenir com a objectiu, segons els defensors, canalitzar el desenvolupament autonòmic a través de l'homogeneïtat i solidaritat de totes les regions espanyoles. La llei va ser considerada una regressió autonòmica per les formacions nacionalistes catalanes i basques, que van recórrer davant el Tribunal Constitucional (TC) al costat del Partit Comunista d'Espanya (PCE). El reconeixement efectiu de la personalitat política de Catalunya i Euskadi està encara pendent i és per aquest motiu que es continua demanant un nou procés que revisi les qüestions històriques no solucionades.

2.1. La incertesa d'Espanya a partir de 1975

Amb la redacció de la CE es pretenia donar resposta jurídica a les aspiracions polítiques de les nacionalitats històriques. L'article 2 CE, que és el que explícitament defineix el concepte Espanya —encara que de forma poc clara, segons es dedueix de la literalitat del text—, accepta l'existència de realitats singulars. No obstant això, només reconeix una nació única i indivisible:

"La Constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles, y reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que la integran y la solidaridad entre todas ellas." (Art. 2 CE)

L'ambigüïtat en la definició, que determina la relació entre Espanya amb les anomenades "nacionalitats"¹⁸, per la CE, buscava el suport i adhesió al text constitucional per part del major consens polític que facilités la seva aprovació. Era la forma en la qual es va decidir donar pas a la democràcia política, que es presentava incerta després de quaranta anys de dictadura. No obstant això, després de tres decennis des de l'aprovació de la CE, continuen existint els

¹⁸ Les 'nacionalitats' que proposa la CE venen a definir les realitats polítiques dels territoris històrics d'Espanya des de l'òptica de la teoria política germana, és a dir, respectant les singularitats culturals i lingüístiques, però descarregades de qualsevol pretensió sobiranista, pròpia de qualsevol nació.

conflictes polítics que posen en qüestió la conveniència de l'actual estructura territorial de l'Estat espanyol, com veurem al llarg del capítol.

La Transició política¹⁹ va servir per redefinir l'organització de l'Estat a través d'instruments jurídics que van obrir la porta a la nova etapa democràtica, encara que sota el temor constant d'un cop d'estat o en una atmosfera de temor a un aixecament violent:

“La necesidad inmediata de defender una transición aún amenazada por el peligro de un golpe militar y por el terrorismo de la derecha y de la izquierda explica en parte la voluntad de llegar a un compromiso mostrado por la mayoría de las fuerzas políticas. Pero sólo el trasfondo más remoto de la memoria colectiva acerca de la experiencia negativa de la guerra civil y del sistema de exclusión que la siguió puede explicar el hecho de que la política de consenso llegase a ser casi un fin en sí mismo”. (Casanova 1994: 45 en Giró, 1999: 486)

El camí cap a la democràcia es realitza paulatinament, és a dir, *transformant* l'entramat jurídic del règim:

“[...] la originalidad de la transición española radica, sobre todo, en el procedimiento jurídico utilizado para llevarla a término, [...] nuestra transición consistió en ser un paso de la dictadura a la democracia *dentro de la legalidad*, es decir, manteniendo sin solución de continuidad la legalidad establecida por la dictadura, para transformarla en otra democrática.” (Sánchez Navarro, 1998: 25)

Un cop que el dictador va morir, el 20 de novembre de 1975, s'utilitzen les *Leyes Fundamentales* encara vigents per donar pas a la Transició que conduiria a la democràcia. Aquesta nova etapa va venir marcada per la instauració de la Constitució Espanyola en 1978 i, amb ella, la derogació definitiva d'aquestes *Leyes Fundamentales*.

La mort de Franco no va ser l'únic succés que va permetre entrar en la Transició. Des de la dècada dels seixanta, el règim dictatorial ja estava sumit en una crisi caracteritzada per una marcada conflictivitat social, especialment obrera i universitària, i una mobilització política antifranquista ascendent, més notòria a Euskadi i Catalunya (Ysàs, 1997, 2004, 2006; Molinero, 2006). Encara que no únicament això. Els pilars sòlids sobre els quals se sustentava el franquisme començaven a fallar: hi havia més tensió entre l'Església Catòlica i les autoritats

¹⁹ Entenem amb Pere Ysàs que la Transició política és sobretot: “un canvi polític, [un] canvi de règim polític iniciat amb la mort del general Franco i que cal considerar acabat una vegada el nou règim democràtic va estar consolidat. Menys acord hi ha respecte a la interpretació d'aquest canvi, dels seus condicionaments i del paper de diversos actors polítics i socials”. (Ysàs, 1997: 9-10).

franquistes, el futur incert de les classes mitjanes i burgeses es traduiria en un increment important de dissidents:

“El cambio de la Iglesia, la mayor tolerancia con respecto a la prensa y la frecuencia de los contactos con el exterior habían hecho que el autoritarismo quebrara en la conciencia de los españoles. Según las encuestas, las actitudes de base autoritarias (las de quienes pensaban que era mejor que una persona decidiera por todos) descendieron del 11 al 8 por 100 en el período 1966-1976, mientras que las no autoritarias pasaban del 35 al 56 por 100. En 1973, tres de cada cuatro españoles eran partidarios de la libertad de prensa y de culto [...] pero, además, el 58 por 100 estaba a favor de la libertad de sindicación y el 37 por 100 a favor de la libertad de creación de partidos políticos.” (Tusell, 1997: 20)

L'antagonisme social es va incrementar amb la crisi econòmica internacional. El resultat de tots aquests elements va ser una fragmentació del bloc polític franquista i l'adopció d'una tendència reformista per part de la corona. No obstant això, entenem amb Ysàs (1997, 2006) que els primers projectes de canvi de la cúpula monàrquica eren limitats i tenien com a objectiu la reforma del règim atribuït a la casa reial més presència i pes institucional (Soto, 2005).

La Transició, però, no va tenir un pla elaborat per la Zarzuela. Va ser un procés complex i condicionat per les transformacions econòmiques, socials i culturals que es van desenvolupar en la dècada dels seixanta i setanta. Per aquest motiu proposem una visió i anàlisi dels canvis a partir de diversos factors que presentem a continuació.

Juan Pablo Fusi (1997) fa una anàlisi de l'inici del procés de Transició a partir de dos tipus de components que denomina *factors condicionants profunds* i *factors condicionants immediats*. Els primers es caracteritzen per ser factors que desencadenen un canvi de règim en un període dilatat en el temps, l'autor entén que el procés de canvi o de ruptura havia de fer-se de forma lenta segons aquestes unitats profundes. Els factors d'ordre immediat són els que d'haver-se donat haguessin afavorit el camí cap a la democràcia de forma més ràpida. Entre aquests últims, Fusi destaca com a factors 'hipotètics' d'ordre immediat l'hegemonia que haguessin exercit les forces polítiques estabilitzadores, la debilitat que haguessin tingut les forces desestabilitzadores i que s'hagués registrat una etapa econòmica favorable, així com una absència d'elements desestabilitzadors extrapolítics (com el terrorisme i l'exèrcit). Per a l'autor, l'establiment de la democràcia va ser possible per tres raons:

“En primer lugar, el franquismo estaba agotado, sufrió una evidente crisis de identidad desde el año 1968-69, existían en

su interior fuerzas reformistas y también había en la opinión pública y en la clase política la convicción de que era inevitable alguna forma de evolución democrática después de 40 años de gobierno personal. En segundo lugar, el desarrollo económico y la modernización en los años sesenta habían reformado la sociedad española y habían hecho de ella una sociedad urbana e industrial relativamente próspera y estable. Y en tercer lugar, España era un país, pese a su marginalidad en el núcleo central de la cultura europea, europeo y occidental, con una tradición política de alguna manera paralela a las tradiciones políticas liberales y constitucionales europeas." (Fusi, 1997: 37)

Aquests tres elements citats i proposats per Fusi ajuden a entendre que la democràcia arribés a Espanya a partir d'un procés gradual de reformes, arran dels canvis que ja exigia la pròpia societat. Per aquest motiu es descarta la possibilitat d'entendre la Transició com a procés rupturista:

"[...] la Transición no puede considerarse un período absolutamente diferenciado de la época franquista, tal y como a veces se presenta, porque, de acuerdo con la propia significación del concepto, fue una etapa de cambio en la que el régimen franquista estuvo presente aunque en proceso de desmantelamiento, un proceso paralelo al de configuración y consolidación de la democracia parlamentaria." (Ysàs, 2006: 27).

La Transició no va sorgir del no-res el 20 de novembre de 1975, però tampoc es pot afirmar que el franquisme desaparegués amb la mort del dictador. El període de Transició va ser una etapa de coexistència de diversos moviments i intencionalitats polítiques molt mancades d'objectius clars. Els canvis econòmics, socials i culturals que s'inicien a partir de la segona meitat de la dècada dels seixanta i els setanta, van ser elements detonadors que van propiciar l'inici del canvi polític. Per a Ysàs, la dictadura tenia un greu problema que arrossegava des de feia anys i que semblava irresoluble: 'solitud ideològica, política i cultural' amb la qual operava.

"La evidente inexistencia de futuro para el «modelo» político español en una Europa democrática en proceso de integración no podía dejar de tener efectos entre el personal político de la dictadura y en los apoyos sociales de ésta, aunque algunos insistieran en que «las concepciones de nuestra democracia orgánica tienen por lo menos tantas posibilidades hacia el futuro como la democracia liberal»." (Ysàs, 2006:29)

La crisi de la dictadura es va veure accentuada per la conflictivitat social i política antifranquista, especialment a partir de 1970, així com les tensions internes del règim:

"[...] en un escenario de soledad cultural y política del franquismo, cuando la sociedad estaba experimentando profundas transformaciones socioeconómicas y culturales, la erosión provocada por el antifranquismo y las divergencias internas, que a veces incluso comportaron la parálisis en la

toma de decisiones, fueron los factores determinantes de la crisis de la dictadura a lo largo de la primera mitad de los años setenta." (Ysàs, 2006: 30)

Malgrat tot, les transformacions econòmiques i els canvis socioculturals no van provocar mecànicament la conflictivitat social, que va ser creixent al llarg dels seixanta i els setanta, encara que sí va afavorir el seu desenvolupament. En concret, el creixement en el sector industrial va comportar un increment de treballadors concentrats en nuclis urbans. D'aquí sorgirien actituds reivindicatives, per part dels joves menys condicionats al temor de les represàlies del règim. Les universitats aviat es convertirien en un altre element de preocupació per part de la dictadura, especialment perquè cada vegada eren més els estudiants en contacte amb l'exterior, en un moment en què la circulació de la informació era més fluïda. El moviment reivindicatiu veïnal, també contestatari, va contribuir a l'erosió del franquisme. El moviment associatiu va néixer com a conseqüència de les condicions infrahumanes que el desenvolupament urbanístic del moment va imposar als nous barris. La deficiència que presentava la construcció de blocs de cases o els escassos serveis socials en els nuclis urbans fa néixer un moviment reivindicatiu singular a Espanya²⁰. La suma de tots aquests factors va funcionar per evidenciar el descrèdit de la dictadura:

"En este escenario, la oposición política a la dictadura encontró las oportunidades para realizar un activismo mucho más eficaz que el meramente propagandístico y testimonial y, al mismo tiempo, para reforzarse orgánicamente gracias a la mayor disponibilidad para la acción política presente precisamente en aquellos que participaban en esa creciente conflictividad social." (Ysàs, 2006: 31)

Tot quadre de rebel·lia era incompatible amb la dictadura i, per aquest motiu, tot acte d'oposició al règim es convertia en una transgressió a la legalitat dictatorial i un desafiament al règim. Un desafiament que va ser més que evident amb les conseqüències que va desencadenar el Consell de guerra de Burgos, al desembre de 1970, contra setze membres d'ETA, a sis dels quals el Govern demanava la pena de mort.

Per al vicepresident Luis Carrero Blanco, el Consell de Burgos era una manera de consolidar la unitat d'Espanya i un mètode per combatre els dissidents que pretenien desestabilitzar el règim. Carrero Blanco, però, no va comptar amb la mobilització social que es va desencadenar. El Govern es va veure obligat a declarar l'Estat d'excepció i, paral·lelament, governs europeus i fins i tot el mateix

²⁰ Per ampliar aquest tema vegi's: CASTELLS, Manuel (1986) *La ciudad y las masas. Sociología de los movimientos sociales urbanos*. Madrid: Alianza.

papa Pablo VI es van mostrar poc inclinats per les mesures repressores del règim. La pressió tant interior com exterior va servir per indultar els condemnats a pena de mort.

L'èxit de la dissidència en el procés de Burgos va servir per estendre la mobilització antifranquista. Per aquest motiu els primers anys dels setanta es van produir nombroses accions vaguistes, a les quals la dictadura va respondre amb duresa policial, la qual cosa no feia més que reproduir la conflictivitat social, laboral, estudiantil i, en definitiva, el conflicte polític.

La Transició va ser una etapa de gran vitalitat social i cultural, que es va expressar a través de múltiples moviments socials. Van ser aquests elements els que van debilitar el franquisme.

“[...] fueron la práctica y la extensión de los movimientos sociales quienes extendieron los valores de una cultura democrática en la que los principios de la libertad, de la justicia, de la valoración de la participación y la autoexigencia de colaboración para cambiar la situación existente eran importantes. Aceptar esta tesis implica que la relevancia de la oposición al franquismo se debe calibrar también a través de su presencia en los movimientos sociales.” (Molinero, 2006: 15)

L'oposició política al franquisme

La conflictivitat social va provocar una profunda erosió a la dictadura que minvaria els suports socials i institucionals del franquisme. Vegem a continuació el lloc que va ocupar l'oposició política en tot aquest període de convulsió.

El seu paper va ser essencial, doncs va ser la que va articular la conflictivitat social. Tal i com apunten Ysàs i Molinero (2006: 46), però, l'oposició política mai va tenir força suficient com per precipitar, per si sola, la fi de la dictadura i no va tenir un projecte per integrar totes les forces antifranquistes.

Dins el context general espanyol, el paper de l'oposició catalana va ser una excepció. En 1966 es va crear Taula Rodona, en 1969 la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques i en 1971 l'Assemblea de Catalunya. Aquestes associacions aglutinaven membres de diversa ideologia comunista, socialista, nacionalista, democristians, grups sindicals, col·lectius veïnals i professionals i fins i tot personalitats independents. L'Assemblea va arribar a tenir una notable repercussió en tot el territori espanyol amb la formació d'assemblees locals i comarcals. La

principal formació que va treballar per intentar crear una unitat antifranquista va ser el Partit Comunista (PCE). Al juliol de 1974 es va anunciar a París la creació de la Junta Democràtica d'Espanya (al voltant del PCE). La Junta perseguia el reconeixement dels pobles català, basc i gallec i dels territoris que així ho decidissin en el si de la unitat espanyola. També estaven a favor d'una consulta popular perquè els ciutadans es pronunciessin sobre la forma de govern: república o monarquia.

La Junta no va aconseguir incorporar grups que posteriorment van representar en el futur marc democràtic una part significativa de la ciutadania espanyola. Al juny de 1975 apareix la Plataforma de Convergència Democràtica, entorn del PSOE i grups regionalistes. Segons ells, el seu objectiu era establir i organitzar un règim democràtic i pluralista sota una estructura federal de l'Estat. La Junta, per la seva banda, semblava més propera i disposada a negociar amb els eventuais reformistes del règim.

Al març de 1976 la Junta i la Plataforma s'uniren sota el nom de Coordinació Democràtica i compartint uns objectius comuns: crear una alternativa democràtica, obrir un procés polític que es constituís a partir d'una consulta popular (instauració del sufragi universal) sobre la forma de l'Estat i del govern; i treballar pels drets i llibertats polítiques.

“[...] los distintos partidos de oposición llegan al fin del franquismo con una larga historia de intentos de coaliciones y uniones, resultado de una doble convicción: la debilidad de cada cual para emprender por sí solo el proceso de Transición y la correlativa fortaleza del contrario; pero también del propósito que les anima: se trata de abrir un proceso constituyente que desemboque en un Estado democrático y para eso no hay más remedio que unir fuerzas.” (Julià, 2006: 70)

El principal obstacle amb el qual ensopegava el franquisme va ser la falta de legitimitat democràtica que, d'altra banda, mai havia buscat el règim (Ysàs, 2006: 50). El problema és que ara el Govern necessitava d'aquesta legitimitat i d'aquí la recerca incessant de fórmules que, sense desnaturalitzar el franquisme, fessin possible la seva adaptació a una societat i escenari internacional tan diferents dels existents a l'inici de la dictadura.

Les tensions i divergències dins el règim van fer pensar en noves formes que asseguressin la continuïtat del franquisme. El candidat per a aquesta nova etapa va ser Luis Carrero Blanco, Vicepresident del Govern des de 1967. Carrero Blanco va ser designat per Franco per presidir el Govern i cicatritzar ferides obertes en el bloc

franquista ressentit des de 1969 per la inclusió de tecnòcrates en l'executiu. Sis mesos després d'assumir la presidència, el 20 de desembre de 1973, Carrero Blanco mor víctima d'un atemptat d'ETA en l'anomenada "Operació Ogre". El succés no fa més que incrementar les pugnes intestines dins el franquisme.

"La conducta de los franquistas, ante el declive físico, moral y político del dictador, era idear una estrategia que les condujera a la supervivencia «después de...». Y en este caldo de cultivo hay que situar el reciclaje reformista de Fraga, la aparición de los «Tácitos» democristianos, el «aggiornamento» de la Iglesia española... y el llamado «espíritu del 12 de febrero», impulsado por el presidente Carlos Arias Navarro." (Clemente, 1994:26)

Carlos Arias Navarro és designat per presidir un govern molt heterogeni (falangistes, tecnòcrates, aperturistes) i això va mantenir viva la crisi interna del règim. Arias Navarro va assumir la presidència el 12 de febrer de 1973, però més que una evolució cap a una etapa democràtica, va deixar clara la intenció de reformar el propi règim. Una de les primeres mesures que va prendre va anar encaminada a relegar a la tecnocràcia de la primera línia de Govern. La conseqüència que van tenir les seves polítiques va ser la divisió de les files franquistes (Ysàs, 2006). Per contenir el desengany, Arias Navarro va optar per aprovar dos decrets-llei amb els quals es prohibia la formació d'associacions que no fossin conformes amb els principis del *Movimiento*, i es va declarar l'estat d'excepció permanent per poder combatre els grups violents antifranquistes i tot tipus de mobilització contrària al règim.

La situació es faria insostenible. Davant de tals circumstàncies, la comunitat internacional respon aïllant Espanya. Els principals països europeus retiren els seus ambaixadors del territori espanyol. Amb la confrontació interna, la falta de suport internacional, i fins i tot amb l'Església Catòlica en contra, és quan arriba Juan Carlos I de Borbón a la prefectura de l'Estat.

La designació de Juan Carlos I com a cap de l'Estat (22 de novembre de 1975) —en aplicació de la franquista *Ley de Sucesión a la Jefatura del Estado*²¹— estableix una continuïtat entre l'antic règim i la monarquia. La corona es va establir, doncs, a partir de l'herència legal del règim. El model de Transició que havia ideat l'oposició es basava en un govern provisional que convoqués eleccions i un espai on debatere la reforma de l'Estat. Els comicis es van celebrar dos anys més tard, al juny de

²¹ La *Ley de Sucesión* (1947) feia una predefinició d'Espanya. Per sobre de tot, l'Estat espanyol era un regne i al cap d'Estat li corresponia la titularitat de rei o gerent. Per saber-ne més vegi's: SOTO, Álvaro (1998). *La Transición a la democracia: España, 1975-1982*. Madrid: Alianza Editorial.

1977, i van ser convocats com a eleccions legislatives, encara que bé van tenir la funció de constituents.

El Rei va presentar davant les Corts franquistes una llista de tres candidats (la Terna política) per triar el cap de Govern. Federico Silva Muñoz, Gregorio López Bravo i Adolfo Suárez es disputarien el càrrec, que finalment recauria sobre aquest últim el 5 de juliol de 1976.

Davant aquests primers canvis al Govern, el líder del PCE, Santiago Carrillo, que llavors es trobava a l'exili, torna a Espanya i porta amb ell la Junta Democràtica. Aquesta iniciativa la va apropar a la Plataforma de Convergència, fins el punt de crear una Coordinadora (26 de març de 1976) que, *de facto*, les va fusionar. Una vegada que l'oposició política es va organitzar en una única formació s'estableixen pactes amb Suárez per consensuar el camí cap a la democràcia. Malgrat aquests assoliments, ni Govern ni oposició tenien un plantejament clar de com començar a caminar.

“Adolfo Suárez habló con todo el mundo, pero no se comprometió a nada con nadie: fue asumiendo, sin pactos previos, reivindicaciones del proyecto de ruptura a la vez que modificaba sustancialmente o, mejor, anulaba el proyecto de reforma.”
(Julià, 2006: 75)

Suárez se centra en tres punts clau. El primer, l'elaboració de la Llei per a la Reforma Política, que es va aprovar l'octubre de 1976 i al desembre d'aquest mateix any va passar a aprovació popular a través de referèndum. Aquesta llei suposava el final del *Consejo Nacional* i de les Corts franquistes, que es substituïria per les Corts democràtiques compostes per un sistema bicameral (Congrés i Senat). Amb la mesura va ser possible convocar les eleccions generals de 1977 i instaurar el sufragi universal. Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei es van abolir algunes institucions franquistes com el *Tribunal de Orden Público* (TOP), creat amb l'objectiu de reprimir tot tipus d'activitats contràries al règim.

El segon punt clau seria el procés de democratització de l'Estat, que es va iniciar a partir de l'aprovació de decrets-lllei al juliol i l'agost de 1976. Es va amnistiar els presos polítics i sindicals que no van practicar la violència armada contra persones. També es van legalitzar tots els partits.

Finalment, al gener de 1977, Adolfo Suárez va convocar els primers comicis democràtics per a juliol d'aquell mateix any. El seu partit, Unió del Centre Democràtic (UCD), va resultar guanyador.

2.2. L'arribada de la democràcia: el nou mapa espanyol

Al llarg de la primera legislatura (1977-1979) s'engega el procés d'elaboració del text constitucional. La CE es va publicar al Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) el 29 de desembre de 1978, data en què també va entrar en vigor. Com es veurà en els següents apartats, el camí que es va seguir fins a la publicació del text constitucional no va ser gens fàcil. Un dels aspectes que major controvèrsia va produir va ser el de la determinació del lloc que havien d'ocupar les autonomies en l'Estat i la qüestió de la sobirania dels pobles espanyols.

El procés de creació de l'Estat autonòmic

Un cop que Unió de Centre Democràtic (UCD) arriba al Govern, Suárez tenia com a objectiu principal assentar la democràcia a partir de mesures que ajudessin a pal·liar la crisi econòmica que Espanya arrossegava des de la dècada dels seixanta. El nou Govern sortit de les urnes gaudia de la legitimitat²² necessària per emprendre un pla de sanejament econòmic. El projecte, més conegut com els Pactes de la Moncloa, va ser impulsat pel Vicepresident i Ministre d'Assumptes Econòmics, Enrique Fuentes Quintana. A part de la seva dimensió econòmica²³ i laboral, va contribuir a crear consens per elaborar la CE. El pla va ser aprovat pel ple del Congrés el 27 d'octubre de 1977.

Els Pactes de la Moncloa van tenir una clara implicació econòmica amb una directa repercussió en la descentralització administrativa. El pla de xoc va ser entès com el primer compromís per assegurar que les comunitats autònomes disposessin de cert finançament.

“[...] los Pactos de la Moncloa fueron el eje vertebrador de toda la intervención económica de la Transición española. Eran, además, un detallado programa de política económica que incluía un diagnóstico de la situación económica, unos objetivos de naturaleza coyuntural y estructural, y un detallado esquema de las políticas de saneamiento (monetaria, presupuestaria, de precios y de rentas) y de reforma económica (fiscal, de la Seguridad Social, política educativa, de vivienda y urbanismo, reforma financiera, política de empleo y relaciones laborales, políticas sectoriales, etc.).” (Marín, 2006: 97-98)

²² La UCD va obtenir, a les eleccions de 1977, un 34'6% dels vots i va ocupar 166 escons al Parlament. Malgrat la majoria simple, la UCD va poder governar gràcies al suport de la resta de partits per poder portar a terme els seus projectes legislatius (Soto, 2005).

²³ Segons Molas (1998) i Marín (2006), es va passar d'una inflació del 29% al 1977 al 16% al 1978.

Es va plantejar, doncs, un nou sistema financer que havia de modernitzar les institucions de política econòmica espanyoles i els seus plans d'actuació. L'objectiu de l'engegada del projecte era aconseguir abans de 1980 les condicions de desenvolupament pròpies de les economies occidentals (Trullén, 1993: 205). Tot i això, dels diferents eixos sobre els quals els Pactes preveïen actuar (controlar el creixement inflacionista, millorar la deterioració del sector exterior, creació d'ocupació i millorar la inversió) tan sols va tenir èxit el control de la inflació com s'avançava a dalt.

En definitiva, amb la reforma fiscal es permet a Espanya universalitzar les prestacions socials com l'educació, la sanitat, les pensions o subsidis per desocupació (Marín, 2006: 102), competències que en alguns casos —com en educació i sanitat— han estat derivades a la gestió autonòmica.

La presidència de Suárez es va caracteritzar per iniciar el procés de construcció de l'Estat de les Autonomies, que abans havia de passar per la creació d'un mínim consens per elaborar i aprovar un marc constitucional on se situés el sistema autonòmic. En aquest moment es comencen a reconèixer els drets històrics dels territoris basc, català i gallec. Va ser un primer pas cap a la constitució oficial de les *nacionalitats*, terme que en breu va recollir i va formular la CE i que tantes susceptibilitats ha creat, com es veurà.

Durant els primers anys de la Transició (1977-1978) s'inicia un procés preautonòmic previ a l'aprovació de la CE. Per aquest motiu, el text constitucional acolliria un articulat profundament respectuós del principi autonòmic dels territoris històrics i regions. Un principi poc definit i escassament desenvolupat que, a més, comptava amb articles i disposicions transitòries, dedicat als pobles que conformen l'Estat. En aquest context preautonòmic, el Govern veu la necessitat de definir la realitat territorial i política d'Espanya, que sens dubte, havia de ser recollit en la futura norma bàsica.

Un cop finalitzat el període de Transició que, sostenim que culmina amb l'aprovació i entrada en vigor de la CE²⁴, es convoquen eleccions. Els comicis generals es van

²⁴ La comissió constituent va aprovar la CE el 20 de juny de 1978 i va quedar ratificada pel ple del Congrés el 21 de juliol d'aquest mateix any. Una vegada aprovat el text al Parlament, l'articulat passa al Senat, que va acabar aprovant-lo el 5 d'octubre de 1978 —encara que proposant algunes esmenes—. El text definitiu de la CE va quedar subscrit pel Congrés el 25 d'octubre (amb 325 vots a favor, 6 en contra i 14 abstencions) i pel Senat sis dies després, el 31 d'octubre (amb 226 vots a favor, 5 en contra i 8 abstencions). Posteriorment, el 6 de desembre de 1978, la CE se sotmetria a referèndum popular (d'un cens total de 26.632.180 ciutadans/es majors d'edat, un 67'1% va exercir el seu dret a vot, es va registrar gairebé un 33% d'abstenció. El 87'9% dels vots emesos va confirmar el text i un 7'8% ho va

celebrar l'1 de març de 1979 i va consolidar la UCD com la força política legitimada per encaminar els passos de la democràcia. Tanmateix, el seu líder, Adolfo Suárez, va dimitir al gener de 1981 a causa del desmembrament del seu partit. La corona no li va donar suport. Li va succeir en el càrrec Leopoldo Calvo-Sotelo²⁵.

La nova etapa política que s'inicia amb Calvo-Sotelo posa en evidència la debilitat del projecte de construcció de l'Estat de les Autonomies. Després del cop d'estat militar, que entre d'altres coses va servir per assenyalar que la democràcia era encara molt fràgil i que hi havia sectors que temien el "desmembrament de la pàtria", el president del Govern va intentar reconduir la qüestió autonòmica amb l'aplicació de la *Ley de Armonización del Proceso Autonómico* (LOAPA). L'objectiu d'aquesta llei era regular les qüestions relatives a l'organització territorial d'un Estat que estava en ple procés de "reinvenció" (Soto, 1998).

Una comissió d'experts, dirigida pel jurista Eduardo García de Enterría, va analitzar la situació de l'Espanya del moment i va dissenyar el futur Estat de les Autonomies. El 31 de juliol de 1981, el president del Govern i el líder de l'oposició, Felipe González, plasmen les conclusions del document en els primers pactes autonòmics. Calvo-Sotelo i González entenen que era necessari emprendre reformes destinades a unificar el màxim de criteris possibles sobre la qüestió territorial. Les aspiracions autonòmiques basca i catalana servien de model a reivindicacions nacionalistes que s'estenien a altres regions, per aquest motiu el Govern va estimar necessària l'elaboració d'una llei d'harmonització. Aquesta llei permetia que l'Estat espanyol s'uniformés administrativament en autonomies i es mitiguessin els greuges comparatius que poguessin suscitar els casos basc i català. És el que *a posteriori* es coneixeria com el mètode "cafè per a tots", tan criticat des de Catalunya i Euskadi.

Amb l'elaboració de la llei d'harmonització es va dibuixar el mapa d'Espanya, que va quedar compost per disset autonomies (totes elles amb les mateixes institucions; encara que amb diferents competències) i dues ciutats autònomes, Ceuta i Melilla. D'entre les autonomies hi ha diferències que ja van quedar plasmades en la llei: es van considerar "nacionalitats" cinc d'elles (País Basc, Catalunya, Galícia, Andalusia i València), es va declarar Navarra com a Comunitat

rebutjar. El 3'5% van ser vots blancs i 0'7% dels vots van ser declarats nuls). El Rei revalidaria el text davant les Corts Generals el 27 de desembre de 1978 i dos dies després es publicaria al BOE (Butlletí Oficial de l'Estat), dia en què també va entrar en vigor.

²⁵ En el transcurs de la votació a la candidatura de Leopoldo Calvo-Sotelo com a nou president del Govern espanyol, el 23 de febrer de 1981 (23-F), va haver un intent de cop d'estat militar, escenificat amb la presa del Parlament per part del tinent coronel Antonio Tejero.

Foral i la resta van ser considerades regions. El 30 de juliol de 1982 es va aprovar la LOAPA²⁶.

A partir de llavors, en 1992, s'estableixen nous pactes autonòmics a través dels quals es revisen i modifiquen els Estatuts amb l'objectiu d'ampliar competències en aquelles comunitats constituïdes entre 1982 i 1983. Des de llavors, segueix tot un procés de traspàs de competències i contenciosos entre Estat i Comunitats Autònomes que, encara avui, no s'ha resolt [Vegi's l'apartat 2.3.].

"[...] la necesidad de racionalización del proceso autonómico, del que se empieza a hablar en el año 1979 y que culmina en el 1981, pudo parecer comprensible, pero tuvo también graves consecuencias, puesto que el frenazo que se dio al proceso autonómico en octubre de 1979 acabaría por aceptar justamente también aquellas regiones a las que no tenía que haber aceptado. Es comprensible este frenazo, de todos modos, porque si no suma el lío que se estaba organizando –repetición de niveles administrativos, carrera autonómica, coste elevadísimo, insolidaridad entre regiones, escasa integración del Estado, etc. es evidente que en 1979-1980 esto exige una rectificación y lleva a un frenazo contraproducente del proceso autonómico." (Fusi, 1997: 48)

És precisament aquest apartat el que els nacionalistes bascos i catalans entenen com democràticament deficitari. Els territoris històrics, a partir de la LOAPA, passen a ser tractats com a regions malgrat la diferència nominal que s'utilitza en la CE (nacionalitats). Zallo (2001) denuncia que aquesta Llei d'harmonització va suposar una retallada per al dret de les autonomies més que una ajuda al creixement territorial:

"El traje de la Constitución se ha quedado pequeño para una sociedad [basca] compleja. Aunque no es seguro que se tenga que cambiar, sí es imprescindible reinterpretarla. El Estatuto de 1979 está en cuestión como perspectiva. Más que a su quiebra o a su mera ampliación competencial, caminamos a su reforma cualitativa, desde la autonomía a la soberanía vasca, más o menos compartida, mientras está plenamente vigente el reforzamiento de lazos de la CAPV con Navarra e Iparralde." (Zallo, 2001: 21)

²⁶ Cal dir que el Govern basc, la Generalitat de Catalunya, CiU i PNB van presentar un recurs d'inconstitucionalitat contra la LOAPA per considerar que els Estatuts no podien estar limitats per una llei estatal. El 13 d'agost de 1983 el Tribunal Constitucional (TC) va negar el caràcter orgànic i harmonitzador de la llei i va declarar inconstitucionals catorze dels seus trenta-vuit articles. Amb els vint-i-quatre articles que es van salvar, es va aprovar la Llei Orgànica del Finançament de les Comunitats Autònomes (LOFCA). Tal i com assegura Aja, el TC va subratllar en aquesta sentència el caràcter constitucional de l'autonomia política, que no podia estar limitat per cap llei estatal. (Vegi's: Aja, Eliseo (1999) *El Estado Autonómico. Federalismo y hechos diferenciales*. Madrid: Alianza Editorial).

2.3. La Constitució i els Estatuts d'Autonomia

Una vegada estudiat el període que va generar l'aparició de l'Estat de les Autonomies i les principals dates que han ajudat a contextualitzar-lo, és moment de veure la ubicació dels Estatuts, així com les seves propostes de reforma, dins del marc constitucional.

El pacte constitucional va suposar, en el seu moment, un reconeixement de la particularitat política d'Euskadi, Catalunya i Galícia, a les que es van denominar *nacionalitats*. La definició de l'Espanya democràtica no és del tot clara i en alguns aspectes fins i tot contradictòria²⁷.

Es constata, en primer lloc, el contingut de la CE referent a la definició d'Espanya i de les realitats territorials que la componen. A l'Article 1.1 del Títol Preliminar, la CE defineix Espanya com un Estat social i democràtic de Dret. D'allà es dedueix que els ciutadans participen en l'exercici del poder polític i tenen ple dret a exercir-lo: "La soberania nacional reside en el pueblo español, del que emanan los poderes del Estado."²⁸

Com proposa Aparicio (2008), la teoria que conforma una constitució articula tres elements bàsics de qualsevol Estat modern: el territori, la població i l'organització política. L'organització i la forma de participació de la població queden recollides en l'Estat ja esmentat, però el component territorial queda sense resolució.

"La Constitució espanyola defineix expressament la forma d'Estat per les seves facetes de submissió al dret, per la seva estructura democràtica i pel seu intervencionisme social (art. 1.1 CE: "Espanya es constitueix en un Estat social i democràtic de Dret"), però no la defineix de la mateixa manera en la seva faceta de distribució territorial del poder, ni tan sols emprant un adjectiu qualificatiu com el d'«autonòmic»." (Aparicio, 2008: 116)

Tanmateix, el fet que la CE no disposi de 'constitució territorial'²⁹ no implica que l'Estat espanyol no tingui una disposició territorial concreta mínimament garantida. En tot cas, es fa explícita la dificultat de consensuar políticament una cosa que no està disposada constitucionalment, o es disposa de forma molt indeterminada. El text de 1978 admet una realitat territorial plural sota un Estat unitari:

²⁷ Vegi's l'apartat 2.3.2. —La CE i els territoris històrics— d'aquest treball.

²⁸ Art. 1.2 Títol Preliminar CE 1978.

²⁹ A *Dret Públic de Catalunya* (2008, Capítol III), Miguel Ángel Aparicio utilitza el terme 'constitució territorial' per concretar aquells principis constitucionals que permeten definir territorialment Espanya.

“La Constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles, y reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que la integran y la solidaridad entre todas ellas.” (Art. 2 CE 1978)

Es reconeixen, doncs, singularitats territorials amb un alt grau d'imprecisió terminològica nacionalitària. Només es reconeix una nació, Espanya, i amb un nou ús del terme *nacionalitats* es qualifiquen uns territoris als que no es reconeix la seva condició de *nació*, però alhora se suggereix que tenen, en algun grau, caràcter *nacional*.

S'admet un Estat heterogeni (es “garanteix el dret a l'autonomia” a les seves parts), encara que des d'una mirada centralitzadora (“indissoluble unitat de la Nació espanyola”). La Constitució es presenta en paraules de Molas (1998) *incompleta*, amb un dibuix de l'Estat no del tot perfilat. La definició completa correspondria a uns òrgans de govern subconstitucionals: els Estatuts d'Autonomia³⁰.

Els Estatuts han servit per dotar la CE de la *constitucionalitat territorial* (Aparicio, 2008) absent fins el moment. Per tant, els Estatuts són Lleis Orgàniques que ajuden i complementen la Constitució, particularment en l'explicació de l'articulació territorial, en un moment en què la definició d'Espanya continuava reportant debat polític, la qual cosa amenaçava amb deslegitimar la CE per ser incapaç de resoldre el problema territorial.

Convenim amb Molas a entendre Espanya no com a Estat unitari, en tant que els poders legislatiu i executiu s'han descentralitzat, sinó com un Estat compost *sugerit*:

“El constituyente no consideró oportuno cerrar un modelo [territorial] y configuró un marco que permitiese abrir un proceso de reordenación del Estado, que culminaría con la organización del Estado de las Autonomías. Así, la Constitución no impone una estructura del Estado Compuesto [recordem que no hi ha una constitució territorial definida], sino que se limita a garantizar que ésta pueda surgir si las nacionalidades o regiones lo desean.” (Molas, 1998: 177)

Ara bé, de què es compon l'Estat espanyol? de nacions?, nacionalitats? o regions? Per respondre les preguntes, ens centrarem, en el següent apartat, en la descripció de les veus jurídico-polítiques que reben aquests termes.

³⁰ Els estatuts d'autonomia tenen caràcter materialment constituent (o "semiconstituent", Solozábal, 2004), però figuren com a subordinats a la Constitució Espanyola, en definir-se aquesta com la norma bàsica en l'Ordenament Jurídic espanyol.

2.3.1. Delimitació jurídica de la *nació* política

Sens dubte l'ús a l'estil 'Humpty Dumpty' (en al·lusió a la discussió semàntica i pragmàtica entre Dumpty i Alice, al conte de Carrol) de conceptes tan controvertits com 'nació' o 'nacionalitat', i la barreja entre les dues retòriques —la jurídica i la política—, ha comportat una distància notòria entre el nacionalisme espanyol i el català i basc. Fins al punt que s'entenen com a posicions oposades i difícilment compatibles.

L'objectiu de l'apartat és el d'aclarir les definicions dels conceptes arran del dispost a la CE. A continuació abordarem la definició que el marc constitucional fa d'Espanya i s'estudiaran els conceptes utilitzats a l'article 2 de la CE, article que recull l'explicació del què és Espanya i els elements que la componen.

El marc constitucional defineix en termes jurídics el nacionalisme estatal³¹, la qual cosa delimita el concepte 'nació' que s'ha utilitzat en l'articulat, i davant d'això la pregunta que ens formulem és: què és Espanya? La CE no fa més que subratllar aquesta complexitat:

"La Constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles, y reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que la integran y la solidaridad entre todas ellas." (Art.2 CE)

La CE de 1978 no dóna una resposta satisfactòria als nacionalismes perifèrics en l'organització territorial de l'Estat. Tot i això, després de la mort de Franco, no tots els corrents nacionalistes responen d'igual manera al desenvolupament de la Transició. Per la seva banda, els nacionalistes catalans moderats³² van prendre un rol actiu en la conformació de l'Estat espanyol, "mostrando un alto grado de pragmatismo político-estratégico", en paraules de Núñez-Seixas (1999) i, per tant, postergant la reclamació autodeterminista a la consolidació d'un sistema democràtic ferm i perdurable en el temps.

Segons aquesta premissa, els catalanistes opten per participar en la comissió que va redactar la CE, i on es van discutir fórmules on s'encabien les demandes nacionalistes, que no van acabar de prosperar. Tot i això, l'actitud del nacionalisme

³¹ Xacobe Bastida (1998) entén la CE de 1978 com una Constitució nacionalista, ja que el seu principal objectiu és dotar de contingut la *nació espanyola*. L'autor entén el constructe de 'nació espanyola' com a quelcom inexistent empíricament, és a dir, sense realitat ontològica.

³² El nacionalisme moderat a Catalunya ha estat tradicionalment representat per Convergència i Unió i es caracteritza pel compromís amb Espanya i la cooperació en el procés de constitució de l'Estat de les Autonomies.

català va ser de suport a la Carta Magna, de tal manera que va recomanar el vot afirmatiu en el referèndum popular, on va participar el 67'91% del cens electoral i d'aquests la gran majoria (un 90'46%) va emetre un vot favorable a la CE, segons les dades fetes públiques al Boletín Oficial del Estado (BOE) de 22 de desembre de 1978.

Però aquesta actitud no es va compartir amb els nacionalistes bascos. La deficiència de la Carta Magna va ser denunciada des d'un inici pel PNV i l'esquerra *abertzale*. El PNV no va formar part de la Comissió Constitucional, i no va acceptar el text que en va resultar perquè no reconeixia explícitament la sobirania del poble basc. El PNV demanà l'abstenció als seus votants. Més de la meitat dels ciutadans bascos en edat d'exercir el seu dret a vot van decidir abstenir-se (51'60%). [Vegi's Taula 3].

TAULA 3

	SÍ	NO	ABSTENCIÓ
Guipúscoa	27'71%	12'97%	56'57%
Biscaia	30'40%	8'91%	57'54%
Àlaba	42'33%	11'37%	40'70%
Total	33'48%	11'08%	51'60%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les eleccions del referèndum popular celebrades en 1978 en la Comunitat Autònoma Basca.

Tenint en compte que el 62'68% de la ciutadania basca va optar pel 'no' (11'08%) o per abstenir-se (51'60%), tal com argumenten les lectures nacionalistes, el text constitucional no va ser políticament aprovat pels bascos, i d'aquí que es qüestioni la legitimitat de la CE en Euskadi i que no se sentin identificats amb el que allà es proposa.

Malgrat que la CE reconeix prerrogatives exclusives d'Euskadi, en els articles de la Disposición Adicional Cuarta³³ i l'article 149.1.8³⁴ CE, els ciutadans la consideren

³³ Disposición Adicional Cuarta CE: 1. Los conflictos de competencia que se puedan suscitar entre las instituciones de la Comunidad Autónoma del País Vasco y las de cada uno de sus Territorios Históricos se regirán por lo dispuesto en el artículo 39 de su Estatuto de Autonomía. 2. En el ámbito de la Comunidad Autónoma del País Vasco, además de los sujetos legitimados a que se refiere el artículo 75 ter.1, lo estarán también, a los efectos de los conflictos regulados en el artículo 75 bis de esta Ley, las correspondientes Juntas Generales y las Diputaciones Forales de cada Territorio Histórico, cuando el ámbito de aplicación de la ley afecte directamente a dicha Comunidad Autónoma.

³⁴ Art. 149.1.8 CE: Legislación civil, sin perjuicio de la conservación, modificación y desarrollo por las Comunidades Autónomas de los derechos civiles, forales o especiales, allí donde existan. En todo caso, las reglas relativas a la aplicación y eficacia de las normas jurídicas, relaciones jurídico-civiles relativas a las formas de matrimonio, ordenación de los registros e instrumentos públicos, bases de las obligaciones contractuales, normas para resolver los conflictos de leyes y determinación de las fuentes del Derecho, con respecto, en este último caso, a las normas de derecho foral o especial.

insuficient, ja que els drets preconstitucionals que recull la CE³⁵ —tradició històrica expressada als Furs bascos— queden limitats pels principis constitucionals d'unitat indivisible de la *nació* espanyola, que implícitament nega el dret de sobirania a Euskadi.

“El sujeto de soberanía continuó siendo España, pero el Estado central transfería amplias competencias legislativas, ejecutivas y administrativas en varias áreas (agricultura y pesca, transporte, cultura, educación, sanidad, comercio, turismo). El Estado central mantenía la preeminencia legislativa en otros campos, así como la capacidad de recaudar impuestos —con la excepción en este sentido del País Vasco y Navarra, donde se actualizaon los antiguos conciertos económicos que databan de 1878.” (Núñez-Seixas, 1999: 144)

La discussió de l'article segon es va acabar amb la imposició, des de Moncloa, del que havia de contenir aquest article, encara que això no va comportar la fi dels conflictes entre nacionalistes bascos o catalans i els espanyolistes. Tot el contrari. La inclusió del terme *nacionalitats* era un vocable satisfactori a ulls dels representants dels grups parlamentaris d'esquerra i la dreta nacionalista³⁶. Però no era un concepte neutral per als representants de la dreta tradicional, que ho entenien com una qüestió que infringia la unitat inqüestionable de l'Estat.

“Con la mención de la existencia de ‘nacionalidades históricas’, la Carta Magna pretendía satisfacer las demandas catalanistas y vasquistas de que la diferencia cualitativa (histórica, cultural y social) de sus territorios fuese reconocida legalmente de modo explícito y simbólico.” (Núñez-Seixas, 1999: 145)

El problema es basava, doncs, en la definició de l'estructura nacional amb la qual es vestiria l'Estat espanyol:

“En realidad, el punto nodal de la polémica se centraba en el diferente concepto de estructura nacional que era mantenido en los dos bloques de enmiendas. Mientras la derecha franquista sustentaba un concepto de nación absoluto, absorbente y unitario, sin concesión alguna a cualquier idea —encarnada en forma de término— que pudiera rivalizar con él, el resto de los grupos parlamentarios, con la lógica salvedad de la postura independentista de Euskadiko Ezquerria (EE), defendía una concepción nacional que intentaba compaginar la unidad de España con la existencia de otras entidades nacionales.” (Bastida, 1998: 34)

³⁵ Els principis forals són drets històrics adquirits pel poble basc i per tant, drets històrics i preconstitucionals. Aquests drets, al quedar recollits a la CE de 1978, queden *constitucionalitzats* i acceptats pel nou sistema constitucional i democràtic.

³⁶ Ens referim en concret al Grup parlamentari basc, Grup socialista del congrés, Grup mixt, Grup parlamentari comunista i Minoria catalana.

Al principi, les *nacionalitats* van ser presentades per alguns membres de la Ponència constitucional com a sinònim de *nació*, però aquest significat es va sacrificar fins a deixar-lo reduït a una qüestió cultural.

“El criterio del que se sirve la Constitución para escindir el concepto de *nacionalidad* del de *nación* es la adscripción del primero a la categoría de las naciones culturales, naciones que agotan su contenido en la especificidad folclórica sin admitir transustanciación estatal, y del segundo a la de naciones políticas, naciones amparadas en un Estado que se desarrolla a través de una existencia soberana.” (Bastida, 1998: 100)

Les *nacionalitats* a la CE es poden considerar com a realitats de significat mal·leable³⁷, és a dir, realitats que han estat anomenades amb paraules de significat flexible i que la seva connotació semàntica varia depenent del context on s’ha produït (Perales *at al*, 2011) i de l’emissor en qüestió. Les nacionalitats, doncs, adquireixen un matís cultural que ho apropa a la veu de *pobles d’Espanya*, que també apareix en la CE. El problema (Bastida, 1998; Domínguez, 2006) és que en la Constitució les *nacionalitats* tenen un component polític en relacionar-se directament amb el dret d’autonomia dels territoris històrics i les regions espanyoles.

La falta de consens i la impossibilitat de *construir* una definició d’Espanya aplicable a totes les postures polítiques del moment, va conduir al fet que s’emetés des de la Moncloa —i escrit a mà— una definició constitucional de l’Espanya política. La definició imposada, encara vigent, no fa més que subratllar l’odissea per la qual va passar la Ponència³⁸ constitucional a l’hora d’abordar la qüestió: es reconeixia el dret a l’autonomia encara que no es fonamentés en la Constitució —per tant, no es reconeix plenament la pluralitat nacional d’Espanya—. D’altra banda, la nació espanyola quedaria definida com la base d’una organització política estatal.

“[...] se subraya que la **nación española** no enajena territorio **ni cede soberanía**. Al hacerlo así se reconoce implícitamente que la aceptación teórica de la nacionalidad acarrea la inevitable contradicción con los principios de soberanía nacional única; contradicción que sólo con esta declaración expresa puede ser obviada. De ahí la insistencia en que **el reconocimiento de la**

³⁷ Tot i que compartim l’explicació que el teòric polític Laclau fa del concepte que anomena “empty signifier” (Laclau, 1996:36), cal precisar que les paraules mai poden estar buides de significat perquè sempre s’estan referint a una realitat concreta en un determinat context, malgrat que la paraula en qüestió sigui objecte de múltiples significats variables. Preferim, doncs, l’ús de *significat flexible* o *mal·leable*, que més s’ajusta a les pretensions de l’explicació donada amunt.

³⁸ Des del Govern es va triar una Comissió Constitucional i aquesta va escollir set diputats per elaborar el text constitucional. Aquests set diputats, considerats els pares de la Constitució van ser: Miguel Herrero de Miñón, Gabriel Cisneros i José Pedro Pérez (membres de la UCD), Gregorio Peces-Barba (del PSOE), Jordi Solé Tura (del PCE), Manuel Fraga (d’AP) i Miquel Roca (en representació de Minoria Catalana i PNB).

nacionalidad no implica dejación soberana. El texto, al recoger el antitético binomio, precisa de esta vía de refuerzo. Así, este elemento corrector vigoriza el carácter unitario e indivisible de la nación española [...] a fin de que la dialéctica que enfrenta a las nacionalidades –concebidas en principio como naciones– y a la nación no se pudiera resolver en detrimento de esta última.” [La negreta és de l’original. N.A.] (Bastida, 1998: 48)

El concepte nacionalitat va sorgir en els anys que seguirien a la Revolució Francesa (s. XVIII). El terme aviat va acollir un sentit feble políticament —arran de la literatura marxista— per referir-se a unes minories culturals.

En la discussió política de la CE cal recordar que els grups *nacionalistes perifèrics* (Guibernau 1998; 1999a; 1999b) mai es van referir a Espanya com a unitat nacional, i no és una definició acceptada per ells, que proposen definir-la com a ‘entitat política’. D’altra banda, a Espanya, *nacionalitat* va ser un terme molt difós per Francesc Pi i Margall³⁹, que reservava la paraula *nació* a Espanya i apostava per *nacionalitats* per referir-se a les múltiples realitats político-administratives que conformen l’actual Estat. Per tant, per Pi i Margall, les nacionalitats són elements constructors de l’Estat. Per la seva banda, Enric Prat de la Riba⁴⁰ es referia a la nació com a realitat ‘incompleta’ per no comptar amb un òrgan estatal. Llavors, podem concloure que les nacionalitats són nacions sense estat?; les nacionalitats disposen de càrrega política a l’hora de definir-se?

Tanmateix, la qüestió de fons subjacent és la de la sobirania. Friedrich Meinecke (1983, 1a ed. 1924), a partir de la tesi de Jean Bodin, subratlla la importància destacada de la sobirania en la constitució (*building*) de qualsevol instància de poder.

“[...] la soberanía es el poder supremo sobre los súbditos, un poder independiente de todo otro, duradero, no derivado de nadie, autónomo y no sometido a leyes.” (Meinecke, 1983: 59)

La sobirania no és un element immutable, sinó que ha d’entendre’s en el si de la història dels Estats com un element que els ha permès reafirmar la seva pròpia

³⁹ Vegi’s: PI i MARGALL, Francesc (1986, 1a ed. 1877) *Las nacionalidades*. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales.

⁴⁰ Recomanem la lectura de PRAT de la RIBA, Enric (1999, 1a ed. 1906) *La nacionalitat catalana*. Barcelona: Columna: Proa. Prat de la Riba entén la nació com a concepte organicista. De clara influència germana, Prat de la Riba entén la nació com a concepte organicista. De clara influència germana, Prat de la Riba entén la nacionalitat com a determinació d’uns individus que parlen i comparteixen una mateixa llengua.

existència. Així ho suggereix, des d'un dogmatisme positivista⁴¹, Georg Jellinek, considerat el pare de la Teoria de l'Estat del Dret:

"Soberanía no indica ilimitabilidad [d'un Estat], sino tan sólo facultad de determinarse por sí mismo exclusivamente, y por tanto, la autolimitación del poder del Estado, no obligado jurídicamente por poderes extraños para instituir un orden dado sobre la base del cual solamente la actividad del Estado adquiere un carácter jurídico." (Jellinek, 2000: 473)

Per a Juan José Solozábal (2004) la Constitució és la portadora de la sobirania, d'aquí que s'entengui com a *quasi sobiranes* les autonomies mentre que són posseïdores de *quasi Constitucions* (els Estatuts). No obstant això, la *quasi sobirania* és una quimera, doncs —segons l'autor— qualsevol Estatut té una marcada dependència constitucional, fins al punt de recollir-se en la CE els mecanismes per a la reforma estatutària, que ha de ser posteriorment aprovada per les Corts Generals. És norma bàsica territorial i ve mancada de validesa en un àmbit estatal. Per aquest motiu resulta difícil parlar d'una única unitat política sobirana, *strictu sensu*:

"El estado normalmente se niega a conceder el estatus de «naciones» a esas minorías [nacionales], puesto que tal concesión socavaría su integridad como estado-nación y cuestionaría su legitimidad. De ahí surge la necesidad de inventar otros términos como regiones, minorías étnicas, pueblos y provincias autónomas." (Guibernau, 1998: 75)

Si Espanya està composta per nacionalitats, que poden entendre's com a nacions no reconegudes políticament; si Espanya està composta per realitats nacionals dotades d'una *quasi constitució* que les regeix, què és Espanya, llavors?

De tot el descrit i estudiat fins ara, es pot concloure que l'Estat resultant de 1978 és una realitat *inventada*, que apel·la a una única narració històrica que compta amb reconeixement constitucional:

[...] la que culminava presentant Espanya com *la nació dels nacionalistes catòlics*, una nació identificada bàsicament amb la història, la llengua i la cultura castellanès. Aquesta era, per tant, una nació única i excloent que havia de provocar, tard o d'hora, la reacció dels sectors socials que no s'hi veien ni reconeguts ni acceptats." (Riquer (de), 2000: 12)

La realitat jurídica, com s'ha vist, no casa amb la realitat històrico-política, i les pretensions i necessitats de la societat actual no tenen cabuda ni correspondència

⁴¹ El positivisme jurídic, també conegut com *iuspositivisme*, és un corrent la tesi principal del qual separa la moral del dret. El positivisme jurídic va aconseguir el seu auge teòric amb els escrits dels anglesos Thomas Hobbes i Jeremy Bentham. L'autríac Hans Kelsen, autor de *Teoria Pura del Dret* (1935) va proclamar el positivisme jurídic com l'única teoria possible capaç d'eleva la concepció del dret a una categoria científica.

en la CE de 1978. La CE no fa més que apropar-se al problema sense resoldre'l, i el resultat és una descripció timorata d'una realitat política i social que es debat internament entre els límits d'una inconcreta construcció jurídica de l'Espanya plural. La indefinició ve donada des del moment en què es dibuixa l'Estat de les Autonomies. Des de l'instant en què es diferencien les autonomies de les regions. Però el conflicte sorgeix quan, amb ànim de resoldre les especificitats de Catalunya, Euskadi i Galícia, s'ofereix també la possibilitat a les altres regions d'aspirar a ser autònomes. Aquestes, tot i que al principi tenien el dret autonòmic restringit a cinc anys, van aconseguir la seva plenitud autonòmica a partir de llavors.

Tot i que la CE fa una distinció *nominal* d'autonomies, el procés polític autonòmic que va seguir a la CE va situar les nacionalitats i les regions a un mateix nivell. És per aquest motiu que políticament siguin tractades d'igual forma les nacionalitats que compten amb un profund sentit identitari, amb les comunitats creades artificialment a partir del pacte constitucional de 1978.

2.3.2. L'Espanya asimètrica. La CE i els territoris històrics

L'Espanya democràtica ve acompanyada d'un problema de definició complex. Es dibuixa l'Estat com un centralitzador, encara que amb competències político-administratives descentralitzades. Un sistema autonòmic que, si bé s'assembla al d'un Estat federal, es queda en un Estat autonòmic, on l'al·lusió al terme 'nació' o 'nacionalitat' està subjecta a controvèrsia política.

La CE reconeix que a Espanya coexisteixen *nacionalitats* i *regions*. El Títol VII de la CE presenta tres tipus d'elements territorials amb certa autonomia:

"El Estado se organiza territorialmente en municipios, en provincias y en las Comunidades Autónomas que se constituyan. Todas estas entidades gozan de autonomía para la gestión de sus respectivos intereses." (Art. 137 CE 1978)

A l'article 143 CE i a la Disposició Transitòria Segona es fa explícit que no totes les autonomies són iguals segons el seu accés, per tant es legitima la falta d'uniformitat de l'Estat. Es dibuixa, llavors, un Estat Autonòmic 'asimètric' i adaptable a les necessitats de cada realitat autonòmica. La Constitució va establir dos nivells d'accés a l'autonomia, que, àdhuc suposant-se transitoris, donaven encaix jurídic a aquesta asimetria política entre nacionalitats i regions, fundada en els diferents desitjos d'identitat cultural i autogovern de cada territori (García Roca, 1997: 64). Les nacionalitats i el seu dret a l'autonomia són drets constitucionals,

però es configuren jurídicament en una CE nacionalista, ja que defineix com a única 'nació' a l'espanyola en l'article 2 CE.

Rodríguez Bereijo justifica la diferenciació entre *nacionalitats* i *regions* com a un element de conflicte suscitat en un temps proper a l'elaboració de la Constitució:

"[...] [es tracta d'] una realidad política que estuvo pesando sobre todo en los últimos años de la dictadura franquista y en la transición: cómo restablecer el reconocimiento y la personalidad que en la República habían tenido el País Vasco, Cataluña y Galicia. La introducción de ese término [el de nacionalitats] responde a esa realidad y a que el modelo constitucional está configurado como asimétrico. Lo que sucede es que, después, el modelo ha ido evolucionando hacia una cierta homogeneización e igualación competencial entre las autonomías, lo cual no quiere decir uniformismo."⁴²

Amb la instauració del sistema autonòmic es va donar forma administrativa a un Estat de nova creació, però aquest element administratiu venia motivat per raons polítiques de gran importància, ja que en primera instància es canalitzen les reivindicacions polítiques d'autogovern reclamades des de Catalunya, Euskadi i, en menor mesura, Galícia. Aquests són els territoris que ja havien plebiscitat els seus estatuts durant la II República, d'aquí la denominació de *nacionalitats històriques*. És en aquests casos que el seu grau d'autonomia, el seu poder polític, emana de la seva 'nacionalitat', a diferència de les regions. Tot i que es tracta d'una autonomia major que la de les regions, no comporta exercir sobirania ni poder constituent.

Vies d'accés autonòmics

La CE va aprovar l'existència de tres tipus d'accés a l'autonomia i de forma transitòria. En primer lloc estarien les de via excepcional (Art. 151 CE⁴³) que

⁴² Vegi's l'entrevista a l'expresident del Tribunal Constitucional, Álvaro Rodríguez Bereijo, al diari *La Voz de Galicia*, 20.04.1997, pàg. 19.

⁴³ 1. No será preciso dejar transcurrir el plazo de cinco años a que se refiere el apartado 2 del artículo 148 cuando la iniciativa del proceso autonómico sea acordada dentro del plazo del artículo 143.2, además de por las Diputaciones o los órganos interinsulares correspondientes, por las tres cuartas partes de los Municipios de cada una de las provincias afectadas que representen, al menos, la mayoría del censo electoral de cada una de ellas y dicha iniciativa sea ratificada mediante referéndum por el voto afirmativo de la mayoría absoluta de los electores de cada provincia, en los términos que establezca una Ley Orgánica.

2. En el supuesto previsto en el apartado anterior, el procedimiento para la elaboración del Estatuto será el siguiente:

El Gobierno convocará a todos los Diputados y Senadores elegidos en las circunscripciones comprendidas en el ámbito territorial que pretenda acceder al autogobierno, para que se constituyan en Asamblea, a los solos efectos de elaborar el correspondiente proyecto de Estatuto de autonomía, mediante el acuerdo de la mayoría absoluta de sus miembros.

Aprobado el proyecto de Estatuto por la Asamblea de Parlamentarios, se remitirá a la Comisión Constitucional del Congreso, la cual, dentro del plazo de dos meses, lo examinará con el concurso y asistencia de una delegación de la Asamblea proponente para determinar de común acuerdo su formulación definitiva.

empara la voluntat d'accés autonòmic a les regions que ja havien expressat històricament la seva voluntat de conformar-se com a autonomia. Aquesta via anava destinada als casos de Catalunya, Euskadi i Galícia que ja havien aprovat en referèndum un projecte d'Estatut.

Una segona forma d'accés era la regida per la via general (Art. 143⁴⁴ i 146⁴⁵ CE). Aquesta modalitat era la via d'accés ordinària segons un règim comú (Aparicio, 2008). Les regions que s'acollien a aquesta via, havien de passar per un llarg procés de constitució expressat als articles 143, 146 y 148.1⁴⁶ CE. Passats cinc anys des de la seva vigència, la comunitat podia aspirar a més competència —prèvia reforma estatutària i aprovació per les Corts Generals— i accedir així a un segon grau d'autonomia (Art. 148.2⁴⁷ CE) que no arriba a concretar-se.

“[...] no hi ha cap definició del tipus o de la naturalesa de les funcions que havien d'exercir les comunitats autònomes que s'anessin creant a l'empara dels articles 143 i 144 (sí que hi és pel que fa a les legislatives i les administratives), i no s'hi fa esment de llurs institucions bàsiques, i, en conseqüència, no hi ha cap pronunciament sobre la naturalesa política o administrativa de l'autonomia que es proclama per a aquestes entitats. I, com que aquest pronunciament no hi és, la posterior

Si se alcanzare dicho acuerdo, el texto resultante será sometido a referéndum del cuerpo electoral de las provincias comprendidas en el ámbito territorial del proyectado Estatuto.

Si el proyecto de Estatuto es aprobado en cada provincia por la mayoría de los votos válidamente emitidos, será elevado a las Cortes Generales. Los Plenos de ambas Cámaras decidirán sobre el texto mediante un voto de ratificación. Aprobado el Estatuto, el Rey lo sancionará y lo promulgará como Ley.

De no alcanzarse el acuerdo a que se refiere el apartado 2 de este número, el proyecto de Estatuto será tramitado como proyecto de Ley ante las Cortes Generales. El texto aprobado por éstas será sometido a referéndum del cuerpo electoral de las provincias comprendidas en el ámbito territorial del proyectado Estatuto. En caso de ser aprobado por la mayoría de los votos válidamente emitidos en cada provincia, procederá su promulgación en los términos del párrafo anterior.

3. En los casos de los párrafos 4 y 5 del apartado anterior, la no aprobación del proyecto de Estatuto por una o varias provincias no impedirá la Constitución entre las restantes de la Comunidad Autónoma proyectada, en la forma que establezca la Ley Orgánica prevista en el apartado 1 de este artículo.

⁴⁴ Art. 143 CE: 1. En el ejercicio del derecho a la autonomía reconocido en el artículo 2 de la Constitución, las provincias limítrofes con características históricas, culturales y económicas comunes, los territorios insulares y las provincias con entidad regional histórica podrán acceder a su autogobierno y constituirse en Comunidades Autónomas con arreglo a lo previsto en este Título y en los respectivos Estatutos. 2. La iniciativa del proceso Autonómico corresponde a todas las Diputaciones interesadas o al órgano interinsular correspondiente y a las dos terceras partes de los municipios cuya población represente, al menos, la mayoría del censo electoral de cada provincia o isla. Estos requisitos deberán ser cumplidos en el plazo de seis meses desde el primer acuerdo adoptado al respecto por alguna de las Corporaciones locales interesadas. 3. La iniciativa, en caso de no prosperar, solamente podrá reiterarse pasados cinco años.

⁴⁵ Art. 146 CE: El proyecto de Estatuto será elaborado por una asamblea compuesta por los miembros de la Diputación u órgano interinsular de las provincias afectadas y por los Diputados y Senadores elegidos en ellas y será elevado a las Cortes Generales para su tramitación como Ley.

⁴⁶ Vegi's *Annex I*.

⁴⁷ Art. 148.2 CE: "Transcurridos cinco años, y mediante la reforma de sus Estatutos, las Comunidades Autónomas podrán ampliar sucesivamente sus competencias dentro del marco establecido en el artículo 149".

Vegi's *Annex I* per a conèixer el contingut complet de l'Art. 148 CE.

declaració d'autonomia financera que conté l'article 156 per a tota mena de comunitats autònomes ('gauran d'autonomia financera per a acomplir i exercir les seves competències') continua patint la seva pròpia indefinició." (Aparicio, 2008: 119)

Finalment, les autonomies que accedien per la via especial o ràpida eren els territoris que directament volien posseir les competències previstes en l'article 145.1 CE (competències adquirides per aquelles comunitats que accediren a l'autonomia per la via general). Tot i no estar dins de la classificació de *nacionalitats històriques* (les que es regeixen per l'article 151 CE), aquest tipus de procés autònom es va aprovar en el cas d'Andalusia. Es converteix així en comunitat de primer grau o *d'iniciativa reforçada* (Aparicio, 2008). Aquest accés està contemplat a la Disposición Transitoria Segona de la CE:

"Los territorios que en el pasado hubiesen plebiscitado afirmativamente proyectos de Estatuto de autonomía y cuentan, al tiempo de promulgarse esta Constitución, con regímenes provisionales de autonomía, podrán proceder inmediatamente en la forma que se prevé en el apartado 2 del artículo 148, cuando así lo acordaren, por mayoría absoluta, sus órganos preautonómicos colegiados superiores, comunicándolo al Gobierno. El proyecto de Estatuto será elaborado de acuerdo con lo establecido en el artículo 151, número 2⁴⁸, a convocatoria del órgano colegiado preautonómico."

Un cop exposades les tipologies d'accés a l'autonomia acceptades per la CE i a diferent nivell competencial que això implica a curt termini, es pot afirmar que quan el text constitucional reconeix, en l'ordre jurídic, una *nacionalitat*, a aquesta li correspon automàticament una autonomia política, com són els casos basc, català i gallec. La resta d'autonomies venen descrites com a regions⁴⁹. Paga la pena subratllar que el contingut i la concreció d'ambdós termes no s'especifiquen en la CE, i d'aquí que el debat polític sigui tan controvertit i fins i tot s'afirmi, com ho fa Bastida, que l'Estat-nació espanyol està en crisi des del moment en què s'idea l'Estat de les Autonomies com a model basat en el principi de la descentralització i no en el de la integració:

"Todo empeño en nacionalizar el Estado español, para así acabar estatalizando una inexistente nación española, que es de lo que se trata, se diluye al intentar legitimar unas *nacionalidades* carentes de vocación estatal." (Bastida, 1998: 82)

A més d'això, el cas basc ve associat a una sèrie de drets preconstitucionals, que de seguida tractarem, i per aquesta raó podem afirmar que la voluntat inicial de la

⁴⁸ Vegi's Annex II per a conèixer el contingut de l'article.

⁴⁹ Noti's que els membres d'una regió poden proclamar-se i/o sentir-se nació en termes polítics. Jurídicament sols és possible parlar de *nacionalitat*. El debat polític ja s'avançava a l'apartat 2.3.1.

CE era consensualista, fins el punt de constitucionalitzar drets que *a priori* se situaven fora d'aquest marc.

Per què els Furs estan amparats en la CE de 1978?

El règim foral tracta excepcionalment als ciutadans bascos en matèries tributàries mitjançant un sistema autonòmic administratiu. El foralisme s'ha entès com una sèrie de normes tradicionals que concebien el seu acoplament amb l'Espanya liberal des d'una voluntat pactista. A la CE de 1978 es força la relació entre unes normes tradicionalistes i una voluntat liberal. La incompatibilitat entre Furs i Constitució ha estat una constant en la història. Va ser per la llei de 25 d'octubre de 1839, després de la primera Guerra Carlista, que es van incloure els Furs en la Constitució. Per tant, els Furs van adoptar rang constitucional amb la Llei Confirmatòria de 1839⁵⁰.

La constitucionalitat dels Furs va accentuar la diferenciació amb la resta d'Espanya. Fins el 1978, els Furs van tenir un tracte extraconstitucional, mai s'havien inclòs dins l'articulat de cap constitució. Amb cert estil artificiosos, la següent cita ho resumeix:

“El constitucionalismo foral, si se admite esta expresión que contempla la recepción foral desde el plano del sujeto agente que la lleva a cabo, esto es la Constitución, ilustra otra característica de nuestra Constitución, a saber, su pluralismo. Por ello en el Estado autonómico la recepción foral supone un límite a la homogeneidad, o, lo que es lo mismo, las exigencias expansivas del principio de igualdad en el plano institucional.” (Solozábal, 2004: 99)

Dos dels trets forals més distintius són el Concert Econòmic i la continuïtat de les Diputacions Forals. L'aplicació del Concert Econòmic dota a la Comunitat Autònoma Basca (CAB) de recursos típics d'una Hisenda Pública, amb la diferència que és l'autonomia la que recapta directament els seus tributs. El Concert Econòmic permet l'existència d'un sistema tributari basc específic i autònom ja que la CAB pot regular els seus propis impostos tals com l'IRPF, l'Impost de societats o l'IVA. El sistema econòmic basc va ser ratificat per la CE 1978 a través de la Disposició

⁵⁰ Per a saber-ne més proposem la lectura: ANGULO, José María (1976) *La abolición de los fueros e instituciones vascongadas; en torno a un centenario 1876-1976*. San Sebastián: Auñamendi.

Adicional Primera⁵¹. A més també es troba recollit en el Títol VI de l'Estatut de Gernika⁵².

Per la seva banda, les Diputacions Forals són aquells organismes provincials d'Àlaba, Guipúscoa, Biscaia i Navarra que funcionen a través d'uns règims especials d'autonomia administrativa. La continuïtat de les Diputacions Forals després de la Primera Guerra Carlista, va suposar una excepció al sistema centralista de l'Estat establert en 1836.

Arribats a aquest punt es poden deduir les següents proposicions:

- La Transició política no va definir el lloc que havien d'ocupar les autonomies dins l'Estat unitari.
- Segons el que disposa l'article 2 CE, l'Estat espanyol és un Estat unitari i a la vegada compost per *nacionalitats* i *regions*.
- Els representants polítics dels nacionalismes català i basc van tenir una petita participació en la formació de l'Estat de les Autonomies. La seva aspiració sobiranista no té cabuda en la CE.
- La identitat nacional dels territoris històrics espanyols —específicament Catalunya i Euskadi— entra en conflicte amb postures espanyolistes que la neguen. No accepten que aquests territoris siguin nació ni aproven un eventual exercici del dret a l'autodeterminació.

⁵¹ Disposición Adicional Primera CE 1978: La Constitución ampara y respeta los derechos históricos de los territorios forales. La actualización general de dicho régimen foral se llevará a cabo, en su caso, en el marco de la Constitución y de los Estatutos de Autonomía.

⁵² Títol IV Art. 37 de l'Estatut de Gernika 1979: 1. Los órganos forales de los Territorios Históricos se regirán por el régimen jurídico privativo de cada uno de ellos. 2. Lo dispuesto en el presente Estatuto no supondrá alteración de la naturaleza del régimen Foral específico o de las competencias de los regímenes privativos de cada Territorio Histórico.

"The limits of my language mean
the limits of my world."

Ludwig Wittgenstein
Tractatus Logico Philosophicus (1979)

3. Els diaris com a actors polítics

La construcció de l'imaginari nacional, i el reclam —per part d'una nació— de l'exercici de l'autodeterminació, es forma col·lectivament. Una aportació fonamental per entendre la implicació dels diferents actors en el constructe rau en l'estudi dels mitjans de comunicació i en concret, per la present recerca, de la premsa escrita.

El capítol té per objectiu establir el fonament teòric de l'estudi del Periodisme des de la Sociologia i la Lingüística com a àrees que es preocupen per l'anàlisi de la comunicació. El marc permetrà comptar amb una primera visió de la funcionalitat dels diaris i, en concret, de les peces que són material de l'estudi empíric del treball: les columnes d'opinió i els editorials.

Es parteix de la idea que existeixen persones, grups o institucions que mantenen situacions de dominació i són emissores de discursos que les legitimen. Aquest apartat servirà per defensar que els mitjans de comunicació són actors polítics que intervenen, directament o indirecta, en el desenvolupament dels conflictes.

A l'apartat [3.1] es presentaran els referents fonamentals que ajudin a entendre que els diaris són actors polítics i, com a tals, utilitzen un llenguatge i un discurs també polítics. La premsa és generadora d'informació i d'opinió i és reveladora dels diferents actors participants en els conflictes. És a dir, els mitjans són els encarregats de fer massivament visibles els diferents actors. En fer-ho, s'impliquen i participen dels conflictes i es converteixen, doncs, en interventors —actors— polítics del procés de construcció identitari.

Al [3.2] s'abordarà la discussió teòrica sobre la neutralitat i objectivitat que tradicionalment s'ha associat amb els diaris. S'exposarà que els rotatius despleguen el Model de Propaganda proposat per Chomsky i Herman (2003), empenen unes rutines de producció que també condicionen el procés de producció dels seus discursos i per extensió, la representació social que fan del món que miren.

Comprovarem, en [3.3], el desplegament ideològic que fa el diari al llarg de les seves pàgines i a través de diverses peces com les columnes d'opinió i els articles editorials. S'entendrà que els editorials són una veu privilegiada dels diaris que concentren el posicionament ideològic de l'empresa periodística davant d'uns temes que considera rellevants i per això s'utilitzen estratègies discursives que, sovint, fan que apareguin aproximacions simplistes i reduccionistes dels conflictes. La marca ideològica es contempla en les diverses peces del diari i, fins i tot, en la seva selecció de notícies, posició en pàgina i jerarquització periodística. Les columnes d'opinió, com es veurà, són peces a través de les quals els diaris poden oferir punts de vista discrepants amb el discurs ideològic dominant.

En el capítol, es reconeixerà els diaris com a actors polítics co-constructors d'identitat col·lectiva, que cooperen amb grups polítics i socials amb l'objectiu de disseminar entre la seva audiència uns discursos que reforcen una identitat compartida.

3.1. El rol dels diaris. La mediació política

Els mitjans de comunicació tracten sobre els conflictes que sorgeixen en la societat. De fet, el conflicte és inherent a l'evolució de les comunitats. Els mitjans converteixen el conflicte en central a la seva activitat i el seu paper informatiu els fa prendre part, inevitablement, perquè comprometen la distensió o escalada del propi conflicte al tractar-los periodísticament.

“Como productor de la actualidad periodística política, el periódico [i els mitjans, en general] tiene que ocuparse de un flujo continuo y siempre renovado de conflictos noticiables. En ciertos casos, estos conflictos le ponen a él mismo en relación conflictiva con alguna de sus fuentes de información y/o con algunos de sus actores políticos sobre cuyas actuaciones procura informarse” (Borrat, 1995:14).

Una cobertura correcta o inapropiada del conflicte té repercussions directes sobre ell: pot afavorir, o no, la seva reproducció; pot col·laborar o entorpir la seva gestió; pot interrompre o afavorir la resolució o el procés de mediació de la crisi. És a dir, els mitjans exerceixen políticament una funció. Segons Weber (2003), la política

—entesa com a activitat d'una "entitat" que intervé en la gestió de la vida social d'alguna forma— és exercida per qualsevol grup o persona capaç de prendre decisions que afecten el control i la distribució dels recursos d'una societat. Doncs bé, la capacitat de prendre aquestes decisions implica exercir *poder* sobre la societat on s'intervé. Els mitjans, doncs, en tant que es troben immersos en el procés de representació dels conflictes, formen part de la lògica de la contesa política i dels interessos presents en els conflictes.

D'aquí que l'activitat mediàtica al voltant del conflicte sigui una activitat política, no només mediàtica. Això es pot veure si observem les característiques del discurs polític, segons Graber (1981), i el discurs periodístic, que discutirem més endavant. Ara, el pressupost de partida —els mitjans són actors polítics participants en els conflictes— ens obliga a explorar el concepte 'conflicte polític'.

Els mitjans de comunicació, en tant que actors polítics, assoleixen l'objectiu d'influir en la societat en general i en les esferes de decisió —govern— a partir de la seva funció: transmetre una particular visió sobre el món que necessàriament els fan involucrar-se —encara que no s'ho proposin— directament o indirecta en l'evolució dels conflictes.

El conflicte polític, doncs, es podria definir com la confrontació pública d'antagonistes sobre el control o la influència política (Wolfsfeld, 2008). Però, per què els mitjans es mostren tan interessats en el conflicte? Wolfsfeld sentència que l'interès ve donat per una doble via: (a) el benefici econòmic i l'impacte de notorietat sobre la societat; i (b) el fet que sigui mitjançant els mitjans el lloc on es duen a terme les disputes, la qual cosa situa els mitjans com la principal font informativa de les seves audiències:

"There are at least two reasons for this level of interest. First, there is a reason to believe that the role of the media in such disputes can have a major impact on both the course of these disputes and on their final outcome. Second, the news media serve as the central arena for such disputes, and most citizens rely on the press as their primary source of information about political conflicts." (Wolfsfeld, 2008)

D'acord amb Wolfsfeld, els mitjans tracten temàtiques que influeixen —encara que no s'ho proposin— tant en les esferes de decisió com en la societat en general.

"La influencia se estima en la medida que un medio llega a ser de referencia para los distintos actores y se mide por la dimensión de su público." (Giró, 2010: 84)

Els principals objectius d'un diari estan allunyats dels principis democràtics que l'empresa periodística diu defensar:

"Cada medio tiene interés en dar a conocer a su público determinados hechos y opiniones para conseguir fundamentalmente dos objetivos: ganar dinero y tener la máxima influencia y difusión." (Fontcuberta, 1993: 53).

En tant que operen dins d'una economia de mercat, els rotatius necessiten ser rendibles per assegurar la subsistència com a empresa. Part de la rendibilitat s'obté venent espai als anunciants que compren ja no només l'espai *cedit* pel mitjà en qüestió, sinó també els seus lectors, és a dir, la seva influència social. Per tant, els diaris necessiten de la seva audiència per a ser rendibles i així lucrar-se, però alhora per tenir capacitat d'influència sobre aquesta a través dels seus discursos⁵³.

"El periódico independiente⁵⁴ de información general es un verdadero actor político de naturaleza colectiva, cuyo ámbito de actuación es el de la influencia, no el de la conquista del poder institucional o la permanencia en él." (Borrat, 1989: 10)

A la influència que exerceix el diari s'ha d'afegir que aquest també és influït. Per tant, els rotatius conviuen en un ecosistema d'influències amb el poder seguint un esquema de retroalimentació continuada:

"En el sistema político y en el subsistema de los medios el periódico afirma públicamente su identidad como narrador y comentarista de conflictos entre los actores de la actualidad periodística. Al mismo tiempo, se perfila frecuentemente como participante de conflictos políticos a título de parte principal o de tercero involucrado." (Borrat, 1989: 11)

És, en tot cas, un joc de balança difícil, en paraules de Mills-Brown:

"[...] a political journalist performs a difficult balancing act, mediating the controlling desires of the actors, the gratification needs of the audience, and, ultimately, the truth." (Mills-Brown, 2008)

Malgrat que tenen diverses formes d'intervenir políticament, els diaris fan ús dels editorials —especialment, encara que no només, com es veurà en els propers apartats— per mostrar el seu mapa ideològic i ho fan, precisament, amb un

⁵³ De la formació dels discursos en parlarem amb més extensió en el proper capítol dedicat a l'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD), però avancem aquí, de forma operativa, que el discurs ha de ser entès com una pràctica social orientada a la consecució d'uns objectius: "Hablar de discurso es, ante todo, hablar de una práctica social, de una forma de acción entre las personas que se articula a partir del *uso lingüístico contextualizado*, ya sea oral o escrito. El discurso es parte de la vida social y a la vez un instrumento que crea la vida social. Desde el punto de vista discursivo, hablar o escribir no es otra cosa que construir piezas textuales orientadas a unos fines y que se dan en interdependencia con el contexto (lingüístico, local, cognitivo y socicultural)." (Calsamiglia, 1999: 15)

⁵⁴ El diari independent, per a Borrat (1989), busca lucrar-se i influir socialment i exclou *per se* tota relació de dependència estructural respecte qualsevol altre actor que no sigui la seva empresa editora. Així el diari mai podrà ser independent, ja que, en darrera instància, sempre dependrà de la seva empresa editora.

llenguatge polític, ja que, com a actor, informa i opina sobre qüestions de matèria política i amb un objectiu de posicionament polític.

"[...] the crucial factor that makes communication 'political' is not the source of a message [or, we might add, referring back to their earlier emphasis on 'public discussion', its *form*], but its content, and purpose." [La cursiva és de l'original. N.A.] (Denton i Woodward, 1990: 11, citat a McNair, 2007: 3)

La finalitat del discurs de què parlen Denton i Woodward (1990) és un dels tres elements que per Graber (1981) serveixen per identificar el llenguatge polític: (a) el tipus d'informació que transmet, (b) el marc en el qual es vehicula i (c) les funcions que persegueix a partir de la seva formulació:

"[...] what makes verbal and nonverbal language political is not a distinctive vocabulary or form. Rather, it is the substance of the information it conveys, the setting in which this information is disseminated, and the functions that political languages perform. When political actors, in and out of government, communicate about political matters, for political purposes, they are using political language." (Graber, 1981: 196)

Segons l'autora, el llenguatge polític té com a finalitats: la disseminació de la informació de forma massiva; establir l'agenda política a fi de convertir aquests temes en qüestions públiques a través dels mitjans; influir en la interpretació de projectes polítics del futur i del passat, és a dir, la interpretació del present es veu influïda per una interpretació del passat; i finalment, té com a objectiu estimular algun tipus d'acció dels membres que se saben participants d'un col·lectiu.

"The potency of verbal definitions of political situations springs from the fact that they become bases for beliefs and actions, even though they are not readily verifiable. Meanings, motives, and evaluations are mental constructs with no counterpart in physical reality." (Graber, 1981: 204)

Es proposa atendre les peces periodístiques com una forma més de llenguatge polític, la qual cosa ajuda a ratificar els mitjans com a actors polítics. Es tracta, llavors, de peces a través de les quals es transmet un discurs polític. Un discurs amb què es vehicula el saber a partir d'un coneixement acumulat i en permanent fluïdesa.

Els discursos periodístics han de ser entesos, doncs, com a elements institucionalitzats que actuen al voltant del poder:

"[...] los discursos no poseen interés por el hecho de ser expresiones de la práctica social, sino por el de contribuir a determinados fines, a saber, el de ejercer el poder a todos los efectos. Y lo hacen así porque están institucionalizados y se hallan regulados, porque se encuentran vinculados a la acción." (Jäger, 2001: 63).

L'estratègia comunicativa que segueixen els actors en conflicte —també els mitjans— respon a la lògica del Quadrat Ideològic proposada per Van Dijk (1996: 21), que consisteix en ressaltar les bones accions dels 'nostres' i els errors dels 'altres'; i mitigar els 'nostres' errors i els encerts dels 'altres'.

El Quadrat Ideològic que els actors dels conflictes despleguen en els seus discursos té relació directa amb el que Chomsky i Herman (2003) anomenen Model de Propaganda.

3.1.1. La rigidesa i flexibilitat en el procés de producció periodística

Noam Chomsky i Edward Herman descriuen un model que explica el comportament dels mitjans privats més prestigiosos dels Estats Units. Els autors confirmen que existeixen cinc filtres pels quals passa tota informació abans de ser publicada. Els filtres actuen com a codi de comportament que permet als individus inculcar valors i creences, en definitiva, integrar-se en les estructures institucionals imposades. L'acompliment per part dels mitjans és entès pels autors com el desplegament d'una propaganda⁵⁵ sistemàtica. Herman (1996) recull els elements clau del Model de Propaganda:

"The crucial structural factors derive from the fact that the dominant media are firmly imbedded in the market system. They are profit-seeking businesses, owned by very wealthy people (or other companies); they are funded largely by advertisers who are also profit-seeking entities, and who want their ads to appear in a supportive environment. The media are also dependent on government and major business firms as information sources, and both efficiency and political considerations, and frequently overlapping interests, cause a certain degree of solidarity to prevail among the government, major media, and other corporate business. Government and large non-media business firms are also best positioned (and sufficiently wealthy) to be able to pressure the media with threats of withdrawal of advertising or TV licenses, libel suits, and other direct and indirect modes of attack. The media are also constrained by the dominant ideology, which heavily featured anticommunism before and during the Cold War era, and was mobilized often to prevent the media from criticizing attacks on small states labelled communist." (Herman 1996, 116-117).

El Model resulta igualment vàlid per entendre les dinàmiques productives dels grans mitjans que operen en la majoria dels països d'economies capitalistes. El discurs

⁵⁵ Es proposa entendre la propaganda com a tècnica comunicativa que —ja sigui de forma intencional o no— manipula les opinions i actituds de la seva audiència.

que emeten els rotatius que analitzem també passa pels cinc filtres formulats per Herman: propietat i orientació dels beneficis dels mitjans; publicitat; fonts informatives; instàncies de poder polític i econòmic dominant i, finalment, la ideologia hegemònica com a mecanisme de control i de la qual es fan ressò els mitjans de comunicació.

L'ABC, El País, La Vanguardia, Avui, El Correo i Deia són, així com els diaris nord-americans que van estudiar Chomsky i Herman, empreses privades que funcionen sota les lleis de l'economia de mercat. La majoria d'ells formen part de grups multimèdia —Vocento, Prisa, Godó, Planeta i Grupo Noticias⁵⁶—. Tenint present la premissa econòmica, comprovem que es desplega el Model de Propaganda en els casos que analitzem, seguint els cinc filtres proposats pels autors:

Primer, els rotatius eviten publicar temes que puguin perjudicar-los directament; a l'empresa editora o bé als seus accionistes.

Segon, el seu producte respon a les necessitats dels seus anunciants, per la qual cosa tampoc es publica res que perjudiqui o incomodi als seus publicistes. En cas contrari, el diari es quedaria sense la seva principal font d'ingressos.

Tercer, els fets sobre els quals informen o opinen aquests mitjans són informacions que satisfan les necessitats programades pels organismes informatius de les principals institucions polítiques o empresarials. El discurs emès per les institucions resulta rellevant i creïble per als diaris, les fonts són reconegudes com a fiables i veraces a causa del seu estatus i el prestigi que ostenten. Això significa que la informació emesa per les institucions és sempre rellevant i creïble per als periodistes.

Quart, les instàncies de poder i les grans empreses tenen capacitat de pressió sobre els diaris. Tenen via directa per accedir als mitjans, influeixen decisivament en l'elaboració de l'agenda temàtica.

Finalment, el cinquè filtre té a veure amb el posicionament ideològic que mantenen els mitjans. És coincident amb el de la seva empresa editora. Els diaris despleguen

⁵⁶ Sobre la formació de grups de comunicació a l'Estat espanyol, vegi's: MIGUEL, J. C. (1993) *Los grupos multimedia*. Barcelona: Bosch; REIG, R. (1998) *Medios de comunicación y poder en España. Prensa, radio, televisión y mundo editorial*. Barcelona: Paidós Papeles de Comunicación 17 i BUSTAMANTE, E. (2002) *Comunicación y cultura en la era digital: industrias, mercados y diversidad en España*. Barcelona: Gedisa.

un discurs ideològic sincrònic als seus objectius econòmics i polítics de l'empresa editora.

I és després que la informació passa per aquests cinc filtres quan finalment arriba als receptors. El producte que es consumeix respon a una *praxis* periodística caracteritzada per:

- una falta de contrastació en la informació que emeten per institucions governamentals o empresarials destacades;
- una reducció de despeses i de problemes amb el poder a l'assumir com veritable i fiable la informació de les fonts oficials;
- acceptar com antagonistes els oponents de les fonts oficials que resulten properes a la ideologia de l'empresa periodística;
- una falta de crítica amb l'*status quo* establert, i
- uns límits físico-econòmics del propi mitjà que fa difícil expressar idees alternatives. (Giró, 2007: 201)

Tot i destacar la importància que té el Model de Propaganda en la producció periodística dels diaris, Wolfsfeld (2008) va més enllà. Segons l'autor, malgrat que els mitjans responen a un model de producció establert —el de propaganda—, també poden jugar papers diferents depenent de les circumstàncies o conjuntures polítiques o històriques del moment, és a dir, no sempre es desplega el model de propaganda i, en ocasions, la veu dels considerats *rivals* ("challengers" per a Wolfsfeld) té accés als mitjans. Tot i això, normalment aquesta entrada mediàtica es dóna quan estan relacionats amb esdeveniments tipificats com a negatius que els fan etiquetar com a grups *extremistes*. És el que l'autor anomena Model de la Confrontació Política (*Contest Model*):

"Studies from a variety of Western countries conclude that due to definitions of newsworthiness the press either ignores such groups or relates to them as social deviants. The major reason for this phenomenon is that while the more powerful elements in society are considered inherently newsworthy, those living in the social, geographical, or economic periphery are considered worthy of coverage only if they are linked to dramatically negative events. This dynamic has also been found important in studies that examined the attempts by political movements and other challengers to gain access to the news media. Protest groups and labor unions often find themselves paying the "dues of disorder" in order to be considered worthy of coverage. Such behavior, however, means that such groups are framed by the media as extremists." (Wolfsfeld, 2008)

El Model subratlla la complexitat del rol que exerceixen els mitjans de comunicació, que Giró relaciona amb una eventual *elasticitat* de les dinàmiques productives dels mitjans:

“[...] en líneas generales [el mitjans] despliegan un discurso que favorece a las élites o a los actores situados en las posiciones superiores de los conflictos desiguales, se distancia de concepciones lineales y rígidas de los medios porque comprende que su discurso —aunque sea para no romperse, es decir, perder credibilidad— adquiere suficiente elasticidad como para dar cierta cabida a los disidentes o a los aspirantes, y acaba presentando grietas discursivas a través de las cuales el público accede a visiones o a proyectos políticos no hegemónicos y eventualmente alternativos o disidentes.” (Giró, 2010: 83)

Es tracta, doncs, de vies alternatives dins els mitjans o fins i tot de mitjans que no operen amb la lògica de mercat que comentàvem abans. El Model de Propaganda, doncs, no té per què aplicar-se íntegrament i pot donar-se el fet que es publiquin peces periodístiques que trenquin amb el discurs dominant del mitjà. Existeix, d'aquesta manera, heterogeneïtat en la veu dels grans mèdia, i quan això passa diem que hi ha una fissura en el model rígid proposat per Chomsky i Herman.

L'aparició d'esquerdes informatives tenen com a finalitat captar el major ventall de públic lector possible, a més de donar una major credibilitat al diari.

“Les esquerdes troben el seu origen al menys en dues característiques del mateix subsistema dels media, la competència i la competitivitat, i en una tercera, la naturalesa conflictiva de la realitat. En una societat on cada cop més el mercat dicta les lleis de la supervivència, les empreses periodístiques també es veuen obligades a competir entre elles amb productes periodístics diferents i a parar atenció als paràmetres de la competitivitat, especialment als costos de la seva activitat”. (Giró, 1998: 20)

El Model d'Esquerdes que proposa Giró evidencia la flexibilitat dels mitjans que permet contenir en les seves pàgines punts discrepants. Els mitjans despleguen una estratègia de poder a partir de la qual ofereixen la seva particular visió del món, tot i això poden oferir possibilitats de canvi dins de les seves pàgines. S'ofereix, doncs, un aspecte més flexible, fins i tot tolerant amb la dissidència, la qual cosa contribueix a reduir les crítiques que es podrien adreçar als mitjans per no oferir accessibilitat a les veus contràries de la seva lògica ideològica.

3.2. La construcció social de les peces periodístiques

Els productes —les notícies i opinions— que publiquen les empreses periodístiques, a l'estar situades socialment, econòmica i política, es presenten des d'un angle particular, com qualsevol representació de discurs:

"language is not a clear window but a refracting, structuring medium" (Fowler, 1991: 10)

La construcció social de la representació de la realitat que generen els *mèdia* —i en concret els diaris— mitjançant els seus productes respon a uns processos a través dels quals els periodistes comprenen la realitat, la seleccionen, la jerarquitzen i, finalment, la reproduïen en forma de peces informatives o d'opinió. Per a Miquel Rodrigo és precisament aquest sistema productiu el que condiona la construcció del discurs periodístic, la reconstrucció social:

"El periodista descontextualiza un acontecimiento para volverlo a recontextualizar en los formatos informativos. Nos encontramos, pues, ante un hacer taxonómico. La construcción de la realidad social de los *mass media* opera y se estructura sobre la base de otras construcciones de la realidad que están presentes en un primer nivel de la experiencia social." (Rodrigo, 1995: 153)

La funció de la pràctica periodística seria, doncs, la de *resituar*, és a dir, tornar a contextualitzar i fer públics els fets de la realitat, i és que el periodista compleix tres funcions: ser observador, narrador i, en conseqüència, també esdevé actor d'aquesta realitat:

"El periodista, ante cualquier acontecimiento, debe enmarcarlo en un mundo de referencia posible que le dé cierto sentido. Además ante este fenómeno el periodista toma una determinada postura y actúa de acuerdo con su *rol* social". (Rodrigo, 1995: 154)

El paper periodístic es troba institucionalitzat i respon a un reconeixement públic de la funció cognoscitiva del periodista. La relació entre periodista i destinatari es basa en un contracte fiduciari, socialment i històricament definit, a través del qual s'entén el diari com a transmissor d'una realitat social que compta amb rellevància pública. Són precisament els diaris —els propis mitjans— els que porten a terme una contínua pràctica discursiva d'autolegitimació per reforçar aquest rol social.

Perquè un treball periodístic tingui èxit cal que el públic disposi de confiança en ell. La credibilitat dels periodistes i, per extensió, dels mitjans de comunicació que representen, és l'arma bàsica perquè els diaris puguin tenir cert impacte social:

"El discurso informativo se caracteriza [...] porque hace saber. Pero también puede tener una función de hacer creer, de

persuadir. Por ejemplo, en los artículos de opinión mediante diferentes estrategias argumentativas se pretende hacer creer la adecuación de un determinado punto de vista. [...] Es evidente que ante determinados acontecimientos el periodismo tiende a emocionalizar los hechos. Sin embargo, se sigue considerando el discurso periodístico en general como discurso eminentemente informativo, es decir, como un hacer saber.” (Rodrigo: 1995: 159)

Quan es perd la confiança de l'emissor, el discurs del diari queda qüestionat. La lluita per la credibilitat ha fet que alguns rotatius institucionalitzin la figura del defensor del lector, que ve a ser una figura que respon a les queixes que adrecen els lectors i on denuncien públicament la falta de rigor informatiu, l'excés de sensacionalisme en les notícies, etc. El defensor del lector es converteix en una figura del diari encarregada de vetllar per la credibilitat del mitjà, per aquest motiu defensarà el treball dels seus periodistes o bé els obligarà a rectificar informacions, cas que sigui necessari.

Tot i això, sovint, la informació pot ser posada en dubte ja sigui perquè es disposi de dades diferents o perquè hi hagi una altra interpretació dels fets. D'aquí que afirmem amb Verón que s'està davant d'una negociació on els mitjans de comunicació llancen propostes:

“Desde el punto de vista del receptor, la noción de objetividad se basa en un extraño juego que consiste más o menos en lo siguiente: un discurso sobre unos acontecimientos de actualidad será considerado objetivo cuando el receptor tenga la sensación de que, si él hubiera estado allí donde los acontecimientos se produjeron, los habría descrito más o menos de la misma manera.” (Verón, 1990: 14 citat a Rodrigo, 1995:161)

Per tant, el treball periodístic no deixa de ser una negociació de subjectivitats entre emissor i receptor per tal d'acordar el relat dels fets amb el qual es comprometen els mitjans. Es tracta, però, d'un compromís el resultat del qual és el de propagar les idees de grups de control d'una societat industrial-capitalista (Fowler, 1991:2), amb la qual el mitjà se sent ideològicament alineat —Quadrat Ideològic— (Van Dijk, 1996) . D'aquí que les notícies siguin una *practice*, un discurs que, lluny de reflectir la realitat de forma neutral, intervé en allò que ja Berger i Luckman (1979) van anomenar *the social construction of reality*.

3.2.1. La mirada dels diaris: el fet noticable

Des d'una perspectiva anomenada realista s'afirma que els fets estan a fora i formen part de la realitat. Els accidents, les manifestacions, les reaccions

polítiques, l'apujada de l'euríbor, en definitiva, l'esdevenir de la realitat *succeeix*. Podríem dir que els fets en si, en succeir, poden tractar-se com elements objectius, ara bé, això no vol dir que allò que tracti o parli sobre els fets *objectius* adopti la qualitat d'objectivitat.

Què fa que el producte informatiu no sigui objectiu si la seva matèria prima ho és? Per respondre la qüestió ens hem de fixar, necessàriament, en la producció periodística. Els fets estan subjectes a uns processos de selecció, ja que no tot el que passa són fets noticiables (*newsworthy*) ni es converteixen en fets d'interès públic i, conseqüentment, no tot es publica en forma de peces informatives o articles d'opinió, ni ocupen el mateix espai ni posició en pàgina, ni va igualment ressaltat amb l'acompanyament de fotografies, il·lustracions o gràfics.

Els diferents diaris publiquen coses diverses o es fixen en el mateix fet encara que la seva presentació es fa sota una mirada diferent (ja sigui des d'un punt de vista formal i/o de contingut). La selecció de notícies va acompanyada de la *transformation* (Fowler, 1991: 11), un tracte diferencial en la presentació d'acord a factors socials, polítics i econòmics:

"The media do not simple and transparently report events which are 'naturally' newsworthy *in themselves*. 'News' is the endproduct of a complex process which begins with a systematic sorting and selecting of events and topics according to a socially constructed set of categories." [La cursiva és de l'original. N.A.] (Stuart Hall a Fowler, 1991: 12)

La presentació de la realitat que adverteix Hall en la cita és la conseqüència d'un procés de selecció, d'aquí que les notícies no puguin explicar què ha passat, sinó què s'ha recollit i presentat com a noticable del que ha passat. Aquest procés respon a uns criteris *inconscients*⁵⁷ de la pràctica editorial i *conscients* en la decisió de la posició que ha d'ocupar en la publicació⁵⁸.

La qüestió de l'objectivitat ha estat debatuda i sostinguda amb teories i fonamentacions diverses. Per un costat, la selecció de fets noticiables i la decisió del seu tractament i jerarquització ja és el primer pas per afirmar la falta d'objectivitat, com s'ha vist.

⁵⁷ Segons Idoyaga i Ramírez de la Piscina (2002), en el procés productiu intervenen rutines inconscients, com el procés de noticiabilitat i jerarquització, que determina el diari com el tema per a l'opinió pública. Les estratègies de selecció conscients són les que defineixen el contingut dels esdeveniments sobre els quals centrar l'atenció pública.

⁵⁸ Sobre la subjetivitat que comporta la situació física de les notícies en els diaris, consulti's: BUDD, Richard (1964) "Attention Store: A Device for Measuring News Play" a *Journalism Quarterly*. Columbia: Association for Educ. Vol. 41, núm. 2, pàg. 259-263.

Denis McQuail (1998) sosté que la necessitat d'un tractament equilibrat en les notícies i la ubicació d'aquestes en un marc més gran —contextualització— són pràctiques que afegeixen valoració al fet. McQuail subratlla que la *praxis* periodística comporta opinió a l'hora d'informar. A més, les omissions també són elements que permeten introduir judicis subjectius implícits —i en ocasions, explícits—⁵⁹.

“[...] resulta claro que las noticias siempre surgen en un contexto de múltiples y poderosas presiones externas e internas, que casi inevitablemente apartan al periodismo de cualquier meta ideal de relatar «la verdad». El poder restrictivo de estas presiones es lo bastante fuerte como para sugerir que la objetividad periodística es una *necesidad* más que una virtud.” [La cursiva és de l'original. N.A.] (McQuail, 1998: 277)

No obstant això, el debat acadèmic dels últims anys no es recull en els codis que defineixen els objectius de la professió periodística. La distinció entre notícies i opinió apareix en el Codi Deontològic⁶⁰ d'aquesta àrea del saber, on se segueix apostant per l'aproximació funcionalista que separa els fets de les opinions. A continuació s'ofereix un fragment del document, extret de l'apartat de “Declaració de principis de la professió periodística a Catalunya”, on s'exposen els criteris de tals principis:

“1. Observar sempre una clara distinció entre els fets i opinions o interpretacions, evitant tota confusió o distorsió deliberada d'ambdues coses, així com la difusió de conjectures i rumors com si es tractés de fets. [...]”

12. Actuar amb especial responsabilitat i rigor en el cas d'informacions o opinions amb continguts que puguin suscitar discriminacions per raons de sexe, raça, creences, extracció social i cultural i malaltia, així com incitar a l'ús de la violència, evitant expressions o testimonis vexatoris o lesius per a la condició personal dels individus i la seva integritat física i moral.”

Per què es continua separant les notícies de les opinions, doncs? Alguns acadèmics —com Burquet (2008), Gomis (1990), entre altres— assenyalen que l'aparició de les opinions separades de les informacions rau en una voluntat comercial: arribar a

⁵⁹ La tradicional màxima funcionalista que separava la informació de l'opinió (*facts are sacred, opinions are free*) ha deixat de ser operativa, com sostenim. Als articles informatius intervenen uns criteris de producció periodística que fa que el producte resultant no sigui, no pugui ser, neutral. Una bona aportació sobre el debat entre la neutralitat i l'objectivitat periodística la trobem a: CHILLÓN, José Manuel (2007) *Periodismo y objetividad. Entre la ingenuidad y el rechazo [esbozo de una propuesta]*. Madrid: Biblioteca Nueva.

⁶⁰ Informació disponible *online* a l'espai web del Col·legi de Periodistes: <http://www.periodistes.org/fcic/contingut.php?codmenu=3> [Última consulta: 04.02.2012]

captar el major nombre de lectors possibles —els interessats en les opinions i els atrets per les informacions—.

L'estratègia comercial no pot ser (no hauria de ser) entesa com una estratègia de fiabilitat informativa, ara bé, una cosa és clara: quan es parla dels gèneres secs —en referència a les informacions— o humits —en relació als gèneres d'opinió, on la crònica i el reportatge són els representants troncal d'aquesta secció— els periodistes tenen clar els criteris que han de tenir aquestes peces, i els lectors saben quines característiques podran trobar-se en aquests articles (Bastenier, 2001: 32-33). Per tant, la separació actua més aviat en un llistat de criteris compartits per periodistes i lectors.

3.3. La ideologització del diari

Els mitjans de comunicació en general, i la premsa en particular, són institucions ideològiques (Chomsky, 2003) que permeten canalitzar el pensament dins d'uns límits acceptats per una societat determinada.

Com ja es va advertir en el primer apartat, la teoria amb la qual Chomsky relaciona els mitjans de comunicació amb el poder polític, gira entorn de la propaganda com a element de fabricació i construcció de raó, del consens social i polític. Es tracta, doncs, d'una estratègia que sorgeix d'una elit posseïdora de poder sobre una societat que no necessàriament està sotmesa a un règim polític d'opressió. Per a Chomsky, el mecanisme a través del qual es dirigeix el pensament de les societats és la democràcia parlamentària, que segons diu, és capaç minimitzar i arribar a silenciar veus dissidents i neutralitzar l'opinió pública.

En les societats occidentals els encarregats d'executar el control del pensament social són agents polítics entre els quals destaquen els mitjans de comunicació de masses.

“[...] el sistema de comunicació proporciona el principal àmbit simbólico mediante el cual se elabora la manufactura del consenso dominante. De acuerdo con Hall, los medios masivos de comunicación operan a través de la producción de códigos hegemónicos que aglutinan a la sociedad.” (Stevenson, 1998: 71)

És possible que un sistema democràtic no anteposi l'interès de la majoria davant dels interessos privats d'una minoria? Chomsky (2003, 1992 i 1990) reflexiona sobre això a través de l'estudi del sistema polític i social nord-americà. Per a

l'autor, evitar el conflicte que planteja la qüestió és possible si s'aplica un criteri d'homogeneïtzació —fabricació de consens— a través de diversos elements: la indústria de les relacions públiques, la propaganda política, els intel·lectuals/elits socials i els mitjans de comunicació. Tot i els elements d'homogeneïtzació la desigualtat és palpable i fins i tot, segons Ibarra i Idoyaga (1998), contribueixen a la *dominació ideològica*. Els autors accentuen el fet que els ciutadans no gaudeixen tots de les mateixes facilitats o vies d'accés als mitjans de comunicació i justament per això no poden ser tractats com a iguals.

“[...] es evidente que [la dominació ideològica] se asienta en una desigualdad en el ejercicio del poder. Aquella por la cual unas elites mandan y tienen acceso a recursos de poder político y el resto de la sociedad carece de tales recursos. La función del discurso ideológico es mantener dicha desigualdad.” (Ibarra i Idoyaga, 1998)

En la mateixa línia es manifesta Louw (2005) que coincideix amb la idea de dominació ideològica que proposen els autors bascos. Per a Louw, hi ha dos tipus de grups que guarden una relació d'interdependència. D'una banda, estan els dominants, que són constructors de legitimitat, els posseïdors de poder sobre els dominats; per l'altre, els subordinats que pateixen l'autoritat exercida pels dominants.

“[...] becoming the ruling group requires performing well in three spheres: firstly, building and maintaining political alliances (i.e. constructing a 'ruling group'); secondly, generating content ('legitimacy') among the ruled; and thirdly, building coercive capacity (e.g. police, courts, prisons and military forces) to generate 'authority'.” (Louw, 2005: 98)

L'autor subratlla que les posicions hegemòniques que ocupen els grups dominants estan relacionades amb la seva accessibilitat als mitjans, que d'altra banda ratifiquen els discursos d'aquells grups dominants amb què es manifesten afins:

“Ultimately, becoming dominant requires ruling groups to learn, mobilize and organize three key skills –the acts of coercion; negotiation (to 'politic' alliances); and mass communication (to build mass 'consent'). The latter involves circulating representations which help inculcate identities, beliefs and behaviours confirming the practices and discourses of the ruling group. The art of mass political communication has become increasingly 'institutionalized' (and 'hyped') around a set of complex symbiotic relationships between politicians, spin-doctors and journalists.” (Louw, 2005: 98)

Per a Roger Fowler (1991) la societat es divideix entre opressors i oprimits i, en funció d'aquesta classificació, es distingeix entre aquells que poden accedir amb major facilitat (*accessed*) o dificultat (*unaccessed*) als mitjans de comunicació. És a

partir d'aquest accés que completen el seu posicionament com a líders socials legítims.

"The political effect of this division between the accessed and the unaccessed hardly needs skating: an imbalance between the representation of the already privileged, on the one hand, and the already unprivileged, on the other, with the views of the official, the powerful and the rich being constantly invoked to legitimate the status quo." (Fowler, 1991: 22)

L'estudi lingüístic de Fowler acaba amb una conseqüència que recull de Gunter Kress: els mitjans de comunicació s'impregnen del llenguatge i ideologia dels grups socials dominants, com a conseqüència de la facilitat que tenen aquests d'accedir als mitjans. En definitiva, els mitjans reproduïen i naturalitzen els discursos dels grups dominants amb què se senten afins:

"Institutions and social groupings have specific meanings and values which are articulated in language in systematic ways. Following the work particularly of the French philosopher Michel Foucault, I refer to these systematically-organized modes of talking as discourse. Discourses are systematically-organized sets of statements which give expression to the meanings and values of an institution. Beyond that, they define, describe and delimit what it is possible to say and not possible to say (and by extension –what it is possible to do or not to do) with respect to the area of concern of that institution, whether marginally or centrally. A discourse provides a set of possible statements about a given area, and organizes and gives structure to the manner in which a particular topic, object, process is to be talked about. In that it provides descriptions, rules, permissions and prohibitions of social and individual actions." (Kress, 1985: 6-7, citat a Fowler, 1991:42)

Els grups dominants —polítics— necessiten els mitjans per vehicular millor les estratègies polítiques a través dels seus discursos. Els periodistes estan, doncs, implicats en la construcció de les ideologies.

"Professional communicators are central to creating the sense of 'belonging' and 'identity' which underpins legitimate hegemonies. Journalists are specially important sources of representations (stories, memories, myths and ideologies) from which mass publics construct their images of the world; their sense of 'available' collectivities and 'identities'; and ultimately the representations from which individuals build their identities. (Louw, 2005: 97)

Els diaris són constructors de sentit de pertinença i identitat. La política i els diaris interactuen entre si perquè comparteixen una mateixa funció:

"Building hegemonies, and collective and individual identities is part of an intermeshed communicative process. Not surprisingly, those seeking to build hegemonic dominance must engage in perception management which means working with

journalists to co-construct representations 'appropriate' to the needs of the hegemony builders." (Louw, 2005: 97)

Tanmateix, la contribució a la construcció identitària es fa sota la influència d'altres actors participants dels conflictes sobre els quals el diari emet un discurs que, amb freqüència, serà favorable als interessos de l'empresa periodística:

"Cada periódico produce su actualidad periodística según su propia cadena de decisiones y acciones, con sus recursos y en función de sus señas de identidad, bien puede afirmarse que cada periódico produce una actualidad periodística que le es propia, característica, autónoma e irrepetible". (Borrat, 1989: 39)

En totes les actuacions, el diari afirma la seva línia política desenvolupant una estratègia global (Borrat, 1989) al servei dels seus objectius permanents: lucrar-se i influir. Dissenya unes estratègies específiques en funció del tipus de conflicte i de la seva intensitat. Les estratègies que segueix es poden inferir de les temàtiques que publica, ja que la inclusió d'un conflicte en un diari pressuposa que es tracta d'un conflicte políticament important.

3.3.1 Les peces periodístiques: opinió o propaganda?

L'apartat empíric de la investigació se centra en l'estudi de dos tipus de peces periodístiques: els editorials i les columnes d'opinió. A continuació s'ofereix una definició operativa de cadascuna d'aquestes peces. Veurem que el desplegament ideològic dels diaris no només queda centrat en els articles editorials, sinó que també hi ha editorialització⁶¹ en les altres peces que a més poden contribuir a crear polifonia.

L'editorial

El discurs dels editorials és on veiem concentrat el nucli ideològic dels diaris; és on es revela l'opinió empresarial de forma explícita. Atesa la coherència que en general tenen els mitjans, els editorials també es poden sovint desplegar a través de l'organització estratègica del discurs en altres espais o seccions de la publicació, és a dir, comentaris firmats per col·laboradors o columnistes, de notícies, etc.

"El periódico socializa cuando se propone influir políticamente sobre su audiencia y cuando no tiene ese propósito; cuando «forma» a sus lectores tanto como cuando les informa o entretiene. Cuando sirve a objetivos estratégicos temporarios

⁶¹ Entenem l'editorialització en el sentit que totes les peces, també informatives, transmeten ideologia, que és el que comunament està acceptat que fan els editorials.

tanto como cuando se limita a hacer sus prácticas rutinarias en función de sus objetivos permanentes de lucrar e influir en todos los ámbitos posibles, no sólo el político.” (Borrat, 1989: 153)

D'entre la gran varietat de veus que compon el discurs dels mitjans, i particularment dels diaris, —la polifonia del discurs (Borrat, 1989; Giró, 1999)— només hi ha una en la qual el diari parla en nom de la institució, a través d'una única veu homogeneïtzant⁶²: és l'article editorial. Aquí és on construeix públicament una imatge de coherència que respon a l'opinió de la institució amb la qual el diari es presenta en societat. Segons Borrat, l'editorial té una representativitat institucional:

“El editorial ocupa un rango impar dentro del discurso polifónico. Ni los artículos ni las columnas de opinión pueden disputárselo. Artículos y columnas manifiestan opiniones que sólo involucran a sus autores: el editorial involucra institucionalmente al propio periódico” (Borrat, 1989: 138)

Per tant, els diaris podrien definir-se com narradors, comentaristes i participants d'alguns conflictes polítics. Com un agent que cohesiona socialment i política els lectors als quals dirigeix el seu discurs.

El diari és qui pren la decisió d'editorialitzar o no sobre un tema. La determinació dependrà de: (1) l'interès del diari en la qüestió a tractar, (2) dels objectius estratègics que tingui a l'hora d'editorialitzar un fet noticiós i (3) de l'oportunisme que socialment i política suposa convertir una informació en editorial (Giró, 1999).

Amb l'objectiu d'informar, orienta i estableix relacions entre els fets que es consideren d'interès per a la seva editorialització. Aquesta veu no solament informa, és una activitat discursiva orientada a explicar el fet des dels seus inicis fins a les seves conseqüències. En l'explicació, l'editorial ofereix elements valoratius sobre el fet mateix, a l'igual que als articles i les columnes, però a diferència de les altres peces, l'editorial expressa l'opinió *oficial* de l'empresa periodística.

Els editorials concentren la ideologia del diari, que es desplega a la resta de pàgines de la publicació. A més, aquesta peça periodística es caracteritza per acollir el 'model de *persuasió*' amb què l'empresa pretén intervenir en el pensament i les accions dels seus lectors a través d'arguments racionals i/o emocionals.

⁶² El fet de destacar un tema en portada seria una manera de jerarquitzar una notícia sobre unes altres, i per tant, ja a la portada podem apreciar el valor editorialitzant de l'empresa periodística. Tanmateix, preferim separar les portades dels editorials, en tant que són peces informatives —malgrat ser elements editorialitzats—, i per considerar els editorials com a articles d'opinió a través dels quals es mostra directament i oberta la tendència ideològica del mitjà en qüestió.

Qui hi ha darrere de l'editorial? A l'hora d'estudiar l'editorial és oportú remarcar que s'és davant d'un article que representa la veu l'empresa periodística. L'editorialista és la persona encarregada de dur a terme la redacció de la peça, però no pot ser qualsevol periodista del diari. D'acord amb l'organització interna del rotatiu, l'editorialista serà un membre de l'equip de redacció o el propi director del mateix. En ocasions, és un equip de redacció encarregat de l'editorialització de temes, que subscriurà, necessàriament, el director del diari. Tanmateix, la identitat i autoria d'aquests articles quedaran en l'anonimat en entendre's que l'escriu representa la direcció de l'empresa, o millor, concentra la ideologia del diari en la seva totalitat.

"L'eficàcia de l'editorial depèn [...] de la versemblança i consistència de l'argumentació. Un bon editorial [...] depèn sobretot de la consistència del llenguatge i és independent de la tesi mantinguda. L'editorial és, en aquest aspecte, arbitrari. No estableix hipòtesis amb objecte de verificar-les o falsar-les. Defineix tesis amb la intenció d'imposar-les. L'editorial no controverteix la tesi: la tècnica i art retòrics que utilitza es posen al servei d'una conclusió que s'imposa com a punt de partida." (Gomis, 1989: 171)

No es parla aquí d'una peça en la qual només s'exhibeixi la tendència ideològica del diari (Charaudeau, 2006) sinó que també aquests articles serveixen per apel·lar a la participació indirecta dels lectors, convertint l'editorial en una exposició de *valors* compartits per un 'nosaltres' que són els que es reflecteixen com els destinataris. Es tracta, doncs, d'una pràctica dialèctica, de diàleg indirecte, en el qual es legitimen els interessos particulars del grup social a què es dirigeix (González Arias, 2006).

Columnes d'opinió

Les columnes d'opinió són les que mostren més clarament la polifonia de veus diverses en el si del discurs dominant del diari. Segons Gomis, per columna hem d'entendre:

"Quan l'article apareix com a secció i l'articulista és el titular d'una rúbrica que es publica diversos cops per setmana tenim la columna i el columnista." (Gomis, 1989: 167)

De columnes n'hi ha de molts tipus, depenent del seu contingut poden analitzar l'actualitat sota una interpretació particular, comentar notícies que s'han publicat —normalment en la mateixa pàgina on apareix la columna—, pot ser un assaig sobre algun tema d'interès públic, fins i tot poden ser humorístiques.

La columna d'opinió crea una relació *especial* amb el lector, ja que el públic busca aquesta particular manera d'entendre un tema per un autor que no és anònim i que, en definitiva, es converteix en líder d'opinió.

“Un dels secrets de la columna és l'atmosfera d'intimitat amb el lector que promou. La columna respon a la necessitat de conèixer qui parla, i indica, com ha dit un columnista, la preferència del públic pel contacte directe amb un individu més que amb el producte editorial anònim d'una corporació. La diversitat de columnistes i criteris és una contribució a l'opinió independent del lector.” (Gomis, 1989: 168)

A tall de resum, es conclou el capítol amb les següents proposicions:

- Els diaris són actors polítics que busquen el lucre i la influència.
- Els diaris no ofereixen productes neutrals a causa de les seves influències socials, polítiques i econòmiques, així com de les seves inherents rutines de producció.
- Els rotatius participen del llenguatge i el discurs polítics i contribueixen —escalant o desescalant el conflicte— en la construcció de les identitats col·lectives.

“Els mots, en veritat
no són sols per entendre’ns
pel que signifiquen,
sinó per descobrir el que,
transparentes, oculten.”

J. Vinyoli

4. Anàlisi del discurs periodístic

El marc d’anàlisi que hem establert fins ara ha servit per reconstruir el context de la realitat social i política de la qual participen els mitjans de comunicació i en concret els diaris.

La realitat representada en els periòdics és conflictiva i els mitjans de comunicació —en tant que actors polítics— ajuden en l’escalada i distensió conflictual a l’hora d’informar o opinar sobre ella.

S’abordarà, a continuació, les bases que permetran posar de relleu l’estratègia ideològica que segueixen els diaris a l’hora d’elaborar els seus discursos en els editorials i columnes que tractin el nacionalisme català i basc, i particularment l’autodeterminació. Es recorre a l’Anàlisi Crítica del Discurs [en endavant ACD] amb la finalitat d’estudiar críticament la valoració social i política que els diaris fan sobre els temes que s’analitzen. Optem per aquest enfocament⁶³ perquè ens interessa centrar-nos en les característiques externes al propi text, és a dir, s’analitzaran els lligams que hi ha entre el text periodístic i el context en el qual es dona (es produeix i es rep) el discurs. Això servirà per poder, en l’apartat empíric, reconstruir part de la matriu ideològica dels diaris.

⁶³ Entenem —com s’explicarà més endavant— l’ACD com a enfocament, és a dir, com a perspectiva teòrica que tracta l’anàlisi del discurs. Per tant, l’ACD no és tractat aquí com a instrument o eina d’anàlisi sinó com a teoria.

En el primer apartat es veurà que el missatge és expressat atenent no només al seu enunciat, sinó a un context universal que determina el *com* es diu. A partir d'aquí s'estudiarà el principi de cooperació de Grice i el contracte de comunicació, dos dels pilars bàsics a partir dels quals es confereix credibilitat als discursos periodístics.

A continuació, a l'apartat 4.2, s'estudiarà l'ACD com enfocament interdisciplinar que servirà per desvetllar tensions o desigualtats socials que afloren en tot acte comunicatiu.

4.1. Pragmàtica. El principi de cooperació amb el lector

Abans de definir en què consisteix l'ACD, interessa centrar l'atenció en l'acte comunicatiu, en la relació de comunicació entre editorialista, periodista o columnista i lector.

Tota comunicació humana és un acte en el qual s'estableix un procés d'intercanvi que relaciona un o diversos emissors amb un o diversos receptors. En tot procés comunicatiu és imprescindible que l'encarregat d'emetre el missatge comparteixi el mateix codi que el receptor i que es produeixi un *diàleg* en el qual totes les parts implicades siguin capaces de comprendre el contingut del missatge. És a dir, perquè hi hagi comunicació és necessari que es compregui el missatge transmès.

“Una situación de comunicación es la situación en la cual se encuentran los actores (dos al menos) que comunican, es decir que intercambian propósitos con el interés de lograr una cierta inter-comprensión, y cuyo sentido depende, por una parte, de las condiciones en las cuales se realiza el intercambio”.
(Charaudeau, 2006: 39)

L'emissor s'encarrega de transmetre un missatge, l'enunciació del qual és només una part, al receptor. Tanmateix, no es pot dir que la transmissió d'un missatge per part d'A cap a B sigui comunicació. L'emissió d'un discurs suposa un procés de codificació i descodificació de tots els signes utilitzats presents en la transmissió del missatge. És a dir, és imprescindible no només saber què diu l'emissor, sinó com ho diu perquè es doni una relació de comunicació. D'aquí que sigui interessant comprendre l'univers comunicatiu en el qual s'emet el missatge:

“Per aconseguir la comprensió [d'un missatge] no n'hi ha prou amb observar el text –material del que s'ha ocupat tradicionalment la lingüística-, cal tenir en compte no només què diu l'emissor, sinó què vol dir i per això s'ha de parar atenció a un cert nombre de nous elements, allò que la sociolingüística anomena l'*univers comunicatiu*. (Giró 1998: 91)

Una bona comprensió no només s'aconsegueix quan el receptor comparteix el mateix codi lingüístic, sinó que, a més, aconsegueix conèixer l'univers comunicatiu. Entendre un text requereix atendre elements extralingüístics (emissor, destinatari i enunciat) que són els components necessaris perquè hi hagi comunicació. La pragmàtica, però, no només té en compte aquests elements, sinó també l'ús del llenguatge, és a dir, l'ús que es fa perquè el discurs tingui uns resultats determinats atenent les circumstàncies en què són emesos i rebuts els missatges. La interpretació que el receptor faci del missatge condicionarà l'èxit de la comunicació. Ens interessa, doncs, estudiar els usos que es fa del llenguatge i d'aquí que necessitem recórrer a la pragmàtica per incloure els components presents en l'acte comunicatiu i que són de caràcter contextual:

“[...] el estudio de los principios que regulan el uso del lenguaje en la comunicación, es decir, las condiciones que determinan el empleo de enunciados concretos emitidos por hablantes concretos en situaciones comunicativas concretas, y su interpretación por parte de los destinatarios. [...] toma en consideración factores extralingüísticos que determinan el uso del lenguaje, precisamente todos aquellos factores a los que no puede hacer referencia un estudio puramente gramatical”. (Escandell, 1993: 16)

No sempre el que diem coincideix amb el que volem dir (intenció comunicativa subjacent), i les interpretacions no sempre es relacionen amb les representacions fonològiques. A vegades, algunes paraules poden amagar unes altres. D'aquí la necessitat de conèixer el context en el qual es desenvolupa tot acte comunicatiu.

Si es formula la següent oració:

'Té aquestes claus i ves a veure-la'

es dona per suposat que el receptor ha entès el missatge perquè es comparteix el mateix codi, però també un mateix context. El receptor entén que les claus que li donen són les del cotxe, per exemple, i sabrà exactament a qui ha d'anar a visitar, ja que comparteix un entorn social proper i comú. D'aquí que se sostingui que és la mateixa situació comunicativa la que dota de significat l'enunciat que s'emetia.

Per a la pragmàtica, els protagonistes de tot acte comunicatiu són: l'emissor, el receptor, la situació comunicativa i el context en el qual té lloc l'enunciat. La suma de tots els elements conformen el fet comunicatiu, i, com se sostenia amunt, s'estudien des de la pragmàtica. Ara bé, perquè la comunicació i la interpretació⁶⁴

⁶⁴ Escandell entén per *interpretació* la “función entre el significado (o contenido semántico) codificado en la expresión lingüística utilizada, de un lado, y la información pragmática con que cuenta el destinatario

del missatge siguin exitoses cal tenir en compte altres elements que confereixen sentit i que no es troben ubicats en els quatre factors descrits anteriorment. És el que Escandell denomina *informació pragmàtica*:

“Por *información pragmática* entendemos el conjunto de conocimientos, creencias, supuestos, opiniones y sentimientos de un individuo en un momento cualquiera de la interacción verbal. Emisor y destinatario, en cuanto sujetos, poseen una serie de experiencias anteriores relativas al mundo, a los demás, a lo que les rodea... Hay una interiorización de la realidad objetiva. Pero no se trata sólo de conocimientos; la información pragmática comprende todo lo que constituye nuestro universo mental, desde lo más objetivo a las manías más personales.” (Escandell, 1993: 37)

Per assegurar una bona comprensió del missatge, l'emissor i el receptor han de compartir parcel·les informatives comunes. Aquestes *parcel·les* són elements de representació cultural, d'una història comuna o estereotips a partir dels que es construeix la nostra particular visió del món. En definitiva, el coneixement compartit ajuda a conformar una representació mental del món (*l'univers mental* en paraules d'Escandell) que ens envolta.

Un cop que l'emissor i el receptor comparteixen un missatge i les parcel·les informatives que ajuden a contextualitzar la informació, entra en joc la intenció que l'emissor té en el moment de transmetre el seu missatge.

L'emissió de tot discurs implica una forma particular de relacionar-se amb la realitat, d'un model mental⁶⁵ de representació del món. Per tant, serà rellevant conèixer el tipus de situació i actitud que l'emissor té quan transmet el missatge.

Per l'estudi ens interessarà analitzar la parcel·la de la pragmàtica que regula el significat dels enunciats. Aquest tema s'aborda a continuació.

Principi de cooperació i el contracte de comunicació

Els mecanismes que regulen la interpretació dels enunciats d'un missatge van ser elements estudiats pel filòsof britànic Herbert Paul Grice. A aquest autor se li

(con todos los conocimientos, creencias, hipótesis sobre su interlocutor, etc.), del otro.” (Escandell, 1993: 45)

⁶⁵ Adoptem la definició de model mental que apropa Van Dijk; l'autor concep els models mentals com a experiències personals: “Definen las experiencias personales y, por consiguiente, las opiniones personales de cualquier miembro del grupo en particular. Sin embargo, aparte de los aspectos puramente personales de tales opiniones, gran parte de ellas está controlada por lo que se aprende en una cultura y en un grupo.” (Van Dijk, 1999a: 34)

reconeixen les seves contribucions a la filosofia del llenguatge en l'àmbit de la teoria del significat i de la comunicació.

S'ha afirmat anteriorment que la interpretació és la unió entre el contingut semàntic (*el que es diu*) amb la informació pragmàtica amb què compta el destinatari. Interessa acollir-nos a les propostes teòriques de Grice amb l'objectiu de poder estudiar les peces periodístiques, que són també discurs. Grice parteix del fet que, dins una relació de cooperació, l'emissor i destinatari busquen facilitar la comunicació i proposa un principi no normatiu que s'entén acceptat tàcitament pels qui participen en el diàleg. És el principi de cooperació. La proposta de Grice es resumeix en quatre màximes: de quantitat, de qualitat, de relació o pertinença i de manera. Cadascuna d'elles, a la vegada, se subdivideix en màximes més específiques:

La de quantitat proposa que la contribució comunicativa sigui el més *informativa* possible.

- "1. Make your contribution as informative as is required (for the current purpose of the exchange).
2. Do not make your contribution more informative than is required." (Grice, 1975, 45)

La de qualitat, que la contribució sigui *veritable*.

- "Try to make your contribution one that is true"
- "1. Do not say what you believe to be false.
 2. Do not say that for which you lack adequate evidence."
- (Grice, 1975, 45)

La de relació (*relation*), que sigui oportuna i acceptada.

- "Be relevant". (Grice, 1975, 46)

Finalment, la màxima de manera (*manner*), que la contribució sigui veraç, clara i breu; que eviti l'ambigüitat i el desordre expositiu.

- "Be perspicuous":
- "1. Avoid obscurity of expression.
 2. Avoid ambiguity
 3. Be brief (avoid unnecessary prolixity)"
- (Grice, 1975, 46)

El principi de cooperació de Grice coincideix amb el contracte de comunicació proposat per Charaudeau. Els dos autors coincideixen a subratllar que l'acte comunicatiu depèn de la correcta comprensió discursiva que té el receptor sobre el missatge que es comparteix, és a dir, depèn del grau de coneixement que tingui del context.

“La noción de “contrato de comunicación”, sin revolucionar las teorías sobre los discursos, es fundamental en cuanto que ella define el acto de lenguaje como dependiente de un conjunto de condiciones de realización que determinan en parte tanto el proceso de producción como de interpretación. Estas condiciones conforman un acuerdo de co-construcción de sentido entre dos sujetos que requieren una *competencia psico-socio-lingüística*. Y como esta competencia supone, ella misma, por parte de estos sujetos, un reconocimiento recíproco del saber que está en juego (el propósito), de la relación de poder que se instaura entre ellos (las identidades) y de los comportamientos posibles (las instrucciones de los roles discursivos), se puede decir que la noción de contrato es constitutiva de la comunicación lingüística.” (Charaudeau, 2006: 45)

El contracte de comunicació, plantejat per l'autor francès, és una convenció que *regula* també la relació existent entre els emissors de les peces periodístiques (els mitjans de comunicació) i els receptors (la societat de consum en general). El punt de partida és que la relació entre ells dos és de cooperació i no de conflicte. La convenció és vital pels mitjans ja que han d'acreditar la seva credibilitat per aconseguir la confiança del seu públic (Giró, 1999:97), la qual cosa significa comprometre's a complir amb el contracte de Charaudeau responnent els següents requisits (coincidents amb el contingut dels llibres d'estil i el codi deontològic de la professió):

- donar un tracte just i equilibrat als diferents actors del conflicte sobre el qual s'informa;
- separar la informació de l'opinió;
- no mentir;
- donar informació veraç en tot moment.

L'estratègia de credibilitat que despleguen els mitjans de comunicació necessàriament compta amb la posada en pràctica de la teoria de la rellevància (o pertinència), els representants de la qual són Dan Sperber i Deirdre Wilson. Els autors, a partir del principi proposat per Grice, expliquen que la rellevància és una “propietat única” (Sperber i Wilson, 1994: 63) a partir de la qual es pot processar informació de manera eficaç. L'eficàcia, pels autors, és mesurada a través de la mínima inversió de temps, energia, diners, etc. Quan això és possible, l'acte comunicatiu permet inferir informació nova a partir d'una ja existent, llavors es diu que la informació nova afegida és *rellevant* per a l'interlocutor:

“Cuando estos nuevos y viejos elementos de información interconectados se utilizan conjuntamente como premisas dentro de un proceso inferencial, es posible deducir ulterior información nueva: información que no habría podido inferirse sin esta combinación de viejas y nuevas premisas. Cuando el

procesamiento de información nueva suscita esta clase de efecto de multiplicación decimos que es relevante. Cuanto mayor es el efecto de multiplicación, mayor es la relevancia." (Sperber i Wilson, 1994: 65)

Es pot explicar, doncs, a partir de la teoria de la rellevància, com és possible tenir dues notícies diferents —o d'enfocaments diferents— a partir d'un mateix fet objectivable. Podem inferir, doncs, que la representació del món que ofereixen els mitjans de comunicació és (a) pertinent segons l'empresa periodística, en tant que ens polític i co-constructor de realitats i (b) rellevant pel qual el mitjà vol construir a partir de la difusió de la informació.

"[...] todos los seres humanos tienden automáticamente hacia el procesamiento de información más eficiente que sea posible. Esto es así tanto si son conscientes de ello como si no. [...] el objetivo cognitivo concreto de un individuo en un determinado momento siempre es un ejemplo de un objetivo más general: maximizar la relevancia de la información procesada." (Sperber i Wilson, 1994: 66)

Comunicar, o més particularment, informar és atreure l'atenció del públic (interlocutor), que espera, expectant, novetats referents a algun tema que necessàriament té alguna relació directa o indirecta amb el seu entorn (cultural, social, econòmic i/o polític); la teoria de la rellevància intervé, doncs, sempre que considerem que en l'acte de comunicar hi ha alguna cosa que és rellevant.

L'aplicació de la teoria al funcionament dels mitjans de comunicació necessàriament implica que no es pot esperar l'explicació de tot el que passa al món, sinó una representació d'aquests fets segons un punt de vista que és compartit (perquè hi ha un mateix entorn cultural, social, econòmic i polític) pels seguidors-audiència, i variable —per tant no és fixe— segons les diferents indústries periodístiques.

4.2. Anàlisi Crítica del Discurs⁶⁶

La dècada dels 1970 va sorgir a Gran Bretanya un moviment intel·lectual interessat en la "lingüística crítica" que reflexionava sobre els usos ideològics del llenguatge. Un conjunt d'autors es van inspirar en la semiòtica i la gramàtica social de la lingüística Sistèmica Funcional de Michael Halliday. En general, la gramàtica que proposa Halliday dota d'especial importància la funció social de la llengua, d'aquí

⁶⁶ Al llarg dels apartats que componen aquest capítol definirem els principals elements de l'Anàlisi Crítica del Discurs [ACD]. En la segona part de la investigació, dedicat a l'estudi empíric, explicarem la metodologia i especificarem els instruments de l'ACD que ens seran útils per a respondre els objectius plantejats en el treball.

que es proposi una anàlisi del text atenent el seu context, ja que l'autor sosté que hi ha una relació directa entre el text i el context social, la qual cosa ajuda a entendre les relacions entre la llengua i la societat. Per a la gramàtica funcional, la llengua ve determinada per l'ús que se'n fa d'aquesta i per la finalitat amb què l'emprem:

"[...] functional variation no just a variation in the use of language, but rather as something which is built in, as the very foundation, to the organization of language itself, and particularly to the organization of the semantic system. In other words, function will be interpreted not as the use of language but as a fundamental property of language, embodied in the functional components of the semantic system." (Halliday i Hasan, 1980: 32)

Els estudis de lingüística crítica es van estendre unes quantes dècades fins a fer d'aquest moviment un de més internacional. Naixeria llavors (entre els anys 1980-90) l'Anàlisi Crítica del Discurs. Els objectius d'aquest enfocament és l'estudi de la ideologia i el poder d'aquelles persones/sectors socials dominants i l'ús que aquests fan del llenguatge.

"[...] la LC [Lingüística Crítica] y el ACD pueden definirse como disciplinas que fundamentalmente se ocupan de analizar, ya sean éstas opacas o transparentes, las relaciones de dominación, discriminación, poder y control, tal como se manifiestan a través del lenguaje." (Wodak, 2003: 19)

És a dir, l'ACD proposa investigar de forma crítica la desigualtat social tal i com la venen expressant els usos del llenguatge⁶⁷. Per tant, és d'esperar que els investigadors adoptin una posició ideològic-política davant del discurs que estudien:

"El ACD es más bien una perspectiva, crítica, sobre la realización del saber: es, por así decirlo, un análisis del discurso efectuado "con una actitud". Se centra en los problemas sociales, y en especial en el papel del discurso en la producción y en la reproducción del abuso de poder o de la dominación." (Van Dijk, 2003: 144)

En l'apartat anterior hem vist que la comunicació és una acció que es porta a terme a través d'un acte dialèctic entre l'emissor i el receptor, per tant una pràctica social:

"Considerar el uso lingüístico como una práctica social implica, en primer lugar, que es un modo de acción (Austin, 1962; Levinson, 1983), y, en segundo lugar, que siempre es un modo de acción situado histórica y socialmente, en una relación dialéctica con otros aspectos de 'lo social' (su 'contexto social') —que está configurado socialmente, pero también, que es

⁶⁷ Som conscients que en la investigació no podem abordar —perquè no és l'objectiu— l'estudi de la construcció del coneixement a través del discurs. Deixem, doncs, anotada aquesta tasca com a temàtica que per sí sola mereix un tractament exclusiu i posterior.

constitutivo de lo social, en tanto que contribuye a configurar lo social-." [La cursiva és de l'original. N.A.] (Fairclough, 2008: 172)

Per l'ACD, el discurs és una pràctica social en tant que constitueix una acció.

"[...] el ACD es considerado como una *práctica tridimensional* (Martín Rojo y Wittaker, 1998), en el sentido de que la práctica analítica opera, simultáneamente, con tres dimensiones: a) el discurso en tanto que texto (el resultado oral o escrito de una producción discursiva), b) el discurso como práctica discursiva enmarcada en una situación social concreta y c) el discurso como un ejemplo de práctica social, que no sólo expresa o refleja identidades, prácticas, relaciones, sino que las constituye y conforma." [La cursiva és de l'original] (Íñiguez, 2006: 100)

En certa manera, el caràcter *performatiu* de les produccions lingüístiques que aporta John L. Austin (1971) es generalitzen al conjunt del llenguatge i d'aquí la màxima: *dir és fer*. Per tant, el llenguatge, per a Austin i l'escola d'Oxford⁶⁸ és *antirepresentacional* perquè per sobre de tot el llenguatge és *creació*. Aquesta concepció *activa* del llenguatge, coneguda com a "gir lingüístic"⁶⁹, ha animat altres corrents socio-constructivistes (Michael Billig, Ian Parker, Jonathan Potter, entre d'altres) a desenvolupar estudis en el camp de l'anàlisi del discurs i l'estudi pragmàtic del llenguatge. Aquestes aportacions han permès, en síntesi, poder considerar el periodisme com a institució co-estructura de cultura (de masses), i no com a simple *know-how* instrumental exercit a través d'unes normes concretes de la professió. En definitiva, s'opta per entendre el periodisme d'una manera més activa, lluny, doncs, de la concepció superficial que l'entén com un simple coneixement de tècniques posades en pràctica pels periodistes.

L'ACD, en tant que enfocament, té com a funció desvetllar les tensions o desigualtats socials que subjeuen en tot acte discursiu. En definitiva, dels investigadors que adopten —adoptem— aquest enfocament, s'espera una actitud d'oposició en contra dels que abusen del seu accés als mitjans per legitimar un mal ús del poder amb el qual s'alineen. Asseverar això significa entendre l'ACD com un mètode, o com una perspectiva teòrica, perquè se centra en l'anàlisi del llenguatge, però també en el context en el qual s'usa aquest llenguatge. En paraules de Fairclough:

"[...] un elemento o un "momento" del proceso social material que suscita formas de analizar el lenguaje o la semiosis, formas

⁶⁸ La característica principal de l'escola d'Oxford és la d'entendre el llenguatge quotidià com a element que supera les funcions descriptives que tradicionalment se li havien conferit.

⁶⁹ El "gir lingüístic" que va encunyar Richard Rorty (1967) es va iniciar en el camp de la Filosofia i Ciències Socials seguida per Nietzsche, Wittgenstein, fins arribar a Bajtin, Gadamer o Steiner, entre d'altres.

que se insertan en otros análisis del proceso social de carácter más general.” (Fairclough, 2003: 179)

La nostra proposta és aplicar l'ACD a la mostra seleccionada (vegi's el capítol 5 dedicat a la metodologia; i els següents d'estudi empíric) com a enfocament d'investigació, al qual afegirem els marcs teòrics que hem estat definint fins el moment.

Fins ara s'ha vist que la realitat social és conflictiva i els mitjans de comunicació, en tant que actors polítics, desenvolupen un paper fonamental a l'hora de fer escalar o rebaixar els conflictes de què parlen. L'ACD ajudarà a analitzar els discursos emesos pels mitjans de comunicació (els recursos lingüístics i les estratègies discursives que encarna en el discurs la presència de l'emissor), a la vegada que es pot estudiar l'ús i l'abús de poder i dominació que exerceixen en la (re)producció dels seus textos.

Com adverteix Martín Rojo (2006), en l'emissió de la nostra particular representació dels fets també es concedeixen “pistes” per conèixer-nos, per saber com pensem, com construïm o formulem el nostre entorn, la nostra *realitat*. Això, precisament, es pot extrapolar als mitjans de comunicació. La representació dels fets que emeten o publiquen (en forma de notícies o opinions) confereix informació implícita i/o explícita sobre la seva ideologia, el seu entorn, en definitiva la *realitat* creada pels mateixos emissors.

A partir de l'estudi sobre la presència del discurs racista en els mitjans de comunicació, Teun A. Van Dijk defineix l'ACD com un tipus d'investigació que estudia l'abús de poder que els grups *dominants* exerceixen sobre els *dominats*. L'autor desenvolupa un model teòric capaç d'explicar els mecanismes de processament del discurs cognitiu i construir la matriu ideològica dels emissors dels discursos.

“El análisis crítico del discurso es un tipo de investigación analítica sobre el discurso que estudia primariamente el modo en que el abuso del poder social, el dominio y la desigualdad son practicados, reproducidos, y ocasionalmente combatidos, por los textos y el habla en el contexto social y político. El análisis crítico del discurso, con tan peculiar investigación, toma explícitamente partido, y espera contribuir de manera efectiva a la resistencia contra la desigualdad social.” (Van Dijk, 1999:23)

Per a Van Dijk, el discurs ha de ser analitzat en base a tres elements: el poder, la història i la ideologia. Els factors són els que converteixen el text en estructura social, donat que els individus —en tant que subjectes històrics— doten de sentit

concret el text a través de la seva interacció. Per l'ACD els discursos s'entenen com històrics i, per tant, solament poden entendre's per referència als seu context. La noció de "context" per a Meyer (Wodak i Meyer, 2003: 37) inclou, de forma explícita, elements de diverses disciplines com la política, la ideològica o la socio-psicològica, d'aquí que sigui necessari un plantejament analític inter/multidisciplinar.

Una de les principals característiques de l'ACD és la seva diversitat metodològica, que malgrat que comparteix algunes pautes, participa d'altres disciplines. L'ús del llenguatge i els discursos entre individus requereix de l'aproximació teòrica des de dimensions psicològiques, socials, polítiques, lingüístiques o històriques.

"Si consideramos las distintas actitudes existentes en el seno del ACD, [...], observamos que, en conjunto, han adoptado elementos teóricos⁷⁰ de muy distinto origen. Además, no existe ningún punto de vista teórico guía que se utilice de forma unánime en el campo del ACD, y tampoco los protagonistas del ACD progresan siguiendo las mismas pautas desde el área de la teoría al campo del discurso para regresar luego a la teoría". (Meyer, 2003: 42)

Tanmateix, i malgrat la multidisciplinarietat, no deixem de parlar d'un anàlisi *crític* del discurs, amb la particularitat d'utilitzar les aportacions d'altres disciplines que ens permetin reconstruir les estructures i estratègies textuais.

"Por regla general se acepta que el ACD no debe entenderse como un método único, sino más bien como un enfoque, es decir, como algo que adquiere consistencia en varios planos, y que, en cada uno de sus planos, exige realizar un cierto número de selecciones". (Meyer, 2003: 35)

La ideologia exerceix, segons Van Dijk, la funció de coordinació de les pràctiques socials entre els seus membres, ja sigui per assolir els objectius marcats o bé per a protegir els interessos del seu grup:

"Dada esta función general de las ideologías, naturalmente es cierto que muchas ideologías se han desarrollado precisamente a fin de sustentar, legitimar o gestionar conflictos entre grupos, así como las relaciones de poder y de dominación". (Van Dijk, 1996: 12)

Una de les nocions centrals en l'ACD és la de *poder* (o més concretament, la del poder social que s'exerceix per dominar un grup). Van Dijk associa el poder social amb el de *control*:

⁷⁰ Optem per substituir la paraula *teorètic*, que utilitza el traductor de Meyer, per *especulatiu*. L'ús aquí de l'opció *teorètic* considerem que és fruit de la influència anglosaxona *theoretical*, que en català és *teòric*.

"[...] los grupos tienen (más o menos) poder si son capaces de controlar (más o menos), en su propio interés, los actos y las mentes de los (miembros de) otros grupos. Esta habilidad presupone un poder básico consistente en el acceso privilegiado a recursos sociales escasos, tales como la fuerza, el dinero, el estatus, la fama, el conocimiento, la información, la 'cultura', o incluso varias formas del discurso público y de la comunicación [...]" (Van Dijk, 1999: 26)

Per a l'autor, l'accés als discursos suposa poder, i va més enllà. El control que poden exercir els emissors de discursos sobre els individus o receptors es concep com a pràctica de caràcter cognitiu, ja que l'efecte que és similar al del control que exerceixen les *ideologies* sobre la societat:

"[...] las ideologías son la base 'axiomática' de las representaciones mentales compartidas por los miembros de un grupo social. Es decir, representan los principios básicos que gobiernan el juicio social, a saber, lo que los miembros del grupo consideran acertado o erróneo, verdadero o falso." (Van Dijk, 1996: 12)

L'estructura de les ideologies, en general, respon a creences que són cristallitzacions de la lògica del quadrat ideològic, on s'inclouen la representació del nosaltres i la dels altres. La seva principal funció és cognitiva, la de crear actituds específiques per a un grup concret i es caracteritza per categories tals com: la pertinença (que defineix qui pertany al grup i qui no); les activitats que realitza el grup; els objectius de les seves accions; els valors pels quals es mouen; la posició que estableixen en referència amb els altres grups i els recursos que tenen. La ideologia, per a Van Dijk, és social, ja que —i segons el quadrat ideològic proposat— es tracta d'una estructura mental socialment compartida pels membres del grup.

En definitiva, l'ACD dels mitjans sobre el conflicte que ens ocupa ajudarà a revelar quines són les idees i les veus que tenen participació i presència en els mitjans i quines són aquelles que queden silenciades i marginades. Una comunicació esbiaixada no contribuirà a resoldre el conflicte.

"Según la clase y la posición del periódico, estas opiniones [visión parcial del conflicto] pueden variar considerablemente en cuanto a sus presupuestos ideológicos. Esta formulación, bastante obvia, parece implicar también que las ideologías de los periodistas influyen de algún modo en sus opiniones, las cuales a su vez influyen en las estructuras discursivas de los artículos de opinión [columnas de opinión y artículos editoriales]." (Van Dijk, 1996: 9)

Per tal de veure-ho es procedirà a l'estudi de sis diaris: *ABC*, *El País*, *La Vanguardia*, *Avui*, *El Correo* i *Deia*, dels seus editorials i articles d'opinió publicats

des del 1975 i fins 1979, que tractin sobre el conflicte nacionalista i en concret el debat de l'autodeterminació suscitat en el moment de la construcció de l'actual Estat de les Autonomies.

De tot el que s'ha dit fins ara, podem formular les següents proposicions:

- El contracte comunicatiu entre els mitjans, i en concret els diaris, i els receptors suposa l'acceptació del principi de cooperació formulat per Grice i el contracte de comunicació de Charaudeau.
- L'ACD aplicat als textos periodístics pot revelar parts de la matriu ideològica nacionalitària dels diaris que analitzarem.
- Si els diaris segueixen l'estratègia del quadrat ideològic es vulnera el contracte de comunicació.

II PART

Estudi Empíric

"Sólo en las ciencias matemáticas existe la identidad entre las cosas que nosotros conocemos y las cosas que se conocen en modo absoluto."

Umberto Eco

El nombre de la rosa (1983)

5. Objectius, hipòtesis i metodologia

La investigació, *Anàlisi crítica de la cobertura de l'encaix de Catalunya i Euskadi dins Espanya a través dels discursos de la premsa espanyola, catalana i basca publicats durant la Transició i fins l'aprovació dels estatuts català i basc (1975-1979). El discurs editorial i de les columnes d'opinió publicades per ABC, El País, La Vanguardia, Avui, El Correo i Deia*, té per objectiu extreure la matriu ideològica dels rotatius a partir de l'anàlisi dels editorials i columnes d'opinió. L'estudi presenta els diaris, en tant que actors polítics, com institucions que poden contribuir a escalar o desescalar el conflicte que es presenta amb el debat de l'encaix dels territoris històrics dins Espanya.

Tal i com ja s'ha argumentat en la fonamentació teòrica, els editorials permeten un accés privilegiat a la matriu ideològica del diari. Allà s'hi troben les proposicions bàsiques de la seva presa de posició, que es poden desplegar també a d'altres espais del rotatiu. Es comprovarà si les columnes d'opinió segueixen la línia ideològica marcada en l'editorial o bé si són elements de pluralitat ideològica dins el diari.

A continuació es procedirà a definir els objectius i les hipòtesis. Es descriuran, a més, els instruments que s'utilitzarà per a desenvolupar-los. Abans es recuperaran els corol·laris que s'han després de la part anterior, a Fonamentació Teòrica.

5.1. Proposicions corol·làries del marc teòric

Es recorda, a continuació, les proposicions corol·làries que s'han estat treballant en la primera part del treball:

Del primer capítol, sobre els conceptes d'identitat, nacionalisme i nació, es pot col·legir el següent:

- La identitat social és la primera representació ideològica d'un col·lectiu i estarà basada en elements diacrítics.
- El nacionalisme, com a element ideològic, es defineix per la defensa a l'autodeterminació d'un grup humà que es defineix com a nació.
- El nacionalisme, doncs, pot ser entès com a element ideològic que forma part de projectes polítics.
- El nacionalisme, com a moviment social, és aquell que reclama el dret a exercir l'autodeterminació per a la nació a la qual els seus membres senten que formen part.
- La nació, com a grup humà, és una construcció social i política en constant evolució.

Del segon capítol, sobre el context històric de la construcció de l'actual Estat de les autonomies:

- La Transició política no va definir el lloc que havien d'ocupar les autonomies dins l'Estat unitari.
- Segons el que disposa l'article 2 CE, l'Estat espanyol és un Estat unitari i a la vegada compost per *nacionalitats* i *regions*.
- Els representants polítics dels nacionalismes català i basc van tenir una petita participació en la formació de l'Estat de les Autonomies. La seva aspiració sobiranista no té cabuda en la CE.
- La identitat nacional dels territoris històrics espanyols —específicament Catalunya i Euskadi— entra en conflicte amb postures espanyolistes que la neguen. No accepten que aquests territoris siguin nació ni aproven un eventual exercici del dret a l'autodeterminació.

Del tercer, sobre el paper polític que desenvolupen els diaris:

- Els diaris són actors polítics que busquen el lucre i la influència.
- Els diaris no ofereixen productes neutrals a causa de les seves influències socials, polítiques i econòmiques, així com de les seves inherents rutines de producció.

- Els rotatius participen del llenguatge i el discurs polítics i contribueixen —escalant o desescalant el conflicte— en la construcció de les identitats col·lectives.

Del capítol sobre Anàlisi Crítica del Discurs (ACD):

- El contracte comunicatiu entre els mitjans, i en concret els diaris, i els receptors suposa l'acceptació del principi de cooperació formulat per Grice i el contracte de comunicació de Charaudeau.
- L'ACD aplicat als textos editorials pot revelar parts de la matriu ideològica nacionalitària dels diaris que analitzarem.
- L'aplicació de l'ACD pot revelar una ruptura del contracte de comunicació amb els lectors.

A continuació es detallen els objectius i les hipòtesis que s'han plantejat.

5.2. Objectius i hipòtesis

L'anàlisi del discurs que es desenvoluparà en els propers capítols s'aplica a un corpus d'articles editorials i columnes d'opinió que tracten qüestions relacionades amb el nacionalisme català i basc, prioritàriament, però també es refereixen a l'espanyol, en tant que hi ha una relació entre l'anomenat nacionalisme perifèric i el centralista —o *unionista*, com s'ha emprat anteriorment—. A banda, també posarà especial atenció als articles sobre l'autodeterminació entesa com a dret que els nacionalistes bascos i catalans aspiren a exercir segons van exposar en el moment de gestar-se l'actual Estat de les Autonomies. El camp escollit comprèn sis diaris: *ABC*, *El País*, *La Vanguardia*, *Avui*, *El Correo* i *Deia* des de 1975 i fins 1979.

L'objectiu general de la recerca consisteix en:

Analitzar les matrius ideològiques dels rotatius sobre els nacionalismes, i particularment, l'acceptació o rebuig del dret a l'autodeterminació reclamat històricament per part dels nacionalismes català i basc. S'estudiarà en el període que va des de la Transició, passant pels moments de l'elaboració de la Constitució Espanyola, de la conformació de l'Estat espanyol en un d'autonòmic, fins la discussió i aprovació dels estatuts d'autonomia que havien de regir políticament i jurídica els territoris històrics.

L'objectiu general de la investigació es pot concretar en els següents objectius específics:

Objectiu 1. Identificar el posicionament dels diaris davant l'eventual exercici d'autodeterminació per part del poble català i basc a través dels seus editorials i columnes d'opinió.

Objectiu 2. Estudiar la legitimació o deslegitimació dels actors que presenta cada diari.

S'estudiarà la representació del 'nosaltres' i la caracterització de l' 'ells'. També es veurà què és el que els diaris fixen com a conflicte.

Objectiu 3. Analitzar la lògica argumental que segueixen els editorials i columnistes a l'hora d'exposar els seus raonaments.

Objectiu 4. Discutir els arguments provinents dels discursos dels diaris.

S'analitzaran i es discutiran les proposicions explícites i implícites al voltant de qüestions nacionalitàries i l'autodeterminació.

Objectiu 5. Comparar els discursos dels diversos diaris.

En el camí per assolir els objectius es pretén demostrar que:

Per l'objectiu 1, *sobre la construcció de la matriu ideològica dels diaris:*

Hipòtesi 1. Els diaris prenen posicions coincidents amb la dels partits polítics en presència, ja sigui en l'eix nacionalista (espanyolista-nacionalista perifèric) com en l'eix polític d'esquerra-dreta.

Per l'objectiu 2, *sobre el grau de legitimació dels diferents actors:*

Hipòtesi 2a. Els diaris favorables a la discussió de l'encaix de Catalunya i Euskadi dins l'Estat són nacionalistes perifèrics.

Hipòtesi 2b. Els diaris que rebutgen la discussió sobre l'encaix de Catalunya i Euskadi dins l'Estat són nacionalistes espanyols.

Hipòtesi 2b.1 Les posicions ideològiques que ho rebutgen despleguen una estratègia discursiva caracteritzada per la idea “no hi ha alternativa”⁷¹, és a dir, l'*status quo* presentat —l'Estat de les autonomies i la unitat de l'Estat espanyol— és aparentment inqüestionable i immodificable.

Per l'objectiu 3, *sobre els raonaments que utilitzen els diaris als seus editorials i els columnistes als seus articles*:

Hipòtesi 3a. Els editorials fomenten l'escalada conflictual.

Hipòtesi 3b. Els columnistes participen activament en l'escalada conflictual.

Hipòtesi 3c. La majoria de columnistes comparteix la línia editorial del diari on hi publica.

Per l'objectiu 4, *sobre la solidesa de la informació i opinió que es publica als diaris*:

Hipòtesi 4a. Tant els diaris, com els columnistes no informen sobre l'exercici del dret d'autodeterminació en tota la seva complexitat i posen en pràctica la seva estratègia persuasiva.

Hipòtesi 4b. Els diaris vulneren, sovint, el compromís d'oferir als seus lectors informació veraç en tot moment.

5.3. Justificació de la mostra

La recerca analitzarà els casos de Catalunya i Euskadi, en primer lloc, per ser considerats pel marc constitucional territoris històrics⁷² i, per tant, tenir una atenció *especial* dins l'articulat espanyol —norma bàsica a la qual s'han d'ajustar—. En segon lloc, per ser Catalunya i Euskadi territoris que ja havien plebiscitat (així com en el cas gallec) els seus estatuts en la II República i per tant tenir unes aspiracions polítiques diferenciades i reivindicades des de la dècada dels 30 del segle anterior.

Més endavant, l'Estat autonòmic, resultant del procés constituent (1977-1978), va pretendre posar punt i final a un llarg contenciós que va adquirir especial

⁷¹ Aquesta estratègia discursiva és coneguda acadèmicament per les sigles TINA —*There Is No Alternative*— (Fairclough, 2003: 191).

⁷² Hem optat per no incloure en la recerca el cas gallec per diferir en la consideració nacionalitària. Entenem que Catalunya i Euskadi han mostrat, tradicionalment, interès en el seu reconeixement nacional així com en la consecució de l'exercici del dret d'autodeterminació, amb què han flirtejat els diferents governs en els discursos de campanyes electorals recents (2009 a Euskadi, 2010 a Catalunya).

rellevància a Catalunya i Euskadi perquè reivindicaven la seva personalitat històrica.

L'autodeterminació, en el temps de construcció de la democràcia espanyola i en el moment de la redacció dels estatuts d'autonomia, va ser un tema de debat constant que ha arribat al segle XXI sense ser abordat plenament sinó més aviat esquivat (un bon exemple són el projecte polític de reforma estatutària basc, popularment conegut per *Pla Ibarretxe*; el debat suscitat de l'Estatut català i les consultes d'autodeterminació no vinculants que durant el 2009 i 2010 es van convocar en nombrosos municipis de Catalunya). L'autodeterminació, aquí, s'entén com a dret d'una nació que aspira a exercir la sobirania i decidir lliurament el seu futur. Un dret que no necessàriament s'ha d'entendre com una aspiració independentista, sinó com una porta a diverses possibilitats que inclouen tant la independència com la federació, la confederació o règims autonòmics en graus diversos d'autogovern —postura, aquesta última, on s'han situat els governs nacionalistes de CiU i PNV durant el període d'elaboració de la tesi—. En el moment de redactar la Constitució i d'enfortir les singularitats del poble català i basc —a través dels estatuts— s'estudien els diferents diaris que formen part del nostre estudi per analitzar com interpreten l'aspiració sobiranista dels nacionalistes catalans i bascos i com presenten la realitat als seus lectors.

Hem escollit, en primer lloc, dos diaris de referència i àmbit estatals i, en segon lloc, dos diaris de referència per cadascuna de les realitats nacionals catalana i basca. Concretament, els diaris *ABC* i *El País*, ambdós són periòdics d'edició diària i d'informació generalista, editats a Madrid. Malgrat que el diari *El País* es va fundar l'any 1976, s'ha cregut que la trajectòria i la influència del rotatiu és representativa i ajudarà a contribuir en la pluralitat ideològica dels periòdics que s'estudien en el treball.

Pel que fa als diaris de referència a Catalunya s'han escollit *La Vanguardia* i *l'Avui*. En el cas de *l'Avui*, com passava amunt, comença a publicar-se a l'abril de 1976, però resulta reveladora la seva anàlisi ja que va ser el primer diari d'informació general escrit en català i que aviat va representar el catalanisme de l'època.

El Correo i *Deia* són els dos rotatius bascos seleccionats. El segon es comença a publicar a partir de 1977, calia incloure un diari nacionalista basc en l'estudi, per

això hem obviat *El Diario Vasco* —de més difusió que *Deia*, segons l'OJD⁷³—, perquè pertany al mateix grup editorial que *El Correo* i no trobaríem moltes diferències des del punt de vista ideològic.

La recerca es defineix com un treball qualitatiu al voltant dels discursos periodístics que tracten sobre l'encaix de Catalunya i Euskadi dins l'Estat, al llarg de la Transició i fins el 1979, tal i com s'ha esmentat abans. S'han seleccionat sis fets històrics destacats des d'un punt de vista nacionalitari, que són els moments *calents* sobre els quals es construeix l'estudi:

- mort de Franco (20.11.1975);
- la recuperació de la celebració de l'*Aberti Eguna* (18.4.1976);
- la celebració de les eleccions legislatives (15.6.1977);
- el restabliment de la Generalitat de Catalunya (29.9.1977);
- el referèndum popular per l'aprovació de la CE (6.12.1978) i
- el referèndum popular per l'aprovació de l'Estatut català i basc (ambdós el 25.10.1979)

Per tant, es té un esdeveniment històric en cadascun dels quatre anys analitzats, llevat del cas de 1977 i 1979 en què conflueixen dos fets que s'han volgut mantenir per l'interès històrico-polític⁷⁴ que representen les eleccions legislatives i el restabliment de la Generalitat de Catalunya (1977), així com l'aprovació en referèndum de la CE i els estatuts basc i català (1979).

Els tres dies previs i posteriors a un esdeveniment històric és on es concentra una major atenció temàtica, especialment en aquells fets que són previsibles i que ja formen part de l'agenda dels diaris. Per aquest motiu s'han seleccionat tres dies previs i posteriors com a període que recull el moment *calent* del conflicte en els diaris seleccionats.

5.3.1. El camp

Un cop clars els fets històrics d'interès, les dates d'anàlisi i el calendari operatiu per a la nostra investigació, s'ha buscat —en el període esmentat i en els tres dies anteriors i posteriors a l'esdeveniment en sí— les columnes d'opinió i els editorials dels diaris que formen part de l'estudi. Amb el material resultant s'ha elaborat una

⁷³ Oficina de Justificació de la Difusió.

⁷⁴ Per consultar la cronologia emprada, vegi's Annex I.

fitxa d'anàlisi [vegeu-ne a sota "Fitxa d'anàlisi"] per aplicar a cadascuna de les peces de la recerca. En ella, a banda d'assenyalar el diari al qual pertany, la data de publicació i el tipus de peça (editorial o columna d'opinió), també va acompanyada de la càpsula de titulació amb la qual es presenta, així com elements destacats que acompanyen la publicació.

Un cop omplerta la part tècnica de la fitxa, és moment d'extreure el contingut. Es comença per l'extracció temàtica de cada peça i de les macroproposicions explícites i implícites, que eventualment poden també esdevenir en el tema. Es completa amb comentaris sobre el procés d'extracció i els trets ideològics i estratègies discursives detectades.

Fitxa d'anàlisi

Núm. de fitxa:		Data publicació:			
Diari:		Tipus de peça:	Editorial ☐ Opinió ☐		
Títol:					
Subtítol:					
Altres* :					
* Destacats, peus de foto, infografia, etc.					
Tema:					
Macroproposicions explícites:	Macroproposicions implícites:				
<table border="1"> <tr> <td> Sobre els actors Actors directament referenciats: · (des)legitimitat de l'actor · tractament (des)favorable · adjectius/categories </td> <td> Sobre els actors Actors indirectament referenciats: · (des)legitimitat de l'actor · tractament (des)favorable · adjectius/categories </td> </tr> </table>				Sobre els actors Actors directament referenciats: · (des)legitimitat de l'actor · tractament (des)favorable · adjectius/categories	Sobre els actors Actors indirectament referenciats: · (des)legitimitat de l'actor · tractament (des)favorable · adjectius/categories
Sobre els actors Actors directament referenciats: · (des)legitimitat de l'actor · tractament (des)favorable · adjectius/categories	Sobre els actors Actors indirectament referenciats: · (des)legitimitat de l'actor · tractament (des)favorable · adjectius/categories				
Notes:					

En total s'han recollit 271 peces, d'entre les quals hi ha 69 articles editorials (20 d'ABC; 17 d'El País; 12 de La Vanguardia; 8 d'Avui; 8 d'El Correo i 4 de Deia) i 202 columnes d'opinió (51 d'ABC; 19 d'El País; 23 de La Vanguardia; 50 d'Avui; 41 d'El Correo i 18 de Deia)⁷⁵.

⁷⁵ Vegi's a l'Annex II la relació d'editorials i columnes d'opinió que s'analitzen de cadascun dels diaris.

	Editorials	Columnes d'opinió
<i>ABC</i>	20	51
<i>El País</i>	17	19
<i>La Vanguardia</i>	12	23
<i>Avui</i>	08	50
<i>El Correo</i>	08	41
<i>Deia</i>	04	18

5.3.2. Procediment. Buidat macrosemàntic

Com s'ha esmentat abans, s'adopta l'enfocament teòric de l'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD) per revelar si els discursos dels diaris que s'analitzen —en els casos particulars que configuren la mostra— legitimen o deslegitimen actors favorables al debat de l'encaix de Catalunya i Euskadi en l'Estat i, en definitiva, el dret d'autodeterminació. L'estudi dels discursos permetrà comprovar si els diaris cometten abús de poder sobre els seus lectors a l'hora d'opinar i informar sobre les temàtiques que s'analitzen.

L'anàlisi és una adaptació de les tècniques proposades per Van Dijk, Fairclough, Jäger i Wodak (Wodak i Meyer, 2003). S'empraran instruments de la pragmàtica lingüística crítica que ajudin a analitzar l'eventual demonització o el suport dels nacionalismes perifèrics i les aspiracions sobiranistes de Catalunya i Euskadi.

A més de les informacions contrastades procedents dels diaris, disposem d'una reconstrucció dels esdeveniments i del debat sobre l'autodeterminació i els estatuts que en el seu conjunt serveix de referència per detectar el biaix⁷⁶ que puguin tenir cadascun dels mitjans.

Totes les peces que formen part de la mostra queden resumides en una proposició general que li diem tema. A més però, extraïem també, diverses proposicions rellevants ideològicament que són la base argumentativa de la tesi o les tesis que defensa l'article. És el que anomenem anàlisi de primer nivell.

⁷⁶ Entendrem per esbiaixades les informacions que distorsionin la realitat prenent com a referència l'anàlisi que hem ofert.

Les proposicions extretes són reagrupades per actors o per conceptes i sintetitzades en macroproposicions que, així, permeten visibilitzar el perfil ideològic del diari. A continuació es discutiran els arguments dels respectius perfils.

Un cop completat l'anàlisi de primer nivell, triarem per a cada diari un editorial i una columna representatives dels seus perfils i les sotmetrem a un segon nivell d'anàlisi més exhaustiu. Es tracta de revelar en detall el contingut explícit i sobretot l'implícit i discutir la lògica dels seus raonaments per ampliar, així, la matriu ideològica.

En l'extracció del contingut explícit i de les implicacions i les pressuposicions, també aquí es respectaran les preferències lèxiques dels articles per evitar excessos en la interpretació.

Per mostrar el contingut implícit (implicacions i pressuposicions) fem servir el quadre d'anàlisi dissenyat per Giró (1999):

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [X]:

Primer paràgraf	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[P.1] On <i>P</i> correspon al número de paràgraf del text i <i>n</i> a l'oració dins el paràgraf.	[T.n] Temes del paràgraf	[I.1] Són les implicacions rellevants inferides de l'oració [P.1] ...	[Pp.1] Les pressuposicions rellevants inferides de l'oració [P.1] ...
[X.n] ...			

En els següents apartats es definiran els elements que serviran per realitzar l'anàlisi de cada peça.

5.4. Microanàlisi: temes, implicacions i pressuposicions

El microanàlisi és l'eina a través de la qual es parerà atenció a tots aquells elements lingüístics, estilístics i/o argumentatius que puguin tenir alguna marca ideològica. L'anàlisi de segon nivell de profunditat —el microanàlisi— permetrà l'extracció i identificació del tema i la coherència global del text, les implicacions i les pressuposicions.

Tema i coherència global

L'objectiu d'aquest punt és el de discutir com s'identifica el tema central d'un editorial, així com la lògica amb la qual interrelaciona els seus arguments. La unitat temàtica d'un text és conseqüència de la presència d'una macroestructura semàntica que determina la coherència global. En paraules de Núñez Ladevéze:

“Cualquiera que sea el texto de que se trate, un texto, es un conjunto de oraciones que expresan un contenido proposicional; es, por tanto, una secuencia de proposiciones gobernadas por una regla que las constituye en unidad de significado. Con esto quiere decirse que todas las proposiciones del texto tienen una relación de dependencia respecto de la regla que las unifica.
[...] Lo característico de la regla que organiza el texto es que es de naturaleza semántica: la regla expresa por lo menos un concepto, que en el caso de la información constituye una unidad de descripción [...]. A esa regla se denomina macroestructura del texto”. (Núñez Ladevéze, 1991: 216)

La macroestructura pot aparèixer de forma explícita en el text, en forma de proposició. D'aquí que rebí també el nom de macroproposició al referir-se a la totalitat de la macroestructura. Encara que, com hem explicat, ja hem anomenat macroproposicions a les proposicions que sintetitzaven un conjunt de proposicions referides a un actor o un concepte, també anomenem macroproposició a la que resumeix les diverses proposicions d'un article. Les macroproposicions proposen, doncs, el tema del text:

“[...] la macroestructura puede ser vista como la representación semántica global que define el significado de un texto concebido como *un todo único*. Sin tal macroestructura y las reglas que subyacen podríamos fácilmente interpretar que la coherencia es solamente superficial y lineal. Sin embargo, la macroestructura también contribuye no sólo a la coherencia global [...], sino también a la coherencia local en un nivel inferior de las conexiones entre proposiciones de las frases.” [La cursiva és de l'original. N.A.] (Lozano *et al*, 1993: 24)

En l'elaboració d'un text, i molt específicament en un article editorial o columna d'opinió, es pressuposa una estratègia⁷⁷ comunicativa dominada per una tesi central que ve defensada a partir d'arguments que estan a disposició d'aquesta idea central. Normalment, apareix un tema central que el resumeix i una coherència que engloba tots els arguments que el suporten. Tot i això, a vegades poden existir fissures o elements incoherents que distingeixen o contradiguin la tesi central.

⁷⁷ Proposem entendre *estratègia* com aquell recorregut lingüístic intencional que fa l'autor amb una finalitat concreta: “[...] un plan de prácticas más o menos preciso y más o menos intencional (incluyendo las prácticas discursivas) que se adopta con el fin de alcanzar un determinado objetivo social, político, psicológico o lingüístico.” (Wodak, a Wodak i Meyer, 2003: 115)

En el procés d'identificació de les macroproposicions l'analista pot caure en la subjectivitat, com en qualsevol altre estudi social, d'aquí que s'hagi de procurar que els resultats s'ajustin als elements extrets directament del text, així com el fet de recórrer a altres elements de coneixement per poder construir el context socio-polític en el qual s'ha emès el discurs periodístic. Compartim, doncs, l'enfocament del discurs que proposa Wodak (2003), que té per objectiu la crítica del text per desvetllar les contradiccions del discurs, l'ús del context com a element indispensable on ubicar les estructures comunicatives per proposar una millora en la comunicació per evitar els discursos dominants.

A part de la macroestructura, els articles editorials i les columnes d'opinió segueixen un model sobre el qual presenten les seves peces. En l'elaboració d'aquestes hi ha una estratègia discursiva que gira en torn a la idea central (tema) i es desenvolupa en tres passos (Van Dijk, 1997: 277). Primer, la descripció dels fets (la situació); segon, l'exposició de la valoració (expressió de l'opinió i orientació ideològica) dels fets descrits; i, finalment, la presentació d'una conclusió, moralitat o advertiment que emet l'editorialista. Malgrat aquesta identificació abstracta en tres parts, cal dir que no hi ha uns criteris homogenis a l'hora de compondre un editorial o una columna.

Aquests tres elements pot ser que no apareguin a tots els articles, a vegades coincideixen, però en d'altres ocasions pot ser que ens trobem davant d'articles en els quals no hi ha una conclusió pragmàtica. En aquests casos serien textos només analítics.

Passem al contingut implícit.

Implicacions

Amb freqüència les opinions ideològiques apareixen de forma implícita, pressuposada, oculta, negada o bé donada per fet. S'estudiarà aquí les nocions operatives d'implicació i pressuposició que s'empraran en la recerca.

El contingut explícit en el discurs oral o escrit pot presentar opinions "implicades", que s'infereixen de l'estructura semàntica del text.

"Las opiniones no siempre necesitan ser expresadas explícitamente en una proposición, sino que pueden estar implicadas. [...] dada una proposición P (expresada), es posible inferir de la misma una o más proposiciones Q1, Q2..., sobre la base de un modelo de hechos o un modelo de contexto, los

cuales pueden presuponer en sí mismos actitudes o conocimientos instanciados.” (Van Dijk, 1996a: 21)

Les implicacions, com a part de la informació implícita —les pressuposicions també ho són—, són les que poden ser inferides del significat d'un text, sense que el mateix discurs textual l'hagi expressada explícitament. Això suggereix, doncs, que la informació implícita és part del model mental dels receptors d'aquest missatge, però no del missatge mateix (Van Dijk, 2003). Els models mentals estan limitats pel context ja que registren el que saben i pensen les persones sobre els fets concrets.

“Los modelos mentales son la interfase crucial entre lo social y lo personal, entre lo general y lo específico, y entre las representaciones sociales y su activación en el discurso y otras prácticas sociales. [...] Los modelos son sin duda la interfase entre las representaciones sociales por una parte, incluidas las ideologías, y por otra las prácticas sociales y los discursos.” (Van Dijk, 1996: 15).

Les interpretacions, segons Van Dijk, construeixen —són *constructives*— una realitat subjectiva a partir del discurs. D'aquí que s'entengui que les implicacions posen de relleu opinions subjectives que l'emissor utilitza per construir el seu discurs.

Un tipus específic d'implicacions són les pressuposicions que, per la claredat de l'anàlisi, es presenten separades.

Pressuposicions

Les pressuposicions són implicacions —com hem dit— semàntiques amb què s'introdueix indirectament proposicions que pot ser que siguin certes o no (Van Dijk, 1996: 22).

Parafrasejant Levinson (1989), la pressuposició és tot allò que se suposa d'un enunciat al qual se li atorga valor de veritat. Veiem-ne les següents oracions:

(1) *La nació catalana té dret a l'autodeterminació*

(2) *La nació catalana no té dret a l'autodeterminació*

La pressuposició tant en l'oració (1) com en la (2) és que Catalunya té nació i, per tant, la sobirania catalana no queda qüestionada per cap dels interlocutors, no es tracta de dir si és cert o no, els emissors donen aquest fet per cert. El punt de controvèrsia, doncs, rau en la segona part de l'oració, sobre el dret legítim de la nació a exercir l'autodeterminació.

D'aquí que es traslladi l'estudi de la semàntica lingüística a una semàntica pragmàtica, que aniria unida, necessàriament, amb el principi de cooperació de Grice, que exigeix informació veraç en tot moment per part de l'emissor (Grice, 1975).

Del que s'ha exposat fins aquí resulta evident afirmar que en un text hi ha nombroses pressuposicions, encara que pel nostre estudi ens interessin aquelles que l'editorialista i el columnista presenten com a certes, encara que siguin discutibles o falses.

Per reconstruir el contingut implícit del discurs que els diaris ofereixen en els seus editorials o columnes es respectaran les preferències lèxiques dels autors per evitar excessos en la interpretació. Desvetllar les implicacions i les pressuposicions ens ajudarà a reconstruir l'estratègia discursiva, a més d'evidenciar el model d'esdeveniment a l'hora de posicionar-se sobre el debat al dret d'autodeterminació.

Un cop que tinguem el contingut explícit i identificat l'implícit, veurem si el contingut respecta el compromís que el diari ha adquirit amb el lector. Com s'advertia en capítols anteriors, els mitjans de comunicació haurien de respondre i respectar el contracte comunicatiu de Charaudeau i el principi de cooperació de Grice.

5.5. Estructura i recursos discursius

Un cop extret el contingut explícit i implícit dels editorials i columnes d'opinió, estudiarem els seus arguments i la seva lògica argumental. La finalitat aquí és la de completar la matriu ideològica dels diaris especialment pel que fa a l'autodeterminació. Acabarem d'assolir així els objectius 1 (la identificació del perfil ideològic-polític dels diaris), 3 (discussió i verificació dels arguments esgrimits pels rotatius) i 4 (sobre la descripció de la lògica argumentativa que utilitzen els periòdics).

Amb l'extracció dels arguments i la lògica argumental —les estratègies discursives— es detectaran 'empremtes' ideològiques dels diaris. Com diu Fairclough (2003), les funcions del llenguatge són elements que permeten representar el món d'una determinada manera i en el procés de representació, a

més, s'estableixen relacions (de proximitat o llunyania) i d'identitats. El discurs és, sobretot, un instrument de reproducció ideològica:

“el discurso es ideológico en la medida en que contribuye a mantener unas particulares relaciones de poder y de dominación.” (Fairclough, 2003: 187)

Tanmateix, tal reproducció no es presenta de manera homogènia, els diferents actors socials representaran el món de forma també distinta, depenent de la seva posició respecte la societat, o el rol que tenen.

“Los discursos son diferentes representaciones de la vida social cuya posición se halla intrínsecamente determinada; los actores sociales de distinta posición «ven» y representan la vida social de maneras distintas, con discursos diferentes. Por ejemplo, las vidas de los pobres y de los desfavorecidos se representan mediante discursos diferentes en las prácticas sociales del gobierno, de la política, de la medicina y de las ciencias sociales, y por medio de distintos discursos en el ámbito de cada una de estas prácticas, discursos que corresponden a las diferentes posiciones de los actores sociales”. (Fairclough, 2003: 182)

El discurs periodístic que aquí s'analitza, és doncs, el resultat de la pràctica que exerceixen els diaris en tant que actors, segons la seva relació (pròxima i/o llunyania) amb els fets que descriu i dels quals opina i de la seva posició legitimada amb què compta en la societat.

A l'hora de realitzar el microanàlisi dels editorials i columnes seleccionades, es tindrà especial cura dels següents elements, que seran de gran utilitat a l'hora d'explicar la lògica dels discursos periodístics:

Implicatures

Tot i això, en el camí que seguirem fins l'extracció del tema de les peces no tota la informació del text es presentarà explicitada. Per aconseguir el nostre objectiu haurem d'inferir la informació, a partir d'implicacions i pressuposicions. Però, en ocasions la deducció s'haurà de fer recurrent al context històric en el qual el discurs és emès, és a dir, es recorrerà també a les implicatures. Tots els elements no explícits en el text ens serviran per reconstruir part de la matriu ideològica dels diaris.

Al·lusió o referència a documents oficials

Les peces que s'analitzen, en ocasions, al·ludeixen a textos oficials a partir dels quals construeixen els arguments. Tanmateix, en ocasions el diari pot fer un ús *distorsionat* del contingut d'aquests documents. Per això es necessitarà corroborar, consultant tals textos de primera mà, si l'editorialista o columnista ha interpretat correctament la informació dels documents i si l'ha reproduïda fidelment.

Argumentació

Com els editorials i les columnes són discursos on s'hi concentra opinió, és en aquests articles on més concretament es pot resseguir una estratègia discursiva persuasiva. D'aquí la necessitat d'estudiar com els diaris construeixen els seus arguments, entenent aquests com els elements lingüístics emesos a favor d'una conclusió:

“[...] los principios que rigen los encadenamientos argumentativos dependen fundamentalmente de la propia estructura lingüística de los enunciados, y no sólo de su contenido.” (Anscombe i Ducrot a Escandell, 1993: 109)

Des de la perspectiva pragmàtica (Escandell, 1983: 110) s'entén l'argumentació com el conjunt d'estratègies que organitzen un *discurs persuasiu*. Tot autor pretén, llavors, a través de l'emissió del seu discurs, persuadir el seu lector. Des d'una perspectiva lògica, una argumentació és un raonament.

L'argument s'entendrà, tal i com apunta Weston (2002), com quelcom essencial en els discursos. D'aquí que els arguments, per l'autor, siguin considerats intents de donar suport a certes postures ideològiques. L'acció d'argumentar és, com indica Escandell (1983: 110): “presentar algo *como si fuera* una buena razón para llegar a una conclusión determinada”. És a dir, l'argument podria no ser cert, cosa que és d'interès per a nosaltres perquè revela biaix ideològic.

L'estudi empíric també s'ocuparà, doncs, de la detecció de les argumentacions errònies —per falses o equivocades— dels diaris i les asseveracions gratuïtes dirigides a la persuasió dels lectors.

Estem en disposició d'abordar l'estudi empíric.

6. Anàlisi de les peces triades d'ABC

A continuació, s'analitzaran els editorials i columnes d'opinió que s'han escollit del diari ABC. Es reconstruirà part de la matriu ideològica a partir dels anàlisis de primer i segon nivell de profunditat.

L'anàlisi de primer nivell [6.1] i [6.2] servirà per extreure les macroproposicions que ens ajudin a construir la matriu del diari.

A l'anàlisi de segon nivell [6.3.] s'identificaran els temes de cada frase i s'extraurà i analitzarà les implicacions i pressuposicions principals ideològicament de les peces que s'han escollit per ser sotmeses a aquesta profunditat d'anàlisi. L'estudi permetrà focalitzar l'atenció a les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que senyalen un posicionament ideològic del diari.

Per l'anàlisi de segon nivell, donat el seu grau d'exhaustivitat, s'ha escollit l'editorial "Reflexión ante los estatutos" (23/10/79) i la columna "El encanto de la autonomía" de Jaime Campmany (27/10/1979). S'ha optat per escollir l'exemple del cas històric de la campanya al referèndum dels estatuts al concentrar-se elements de definició ideològica que permeten observar l'alineació del diari amb l'entrada, en el nou estadi democràtic i autonòmic.

6.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell

A continuació s'ofereixen els resultats de les matrius ideològiques extretes agrupades segons pertanyen a editorials o a columnes d'opinió⁷⁸. En primer lloc es presenten proposicions agrupades per macroproposicions temàtiques. En el següent apartat oferirem la discussió.

a) Editorials ABC

Agrupem, doncs, les proposicions de la matriu ideològica. Això permetrà veure la línia ideològica desplegada pel diari en els editorials:

<p>La Corona és herència de Franco i continuista de la seva obra</p> <ul style="list-style-type: none"> · Franco va ser "guía firme y estímulo infatigable de la sociedad española" (Ed. 1, 21/11/1975) · Franco va saber "librar a España de una catástrofe que hubiese sido irreparable" (Ed. 1, 21/11/1975) · El futur d'Espanya s'escriu sota la Corona (Ed. 2, 21/11/1975; Ed. 3, 21/11/1975 i Ed. 7, 22/11/1975) · El rei és símbol i garant de la unitat espanyola (Ed. 3, 21/11/1975; Ed. 4, 21/11/1975; Ed. 5; Ed. 8, 23/11/75; Ed. 10, 15/06/77 i Ed. 16, 7/12/1978) 	<p>La CE és democràcia i cal votar a favor</p> <ul style="list-style-type: none"> · No s'ha de votar a favor dels extremismes (Ed. 6, 22/11/1975) · El rei és un monarca constitucional (Ed. 7, 22/11/1975) · S'ha d'evitar l'abstenció en les eleccions legislatives de 1977 (Ed. 9, 14/06/1977 i Ed. 10, 15/06/77) · Cal fer un vot favorable a les opcions conservadores (Ed. 10, 15/06/77 i Ed. 16, 7/12/1978) · La democràcia espanyola queda projectada en l'aprovació de la Constitució espanyola (Ed. 15, 03/12/1978 i Ed. 18, 08/12/78)
<p>La unitat espanyola assegura l'Estat de les autonomies</p> <ul style="list-style-type: none"> · Espanya és una nació indivisible (Ed. 1, 21/11/1975; Ed. 3, 21/11/1975; Ed. 7, 22/11/1975; Ed. 10, 15/06/77 i Ed. 15, 03/12/1978) · Les autonomies són desitjables (Ed. 12, 17/06/77 i Ed. 14, 30/09/1977) · El procés d'elaboració de l'estatut català va ser diferent al basc (Ed. 19, 23/10/1979 i Ed. 20, 27/10/79) · L'estatut basc és un pas cap a la independència i això és negatiu per a Espanya (Ed. 19, 23/10/1979) 	

⁷⁸ Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

b) *Columnes ABC*

Proposem, tot seguit, les macroproposicions extretes de les columnes d'opinió. Tal i com passava a dalt, es desvetlla la línia ideològica seguida pels articulistes dels dies escollits.

<p>Franco va ser un gran polític que deixà la monarquia com a llegat de la seva obra</p>	<p>L'aposta política que necessita Espanya en les eleccions legislatives de 1977 és de dretes</p>
<ul style="list-style-type: none"> · El Rei inaugura una nova era. (Col. 1, Crespo, 21/11/75) · Espanya està de dol per la mort de Franco. (Col. 1, Crespo, 21/11/75) · Franco no era arrogant, era prudent i humil. (Col. 2, Fernández Mora, 21/11/75; Col. 4, Suñer, 22/11/75) · "Franco estaba respaldado por su pueblo", "era la contrafigura del dictador" (Col. 2, Fernández Mora, 21/11/75) · Franco demana la unitat i lleialtat al voltant del Rei. (Col. 3, García Valdecasas, 22/11/75; Col. 6, Crespo, 22/11/75) · "la Monarquía, en la persona del Rey Juan Carlos, ha prestado al país valiosísimo servicio: le ha devuelto, uno a uno, todas las libertades y derechos que parecían perdidos para siempre." (Col. 16, Seco, 15/06/77) · "La nueva restauración de la Monarquía en la persona de Don Juan Carlos I constituye una gran ocasión para encontrar ese centro de convivencia y de divergencia, sin el cual el país es un lugar geográfico más que un lugar político." (Col. 12, Garrigues, 14/06/77) · "La inmensa mayoría de los españoles quieren la Monarquía". (Col. 12, Garrigues, 14/06/77) 	<ul style="list-style-type: none"> · Alfonso Suárez ha afavorit el diàleg i el camí cap a la democràcia. (Col. 16, Seco, 15/06/77) · "mejor hubiera sido que una ley electoral más razonable hubiera reducido las opciones a unas pocas, más claras y significativas, y que los medios del Estado, sobre todo la televisión, hubieran actuado de modo más imparcial y democrático." (Col. 7, Fraga, 12/06/77) · La millor opció política per les legislatives de 1977 és Alianza Popular (Col. 7, Fraga, 12/06/77; Col. 13, Luca de Tena, 14/06/77), per ser "fuerza nacional auténtica, de amplio espectro, renovadora y moderada, populista cien por cien, corresponde al sentir legítimo de muchos españoles." (Col. 7, Fraga, 12/06/77) · Les propostes polítiques rupturistes i revolucionàries no són bones per Espanya. (Col. 7, Fraga, 12/06/77) · La majoria dels votants opta pel centre de Suárez. (Col. 8, López Sancho, 12/06/77; Col. 21, García Hoz, 17/06/77) · Els estereotips que sostenen que la dreta és feixista o franquista i els d'esquerra són "rojos" s'han d'eliminar. (Col. 8, López Sancho, 12/06/77) · Tots els partits ofereixen el que es vol, la indecisió és la conseqüència de la similitud de promeses de campanya. (Col. 9, Cándido, 12/06/77) · Suárez pretén una cosa perillosa: "la más absoluta atomización de las futuras Cortes" el que faria impossible que d'allà sortís la Constitució que el país necessita. (Col. 10, Gil Robles, 12/06/77) · El socialisme, de Felipe González, no és llibertat. (Col. 11, Argos, 12/06/77) · Espanya ha perdut la seva identitat des que va deixar de ser una gran potència. (Col. 12, Garrigues, 14/06/77) · És bo que el discurs dels partits sigui més o menys el mateix, així passa als Estats Units. (Col. 12, Garrigues, 14/06/77) · El marxisme i el socialisme no són opcions favorables per Espanya. (Col. 12, Garrigues, 14/06/77) · L'abstenció no és una opció per les legislatives. (Col. 14, Royo, 14/06/77)

--

<ul style="list-style-type: none"> · Suárez és el guanyador de les eleccions i és bona opció. (Col. 18, Cándido, 15/06/77; Col. 20, Gallego, 17/06/77) · Els vots dels socialistes o comunistes és per tants anys de repressió i silenci. (Col. 20, Gallego, 17/06/77) · No és funcional que hagin tantes minories polítiques representades a les Corts. (Col. 24, Luca de Tena, 18/06/77) · La UCD és dèbil per governar. (Col. 24, Luca de Tena, 18/06/77; Col. 25, Cándido, 18/06/77; Col. 27, Cañal, 29/09/77; Col. 29, Cierva, 30/09/77) · Cal corregir els defectes de la llei electoral en vigor i que els grups polítics s'aglutinin en dos grans blocs. (Col. 44, Fraga, 08/12/78)

<p>La unitat d'Espanya defensada en la CE ha de ser inqüestionable per les autonomies</p> <ul style="list-style-type: none"> · S'ha de defensar "la unidad superior de España". (Col. 7, Fraga, 12/06/77) · No és possible el regionalisme sense la solidaritat de les regions riques. (Col. 30, Saralegui, 01/10/77) · Catalunya i el País Basc han conegut la prosperitat sota el franquisme. (Col. 30, Saralegui, 01/10/77) · Catalunya i el País Basc no poden ser regions privilegiades, han de ser solidàries per assegurar la unitat del país. (Col. 30, Saralegui, 01/10/77) · L'autonomia catalana és bona, però es tracta d'una qüestió que hauria d'haver comptat amb les Corts espanyoles i no entre negociacions Suárez-Tarradellas. (Col. 31, Cierva, 02/10/77) · El restabliment de la Generalitat és una temàtica constitucional i competència de les Corts. (Col. 33, Ruiz Gallardón, 02/10/77; Col. 34, Cándido, 02/10/77) · La CE és bona tant pel poble basc perquè defensa la tradició cristiana i garanteix l'autonomia. (Col. 35, Oreja, 03/12/78) · "un vasco que reniegue de su españolidad es no sólo un español de segunda, sino un vasco de tercera." (Col. 35, Oreja, 03/12/78) · La CE és un text de consens entre les formacions polítiques de representació parlamentària i això és bo. (Col. 35, Oreja, 03/12/78; Col. 37, Areilza, 03/12/78; Col. 39, Cierva, 05/12/78) · S'ha de votar a favor de la CE malgrat aquesta sigui aconfessional. (Col. 38, Garrigues, 05/12/78) · Els que proposen el vot negatiu a la CE

s'alineen amb els terroristes. (Col. 42, López Sancho, 06/12/78)

· Amb l'aprovació de la CE acaba la transició. (Col. 46, Ansón, 08/12/78)

· Els vots a favor dels estatuts ha estat moderat. Hauria d'haver hagut més vots a favor. (Col. 48, Gil Robles, 24/10/79; Col. 49, Laso, 27/10/79; Col. 50, Campmany, 27/10/79)

6.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de 1r nivell

a) Editorials ABC

Una de les característiques destacables a l'ABC és que dedica quatre articles editorials a la mort de Franco el dia 21 de novembre de 1975 i 3 a la presentació de Juan Carlos I de Borbón com a Rei d'Espanya, el 22 de novembre del mateix any. L'habitual en el diari i en els rotatius analitzats, és publicar un editorial per dia. El fet que s'indica no és banal, l'actitud del diari demostra la importància que l'equip de direcció dota als temes destacats.

L'ABC expressa clarament un posicionament favorable a la figura de Franco i el seu pas per la història d'Espanya. Presenta en diversos editorials (1, 2, 3 i 4) la grandesa del dictador i li concedeix atributs d'autèntica lloança com: "el hombre que fue cerca de cuarenta años guía firme y estímulo infatigable de la sociedad española" (Editorial 1, 21/11/1975); "la era del General Franco es irrepitable" (Editorial 2, 21/11/1975); "Franco deja escrito un capítulo grandioso, inolvidable, de la historia de España" (Editorial 3, 21/11/1975) o bé "vocación patriótica incomparable, su siempre confesada dedicación, sobrepuesta a todo, al servicio de España" (Editorial 3, 21/11/1975).

El diari considera Franco un general entregat a Espanya sense condicions: "supo, con astucia y el más acendrado patriotismo, librar a España de una catástrofe que hubiese sido irreparable" (Editorial 1, 21/11/1975); "la era del General Franco es irrepitable" (Editorial 2, 21/11/1975). L'argumentació que segueix el rotatiu li serveix per descriure un Franco que ha alliberat Espanya d'una guerra civil, no es recorda, però, que va ser un dels responsables del pronunciament militar de 1936 que va desembocar, precisament, en la guerra civil. No es parla en cap moment de dictadura ni de falta de llibertats de la societat espanyola sota el seu règim. No hi ha cap crítica al franquisme.

El diari, davant la mort del dictador, demana a la ciutadania, per una banda, serenitat i unitat: "el futuro debéis construirlo, en unidad y paz, con afecto —sentimiento superior a la aceptación o al respeto— al Rey" (Editorial 3, 21/11/1975) i, per una altra, acceptació del nou règim monàrquic com a última voluntat de Franco: "la continuidad está garantizada por la ley de la herencia" (Editorial 4, 21/11/1975).

La corona és presentada com a símbol d'una Espanya unida: "como símbolo de la unidad y de la necesidad de convivencia de todos los españoles" (Editorial 2, 21/11/1975). El rotatiu no és tan favorable a la persona de Juan Carlos I, sinó al que representa, la Monarquia: "más que el Rey, capitán general de los Ejércitos españoles, es la Monarquía lo que importa, porque los hombres pasan y las instituciones permanecen" (Editorial 4, 21/11/1975). No s'aprecia més futur per Espanya que sota la Corona: "atengámonos todos a lo que el Rey proponga, a sus altas indicaciones" (Editorial 6, 22/11/1975); "La Corona se ofrece fiel garante de esos tres supremos valores sobre los que se asienta todo progreso, cualquier prosperidad, la paz, en suma" (Editorial 8, 23/11/1975). Finalment, s'accentua l'encertada decisió de Franco en escollir Juan Carlos el seu successor: "Difícilmente en la larga Historia de España podrá encontrarse un Príncipe más preparado, más instruido, más capacitado para ser Rey de todos los españoles." (Editorial 7, 22/11/1975).

El diari es manifesta a favor de l'exercici del dret a vot, tant pel que fa al referèndum dels comicis legislatius de 1977, com pels referèndums de la Constitució (1978) i els estatuts d'autonomia basc i català (1979).

En el cas de les eleccions del juny de 1977, manifesta preocupació pel percentatge d'indecisos que els seus sondejos auguren. Emet un missatge encoratjador per promoure la participació: "la indecisión significa, ante todo, la repulsa o la no identificación con las ideologías extremistas, y desde esta consideración, los votos que no tienen definición aún encierran particular y cualificado valor para el futuro del país, que comienza después de las elecciones." (Editorial 9, 14/06/1977), fins i tot arriba a assegurar que el moment de decisió amb el qual s'enfronta la societat espanyola no admet vacil·lacions ni tampoc abstenció: "la abstención, que sería la lógica consecuencia, resulta inadmisibile, carente de todo fundamento" (Editorial 9, 14/06/1977). Pel diari, les del 77 són unes eleccions crucials en les quals no hi cap un vot favorable a postulats marxistes i sí proper a Alianza Popular (AP) o Unión del Centro Democrático (UCD). Admet, a més, que les dues alternatives conservadores

(UCD i AP) són les que defensen la unitat d'Espanya, com a nació indivisible, i es proposen com a opcions properes a la monarquia —institució indiscutible pel diari—.

Davant els referèndums constitucional i els autonòmics, l'ABC es defineix com un diari conservador, constitucionalista i autonomista: "Nuestra médula es conservadora [...] y nuestro espíritu se compadece más, naturalmente, con las esencialidades que la Constitución acoge que con las posibilidades de acoso a ellas que la Constitución, asimismo, contempla." (Editorial 16, 7/12/1978). Partidari de la unitat espanyola sota la institució monàrquica, el rotatiu expressa que la resposta de la societat a la CE ha de ser un sí: "a pesar de las muchas objeciones que pueden hacerse a la Constitución, es bueno para España salir de la etapa de transición e iniciar un nuevo camino democrático, desde la cual pueda buscarse los perfeccionamientos que la Constitución necesite." (Editorial 15, 03/12/1978) Malgrat les objeccions que es poden arribar a fer del text, l'ABC qualifica d'integradora la Constitució i expressa la preocupació per "cuestiones tan fundamentales para nosotros como la unidad de España" (Editorial 16, 07/12/1978). Sobre l'abstenció i els vots negatius registrats a les províncies basques el diari opina que és una "dramática situación" (Editorial 18, 08/12/1978).

Pel que fa a la seva postura davant el fet autonòmic, es congratula pel restabliment de la Generalitat, que troba positiu, tot i que considera que el tema hauria d'haver estat tractat des de les Corts, en tot el seu conjunt, com a tema "nacional". Declaren l'acord de Perpinyà un procediment "antidemocrático" i "no añadimos anticonstitucional porque todavía no tenemos Constitución" (Editorial 14, 30/09/1977).

En general, l'Estat de les autonomies és aprovat pel diari amb el ben entès que la unitat espanyola no és negociable ni discutible. El procediment que segueixen els nacionalistes catalans per aprovar el seu estatut és vist favorablement pel rotatiu que utilitza la paraula catalana "seny" com a virtut del tarannà dels polítics que van formar part de la negociació. En concret se subratlla "la experta batuta del presidente Tarradellas" com un dels polítics que pivota l'arribada de l'estatut a Catalunya.

El cas basc rep un altre to, per part del diari. La violència d'ETA i l'índex elevat d'inseguretat que comporta són els elements que l'ABC utilitza per no aprovar els propòsits dels nacionalistes bascos. El rotatiu assevera que les pretensions del polítics excedeixen els d'una "razonable autonomía" (Editorial 19, 23/10/1979) i

enumera els següents arguments per justificar el seu raonament: l'existència de l'amenaça d'ETA, la proclamació de l'autonomia com a pas per la consecució de la independència basca, la qüestió de l'annexió navarresa, l'existència d'extorsió per part d'ETA a empresaris bascos, l'absència de la paraula "España" en el text autonòmic i la demanda d'un cos policial autonòmic en detriment de la guàrdia civil.

b) Columnes ABC

Els columnistes analitzats d'ABC es mostren favorables a la figura històrica de Franco i al seu llegat polític que encarna Juan Carlos I com a monarca d'Espanya. De Franco s'exalta, en el moment de la seva mort, el seu caràcter: "en el fondo, su humildad era impresionante" (Fernández Mora, 21/11/75); s'afirma que no era arrogant i que "hablaba lo justo y necesario; ni una sílaba superflua. Tan medida economía verbal revelaba, sin duda, prudencia; pero mucha más modestia que altivez" (Fernández Mora, 21/11/75). Es revela, doncs, un home amb gran capacitat per escoltar i se subratlla la idea de no tatxar-lo de dictador: "no pretendía, como los dictadores, asumir todas las instancias, sino únicamente la última y excepcional, la exclusivamente suya" (Fernández Mora, 21/11/75); "Franco, por su comportamiento y su psicología, estaba en las antípodas del dictador" (Fernández Mora, 21/11/75). Es presenta com a governant de gran calat humà i amb una conducta exquisida (Suñer, 22/11/75), estimat pel seu poble (Crespo, 22/11/75) i respectat per representar la unitat espanyola (Crespo, 22/11/75).

Les grans accions de Franco, segons els articulistes, se centren en la seva intervenció en la guerra civil. Sobre aquesta qüestió s'explica que el general va alliberar Espanya d'un conflicte armat que convertí en una gran obra: "Recibió un país empobrecido e invertebrado y lo ha convertido en una gran potencia industrial y en una Monarquía robustamente institucionalizada" (Fernández Mora, 21/11/75). Segons els articulistes, gràcies a Franco, Espanya va aconseguir "un poderoso crecimiento económico" (García Valdecasas, 22/11/75). No es parla de la falta de llibertats ni de drets que pateix la societat. No es parla, tampoc, de la crisi econòmica en què viu el país i l'elevat nombre d'aturats que es registra aleshores. El dia de la mort de Franco no és moment de retrets, sinó de mantenir la fermesa d'un país unit davant del que fins llavors ha estat governant durant quatre dècades Espanya. És per això que s'assevera que els enemics de Franco també ho són d'Espanya i es personalitza el país en la figura del dictador (Fernández Mora, 21/11/75).

La monarquia, en tant que institució, és llegat de Franco i només per això s'ha de respondre de forma afirmativa (Crespo, 21/11/75; Seco, 15/06/77). Els columnistes no destaquen tant la figura de Juan Carlos com el monarca desitjat, sinó la institució que representa. Per tant, es pot afirmar que els columnistes són monàrquics per herència franquista i no tant per la credibilitat de la persona que a partir de llavors encapçala la Prefectura de l'Estat. Tot i que mai va haver una consulta popular per assumir la Monarquia com a institució bàsica de l'Estat espanyol, s'assevera de forma gratuïta que té un fort recolzament social: "la inmensa mayoría de los españoles quieren la Monarquía" (Garrigues, 14/06/77)

Pel que fa a la convocatòria electoral de 1977, a les legislatives, els columnistes es mostren favorables a l'exercici del vot. Tot i això critiquen els postulats que defensen l'abstenció: "es dejar en manos de los demás la confección de ese destino" (Royo, 14/06/77).

Per alguns articulistes (com Fraga, Cándido, Gil Robles o Garrigues) hagués anat millor reduir al màxim les possibilitats de vot —preferiblement en una oferta bipartidista— per evitar l'atomització de vots: "mejor hubiera sido que una ley electoral más raonable hubiera reducido las opciones a unas pocas, más claras y significativas, y que los medios del Estado, sobre todo la televisión, hubieran actuado de modo más imparcial y democrático" (Fraga, 12/06/77)

En general, la postura política que es defensa és la conservadora, de dretes. Els articulistes es divideixen entre la defensa de Suárez, representant de la dreta moderada (López Sancho, 12/06/77; Cándido, 15/06/77) i la d'Alianza Popular (Fraga, 12/06/77; Gil Robles, 12/06/77; Luca de Tena, 14/06/77), que és la que aglutina polítics més obertament favorables al franquisme —de fet, molts d'ells van ser ministres durant el govern de Franco—.

Les postures d'esquerres són tractades críticament, especialment la ideologia del PCE. Els marxistes són formacions que no haurien d'arribar a representar una tercera opció a les Corts (López Sancho, 12/06/77; Garrigues, 14/06/77 i Calleja, 17/06/77), s'utilitzen els símls de Cuba i la URSS com a exemples d'Estats on la ideologia impera a esqueses de la llibertat de la societat (Argos, 12/06/77).

Els columnistes es mostren favorables de la Constitució com a text que protegeix la unitat de la nació espanyola, que és indiscutible (Fraga, 12/06/77; Oreja, 03/12/78). Tot i això, hi ha qui considera que la CE acull idees reaccionàries i

marxistes, la qual cosa s'entén com a negativa perquè té "el siniestro propósito de destruir España" (Trillo, 03/12/78). En general, es defensa el text constitucional tot i anotant que no és la solució als problemes reals que pateix el país (Areilza, 03/12/78; Garrigues, 05/12/78; de la Cierva, 05/12/78; López Sancho, 05/12/78 i 06/12/78). Pels articulistes és important anotar que la CE no és favorable a l'avortament ni al divorci i tot i que és un text laic, el pes de l'Església és important per Espanya. Es coincideix en anotar que amb l'aprovació de la CE s'acaba la transició política (Ansón, 08/12/78).

Els columnistes són partidaris de la defensa de l'Estat de les autonomies, amb el ben entès que no hi ha cap regió superior a una altra i, molt especialment, que els territoris rics han de respondre a la resta amb el principi de solidaritat (Saralegui, 01/10/77). Saralegui, a més, assevera que un tracte diferencial per a Catalunya i el País Basc és sinònim de destrucció de la unitat del país.

En el cas de Catalunya, els columnistes precisen que el retorn de les institucions al territori català és una bona notícia, però es manifesten contraris a les formes a través de les quals s'ha arribat a retornar l'autogovern: "No al procedimiento; a la forma apresurada (y seguramente viciada) con que se ha consumado y comunicado la restauración de la Generalidad" (de la Cierva, 02/10/77); el fet que les negociacions no passessin per les Corts sinó entre Suárez i Tarradellas és "un semillero de disgustos", segons Ruiz Gallardón (02/10/77). En aquesta línia també es manifesta Cándido (02/10/77): "Ahora, como en los tiempos de la República, las autonomías concentraran a su alrededor el mayor escarnizamiento contra el Estado".

A l'hora d'opinar sobre el cas basc, les argumentacions prenen un altre caire, en comparació amb Catalunya. El terrorisme, l'existència d'ETA, la inseguretat ciutadana... són elements constants sobre els quals es refereixen els articulistes (Ansón, 08/12/78; Gil Robres, 24/10/79). En el cas basc s'indica que hi ha reivindicacions difícilment admissibles com les utilitzades pels nacionalistes emprant arguments basats en una diferenciació ètnica i la personalitat històrica dels bascos.

Un cop fet el recompte dels resultats de les consultes catalana i basca, els comentaris assenyalen que la població no s'ha manifestat obertament favorable als estatuts: "los Estatutos han pasado justito, justito" (Laso, 27/10/79) i s'indica que haurien d'haver estat més nombrosos els 'sí' per enfortir la identitat autonomista dels territoris (Laso, 27/10/78; Campmany, 27/10/79).

6.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

En els següents apartats s'analitzarà l'editorial i la columna escollida del diari. Es reconstruirà part de la matriu del rotatiu a partir de l'anàlisi de segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran les temes de cada frase i s'extraurà i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. Posteriorment, discutirem les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del diari.

6.3.1. L'editorial "Reflexión ante los estatutos" (23/10/79)

A continuació s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: Reflexión ante los estatutos

[1]

[1.1] El 25 de febrero de este año, al resumir nuestra posición ante la consulta electoral del 1 de marzo, decíamos en nuestro editorial: [1.2] "ABC entiende que la unidad de España no es negociable ni discutible, aunque definida la conveniencia —la necesidad— de una descentralización razonable que conserve a las distintas regiones aquellas peculiaridades de lenguaje, cultura y tradición que las dotaron de perfil propio a lo largo del tiempo." [1.3] Este comentario resume una postura que no ha sufrido variación. [1.4] Y parece útil y hasta obligado refrescar hoy, ante la inminente y pública sanción de los Estatutos vasco y catalán, los motivos de tal actitud, al mismo tiempo que reflexionamos brevemente sobre el estado actual de la cuestión y sobre su previsible futuro.

[2]

[2.1] Interesa, en primer término, establecer una obligada diferencia, no en cuanto al alcance de ambos instrumentos autonómicos, pero sí en lo que se refiera a su tramitación. [2.2] El Estatuto catalán llega a este último peldaño que supone el voto popular impulsado por el acuerdo unánime de todos los grupos políticos significados. [2.3] El "seny" catalán, la civilizada actitud de los habitantes del antiguo condado, ha mantenido sus tradicionales reclamaciones dentro de un tono de pacífica moderación, claramente marcado por la experta batuta del presidente Tarradellas.

[3]

[3.1] El Estatuto vasco, por el contrario, llega a la prueba definitiva precedido de grandes acontecimientos que han teñido de sangre muchas veces las calles de ciudades y pueblos, lejanos a veces del conflictivo perímetro regional. [3.2] Llega acompañado de profundas disensiones entre hombres y partidos. [3.3] Y llega, sobre todo, con el lastre de una indefinición tras la que pueden adivinarse propósitos que exceden los de una razonable autonomía. [3.4] Es un hecho indiscutible que la ETA ha amenazado con proseguir la lucha armada más allá de la supuesta aprobación del Estatuto. [3.5] Lo es también la pública y repetida afirmación de algunos dirigentes vascos cuando proclaman que la autonomía es

sólo un paso más hacia la total independencia. [3.6] Lo es el "impuesto revolucionario", implantado por el terror, que pesa sobre industriales, comerciantes, obreros y hombres de profesión liberal. [3.7] Lo es la decidida voluntad de anexión de Navarra. [3.8] Y lo son, en fin, la ausencia del nombre de España en el texto autonómico, la quema habitual de bandera nacionales y la insistente petición de que las Fuerzas de Orden Público abandonen el territorio.

[4]

[4.1] Todos estos hechos indiscutibles se suman a la hora de aventurar un pronóstico y lo tiñen de un pesimismo inevitable. [4.2] Porque no resulta verosímil que sean los miembros del PNV los que, una vez asumida la posición de mando, consigan reprimir la ola de crimen que el Gobierno de la nación, con todos sus recursos, no ha sido capaz de vencer. [4.3] A menos que —y rechazamos anticipadamente por demasiado triste esta suposición— no haya existido alguna fórmula de acuerdo destinada a alcanzar un mismo fin de dos estrategias distintas y convergentes.

[5]

[5.1] ¿Qué rumbo van a tomar estas dos autonomías, ya con el viento del Estatuto soplando en sus velas? [5.2] Congresos y Gobiernos propios, Policías autónomas, control de la enseñanza... [5.3] Mucho tiento y mucho patriotismo habrán de necesitar sus rectores para huir al peligro de ruptura, a la vieja tentación segregacionista que acompañó otros momentos difíciles de España. [5.4] La inclusión del término "nacionalidades" en el texto constitucional fue, a nuestro juicio, un grave error que podría dar pie a futuros conflictos.

[6]

[6.1] ABC se siente obligado a estas reflexiones en voz alta en las vísperas de una jornada de grave trascendencia política, de honda repercusión nacional. [6.2] Tratando de superar la preocupación que nos inquieta, reuniendo todo el optimismo y toda la fe de que somos capaces, deseamos que estas definitivas concesiones a las más prósperas y favorecidas regiones españolas las hagan mantenerse dentro del precepto constitucional que proclama "la indisoluble unidad de la nación española, patria común e indivisible de todos los españoles."

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Reflexión ante los estatutos	S'ha de reflexionar abans d'emetre el vot en la consulta estatutària.	El vot estatutari és seriós.	

El titular 'Reflexión ante los estatutos' carrega de dubte la decisió del vot davant el referèndum popular. Sense la lectura de la resta de l'editorial es fa difícil entendre la raó d'aquest dubte o de la necessitat de fer una bona reflexió, amb la qual cosa, es convida a continuar, doncs, tant amb la lectura com amb l'anàlisi de la peça.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració i paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] El 25 de febrero de este año, al resumir nuestra posición ante la consulta electoral del 1 de marzo, decíamos en nuestro editorial:	No és qüestionable la unitat espanyola. La descentralització s'ha de definir. La llengua, la cultura i la tradició són els elements que justifiquen la descentralització.	La descentralització s'ha de basar en qüestions culturals (llenguatge, cultura i tradició).	Espanya és una nació. Els governs autonòmics només han de vetllar per la conservació de la llengua, la cultura i la tradició pròpies de la regió.
[1.2] "ABC entiende que la unidad de España no es negociable ni discutible, aunque definida la conveniencia —la necesidad— de una descentralización razonable que conserve a las distintas regiones aquellas peculiaridades de lenguaje, cultura y tradición que las dotaron de perfil propio a lo largo del tiempo."			
[1.3] Este comentario resume una postura que no ha sufrido variación.	ABC pensa igual al que s'expressa en [1.2]		
[1.4] Y parece útil y hasta obligado refrescar hoy, ante la inminente y pública sanción de los Estatutos vasco y catalán, los motivos de tal actitud, al mismo tiempo que reflexionamos brevemente sobre el estado actual de la cuestión y sobre su previsible futuro.	Els estatuts basc i català seran confirmats (sancionats).		Els estatuts basc i català proposen més que la conservació cultural de la regió.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

A continuació s'analitza com es desenvolupa l'argumentació en el primer paràgraf.

S'ha optat per analitzar l'oració [1.1] i la [1.2] de manera conjunta per considerar que semànticament estan relacionades i és difícil extreure temes, implicacions i pressuposicions de manera individualitzada. De fet, la primera oració serveix de peu per la segona, que és on es concentra el tema principal del primer paràgraf.

L'oració [1.2] és la que posiciona l'editorial davant dels Estatuts. Per l'ABC la idea de l'Espanya de les Autonomies és bona, sempre i quan es delimitin els marges d'actuació de cada territori:

“[...] definida la conveniencia —la necesidad— de una descentralización razonable que conserve a las distintas regiones aquellas peculiaridades de lenguaje, cultura y tradición que las dotaron de perfil propio a lo largo del tiempo.”

El diari destaca com a qüestió imperativa la unitat de l'Estat espanyol. Rebutja, per tant, qualsevol projecte encaminat a la sobirania compartida. La indivisibilitat espanyola és, com diu textualment, “innegociable” i s'afanya en destacar que les autonomies no poden qüestionar-la.

La *descentralització raonada* que proposa el diari és aquella que treballi per la conservació de les característiques culturals del territori autonòmic (llengua, cultura i tradició), per tant, l'aposta que l'editorialista fa per entendre les autonomies s'alinea amb la idea de *nacionalitats* amb què la Constitució anomena els territoris històrics. Tal i com s'ha explicat al llarg de la primera part del treball —concretament al segon capítol—, les nacionalitats que descriu la Carta Magna queden descarregades políticament, és a dir, respectant les singularitats culturals, però desateses de pretensió sobiranista, pròpia de qualsevol nació.

L'oració [1.3] i [1.4] queden explicats atenent el tema que tracten. Actuen com a pas a l'explicació que se succeeix en el següent paràgraf.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Interessa, en primer término, establecer una obligada diferencia, no en cuanto al alcance de ambos instrumentos autonómicos, pero sí en lo que se refiera a su tramitación.	La tramitació de l'Estatut basc i català ha estat diferent. L'Estatut basc i català tenen la mateixa transcendència.	<i>Els temes.</i>	
[2.2] El Estatuto catalán llega a este último peldaño que supone el voto popular impulsado por el acuerdo unánime de todos los grupos políticos significados.	L'Estatut català ple suport dels grups polítics.	<i>El tema.</i>	L'Estatut català compta amb legitimitat política.

[2.3] El "seny" catalán, la civilizada actitud de los habitantes del antiguo condado, ha mantenido sus tradicionales reclamaciones dentro de un tono de pacífica moderación, claramente marcado por la experta batuta del presidente Tarradellas.	Catalunya ha reclamat pacíficament. Tarradellas ha marcat el to pacífic de la reclamació.	Tarradellas ha marcat l'actitud civilitzada a l'hora de reclamar l'aprovació de l'Estatut.	Catalunya no ha defensat els seus interessos particulars amb la violència, sinó amb "seny".
---	--	--	---

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

El segon paràgraf ve a ser l'exposició del cas català davant la demanda de l'Estatut. Tot i que no s'avança res del cas basc, hi ha elements que comencen a perfilar-se aquí amb la intenció de contraposar el cas català al basc.

En concret, del català l'editorial destaca que és legítim, en comptar amb la unanimitat dels grups polítics *significats*. Tot i que no ho diu explícitament, l'ABC aprova i defensa la forma en què Tarradellas va procedir per redactar l'Estatut de Sau. En definitiva, es manifesta a favor de la *Comissió dels Vint*, que va ser la comissió de representants polítics catalans⁷⁹ (diputats i senadors de les Corts espanyoles) escollits de les eleccions legislatives de juny de 1977. La comissió es va reunir al Parador de Turisme de Vilanova de Sau (comarca d'Osona), per això també és conegut amb el nom d'*Estatut de Sau*.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] El Estatuto vasco, por el contrario, llega a la prueba definitiva precedido de grandes acontecimientos que han teñido de sangre muchas veces las calles de ciudades y pueblos, lejanos a veces del conflictivo perímetro regional.	L'Estatut basc va acompanyat de sang. La regió basca és un perímetre conflictiu.	La regió basca és conflictiva. L'Estatut neix envoltat de violència al País Basc.	L'Estatut basc no és legítim al quedar envoltat de la violència, basca.

⁷⁹ Els pares de l'Estatut de Sau van ser representants de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC): Miquel Roca Junyent, Josep Sendra i Navarro i Macià Alavedra; Laureano López Rodó, d'Alianza Popular (AP); representants del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC): Jordi Solé Tura, Dolors Calvet i José Solé Barberà; representants del Partit Socialista de Catalunya (PSC): Eduardo Martín Tova, Josep Andreu Abelló, Josep Maria Triginer, Felip Solé, Josep Subirats i Josep Verde; el representant d'ERC, Joaquim Arana; representants de Centristes de Catalunya-UCD (CC-UCD): Anton Cañellas i Carles Güell; i, Marcel·lí Moreta i Manuel Sárraga, d'Unió del Centre Democràtic (UCD). Com a independents, també hi van participar Jaume Sobrequés (independent pel PSC) i Josep Benet (independent pel PSUC).

[3.2] Llega acompañado de profundas disensiones entre hombres y partidos.	Hi ha contradiccions entre homes i partits.	L'Estatut és fruit de contradiccions entre els polítics.	L'Estatut basc no és legítim per no ser un text unànim.
[3.3] Y llega, sobre todo, con el lastre de una indefinición tras la que pueden adivinarse propósitos que exceden los de una razonable autonomía.	L'Estatut és indefinit. L'Estatut proposa excedir els límits de l'autonomia.	No és un bon estatut perquè aspira a ser quelcom més que un text autonòmic.	L'Estatut basc té aspiracions sobiranistes.
[3.4] Es un hecho indiscutible que la ETA ha amenazado con proseguir la lucha armada más allá de la supuesta aprobación del Estatuto.	ETA continuarà la seva lluita armada malgrat aprovar-se l'Estatut.	L'Estatut no és la solució per aturar la violència d'ETA.	ETA hauria d'acabar amb la seva lluita en quedar aprovat l'Estatut.
[3.5] Lo es también la pública y repetida afirmación de algunos dirigentes vascos cuando proclaman que la autonomía es sólo un paso más hacia la total independencia.	Alguns dirigents bascos proclamen l'autonomia com a pas per la independència.	És una amenaça la proclamació d'independència d'alguns dirigents bascos.	No és admissible la independència dels bascos.
[3.6] Lo es el "impuesto revolucionario", implantado por el terror, que pesa sobre industriales, comerciantes, obreros y hombres de profesión liberal.	L'impost revolucionari és una amenaça.		
[3.7] Lo es la decidida voluntad de anexión de Navarra.	La voluntat d'annexió de Navarra és una amenaça.		Navarra no ha de ser basca.
[3.8] Y lo son, en fin, la ausencia del nombre de España en el texto autonómico, la quema habitual de bandera nacionales y la insistente petición de que las Fuerzas de Orden Público abandonen el territorio.	Que Espanya no surti al text estatutari és una amenaça. És amenaçant, també, la crema de la bandera espanyola i que es demani que les forces d'ordre públic es retirin del territori basc.	El text estatutari ha d'incloure la paraula <i>Espanya</i> . Posa en perill l'estabilitat de l'Estat la crema de la bandera espanyola i la petició d'una guàrdia autonòmica.	Espanya és una nació. El nom d'Espanya té més essència identitària que l'Estat espanyol. El País Basc no vol ser espanyol.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

Si en el paràgraf [2] es cantaven les excel·lències del *savoir faire* de Tarradellas, amb la unanimitat i *seny* en la redacció d'un Estatut que s'avé a l'estipulat per la Constitució; el tercer se centra en la crítica a la proposta basca per diverses raons:

- a) L'editorial relaciona el contingut de l'Estatut amb un ambient de sang [3.1] que, en l'oració [3.4] atribueixen a ETA. Tot i que els actes de violència no tenen justificació, sí que resulta útil explicar la violència armada en un context molt concret. Aquí només s'assenyalen les conseqüències, la sang, no un intent d'emmarcar el conflicte en una situació política delicada i altament complexa. Insistim-hi, no hi ha cap justificació al terror i a l'assassinat, ni del perpetrat per bandes organitzades, ni tampoc per les forces de l'Estat. Però, aquest exercici facilitaria la construcció d'una opinió més formada dels lectors.

El raonament, en aquest punt, que segueix el diari és el d'eliminar la legitimitat de l'Estatut per quedar envoltat d'una situació de violència. Es mostra escèptic i reticent a valorar el text com un element d'apropament entre les parts en conflicte (centre-perifèria-ETA). Atribueix la responsabilitat als polítics bascos de l'existència d'ETA, alliberant així la responsabilitat al govern central.

El diari, a més, condiona la violència i l'extorsió a un entorn basc, carregant negativament tot el que contingui la marca identitària basca. En aquest cas, el diari exagera i, alhora, cau en una argumentació fal·laç a l'exposar que la regió basca és violenta, la qual cosa condueix a pensar que tots els bascos són violents i que tots els bascos són partidaris d'ETA.

- b) Segons el diari, la falta d'unanimitat resta poder de convicció l'Estatut. El rotatiu defensa que una norma bàsica no pot estar envoltada de dubtes o contradiccions entre els redactors, cosa que podríem considerar positiva en tant que s'aporta una visió crítica a la generalitat del text.
- c) L'editorialista no accepta com a vàlid que l'Estatut sigui un element que superi l'estat autonòmic [3.3] i flirtegi amb una idea secessionista [3.5]. Deslegitima, així, el discurs polític de l'esquerra *abertzale* que proposa veure l'Estatut com a eina que possibilitaria, en un futur, la consecució d'un Euskal Herria independent.
- d) Pel diari, Navarra no pot ser inclosa al País Basc. ABC s'alinea amb la voluntat dels polítics navarresos que des de la constitució de l'Assemblea de Parlamentarios Vascos⁸⁰ (juny 1977) es van oposar a la integració de Navarra dins una autonomia conjunta.

⁸⁰ L'Assemblea de Parlamentarios Vascos era un pacte entre les principals forces polítiques basques [PSE-PSOE, ESEI, EPK-PCE, ANV i Democràcia Cristiana] on s'acordava que fossin els parlamentaris bascos i navarresos sorgits de les eleccions legislatives de 1977 els que redactessin l'estatut d'autonomia.

e) La crema de la bandera espanyola —*nacional* pel diari—, la demanda d'una policia autonòmica i l'ús del terme *Estat* espanyol en comptes d'*Espanya* és vist pel diari com a amenaça a l'estabilitat espanyola. S'insisteix, encara que implícitament, que de nació només hi ha una i que és indivisible i que tots els territoris han d'acceptar la inclusió dins la simbologia pròpia de l'Estat. Tant la crema de la bandera espanyola, com la petició d'una policia autonòmica són actes ofensius, segons el diari, a la integració pròpiament espanyola, i els titlla d'actes independentistes.

Pel que fa a la crítica per l'ús d'*Estat* espanyol i no *Espanya* estem davant d'una discussió identitària amb més fermesa, si hi cap. De fet, l'accepció *Estat* no inclou una visió separatista, sinó un intent de definir la composició espanyola des d'un punt de vista asèptic políticament. Espanya, però, té un significat més proper a l'acceptació de la unitat espanyola que prodiga el diari.

Tot i això, veiem que tant l'ús del terme *Estat* com la petició d'una policia pròpia no són elements que amenacin la unitat espanyola. Pel que fa a la crema de la bandera espanyola és un acte simbòlic que no ha de suposar un atemptat a l'estabilitat de l'Estat, sinó un element de discrepància identitària que en tot país democràtic i plural hauria de ser acceptable. El discurs del diari és exagerat i incendiari en aquest respecte.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Todos estos hechos indiscutibles se suman a la hora de aventurar un pronóstico y lo tiñen de un pesimismo inevitable.	El cas basc és vist amb pessimisme.		
[4.2] Porque no resulta verosímil que sean los miembros del PNV los que, una vez asumida la posición de mando, consigan reprimir la ola de crimen que el Gobierno de la nación, con todos sus recursos, no ha sido capaz de vencer.	El PNV assumiran el poder basc. El PNV no podrà acabar amb ETA.	Si el govern central no ha pogut acabar amb ETA, el govern autonòmic del PNV tampoc.	No és creïble el discurs del PNV. ETA no acabarà amb un Estatut basc. Espanya és una nació.
[4.3] A menos que —y rechazamos anticipadamente por demasiado triste esta suposición— no haya existido alguna fórmula de acuerdo destinada a alcanzar un mismo fin	<i>La implicació i pressuposició.</i>	No pot ser que hi hagi una fórmula d'acord entre ETA i PNV.	Si el PNV acaba amb ETA és perquè hi ha hagut un acord entre les dues forces perquè així sigui.

de dos estrategias distintas y convergentes.			
--	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

El quart paràgraf també està dedicat al cas basc. Especialment se centra en aquesta ocasió al paper que ocupa el PNV, que és vist pel diari com el partit que assumirà el govern de l'autonomia [4.2].

Tot i fer aquest pronòstic, l'editorialista critica el discurs amb què el PNV ha estat treballant per obtenir els vots d'aprovació per l'Estatut (presenta el text estatutari com element per acabar amb la violència). Considera que un govern autonòmic és menys poderós que el govern central —govern *de la nació*— i si aquest no ha acabat amb ETA, l'executiu basc tampoc [4.2].

Destaquem a l'oració [4.3] un element que podríem encasellar de malèvol, perquè tot i advertir que l'argumentació que dona la rebutja d'entrada per ser *trista*, la fa efectiva i pública. Adverteix, doncs, que si el PNV acaba amb ETA és perquè hi ha una entesa entre aquestes dues forces. Implícitament, condemna l'actitud del PNV per *poder* tenir accés a negociacions amb l'organització, però en l'oració anterior ja ha condemnat el PNV per no tenir elements per acabar amb ella.

Notem, certament, incoherència argumental en el discurs del diari, a menys que el seu discurs estigui més dirigit a deslegitimar el final de la violència sempre i quan aquest assoliment sigui capitanejat (a) per un govern autonòmic i (b) dirigit per un partit nacionalista basc.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] ¿Qué rumbo van a tomar estas dos autonomías, ya con el viento del Estatuto soplando en sus velas?		Hi ha dubtes sobre el futur de les autonomies.	

[5.2] Congresos y Gobiernos propios, Policías autónomas, control de la enseñanza...	Hi ha perill que Espanya es trenqui. El trencament es pot evitar amb el patriotisme.		Les autonomies són un perill per la unitat espanyola.
[5.3] Mucho tiento y mucho patriotismo habrán de necesitar sus rectores para huir al peligro de ruptura, a la vieja tentación segregacionista que acompañó otros momentos difíciles de España.			
[5.4] La inclusión del término "nacionalidades" en el texto constitucional fue, a nuestro juicio, un grave error que podría dar pie a futuros conflictos.	El terme <i>nacionalitats</i> dona peu a molts conflictes.	La CE no resol els conflictes identitaris.	Reconèixer les singularitats dels territoris és una amenaça a la desunió espanyola.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

En aquest apartat, el diari expressa el seu escepticisme cap a l'Estat de les Autonomies, especialment apel·lant a un passat en què ambdós casos, el català i el basc, van expressar una aspiració sobirana.

L'editorialista, a l'oració [5.2] i [5.3] —que hem optat per analitzar conjuntament per una qüestió de continuïtat semàntica— expressa el temor a la ruptura d'Espanya al ser reconegudes les singularitats territorials de pobles inclosos en el si d'un tot. Adverteix que l'única cura és el patriotisme, que queda evidenciat com a hipòtesi remota per la necessitat de reconeixement singular que els territoris ja han expressat.

Acaba el paràgraf advertint que la Constitució Espanyola és còmplice dels conflictes centre-perifèria a l'incorporar el terme ambigu de *nacionalitats* com a element definidor dels territoris històrics. Deixa sense validesa, doncs, el segon article on es remarca la definició de l'Estat espanyol i la indestructible unitat territorial.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] ABC se siente obligado a estas reflexiones en voz alta en las vísperas de una jornada de grave trascendencia política, de honda repercusión nacional.		ABC té l'obligació de fer saber aquests dubtes.	
[6.2] Tratando de superar la preocupación que nos inquieta, reuniendo todo el optimismo y toda la fe de que somos capaces, deseamos que estas definitivas concesiones a las más prósperas y favorecidas regiones españolas las hagan mantenerse dentro del precepto constitucional que proclama "la indisoluble unidad de la nación española, patria común e indivisible de todos los españoles."	La unitat territorial és inqüestionable.	Desitja que les concessions autonòmiques es facin dins els límits de la CE.	No hi ha opcions autodeterministes ni independentistes, perquè no estan emparades en la CE.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

El darrer paràgraf de l'editorial serveix com a èmfasi del que s'ha esmentat en els paràgrafs anteriors. S'insisteix en la inapel·lable unitat espanyola que queda emparada en el marc constitucional i alerta del qüestionament que els estatuts, especialment el basc, implica per a la totalitat d'Espanya.

Explícitament els estatuts de Sau i el de Gernika no fan una menció directa a la independència, ni tampoc reconeixen obertament uns territoris sobirans —qüestió aquesta que sí faria preveure l'aspiració secessionista o, si més no, autodeterminista—. Per tant, el diari exagera quan reclama l'atenció a unes consideracions tergiversades que no són certes i estan basades en el temor del que podria arribar a passar, però no ha passat i, en tot cas, no hi ha elements per pensar que, certament, passarà.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques de l'editorial giren al voltant d'apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) Suport a l'Estatut català
- (2) Rebuig a l'Estatut basc
- (3) La unitat d'Espanya i el respecte a la CE
- (4) La violència armada com a amenaça a l'estabilitat de l'Estat

Els actors de què parla el diari:

- (a) Tarradellas
- (b) PNV
- (c) ETA

El diari és qui descriu en part els conflictes que s'ha assenyalat en les qüestions (1), (2), (3) i (4). També és qui detalla el paper dels altres actors que intervenen en els conflictes. Com ja s'ha esmentat en la investigació, i amb més detall en el tercer capítol, el diari és un actor perquè narra aquests conflictes i el paper dels actors participants de forma explícita o descriptiva, intervé en la valoració que els lectors fan de tots ells, per la qual cosa afirmem que s'interposa decisivament en l'opinió que els lectors es fan de la representació de la realitat particular que el rotatiu publica.

Es presenta, a continuació, les proposicions i raonaments centrals que apareixen a l'editorial que acabem d'analitzar:

- (1) L'editorial afavoreix l'Estatut català per ser un text que sorgeix d'una negociació que comporta un posicionament unànime. El fet de no presentar veus dissonants és un element que el diari valora en clau positiva.
- (2) El rebuig estatutari va adreçat directament a la proposta basca. *ABC* considera que el text sorgit de l'Assemblea basca no és convincent en les pròpies files polítiques basques i que la falta de consens intern és un element negatiu. L'Estatut de Gernika és una amenaça per a Espanya, segons el rotatiu, per ser un element que l'esquerra *abertzale* entén com a norma que permetrà en un futur arribar a un projecte d'independència. Segons l'argumentació del diari, la unitat d'Espanya perilla quan la reacció basca és la crema de banderes espanyoles, la demanda d'un cos policial

propi, la voluntat d'incloure Navarra a la comunitat basca i quan l'Estatut es converteix en la promesa per acabar amb ETA. Això, segons el diari, són elements que fan perillar la unitat que la CE promet.

- (3) La unitat d'Espanya, per ABC, és un element inqüestionable i inamovible. No admet que aquest principi rector sigui posat en dubte per un text estatutari. Considera que la CE ha comès un error en reconèixer les individualitats dels territoris en catalogar-los de *nacionalitats*.
- (4) La violència d'ETA és un tema basc que esquitxa de forma negativa l'Estatut d'autonomia. Segons el diari, l'Estatut no pot convertir-se en un element de pacificació i de destrucció d'ETA, que és la promesa que el PNV s'ha esforçat en fer arribar a la societat basca. Segons el diari, si el govern central no ha pogut acabar amb l'organització, no ho podrà fer un govern autonòmic. Per aquesta raó l'ABC es mostra pessimista davant la realitat basca.

Pel que fa als actors:

- (a) El diari considera que Tarradellas és un bon polític en aplicar "seny" i consens a la redacció de l'Estatut de Sau. El diari, però, silencia que Tarradellas fos el fundador d'ERC, que va estar exiliat a França des dels inicis del règim de Franco i que es va convertir en el President de la Generalitat a l'exili, el 1954.
- (b) No hi ha cap nom que representi la formació política del PNV. El diari atorga poca credibilitat al partit nacionalista per entendre que no és possible acabar amb ETA un cop s'aprovi i entri en vigor l'Estatut. Flirteja de manera sibil·lina amb la idea d'una possible entesa entre ETA i PNV, la qual cosa la carrega de forma negativa.
- (c) ETA és un actor indirecte en l'editorial però adquireix un protagonisme principal, en ser el motor de les argumentacions per rebutjar la proposta estatuària basca. És un actor que no queda explicat, només es coneix el profund rebuig del diari per la violència perpetrada per l'organització, però no hi ha cap intent de contextualització; sovint es fan asseveracions gratuïtes.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

La síntesi de l'editorial s'extrau dels temes. El diari es mostra a favor de la Constitució Espanyola i de la unitat inqüestionable de l'Estat. Accepta la fórmula de treball per la redacció estatutària emprada en el cas català, però no el basc.

En l'article analitzat el diari no és favorable a les autonomies, tot i que no ho diu obertament. Assegura a [5.3]:

“Mucho tiempo y mucho patriotismo habrán de necesitar sus rectores para huir al peligro de ruptura, a la vieja tentación segregacionista que acompañó otros momentos difíciles de España.”

Per tant, la professió de patriotisme i d'unitat queda lligada a la credibilitat que el diari atorga a les autonomies. La clau de l'èxit de l'Estat autonòmic, segons el rotatiu, rau en les concessions que el govern central destini als perifèrics.

Sobre la qüestió basca, el diari treu de responsabilitat política el govern central pel que fa a l'existència d'ETA. D'ella només es diu que taca l'Estatut basc i que no és possible que el govern autonòmic acabi amb la violència de l'organització.

6.3.2. La columna d'opinió de Jaime Campmany “El encanto de la autonomía” (27/10/79)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: El encanto de la autonomía

[1]

[1.1] Nos lo habían advertido con tiempo. [1.2] Muchos vascos y catalanes iban a “pasar” de Estatuto. [1.3] Se conoce que no sabían si el votar el Estatuto era pecado, y en la duda, abstente. [1.4] Además, el dios de la lluvia ha llorado sobre el referéndum, como diría mi amigo Pedro Rodríguez, que, como es gallego, está siempre en gracias de los dioses lluviosos. [1.5] El caso es que el entusiasmo del electorado ha sido un entusiasmo descriptible. [1.6] Mucho más entusiasta que el electorado resultó ser ese ordenador electrónico que hizo el milagro de que el Estatuto catalán fuera votado por el 104 por 100 de los barceloneses. [1.7] Se conoce que el ordenador se volvió loco o que se le metió dentro el espíritu de don Camilo Alonso Vega o de don Francisco Romero Robledo. [1.8] Aquí no hay criatura política, ni siguiera los ordenadores, que no lleve un puchero en la cabeza. [1.9] A ese ordenador se lo debería llevar don Adolfo Suárez a las Semillas Selectas para lo de los ciento siete años de UCD.

[2]

[2.1] A uno le hubiera gustado que los autonomistas votaran más la autonomía.

[2.2] Eso de las "nacionalidades" es cosa en que la responsabilidad debería ser para todos o para casi todos, y en la que resulta más que preocupante la mayoría exigua de la mitad más uno, aunque la mitad más uno sea una mayoría perfectamente democrática. [2.3] Eso del diluvio con fuerza "inusitada" que dijo un señor por televisión es querer meter la Biblia en la política, como hizo don Emilio Castelar con lo del discurso del Sinaí. [2.4] A ver si va a resultar que las lágrimas de cuatro chubascos son capaces de disolver en los españoles las aspiraciones seculares. [2.5] Hombre, tampoco es que descargara sobre Cataluña y el País Vasco la tempestad que destrozó la Invencible. [2.6] Además, los vascos le rezan a San Mamés para que llueva y que se le ponga más fácil al Athletic de Bilbao. [2.7] Los vascos juegan bajo la lluvia, pasean bajo la lluvia y cantan bajo la lluvia. [2.8] ¿Pues por qué no votan bajo la lluvia?

[3]

[3.1] Ya sé yo que en estos momentos los enemigos de la autonomía estarán haciéndole un monumento a la abstención, y sumando cantidades heterogéneas:

[3.2] la abstención previsible, ésa que llaman "técnica", la abstención de los acobardados, la abstención de los tibios y la abstención de las dos puntas del extremismo. [3.3] Y que ese análisis es demasiado simple como para que resulte instructivo. [3.4] Pero también creo que harían mal los políticos si no se percataran y reconocieran esto que está tan claro y tan a la vista: [3.5] que también en este tema han sufrido un rato de levitación política, y que lo que ellos pensaban iba a ser el colmo de la felicidad para catalanes y vascos no ha logrado que un sector respetable del personal se dé un paseíto hasta las urnas. [3.6] O escuchan poco al pueblo o creen que el pueblo les escucha a ellos con más devoción de lo que lo hace. [3.7] Esto puede ser grave, porque no es la primera vez que en nuestro país se frustran y malogran muchas justas y hermosas esperanzas por el hecho de que el pueblo va por un sitio y la clase política por otro. [3.8] Nuestra clase política, y no sólo la de hoy, siente siempre la tentación de irse por los cerros de Úbeda. [3.9] A ver si ahora acertarán a poner otra vez los pies sobre la tierra, oír menos a los que gritan e interpretar mejor a los que callan.

[4]

[4.1] Parece ser que los Estatutos no son una simple descentralización, ni una descentralización no tan simple, sino profunda y extensa. [4.2] Muchas voces de buenos españoles, nada timoratos en el tema autonómico, se alzaron, por ejemplo, contra la inclusión del término "nacionalidades" en el texto constitucional. [4.3] Entre alguna ambigüedad de la Constitución y algunas concreciones de los Estatutos han logrado asustar a muchos españoles que no quieren dejar de serlo. [4.4] ¿Por qué? [4.5] No parece sino que se hubiera querido imponer, a toda costa y contra viento y marea, el capricho de unos pocos —capricho mucho más que lingüístico o sentimental— sobre la prudente racionalidad de muchos. [4.6] Todavía está don Julián Marías repicando en los oídos de quienes no quisieron oírle. [4.7] Y cada vez se escuchan y se ven más cosas que ofrecen argumentos a los que quieren hacer de este 25 de octubre —dios no lo quiera— la fecha del rompimiento del mapa de España. [4.8] Si hubiésemos tenido una idea más clara de lo que deben ser las autonomías en un Estado que no es federal — aunque algunos ya lo estén proclamando— y un pulo más firme para señalar los límites últimos de las autonomías, ¿no habría sido esta fecha mucho más esperanzadora y mucho más común? [4.9] Y no sólo entre catalanes y vascos, sino entre todos los españoles. [4.10] Porque habrá que tener en cuenta, que estos Estatutos no han logrado ser, desgraciadamente, los Estatutos de la solidaridad.

[5]

[5.1] No hace falta manipular ni interpretar pícaramente las cifras de la votación.

[5.2] Sólo hay que fijarse en las declaraciones de los dirigentes políticos. [5.3] Unos se jactan de que el Estatuto ha sido más votado en los barrios obreros, como si aquí se hubiese librado una batalla de clases. [5.4] Otros dicen que es el camino

hacia la independencia, como si esto fuera un separatismo a plazos. [5.5] Otros cantan himnos al soldado, como si se tratara de una conquista por la fuerza. [5.6] El separatismo violento y armado habla de "tregua técnica", como si el Estatuto fuese una posición desde la que seguir avanzando con las armas. [5.7] Y algunos ya hablan de amnistías a las "conductas" motivadas por anhelos nacionalistas, como si, antes de ser votado en las urnas, el Estatuto lo hubieran arrancado las metralletas y hubiese que liberar a los soldados de un ejército victorioso.

[6]

[6.1] Todo esto es grave. [6.2] Y triste. [6.3] Y hace las cosas difíciles. [6.4] Bien es verdad que nada es fácil, y mucho menos esta mudanza profunda que supone la estructura autonómica de España, o del país, o del Estado. [6.5] Y bien es verdad también que todo esto habría sido más fácil de llevar a buen término, sin los peligros de desmesuramiento que ahora presenta, si la democracia, no como fórmula, sino como costumbre y como hábito político, hubiese estado más arraigada en el pueblo español. [6.6] Pero ya sirve de poco llorar sobre la leche derramada, si es que se nos ha roto algún cántaro. [6.7] A lo hecho, pecho.

[7]

[7.1] Ese discreto encanto —o discreto desencanto de las autonomías— no puede terminar en que a don Josep Tarradellas lo hagamos marqués de Cervelló o en que a los etarras que han asesinado a mansalva los pongamos en las calles de Bilbao o San Sebastián para que los de Herri Batasuna les reciban con esa canción al "gudariak".

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
El encanto de la autonomía		L'autonomia té encant.	

El titular 'El encanto de la autonomía' és ambigu. Per tant, necessitem del context que comporta la totalitat de la columna per acabar d'entendre a què es refereix l'autor amb l'apel·latiu "encanto". A priori podríem dir que l'articulista vol advertir el lector de l'embadaliment de l'autonomia.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració en els paràgrafs:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Nos lo habían advertido con tiempo.	No era una sorpresa.		
[1.2] Muchos vascos y catalanes iban a "pasar" de Estatuto.	Els ciutadans bascos i catalans no voten pels seus estatuts.		Als ciutadans bascos i catalans no els interessa l'Estatut.

[1.3] Se conoce que no sabían si el votar el Estatuto era pecado, y en la duda, abstente.	<i>La implicació.</i>	L'abstenció ha estat la gran protagonista.	
[1.4] Además, el dios de la lluvia ha llorado sobre el referéndum, como diría mi amigo Pedro Rodríguez, que, como es gallego, está siempre en gracias de los dioses lluviosos.	Ha plogut.		La pluja ha influït en l'abstenció.
[1.5] El caso es que el entusiasmo del electorado ha sido un entusiasmo descriptible.	<i>La implicació.</i>	No hi ha hagut prou entusiasme.	
[1.6] Mucho más entusiasta que el electorado resultó ser ese ordenador electrónico que hizo el milagro de que el Estatuto catalán fuera votado por el 104 por 100 de los barceloneses.	<i>La implicació.</i>	El recompte català ha estat errat.	Hi ha hagut <i>tupinada</i> .
[1.7] Se conoce que el ordenador se volvió loco o que se le metió dentro el espíritu de don Camilo Alonso Vega o de don Francisco Romero Robledo.			
[1.8] Aquí no hay criatura política, ni siquiera los ordenadores, que no lleve un puchero en la cabeza.			
[1.9] A ese ordenador se lo debería llevar don Adolfo Suárez a las Semillas Selectas para lo de los ciento siete años de UCD.			Hi ha hagut <i>tupinada</i> en el cas català.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

El columnista es mostra irònic en el primer paràgraf. Campmany utilitza la figura retòrica per expressar el contrari —buscant en aquest cas el sarcasme— del que exposa. El bloc serveix per posicionar-se clarament en contra de l'estatut català i basc, al·legant que no ha tingut el seguiment que hauria estat necessari. Aparentment, i segons l'articulista, no era cap sorpresa i l'alta abstenció s'esperava.

El sarcasme ve quan s'explica el recompte de vots en el referèndum català. No ofereix gaires dades per saber si el que va succeir va ser un error en el recompte, un error en el cens o si, com insinua, va ser una tupinada.

De manera irònica, l'articulista assegura que el recompte ha estat un frau i cita als ministres de governació Camilo Alonso (durant el franquisme) i Francisco Romero Robledo (durant el regnat d'Alfons XII), ambdós partidaris de la unitat espanyola [1.7], com l'esperit que va ajudar a fer apujar l'abstenció en el recompte dels vots a Barcelona.

Independentment del cas en qüestió, resulta interessant que al·ludeixi a Suárez, perquè també el recompte li és favorable. Ho fa tot esmentant las "Semillas Selectas" [1.9] que és el nom de l'edifici del complex de La Moncloa on es va acabar de redactar i consensuar l'Estatut català. En les reunions nocturnes celebrades a Madrid, es reunien el convergent Miquel Roca, el comunista Jordi Solé Tura i el socialista Eduardo Martín amb Suárez.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] A uno le hubiera gustado que los autonomistas votaran más la autonomía.	Els catalans i bascos no han donat prou confiança a l'autonomia.	<i>El tema.</i>	Els partidaris de l'autonomia no han estat convençuts amb el text.
[2.2] Eso de las "nacionalidades" es cosa en que la responsabilidad debería ser para todos o para casi todos, y en la que resulta más que preocupante la mayoría exigua de la mitad más uno, aunque la mitad más uno sea una mayoría perfectamente democrática.	Només la meitat més un no és suficient per aprovar les "nacionalitats"	<i>El tema.</i>	El resultat hauria d'haver estat més favorable si es volia aprovar la <i>nacionalitat</i> . Les <i>nacionalitats</i> no tenen legitimitat.
[2.3] Eso del diluvio con fuerza "inusitada" que dijo un señor por televisión es querer meter la Biblia en la política, como hizo don Emilio Castelar con lo del discurso del Sinaí.	<i>La implicació.</i>	La pluja no és justificatiu de l'abstenció. Si hi ha voluntat autonomista, la pluja no ha de dissoldre-la.	
[2.4] A ver si va a resultar que las lágrimas de cuatro chubascos son capaces de disolver en los españoles las			

aspiraciones seculares.			
[2.5] Hombre, tampoco es que descargara sobre Cataluña y el País Vasco la tempestad que destrozó la Invencible.			
[2.6] Además, los vascos le rezan a San Mamés para que llueva y que se le ponga más fácil al Atlético de Bilbao.	<i>La implicació.</i>	La pluja no justifica l'abstenció.	
[2.7] Los vascos juegan bajo la lluvia, pasean bajo la lluvia y cantan bajo la lluvia.	<i>La implicació.</i>	La pluja no justifica l'abstenció.	
[2.8] ¿Pues por qué no votan bajo la lluvia?			

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

Continua, en el segon paràgraf, el to irònic de Jaime Campany. Tot el fragment està centrat en tombar la justificació de l'abstenció a causa del mal temps o la pluja. Les primeres dues oracions [2.1] i [2.2] concentren la tesi de l'autor: la voluntat autonomista no pot dependre del temps.

La baixa abstenció és un element de reflexió per l'autor. Dubta de la legitimitat de l'aprovació estatutària entre els ciutadans que, teòricament, demanen l'autonomia.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] Ya sé yo que en estos momentos los enemigos de la autonomía estarán haciéndole un monumento a la abstención, y sumando cantidades heterogéneas:	Hi ha tres tipus d'abstenció: a) la dels covards; b) la dels tibis; c) la de l'extrema-dreta i l'extrema-esquerra.	<i>El tema.</i>	El gruix d'abstenció no pot ser estudiat buscant postures polítiques.
[3.2] la abstención previsible, ésa que llaman "técnica", la abstención de los acobardados, la abstención de los tibios			

y la abstención de las dos puntas del extremismo.			
[3.3] Y que ese análisis es demasiado simple como para que resulte instructivo.			
[3.4] Pero también creo que harían mal los políticos si no se percataran y reconocieran esto que está tan claro y tan a la vista:	<i>La implicació.</i>	Els polítics s'han d'adonar d'una cosa evident.	
[3.5] que también en este tema han sufrido un rato de levitación política, y que lo que ellos pensaban iba a ser el colmo de la felicidad para catalanes y vascos no ha logrado que un sector respetable del personal se dé un paseo hasta las urnas.	La jornada de consulta popular no ha mobilitzat l'electorat.	Els polítics no han fet una proposta realista i coherent a la demanda de la societat.	Els polítics autonomistes no coneixen els seus pobles. Els ciutadans bascos i catalans no volen l'autonomia.
[3.6] O escuchan poco al pueblo o creen que el pueblo les escucha a ellos con más devoción de lo que lo hace.	<i>La implicació.</i>	<i>Ídem a [3.5]</i>	<i>Ídem a [3.5]</i>
[3.7] Esto puede ser grave, porque no es la primera vez que en nuestro país se frustran y malogran muchas justas y hermosas esperanzas por el hecho de que el pueblo va por un sitio y la clase política por otro.	Que els polítics no escoltin el seu poble és greu.		
[3.8] Nuestra clase política, y no sólo la de hoy, siente siempre la tentación de irse por los cerros de Úbeda.	La classe política, en general, va per un cantó i el poble per un altre.		
[3.9] A ver si ahora acertarán a poner otra vez los pies sobre la tierra, oír menos a los que gritan e interpretar mejor a los que callan.	Els polítics han d'escoltar més el poble al qual representen.		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

Per l'articulista no hi ha distincions en els motius de l'abstenció [3.1] , [3.2] i [3.3]. Per a ell la lectura del què ha passat és simple: els polítics pro-autonomistes no han sabut escoltar al seu poble. Campany titlla aquesta qüestió de greu, [3.4]:

"Esto puede ser grave, porque no es la primera vez que en nuestro país se frustran y malogran muchas justas y hermosas esperanzas por el hecho de que el pueblo va por un sitio y la clase política por otro."

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Parece ser que los Estatutos no son una simple descentralización, ni una descentralización no tan simple, sino profunda y extensa.	Els estatuts són una descentralització profunda i extensa.	Els estatuts són més que una descentralització.	
[4.2] Muchas voces de buenos españoles, nada timoratos en el tema autonómico, se alzaron, por ejemplo, contra la inclusión del término "nacionalidades" en el texto constitucional.	<i>La implicació.</i>	No s'han escoltat als bons espanyols que criticaven el terme <i>nacionalitats</i> en la CE.	S'hauria d'haver escoltats als que s'oposaven a titllar de <i>nacionalitats</i> les regions d'Espanya.
[4.3] Entre alguna ambigüedad de la Constitución y algunas concreciones de los Estatutos han logrado asustar a muchos españoles que no quieren dejar de serlo.	La CE té alguna ambigüitat. Algunes concrecions dels Estatuts ha espantat a molts espanyols.	<i>Els temes.</i>	A Catalunya i País Basc hi ha espanyols. Els espanyols catalans i bascos s'han espantats amb la falta de contundència de la CE i les promeses dels estatuts. Els estatuts prometen deixar de ser espanyols.
[4.4] ¿Por qué?	S'ha volgut imposar el caprici d'uns pocs.	S'ha volgut imposar la voluntat nacionalista a tota costa.	Els nacionalistes bascos i catalans han imposat la seva idea.
[4.5] No parece sino que se hubiera querido imponer, a toda costa y contra viento y marea, el capricho de unos pocos —capricho mucho más que lingüístico o sentimental— sobre la prudente racionalidad de muchos.			La idea dels nacionalistes perifèrics va més enllà de la protecció lingüística. Els nacionalistes perifèrics han volgut construir les bases d'una eventual secessió.
[4.6] Todavía está don Julián Marías repicando en los oídos de quienes no quisieron oírle.			
[4.7] Y cada vez se escuchan y se ven más cosas que ofrecen argumentos a los que quieren hacer de este 25 de octubre —dios no lo quiera— la fecha del rompimiento del mapa	Hi ha qui vol fer d'aquest dia un del trencament d'Espanya.		Espanya és indivisible. Les autonomies trenquen la unitat espanyola.

de España.			
[4.8] Si hubiésemos tenido una idea más clara de lo que deben ser las autonomías en un Estado que no es federal — aunque algunos ya lo estén proclamando— y un pulso más firme para señalar los límites últimos de las autonomías, ¿no habría sido esta fecha mucho más esperanzadora y mucho más común?	Ha faltat definició en el projecte autonòmic.	No se sabia què eren les autonomies. Calia haver dibuixar els límits de les autonomies.	L'error de les autonomies és no tenir clar què són i fins a on es pot arribar. D'haver-se delimitat la seva competència, ara no tindriem el problema autonòmic. Les autonomies són un problema per l'Estat.
[4.9] Y no sólo entre catalanes y vascos, sino entre todos los españoles.		Les autonomies afecten tot Espanya.	
[4.10] Porque habrá que tener en cuenta, que estos Estatutos no han logrado ser, desgraciadamente, los Estatutos de la solidaridad.		Els estatuts no representen a tots.	Els estatuts han creat nous conflictes identitaris.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

L'articulista queda alineat amb els que es van oposar —com Julián Marías— a les autonomies. Aquesta és la idea principal que versa al llarg del quart paràgraf.

L'autor assegura, sense oferir més informació, que els Estatuts no només prometen la descentralització, sinó alguna cosa més "profunda y extensa" [4.1]. Implícitament, assevera que els estatuts eren instruments per la consecució del trencament de la unitat espanyola. Per l'autor un dels elements desencadenants del conflicte ha estat la inclusió de la paraula *nacionalitats* en la Constitució [4.2] per designar, de manera diferenciada a les altres regions espanyoles, els territoris històrics.

Critica, doncs, la Constitució i rebutja tot intent de reconeixement de diferències culturals dins Espanya.

Campmany relaciona l'abstenció amb la identitat espanyolista que hi ha al País Basc i Catalunya. Assegura que els referèndums han servit per posar de relleu els espanyols que s'han espantat tant per l'ambigüitat de la constitució com pel contingut dels estatuts. Assevera, sense oferir arguments, que els estatuts són

elements exclusivistes, és a dir, que fa impossible la identificació d'espanyol amb català o basc, i només opta per la identificació catalana o basca [4.3]. L'autor no presenta elements que permetin fer una lectura diferent, com per exemple, que la identitat és personal, arbitrària i canviant i que les normes no poden interferir, decisivament, en el sentiment del que es considera un col·lectiu.

Per ell, la qüestió és clara: els nacionalistes perifèrics han imposat el seu projecte particular [4.4] sense conèixer les aspiracions i necessitats dels seus ciutadans. El projecte nacionalista ha estat plantar la base per a una eventual secessió i ruptura amb l'Estat espanyol [4.5]. Per tant, aporta, el columnista, una visió simplista al relacionar directament l'autonomia amb la independència.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] No hace falta manipular ni interpretar pícaramente las cifras de la votación.	No s'han de manipular els vots.		
[5.2] Sólo hay que fijarse en las declaraciones de los dirigentes políticos.	Ens hem de fixar en els que diuen els polítics.		
[5.3] Unos se jactan de que el Estatuto ha sido más votado en los barrios obreros, como si aquí se hubiese librado una batalla de clases.	Uns diuen que l'Estatut ha tingut més vots en els barris obrers.	Les classes treballadores han apostat per l'autonomia.	Els nou-vinguts s'han integrat en votar a favor de l'Estatut.
[5.4] Otros dicen que es el camino hacia la independencia, como si esto fuera un separatismo a plazos.	Altres diuen que l'Estatut és la via a la independència.		Les forces polítiques <i>abertzales</i> opten per entendre l'Estatut un instrument que impulsa la independència.
[5.5] Otros cantan himnos al soldado, como si se tratara de una conquista por la fuerza.	Altres diuen que cal conquerir.		ETA opta per pensar en conquerir per la força.
[5.6] El separatismo violento y armado habla de "tregua técnica", como si el Estatuto fuese una posición desde la que seguir avanzando con las armas.	Les armes no són una bona opció.		
[5.7] Y algunos ya hablan de amnistías a	Altres parlen d'amnistiar als que han		Els nacionalistes són els perifèrics.

las "conductas" motivadas por anhelos nacionalistas, como si, antes de ser votado en las urnas, el Estatuto lo hubieran arrancado las metralletas y hubiese que liberar a los soldados de un ejército victorioso.	tingut desitjos nacionalistes.		
---	--------------------------------	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

L'articulista insisteix en aquest paràgraf, que no calen les justificacions dels vots que han tingut els estatuts: uns dient que els nou-vinguts són els que han donat un gran suport a les normes autonòmiques, d'altres dient que és un pas cap a la independència i d'altres que la lluita encara continua. El to general continua sent contrari a les autonomies i contrari als estatus basc i català.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Todo esto es grave.	<i>Les implicacions.</i>	Les posicions al voltant de l'aprovació estatutària tractada a [5] és greu, trist i difícil.	
[6.2] Y triste.			
[6.3] Y hace las cosas difíciles.			
[6.4] Bien es verdad que nada es fácil, y mucho menos esta mudanza profunda que supone la estructura autonómica de España, o del país, o del Estado.	Res és fàcil. La transició cap a una espanya autonòmica no és fàcil.	<i>Els temes.</i>	
[6.5] Y bien es verdad también que todo esto habría sido más fácil de llevar a buen término, sin los peligros de desmesuramiento que ahora presenta, si la democracia, no como fórmula, sino como costumbre y como hábito político, hubiese estado más arraigada en el pueblo español.	Els estatuts han estat desmesurats.	La democràcia és encara molt jove com per presentar noves fórmules d'estructura de l'Estat. Encara Espanya no és prou madura.	Les autonomies han hagut d'esperar a tenir més maduresa democràtica.
[6.6] Pero ya sirve de poco llorar sobre la leche derramada, si es que se nos ha roto		Ara ja tot està fet.	

algún cántaro.			
[6.7] A lo hecho, pecho.		No valen les lamentacions.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

El columnista es mostra negatiu en el sisè paràgraf. La idea central del text es presenta en l'oració [6.5] on s'assevera que la democràcia és molt jove per convertir l'Estat en un d'autonòmic.

Campmany no acompanya la seva argumentació amb proposicions que ens facin advertir de la immaduresa democràtica. No hi ha objeccions a les altres dues conovatòries electorals —les legislatives i la d'aprovació de la Constitució—. Exagera quan defineix una Espanya immadura davant les autonomies, quan el que contempla l'autor com a conflictiva és l'amenaça que els estatuts són per a la unitat de l'Estat.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] Ese discreto encanto —o discreto desencanto de las autonomías— no puede terminar en que a don Josep Tarradellas lo hagamos marqués de Cervelló o en que a los etarras que han asesinado a mansalva los pongamos en las calles de Bilbao o San Sebastián para que los de Herri Batasuna les reciban con esa canción al "gudariak".	Les autonomies han embadalit els polítics nacionalistes.	Les autonomies no són per enaltir la figura de Tarradellas. Tampoc serveix per oblidar els assassinats d'ETA. Tampoc serveix per què HB rebin els etarres amb cançons que solemnitzen els guerrers ("gudariak")	Els que han apostat per les autonomies han de ser conseqüents amb el que han provocat. S'ha creat un conflicte identitari innecessari.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

El darrer paràgraf, i la darrera oració, connecten amb el contingut del titular. Tal com advertíem a dalt, l'autor entén que les autonomies han embadalit els polítics i cal que tant Tarradellas com HB siguin conscients del que han aconseguit amb unes autonomies mínimament acceptades.

Tot i que no explicita quins són els elements negatius en aquest darrer paràgraf, sí que estem en disposició, un cop arribats al darrer paràgraf d'advertir que

implícitament l'autor subratlla l'existència d'un conflicte entre els ciutadans que se senten espanyols i que han hagut d'enfrontar-se amb l'aprovació de l'estatut. Per tant, posiciona frontalment l'estar a favor de les autonomies amb el sentiment espanyolista.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en la columna tracten temàtiques enfrontades dels actors sobre les següents qüestions principalment:

- (1) La unitat de l'Estat
- (2) La secessió per part de Catalunya i País Basc
- (3) El conflicte identitari

Els actors identificats en la columna són:

- (a) Els nacionalistes catalans/Tarradellas i bascos/HB/etarres
- (b) Els espanyolistes

Les proposicions i raonaments centrals de la columna són:

- (1) La columna és partidària i no qüestiona la indivisibilitat de la unitat de l'Estat. No explica la raó d'aquesta alineació, no s'empara en la Constitució, ja que el marc constitucional és criticat per l'articulista en acceptar contemplar com a *nacionalitats* els territoris històrics d'Espanya.
- (2) Els estatuts, per l'autor, són la base a partir de la qual els nacionalistes bascos i catalans podran optar a la independència. Es tracta d'una asseveració gratuïta, ja que en cap moment els textos autonòmics preveuen la separació. És més, no s'hi veu reflectida cap insinuació autodeterminista. Per tant, el columnista exagera la realitat i la tergiversa fins al punt de crear un argument fal·laç.
- (3) En l'exercici de la tergiversació, l'autor crea un conflicte que és possible que no s'hagi donat, o sí, però no hi aporta proves. Segons l'autor, l'alta abstenció ve a ser l'expressió del dubte i del temor de molts espanyolistes residents a Catalunya i el País Basc davant d'una eventual escissió territorial. Com ja s'ha advertit, la deformació de la qüestió arriba, doncs, a crear un conflicte on no existeix.

Pel que fa als actors que hi apareixen són dos, i tots dos contraposats: els nacionalistes perifèrics —bascos i catalans— i els espanyolistes. Aquests últims no són tractats de nacionalistes, sinó de patriòtics, tot i que com ja s'ha discutit en capítols anteriors (capítol 1 i 2), els espanyolistes també comparteixen les característiques dels anomenats *nacionalistes* per l'autor.

Els nacionalistes bascos, a més, van acompanyats sempre de la càrrega negativa que comporta HB i el seu apropament als *etarres*, com apareix al text. D'aquesta manera, i sense fer distincions, l'articulista condemna als nacionalistes bascos a ser tractats de violents i d'etarres, quan aquesta consideració (1) és falsa i (2) és simplista, en tant que la realitat és molt més complexa, com ja s'ha explicat al capítol 2, que la descripció dicotòmica que l'autor proposa.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'anàlisi de la columna d'opinió de Jaime Campany ve a rebutjar l'Estat de les Autonomies per ser una proposta de configuració estatal que atempta, precisament, la unitat.

Tot i no manifestar-se contrari a la CE, insisteix en la idea que l'ambigüitat de la seva redacció i el fet de reconèixer els territoris històrics com a *nacionalitats* ha estat un error que ha derivat en conflicte identitari. Remarca que l'abstenció és fruit dels dubtes que la consulta estatutària ha creat en els catalans i bascos que se senten espanyols.

Per a Campany, els estatuts són excloents: els ciutadans que manifesten una sensibilitat identitària espanyolista no poden estar d'acord amb una configuració autonòmica de l'Estat. Insisteix en el fet que els Estatuts suposen un element que obre la porta a una eventual independència.

6.4. Notes corol·làries d'ABC

Les columnes d'opinió serveixen a l'ABC per confirmar la línia ideològica de l'empresa periodística de la qual es fan ressò els editorials. Són coincidents en presentar la figura de Franco com a positiva per la construcció d'una Espanya forta i unida.

No hi ha una crítica al franquisme i s'accepta la monarquia perquè és llegat de Franco i perquè simbolitza la unitat que Espanya necessita. No s'exalta singularment la figura de Juan Carlos I, així que es pot interpretar que l'alineament monàrquic que mostra el diari és cap a la institució que representa el rei, més que amb ell mateix.

Les opinions i postures que despleguen els editorials i les columnes venen a posicionar l'ABC com a diari conservador i moderat —en general—, ja que accepta el pas cap a la democràcia, aprova la CE i també l'Estat de les autonomies amb certa timidesa. Diem conservador perquè hi ha un rebuig cap totes aquelles postures ideològiques favorables o properes a una ruptura amb el passat i que suposi un gir en la política espanyola. Així, el comunisme de Carrillo i el socialisme de González són criticats pel diari. Alianza Popular és vist com un partit de dretes i unificador, vinculat al franquisme. La UCD de Suárez, la dreta moderada, és en un primer moment l'atractiu polític, tot i que després de les legislatives de 1977 s'accentua la debilitat de la formació per ser un partit eclèctic, contenidor de postures ideològiques discrepants.

ABC és catòlic. Defensa el pes de l'Església en la història d'Espanya, però també es dibuixa com a institució important que hauria d'estar més i millor representada en la CE. És un diari que s'autodefineix contrari a la pràctica avortista i contrari al divorci, ja que es desvinculen de les directrius marcades per l'Església.

No hi ha dubte, pel diari, en remarcar que la CE és beneficiosa sempre que no posi en qüestió la unitat indivisible d'Espanya. Sobre les autonomies hi ha una resposta favorable tímida. El retorn de la Generalitat és vist com a element positiu pel que significa per Catalunya, però negatiu al no ser la negociació tractada ni vinculada amb les Corts espanyoles.

La violència, l'existència d'ETA, els aldarulls al País Basc, són elements constants als editorials i les columnes d'opinió. L'autonomia basca, doncs, difereix de la catalana bàsicament pel fet d'existir violència armada al voltant de la petició de l'autogovern.

No es parla en cap moment de sobiranes compartides, l'única nació reconeguda és l'espanyola. Unes eventuais consultes autodeterministes no són plantejades des de les pàgines de l'ABC.

7. Anàlisi de les peces triades d'*El País*

Analitzarem tot seguit els editorials i columnes d'opinió escollits del diari *El País*. Com s'ha esmentat en el capítol anterior, es reconstruirà part de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer i segon nivell de profunditat.

L'anàlisi de primer nivell [7.1] i [7.2] servirà per extreure les macroproposicions per construir la matriu del diari. L'anàlisi de segon nivell [7.3] ens ajudarà a identificar els temes de cada oració, així com les implicacions i pressuposicions ideològiques principals de cada peça. L'estudi permetrà assenyalar el posicionament ideològic del diari en cadascun dels temes.

L'editorial que s'ha escollit per ser sotmesa a un nivell d'anàlisi de segon grau de profunditat és "Sí a los estatutos" (24/10/79). La columna d'opinió triada és la d'Antonio Senillosa titulada "Después" (31/12/78). Tot i que les dues peces pertanyen a casos històrics diferents (consulta estatutària —l'editorial— i consulta constitucional —la columna—), hem considerat que ambdós articles reuneixen elements nacionalitaris d'interès per l'estudi i ens permetrà conèixer el posicionament tant del diari com de la majoria dels col·laboradors en el cas de l'encaix dels territoris català i basc en el sí d'Espanya.

7.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell

A continuació es recopilen els resultats de les matrius ideològiques agrupant-les segons pertanyin a editorials o a columnes d'opinió⁸¹. Tot seguit, s'ofereix una organització temàtica de la matriu del diari i després una discussió dins l'apartat de l'anàlisi:

a) Editorials El País

Les matrius ideològiques del rotatiu estan agrupades temàticament, això ajudarà a agrupar idees i començar a revelar la línia ideològica que desplega el diari en els editorials. Les proposicions trobades han estat les següents:

<p>Espanya està preparada per viure en democràcia</p> <ul style="list-style-type: none"> · Espanya s'estrena en la democràcia (Ed. 3, 15/06/1977): "ésta son las primeras elecciones que España conoce desde hace cuarenta y un años. Las habituales técnicas de encuesta y sondeos no están, por tanto, debidamente verificadas y contrastadas en el caso español." (Ed. 1, 12/06/1977) · S'esdevé un canvi i una ruptura amb el passat. (Ed. 1, 12/06/1977; Ed. 2, 14/06/1977 i Ed. 3, 15/06/1977) · La democràcia "no es ni el remedio de todos los males ni el fin de todas nuestras preocupaciones. Pero es también el único régimen que procura la solución de esos conflictos sin necesidad de acudir a la violencia." (Ed. 2, 14/06/1977) · Les eleccions legislatives de 1977 simbolitzen deixar enrere el franquisme (Ed. 5, 16/06/1977) 	<p>La millor opció política és la d'esquerres</p> <ul style="list-style-type: none"> · "El gran avance que registran los partidos de la izquierda muestra a las claras que la tendencia del electorado español es el cambio." (Ed. 1, 12/06/1977) · La tendència cap a l'esquerra política arriba a representar el 40% del total de l'electorat. (Ed. 1, 12/06/1977) · "El PSOE es el primer partido de España" (Ed. 1, 12/06/1977) · "La izquierda ha de obtener en estas elecciones un horizonte suficiente de poder." (Ed. 2, 14/06/1977) · El gran triomfador de les jornades electorals de 1977 va ser Felipe González, "que ha eclipsado al resto de sus compañeros." (Ed. 5, 16/06/1977) · "el PSOE debe convertirse en el gran partido —todavía no lo es— que sus votantes, y el país entero, necesitan." (Ed. 5, 16/06/1977)
<p>El temor a la violència d'ETA és present a cada convocatòria electoral</p> <ul style="list-style-type: none"> · Hi ha temor d'actes violents perpetrats per ETA en els primers comicis democràtics. (Ed. 1, 12/06/1977; Ed. 3, 15/06/1977) · S'han de respectar els resultats sorgits de les urnes (Ed. 3, 15/06/1977 i Ed. 4, 16/06/77) · Els actes violents poden ser causants d'anomalies en el procés electoral (Ed. 4, 16/06/77) · ETA són els enemics del "pluralismo y de la 	<p>La Constitució i les autonomies són bones per a la consecució de la democràcia</p> <ul style="list-style-type: none"> · "En más de una ocasión hemos señalado que las legítimas reivindicaciones de los catalanes y los vascos nunca deben olvidar que las emociones y sentimientos nacionales no son patrimonio exclusivo de ninguna comunidad" (Ed. 3, 15/06/1977) · Els nacionalismes han de limitar-se a les seves autonomies (Ed. 3, 15/06/1977) · <i>El País</i> no pot tenir una posició ideològica neutral (Ed. 2, 14/06/1977), es manifesta a

⁸¹ Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a fer l'anàlisi de primer nivell.

libertad", "extienden el terrorismo por toda la nación". (Ed. 7, 29/09/1977)

favor de la democràcia, del model lliure i "radicalmente" diferent al viscut fins ara. (Ed. 2, 14/06/1977)

· Espanya és una nació (Ed. 7, 29/09/1977 i Ed. 10,). Euskadi i Catalunya són autonomies, nacionalitats sense sobirania.

· El restabliment de la Generalitat és un acte de transcendència històrica. (Ed. 8, 30/09/77)

· El reconeixement de Catalunya equival a una reivindicació de la unitat espanyola. (Ed. 8, 30/09/77)

· La "cuestión vasca" és més difícil i complexa de resoldre. (Ed. 8, 30/09/77)

· La CE és bona, però no perfecta (Ed. 9, 03/12/78 i Ed. 10, 05/12/78): "¿A qué partido político, a qué sector de opinión, a qué creencia religiosa, a qué ciudadano le parece perfecto el proyecto de la Constitución? Es evidente que a nadie." (Ed. 9, 03/12/78)

· El referèndum de la CE no és per legitimar un "text ideal" sinó la derogació de les Leyes Fundamentales. (Ed. 9, 03/12/78; Ed. 10, 05/12/78 i Ed. 12, 08/12/78)

· Són catalans i bascos els "hombres y mujeres que viven y trabajan en Cataluña y en el País Vasco." (Ed. 15, 24/10/79)

· S'ha de votar a favor dels estatuts (Ed. 15, 24/10/79)

L'abstenció no és una bona opció electoral

· Cal anar a votar, és una obligació "moral e històrica" (Ed. 2, 14/06/1977 i Ed. 9, 03/12/78)

· La situació política espanyola es presenta bipartidista: dreta i esquerra. En el cas de Catalunya i Euskadi, a més, hi ha les formacions nacionalistes: "Una concentración de voto en las grandes opciones señaladas -al margen los fenómenos catalán y vasco- facilitará la creación de bloques en las Cortes y evitará la atomización de éstas hasta extremos que las haría ingobernables." (Ed. 2, 14/06/1977)

· Les formacions Fuerza Nueva i Alianza Popular són hereves del franquisme i "no pueden recibir el apoyo de un verdadero demócrata." (Ed. 2, 14/06/1977)

· S'ha d'evitar l'abstenció i és criticable qualsevol opció política que propugni l'abstencionisme com a opció de vot. (Ed. 9, 03/12/78 i Ed. 10, 05/12/78)

· El PNV proposa l'abstenció en el referèndum per la CE, però és aquesta una actitud diferent a l'abstenció d'altres partits de la resta d'Espanya. (Ed. 9, 03/12/78)

· L'abstenció pot venir causada per l'"amendramiento" creat per ETA. (Ed. 15, 24/10/79)

Els independentistes no estan legitimats

· A Espanya no cap la independència: "Ni los vascos podrán recuperar sus libertades como pueblo fuera de un acuerdo global con el resto de los españoles, ni los españoles podrán consolidar definitivamente la democracia sin que los vascos conquisten sus instituciones de autogobierno." (Ed. 8, 30/09/77)

· Pensar en una Euskadi independent és una "bizarra utopía" (Ed. 13, 08/12/78)

· "Los independentistas, muchos de ellos —pero no todos— asociados a la violencia criminal de ETA, constituyen sólo una minoría cuyo techo está situado a baja altura." (Ed. 13, 08/12/78)

· A Catalunya no hi ha un moviment independentista important: "en Cataluña la opción independentista, preconizadora del abstencionismo activo, carece de eco popular y de implantación electoral mínimamente significativa, al igual que los grupúsculos de la izquierda extraparlamentaria que le acompañaban en la propuesta." (Ed. 16, 27/10/79)

La UCD ha deixat de ser una bona opció política
<ul style="list-style-type: none"> · "Adolfo Suárez ha ganado la carrera, però en realidad el gran triunfador de la jornada ha sido Felipe González" (Ed. 5, 16/06/1977) · Suárez hauria de dir si governaria amb el PSOE (Ed. 1, 12/06/1977 i Ed. 14, 09/12/78) · Hi ha molts conflictes en el sí de la UCD: "La desaparición del señor Camuñas del Gabinete no es sino un síntoma de los conflictos dentro de un equipo ministerial carente de coherencia ideológica." (Ed. 7, 29/09/1977) · Suárez no pot continuar governant sense majoria en el congrés: "los líderes y portavoces de las diversas tendencias que forman la UCD se han dedicado a practicar una altisonante retórica unitaria, mientras espían con temor y con recelo las maniobras de sus competidores dentro del Gobierno." (Ed. 7, 29/09/1977) · La UCD és "un mosaico de grupos con una peligrosa propensión a acuchillarse entre sí". (Ed. 7, 29/09/1977)

b) Columnes El País

A continuació es presenten les temàtiques de les matrius ideològiques extrems de les columnes d'opinió. Es desvetlla, amb aquesta extracció, la línia ideològica que els articulistes ofereixen. Això permetrà comprovar si la postura dels columnistes és o no coincident amb la dels editorials.

L'esquerra és decisiva per Espanya
<ul style="list-style-type: none"> · "No se pide tecnocracia: se pide competencia y seriedad". (Col. 1, Oliva Santos, 15/06/77) · Cal "un pacto para gobernar de verdad" i "la configuración de una derecha moderna". (Col. 1, Oliva Santos, 15/06/77) · L'esquerra "ha conseguido una gran penetración ideológica (aunque muy superficial) y una presencia política muy considerable." (Col. 1, Oliva Santos, 15/06/77) · La dreta espanyola està mancada de credibilitat. (Col. 1, Oliva Santos, 15/06/77) · "Ha ganado claramente, y vigorosamente, y limpiamente, la izquierda". (Col. 4, Romero, 17/06/77) · El PSOE és el guanyador (Col. 8, 18/06/77), "es la expresión más numerosa, y más popular, de la izquierda". (Col. 4, Romero, 17/06/77) · L'UCD té "credibilidad electoral débil" (Col. 4, Romero, 17/06/77), és una força política

Les eleccions legislatives permetran trencar amb el franquisme
<ul style="list-style-type: none"> · En el dia electoral "la dictadura ha muerto". (Col. 2, Cebrián, 16/06/77) · Els pactes i consensos polítics són positius per la democràcia. (Col. 2, Cebrián, 16/06/77) · Les eleccions legislatives fa que es tanqui l'època franquista. (Col. 7, Benet, 18/06/77) · El poble espanyol rebutja qualsevol règim autoritari. (Col. 6, Sulzberger, 18/06/77)

"centrista, moderadora, y hasta ambigua" que pateix "corrosión interior". (Col. 9, Alfaro, 28/09/77)

- "Las fuerzas obreras y democráticas deben construir desde ahora ya, en la lucha social y política, su propia alternativa de poder". (Col. 5, Claudín, 17/06/77)

- La socialdemocràcia és bona: "sin un cambio profundo de las estructuras del Estado, de la economía y de la vida social, la democracia no puede adquirir su verdadero contenido". (Col. 5, Claudín, 17/06/77)

La monarquia és bona per a Espanya

- S'ha d' "establecer las bases constitucionales de una Monarquía cuyo gran servicio histórico ha sido restablecer las llibertades públicas y los derechos cívicos, y que debe reposar de ahora en adelante sobre el consenso de los ciudadanos y no sobre la herencia de la dictadura". (Col. 2, Cebrián, 16/06/77)

- El Rei ha de ser un àrbitre. (Col. 2, Cebrián, 16/06/77)

- "Juan Carlos aplicó su prestigio personal y Suárez trabajó con mucha paciencia para evitar que los oficiales se levantaran cuando el PC fue legalizado". (Col. 6, Sulzberger, 18/06/77)

La CE garanteix la unitat espanyola

- La CE és necessària per construir l'Estat de les autonomies. (Col. 2, Cebrián, 16/06/77)

- S'espera que Suárez redacti una CE on es posi en marxa una "política econòmica nacional". (Col. 6, Sulzberger, 18/06/77)

- La CE és llarga, ambigua i està mal escrita, però "es acceptable en su conjunto". (Col. 11, Senillosa, 31/12/78)

- Els grans problemes del país (violència al País Basc, l'atur, la falta d'il·lusió col·lectiva) no ho resoldrà la CE. (Col. 11, Senillosa, 31/12/78)

- La CE farà modificar l'Estatut de Sau, perquè els articles 1 i 15 el fan inconstitucional. (Col. 11, Senillosa, 31/12/78)

- La CE és excessivament progressista, però és un element que evita el retorn del franquisme (Col. 14, Savater, 05/12/78)

- Hi ha por perquè al País Basc les "fuerzas de ambos extremos" produeixin un percentatge de vots negatius al referèndum de la CE. (Col. 15, Tusell, 05/12/78)

- L'abstencionisme propugnat pel PNV no és bo per a ningú. (Col. 15, Tusell, 05/12/78)

L'Estat de les autonomies és la millor opció per a Espanya i els territoris

- És necessari que s'estableixi un debat "inmediato" perquè hi ha molts vots favorables a l'autonomia. (Col. 2, Cebrián, 16/06/77)

- El terme de "nacionalidad" per designar els territoris històrics d'Espanya és una bona solució perquè "encierra potencialidades de autogobierno muy superiores a las de la Constitución de 1931". (Col. 15, Tusell, 05/12/78)

- S'ha de votar a favor de l'Estatut basc perquè això donarà l'estabilitat que Euskadi necessita. (Col. 17, Benegas, 24/10/79)

- El PNV és la formació política encarregada

d'executar l'Estatut basc. (Col. 17, Benegas, 24/10/79)

· Es tem que la violència *abertzale* continuï després de l'aprovació de l'Estatut basc (Col. 17, Benegas, 24/10/79)

· L'Estatut basc "abre la esperanza de conseguir su aislamiento [el de la violència], reducirlo a la mínima expresión posible en segunda instancia, y de erradicarlo definitivamente en última." (Col. 17, Benegas, 24/10/79)

· Sense resoldre el "problema de Navarra" es farà difícil la normalització política a Euskadi, ja que el 80% dels bascos vol incorporar Navarra a la seva autonomia i els navarresos es mostren dividits. (Col. 17, Benegas, 24/10/79)

· Catalunya, al no tenir violència, el procés autonòmic que s'obre és civilitzat. (Col. 18, Ortínez, 24/10/79)

· L'Estat de les autonomies és una bona "fórmula intermèdia entre el Estado centralista y el federal". (Col. 18, Ortínez, 24/10/79)

· Catalunya no té altra via: "no existe otra alternativa al Estatuto". (Col. 18, Ortínez, 24/10/79)

7.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de 1r nivell

a) Editorials El País

El País assevera, en els editorials analitzats, que Espanya ja es prou madura per enfrontar-se a tot un procés polític i administratiu que, segons el rotatiu, significaria la ruptura amb l'època franquista (Ed. 1, 12/06/1977; 2, 14/06/1977; 3, 15/06/1977 i 5, 16/06/1977): "un pueblo que está maduro para la democracia" (Ed. 2, 14/06/1977); "el franquismo pertenece ya a la historia" (5, 16/06/1977). Tot i això també apunta les dificultats per fer un bon ús de la democràcia per falta de costum: "éstas son las primeras elecciones que España conoce desde hace cuarenta y un años. Las habituales técnicas de encuesta y sondeos no están, por tanto, debidamente verificadas y contrastadas en el caso español. La opinión pública no está suficientemente formada, y hasta es posible que existan en su seno sectores "deformados" —por exceso o por defecto— con relación al entendimiento y comprensión de la democracia" (Ed. 1, 12/06/1977). Fins i tot es diu que el democràtic no és el millor sistema de govern que existeix però és "el único régimen que procura la solución de esos conflictos sin necesidad de acudir a la violencia." (Ed. 2, 14/06/1977).

La societat espanyola ha assolit, segons els arguments del diari, la maduresa necessària per votar en unes legislatives, per elaborar una Constitució i per definir l'estructura autonòmica en què es composaria l'Estat.

L'editorialista s'alinea al costat de la idea de creure que l'Espanya del moment és una amb tendència política bipartidista on només hi ha la dreta i l'esquerra —els nacionalismes els deixa arraconats als casos particulars i controvertits *només* de Catalunya i Euskadi—: “una concentración de voto en las grandes opciones señaladas —al margen los fenómenos catalán y vasco— facilitará la creación de bloques en las Cortes y evitará la atomización de éstas hasta extremos que las haría ingobernables.” (Ed. 2, 14/06/1977).

Pel diari, l'esquerra és el símbol del canvi i la ruptura amb el passat (Ed. 1, 12/06/1977; 2, 14/06/1977 i 5, 16/06/1977). El seu líder, Felipe González, és un polític que “eclipsa” els adversaris. Es manifesta a favor de la democràcia, del model lliure i “radicalmente” diferent al règim viscut fins ara (Ed. 2, 14/06/1977). Dóna ple suport a la candidatura del PSOE en les eleccions legislatives de 1977 i proposa la formació socialista com el partit que ha de liderar Espanya: “el PSOE debe convertirse en el gran partido —todavía no lo es— que sus votantes, y el país entero, necesitan.” (Ed. 5, 16/06/1977)

El País no aposta per la UCD com a bona opció política, de fet la deslegitima amb asseveracions com: “se podría decir que Adolfo Suárez ha ganado la carrera [en referència a les eleccions legislatives de 1977], pero en realidad el gran triunfador de la jornada ha sido Felipe González.” (Ed. 5, 16/06/1977); diu del govern de la UCD que és “carente de coherencia ideológica” i que és “un mosaico de grupos con una peligrosa propensión a acuchillarse entre sí.” (Ed. 7, 29/09/1977) Des de les seves pàgines, el diari arriba a exigir a Suárez que faci pública la seva intenció de governar en eventual aliança amb el PSOE (Ed. 1, 12/06/1977; Ed. 2, 14/06/1977, Ed. 7, 29/07/1977 i Ed. 14, 09/12/1978).

Les convocatòries electorals (eleccions legislatives de 1977, el referèndum popular per ratificar la CE de 1978 i les consultes vinculants per aprovar els estatus català i basc l'any 1979) van sempre acompanyades de l'ombra d'ETA (Ed. 2, 14/06/1977 i Ed. 4, 16/06/1977). El diari considera que la por a l'exercici democràtic pot fer augmentar els vots de l'abstenció, que critica. Per a les eleccions legislatives, *El País* aposta per un vot útil que ha de ser el d'esquerra o el de dreta, com dèiem abans, es manifesta en contra de la dispersió de vots, encara que és favorable al

PSOE, amb qui s'alinea. S'accentua encara més la preocupació del diari per l'abstencionisme en el referèndum constitucional i els dels estatuts autonòmics de Catalunya i Euskadi: "Cabe, así, hacer una primera y grave crítica a los propugnadores de una opción que no sea ni la del «sí» ni la del «no»" (Ed. 9, 03/12/1979).

Les autonomies són part del sistema de descentralització política i administrativa amb què es compona Espanya. El diari demonitza els simpatitzants d'ideologies independentistes, que identifica amb formacions polítiques basques i properes a l'entorn d'ETA. No apareix en cap moment la possibilitat del dret a l'autodeterminació com a possibilitat democràtica. En el cas del referèndum per l'aprovació dels estatuts, de nou l'ombra d'ETA és una de les preocupacions que el diari identifica com a probable causant d'un alt índex d'abstencionisme.

Sobre el vot a favor dels estatuts, el diari és molt directe: "votar afirmativamente, es la única salida practicable para la situación del País Vasco y la confirmación de que la autonomía de Cataluña ha sido ganada gracias a la tenacidad, a la inteligencia y a la valentia ciudadana de los catalanes". (Ed. 15, 24/10/1979). En definitiva, l'abstenció la considera un "acto de frivolidad o de cobardía política" (Ed. 15, 24/10/1979).

El diari es manifesta partidari d'un sistema autonòmic on es reconeix la singularitat d'Euskadi i Catalunya per potenciar, segons el rotatiu, la unitat espanyola: "Ni los vascos podran recuperar sus libertades como pueblo fuera de un acuerdo global con el resto de los españoles, ni los españoles podrán consolidar definitivamente la democracia sin que los vascos conquisten sus instituciones de autogobierno." (Ed. 8, 30/09/1977). De fet, de Catalunya arriba a dir que el restabliment, al setembre de 1977, de la Generalitat és un fet de transcendència històrica: "El contencioso quizás más cargado de peligros de los que ha legado el franquismo a la naciente democracia española es, precisamente, el conflicto entre las reivindicaciones autonómicas de las "nacionalidades históricas" y las resistencias de diferente signo que se dan en el resto del territorio español a aceptar su cumplimiento." (Ed. 8, 30/09/1977).

Deixa molt clar que, malgrat ser partidari d'acceptar les singularitats territorials dels casos català i basc, no accepta cap projecte polític provinent d'aquestes autonomies que aspiri a la independència. Separa tots dos casos dient que la solució de la qüestió basca és "más difícil y compleja" que la catalana. El principal

motiu és la violència d'ETA (Ed. 8, 30/09/1977). En el cas basc, *El País* relaciona l'entorn etarra amb els independentistes, encara que els hi resta importància: "los independentistas, muchos de ellos —pero no todos— asociados a la violencia criminal de ETA, constituyen sólo una minoría cuyo techo está situado a baja altura." (Ed. 13, 08/12/1978). Sobre l'abstenció a Euskadi diu que l'ha provocada HB, "coalición electoral identificada con la estrategia política de ETA militar" (Ed. 17, 27/10/1979).

En el cas català, sentència que no hi ha vots independentistes: "en cataluña la opción independentista, preconizadora del abstencionismo activo, carece de eco popular y de implantación electoral mínimamente significativa" (Ed. 16, 27/10/1979).

El diari insisteix en la necessitat de respectar els resultats de les urnes pel bé de la democràcia (Ed. 1, 15/06/1977), avís que adreça directament als membres d'ETA i també de l'ultradreta (Ed. 11, 07/12/1978).

En ocasions (Ed. 1, 12/06/1977 i Ed. 3, 15/06/1977), nomena el cas de segrest del president del diari *El Correo* i conseller del Banco de Vizcaya, Javier de Ybarra, privat de llibertat des del 20 de maig de 1977 i fins el 22 de juny del mateix any, dia en què va aparèixer mort. Pel diari, els membres d'ETA són "fuerzas ocultas" (Ed. 1, 12/06/1977) i són "los enemigos del pluralismo y de la libertad" que "extienden el terrorismo por toda la nación" (Ed. 7, 29/09/1977).

El diari considera vàlid el text constitucional com a llei bàsica que acaba amb el franquisme (Ed. 9, 03/12/1978, Ed. 10, 05/12/1978) i obre una nova etapa de llibertat. Expressa sovint que no és una norma "perfecta" (Ed. 10, 05/12/1978), però sí compleix amb el requeriment de simbolitzar l'inici de la democràcia a Espanya. "¿A qué partido político, a qué sector de opinión, a qué creencia religiosa, a qué ciudadano le parece perfecto el proyecto de la Constitución? Es evidente que a nadie" (Ed. 9, 03/12/1978).

En aquest cas, justifica l'opció abstencionista del PNV remarcant que les actituds en el País Basc són diferents a les de la resta d'Espanya i que la formació nacionalista recomana l'abstenció com a conseqüència d'un empat a l'hora de valorar el text constitucional (Ed. 7, 29/09/1977). Fora d'Euskadi l'abstenció no és una "opció seria" (Ed. 9, 03/12/1978).

En definitiva, els editorials analitzats demostren que *El País* és clarament espanyolista (en termes d'unionisme), d'esquerres —i és més, *felipista*—, democràtic i autonomista. Condemna els moviments independentistes —que els situa propers a ETA, en el cas basc— i defensa les actituds dels nacionalistes moderats catalans i, en especial, del PNV, de qui arriba a dir que la solució del conflicte en Euskadi passa per les seves mans.

b) Columnes El País

En general, els articulistes analitzats d'*El País* es mostren favorables als plantejaments polítics de la socialdemocràcia. Molt més en concret, s'alineen amb els postulats del PSOE, per tant, són favorables a tendències socialistes-espanyolistes: "Ha ganado claramente, y vigorosamente, y limpiamente, la izquierda". (Col. 4, Romero, 17/06/77). Admeten que tot i que el PSOE és un partit novell, és decisiu per la construcció de l'Espanya democràtica i s'anteposa a la UCD de Suárez, que ha deixat de ser una alternativa política vàlida per tenir "corrosión interior", "ser centrista, moderadora y hasta ambigua" (Col. 9, Alfaro, 28/09/77).

Amb la convocatòria pels comicis de juny de 1977, els columnistes consideren que s'ha entrat en democràcia i finalitza la dictadura: "la dictadura ha muerto". (Col. 2, Cebrián, 16/06/77). Hi ha un profund rebuig a l'antic règim, que només queda atenuadament tractat en una única columna signada per Manuel Fraga (Col. 16, 08/12/78) —ministre d'Informació i Turisme entre 1962 i 1969 i ministre de la governació entre 1975 i 1976—, on critica la viabilitat d'algunes decisions, que no explicita, preses i posa en dubte la necessitat de tants canvis a nivell polític i social.

La democràcia és entesa com un procés d'evolució política acompanyada d'un ampli consens, que assegura un canvi radical després de quatre dècades sota un règim absolutista. La monarquia i, particularment, Juan Carlos I, simbolitzen la democràcia i els nous temps de llibertat d'Espanya: la corona restableix "las libertades públicas y los derechos cívicos, y que debe reposar de ahora en adelante sobre el consenso de los ciudadanos y no sobre la herencia de la dictadura" (Col. 2, Cebrián, 16/06/77). D'ell es destaca l'aplicació del seu "prestigi personal" (Col. 6, Sulzberger, 18/06/77), la garantia de la unitat de l'Estat i l'estabilitat política que la institució monàrquica comporta.

S'aprova que la definició de l'Estat vingui definida per la Constitució. De la Carta Magna se subratlla que sigui un marc que vinculi tots els territoris espanyols, cal

votar en positiu en la seva consulta popular. Tot i que s'adverteix que la CE no és la solució als problemes reals que pateix Espanya, "es acceptable en su conjunto". (Col. 11, Senillosa, 31/12/78)

En diverses ocasions s'expressa el temor que tenen els columnistes perquè la violència al País Basc faci incrementar els vots negatius a la CE (Col. 15, Tusell, 05/12/78). Aquesta hipòtesi, que després del referèndum es confirmaria, és vista de forma danyosa per l'Estat. També, en el cas de la consulta per ratificar l'Estatut de Gernika, els articulistes senyalen que la violència continuï malgrat la seva —de l'Estatut— aprovació popular (Col. 17, Benegas, 24/10/79). Es tem, doncs, que els violents —que el diari concreta que la violència és *abertzale*— no respectin la decisió de la majoria.

En el cas català, s'accepta que Catalunya no té cap altra sortida més que l'aprovació de l'Estatut per tal d'aconseguir l'autogovern i el retorn de les institucions catalanes. El discurs que s'utilitza segueix una estratègia caracteritzada per la idea "no hi ha alternativa" [coneguda acadèmicament com TINA], especialment quan s'assevera de forma gratuïta que "no existe otra alternativa al Estatuto" (Col. 18, Ortínez, 24/10/79).

No hi ha dubte en acceptar la viabilitat de l'Estat de les Autonomies com a element que apaivaga els conflictes polític-administratius entre Catalunya i País Basc amb el govern central. Per tant, s'accepta, doncs, l'existència d'un conflicte territorial (Col. 17, Benegas, 24/10/79). En el cas del País Basc, a més, s'inclou l'advertiment que fins que Navarra no formi part d'Euskadi, el País Basc no normalitzarà la seva situació.

Segons les columnes que s'han analitzat, doncs, es pot afirmar que el diari admet veus espanyolistes i d'esquerra, favorables a la socialdemocràcia i crítics amb la dreta moderada —la UCD—. Rebutgen la dictadura franquista i veuen en la Monarquia i les primeres eleccions legislatives dos símbols que fan tancar l'etapa dictatorial.

Els articulistes són defensors de la unitat espanyola i de la CE, tot i que adverteixen que el marc constitucional no soluciona els problemes econòmics i socials que pateix el país. Són partidaris de les autonomies i veuen en l'ús del terme 'nacionalitats' una solució als conflictes entre Estat i territoris històrics —particularment Catalunya i País Basc— (Col. 15, Tusell, 05/12/78).

La nova etapa democràtica es presenta amb certa il·lusió, especialment causada per l'increment de partits social-democràtics a Europa i el seguiment que a Espanya té el PSOE. Tot i això, el temor a la violència d'ETA, que tipifiquen com "violència *abertzale*" (Col. 17, Benegas, 24/10/79) és una constant que pot arribar a condicionar l'exercici de la democràcia a Espanya.

7.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

Analitzarem, a continuació, l'editorial i la columna escollida del diari. Es reconstruirà part de la matriu del rotatiu a partir de l'anàlisi de segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran les temes de cada frase i s'extraurà i analitzaran les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. Posteriorment, discutirem les preferències lèxiques i estructures sintàctiques destacables que assenyalin un posicionament ideològic per part del diari.

7.3.1. L'editorial "Sí a los estatutos" (24/10/79)

A continuació s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: Sí a los estatutos

[1]

[1.1] Mañana, el cuerpo electoral de Cataluña y del País Vasco —excepto Navarra— van a tener la oportunidad de manifestarse a propósito de los estatutos de Sau y de Guernica. [1.2] El resto de los españoles, contra lo que algunos sectores de la ultraderecha sostienen, expresaron y a su opinión a través de sus legítimos representantes, que aprobaron abrumadora mayoría en el Congreso ambos textos. [1.3] A este respecto, nunca se insistirá lo suficiente en que los principios de la democracia representativa, la más alta cota de vida pública civilizada alcanzada en la historia de la humanidad, no pueden ser menoscabados ni eludidos por las vanguardias iluminadas de la ultraderecha y ultraizquierda, que están en desacuerdo en todo excepto en condenar a las urnas a la destrucción y en sacralizar el lenguaje de las armas como único vehículo de razonamiento. [1.4] Es por eso una mentira o una ignorancia afirmar que los referendos de Sau y de Guernica han sido sustraídos a la voluntad del resto de la sociedad española. [1.5] El Congreso representa al pueblo español y sus decisiones tienen como respaldo los millones de votos depositados, hace sólo siete meses, en los comicios.

[2]

[2.1] Desde estas columnas hemos defendido la necesidad histórica y política de la autonomía de Cataluña y del País Vasco y hemos señalado la congruencia de los estatutos de Sau y de Guernica como vía para alcanzar ese objetivo. [2.2] Sólo nos queda ahora reafirmar nuestra recomendación de voto afirmativos a los catalanes y vascos —esto es, a los hombres y mujeres que viven y trabajan en Cataluña y en el País Vasco—, a quienes pueda interesarles la opinión de este periódico. [2.3] Tanto

en una comunidad como en otra, no parece que los votos negativos signifiquen una amenaza real. Fuerza Nueva, con Alianza Popular en el País Vasco como compañero de viaje (los "tontos útiles" no son sólo de izquierdas), es la única formación política que apadrina de manera consecuente esa opción. [2.4] Y no parece que vayan a conseguir un resultado de votaciones mínimamente interesante.

[3]

[3.1] En cambio, la abstención puede restar calor popular, aunque nunca legitimidad democrática, a los resultados de mañana. [3.2] Si la abstención significara, clara y unívocamente, un pronunciamiento en contra de los estatutos, una votación por debajo del 50% del censo electoral privaría al resultado final de capacidad de convicción política. [3.3] Pero es del todo evidente que no es tal el caso. [3.4] Si las fuerzas que se oponen a los estatutos de Sau y de Guernica desde el nacionalismo radical hubieran creído en la posibilidad de arrastrar a favor de su opción a la mitad de la población, o incluso a una cuarta, quinta o sexta parte de los catalanes y de los vascos, su campaña hubiera girado en torno al voto negativo. [3.5] Conscientes de su debilidad política y de la carcoma de sus argumentos, han preferido situarse como tapones de corcho encima de la ola abstencionista, para simular que la provocan.

[4]

[4.1] En el abstencionismo que mañana puede producirse en Cataluña y en el País Vasco confluyen varios factores de muy distinta naturaleza. [4.2] En primera lugar, la incompetencia técnica del Ministerio del Interior, que ha sido irremediadamente incapaz de actualizar y rectificar los errores del censo electoral a lo largo de los últimos tres años. [4.3] Algunos expertos del Instituto de Estadística sitúan en niveles cercanos al 15%, y en cualquier caso difícilmente inferiores al 10%, la artificial inflación de las listas de ciudadanos con derecho a voto, por errores materiales y duplicaciones domiciliarias, y en un porcentaje no despreciable las personas despojadas de ese mismo derecho por pereza individual o desajustes administrativos. [4.4] También hay que tomar en consideración los índices de abstención natural, que en los países europeos de vieja tradición democrática se elevan generalmente —con excepción de Italia— por encima del 20%. [4.5] Los transeúntes, los enfermos, las personas de edad y los que permanecen al margen de cualquier manifestación de la vida pública constituyen un núcleo irreductible a la participación electoral.

[5]

[5.1] Pero a estas dos causas hay que añadir, tanto para Cataluña como para el País Vasco, una específicamente política, que nada tiene que ver con el abstencionismo activo preconizado por Herri Batasuna, el PSAN, la LCR o el MC, pero que se relaciona directamente con ese fenómeno de "huelga de votos caídos" que expresa el desencanto de algunos sectores ciudadanos ante las formas y los contenidos de la democracia consensuada instaurada por las cúpulas de los grandes partidos. [5.2] Esta manifestación, de gran interés para los analistas y una de las claves más originales y significativas del proceso político español, no pueden apropiársela ni los nacionalistas radicales ni la izquierda extraparlamentaria, que, a falta de principios, ha transformado el oportunismo en su bandera. [5.3] ¿Alguien se puede imaginar a los abstencionistas del desencanto vibrando de emoción patriótica ante un discurso de Telesforo Monzón, o apasionándose por las disquisiciones de los marxistas-leninistas del MC o de los trotskistas de LCR? [5.4] Hace falta mucho fanatismo o mucha cara dura para llevar al molino del abstencionismo activo la pasividad desencantada de los que pasan de todo.

[6]

[6.1] En el País Vasco hay que añadir a esos tres factores genéricos de abstencionismo —el técnico, el natural y el desencantado— otros dos específicos de la situación de aquel territorio. [6.2] En primer lugar, la inercia residual de la campaña abstencionista del PNV en el referéndum constitucional. [6.3] Los hechos han demostrado que la actitud del nacionalismo vasco moderado ante la convocatoria del 6 de diciembre no era ni tan cerrada ni tan rígida como algunos

—entre otros, este mismo periódico— equivocadamente supusieron. [6.4] Su decisión de acatar una Constitución a la que no votaron se ha prolongado en su positiva y constructiva actitud frente al Estatuto de Guernica. [6.5] Lo que, dicho sea de paso, abre un cierto margen de esperanza para creer que algunos de los grupos que forman Herri Batasuna pudieran cambiar de actitud frente a las instituciones de autogobierno. [6.6] En cualquier caso, la campaña abstencionista del PNV ante la Constitución, por justificable que fuera dentro de sus presupuestos, está demasiado cercana en el tiempo como para que su efectos sobre el electorado nacionalista se hayan disipado completamente.

[7]

[7.1] Y, en segundo lugar, está el clima de amedrentamiento —lo que acertadamente Santiago Carrillo ha llamado “el pucherazo del miedo”— creado por las acciones armadas de ETA y las agresiones físicas y verbales de algunos militantes de Herri Batasuna. [7.2] Los delincuentes que asesinan sin contemplaciones y los admiradores del Superman etarra, que aplauden sus crímenes y no tienen ni una palabra de compasión para las víctimas, han manipulado como principal recurso para predicar la abstención, a falta de argumentos racionales y de alternativas políticas, la mezcolanza de amedrentar a los votantes y de presentar la aprobación mayoritaria del Estatuto como su propia sentencia de muerte.

[8]

[8.1] Votar mañana, y votar afirmativamente, es la única salida practicable para la situación en el País Vasco y la confirmación de que la autonomía de Cataluña ha sido ganada gracias a la tenacidad, a la inteligencia y a la valentía ciudadana de los catalanes. [8.2] Votar negativamente es un gesto que va a permitir a los nostálgicos del anterior régimen y a los auténticos artífices de los movimientos separatistas contar sus efectivos en esos territorios. [8.3] Abstenerse, sin estar a favor de las opciones independentistas radicales en Cataluña y en el País Vasco y del terrorismo en Euskadi, es un acto de frivolidad o de cobardía.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Sí a los estatutos	<i>Ídem al títol.</i>	Els Estatuts són bons.	S'ha d'estar a favor dels Estatuts.

El titular de l'editorial marca, d'entrada, la posició favorable del diari respecte els Estatuts. Es col·legeix d'aquí que també el diari és partidari de l'Estat de les Autonomies definit a la Constitució Espanyola.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració i paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Mañana, el cuerpo electoral de Cataluña y del País Vasco —excepto Navarra— van a tener la oportunidad de manifestarse a propósito de los estatutos de Sau y de Guernica.	Demà Catalunya i País Basc celebren els referèndums estatutaris.		Navarra forma part del País Basc.
[1.2] El resto de los españoles, contra lo que algunos sectores de la ultraderecha sostienen, expresaron y a su opinión a través de sus legítimos representantes, que aprobaron abrumadora mayoría en el Congreso ambos textos.	La resta d'espanyols ja han expressat la seva opinió a través dels seus representants en el Congrés.	Els espanyols ja han votat i han acceptat els Estatuts amb aclaparadora majoria. La ultradreta sosté que els espanyols no han expressat la seva opinió.	Els bascos i catalans són espanyols. Els espanyols han d'opinar sobre els Estatuts.
[1.3] A este respecto, nunca se insistirá lo suficiente en que los principios de la democracia representativa, la más alta cota de vida pública civilizada alcanzada en la historia de la humanidad, no pueden ser menoscabados ni eludidos por las vanguardias iluminadas de la ultraderecha y ultraizquierda, que están en desacuerdo en todo excepto en condenar a las urnas a la destrucción y en sacralizar el lenguaje de las armas como único vehículo de razonamiento.	<i>La pressuposició.</i>	Els principis de la democràcia representativa no poden ser minimitzats per la ultradreta i ultraesquerra. La ultradreta i la ultraesquerra estan en desacord amb tot. La ultradreta i la ultraesquerra només estan d'acord destruir les urnes. La ultradreta i la ultraesquerra només respecten el llenguatge de les armes.	La ultradreta i la ultraesquerra no aproven la democràcia.
[1.4] Es por eso una mentira o una ignorancia afirmar que los referendos de Sau y de Guernica han sido sustraídos a la voluntad del resto de la sociedad española.	És mentida o ignorància afirmar que els Estatuts no han estat sotmesos a la voluntat de la resta de la societat espanyola.	Els que creuen que els Estatuts no han estat sotmesos a la voluntat de la resta de la societat espanyola, són mentiders o ignorants.	Els espanyols han d'opinar sobre els Estatuts.
[1.5] El Congreso representa al pueblo español y sus decisiones tienen como respaldo los millones de votos depositados, hace sólo siete meses, en los comicios.	El Congrés representa el poble espanyol.	El Congrés representa el poble espanyol. Les decisions del Congrés tenen el recolzament dels vots dipositats en els comicis de 1977.	El que decideixi el Congrés és la decisió del poble espanyol.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

S'analitzen, a continuació, les oracions del primer paràgraf:

La primera oració, [1.1], és informativa. Recorda que l'endemà de la publicació de l'editorial el País Basc i Catalunya celebren el referèndum estatutari. Recordem [1.1]:

“Mañana, el cuerpo electoral de Cataluña y del País Vasco —excepto Navarra— van a tener la oportunidad de manifestarse a propósito de los estatutos de Sau y de Guernica.”

El diari, amb l'aclariment que fa entre guions sobre la qüestió navarresa, admet que Navarra sigui considerada basca. Es tracta d'una pressuposició del rotatiu, no ofereix discussió i pren la proposició com a certa.

Passem a [1.2]:

“El resto de los españoles, contra lo que algunos sectores de la ultraderecha sostienen, expresaron y a su opinión a través de sus legítimos representantes, que aprobaron abrumadora mayoría en el Congreso ambos textos.”

El diari es mostra crític al que, segons argumenta, sostenen els sectors d'ultradreta —que la resta d'espanyols no han decidit els Estatuts—. L'argumentació que segueix el rotatiu és que la resta d'espanyols ja s'han manifestat sobre els estatuts a través de la decisió dels representants en el Congrés.

No resol la qüestió, perquè seguint el raonament ofert per l'editorialista, llavors, els catalans i els bascos —que el diari entén com també espanyols— ratificarien dos cops el mateix document. La consulta popular se centra en Catalunya i País Basc precisament perquè l'àmbit d'actuació del contingut dels estatuts és el català i el basc, per tant, la seva entrada en vigor no influeix en la resta d'espanyols.

Val a dir que amb l'expressió “el resto de españoles” l'editorialista pressuposa que tant els catalans com els bascos són espanyols. No es reconeix, doncs, l'aspiració sobiranista dels nacionalistes catalans i bascos.

Recordem [1.3]

“A este respecto, nunca se insistirá lo suficiente en que los principios de la democracia representativa, la más alta cota de vida pública civilizada alcanzada en la historia de la humanidad, no pueden ser menoscabados ni eludidos por las vanguardias iluminadas de la ultraderecha y ultraizquierda, que están en desacuerdo en todo excepto en condenar a las urnas a la

destrucción y en sacralizar el lenguaje de las armas como único vehículo de razonamiento.”

Pel diari, la democràcia representativa és “la más alta cota de vida pública civilitzada alcanzada en la historia de la humanidad”. Eleva la democràcia representativa a esferes extraordinàries, la qual cosa ens permet afirmar que el rotatiu és posiciona a favor del sistema polític que ha adquirit l'Estat.

El País assegura que la ultradreta i la ultraesquerra no poden minimitzar els principis de la democràcia representativa, es pressuposa, doncs, que ho fan.

A més, s'assevera gratuïtament que els sectors eludits anteriorment van en contra de tot. El diari exagera o menteix, ja que no presenta cap prova on es vegi que estan en contra de tot, veritablement. A continuació, corregeix i defensa que la ultradreta i la ultraesquerra estan a favor de destruir el sistema de democràcia representativa i de respondre al llenguatge de les armes com a única manera de raonar. Els dos sectors queden deslegitimats i demonitzats pel diari.

[1.4] diu:

“Es por eso una mentira o una ignorancia afirmar que los referendos de Sau y de Guernica han sido sustraídos a la voluntad del resto de la sociedad española.”

Pel rotatiu dir que els referèndums estatutaris no han estat sotmesos a la voluntat de la resta dels espanyols és una mentida o una ignorància. De fet, com comentàvem abans, es tracta d'un raonament massa simplista per la complexitat del propi procediment. Els referèndums populars ratifiquen el que han aprovat les Corts, però es pot donar el cas que la consulta no sigui favorable —o no tan favorable— al que els governants han decidit prèviament. D'aquí que el mateix sistema determini que per la seva entrada en vigor, l'Estatut ha d'anar ratificat pel poble català i basc, respectivament.

Recordem [1.5]:

“El Congreso representa al pueblo español y sus decisiones tienen como respaldo los millones de votos depositados, hace sólo siete meses, en los comicios.”

Torna, l'editorialista, novament a insistir en la mateixa qüestió: els membres del Congrès són representants del poble espanyol. Per tant, es pressuposa que el que decideixi el Congrès és la decisió del poble espanyol.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Desde estas columnas hemos defendido la necesidad histórica y política de la autonomía de Cataluña y del País Vasco y hemos señalado la congruencia de los estatutos de Sau y de Guernica como vía para alcanzar ese objetivo.	L'autonomia de Catalunya i el País Basc és necessària. Els estatuts són congruents.		
[2.2] Sólo nos queda ahora reafirmar nuestra recomendación de voto afirmativos a los catalanes y vascos —esto es, a los hombres y mujeres que viven y trabajan en Cataluña y en el País Vasco—, a quienes pueda interesarles la opinión de este periódico.	El sí és recomanable.		S'ha de votar afirmativament als Estatuts. Un català i un basc són aquells que viuen i treballen a Catalunya i País Basc.
[2.3] Tanto en una comunidad como en otra, no parece que los votos negativos signifiquen una amenaza real. Fuerza Nueva, con Alianza Popular en el País Vasco como compañero de viaje (los "tontos útiles" no son sólo de izquierdas), es la única formación política que apadrina de manera consecuente esa opción.	Els vots negatius no seran una amenaça.	Els vots afirmatius guanyaran. Només Alianza Popular defensa el vot negatiu.	Alianza Popular és el "tonto útil" de Fuerza Nueva al País Basc.
[2.4] Y no parece que vayan a conseguir un resultado de votaciones mínimamente interesante.	<i>La implicació.</i>	Alianza Popular no tindrà molts votants.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

Iniciem l'anàlisi del paràgraf a [2.1]:

"Desde estas columnas hemos defendido la necesidad histórica y política de la autonomía de Cataluña y del País Vasco y hemos señalado la congruencia de los estatutos de Sau y de Guernica como vía para alcanzar ese objetivo."

L'editorialista defensa la *necessitat* històrico-política de Catalunya i el País Basc per disposar d'institucions i govern propis. Es declara favorable als estatuts de Sau i de Gernika i considera els textos coherents —*congruents*— per la consecució de l'autonomia.

No es parla d'autodeterminació o d'aspiracions sobiranes, la qual cosa implica que el diari no contempla aquestes qüestions com a viables. Només accepta l'Estat de les Autonomies i les aspiracions de Catalunya i País Basc, segons l'exposició feta en l'oració, queden cobertes en els textos estatutaris.

A [2.2] diu:

“Sólo nos queda ahora reafirmar nuestra recomendación de voto afirmativos a los catalanes y vascos —esto es, a los hombres y mujeres que viven y trabajan en Cataluña y en el País Vasco—, a quienes pueda interesarles la opinión de este periódico.”

Seguint l'argumentació a l'oració anterior —sobre la conveniència dels textos estatutaris per la consecució de l'autonomia—, es reafirma en el seu posicionament favorable i recomana el “sí” en la votació.

A l'oració, l'editorialista fa una definició del que és ser català o basc: “Hombres y mujeres que viven y trabajan en Cataluña y en el País Vasco”. El diari no considera que el sentiment individual que té un ciutadà respecte la comunitat on s'hi troba conformi cap identitat singular. Com abans dèiem, no contempla la possibilitat que els dos territoris siguin considerats nació, al no formar part de la seva lògica relacionar al ciutadà amb el sentiment d'identitat cultural i política que defensen els nacionalistes bascos i catalans.

Passem a [2.3]:

“Tanto en una comunidad como en otra, no parece que los votos negativos signifiquen una amenaza real. Fuerza Nueva, con Alianza Popular en el País Vasco como compañero de viaje (los “tontos útiles” no son sólo de izquierdas), es la única formación política que apadrina de manera consecuente esa opción.”

Per l'editorialista, els vots negatius no són una amenaça. No són contemplats com a significatius en el referèndum estatutari que s'ha de celebrar tant a Euskadi com a Catalunya.

El vot negatiu, segons el text, *només* és demanat per Alianza Popular, que és descrita negativament al ser considerada la formació com els "tontos útiles" de Fuerza Nueva (present al País Basc en aquestes eleccions a través d'Alianza Popular).

Finalment, [2.4] diu:

"Y no parece que vayan a conseguir un resultado de votaciones mínimamente interesante."

El diari avança que Alianza Popular (AP), l'única formació que demana el "no", no aconseguiran un recolzament "interesante". Treu importància a AP i també als vots negatius amb l'ús de l'adjectiu *interesante* per advertir que els 'no' seran mínims i que el seguiment que té AP al País Basc és poc rellevant.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] En cambio, la abstención puede restar calor popular, aunque nunca legitimidad democrática, a los resultados de mañana.	<i>Les implicacions.</i>	L'abstenció pot restar. L'abstenció no resta legitimitat democràtica.	
[3.2] Si la abstención significara, clara y unívocamente, un pronunciamiento en contra de los estatutos, una votación por debajo del 50% del censo electoral privaría al resultado final de capacidad de convicción política.	<i>La implicació.</i>	Si l'abstenció provoqués una votació per sota el 50% del cens el resultat final quedaria privat de convicció política.	Una gran abstenció pot treure la convicció política de l'Estatut.
[3.3] Pero es del todo evidente que no es tal el caso.	<i>Ídem a l'oració.</i>	No tindrem abstencions altes.	
[3.4] Si las fuerzas que se oponen a los estatutos de Sau y de Guernica desde el nacionalismo radical hubieran creído en la posibilidad de arrastrar a favor de su opción a la mitad de la población, o incluso a una cuarta, quinta o sexta parte de los catalanes y de los vascos, su campaña hubiera girado en torno al voto negativo.	L'abstenció, defensada pel nacionalisme radical, no serà significativa.	El nacionalisme radical és qui defensa l'abstenció. Si el nacionalisme radical haguessin cregut en els seves possibilitats, haguessin optat pel vot negatiu.	Hi ha un nacionalisme radical tant a Catalunya com al País Basc. El nacionalisme radical està en contra de l'Estatut.

[3.5] Conscientes de su debilidad política y de la carcoma de sus argumentos, han preferido situarse como tapones de corcho encima de la ola abstencionista, para simular que la provocan.		El nacionalisme radical ha optat per deixar-se endur per l'abstencionisme per fer que el provoquen.	El nacionalisme radical no provoca l'abstencionisme.
--	--	---	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

Comencem l'anàlisi per [3.1]:

“En cambio, la abstención puede restar calor popular, aunque nunca legitimidad democrática, a los resultados de mañana.”

Un cop que l'editorialista presenta l'opció contrària al “sí” com a poc preocupant per la falta de seguiment que tindrà, inicia la seva exposició de l'amenaça, que el diari veu, en l'abstencionisme.

Tot i fer notar la preocupació de les abstencions, assevera, gratuïtament, que no pot restar legitimitat democràtica. Caldria raonar, certament, l'argument per poder entendre la complexitat de la proposició. D'entrada, podríem dir que tal argument és fal·laç perquè una abstenció que superi el 50% del cens electoral podria denotar la falta de connexió del text amb la ciutadania o la pèrdua d'interès d'aquesta amb la política. Són dos supòsits que afectarien la legitimitat democràtica si es decidís només comptabilitzar els vots positius i negatius emesos i sense tenir en consideració que més de la meitat de la població ha decidit donar l'esquena als estatuts. Parlem de manera hipotètica perquè en el moment de publicar-se l'editorial no s'han celebrat les consultes, però considerem necessari el dibuix d'aquest hipotètic escenari per subratllar la fal·làcia en l'argument que proposa, gratuïtament, l'editorialista.

[3.2] diu:

“Si la abstención significara, clara y unívocamente, un pronunciamiento en contra de los estatutos, una votación por debajo del 50% del censo electoral privaría al resultado final de capacidad de convicción política.”

D'acord amb el que hem analitzat en l'oració [3.1], ara l'editorialista es rectifica a sí mateix. De la literalitat del text es col·legeix que si l'abstenció fos molt elevada i els

vots emesos fossin inferiors a la meitat del cens, el resultat estaria mancat de convicció política.

Si no hi ha convicció política, necessàriament, no hi ha legitimitat democràtica —des d'un punt de vista moral—, en tant que la ciutadania no creuria en el sistema democràtic. Llavors, l'editorialista és incoherent amb la seva argumentació en assegurar a [3.1] que l'abstenció mai pot restar legitimitat democràtica i dir a [3.2] que si l'abstenció és elevada pot privar al resultat de convicció política.

Recordem [3.3]:

“Pero es del todo evidente que no es tal el caso.”

Tot i això, l'escenari hipotètic que l'editorial imagina al voltant de l'abstenció no és donarà, segons confirma. L'argumentació es proposa a continuació.

Per compartir tema, analitzem conjuntament [3.4] i [3.5]:

[3.4] “Si las fuerzas que se oponen a los estatutos de Sau y de Guernica desde el nacionalismo radical hubieran creído en la posibilidad de arrastrar a favor de su opción a la mitad de la población, o incluso a una cuarta, quinta o sexta parte de los catalanes y de los vascos, su campaña hubiera girado en torno al voto negativo.”

[3.5] “Conscientes de su debilidad política y de la carcoma de sus argumentos, han preferido situarse como tapones de corcho encima de la ola abstencionista, para simular que la provocan.”

Pel diari, les forces que propugnen l'abstenció són les que representen el nacionalisme radical. Resta influència a aquestes formacions davant els cens català i basc a l'argumentar que les forces radicals no postulen a favor del vot negatiu, sinó l'abstenció, d'on es pressuposa que hi ha altres factors que fan possible un percentatge mínim.

Pressuposta, també, el diari, que les forces del nacionalisme radical haurien d'haver proposat als seus electors el “no”, i no ho han fet per no ser capaços de convèncer a la meitat de la població.

El diari situa el nacionalisme radical oposat als estatuts, però que per interès electoralista treballen l'abstencionisme com a resposta a la consulta.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] En el abstencionismo que mañana puede producirse en Cataluña y en el País Vasco confluyen varios factores de muy distinta naturaleza.	Hi ha diversos factors que poden produir abstencionisme.		
[4.2] En primera lugar, la incompetencia técnica del Ministerio del Interior, que ha sido irremediamente incapaz de actualizar y rectificar los errores del censo electoral a lo largo de los últimos tres años.	Primer, la falta d'actualització i rectificació d'errors del cens per part del Ministerio del Interior pot ser motiu d'abstenció.	El Ministerio del Interior és incompetent.	
[4.3] Algunos expertos del Instituto de Estadística sitúan en niveles cercanos al 15%, y en cualquier caso difícilmente inferiores al 10%, la artificial inflación de las listas de ciudadanos con derecho a voto, por errores materiales y duplicaciones domiciliarias, y en un porcentaje no despreciable las personas despojadas de ese mismo derecho por pereza individual o desajustes administrativos.	Un mínim del 10% és el que experts creuen que la llista dels ciutadans s'ha incrementat per duplicacions i errors.		
[4.4] También hay que tomar en consideración los índices de abstención natural, que en los países europeos de vieja tradición democrática se elevan generalmente —con excepción de Italia— por encima del 20%.	Segon, l'abstenció natural.		Els països de gran tradició democràtica tenen una abstenció de més del 20%.
[4.5] Los transeúntes, los enfermos, las personas de edad y los que permanecen al margen de cualquier manifestación de la vida pública constituyen un núcleo irreductible a la participación electoral.	<i>La implicació.</i>	Els impeditos per anar a votar són un percentatge que no es pot combatre.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

Comencem l'anàlisi per [4.1]:

"En el abstencionismo que mañana puede producirse en Cataluña y en el País Vasco confluyen varios factores de muy distinta naturaleza."

En l'oració [4.1] el diari admet que es pot produir abstencionisme i que seria causat per diversos factors. L'oració, aquí, és informativa i no s'aprecien implicacions o pressuposicions ideològiques destacables en ella.

Recordem [4.2]:

"En primera lugar, la incompetencia técnica del Ministerio del Interior, que ha sido irremediabilmente incapaz de actualizar y rectificar los errores del censo electoral a lo largo de los últimos tres años."

Un dels factors que el diari remarca, en primer terme, és la incompetència del Ministerio del Interior per no haver rectificat els errors del cens electoral en els darrers tres anys.

El diari és partidari de culpar al Ministerio de l'increment abstencionista per errors en el cens. L'argumentació s'ofereix en la tercera oració.

[4.3] diu:

"Algunos expertos del Instituto de Estadística sitúan en niveles cercanos al 15%, y en cualquier caso difícilmente inferiores al 10%, la artificial inflación de las listas de ciudadanos con derecho a voto, por errores materiales y duplicaciones domiciliarias, y en un porcentaje no despreciable las personas despojadas de ese mismo derecho por pereza individual o desajustes administrativos."

L'abstenció provocada pels errors del Ministerio, segons el diari, pot anar del 10 al 15 per cent —d'acord amb les consideracions de l'Instituto de Estadística—. Hi ha duplicacions domiciliàries i, en canvi, altres ciutadans que no estan censats. L'oració, també és informativa aquí.

Passem a [4.4]:

"También hay que tomar en consideración los índices de abstención natural, que en los países europeos de vieja tradición democrática se elevan generalmente —con excepción de Italia— por encima del 20%."

El diari assenyalava que existeix una abstenció que és "natural" i comuna als països europeus de tradició democràtica. Per tant, segons el raonament ofert, si l'abstenció en la votació estatutària s'eleva al 20 per cent estaríem davant d'una abstenció natural i per tant, es respondria al comportament electoral de països europeus de tradició democràtica.

Finalment, [4.5] diu:

"Los transeúntes, los enfermos, las personas de edad y los que permanecen al margen de cualquier manifestación de la vida pública constituyen un núcleo irreductible a la participación electoral."

Les persones impedides d'anar a votar —per qüestions de salut o edat— són un percentatge *irreductible* en la participació electoral. L'adjectiu atribuïble al sector que descriu s'entén com a percentatge d'abstenció assegurat i difícilment reduïble.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Pero a estas dos causas hay que añadir, tanto para Cataluña como para el País Vasco, una específicamente política, que nada tiene que ver con el abstencionismo activo preconizado por Herri Batasuna, el PSAN, la LCR o el MC, pero que se relaciona directamente con ese fenómeno de "huelga de votos caídos" que expresa el desencanto de algunos sectores ciudadanos ante las formas y los contenidos de la democracia consensuada instaurada por las cúpulas de los grandes partidos.	També hi ha una causa política que afavoreix l'abstenció. El vot abstencionista actiu demanat per HB, PSAN, LCR o MC.		
[5.2] Esta manifestación, de gran interés para los analistas y una de las claves más originales y significativas del proceso político español, no pueden apropiársela ni los nacionalistas radicales ni la izquierda extraparlamentaria, que, a falta de principios, ha transformado el	<i>Les implicacions.</i>	Els nacionalistes radicals i l'esquerra extraparlamentària no tenen principis. Els nacionalistes radicals i l'esquerra extraparlamentària han convertit l'oportunisme en la seva bandera.	L'abstencionisme no pot ser la bandera dels nacionalistes radicals ni l'esquerra extraparlamentària.

oportunismo en su bandera.			
[5.3] ¿Alguien se puede imaginar a los abstencionistas del desencanto vibrando de emoción patriótica ante un discurso de Telesforo Monzón, o apasionándose por las disquisiciones de los marxistas-leninistas del MC o de los trotskistas de LCR?		No és coherent que un abstencionista s'emocioni amb un discurs de Monzón o interessat per plantejaments leninistes o trotskistes.	
[5.4] Hace falta mucho fanatismo o mucha cara dura para llevar al molino del abstencionismo activo la pasividad desencantada de los que pasan de todo.	<i>La implicació.</i>	Els que defensen l'abstencionisme actiu són fanàtics o tenen la cara dura.	No és lícit l'abstencionisme actiu.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

Comencem l'anàlisi per [5.1]:

“Pero a estas dos causas hay que añadir, tanto para Cataluña como para el País Vasco, una específicamente política, que nada tiene que ver con el abstencionismo activo preconizado por Herri Batasuna, el PSAN, la LCR o el MC, pero que se relaciona directamente con ese fenómeno de “huelga de votos caídos” que expresa el desencanto de algunos sectores ciudadanos ante las formas y los contenidos de la democracia consensuada instaurada por las cúpulas de los grandes partidos.”

El diari diu que hi ha un factor polític que afecta als dos territoris i que no té res a veure amb l'abstencionisme actiu, que és el vot que demanen algunes formacions polítiques.

La basca Herri Batasuna i la catalana PSAN (Partit Socialista d'Alliberament Nacional), juntament amb els trotskistes LCR (Liga Comunista Revolucionaria) i els comunistes MC (Movimiento Comunista) —que tenen seccions territorials al País Basc i Catalunya—, són les formacions polítiques que postulen l'abstencionisme actiu.

Precisament, l'altre factor que indica el diari és el desencantament que viuen alguns ciutadans. Es tracta d'una asseveració sense argumentació.

[5.2] diu:

“Esta manifestación, de gran interés para los analistas y una de las claves más originales y significativas del proceso político español, no pueden apropiársela ni los nacionalistas radicales ni la izquierda extraparlamentaria, que, a falta de principios, ha transformado el oportunismo en su bandera.”

L'editorialista assegura que el factor de desencantament ha estat utilitzat pels nacionalistes radicals (HB i PSAN) i l'esquerra extraparlamentària (MC i LCR), quan no hauria de ser així.

Recordem [5.3]:

“¿Alguien se puede imaginar a los abstencionistas del desencanto vibrando de emoción patriótica ante un discurso de Telesforo Monzón, o apasionándose por las disquisiciones de los marxistas-leninistas del MC o de los trotskistas de LCR?”

L'argument de l'anterior oració continua en aquesta en format de pregunta retòrica: el desencantament no pot ser utilitzat pels nacionalistes radicals i l'esquerra extraparlamentària perquè precisament és un desencantament polític, i, segons la lògica del diari, els que opten per l'abstenció no tenen connexió amb els discursos comunistes o independentistes de les formacions que el defensen, de fet amb cap.

Finalment [5.4] diu:

“Hace falta mucho fanatismo o mucha cara dura para llevar al molino del abstencionismo activo la pasividad desencantada de los que pasan de todo.”

El diari conclou dient que el posicionament de les formacions independentistes respon a postures fanàtiques o bé de “mucha cara dura”.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] En el País Vasco hay que añadir a esos tres factores genéricos de abstencionismo —el técnico, el natural y el desencantado— otros dos específicos de la situación de aquel territorio.	El País Basc suma dos factors més.		El País Basc és diferent.
[6.2] En primer lugar, la inercia residual de la campaña abstencionista del PNV en el	Primer, la campanya residual del PNV.		

referèndum constitucional.			
[6.3] Los hechos han demostrado que la actitud del nacionalismo vasco moderado ante la convocatoria del 6 de diciembre no era ni tan cerrada ni tan rígida como algunos —entre otros, este mismo periódico— equivocadamente supusieron.	L'abstencionisme que demanava el PNV en el referèndum constitucional no era ni rígida ni tancada.	L'abstencionisme del PNV era flexible.	El PNV és el nacionalisme basc moderat.
[6.4] Su decisión de acatar una Constitución a la que no votaron se ha prolongado en su positiva y constructiva actitud frente al Estatuto de Guernica.	<i>Les implicacions.</i>	El PNV va decidir acatar la CE que no van votar. La decisió del PNV li és positiva davant l'Estatut.	El PNV ha estat estratègia en el postulat abstencionista davant la CE.
[6.5] Lo que, dicho sea de paso, abre un cierto margen de esperanza para creer que algunos de los grupos que forman Herri Batasuna pudieran cambiar de actitud frente a las instituciones de autogobierno.	<i>La pressuposició.</i>	Pot ser que HB pugui canviar d'actitud davant les institucions d'autogovern.	HB hauria de canviar d'actitud.
[6.6] En cualquier caso, la campaña abstencionista del PNV ante la Constitución, por justificable que fuera dentro de sus presupuestos, está demasiado cercana en el tiempo como para que su efectos sobre el electorado nacionalista se hayan disipado completamente.	La campanya a favor de l'abstenció a la CE del PNV està propera a la consulta estatutària.	L'electorat pot seguir votant l'abstenció per inèrcia.	L'electorat nacionalista del PNV no sap el posicionament del seu partit davant l'Estatut.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

A continuació passem a analitzar les oracions del sisè paràgraf:

Iniciem l'anàlisi amb [6.1]:

“En el País Vasco hay que añadir a esos tres factores genéricos de abstencionismo —el técnico, el natural y el desencantado— otros dos específicos de la situación de aquel territorio.”

L'editorialista adverteix que al País Basc hi ha dos elements més que són "específicos de la situación de aquel territorio" que contribueix a fer pujar l'abstenció.

A l'oració [6.2] s'expressa el primer element:

"En primer lugar, la inercia residual de la campaña abstencionista del PNV en el referéndum constitucional."

El vot abstencionista que el PNV va demanar al seu electorat en el referèndum constitucional, és un element que podria incrementar l'abstenció en el referèndum estatutari —tot i que el PNV postula pel vot afirmatiu—.

Recordem [6.3]:

"Los hechos han demostrado que la actitud del nacionalismo vasco moderado ante la convocatoria del 6 de diciembre no era ni tan cerrada ni tan rígida como algunos —entre otros, este mismo periódico— equivocadamente supusieron."

En l'oració, el diari ofereix la continuació a la proposició iniciada en [6.2] —sobre la influència que pot tenir en l'abstenció el posicionament polític del PNV davant el referèndum de la Constitució Espanyola—. En aquest cas, reconeix que el diari va cometre l'error de creure que la postura del PNV davant la CE era tancada i rígida per demanar l'abstenció en la consulta.

El nacionalisme que practica el PNV és descrit pel diari com a *moderat* i diferenciat del nacionalisme radical que atribuïa, en oracions anteriors, a HB. Una de les idees claus per entendre la diferència entre la moderació i el radicalisme del nacionalisme basc, segons el diari, depèn de la seva postura favorable a la independència. HB defensa la independència del poble basc; mentre que el PNV defensa el reconeixement que mereix la singularitat del poble basc dins l'Estat espanyol que mai ha negat.

[6.4] diu:

"Su decisión de acatar una Constitución a la que no votaron se ha prolongado en su positiva y constructiva actitud frente al Estatuto de Guernica."

Un altre argument per titllar de moderat el PNV és que ha decidit acatar la Constitució, tot i que no la va votar. El diari aquí ofereix una lectura interessant: el posicionament del PNV va afavorir positivament l'Estatut.

El PNV no demanava en el referèndum constitucional un vot negatiu, sinó que mobilitzava l'abstenció en considerar que hi havia elements que no s'havien resolt —com va ser el debatut tractament que havien de rebre els territoris històrics dins la conformació de l'Estat—. La postura no era contrària, sinó abstencionista. La moderació del partit nacionalista ha estat observada pel diari com una qüestió que ha afavorit la redacció i la negociació amb el text estatutari.

Passem a [6.5]:

“Lo que, dicho sea de paso, abre un cierto margen de esperanza para creer que algunos de los grupos que forman Herri Batasuna pudieran cambiar de actitud frente a las instituciones de autogobierno.”

El posicionament ideològic que prengué el PNV davant la CE i que adopta ara amb l'Estatut és un element esperançador pel diari, que considera que HB pugui acabar canviant la seva postura abstencionista per una favorable a l'autogovern.

Finalment [6.6] diu:

“En cualquier caso, la campaña abstencionista del PNV ante la Constitución, por justificable que fuera dentro de sus presupuestos, está demasiado cercana en el tiempo como para que su efectos sobre el electorado nacionalista se hayan disipado completamente.”

Pel diari, la campanya abstencionista que el PNV va fer per la Constitució és massa propera en el temps i creu que el seu electorat pot acabar, per inèrcia, apostant per l'abstenció.

Resulta un argument un tant exagerat i negatiu el que l'editorialista dedica als votants i seguidors del PNV. La formació nacionalista va fer campanya a favor de l'Estatut, per tant, els seus militants i seguidors estaven assabentats del posicionament polític que prenia el partit davant un nou escenari, l'estatutari en aquest cas.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] Y, en segundo lugar, está el clima de amedrentamiento —lo que acertadamente Santiago Carrillo ha llamado “el pucherazo del miedo”— creado por las acciones armadas de ETA y las agresiones físicas y verbales de algunos militantes de Herri Batasuna.	Segon, el País Basc viu un clima de por creat per ETA i les agressions físiques i verbals d'alguns militants d'HB.	Alguns militants d'HB són violents.	
[7.2] Los delincuentes que asesinan sin contemplaciones y los admiradores del Superman etarra, que aplauden sus crímenes y no tienen ni una palabra de compasión para las víctimas, han manipulado como principal recurso para predicar la abstención, a falta de argumentos racionales y de alternativas políticas, la mezcla de amedrentar a los votantes y de presentar la aprobación mayoritaria del Estatuto como su propia sentencia de muerte.	<i>Les implicacions.</i>	ETA i els seus admiradors han predicat l'abstenció. ETA i els seus admiradors no tenen arguments racionals i d'alternatives polítiques.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

Iniciem l'anàlisi per [7.1]:

“Y, en segundo lugar, está el clima de amedrentamiento —lo que acertadamente Santiago Carrillo ha llamado “el pucherazo del miedo”— creado por las acciones armadas de ETA y las agresiones físicas y verbales de algunos militantes de Herri Batasuna.”

El segon element que possibilitaria fer créixer l'abstenció en el País Basc és l'existència de la por per les accions d'ETA. Però no només per l'organització, el diari també apunta a les “agresiones físicas y verbales” que cometen alguns militants d'HB.

Pressuposa el diari que HB i ETA són el mateix a l'aspirar a la independència i a justificar la seva consecució a través d'accions contràries a l'activitat democràtica —entengui's, accions terroristes—.

[7.2] diu:

“Los delincuentes que asesinan sin contemplaciones y los admiradores del Superman etarra, que aplauden sus crímenes y no tienen ni una palabra de compasión para las víctimas, han manipulado como principal recurso para predicar la abstención, a falta de argumentos racionales y de alternativas políticas, la mezcolanza de amedrentar a los votantes y de presentar la aprobación mayoritaria del Estatuto como su propia sentencia de muerte.”

ETA és definida pel diari com “los delincuentes que asesinan sin contemplaciones”, HB i els seus militants són “los admiradores del Superman etarra, que aplauden sus crímenes”. D'ells es diu, en concret d'HB, que no té arguments racionals ni alternatives polítiques.

Tant ETA com HB, en aquest cas, queden demonitzades i deslegitimades pel diari.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] Votar mañana, y votar afirmativamente, es la única salida practicable para la situación en el País Vasco y la confirmación de que la autonomía de Cataluña ha sido ganada gracias a la tenacidad, a la inteligencia y a la valentía ciudadana de los catalanes.	L'Estatut és la sortida per la situació en el País Basc. L'Estatut és la confirmació que Catalunya ha guanyat l'autonomia per tenaç, intel·ligent i valent.	L'Estatut és la solució a la violència al País Basc.	S'ha de votar i votar 'sí'.
[8.2] Votar negativamente es un gesto que va a permitir a los nostálgicos del anterior régimen y a los auténticos artífices de los movimientos separatistas contar sus efectivos en esos territorios.	<i>La implicació.</i>	Votar en contra és afavorir el franquisme i els separatistes.	Els independentistes no són desitjables.
[8.3] Abstenerse, sin estar a favor de las opciones independentistas radicales en Cataluña y	L'abstenció passiva és frívol i de covards.		

en el País Vasco y del terrorismo en Euskadi, es un acto de frivolidad o de cobardía.			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [8]

Comencem l'anàlisi per [8.1]:

“Votar mañana, y votar afirmativamente, es la única salida practicable para la situación en el País Vasco y la confirmación de que la autonomía de Cataluña ha sido ganada gracias a la tenacidad, a la inteligencia y a la valentia ciudadana de los catalanes.”

El diari anima a participar i a fer-ho amb l'emissió del vot a favor dels estatuts. Per una banda, l'afirmació de l'Estatut de Gernika, segons el diari, seria “la única” sortida per resoldre la situació del País Basc. Del text col·legim que el diari es refereix a la situació de violència i coacció de la què ha fet esment en oracions anteriors.

Per una altra, l'afirmació de l'Estatut de Sau, segons el rotatiu, és per aconseguir l'autonomia que tant han reclamat —amb tenacitat, intel·ligència i valentia— els catalans.

[8.2] deia:

“Votar negativamente es un gesto que va a permitir a los nostálgicos del anterior régimen y a los auténticos artífices de los movimientos separatistas contar sus efectivos en esos territorios.”

Votar en contra, segons el diari, és donar espai i recolzament als franquistes —l'extrema dreta d'Alianza Popular— i als independentistes.

El diari desaprova tant la postura negativa als estatuts com a les formacions que mobilitzen el “no”.

Finalment, [8.3] diu:

“Abstenerse, sin estar a favor de las opciones independentistas radicales en Cataluña y en el País Vasco y del terrorismo en Euskadi, es un acto de frivolidad o de cobardía.”

La darrera oració va, novament, dedicada a l'abstenció. Segons *El País*, i utilitzant argumentacions ja presentades al llarg de l'editorial, no votar sense estar a favor

de les opcions independentistes radicals i del terrorisme és frívol i covard. Però alhora criminalitza els que es posicionen propers a aquests postulats.

El diari exagera i tergiversa quan condiona l'abstenció amb els posicionaments independentistes (d'HB, PSAN, LCR i MC) i al terrorisme (d'ETA).

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en l'editorial giren al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) Els estatuts de Sau i de Gernika ja han estat aprovats per la resta d'espanyols a través dels representants a les Corts.
- (2) La violència que es viu al País Basc se solucionaria amb l'aprovació de l'Estatut.
- (3) L'abstencionisme actiu és reprobable.

Els actors dels què parla el diari són:

- (a) Els d'ultradreta i ultraesquerra
- (b) El nacionalisme radical, el terrorisme i l'esquerra extraparlamentària
- (c) El nacionalisme moderat
- (d) El Ministerio de Interior

Es comenta, a continuació, el bloc de temes que apareixen en l'editorial que s'ha analitzat:

- (1) El diari discuteix sobre el fet que els Estatuts ja han estat corroborats per la resta dels espanyols —a través dels representants a les Corts— per declinar els posicionaments en contra que emeten les formacions d'ultradreta i d'ultraesquerra. ([1.2] i [1.3])
- (2) La violència que es viu al País Basc se solucionaria amb l'aprovació de l'Estatut ([8.1]). L'editorialista incideix en la necessitat de votar a favor del text basc per ser l' "única salida practicable". Considera que les accions armades d'ETA i l'acceptació d'aquestes per part HB poden fer pujar l'abstenció, per por, al País Basc. ([7.1] i [7.2])

- (3) L'abstencionisme actiu és reprovable ([8.3]) perquè situaria el votant basc a prop d'ETA i el votant català proper a opcions independentistes radicals, que són desprestigiades pel diari.

Pel que fa als actors:

- (a) Els d'ultradreta i ultraesquerra són deslegitimats pel diari a l'intentar minimitzar els principis de la democràcia representativa quan assegurin que els Estatuts han de ser aprovats per la resta dels ciutadans espanyols. ([1.3])
- (b) El factor polític que el diari situa tant a Catalunya com al País Basc és l'existència de formacions polítiques que demanen l'abstencionisme actiu als seus militants i simpatitzants. Les formacions són HB, PSAN, LCR i MC. Són deslegitimades per ser considerades opcions polítiques radicals, a l'estar situades properes a les accions rebutjables d'ETA i l'independentisme, i per ser partits sense representació parlamentària. Pel diari la defensa que els col·lectius radicals fan de l'abstencionisme és incoherent i oportunista ([5.3] i [5.4]).
- (c) El nacionalisme moderat queda representat per les sigles del PNV. El partit nacionalista és considerat moderat per no estar vinculat a demandes sobiranistes i per no posicionar-se proper a ETA. El diari és favorable al PNV per acatar la CE malgrat no haver-la votat ([6.3] i [6.4]).
- (d) El Ministerio de Interior és l'única font referencial del govern central i queda desprestigiat per incompetent. El diari deslegitima el Ministeri per no haver estat capaç en tres anys de solucionar els errors del cens que, segons diu, pot fer que l'abstencionisme s'incrementi d'un 10 a un 15 per cent. ([4.2])

En resum, el periòdic emfatitza clarament el que considera un error per part de les formacions nacionalistes radicals i de l'esquerra extraparlamentària. *El País* mitiga la responsabilitat que el PNV va tenir en el foment de l'abstencionisme per la votació de la CE i defensa l'Estatut català i basc com a mètodes per aconseguir el reconeixement singular que mereixen els dos territoris i per acabar, en el cas basc, amb la violència d'ETA.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

El País defensa la democràcia representativa i assegura que els ciutadans espanyols ja han aprovat els textos a través del beneplàcit emès pels seus representants a les Corts espanyoles. El rotatiu és favorable a la unitat estatal, rebutja la possibilitat de sobiranes complementàries o compartides amb l'espanyola. Catalunya i el País Basc mereixen, segons el diari, l'Estatut per defensar les seves singularitats dins l'Estat espanyol.

[2.1] "Desde estas columnas hemos defendido la necesidad histórica y política de la autonomía de Cataluña y del País Vasco y hemos señalado la congruencia de los estatutos de Sau y de Guernica como vía para alcanzar ese objetivo."

El diari s'oposa als moviments independentistes. Per *El País*, el conflicte que planteja el País Basc o Catalunya se centra en l'assumpció de la plena sobirania espanyola. És defensor de la unitat. Els que votin, finalment, "no" a l'Estatut, segons el diari, es troben més propers als franquistes i independentistes, que són rebutjats pel diari.

[8.2] "Votar negativamente es un gesto que va a permitir a los nostálgicos del anterior régimen y a los auténticos artífices de los movimientos separatistas contar sus efectivos en esos territorios."

L'abstenció queda deslegitimada pel diari. Considera que les formacions polítiques que defensen la postura, que són els nacionalistes radicals i l'esquerra extraparlamentària, no tenen principis i opten per l'abstenció de manera oportunista, quan, en realitat, haurien de demanar el vot negatiu —que no fan perquè, segons el diari, no tindria gaire repercussió, en comparació amb el percentatge d'abstenció on s'hi sumen altres factors que els hi són favorables—. Per *El País*, els votants que optin per l'abstenció, sense ser independentista, són frívols i covards:

[8.3] "Abstenerse, sin estar a favor de las opciones independentistas radicales en Cataluña y en el País Vasco y del terrorismo en Euskadi, es un acto de frivolidad o de cobardía."

L'única opció de vot que el diari defensa, promou i reconeix com a convenient és el vot afirmatiu:

[8.1] "Votar mañana, y votar afirmativamente, es la única salida practicable para la situación en el País Vasco y la confirmación de que la autonomía de Cataluña ha sido ganada gracias a la tenacidad, a la inteligencia y a la valentía ciudadana de los catalanes."

7.3.2. La columna d'opinió d'Antonio Senillosa "Después" (31/12/78)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: Después

[1]

[1.1] Ignoro cuándo se conocerán los resultados del referéndum sobre la Constitución que va a tener lugar el próximo miércoles, día 6. [1.2] La computadoras del señor Martín Villa tendrán la última palabra, aunque, imagino, esta vez serán más rápidas en emitir su veredicto de lo que lo fueron en las elecciones del 15 de junio del 77, en las que tardaron hasta el infinito en aclarar los resultados e incluso aún hoy se ignoran ciertos datos, que han quedado en una apacible penumbra.

[2]

[2.1] Pero, en fin, vamos a suponer que el día siguiente de la consulta tenemos ya los resultados, que no es previsible arrojen grandes sorpresas: el porcentaje de los votos afirmativos será alto, y el de los negativos, bajo. [2.2] Pienso que el número de las abstenciones se elevará más de lo que piensan los gobernantes y que, en conjunto, el triunfalismo de las centrales sindicales, los partidos políticos parlamentarios y el Gobierno irá decreciendo a medida que vayan pasando las horas, pues ese consenso tan amado —herencia de la unanimidad franquista— no existiría en la calle, en la España real, en la misma proporción que existe en el Parlamento, es decir, en la España oficial. [2.3] ¿Podrán considerarse representativas unas Cortes en las que han votado a favor de la Constitución el 94,3% de los parlamentarios, en contra tan sólo el 1,9% y se han abstenido únicamente el 3,7%, si los ciudadanos de a pie deciden votar de manera distinta a como lo han hecho quienes les representan?

[3]

[3.1] Me temo que no. [3.2] Y para decirlo francamente, me alegraré mucho de que sea así. Voy a explicarme, sin entrar en un análisis de la Constitución que, aunque me parece larga, ambigua en algunos temas importantes y mal escrita, es aceptable en su conjunto, lo que no impide que me dé con un canto en los dientes de alegría por no tener responsabilidad alguna en su elaboración. [3.3] Bien. [3.4] Es seguramente aceptable, porque estas Cortes son incapaces de presentar otra mejor, porque sería horrible volver a comenzar de nuevo la lenta elaboración y porque España debe tener una Constitución que elimine las anteriores leyes franquistas.

[4]

[4.1] Mitterrand ha escrito hace poco que el grado de democracia de un país se nota en la utilización de medios audiovisuales que controla el Poder. [4.2] ¿Será preciso hablar de la fastidiosa insistencia de Televisión Española? [4.3] En algunos momentos uno espera y hasta desea, fatigado por el bombardeo incesante de propaganda, que sea contraproducente tanto lavado de cerebro, ese intento de "comernos el coco" para obtener también aquí el consenso, esa anhelada abrumadora mayoría que el Gobierno intentará, naturalmente, capitalizar a su favor, aunque es de suponer que los partidos de izquierda no se conformarán con las migajas del festín. [4.4] Claro es que la autoridad de quienes se presentaron a él cuando les convenía quedará más resquebrajada si protestan del manejo televisivo cuando éste no les convenga. [4.5] Porque lo cierto es que ahora se han beneficiado hasta el máximo de él, sin preocuparse de los atropellos sufridos por otros.

[5]

[5.1] Descontado, pues, el rechazo de la Constitución gracias en gran parte a los infinitos resortes de que dispone el Poder para inclinar el voto a su favor con la ayuda, esta vez, de toda la Oposición parlamentaria, a mí me parecería saludable que el número de votos negativos y de abstenciones fuera elevado. [5.2] Ello evitaría el ensoberbecimiento del Gobierno e indicaría que el panorama electoral ha variado desde las elecciones del 15 de junio de 1977 con sus votos de aluvión, y nos demostraría una vez más que el país no es feliz con la actual política. [5.3] Si se me permitiera insertar aquí una frase tal vez algo simplificadora, diría que don Adolfo Suárez adivinó lo que nuestro pueblo no quería, pero no supo comprender lo que quería. [5.4] Las listas de UCD para Cataluña, confeccionadas en Madrid con la ayuda del gobernador civil de Barcelona, fueron un ejemplo —repetido en innumerables lugares— de soberbia, de ignorancia y de desprecio a las más elementales normas de la lógica y la ética políticas.

[6]

[6.1] Pero ya está, pues, prácticamente aprobada la Constitución que entrará en vigor dentro de pocas horas. [6.2] Y ahora viene lo que a mí me parece grave. [6.3] Porque se ha intoxicado al país con una propaganda excesiva haciéndole creer que su voto afirmativo iba a ser un remedio para todos sus males. [6.4] Y el país va a sentirse una vez más decepcionado, manipulado y engañado. [6.5] Aquí reside la gravedad del asunto. [6.6] Los grandes problemas que nos aquejan: el deterioro del orden público, la situación en el País Vasco, la recesión económica, el paro, la escalada de la violencia, la inseguridad en las personas y en las cosas, la falta de una ilusión colectiva. [6.7] ¿Acaso serán solucionados por arte de birlibirloque al ser aprobada la Constitución?

[7]

[7.1] No. [7.2] Es previsible suponer que todo seguirá tristemente igual. [7.3] Los pueblos necesitan para sobrevivir ideas brillantes, sugestivas, imaginativas, capaces de hacerles vibrar. [7.4] Pero en lugar de hacernos ciudadanos de una patria nos están convirtiendo en miembros de una empresa, en vez de una bandera, un ideal o un símbolo nos ofrecen tan sólo un balance que, para colmo de desdichas, es un pésimo balance: las pérdidas empresariales en 1978 han llegado a 500.000 millones de pesetas. [7.5] Parte de nuestra economía está ya necrosada, y el empobrecimiento de un país industrial, la penuria de recursos, y la mala administración tren consigo, inevitablemente, un régimen de fuerza.

[8]

[8.1] Parece que en lugar de encontrar soluciones claras a los problemas que padecemos les preocupa más a quienes nos gobiernan ofrecer un perfil democrático que es, para colmo, más que dudoso. [8.2] Se trata ahora de capitalizar a su favor un voto que en el País Vasco —y tal vez en Cataluña, aunque en muchísimo menor grado—, no será, imagino, tan masivo a favor del sí. [8.3] Poco importa que la Constitución que va a aprobarse sea incompatible con algún artículo del Estatuto de Cataluña —y pienso ya en el 1º y en el 15º—. [8.4] Es igual. [8.5] El caso es ir tapando agujeros, como si los fenómenos complejos pudieran ser comprendidos y solucionados convirtiéndolos en elementos simples. [8.6] El todo es algo más que la suma de las partes.

[9]

[9.1] Digámoslo claramente. [9.2] Aprobada la Constitución, el proyecto de Estatuto redactado en Sau no será admitido en su forma actual y se considerará anticonstitucional. [9.3] No fomentemos, pues, una vez más unas esperanzas que no van a convertirse en realidades, no repartamos promesas que sabemos no se cumplirán. [9.4] Ni infundamos, a otros, temores inútiles.

[10]

[10.1] "Cuando Alejandro abandonó la Macedonia, dejó el poder a Antipater y distribuyó todos sus bienes entre sus amigos. [10.2] Entonces Perdicas le preguntó: "¿Y qué te reservas para ti?" [10.3] "La esperanza", respondió Alejandro. [10.4] Y se fue para conquistar Asia."

[11]

[11.1] Pero aquí nadie es, ¡ay!, Alejandro, ni nadie abandona el poder o distribuye sus cosas para partir a Asia alguna que deba conquistarse. [11.2] Estábamos hablando tan sólo de algo más modesto: de una farragosa Constitución que, como el queso de gruyere, está llena de agujeros. [11.3] A pesar de todo, que llegue en buena hora, pues, la deseada Constitución. [11.4] Pero sepamos que las cosas que nos preocupan no van a cambiar por sí mismas con su aprobación. [11.5] Que somos nosotros los únicos y verdaderos responsables de nuestro futuro.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Después	<i>Ídem al títol.</i>		

La lectura independent del titular ens fa denotar que l'autor emfatitza una etapa que és posterior a un moment que és considerat un punt d'inflexió o, si més no, un punt important. Necessitem conèixer i analitzar el cos de l'article per acabar de contextualitzar el titular, exercici que fem a continuació.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració i paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Ignoro cuándo se conocerán los resultados del referéndum sobre la Constitución que va a tener lugar el próximo miércoles, día 6.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[1.2] La computadoras del señor Martín Villa tendrán la última palabra, aunque, imagino, esta vez serán más rápidas en emitir su veredicto de lo que lo fueren en las elecciones del 15 de junio del 77, en las que tardaron hasta el infinito en aclarar los resultados e incluso aún hoy se ignoran ciertos datos, que han quedado en una apacible penumbra.	S'espera que el resultat se sàpiguen abans del que es va trigar en conèixer-se el de les eleccions del 77.		Els resultats de les eleccions del 15 de juny van trigar molt a conèixer-se.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

Iniciem l'anàlisi del paràgraf amb [1.1] on l'articulista, Antonio Senillosa, expressa el seus dubtes per conèixer els resultats de la consulta popular de la CE.

En la segona oració, la [1.2], l'autor expressa la raó dels seus dubtes. El recompte de vots en les eleccions del 15 de juny de 1977 va trigar molt de temps i fins i tot, més d'un any després, assegura sense proves, que les dades encara s'ignoren completament.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Pero, en fin, vamos a suponer que el día siguiente de la consulta tenemos ya los resultados, que no es previsible arrojen grandes sorpresas: el porcentaje de los votos afirmativos será alto, y el de los negativos, bajo.	Els resultats no sorprendran ningú. Guanyarà el vot afirmatiu, els vots negatius seran baixos.	Espanya vota sí a la CE.	
[2.2] Pienso que el número de las abstenciones se elevará más de lo que piensan los gobernantes y que, en conjunto, el triunfalismo de las centrales sindicales, los partidos políticos parlamentarios y el Gobierno irá decreciendo a medida que vayan pasando las horas, pues ese consenso tan amado —herencia de la unanimidad franquista— no existiría en la calle, en la España real, en la misma proporción que existe en el Parlamento, es decir, en la España oficial.	Les abstencions seran més elevades del que pensen els governants.	La unanimitat política —herència del franquisme— no existeix al carrer.	El govern no coneix la societat espanyola.
[2.3] ¿Podrán considerarse representativas unas Cortes en las que han votado a favor de la Constitución el 94,3% de los parlamentarios, en contra tan sólo el	Les Corts no seran representatives si els ciutadans voten diferent al que ho han fet els seus representants.		Si el vot afirmatiu no guanya, les Corts no són representatives.

1,9% y se han abstenido únicamente el 3,7%, si los ciudadanos de a pie deciden votar de manera distinta a como lo han hecho quienes les representan?			
--	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

A [2.1], Antonio Senillosa assegura que els resultats de la consulta no sorprendran ningú i augura un percentatge alt de vots positius i baix de negatius.

Pel que fa a les abstencions, a [2.2] diu:

“Pienso que el número de las abstenciones se elevará más de lo que piensan los gobernantes y que, en conjunto, el triunfalismo de las centrales sindicales, los partidos políticos parlamentarios y el Gobierno irá decreciendo a medida que vayan pasando las horas, pues ese consenso tan amado —herencia de la unanimidad franquista— no existiría en la calle, en la España real, en la misma proporción que existe en el Parlamento, es decir, en la España oficial.”

Per l'autor, les abstencions seran la sorpresa de la consulta (“se elevará más de lo que piensan los gobernantes”), serà un resultat diferent al que espera el Govern central i també els sindicats i partits parlamentaris. La raó per la qual l'abstenció serà la gran sorpresa de la jornada, per l'autor, és que la societat espanyola no és tan homogènia com els polítics pensen, arrossegats per l' “herencia de la uniformidad franquista”.

De la literalitat del text es pressuposa que els governants no coneixen veritablement la societat espanyola, sobre la què governen.

Finalment, a [2.3], l'autor, mitjançant la formulació d'una pregunta retòrica avança que les Corts perdrien legitimitat —representativitat, en paraules exactes de l'autor— si els vots de la consulta decidissin un resultat diferent al que han conclòs les Corts (majoria de vots afirmatius —94,3%—, vots negatius residuals —1,9%— i una abstenció notablement superior als negatius però insignificant —3,7%—).

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] Me temo que no.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[3.2] Y para decirlo francamente, me alegraré mucho de que sea así. Voy a explicarme, sin entrar en un análisis de la Constitución que, aunque me parece larga, ambigua en algunos temas importantes y mal escrita, es aceptable en su conjunto, lo que no impide que me dé con un canto en los dientes de alegría por no tener responsabilidad alguna en su elaboración.	<i>Les implicacions.</i>	<p>És preferible que els resultats electorals no siguin coincidents amb els de les Corts.</p> <p>La CE és llarga, ambigua i està mal escrita.</p> <p>La CE és acceptable en conjunt.</p>	
[3.3] Bien.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[3.4] Es seguramente aceptable, porque estas Cortes son incapaces de presentar otra mejor, porque sería horrible volver a comenzar de nuevo la lenta elaboración y porque España debe tener una Constitución que elimine las anteriores leyes franquistas.	<i>Les implicacions.</i>	<p>La CE és acceptable perquè les Corts no són capaces de fer res millor.</p> <p>La CE ha de tenir una CE que elimini les lleis franquistes.</p>	<p>Les Corts espanyoles són incompetents.</p> <p>Les lleis franquistes s'han d'eliminar.</p>

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

A l'oració [3.1], l'autor respon a la pregunta retòrica formulada a [2.3] —sobre si són o no representatives les Corts si els resultats electorals donessin una resposta diferent—. Assegura que no serien representatives. Es tracta d'una resposta innecessària, ja que la pregunta, en relació al context que dibuixa l'article, és retòrica i porta implícita, doncs, la postura de l'emissor.

Recordem [3.2]:

“Y para decirlo francamente, me alegraré mucho de que sea así. Voy a explicarme, sin entrar en un análisis de la Constitución que, aunque me parece larga, ambigua en algunos temas importantes y mal escrita, es aceptable en su conjunto, lo que no impide que me dé con un canto en los dientes de alegría por no tener responsabilidad alguna en su elaboración.”

L'autor expressa de manera molt directa el seu desig en la consulta electoral que està a punt de celebrar-se: que els resultats siguin diferents als oferts per les Corts.

Senillosa avança que vol argumentar la seva opinió, però abans remarca que malgrat que la CE és llarga, ambigua i està mal escrita, la troba "acceptable en su conjunto".

L'adverbi "bien" constitueix l'oració [3.3]. Aquí funciona com a emfatitzador del que s'acaba de dir i de pausa al raonament que segueix a [3.4], que recordem:

"Es seguramente aceptable, porque estas Cortes son incapaces de presentar otra mejor, porque sería horrible volver a comenzar de nuevo la lenta elaboración y porque España debe tener una Constitución que elimine las anteriores leyes franquistas."

Deslegitima els representants de les Corts perquè, assegura, són incapaces de fer una millor Constitució i per això la troba acceptable. Per sobre de tot, Espanya necessita una Constitució, independentment com estigui escrita, perquè —argumenta— la CE simbolitza l'eliminació de les lleis franquistes.

És remarcable que l'autor utilitzi com a subjecte de l'oració les Corts. L'ús d'aquest substantiu genèric determina una desresponsabilització a l'acció mateixa, ja que les Corts no són incapaces de fer una millor o pitjor Constitució sinó els representants polítics que hi són a les Corts.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Mitterrand ha escrito hace poco que el grado de democracia de un país se nota en la utilización de medios audiovisuales que controla el Poder.	<i>La pressuposició.</i>	No hi ha democràcia a Espanya.	TVE és un instrument del Poder.
[4.2] ¿Será preciso hablar de la fastidiosa insistencia de Televisión Española?	<i>La implicació.</i>	TVE ha insistit molt en la campanya de la CE.	
[4.3] En algunos momentos uno espera y hasta desea, fatigado por el bombardeo incesante de propaganda, que sea contraproducente tanto	<i>Les implicacions.</i>	TVE ha bombardejat amb propaganda. El bombardeig propagandístic de TVE era per obtenir el consens.	TVE no ha de fer tanta propaganda.

lavado de cerebro, ese intento de "comernos el coco" para obtener también aquí el consenso, esa anhelada abrumadora mayoría que el Gobierno intentará, naturalmente, capitalizar a su favor, aunque es de suponer que los partidos de izquierda no se conformarán con las migajas del festín.			
[4.4] Claro es que la autoridad de quienes se presentaron a él cuando les convenía quedará más resquebrajada si protestan del manejo televisivo cuando éste no les convenga.	Els partits d'esquerra no poden queixar-se del govern.		
[4.5] Porque lo cierto es que ahora se han beneficiado hasta el máximo de él, sin preocuparse de los atropellos sufridos por otros.	Els partits d'esquerra s'han beneficiat del poder.		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

[4.1] diu:

"Mitterrand ha escrito hace poco que el grado de democracia de un país se nota en la utilización de medios audiovisuales que controla el Poder."

L'autor cita al socialista francès, François Mitterrand, com a font legitimada per assegurar que la democràcia d'un país es mesura amb l'ús dels mitjans audiovisuals que controla el Poder.

És una crítica que l'autor fa a la postura que ha pres el govern espanyol a l'hora d'utilitzar els mitjans que ha tingut al seu abast per emetre propaganda electoral a favor del 'sí'.

De nou, una pregunta retòrica, a [4.2], implica que TVE ha influït en la campanya de la CE.

[4.3] diu:

"En algunos momentos uno espera y hasta desea, fatigado por el bombardeo incesante de propaganda, que sea contraproducente tanto lavado de cerebro, ese intento de "comernos el coco" para obtener también aquí el consenso, esa anhelada abrumadora mayoría que el Gobierno intentará, naturalmente, capitalizar a su favor, aunque es de suponer que los partidos de izquierda no se conformarán con las migajas del festín."

L'autor titlla de "bombardeo incesante" la propaganda electoral que el govern ha llançat a través de TVE. Senillosa es considera "fatigado" pel bombardeig propagandístic al qual també atribueix les següents qualitats: "lavado de cerebro" o "intento de comernos el coco".

Segons Senillosa, l'acció incessant que ha fet el govern ha estat per aconseguir el consens de la societat per aprovar la CE. L'autor considera reprovable tal acció i recrimina al govern que hagi instrumentalitzat els mitjans públics per a tal acció.

D'acord amb el text, el Govern utilitzarà la seva majoria al seu favor i assegura que els partits d'esquerra no es conformarien amb les engrunes del que el partit del govern Suárez deixés.

L'oració [4.4] diu:

"Claro es que la autoridad de quienes se presentaron a él cuando les convenía quedará más resquebrajada si protestan del manejo televisivo cuando éste no les convenga."

L'autor adverteix als partits d'esquerra que la seva autoritat queda minvada quan s'aprofiten del poder quan li és favorable i el critiquen quan no els convingui.

Finalment, l'oració [5.5] diu:

"Porque lo cierto es que ahora se han beneficiado hasta el máximo de él, sin preocuparse de los atropellos sufridos por otros."

S'assegura que els partits d'esquerra han actuat malament al beneficiar-se del poder en el moment que els hi convenia, despreocupant-se de les conseqüències.

L'autor assegura que s'han comès "atropellos" i que els partits d'esquerra no els han denunciat. Es col·legeix, doncs, que l'esquerra no ha estat a l'alçada del que s'esperava d'uns partits d'oposició.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Descontado, pues, el rechazo de la Constitución gracias en gran parte a los infinitos resortes de que dispone el Poder para inclinar el voto a su favor con la ayuda, esta vez, de toda la Oposición parlamentaria, a mí me parecería saludable que el número de votos negativos y de abstenciones fuera elevado.	No hi haurà rebuig a la CE.	És saludable que el nombre de vots negatius i abstencions sigui elevat.	TVE s'ha encarregat que no hi hagi rebuig a la CE.
[5.2] Ello evitaría el ensoberbecimiento del Gobierno e indicaría que el panorama electoral ha variado desde las elecciones del 15 de junio de 1977 con sus votos de aluvión, y nos demostraría una vez más que el país no es feliz con la actual política.	<i>Les implicacions.</i>	Si els vots negatius i abstencions és elevat evitaria la vanitat del govern. Indicaria, també, que hi ha altres interessos electorals. Indicaria que el país no és feliç amb l'actual política.	El govern és vanitos. El país no és feliç amb l'actual política del govern de Suárez.
[5.3] Si se me permitiera insertar aquí una frase tal vez algo simplificadora, diría que don Adolfo Suárez adivinó lo que nuestro pueblo no quería, pero no supo comprender lo que quería.	<i>Les implicacions.</i>	Adolfo Suárez no ha sabut comprendre què vol el poble. Suárez ha sabut comprendre que no volia el poble.	Suárez va acabar amb el franquisme que no volia Espanya.
[5.4] Las listas de UCD para Cataluña, confeccionadas en Madrid con la ayuda del gobernador civil de Barcelona, fueron un ejemplo —repetido en innumerables lugares— de soberbia, de ignorancia y de desprecio a las más elementales normas de la lógica y la ética políticas.	Les llistes d'UCD a Catalunya són un exemple de supèrbia, ignorància i menyspreu.	Suárez no té lògica ni ètica política per presentar una llista d'UCD a Catalunya.	La UCD no havia de presentar llistes a Catalunya.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

Iniciem l'anàlisi a [5.1]:

“Descontado, pues, el rechazo de la Constitución gracias en gran parte a los infinitos resortes de que dispone el Poder para

inclinan el voto a su favor con la ayuda, esta vez, de toda la Oposición parlamentaria, a mí me parecería saludable que el número de votos negativos y de abstenciones fuera elevado.”

Per l'articulista, el rebuig a la CE està descartat. Segons el seu raonament, el Poder (que és el Govern central) compta amb recursos per poder inclinar el vot al seu favor i critica que l'oposició parlamentària —els partits d'esquerra que ha anunciat en el paràgraf anterior, els nacionalistes o dreta radical no hi figuren com a oposició— hi estiguin d'acord aquest cop.

Per aquesta raó, li sembla “saludable” que el nombre de vots negatius i les abstencions fossin elevades, per tant diferent al que espera el govern.

L'oració [5.2] diu:

“Ello evitaría el ensoberbecimiento del Gobierno e indicaría que el panorama electoral ha variado desde las elecciones del 15 de junio de 1977 con sus votos de aluvión, y nos demostraría una vez más que el país no es feliz con la actual política.”

Segons l'argument anunciat a l'oració anterior —seria “saludable” que els vots negatius i l'abstencionisme fos elevat— és una lliçó pel mateix Govern que permetria evitar la seva supèrbia.

L'autor assegura que el país —per Espanya— no és feliç amb la política actual que duu a terme el Govern, però no presenta raonaments per demostrar-ho. Es tracta d'una asseveració gratuïta que serveix per carregar i deslegitimar el Govern de Suárez, i de retruc l'oposició d'esquerra.

A l'oració [5.3] l'autor diu, sense proves, que Suárez va saber el que el poble no volia, però no el que sí volia. Segons es col·legeix de l'oració, l'autor considera que Suárez va encertar a l'hora de dibuixar el futur d'Espanya allunyat de les polítiques franquistes per iniciar un procés de transició a la democràcia. Però no sap ara connectar amb la societat.

Com a exemple i raonament a l'oració [5.3], diu això a la [5.4]:

“Las listas de UCD para Cataluña, confeccionadas en Madrid con la ayuda del gobernador civil de Barcelona, fueron un ejemplo —repetido en innumerables lugares— de soberbia, de ignorancia y de desprecio a las más elementales normas de la lógica y la ética políticas.”

La UCD va actuar amb supèrbia, ignorància i menyspreu a les normes de la lògica i ètica polítiques a l'hora de presentar una llista per Catalunya. Segons s'infereix del text, l'autor no contempla com a encertada l'estratègia de presentar candidatura a Catalunya des de Madrid i amb polítics allunyats de la realitat catalana.

El raonament ofert no connecta directament amb la crítica que versa al llarg de tot l'article: sobre la instrumentalització dels mitjans públics per fer decantar el vot afirmatiu en el referèndum constitucional. Notem, doncs, incoherència interna que afavoreix la deslegitimació que l'autor dedica al govern de Suárez.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Pero ya está, pues, prácticamente aprobada la Constitución que entrará en vigor dentro de pocas horas.	La CE ja està aprovada.		
[6.2] Y ahora viene lo que a mí me parece grave.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[6.3] Porque se ha intoxicado al país con una propaganda excesiva haciéndole creer que su voto afirmativo iba a ser un remedio para todos sus males.	És greu la intoxicació del país amb una propaganda excessiva.	El 'sí' a la CE no és el remei a tots els mals del país.	El país és Espanya.
[6.4] Y el país va a sentirse una vez más decepcionado, manipulado y engañado.	El país se sentirà decebut, manipulat i enganyat.		El país ja s'ha sentit decebut, manipulat i enganyat.
[6.5] Aquí reside la gravedad del asunto.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[6.6] Los grandes problemas que nos aquejan: el deterioro del orden público, la situación en el País Vasco, la recesión económica, el paro, la escalada de la violencia, la inseguridad en las personas y en las cosas, la falta de una ilusión colectiva.	<i>Ídem a l'oració.</i>		Els greus problemes no s'aborden. La violència d'ETA és un problema que no serà resolt per la CE.
[6.7] ¿Acaso serán solucionados por arte de birlibirloque al ser aprobada la Constitución?	<i>Ídem a l'oració.</i>		La CE no solucionarà els problemes del país.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

La primera oració, la [6.1] diu:

“Pero ya está, pues, prácticamente aprobada la Constitución que entrará en vigor dentro de pocas horas.”

La Constitució ja està aprovada. S'inicia l'oració amb la conjunció adversativa “pero” que denota oposició entre la proposició anunciada al paràgraf anterior —Suárez no governa correctament— i a [6.2] i [6.3], on s'expressa que malgrat tot la CE està aprovada per la societat espanyola.

L'oració [6.2] condiona com a “greu” la següent oració:

Recordem [6.3]:

“Porque se ha intoxicado al país con una propaganda excesiva haciéndole creer que su voto afirmativo iba a ser un remedio para todos sus males.”

Per a l'autor, és greu l'excés de propaganda per fer decantar el vot afirmatiu. Rebutja el que és considerat un engany per part del govern de fer creure que el ‘sí’ a la CE és la solució als problemes del país.

L'autor considera que la CE és necessària, però no soluciona res i —el que considera greu— s'ha enganyat la societat.

La [6.4] diu:

“Y el país va a sentirse una vez más decepcionado, manipulado y engañado.”

Senillosa assegura que el país —la societat espanyola— se sentirà decebuda, manipulada i enganyada un cop vegi que la CE no soluciona els seus problemes. L'autor introdueix a l'oració la locució adverbial “una vez más” fent notar que la decepció, l'engany i la manipulació ja s'han practicat en ocasions anteriors, que no fa explícites.

L'oració, doncs, torna a insistir en la idea que el Govern central enganya i manipula la societat. L'oració [6.5] ve a ser una emfatització de la [6.4].

Recordem [6.6]:

“Los grandes problemas que nos aquejan: el deterioro del orden público, la situación en el País Vasco, la recesión económica, el

paro, la escalada de la violència, la inseguridad en las personas y en las cosas, la falta de una ilusión colectiva.”

L'autor llista el que considera que són els problemes d'Espanya que la CE no podrà resoldre: deteriorament de l'ordre públic, la situació en el País Basc, la recessió econòmica, l'atur, la violència, la inseguretats i la falta d'il·lusió col·lectiva.

En referència a la situació del País Basc s'ha d'entendre que l'autor pressuposa que és la situació de violència perpetrada per ETA la que condiciona una situació difícil i insegura en el territori.

Finalment [6.7] diu:

“¿Acaso serán solucionados por arte de birlibirloque al ser aprobada la Constitución?”

Torna a preguntar-se retòricament sobre la inoperativitat de la CE en la resolució dels problemes dels quals ha fet esment en l'oració anterior.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] No.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[7.2] Es previsible suponer que todo seguirá tristemente igual.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[7.3] Los pueblos necesitan para sobrevivir ideas brillantes, sugestivas, imaginativas, capaces de hacerles vibrar.	<i>La implicació.</i>	No hi ha idees brillants, suggestives, imaginatives.	Espanya no té idees brillants, suggestives ni imaginatives per sobreviure.
[7.4] Pero en lugar de hacernos ciudadanos de una patria nos están convirtiendo en miembros de una empresa, en vez de una bandera, un ideal o un símbolo nos ofrecen tan sólo un balance que, para colmo de desdichas, es un pésimo balance: las pérdidas empresariales en 1978 han llegado a 500.000 millones de pesetas.	<i>La pressuposició.</i>		Espanya no va bé.
[7.5] Parte de nuestra economía está ya	<i>La implicació.</i>	Espanya viu l'amenaça de tenir un règim de	

necrosada, y el empobrecimiento de un país industrial, la penuria de recursos, y la mala administración traen consigo, inevitablemente, un régimen de fuerza.		força.	
---	--	--------	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

L'oració [7.1] és l'adverbi negatiu "no". Ve a ser la resposta a la pregunta retòrica que es presentava a l'oració anterior, la [6.6]. Allà l'autor es demanava si la CE podria ser capaç de resoldre els problemes del país. La resposta és contundent i no deixa espai al dubte: "no".

L'oració [7.2] diu:

"Es previsible suponer que todo seguirá tristemente igual."

La segona oració emfatitza el "no" que s'avançava abans. Si més no, amb l'ús de l'adverbi "tristemente" es denota un autor decebut i vençut per la situació.

Recordem [7.3]:

"Los pueblos necesitan para sobrevivir ideas brillantes, sugestivas, imaginativas, capaces de hacerles vibrar."

L'autor introdueix un argument per justificar el seu estat de decepció: calen idees brillants, suggestives, imaginatives, capaces de fer vibrar la societat.

Per a ell, la societat espanyola s'ha d'il·lusionar amb un projecte comú.

Passem a [7.4]:

"Pero en lugar de hacernos ciudadanos de una patria nos están convirtiendo en miembros de una empresa, en vez de una bandera, un ideal o un símbolo nos ofrecen tan sólo un balance que, para colmo de desdichas, es un pésimo balance: las pérdidas empresariales en 1978 han llegado a 500.000 millones de pesetas."

Adverteix que no hi ha il·lusió i que el projecte comú que hauria de ser Espanya s'ha convertit en una empresa, on els ciutadans són tractats com a membres d'ella, i on el balanç és negatiu. No hi ha il·lusió, doncs, a Espanya.

[7.5] diu:

“Parte de nuestra economía está ya necrosada, y el empobrecimiento de un país industrial, la penuria de recursos, y la mala administración traen consigo, inevitablemente, un régimen de fuerza.”

L'autor emprà la terminologia mèdica de la *necrosi* —designa la mort d'un conjunt de cèl·lules o teixits, provocada per un agent nociu causant d'una lesió que no es pot reparar— per descriure l'estat de l'economia espanyola. Adverteix, però, que la situació porta un règim de força no emparat en els principis democràtics.

L'autor es mostra desil·lusionat, exageradament, i dibuixa un entorn econòmic abocat al fracàs més absolut.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] Parece que en lugar de encontrar soluciones claras a los problemas que padecemos les preocupa más a quienes nos gobiernan ofrecer un perfil democrático que es, para colmo, más que dudoso.	Es prefereix simular un perfil democràtic de país que trobar solucions als problemes.	És dubtós el perfil democràtic del país.	
[8.2] Se trata ahora de capitalizar a su favor un voto que en el País Vasco —y tal vez en Cataluña, aunque en muchísimo menor grado—, no será, imagino, tan masivo a favor del sí.	<i>La implicació.</i>	Al País Basc i a Catalunya el 'sí' a la CE no serà tan massiu.	La resta de l'Estat sí que votaran massivament a favor del 'sí'.
[8.3] Poco importa que la Constitución que va a aprobarse sea incompatible con algún artículo del Estatuto de Cataluña —y pienso ya en el 1º y en el 15º—.	<i>La implicació.</i>	No importa que la CE sigui incompatible amb algun article de l'Estatut de Catalunya.	La CE és incompatible amb l'Estatut català.
[8.4] Es igual.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[8.5] El caso es ir tapando agujeros, como si los fenómenos complejos pudieran ser comprendidos y solucionados convirtiéndolos en elementos simples.	<i>La implicació.</i>	No s'estan solucionant els problemes.	L'encaix de Catalunya dins l'Estat és complex. L'encaix de Catalunya dins l'Estat no es resol en la CE.

[8.6] El todo es algo más que la suma de las partes.	<i>Les presuposicions.</i>	Espanya és més que la suma dels territoris.	Catalunya ha de quedar acomodada dins l'Estat. La CE ha d'acollir les sensibilitats dels territoris perifèrics.
--	----------------------------	---	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [8]

L'oració [8.1] diu:

“Parece que en lugar de encontrar soluciones claras a los problemas que padecemos les preocupa más a quienes nos gobiernan ofrecer un perfil democrático que es, para colmo, más que dudoso.”

L'autor defensa que el Govern (a) no soluciona els problemes importants del país i (b) vol oferir una aparença democràtica que no s'avé amb la realitat.

Senillosa no creu que l'Estat espanyol hagi aconseguit la plenitud democràtica que considera dubtosa.

Recordem [8.2]:

“Se trata ahora de capitalizar a su favor un voto que en el País Vasco —y tal vez en Cataluña, aunque en muchísimo menor grado—, no será, imagino, tan masivo a favor del sí.”

L'articulista assevera, sense arguments, que al País Basc i a Catalunya el vot favorable a la CE no serà tan massiu com a la resta de l'Estat. Tot i això, distingeix que els bascos es presenten *a priori* menys a favor de la CE que a Catalunya.

Passem a [8.3]:

“Poco importa que la Constitución que va a aprobarse sea incompatible con algún artículo del Estatuto de Cataluña —y pienso ya en el 1º y en el 15º—.”

L'autor defensa que amb l'entrada en vigor de la CE, el projecte estatutari que es va aprovar en la comissió no serà vàlid per dos articles que considera difícilment coincidents amb el contingut de la CE.

Un dels articles de què parla l'autor és el primer. Allà l'Estatut definia Catalunya com a nació. D'acord amb la definició de la sobirania unitària i indivisible que defensa la CE, l'Estatut s'hauria de modificar perquè Catalunya no pot ser nació i

per tant, no pot ser sobirana, ja que de sobirania, segons el marc constitucional, només hi ha una.

L'article 15è entenia la Generalitat com a Estat per a Catalunya. S'incideix en el comportament sobirà que el projecte estatutari conferia al territori i que xoca directament, també, amb el que estipula la CE.

El "poco importa" amb què l'autor inicia l'oració és irònic. Justament, del que s'infereix, vol assenyalar que el Govern central ha deixat fer un Estatut amb les característiques que s'han assenyalat —considera Catalunya com a nació— i ara, la CE, deroga el projecte estatutari per incompatibilitat.

L' "Es igual" de l'oració [8.4] incideix en el sentiment de decepció que expressa l'autor per considerar que els processos de redacció de l'Estatut català i la CE s'han fet erròniament, fins al punt que abans de validar la CE el projecte estatutari català ja s'havia redactat i aprovat per comissió interna.

Passem a [8.5]:

"El caso es ir tapando agujeros, como si los fenómenos complejos pudieran ser comprendidos y solucionados convirtiéndolos en elementos simples."

L'autor assevera que la CE tapa forats i no resol qüestions complexes com és el de l'encaix de Catalunya dins l'Estat.

Finalment, [8.6] diu:

"El todo es algo más que la suma de las partes."

L'autor resol que el conjunt de l'Estat ha de ser quelcom que sàpiga acomodar les sensibilitats de les parts. Que hi hagi reconeixement per les dues parts: Estat i perifèria. Pressuposa que la CE no acomoda aquestes parts i que, per tant, el conflicte centre-perifèria persistirà després d'aprovar-se el text constitucional.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [9]:

Paràgraf [9]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[9.1] Digámoslo claramente.	<i>Ídem a l'oració.</i>		

[9.2] Aprobada la Constitución, el proyecto de Estatuto redactado en Sau no será admitido en su forma actual y se considerará anticonstitucional.	L'Estatut de Sau és anticonstitucional si s'aprova la CE.		
[9.3] No fomentemos, pues, una vez más unas esperanzas que no van a convertirse en realidades, no repartamos promesas que sabemos no se cumplirán.	S'estan fermentant esperances que no seran realitat.		L'Estatut de Sau, tal com està redactat, no s'aprovarà.
[9.4] Ni infundamos, a otros, temores inútiles.	<i>Ídem a l'oració.</i>		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [9]

La primera oració, la [9.1] funciona com a oració que dóna pas a la [9.2] que és la que conté el poder semàntic de l'arrencada del paràgraf. Recordem l'oració:

"Aprobada la Constitución, el proyecto de Estatuto redactado en Sau no será admitido en su forma actual y se considerará anticonstitucional."

Per l'autor, un cop la CE estigui aprovada —no hi ha dubte que s'aprovarà— l'Estatut de Sau, tal i com està en aquells moments redactat, serà anticonstitucional.

La CE limita l'Estatut i si aquest s'ha de subordinar a la norma suprema, que és la constitucional, llavors quedaria tatxat d'anticonstitucional. Fixem-nos que l'autor prefereix utilitzar l'adjectiu "anticonstitucional", és a dir, que va en contra de la Constitució i no "a-constitucional" que podríem entendre com que queda fora de l'estipulat per la CE sense significar que va en contra d'ella, necessàriament.

El fet que l'autor utilitzi l'adjectiu emprat carrega més negativament sobre la CE, al considerar-la que ennuega les aspiracions dels territoris històrics.

Passem a la [9.3]:

"No fomentemos, pues, una vez más unas esperanzas que no van a convertirse en realidades, no repartamos promesas que sabemos no se cumplirán."

Per l'autor, les esperances que han dipositat els nacionalistes catalans en el seu projecte estatutari no es convertiran en realitat. De fet, critica el Govern d'haver permès que es fessin il·lusions amb el que se sabia que no es podria acomplir.

L'oració [9.4] emfatitza el sentit crític que l'autor dedica al Govern central.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [10]:

Paràgraf [10]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[10.1] "Cuando Alejandro abandonó la Macedonia, dejó el poder a Antipater y distribuyó todos sus bienes entre sus amigos.	<i>La pressuposició.</i>		Els poderosos s'han de reservar l'esperança sense acaparar els bens.
[10.2] Entonces Perdicas le preguntó: "¿Y qué te reservas para ti?"			
[10.3] "La esperanza", respondió Alejandro.			
[10.4] Y se fue para conquistar Asia."			

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [10]

Preferim comentar el paràgraf 10 conjuntament, per compartir tema.

L'autor introdueix breument la històrica figura d'Alejandro Magno com a metàfora del que hipotèticament podria passar aquí: que els governants reparteixin les virtuts i beneficis de les seves gestes i continuessin dedicats a la seva labor.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [11]:

Paràgraf [11]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[11.1] Pero aquí nadie es, ¡ay!, Alejandro, ni nadie abandona el poder o distribuye sus cosas para partir a Asia alguna que deba conquistarse.	<i>La implicació.</i>	Espanya no té cap Alejandro que distribueixi els bens.	
[11.2] Estábamos hablando tan sólo de algo más modesto: de una farragosa Constitución que, como el queso de gruyere, está llena de agujeros.	<i>La implicació.</i>	La CE està plena d'errors.	

[11.3] A pesar de todo, que llegue en buena hora, pues, la deseada Constitución.	Que tinguem CE.		
[11.4] Pero sepamos que las cosas que nos preocupan no van a cambiar por sí mismas con su aprobación.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[11.5] Que somos nosotros los únicos y verdaderos responsables de nuestro futuro.	<i>La implicació.</i>		Tot depèn dels ciutadans.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [11]

Iniciem l'anàlisi de l'onzè paràgraf amb l'oració [11.1]:

"Pero aquí nadie es, ¡ay!, Alejandro, ni nadie abandona el poder o distribuye sus cosas para partir a Asia alguna que deba conquistarse."

L'autor reconeix que a Espanya no hi ha cap governant que sigui l'Alejandro del paràgraf anterior amb la introducció de la conjunció adversativa "pero".

[11.2] diu:

"Estábamos hablando tan sólo de algo más modesto: de una farragosa Constitución que, como el queso de gruyere, está llena de agujeros."

Torna a centrar-se en la Constitució i la titlla d'estar foradada amb l'ús del símil del "queso de gruyere". Deslegitima i desautoritza, doncs, la validesa de la CE en tant que norma suprema.

Recordem [11.3]:

"A pesar de todo, que llegue en buena hora, pues, la deseada Constitución."

Tot i les crítiques, l'autor subratlla que la CE és desitjada.

[11.4] diu:

"Pero sepamos que las cosas que nos preocupan no van a cambiar por sí mismas con su aprobación."

Remarca, novament, iniciant l'oració mitjançant la conjunció adversativa "pero", que les coses que preocupen —generalitza la seva intranquil·litat a la preocupació de la societat espanyola— no canviaran amb l'aprovació de la CE.

Finalment, [11.5] diu:

"Que somos nosotros los únicos y verdaderos responsables de nuestro futuro."

Acaba l'article amb un intent d'animar la societat espanyola a prendre consciència del poder dels seu vot i de la seva acció.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en la columna giren al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) La Constitució no resol les complexitats territorials de l'Estat.
- (2) La Constitució no resol els problemes reals del país.
- (3) El Govern central no governa correctament.

Els actors dels què parla l'article són:

- (a) Adolfo Suárez / Govern
- (b) L'oposició / partits d'esquerra parlamentària

Es comenta a continuació, el bloc de temes que apareixen en la peça que hem analitzat:

- (1) El columnista defensa la Constitució mínimament, la critica per no ser capaç de resoldre l'encaix dels territoris amb sensibilitat nacionalista dins l'Estat. Desaprova que la CE no hagi previst que abans de la seva entrada en vigor hi ha projectes estatutaris ja confirmats que xoquen directament amb la definició d'Estat que proposa ([8.3]).
- (2) Per l'articulista, la Constitució no resol els problemes reals del país i això provoca desil·lusió en la societat, que se sentirà *novament* enganyada pel govern central ([6.4] i [8.1]).
- (3) Per Antonio Senillosa, l'executiu central no governa correctament ([11.1]). Enganya a l'intentar seduir la societat espanyola per votar a favor de la CE

com a solució als seus problemes i, segons l'articulista, això no és cert per impossible ([6.4] i [6.6]).

Pel que fa als actors:

- (a) Adolfo Suárez es presenta com més interessat en mantenir el consens de la societat que en la resolució dels problemes del país ([2.2]). La descripció de Suárez, que queda també inclòs en la definició del Govern central amb el qual es relaciona directament, és desfavorable al insistir que la instrumentalització que el Govern fa de TVE és desproporcionada ([4.1] i [4.3]) i contribueix al desencantament del país mitjançant la decepció i l'engany ([6.2]).
- (b) Els partits d'esquerra amb representació parlamentària són les úniques formacions que l'articulista reconeix com a Oposició ([4.3] i [5.1]). L'oposició queda deslegitimada a l'actuar seguint les directrius de Suárez i no presentar una actitud crítica i contrària a l'abús que el Govern comet en la instrumentalització de TVE com a mitjà de propaganda política.

En resum, la columna emfatitza clarament el que considera una mala *praxis* política i un error el fet d'intentar crear un fals consens en la societat davant la consulta de la CE. L'autor mitiga la responsabilitat de la principal força política en l'oposició, el PSOE, que no queda explícitament exposat a la crítica i, doncs, queda diluït dins la crítica versada de forma general a tota l'oposició d'esquerra.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

La columna defensa la Constitució com a norma bàsica que permet tancar l'època franquista i derogar, definitivament, les lleis de l'anterior règim:

[3.4]"Es seguramente aceptable, porque estas Cortes son incapaces de presentar otra mejor, porque sería horrible volver a comenzar de nuevo la lenta elaboración y porque España debe tener una Constitución que elimine las anteriores leyes franquistas."

Tot i això, considera que és ambíguia i que els problemes principals del país no es resolen:

[6.6] "Los grandes problemas que nos aquejan: el deterioro del orden público, la situación en el País Vasco, la recesión económica, el paro, la escalada de la violencia, la inseguridad en las personas y en las cosas, la falta de una ilusión colectiva."

Tampoc es resol el conflicte centre-perifèria i l'encaix que proposen els territoris de sensibilitat nacionalista, com és el cas de Catalunya. Els seus projectes estatutaris queden fora de la Constitució ([9.2] i [9.3]):

[9.2] "Aprobada la Constitución, el proyecto de Estatuto redactado en Sau no será admitido en su forma actual y se considerará anticonstitucional."

[9.3] "No fomentemos, pues, una vez más unas esperanzas que no van a convertirse en realidades, no repartamos promesas que sabemos no se cumplirán."

El diari manifesta la seva preocupació pel fet que el Govern central de Suárez hagi utilitzat TVE per fer campanya electoral a favor del 'sí':

[4.3] "En algunos momentos uno espera y hasta desea, fatigado por el bombardeo incesante de propaganda, que sea contraproducente tanto lavado de cerebro, ese intento de "comernos el coco" para obtener también aquí el consenso, esa anhelada abrumadora mayoría que el Gobierno intentará, naturalmente, capitalizar a su favor, aunque es de suponer que los partidos de izquierda no se conformarán con las migajas del festín."

També critica el posicionament de l'oposició al govern per no denunciar el que ell considera una mala *praxis* política:

[5.1] "Descontado, pues, el rechazo de la Constitución gracias en gran parte a los infinitos resortes de que dispone el Poder para inclinar el voto a su favor con la ayuda, esta vez, de toda la Oposición parlamentaria, a mí me parecería saludable que el número de votos negativos y de abstenciones fuera elevado."

7.4. Notes corol·làries d'El País

Un cop analitzades les peces seleccionades, segons els dos tipus de nivells de profunditat, es pot oferir les següents notes corol·làries que ens permetran establir una relació molt més directa entre les principals conclusions extretes dels editorials i de les columnes d'opinió.

Grosso modo les columnes d'opinió venen a accentuar el caràcter socialista que el diari presenta en els editorials. Columnes i articles editorials subratllen el grau de maduresa que ha adquirit Espanya, que està preparada per (a) trencar amb la

dictadura, (b) decidir qui ha de governar el país, (c) acceptar la CE proposada i (d) respectar l'Estat de les autonomies pautat dins la Carta Magna. Però no només això, tant els editorialistes com els columnistes asseguren que el canvi polític que vol Espanya es determina amb el fort recolzament que està tenint el PSOE i es realça la figura de Felipe González com a líder decisiu.

En contrapartida es presenta un Suárez desgastat per les pugnes internes del seu partit i es conclou amb la idea que la UCD ha deixat de ser una opció política vàlida. Seguint, doncs, l'estratègia discursiva dels editorials —i reforçada per les columnes d'opinió— on s'ofereix com argumentació que Espanya és bipartidista i que cal que així sigui per l'enfortiment polític del país, hi ha una clara alineació als postulats regits pel PSOE.

Pel que fa a l'Estat de les autonomies, el diari pressuposa i explicita que Espanya és una única nació conformada per *nacionalitats*, que entén com a territoris històrics —només al·ludeix a Catalunya i País Basc, no es parla en cap moment de Galícia— amb certes singularitats de caràcter cultural i històric, tot i que no s'accepta un eventual reconeixement de les seves sobiranes, que seria una consideració tipificada d'anticonstitucional pel propi rotatiu.

No es tracta obertament del dret d'autodeterminació i, a l'hora de parlar en concret de l'independentisme, s'associa amb moviments *abertzales* i radicals que rebutja al considerar que la violència al País Basc és *abertzale*. L'estratègia, doncs, és clara: la demonització de l'independentisme es connecta amb moviments que exerceixen la violència armada, sense oferir altres possibilitats polítiques *abertzales* legitimades socialment.

ANÀLISI CRÍTICA DE LA COBERTURA DE L'ENCAIX
DE **CATALUNYA** I **EUSKADI** DINS ESPANYA
A TRAVÉS DELS DISCURSOS DE LA PREMSA
ESPANYOLA, CATALANA I BASCA PUBLICATS
DURANT LA TRANSICIÓ I FINS L'APROVACIÓ
DELS ESTATUTS CATALÀ I BASC (1975-1979)

El discurs editorial i de les columnes d'opinió publicats per
ABC, El País, La Vanguardia, Avui, El Correo i Deia

DOCTORANDA
CRISTINA PERALES GARCÍA
DIRECTOR
DR. XAVIER GIRÓ MARTÍ

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Facultat de Ciències de la Comunicació
Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura

ÍNDEX

Volum I

Introducció	9
Presentació	10
Agraïments	16

I. PART

Fonamentació Teòrica

1. La identitat nacional, nacionalisme i nació	20
1.1. El nacionalisme: de la identitat ètnica a la nacional	
1.1.1. La construcció de la identitat nacional	
1.2. El poder de la nació i de l'Estat	
2. Context històric i polític de la Transició	38
2.1. La incertesa d'Espanya a partir de 1975	
2.2. L'arribada de la democràcia: el nou mapa espanyol	
2.3. La Constitució i els Estatuts d'Autonomia	
2.3.1. Delimitació jurídica de la <i>nació</i> política	
2.3.2. L'Espanya asimètrica: la CE i els territoris històrics	
3. Els diaris com a actors polítics	66
3.1. El rol dels diaris. La mediació política	
3.1.1. La rigidesa i flexibilitat en el procés de producció periodística	
3.2. La construcció social de les peces periodístiques	
3.2.1. La mirada dels diaris: el fet noticable	
3.3. La ideologització del diari	
3.3.1. Les peces periodístiques: opinió o propaganda?	
4. Anàlisi del discurs periodístic	86
4.1. Pragmàtica. El principi de cooperació	
4.2. Anàlisi Crítica del Discurs (ACD)	

II. PART

Estudi Empíric

5. Objectius, hipòtesis i metodologia	100
5.1. Proposicions corol·làries del marc teòric	
5.2. Objectius i hipòtesis	
5.3. Justificació de la mostra	
5.3.1. El camp	
5.3.2. Procediment. Buidat macrosemàntic	
5.4. Microanàlisi: temes, implicacions i pressuposicions	
5.5. Estructura i recursos discursius	
6. Anàlisi de les peces triades d'ABC	116
6.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
6.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
6.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
6.3.1. L'editorial "Reflexión ante los estatutos" (23/10/79)	
6.3.2. La columna de Jaime Campmany "El encanto de la autonomía" (27/10/79)	
6.4. Notes corol·làries d'ABC	

7. Anàlisi de les peces triades d' <i>El País</i>	154
7.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
7.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
7.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
7.3.1. L'editorial "Sí a los estatutos" (24/10/79)	
7.3.2. La columna de Antonio Senillosa "Después" (31/12/78)	
7.4. Notes corol·làries d' <i>El País</i>	

Volum II

8. Anàlisi de les peces triades de <i>La Vanguardia</i>	221
8.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
8.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
8.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
8.3.1. L'editorial "Manos a la obra" (07/12/78)	
8.3.2. La columna de Manuel Jiménez de Parga "Lo que es y lo que no es una Constitución" (06/12/78)	
8.4. Notes corol·làries de <i>La Vanguardia</i>	
9. Anàlisi de les peces triades d' <i>Avui</i>	259
9.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
9.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
9.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
9.3.1. L'editorial "Un 'sí' rodund" (25/10/79)	
9.3.2. La columna de Manuel Cruells "Permanent fidelitat a Catalunya" (09/12/78)	
9.4. Notes corol·làries d' <i>Avui</i>	
10. Anàlisi de les peces triades d' <i>El Correo</i>	289
10.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
10.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
10.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
10.3.1. L'editorial "Hoy, referéndum" (25/10/79)	
10.3.2. La columna de Gaspar "Foralismo y Constitución" (07/12/78)	
10.4. Notes corol·làries d' <i>El Correo</i>	
11. Anàlisi de les peces triades de <i>Deia</i>	319
11.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
11.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
11.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
11.3.1. L'editorial "Sí-Bai" (25/10/79)	
11.3.2. La columna de Félix García Olano "Un camino abierto" (23/10/79)	
11.4. Notes corol·làries de <i>Deia</i>	

III. PART Conclusions

12. Resum de resultats i conclusions	361
12.1. Resum de resultats	
12.2. Conclusions i valoracions	

IV. PART	
Application for a European doctorate: Summary in English	
Preliminary note	384
13. The press coverage of the conflict: the position of Catalonia and Euskadi inside Spain	
13.1. Objectives, hypotheses and methodology	
13.1.1. Objectives	
13.1.2. Procedure and instruments of analysis	
13.2. Results	
13.3. Conclusions and final reflections	
V. PART	
Bibliografia	414
Webgrafia	
VI. PART	
Annexos ¹	428

¹ Nota de l'autora: Per una qüestió de volum, part dels annexos, concretament les fitxes analítiques, es presenta en el CD que s'adjunta al final de la recerca. La consulta pertinent serà notificada al lector/a convenientment, un cop arribats als apartats oportuns.

8. Anàlisi de les peces triades de *La Vanguardia*

A continuació, s'analitzaran els editorials i columnes d'opinió que s'han escollit del diari *La Vanguardia*. Tal i com s'ha operat amb els diaris anteriors, es reconstruirà part de la matriu ideològica a partir de les anàlisis de primer i segon nivell de profunditat.

L'anàlisi de primer nivell [8.1] i [8.2] servirà per extreure les macroproposicions que ens ajudin a construir la matriu del diari.

A l'anàlisi de segon nivell [8.3] s'identificaran els temes de cada frase i extraurem i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament de les peces que s'han escollit per ser sotmeses a aquesta profunditat d'estudi. Es focalitzarà l'atenció a les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que senyalen un posicionament ideològic per part del diari.

Per l'anàlisi de segon nivell, donat el seu grau d'exhaustivitat, s'ha escollit l'editorial "Manos a la obra" (07/12/78) i la columna "Lo que es y lo que no es una constitución" de Manuel Jiménez de Parga (06/12/1978). S'ha optat per escollir l'exemple del cas històric del referèndum de la CE al concentrar-se elements de definició ideològica que permeten observar l'alineació del diari amb l'entrada en el nou estadi democràtic i autonòmic i el grau d'enyorança d'un temps passat.

8.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell

Es recopilen els resultats de les matrius ideològiques agrupant-les segons pertanyin a articles editorials o a columnes d'opinió⁸². S'ofereix, a continuació, una organització temàtica de la matriu ideològica del diari per després discutir-la a l'apartat de l'anàlisi:

a) Editorials *La Vanguardia*

Organitzarem les matrius ideològiques temàticament, això ajudarà a agrupar idees i començar a revelar la línia ideològica que desplega el diari en els editorials. S'han trobat, doncs, set macroproposicions que engloben les proposicions individuals que agrupem en cadascuna d'elles:

<p>La monarquia és una bona opció</p> <ul style="list-style-type: none"> · El rei és un símbol d'unió i de pau. (Ed. 1, 21/11/75) · La monarquia és l'alternativa vàlida per conduir Espanya a la modernitat i la democràcia. (Ed. 1, 21/11/75) · La restitució de la Generalitat, de la qual està a favor el diari, ha estat possible gràcies al monarca. (Ed. 6, 30/09/77) · El Rei és vist com símbol d'estabilització i símbol democràtic. (Ed. 4, 16/06/77 i Ed. 9, 07/12/78) 	<p>Convé una política moderada</p> <ul style="list-style-type: none"> · Els projectes polítics sensats i realistes són els moderats. Els utòpics i demagògics són els no moderats. (Ed. 2, 14/06/77) · Una societat no integrada en la cultura catalana és la justificació del triomf socialista en Catalunya. (Ed. 5, 18/06/77) · Cal revisar la política catalanista. (Ed. 5, 18/06/77) · Les grans propostes s'han de presentar quan els ànims estiguin més assossegats. (Ed. 3, 15/06/77) · Són positives les postures polítiques progressives, que siguin capaces de conduir a la democràcia des de les <i>Leyes Fundamentales</i>. Són rebutjables les propostes rupturistes. (Ed. 7, 05/12/78)
<p>Hi ha un llarg camí fins arribar a la plena democràcia</p> <ul style="list-style-type: none"> · La preparació política del país és "insuficiente". (Ed. 3, 15/06/77) · Les grans propostes s'han de presentar quan els ànims estiguin més assossegats. (Ed. 3, 15/06/77) · Barcelona és comparable amb altres ciutats capdavanteres europees per ser "supercivilitzada". (Ed. 4, 16/06/77) · Encara s'està en la "primera fase de la nueva democracia" (Ed. 4, 16/06/77) 	<p>Catalunya i Euskadi són Espanya</p> <ul style="list-style-type: none"> · La política catalanista ha fet possible Catalunya dins Espanya. (Ed. 5, 18/06/77) · Cal estar a favor de l'autonomia. (Ed. 5, 18/06/77) · Catalunya és una nacionalitat dins la nació espanyola. (Ed. 7, 05/12/78 i Ed. 8, 06/12/78) · Les abstencions en el referèndum de l'Estatut català que interessin són les que provenen de castellanoparlants. (Ed. 11, 26/10/79)

⁸² Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

· El país és madur per fer el pas cap a la democràcia. (Ed. 4, 16/06/77)

· La CE no conclou l'etapa de Transició. (Ed. 9, 07/12/78)

La CE és necessària

· El reconeixement de la catalanitat s'ha de fer dins els marcs legals vigents. (Ed. 5, 18/06/77)

· S'ha de votar "sí" a la CE per ser una proposta de convivència democràtica. (Ed. 7, 05/12/78)

· La CE no resol tots els mals, però garanteix l'estabilitat social i política. (Ed. 8, 06/12/78)

· La CE és el futur. (Ed. 8, 06/12/78)

Les propostes estatutàries catalana i basca són una mostra de llibertat i democràcia

· Les formacions polítiques coincideixen en la necessitat del retorn de la Generalitat i l'Estatut. (Ed. 2, 14/06/77)

· El retorn de la Generalitat i l'Estatut és mostra de llibertat i democràcia. (Ed. 2, 14/06/77)

· La catalanitat necessita ser reconeguda amb l'establiment de la Generalitat i l'Estatut (Ed. 5, 18/06/77)

· Els catalans són espanyols. (Ed. 10, 25/10/79)

· Els bascos són espanyols (Ed. 10, 25/10/79)

· L'aprovació de l'Estatut basc s'entén com aposta per un futur polític espanyol de pau. (Ed. 10, 25/10/79)

· L'aprovació de l'Estatut basc s'entén com un mode d'arraconar HB i de reprovar l'acció d'ETA. (Ed. 12, 27/10/79)

· L'aprovació de l'Estatut català s'ha d'entendre com a defensa dels interessos catalans dins l'Estat. (Ed. 11, 26/10/79)

S'ha de defensar el catalanisme

· La cultura catalana ha estat "perseguida" regularment. (Ed. 5, 18/06/77)

· S'ha d'apostar pel catalanisme. (Ed. 5, 18/06/77)

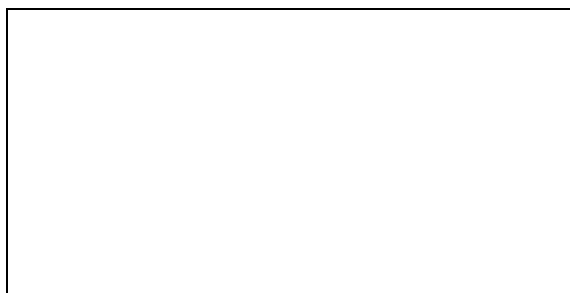
· Hi ha un conflicte entre Catalunya i Estat. (Ed. 7, 05/12/78)

b) Columnes *La Vanguardia*

A continuació es presenten les temàtiques de les matrius ideològiques que hem extret de les columnes d'opinió. Això permetrà desvetllar la línia ideològica que els diferents articulistes ofereixen i finalment permetrà veure si aquesta és coincident amb la dels editorials que s'oferia abans.

S'han agrupat les proposicions individuals entorn a quatre macroproposicions:

<p>La Constitució simbolitza la fi de les <i>Leyes Fundamentales</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Les <i>Leyes Fundamentales</i> són una constitució. L'espanyola és semàntica, ja que disfressa un poder que existiria amb o sense aquestes normes (Col. 1, Trías Sagnier, 20/10/75): "el Poder sería el mismo con las siete leyes o sin ellas." · La CE queda equiparada amb les lleis de la dictadura i la tatxa d' "aconfesional" (Col. 14, Garrigues, 03/12/78): "ni una sola vez invoca el nombre de Dios y sólo una vez menciona la Iglesia Católica. Resulta una constitución de las más laicas del mundo." · La CE és contrària a la pràctica abortiva, l'eutanàsia, però és ambigua en la qüestió del divorci perquè no s'empara en arguments cristians ("la indisolubilidad de su matrimonio") (Col. 14, Garrigues, 03/12/78) · La CE és llarga, ambigua, està "mal escrita" (Col. 15, Senillosa, 03/12/78), però la Carta Magna simbolitza la fi de les lleis franquistes. (Col. 15, Senillosa, 03/12/78) · Les crítiques contràries a la CE venen a mobilitzar el vot negatiu i l'abstenció (Col. 15, Senillosa, 03/12/78), especialment perquè Suárez no ha sabut oferir al poble espanyol el que necessita i perquè la CE no soluciona els grans problemes del país (Col. 15, Senillosa, 03/12/78). · La CE és necessària tot i que no és la panacea. (Col. 16, Luján, 03/12/78; Col. 17, Jiménez de Parga, 06/12/78; Col. 18, Rodríguez-Aguilera, 06/12/78; Col. 19, Anson, 07/12/78) · L'aprovació de la CE afavoreix l'inici de la democràcia i la fi de l'etapa de transició (Col. 19, Anson, 07/12/78) 	<p>La monarquia ha estat el llegat de Franco</p> <ul style="list-style-type: none"> · Les <i>Leyes Fundamentales</i> venen a legitimar l'abús d'autoritat del govern-Franco. (Col. 1, Trías Sagnier, 20/10/75) · La llei successòria establerta per Franco (1967) és un maquillatge del règim. La designació de Juan Carlos I com a futur rei d'Espanya només va entrar en vigor un cop la salut de Franco va ser molt dèbil, al 1973. (Col. 1, Trías Sagnier, 20/10/75) · La transició política no s'inicia amb la mort del dictador (1975), sinó que el seu èxit s'explica perquè la societat feia temps que estava vivint el "canvi". (Col. 2, Bordas, 20/11/75) · Franco era un gran polític estimat pel seu poble (Col. 3, Pombo, 22/11/75) · Franco va apostar per la monarquia, i en concret per Juan Carlos I, com a fórmula política que assegurava la seva successió (Col. 9, Garrigues, 14/06/77) · La monarquia solucionarà la falta de presència espanyola en el món internacional (Col. 9, Garrigues, 14/06/77)
<p>Espanya és una única nació</p> <ul style="list-style-type: none"> · Espanya és una única nació que, a més, acata la doctrina de la Santa Església Catòlica (Col. 14, Garrigues, 03/12/78). · Les grans propostes s'han de presentar quan els ànims estiguin més assossegats (Col. 3, Pombo, 22/11/75). · La parla d'una mateixa llengua, la castellana, fa que ningú se senti "extranjero" (Col. 5, Marías, 23/11/75) · La personalitat internacional d'Espanya es troba "disminuida" (Col. 9, Garrigues, 14/06/77). 	<p>Catalunya és una part d'Espanya</p> <ul style="list-style-type: none"> · Catalunya ha de ser flexible i emprar el castellà per a tractar els grans temes a les Corts. (Col. 6, Díaz-Plaja, 15/06/77) · UC-DCC és l'única alternativa catalana (Col. 7, Molins, 12/06/77) · Els partits marxistes i socialistes menteixen i en general la socialdemocràcia (Col. 7, Molins, 12/06/77): UC-DCC és l' "única lista autènticamente catalana en la que no figura ningún socialista". · La Catalunya democràtica ha d'estar dins una Espanya federal (Col. 7, Molins, 12/06/77) · Catalunya és "autonomista" (Col. 11, Faulí, 18/06/77), diferent del comportament dels territoris de parla catalana com és País Valencià i Balears. Catalunya té una tendència d'esquerres, diferent al comportament de la resta de l'Estat, més favorablement conservadora (l'any 1977).

- Catalunya necessita la Generalitat de forma immediata, encara que sigui amb concessions "precarias" (Col. 12, Arias, 30/09/77).
- L'autonomia ha de ser solidària amb la resta de l'Estat (Col. 12, Arias, 30/09/77)
- L'Estatut de Catalunya "sabe a poco". (Col. 20, Sentís, 28/10/79)

8.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de 1r nivell

a) Editorials *La Vanguardia*

La Vanguardia expressa de forma clara una posició a favor del procés paulatí cap a la democràcia i amb el suport de la monarquia. En concret, del Rei diu que simbolitza "la unidad interior" (Editorial 1, 21/11/1975) i subratlla les seves virtuts com a determinants de la pau i l'estabilitat política a Espanya: "su conducta serena y responsable" (Editorial 4, 16/06/1977).

La Vanguardia dedica 12 editorials per parlar del nacionalisme en els sis moments històrics escollits, encara que en cap dels articles es parla, de manera explícita o implícita, de l'autodeterminació com a possibilitat política a la qual podrien tenir dret els diferents *pobles* espanyols. Hem preferit utilitzar aquí el vocable *poble* (Editorial 5, 18/06/1977; Editorial 6, 30/09/1977 i Editorial 11, 26/10/1979) ja que ha aparegut en alguns editorials, per tant, el diari sí que és partidari de la defensa de les singularitats històriques d'alguns territoris espanyols, com Catalunya i Euskadi, però en cap moment eleva aquests territoris, o posteriorment comunitats autònomes, a la categoria de *nació*. Per *La Vanguardia*, Catalunya i Euskadi són nacionalitats (utilitza la terminologia emprada per la Constitució Espanyola) que conformen l'Estat espanyol.

Les macroproposicions polítiques fonamentals dels seus editorials són d'una banda, el seu suport a la monarquia i específicament al Rei Juan Carlos I de Borbón, el reconeixement de Catalunya i Euskadi com a territoris singulars dins Espanya, la seva aposta ferma per la Constitució Espanyola i l'Estat de les Autonomies. Es manifesta favorable als canvis graduals —reacciona negativament amb projectes rupturistes o de canvis radicals— i fa una campanya a favor de postures polítiques moderades. Demana paciència a la societat i diligència als polítics per arribar a assolir una plena democràcia.

L'aprovació dels estatuts d'autonomia català i basc, així com el retorn de la Generalitat de Catalunya, són elements defensats pel rotatiu per ser considerats exercicis democràtics i de llibertat. Tot i això, en concret en el cas català, manifesta obertament que el restabliment de la Generalitat i l'Estatut siguin elements necessaris per assentar la catalanitat entre la societat (Editorial 5, 18/06/1977).

La catalanitat del diari es manifesta en la defensa d'un passat gloriós, l'editorial titulada "Un pacto entre la Corona y la Historia" (Editorial 6, 30/09/1977) ve a ser un intent per crear un pont entre la monarquia —com a símbol de la unitat d'Espanya— i la singularitat que protagonitza Catalunya: "un Rey joven, moderno, lúcido, que no quería heredar del pasado más que los valores auténticos y no las rutinas convertidas en norma inexplicable, afrontó el mal calificado problema catalán con un nuevo espíritu."

El diari es manifesta catalanista. Tot i que defensa la postura "realista y responsable" del socialista català Joan Reventós, llança un advertiment perquè Reventós integri el discurs del "catalanismo clásico" (Editorial 6, 30/09/1977).

En general, l'argumentari de *La Vanguardia* es basa en defensar el model polític establert sense possibilitat i/o necessitat d'esmentar cap altra alternativa. El fet de silenciar opcions com la separació política o apostar per exercicis democràtics com l'autodeterminació, fa col·legir que l'estratègia discursiva seguida es basa en l'axioma: *There is no Alternative* (T.I.N.A.).

b) *Columnes La Vanguardia*

A grans trets es pot afirmar que les columnes d'opinió són, ideològicament, força coincidents amb la línia dels editorials. Els articulistes es manifesten obertament favorables a la monarquia democràtica, o millor, partidaris de Juan Carlos I, la persona nomenada per Franco per continuar la política del seu règim.

Alguns dels articles (Col. 1 de Jorge Trías Sagnier, 2 d'Orti Bordas, 4 de Manuel Pombo i 9 d'Antonio Garrigues) subratllen la maduresa i la preparació del poble espanyol per entrar en democràcia. És a dir, des d'abans de la mort del dictador (20 novembre de 1975) s'entén que la societat espanyola ja és conscient de la necessitat del canvi. Tot i aquesta pressió social, els grans protagonistes

d'encaminar l'Estat cap a un període de transició política són, en ordre d'importància donat pels columnistes, el rei Juan Carlos I i Adolfo Suárez.

La Transició no és un concepte que sigui compartit de forma homogènia pels articulistes. Per una banda hi ha qui situa la fi de la Transició —i per tant, l'inici de l'era democràtica— en el moment de ser nomenat rei Juan Carlos I, per tant, just després de la mort del dictador. El nou règim rep la següent caracterització: "la salida del presente período de transición va a ser una salida perfectamente constitucional" (Col. 2 d'Orti Bordas). És a dir, la figura del monarca és la responsable en primera instància de poder tenir una constitució democràtica (Col. 9 d'Antonio Garrigues). Per una altra, hi ha qui situa l'inici de la democràcia un cop s'aprova la Constitució i entra en vigor. La norma, doncs, es presenta com a garant de la democràcia (Col. 19 de Luis María Ansón). El rei és símbol d'oportunitat i en ell queda representada la identitat d'unitat espanyola (Col. 9 d'Antonio Garrigues).

L'opinió de *La Vanguardia*, segons els articles estudiats, és favorable a la Constitució. Tot i que se subratlla que les antigues lleis del règim franquista també es podien considerar com a tal (Col. 1 de Jorge Trías Sagnier), no deixaven de ser un intent de maquillar l'opressió del dictador. En general tothom manifesta la necessitat de la Carta Magna com un símbol de modernitat (Col. 16 de Néstor Luján, 17 de Manuel Jiménez de Parga i 18 de Cesáreo Rodríguez-Aguilera).

Tot i ser favorables, els columnistes critiquen que el text constitucional sigui llarg i en ocasions ambigu (especialment en temàtiques com l'avortament i el divorci (Col. 14 d'Antonio Garrigues). Queda criticat per no definir-se obertament unit a la fe catòlica (Col. 14 d'Antonio Garrigues), però en general és acceptable tot i que no és la solució als problemes que pateix Espanya. En citem alguns exemples: "Es seguramente aceptable, porque estas Cortes son incapaces de presentar otra cosa mejor, porque sería horrible volver a comenzar de nuevo la lenta elaboración y porque España debe tener una Constitución que elimine las anteriores leyes franquistas." (Col. 15 d'Antonio de Senillosa); "No diré que sea esta Constitución una obra perfecta pero no es muy distinta conceptualmente de la que rige en los países democráticos y en algún punto incluso es más avanzada." (Col. 16 de Néstor Luján); "La Constitución no resuelve todo, pero sin ella no era posible, al nivel en que nos encontramos, seguir resolviendo nada." (Col. 17 de Manuel Jiménez de Parga).

Els columnistes es manifesten a favor del restabliment de la Generalitat i de la norma bàsica autonòmica. Són especialment catalanistes i autonomistes els que apareixen a *La Vanguardia*. Recordem que l'*ambient* de l'opinió del diari és monàrquic (o millor *joancarlistes*), catòlic i favorable a un estat autonòmic: "fundamental la autonomía solidaria con el resto de España" (Col. 12 de Jaime Arias). La proposta més atrevida que s'ha trobat és la de defensar un Estat federal, un projecte polític que defensa el polític nacionalista de la UC-DCC, Joaquim Molins: "Catalunya dentro de una España federal" (Col. 7 de Joaquim Molins). No apareix enlloc cap discussió sobre l'autodeterminació, és a dir, deixar que el poble català decideixi el sistema polític que vol.

Tot i que el retorn de la Generalitat va ser fortament celebrat, no va ser així l'aprovació de l'Estatut, perquè "sabe a poco" (Col. 20 de Carlos Sentís) i "Los resultados son buenos. Pero nada más. Es decir, podrían haber sido mejores" (Col. 20 de Carlos Sentís). En general la falta de vots a favor de l'Estatut s'explica per la crisi econòmica que viu el país i la falta de motivació en la societat catalana. Es considera útil l'estratègia del conservador Cambó: "hubiese sido aún menos votado el Estatuto si Cambó y sus amigos no se hubieran esforzado en recomendar el sí por razones patrióticas o catalanas" (Col. 20 de Carlos Sentís) i es presenta com encert que el contingut del text estatutari es vinculés amb la identitat catalana.

Les columnes analitzades no parlen sobre el referèndum per l'aprovació de l'Estatut basc, també celebrat l'any 1979. Les opinions dels articulistes serveixen per enfortir la qüestió catalana i la relació, doncs, de Catalunya dins l'Estat.

8.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

Tal i com s'ha fet en els casos anteriors, és moment d'analitzar l'editorial i la columna escollida del diari atenent un segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran els temes de cada frase i s'extraurà i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. En segon lloc, es discutiran les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del rotatiu.

8.3.1. L'editorial "Manos a la obra" (07/12/78)

Tot seguit s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: "Manos a la obra"

[1]

[1.1] No por esperado o por previsto el resultado, tiene menor significado la jornada de ayer. [1.2] Ha sido un gran día, de auténtico contenido histórico. [1.3] En rigor, la suerte ya estuvo echada en el anterior referéndum, cuando la voluntad popular se pronunció por el cambio político. [1.4] Más para llenar el vacío institucional que implicaba tan masiva decisión, para resolver la precaria situación legal en la que nos hallábamos, para reglamentar la convivencia de los españoles con verdaderas normas de derecho, no con imposiciones arbitrarias, sino por la vía democrática del debate parlamentario y del refrendo de las urnas, era necesario llegar a esta aprobación general mayoritaria de la Constitución elaborada por las Cortes.

[2]

[2.1] No sin vencer ciertas resistencias, no sin experimentar sacrificios, no sin registrar imperdonables crímenes y superar duras pruebas en solidaria entrega y apoyo a la acción conjunta del Gobierno y de las fuerzas políticas, respaldadas por la serena actitud del pueblo y del Ejército, se han cumplido todas las premisas legales. [2.2] En conciencia, y salvo recusables excepciones que, al parecer, se han producido en algún lugar del País Vasco, puede afirmarse que se ha votado libremente en toda la geografía española, sin coacciones de ningún género. [2.3] Con esta Constitución aprobada, los españoles hemos elegido los principios de libertad y de igualdad ante la ley. [2.4] Es decir y, entre otras, la libertad personal, de creencias, de residencia y circulación, de empresa y de sindicación, de enseñanza y de expresión; y los derechos la intimidad, al trabajo, a la educación y a la propiedad, de reunión y de asociación, de autonomía y de participación, etc., etc. [2.5] La independencia de la justicia, la diversidad de opiniones, la formación de grupos políticos de distinta índole el respeto de la mayoría a las minorías y a la oposición, entre otros derechos quedan así garantizados. [2.6] Armado de paciencia, el ciudadano que, a lo largo de muchos meses, pudo seguir las discusiones públicas en torno al texto constitucional, ha comprendido al importancia de lo que estaba en juego. [2.7] Y ha votado en consecuencia.

[3]

[3.1] Es evidente —y así lo hemos hecho constar en anteriores comentarios— que, con este texto fundamental en la mano, no se resuelven nuestros males. [3.2] Pero, gracias al mismo, sabemos ya los españoles a qué atenernos. [3.3] Nos constará que vivimos en una legítima monarquía constitucional, que los poderes públicos deben garantizarnos una convivencia democrática y que, tanto ellos como los ciudadanos, estamos sujetos a esta Constitución; que las Fuerzas Armadas tienen que defender el ordenamiento constitucional y que todo funcionario del Estado debe servirlo sin reticencias, "removiendo los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud."

[4]

[4.1] Aun así, en el largo capítulo de la transición política y del proceso democrático, la Constitución no es, efectivamente, una conclusión. [4.2] Es un punto y aparte, pues queda por materializarse una muy amplia tarea legislativa que incumbe al Parlamento. [4.3] Y están, especialmente, sobre la mesa de Gobierno y sobre cualquier mesa de despacho responsable una considerable serie de problemas apremiantes que exigen inaplazable resolución. [4.4] La crisis económica y sus secuelas de carestía y desempleo y de situaciones límite en algunas zonas del país; el plan energético; la acción diplomática impulsadora del comercio exterior; la

lucha contra el terrorismo; la enseñanza, la sanidad, el orden público, son otros tantos temas que no admiten dilaciones y demandan una acción gubernamental inmediata y eficiente.

[5]

[5.1] Si una gran parte del pueblo confía que la vía democrática es perfectamente compatible con el ejercicio de la autoridad y la toma de decisiones adecuadas al momento, no falta quienes identifican la permisividad con el desgobierno y la incoherencia. [5.2] Quien lleve las riendas del poder tendrá ahora que enfrentarse con los asuntos más urgentes, sin más excusas. [5.3] La debilidad, aún menos la impotencia, no le serán perdonados. [5.4] Los abstencionistas de ayer se lo echarían enseguida en cara. [5.5] Hay que actuar. [5.6] Con presteza y lo mejor que se pueda.

[6]

[6.1] Pero tampoco creamos que todas las soluciones deben emanar de los poderes públicos. [6.2] Dependen también, en gran medida, del esfuerzo cotidiano y de la eficacia de la colectividad entera. [6.3] Pasado el referéndum constitucional que nos abre posibilidades de convivencia democrática, nos aguarda ahora un diario plebiscito en el que a fuerza de laboriosidad se afirme nuestra voluntad de progreso, en libertad e independencia. [6.4] Manos a la obra.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Manos a la obra	<i>Ídem al titular.</i>	S'ha de fer feina.	

El titular és una locució adverbial que indica que cal començar a fer feina ja. De la literalitat del titular no es fa explícita quina és la comesa que corre pressa. Tenint en compte que l'editorial es publica al desembre de 1978, associem la locució amb al treball que se li presenta al govern de l'Estat espanyol un cop s'aprova la Constitució Espanyola.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] No por esperado o por previsto el resultado, tiene menor significado la jornada de ayer.	La jornada d'ahir és molt important.	El resultat no és una sorpresa. La jornada d'ahir té molt significat.	

[1.2] Ha sido un gran día, de auténtico contenido histórico.	Ha estat un dia històric.		
[1.3] En rigor, la suerte ya estuvo echada en el anterior referéndum, cuando la voluntad popular se pronunció por el cambio político.	<i>La implicació.</i>	L'anterior elecció, les legislatives, va ser la important.	
[1.4] Más para llenar el vacío institucional que implicaba tan masiva decisión, para resolver la precaria situación legal en la que nos hallábamos, para reglamentar la convivencia de los españoles con verdaderas normas de derecho, no con imposiciones arbitrarias, sino por la vía democrática del debate parlamentario y del refrendo de las urnas, era necesario llegar a esta aprobación general mayoritaria de la Constitución elaborada por las Cortes.	<i>Les implicacions.</i>	Va ser important el canvi perquè es va omplir un buit institucional. Es va resoldre la precària situació legal d'Espanya amb normes democràtiques És important arribar al referèndum constitucional.	Abans de la democràcia hi havia un buit institucional. La Constitució resol la precària situació legal d'Espanya.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

A continuació s'analiza com es desenvolupa l'argumentació en el primer paràgraf.

L'oració [1.1] defensa la importància de la jornada passada, que no és explicitada en la frase. Tot i això li atribueix la qualitat de prevista i subratlla que no per esperat el resultat té menys rellevància. L'oració [1.2] continua l'argument proposat a la [1.1].

Recordem l'oració [1.3]:

"En rigor, la suerte ya estuvo echada en el anterior referéndum, cuando la voluntad popular se pronunció por el cambio político."

L'editorialista assegura, en aquesta oració, que la importància cabdal sobre el destí de l'Estat ja es va produir en un moment anterior: en les legislatives de 1977. Allà és quan es va decidir optar pel canvi polític. Si bé és cert que les primeres eleccions democràtiques, després de la dictadura, van ser importants per entrar en democràcia, cal matisar.

Suárez ja governava abans dels comicis de 1977 per nomenament reial. L'etapa de Transició política que s'inicia amb la mort de Franco —tot i que sostenim que abans de la desaparició del Cap d'Estat ja hi havia elements de caràcter social, polític i econòmic que empenyia cap al canvi de règim (sobre aquesta qüestió ja s'ha discutit al segon capítol)— es produeix optant pels canvis de manera gradual i obviant la possibilitat d'un transformació radical de règim.

L'oració [1.4] diu:

“Más para llenar el vacío institucional que implicaba tan masiva decisión, para resolver la precaria situación legal en la que nos hallábamos, para reglamentar la convivencia de los españoles con verdaderas normas de derecho, no con imposiciones arbitrarias, sino por la vía democrática del debate parlamentario y del refrendo de las urnas, era necesario llegar a esta aprobación general mayoritaria de la Constitución elaborada por las Cortes.”

L'oració s'inicia amb la conjunció adversativa “más”, la qual, en principi, es contraposa a la proposició sostinguda a l'oració anterior, la [1.3], —on es deia que les eleccions de 1977 van decidir el canvi polític—. Però, més que contraposar-se, l'oració [1.4] amplia l'argument anterior apostant per la Constitució com a element que dota de contingut les institucions aprovades en els comicis legislatius.

L'editorialista, a més, dedica a la Constitució atribucions positives. Es tracta d'una norma bàsica resolutiva i que regula la convivència dels espanyols. D'ella es destaca que no és una llei arbitrària sinó fonamentada en normes de dret i que ha passat per l'aprovació dels representants del poble espanyol —les Corts—, així com per consulta popular.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] No sin vencer ciertas resistencias, no sin experimentar sacrificios, no sin registrar imperdonables crímenes y superar duras pruebas en solidaria entrega y apoyo a la acción conjunta del Gobierno y de las fuerzas políticas, respaldadas por la serena actitud del	La CE compleix amb les premisses legals.	El procés de complir amb els requeriments legals ha estat dur. S'han hagut de vèncer resistències, experimentar sacrificis, registrar imperdonables crims i superar dures proves en defensa del Govern i les forces polítiques.	El camí de la CE ha estat ple de dificultats.

pueblo y del Ejército, se han cumplido todas las premisas legales.			
[2.2] En conciencia, y salvo recusables excepciones que, al parecer, se han producido en algún lugar del País Vasco, puede afirmarse que se ha votado libremente en toda la geografía española, sin coacciones de ningún género.	S'ha pogut votar sense coacció.	En algun lloc del País Basc s'han produït actes rebutjables. A tot l'Estat espanyol s'ha votat lliurament.	
[2.3] Con esta Constitución aprobada, los españoles hemos elegido los principios de libertad y de igualdad ante la ley.	<i>La implicació.</i>	Amb la CE s'ha aprovat els principis d'igualtat i llibertat davant la llei.	
[2.4] Es decir y, entre otras, la libertad personal, de creencias, de residencia y circulación, de empresa y de sindicación, de enseñanza y de expresión; y los derechos la intimidad, al trabajo, a la educación y a la propiedad, de reunión y de asociación, de autonomía y de participación, etc., etc.	S'ha votat a favor de la llibertat de les persones.		
[2.5] La independencia de la justicia, la diversidad de opiniones, la formación de grupos políticos de distinta índole el respeto de la mayoría a las minorías y a la oposición, entre otros derechos quedan así garantizados.	S'ha votat a favor de la independència de la justícia i la diversitat d'opinions, així com la formació dels grups polítics, entre d'altres.		
[2.6] Armado de paciencia, el ciudadano que, a lo largo de muchos meses, pudo seguir las discusiones públicas en torno al texto constitucional, ha comprendido la importancia de lo que estaba en juego.	El ciutadà ha entès la importància de la CE.		
[2.7] Y ha votado en consecuencia.	<i>Ídem a l'oració.</i>		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

En aquest segon paràgraf, l'editorialista realça les dificultats amb les què ha hagut de batallar la CE fins arribar al referèndum.

L'oració [2.1] notifica que la CE "ha cumplido todas las premisas legales" passant per resistències, sacrificis i superar dures proves, tal i com expressa l'oració:

"No sin vencer ciertas resistencias, no sin experimentar sacrificios, no sin registrar imperdonables crímenes y superar duras pruebas en solidaria entrega y apoyo a la acción conjunta del Gobierno y de las fuerzas políticas, respaldadas por la serena actitud del pueblo y del Ejército, se han cumplido todas las premisas legales."

L'editorialista, però, no ofereix argumentacions que contextualitzi o expliqui el sacrificat camí de la CE, que presenta com a veritat inqüestionable.

Recordem l'oració [2.2]:

"En conciencia, y salvo recusables excepciones que, al parecer, se han producido en algún lugar del País Vasco, puede afirmarse que se ha votado libremente en toda la geografía española, sin coacciones de ningún género."

L'editorialista informa que l'exercici del vot s'ha produït lliurament i sense coaccions. Tot i això, de forma tímida rebutja els actes que s'han produït en algun lloc del País Basc i que no determina. El fet de no concretar els fets a un lloc poden caure en la generalització dels actes que el diari considera "recusables" —que no expressa quins són— a tot el País Basc.

En l'oració [2.3], el diari confirma que la CE comporta els principis de llibertat i d'igualtat davant la llei. Proposició que continua a la següent oració per detallar quins són els principis de llibertat i d'igualtat que s'emparen en el text constitucional. [2.4] diu:

"Es decir y, entre otras, la libertad personal, de creencias, de residencia y circulación, de empresa y de sindicación, de enseñanza y de expresión; y los derechos la intimidad, al trabajo, a la educación y a la propiedad, de reunión y de asociación, de autonomía y de participación, etc., etc."

L'oració [2.5] és la continuïtat del llistat de drets socials:

"La independencia de la justicia, la diversidad de opiniones, la formación de grupos políticos de distinta índole el respeto de la mayoría a las minorías y a la oposición, entre otros derechos quedan así garantizados."

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] Es evidente —y así lo hemos hecho constar en anteriores comentarios— que, con este texto fundamental en la mano, no se resuelven nuestros males.	<i>La implicació.</i>	La CE no resol els problemes.	
[3.2] Pero, gracias al mismo, sabemos ya los españoles a qué atenernos.	Però sabem a què ens podem atendre.		
[3.3] Nos constará que vivimos en una legítima monarquía constitucional, que los poderes públicos deben garantizarnos una convivencia democrática y que, tanto ellos como los ciudadanos, estamos sujetos a esta Constitución; que las Fuerzas Armadas tienen que defender el ordenamiento constitucional y que todo funcionario del Estado debe servirlo sin reticencias, “removiendo los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud.”		La monarquia és legítima monarquia constitucional. Els poders han de garantir la convivència democràtica. Tot l'ordenament jurídic queda subordinat a la CE.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

En l'oració [3.1] i [3.2], el diari avança que la CE no resol els mals de l'Estat, sense detallar quins són.

Recordem [3.3]:

“Nos constará que vivimos en una legítima monarquía constitucional, que los poderes públicos deben garantizarnos una convivencia democrática y que, tanto ellos como los ciudadanos, estamos sujetos a esta Constitución; que las Fuerzas Armadas tienen que defender el ordenamiento constitucional y que todo funcionario del Estado debe servirlo sin reticencias, “removiendo los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud”.”

En primera instància, el diari es mostra alineat a una “legítima monarquía constitucional”. Defensa, doncs, la Corona com a institució (a) constitucional —a

l'estar recollida i emparada dins el text de la CE— i (b) legitimada. Si l'editorialista es refereix a *legítima* perquè la Corona és una institució emparada en les lleis, no hi ha discussió: la mateixa CE la inclou com a institució base en l'estructura de l'estat:

"La forma política del Estado español es la Monarquía parlamentaria" (Art. 3.3 CE, 1978, Títol Preliminar)

Però la paraula legítima també té una altra accepció, no només la de la conformitat de les lleis, sinó que apel·la a la representativitat, el consens. En aquest cas, la Monarquia no és legítima perquè no ha estat referendada popularment, sinó que ha estat una institució hereva del règim franquista.

En aquest cas, el diari es manifesta partidari de la Corona.

La continuïtat de l'oració ressalta el fet que la CE és la norma suprema de la qual depèn tot l'ordenament jurídic espanyol.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Aun así, en el largo capítulo de la transición política y del proceso democrático, la Constitución no es, efectivamente, una conclusión.	La CE no és la meta.		La transició ha acabat.
[4.2] Es un punto y aparte, pues queda por materializarse una muy amplia tarea legislativa que incumbe al Parlamento.	Ara queda reformular les lleis.	El Parlament ha de materialitzar la tasca legislativa.	
[4.3] Y están, especialmente, sobre la mesa de Gobierno y sobre cualquier mesa de despacho responsable una considerable serie de problemas apremiantes que exigen inaplazable resolución.	S'han de resoldre unes qüestions indispensables.		
[4.4] La crisis económica y sus secuelas de carestía y desempleo y de situaciones límite en algunas zonas del país; el plan energético; la acción diplomática impulsadora del comercio exterior; la lucha contra el	<i>La implicació.</i>	La crisi econòmica, la lluita contra el terrorisme, l'ensenyament i la sanitat són temes ineludibles que exigeixen una resolució ràpida.	

terrorismo; la enseñanza, la sanidad, el orden público, son otros tantos temas que no admiten dilaciones y demandan una acción gubernamental inmediata y eficiente.			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

El diari, a [4.1], afirma que la transició política i el procés democràtic han estat processos llargs. S'infereix del text que el diari pren l'aprovació de la CE com el moment en què el període de Transició política finalitza per donar pas a l'etapa democràtica. D'aquí que no prengui aquest moment com a fi sinó com l'inici d'una nova era per l'Estat, tal i com s'expressa a [4.2]:

“Es un punto y aparte, pues queda por materializarse una muy amplia tarea legislativa que incumbe al Parlamento.”

Els problemes que s'han de resoldre de manera ràpida, que l'editorialista introdueix a l'oració [4.3], es concreten a [4.4]:

“La crisis económica y sus secuelas de carestía y desempleo y de situaciones límite en algunas zonas del país; el plan energético; la acción diplomática impulsadora del comercio exterior; la lucha contra el terrorismo; la enseñanza, la sanidad, el orden público, son otros tantos temas que no admiten dilaciones y demandan una acción gubernamental inmediata y eficiente.”

La crisi econòmica, el terrorisme, l'ensenyament i la sanitat són els problemes que el govern ha de resoldre sense dilació, segons el diari, per assegurar l'èxit de la democràcia.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Si una gran parte del pueblo confía que la vía democrática es perfectamente compatible con el ejercicio de la autoridad y la toma de decisiones adecuadas al momento, no falta quienes identifican la permisividad con el desgobierno y la incoherencia.	La democràcia i l'autoritat van unides, per uns. Per altres, la permissivitat és desgovern.	La majoria opta per creure que la democràcia és compatible amb l'exercici de l'autoritat.	

[5.2] Quien lleve las riendas del poder tendrá ahora que enfrentarse con los asuntos más urgentes, sin más excusas.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[5.3] La debilidad, aún menos la impotencia, no le serán perdonados.	No és perdonable la debilitat.		Els temes urgents s'han de resoldre sense debilitat ni impotència.
[5.4] Los abstencionistas de ayer se lo echarían enseguida en cara.	<i>Ídem a l'oració.</i>	Els que no van votar criticarien la debilitat i impotència del govern.	
[5.5] Hay que actuar.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[5.6] Con presteza y lo mejor que se pueda.	S'ha d'actuar amb rapidesa.		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

A [5.1], el diari afirma:

“Si una gran parte del pueblo confía que la vía democrática es perfectamente compatible con el ejercicio de la autoridad y la toma de decisiones adecuadas al momento, no falta quienes identifican la permisividad con el desgobierno y la incoherencia.”

L'editorialista sosté que la majoria del poble —espanyol— creu que la democràcia també és autoritat, però alhora adverteix que hi ha una part, que és minoritària pel que es col·legeix del text, que la critica en pensar que la democràcia és sinònim de permissivitat i això condueix al desgovern i la incoherència. Es tracta d'una asseveració gratuïta que beneficia el concepte de democràcia que el diari defensa en l'oració.

Pel diari, no és possible actuar amb debilitat i impotència ([5.3]) a l'hora d'abordar els problemes del país. El raonament que es presenta és que:

“Los abstencionistas de ayer se lo echarían enseguida en cara.”
[5.4]

Els que no van votar a favor o en contra de la CE poden retreure al govern, segons el diari, la debilitat en no resoldre els temes pendents als quals s'ha al·ludit abans (terrorisme, crisi econòmica, ensenyament, salut, etc.). En tot cas, ara no són els abstencionistes qui fan l'advertiment al govern, sinó el propi diari en boca dels abstencionistes. Això és dedueix del fet que el diari no expressa que sap els motius

pels quals els votants es van abstenir; per tant, és incoherent, per fal·laç, assegurar que es coneix el que n'esperen.

Les oracions [5.5] i [5.6] emfatitzen la necessitat d'urgència perquè el govern es posi a resoldre els problemes del país, que han estat expressats al llarg del paràgraf. Aquestes dues últimes oracions funcionen com a resum, concentren la tesi principal del apartat cinquè: "Hay que actuar" [5.5], que lliga semànticament amb el titular de l'editorial —"Manos a la obra"—.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Pero tampoco creamos que todas las soluciones deben emanar de los poderes públicos.	No tot depèn del poder públic.	La responsabilitat no recau només en el poder públic.	
[6.2] Dependen también, en gran medida, del esfuerzo cotidiano y de la eficacia de la colectividad entera.	La societat també ha d'esforçar-se.		
[6.3] Pasado el referéndum constitucional que nos abre posibilidades de convivencia democrática, nos aguarda ahora un diario plebiscito en el que a fuerza de laboriosidad se afirme nuestra voluntad de progreso, en libertad e independencia.	S'ha de treballar pel progrés, en llibertat i independència.	La CE ens obre possibilitats de convivència democràtica.	
[6.4] Manos a la obra.	<i>Ídem de l'oració.</i>		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

El diari adverteix a [6.1] que no totes les solucions als problemes del país han de sortir dels poders públics. L'argument segueix a la següent oració on l'editorialista assenyala el treball de la societat com element d'eficàcia per a la col·lectivitat —espanyola— [6.2]. L'editorialista treu responsabilitat al Govern central per fer-la recaure en la voluntat dels espanyols, en tant que col·lectiu.

El diari notifica a [6.3] que els temps posteriors a la consulta constitucional precisen del treball de tots perquè "se afirme nuestra voluntad de progreso, en libertad e independencia".

L'editorial finalitza amb la mateixa locució adverbial amb què es titulava l'article: "Manos a la obra" [6.4]. A l'igual que dèiem en la discussió del títol, *La Vanguardia* incideix, novament, en la pressa que corre resoldre les qüestions pendents i d'entrar, definitivament, en una etapa democràtica.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques de l'editorial giren al voltant d'apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) La Constitució obre el camí de la democràcia, i la democràcia és autoritat i govern.
- (2) La CE no resol els problemes del país.

Els actors de què parla el diari són:

- (a) La Constitució Espanyola
- (b) El govern/els poders públics

Es presenten les proposicions i raonaments central que recull l'editorial:

- (1) La Constitució és un document imprescindible per entrar en democràcia, però no és la fi d'un procés, sinó la porta oberta a una etapa que s'ha de construir i precisa del treball de tothom. Rebutja tota pretensió encaminada a deslegitimar el procés democràtic. ([5.1])
- (2) Tot i que la CE és vista com imprescindible, no resol els problemes del país. El diari reconeix que els poders polítics necessitaran, per tenir èxit, la implicació de la societat espanyola. ([6.1] i [6.2])

Pel que fa als actors:

- (a) La Constitució Espanyola, que ha aprovat el poble espanyol, té una imatge positiva. Es proposa com una norma bàsica a partir de la qual emanen els altres poders i tot l'ordenament jurídic espanyol. Amb la CE es fa factible entrar en una l'etapa democràtica, que també defensa el diari.

[2.3] "Con esta Constitución aprobada, los españoles hemos elegido los principios de libertad y de igualdad ante la ley."

- (b) En l'editorial no es defensa un partit polític expressament, però es fa menció del govern i dels poders públics com els actors principals que han de treballar per dotar de contingut l'entramat jurídic que es desprèn a partir de l'aprovació de la CE.

[4.1] "Aun así, en el largo capítulo de la transición política y del proceso democrático, la Constitución no es, efectivamente, una conclusión."

[4.2] "Es un punto y aparte, pues queda por materializarse una muy amplia tarea legislativa que incumbe al Parlamento."

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

La Vanguardia dóna ple suport a la Constitució. L'entén com el document normatiu bàsic a partir del qual es fonamenta i depèn l'ordenament jurídic espanyol ([3.3]).

És favorable a la democràcia i confia que la CE assegurí l'estabilitat i llibertat que el poble espanyol necessita:

[5.1] "[...] una gran parte del pueblo confía que la vía democrática es perfectamente compatible con el ejercicio de la autoridad y la toma de decisiones adecuadas al momento"

La Vanguardia es defineix com un diari constitucionalista, com s'ha dit abans. Jutja necessària la CE per entrar en una etapa democràtica i considera requerit el text constitucional per assegurar la llibertat dels ciutadans:

[1.4] "[...] era necesario llegar a esta aprobación general mayoritaria de la Constitución elaborada por las Cortes."

És espanyolista, al no fer esment de diferències identitàries en el conjunt de l'Estat i considerar-se espanyol:

[2.3] "Con esta Constitución aprobada, los españoles hemos elegido los principios de libertad y de igualdad ante la ley."

És defensor de la Monarquia en tant que la considera una institució legitimada —emparada en les lleis—:

[3.3] "Nos constará que vivimos en una legítima monarquía constitucional"

8.3.2. La columna d'opinió de Manuel Jiménez de Parga "Lo que es y lo que no es una constitución" (06/12/78)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: "Lo que es y lo que no es una constitución"

[1]

[1.1] Los constitucionalistas europeos, a lo largo del siglo XIX, defendieron la necesidad de contar con un texto jurídico de rango supremo, una superley —llamada Constitución—, porque de esta forma se racionalizaba el ejercicio de los poderes políticos y se establecían unas limitaciones a los mismos en beneficio de los derechos públicos subjetivos. [1.2] Los partidarios de las Constituciones escritas estaban persuadidos de la eficacia de tales documentos, con una fe ciega en la virtualidad de las normas del Derecho establecido. [1.3] "Sin Constitución —dijo uno de ellos— no hay libertad, y la libertad se garantiza con la Constitución."

[2]

[2.1] Al nivel de nuestro tiempo histórico, en este siglo XX, las Constituciones despiertan menos entusiasmo, pues se demostró que la eficacia de estos documentos no era total, así como resultó clarísimo que una misma norma jurídica pueda ser interpretada y aplicada de modos tan diferentes que conduzcan a situaciones de efectiva protección de los derechos, en unos casos, y de negación de derechos, en otros. [2.2] Después de la Revolución Tecnológica los poderes reales de una sociedad condicionan mucho más el ejercicio de las facultades constitucionales. [2.3] No mandan siempre las autoridades o instituciones a las que la superley atribuye el mando político, y las constituciones decimonónicas se preocuparon por establecer una división entre unos poderes del Estado —los llamados Legislativo, Ejecutivo y Judicial— que no son ahora precisamente, o exclusivamente, las instancia que determinan la toma de las decisiones trascendentales. [2.4] Se llegó con este razonamiento a la conocida clasificación de las constituciones en normativas, nominales y semánticas, que sugiera Loewenstein, según que fueran bastante eficaces, relativa y parcialmente eficaces, o sirvieran para enmascarar un juego de poderes fácticos que operan al margen de la Constitución.

[3]

[3.1] No resulta procedente, en suma, adoptar una actitud de ingenua beatería entre cualquier Constitución, pensando que con un texto jurídico en el "Boletín Oficial" se solucionen todos los problemas. [3.2] Pero tampoco debe infravalorarse la función política de las Constituciones, que, hoy por hoy, son instrumentos necesarios para la convivencia democrática y en libertad.

[4]

[4.1] Sin Constitución, en efecto, los ciudadanos no conocen a ciencia cierta la tabla de sus derechos y deberes fundamentales. [4.2] En el mundo anglosajón las libertades públicas se reconocen y garantizan por medio de decisiones judiciales, pero en el Continente europeo y en los países con ordenamientos jurídicos inspirados en el modelo francés, el texto constitucional cumple la misión pedagógica de establecer con claridad los derechos y los deberes, tanto de las

personas como de las comunidades. [4.3] Cuando se ha vivido largo tiempo sin Constitución democrática, recordar la lista de derechos y deberes es particularmente oportuno y conveniente. [4.4] Sólo los pueblos con inmediata tradición de buen convivir ciudadano pueden permitirse el lujo de dar por conocidas las libertades públicas y no tener, en consecuencia, que formular tablas detalladas en las partes orgánicas de las leyes constitucionales.

[5]

[5.1] Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos. [5.2] Gobernar sin Constitución es cómodo, pero no democrático. [5.3] Por el contrario, los procedimientos de elección de los gobernantes y de hacer efectiva la responsabilidad política de los mismos, las limitaciones de los poderes, el reparto de competencias, la articulación de cauces para que la opinión pública se manifieste y vigile, en suma, al impedir que alguien llegue al "yo me lo guiso, yo me lo como", o a proclamar "El Estado soy yo", son cuestiones bien resueltas con las Constituciones inspiradas en principios democráticos.

[6]

[6.1] Sin Constitución, nadie sabe legalmente a qué atenerse. [6.2] Se vive en la inseguridad, bajo un régimen de tolerancia, en el menos malo de los casos, o con persecuciones incesantes, en los confines de la tiranía o dentro de ella. [6.3] El Estado moderno fue la respuesta jurídico-política a la inseguridad radical de las épocas anteriores. [6.4] La Constitución proporciona al ciudadano seguridad, saberse protegido cuando actúa en el marco de la superley, no temer la llamada inesperada a la puerta, dejar de aguardar con impaciencia que el funcionario de turno quiera otorgarle algo a lo que tiene derecho.

[7]

[7.1] Y llegamos a Cataluña, con su personalidad histórica indiscutible, con sus derechos históricos largo tiempo desconocidos y perseguidos. [7.2] Y llegamos a las otras nacionalidades y regiones de España, torpemente sometidas a un esquema de organización de poderes de corte extraño para nosotros, sin arraigo en el pueblo consciente.

[8]

[8.1] La Constitución se abre a esos valores de las comunidades que desean ser autónomas, fija las reglas generales y ampara los Estatutos que libremente se vayan elaborando.

[9]

[9.1] Sin Constitución, ni las personas ni los pueblos de España podían dar nuevos paseos en el camino hacia la democracia. [9.2] Ahora se va a contar con el instrumento que faltaba para proseguir la obra. [9.3] En el desierto preconstitucional las sendas no estaban trazadas. [9.4] Se marchaba a tientas. [9.5] Partidos políticos, sindicatos, organizaciones empresariales, Gobierno, se ponían a andar todos los días porque no tenían otro remedio. [9.6] Pero sin conocer de antemano sus propias rutas. [9.7] Con la Constitución cualquier fallo será menos disculpable, la Constitución establece un reparto de papeles y señala el orden de aparición en escena.

[10]

[10.1] La Constitución no resuelve todo, pero sin ella no era posible, al nivel en que nos encontramos, seguir resolviendo nada.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Lo que es y lo que no es una constitución	<i>Ídem al titular.</i>		

Del titular es desprèn que el contingut de l'article oferirà elements d'anàlisi per entendre què és i que no és —tal i com expressa literalment el titular— una constitució.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Los constitucionalistas europeos, a lo largo del siglo XIX, defendieron la necesidad de contar con un texto jurídico de rango supremo, una superley —llamada Constitución—, porque de esta forma se racionalizaba el ejercicio de los poderes políticos y se establecían unas limitaciones a los mismos en beneficio de los derechos públicos subjetivos.	<i>La implicació.</i>	La súper-llei racionalitza l'exercici dels poders.	Segons els constitucionalistes europeus del S. XIX, s'ha de posar límit als poders polítics.
[1.2] Los partidarios de las Constituciones escritas estaban persuadidos de la eficacia de tales documentos, con una fe ciega en la virtualidad de las normas del Derecho establecido.	La constitució escrita és beneficiosa i eficaç.	Els partidaris de les constitucions estan convençuts de l'eficàcia del text escrit. També estan convençuts de la capacitat de les normes del Dret.	Cal que existeixi una norma escrita i basada en el Dret.
[1.3] "Sin Constitución —dijo uno de ellos— no hay libertad, y la libertad se garantiza con la Constitución."	<i>Les implicacions.</i>	La constitució garanteix la llibertat. La llibertat es garanteix amb la constitució.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

L'articulista, Jiménez de Parga, defensa la constitució amb diverses proposicions que atribueix als constitucionalistes europeus del segle XIX:

- a) cal limitar els poders polítics per beneficiar els drets públics ([1.1]);
- b) és imprescindible posar la norma per escrit ([1.2]); i
- c) la constitució garanteix la llibertat, i aquesta està garantida amb la constitució ([1.3]). D'aquí s'extreu que la constitució i la llibertat són imprescindibles perquè es doni una i altra; i al revés, no hi ha constitució sense llibertat, ni llibertat sense constitució.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Al nivel de nuestro tiempo histórico, en este siglo XX, las Constituciones despiertan menos entusiasmo, pues se demostró que la eficacia de estos documentos no era total, así como resultó clarísimo que una misma norma jurídica pueda ser interpretada y aplicada de modos tan diferentes que conduzcan a situaciones de efectiva protección de los derechos, en unos casos, y de negación de derechos, en otros.	<i>La implicació.</i>	L'eficàcia dels documents no és total perquè pot ser interpretada de maneres diferents.	La constitució s'interpreta de forma diferent.
[2.2] Después de la Revolución Tecnológica los poderes reales de una sociedad condicionan mucho más el ejercicio de las facultades constitucionales.	Els poders reals de la societat condicionen l'exercici de les facultats constitucionals.		
[2.3] No mandan siempre las autoridades o instituciones a las que la superley atribuye el mando político, y las constituciones decimonónicas se preocuparon por establecer una división entre unos poderes del Estado —los llamados Legislativo, Ejecutivo y	No manen sempre les institucions. Es garanteix la divisió dels poders de l'Estat. Els poders de l'Estat no sempre tenen la presa de decisió.		

Judicial— que no son ahora precisamente, o exclusivamente, las instancia que determinan la toma de las decisiones trascendentales.			
[2.4] Se llegó con este razonamiento a la conocida clasificación de las constituciones en normativas, nominales y semánticas, que sugiera Loewenstein, según que fueran bastante eficaces, relativa y parcialmente eficaces, o sirvieran para enmascarar un juego de poderes fácticos que operan al margen de la Constitución.	Hi ha constitucions normatives, nominals i semàntiques.	Les constitucions normatives són força eficaces. Les nominals tenen relativa eficàcia. Les semàntiques són parcialment eficaces.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

En el segon paràgraf, l'autor presenta les tres classes de constitució segons la seva eficàcia. Analitzem oració a oració.

En contraposició del que s'explicava en l'oració anterior —era necessari posar la llei per escrit—, a la [2.1] l'autor diu que en l'època contemporània al seu article les constitucions no són elements tan entusiastes per la seva escassa eficàcia. L'autor atribueix la falta d'eficàcia a l'arbitrarietat en la seva interpretació:

“[...] una misma norma jurídica pueda ser interpretada y aplicada de modos tan diferentes que conduzcan a situaciones de efectiva protección de los derechos, en unos casos, y de negación de derechos, en otros.”

Segons l'autor, serà a partir de la dècada dels anys 1950-1960 —el que anomena Revolució Tecnològica— que les societats comencin a tenir poder real [2.2]. Segons l'articulista, és això el que condicionaria l'eficàcia de les constitucions.

A [2.3] continua el raonament de l'oració anterior. Segons Jiménez de Parga, justament per la Revolució Tecnològica, les autoritats no són les que exerceixen el poder real. El poder legislatiu, l'executiu i el judicial no es troben, exclusivament en mans de les institucions.

A [2.4] l'autor assenyala els tres tipus de constitucions, classificades per Loewenstein i els tipus d'eficàcia que, tradicionalment, s'ha atribuït a cadascuna

d'elles. Les constitutives són les més eficaces, seguides de les constitucions nominals i finalment, amb una eficàcia parcial estarien les constitucions semàntiques. Però també, segons Jiménez de Parga, la classificació es deu al poder real situat al marge de la constitució.

El paràgraf segon funciona com a informatiu. Contextualitza, doncs, el concepte de la Constitució per, a continuació, passar a la definició de l'espanyola.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] No resulta procedente, en suma, adoptar una actitud de ingenua beatería entre cualquier Constitución, pensando que con un texto jurídico en el "Boletín Oficial" se solucionen todos los problemas.	<i>La implicació.</i>	No es pot creure que la constitució resol els problemes.	
[3.2] Pero tampoco debe infravalorarse la función política de las Constituciones, que, hoy por hoy, son instrumentos necesarios para la convivencia democrática y en libertad.	Però, la funció de les Constitucions és important. Són instruments necessaris per la convivència democràtica i en llibertat.	Les Constitucions només són vàlides per garantir la convivència democràtica i la llibertat.	Cal garantir la convivència democràtica i la llibertat.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

Per l'autor no és correcte creure que les constitucions resolen els problemes d'una societat ([3.1]), però justifica la necessitat de la constitució per ser la norma que garanteix la convivència democràtica i la llibertat ([3.2]).

L'estratègia que segueix l'autor és expositiva i lògica. Fins aquí arribem a la conclusió que les constitucions són necessàries tot i que imperfectes.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Sin Constitución, en efecto, los ciudadanos no conocen a ciencia cierta la tabla de sus derechos y deberes fundamentales.	<i>La implicació.</i>	Els ciutadans coneixen els seus drets i deures fonamentals amb la Constitució.	Cal que els ciutadans coneguin els seus drets i deures.
[4.2] En el mundo anglosajón las libertades públicas se reconocen y garantizan por medio de decisiones judiciales, pero en el Continente europeo y en los países con ordenamientos jurídicos inspirados en el modelo francés, el texto constitucional cumple la misión pedagógica de establecer con claridad los derechos y los deberes, tanto de las personas como de las comunidades.	<i>Les implicacions.</i>	L'ordenament jurídic europeu creu en la missió pedagògica de la constitució. La missió pedagògica de la constitució és la d'exposar amb claredat els drets i deures individuals i col·lectius.	
[4.3] Cuando se ha vivido largo tiempo sin Constitución democrática, recordar la lista de derechos y deberes es particularmente oportuno y conveniente.	<i>La implicació.</i>	És convenient recordar els drets i deures.	
[4.4] Sólo los pueblos con inmediata tradición de buen convivir ciudadano pueden permitirse el lujo de dar por conocidas las libertades públicas y no tener, en consecuencia, que formular tablas detalladas en las partes orgánicas de las leyes constitucionales.	<i>Les pressuposicions.</i>	Els pobles amb tradició de bona convivència poden no haver d'escriure les seves lleis.	Espanya necessita redactar una constitució. Espanya no és un poble amb tradició de bona convivència.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

A continuació recordem [4.1]:

“Sin Constitución, en efecto, los ciudadanos no conocen a ciencia cierta la tabla de sus derechos y deberes fundamentales.”

De l'oració podem col·legir que l'autor es manifesta a favor de les constitucions. És constitucionalista. El raonament que segueix és la defensa dels textos per tal que els ciutadans coneguin els seus drets i deures.

No parla l'autor, en l'oració, de la *garantia* dels drets i deures del ciutadà, bàsica en tot Estat de dret, sinó de la *necessitat* de la seva coneixença.

[4.2] diu:

“En el mundo anglosajón las libertades públicas se reconocen y garantizan por medio de decisiones judiciales, pero en el Continente europeo y en los países con ordenamientos jurídicos inspirados en el modelo francés, el texto constitucional cumple la misión pedagógica de establecer con claridad los derechos y los deberes, tanto de las personas como de las comunidades.”

En l'oració, Jiménez de Parga, estableix una distinció entre el funcionament jurídic del món anglosaxó i del continent europeu. En el primer cas, les llibertats es reconeixen i garanteixen mitjançant decisions judicials. En l'europeu —cita el cas francès com el model que segueix el vell continent— el text no garanteix els drets, sinó que serveix, com s'expressava a dalt, per fer conèixer els drets i deures.

Ens podríem demanar: de què serveix conèixer els drets si no els tenim garantits? A l'oració [4.3], l'autor expressa que la Constitució és important, perquè cal recordar quins són els drets i deures del ciutadà, especialment “cuando se ha vivido largo tiempo sin Constitución”.

Per l'autor, els espanyols necessiten conèixer els seus drets, perquè ha estat un poble sense tradició immediata de bona convivència. Segons inferim de l'oració [4.4], l'autor podria referir-se a la guerra civil, és l'exemple encara recent que ha contribuït durant molts anys a entendre Espanya com a país dividit en dos, entre *nacionals* i republicans.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos.	<i>Les implicacions.</i>	Sense Constitució qui governa només respon davant Déu i la Història. Sense Constitució els ciutadans són súbdits.	La Constitució garanteix que els ciutadans no siguin súbdits.

[5.2] Gobernar sin Constitución es cómodo, pero no democrático.	Gobernar sense Constitució és còmode. Gobernar sense Constitució no és democràtic.	La Constitució garanteix l'existència de democràcia.	S'ha de governar amb Constitució.
[5.3] Por el contrario, los procedimientos de elección de los gobernantes y de hacer efectiva la responsabilidad política de los mismos, las limitaciones de los poderes, el reparto de competencias, la articulación de cauces para que la opinión pública se manifieste y vigile, en suma, al impedir que alguien llegue al "yo me lo guiso, yo me lo como", o a proclamar "El Estado soy yo", son cuestiones bien resueltas con las Constituciones inspiradas en principios democráticos.	<i>La implicació.</i>	Les Constitucions inspirades en principis democràtics eviten règims dictatorials.	Les Constitucions preserven la llibertat d'una societat.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

La defensa de les Constitucions porta a l'autor a asseverar que amb elles els ciutadans deixen de ser súbdits. Recordem [5.1]:

"Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos."

L'argumentació que segueix Jiménez de Parga en la primera oració és que la Constitució obliga als governants a respondre davant del poble, particularment. Sense ella, només respon davant de Déu i la Història.

Per a Jiménez de Parga:

"Gobernar sin Constitución es cómodo, pero no democrático."
[5.2]

L'autor entén que la Constitució garanteix un sistema democràtic, però en l'oració no ofereix les raons per les quals fa l'asseveració.

Recordem l'oració [5.3]:

"Por el contrario, los procedimientos de elección de los gobernantes y de hacer efectiva la responsabilidad política de los mismos, las limitaciones de los poderes, el reparto de

competencias, la articulación de cauces para que la opinión pública se manifieste y vigile, en suma, al impedir que alguien llegue al "yo me lo guiso, yo me lo como", o a proclamar "El Estado soy yo", son cuestiones bien resueltas con las Constituciones inspiradas en principios democráticos."

Segons es desprèn de la literalitat del text, l'autor es mostra a favor de la Constitució per ser un element que garanteix diverses qüestions:

- els procediments de representació política;
- els mecanismes per responsabilitzar políticament els governants;
- les fórmules per limitar els poders dels qui governen i repartir les competències;
- l'articulació mecanismes perquè hi hagi llibertat d'opinió pública; i
- evitar règims autoritaris.

Es tracta, aquesta oració, d'un llistat que no qüestiona ni argumenta. En tot cas, no hi ha dubte que a través de la llista oferta l'autor subratlla el seu posicionament favorable a la Constitució.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Sin Constitución, nadie sabe legalmente a qué atenerse.	<i>Ídem a l'oració.</i>		Cal saber a què atèner-nos.
[6.2] Se vive en la inseguridad, bajo un régimen de tolerancia, en el menos malo de los casos, o con persecuciones incesantes, en los confines de la tiranía o dentro de ella.	Sense Constitució es viu en la inseguretat. Sense Constitució es viuen persecucions incessants.		
[6.3] El Estado moderno fue la respuesta jurídico-política a la inseguridad radical de las épocas anteriores.	L'Estat modern resol la inseguretat d'èpoques passades.		
[6.4] La Constitución proporciona al ciudadano seguridad, saberse protegido cuando actúa en el marco de la superley, no temer la llamada inesperada a la puerta, dejar de aguardar con impaciencia que el funcionario de turno	La Constitució dóna seguretat i protecció al ciutadà.		

quiera otorgarle algo a lo que tiene derecho.			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

Comentarem l'oració [6.1] i la [6.2] conjuntament per contenir arguments comuns i compartir el mateix subjecte. Recordem, primer, les oracions:

[6.1] "Sin Constitución, nadie sabe legalmente a qué atenerse."

[6.2] "Se vive en la inseguridad, bajo un régimen de tolerancia, en el menos malo de los casos, o con persecuciones incesantes, en los confines de la tiranía o dentro de ella."

L'autor defensa la Constitució oferint dos arguments favorables:

- a) permet al ciutadà a què atener-se; i
- b) permet viure amb seguretat i confirma un règim tolerant.

El primer argument és superflu perquè no hi ha un raonament que el defensi. És difícil comprendre què entén l'autor per "saber a qué atenerse" sense oferir cap contextualització o referència a un cas concret.

Amb el segon argument, la seguretat i la tolerància són valors que queden garantits en els textos constitucionals.

Les oracions [6.3] i [6.4] venen a ratificar els arguments esgrimits per l'autor en les frases anteriors. Reitera aquí que la Constitució garanteix la seguretat i la protecció dels ciutadans.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] Y llegamos a Cataluña, con su personalidad histórica indiscutible, con sus derechos históricos largo tiempo desconocidos y perseguidos.	Els drets històrics catalans han estat perseguits durant molt de temps.		La Constitució és bona per Catalunya.
[7.2] Y llegamos a las otras nacionalidades y regiones de España, torpemente sometidas a un esquema de organización de poderes de corte	Les altres nacionalitats i regions d'Espanya han estat sotmeses a un esquema sense arrelament al poble.		Catalunya és una nacionalitat.

extraño para nosotros, sin arraigo en el pueblo consciente.			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

El setè paràgraf apropa la tesi defensada per l'autor en les seccions anteriors, al cas concret català i espanyol. Assevera que la Constitució és bona per Catalunya perquè la seva personalitat històrica deixarà de ser perseguida.

Reconeix l'autor una singularitat *històrica* a Catalunya, per tant, és partidari —com s'ha vist abans— d'un Estat autonòmic, com a mínim. A la següent oració, la [7.2], comprovem que per Jiménez de Parga, tot i destacar la personalitat catalana, l'atribució que rep Catalunya és la de *nacionalitat* —no de nació—.

La resta de nacionalitats i regions són, per l'articulista, pobles que componen la unitat espanyola. Sense distincions admet que Espanya ha estat sotmesa a una organització "extraña" de poders. No hi ha una valoració més compromesa de l'organització de poders en mans de Franco llevat de l'atribut *estrany*.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] La Constitución se abre a esos valores de las comunidades que desean ser autónomas, fija las reglas generales y ampara los Estatutos que libremente se vayan elaborando.	<i>La implicació.</i>	La CE és permissiva als valors de les comunitats que volen ser autònomes.	L'Estat de les autonomies és bo.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [8]

L'autor valora, a [8.1], la defensa que hi ha a la CE de les comunitats singulars. S'emfatitza, doncs, el valor obert de la Carta Magna i la possibilitat d'autogovern que la mateix llei permet a les comunitats "que desean ser autònomas".

El columnista només ofereix com a possibilitat vàlida la defensa d'un estat autonòmic. No es contempla l'autodeterminació o possibilitats concretes d'estructurar l'Estat espanyol.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [9]:

Paràgraf [9]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[9.1] Sin Constitución, ni las personas ni los pueblos de España podían dar nuevos paseos en el camino hacia la democracia.	Sense Constitució no hi ha democràcia per Espanya.		La democràcia és necessària per Espanya. Per això és precisa la Constitució.
[9.2] Ahora se va a contar con el instrumento que faltaba para proseguir la obra.	La Constitució és l'instrument que faltava.		
[9.3] En el desierto preconstitucional las sendas no estaban trazadas.	Abans de la Constitució no hi havia un camí fixat.		
[9.4] Se marchaba a tientas.			
[9.5] Partidos políticos, sindicatos, organizaciones empresariales, Gobierno, se ponían a andar todos los días porque no tenían otro remedio.			
[9.6] Pero sin conocer de antemano sus propias rutas.			
[9.7] Con la Constitución cualquier fallo será menos disculpable, la Constitución establece un reparto de papeles y señala el orden de aparición en escena.	<i>Ídem a l'oració.</i>		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [9]

L'oració [9.1] diu:

“Sin Constitución, ni las personas ni los pueblos de España podían dar nuevos paseos en el camino hacia la democracia.”

El camí cap a la democràcia no és possible, a Espanya, sense la Constitució. *La Vanguardia* identifica l'inici de l'etapa democràtica, doncs, a partir de l'aprovació i

entrada en vigor de la CE. Era, segons l'oració [9.2], l'instrument que faltava per obrir l'etapa democràtica.

En l'oració [9.3] l'autor assevera que abans de la CE el camí no estava traçat. Es caminava sense orientació, segons es despèn de [9.4].

L'oració [9.5] diu:

“Partidos políticos, sindicatos, organizaciones empresariales, Gobierno, se ponían a andar todos los días porque no tenían otro remedio.”

Jiménez de Parga aquí situa l'etapa històrica a la qual es refereix al llarg de tot el novè paràgraf: és la Transició. Els partits polítics, sindicats, organitzacions empresarials i Govern queden victimitzats a l'expressar l'autor que no tenien altre remei que continuar per inèrcia, sense CE.

Segons els successos de la història, és cert. Fins no convocar eleccions legislatives i constituir el primer govern democràtic no era oportú redactar un text constitucional sense comptar amb el consens de les diferents ideologies del poble espanyol. Es triga pràcticament un any, des dels comicis generals, arribar a l'aprovació de la CE. Les crítiques al contingut del text s'han debatut en un altre espai de la recerca. En tot cas, no el portem aquí per no reiterar-nos i per no ser el contingut constitucional el tema de debat que Jiménez de Parga expressa en el seu article.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [10]:

Paràgraf [10]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[10.1] La Constitución no resuelve todo, pero sin ella no era posible, al nivel en que nos encontramos, seguir resolviendo nada.	La CE és necessària.		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [10]

Novament, l'autor recorda que la CE, malgrat les seves imperfeccions, és necessària per a Espanya per poder resoldre els conflictes pendents. Resumeix el centre de la seva tesi que ha desplegat en els paràgrafs anteriors.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en aquest editorial se situen al voltant de les apreciacions enfrontades de l'actor i els següents temes:

- (1) La Constitució és necessària per assegurar la democràcia en Espanya.
- (2) Les autonomies queden garantides en la CE.

L'actor, a banda del propi diari, del què parla l'article és:

- (a) La Constitució Espanyola

Es comenta, a continuació, els temes que apareixen a l'article:

- (1) La Constitució és necessària per assegurar la democràcia en Espanya i evitar tornar a règims totalitaris, que rebutja rotundament. Es presenta la CE, sense considerar l'ambigüitat en la seva redacció o la falta de consens en alguns apartats —com, per exemple, el cas de la Disposició Transitòria Quarta, que s'ha esmentat en altres apartats, que compta amb una aprovació mínima per part dels nacionalistes bascos—.

[6.1] "Sin Constitución, nadie sabe legalmente a qué atenerse."

[6.2] "Se vive en la inseguridad, bajo un régimen de tolerancia, en el menos malo de los casos, o con persecuciones incesantes, en los confines de la tiranía o dentro de ella."

- (2) Les aspiracions sobiranistes o diferents a les autonomistes de les *nacionalitats* espanyoles queden silenciades. Només s'exposa en el text que les autonomies són un sistema, emparat per la CE, que respon a la necessitat de reconeixement per part d'aquells pobles espanyols amb personalitat singular, com és el cas de Catalunya, l'únic exemple que cita explícitament.

[7.1] "Y llegamos a Cataluña, con su personalidad histórica indiscutible, con sus derechos históricos largo tiempo desconocidos y perseguidos."

[7.2] "Y llegamos a las otras nacionalidades y regiones de España, torpemente sometidas a un esquema de organización de poderes de corte extraño para nosotros, sin arraigo en el pueblo consciente."

Pel que fa a l'actor:

- (a) La Constitució és l'element bàsic que Espanya necessita per garantir un sistema democràtic. Tot i que l'autor és conscient que no resol els problemes del país, el text constitucional és garant de les llibertats dels ciutadans. Pel diari, els pobles espanyols tenen reconegudes les seves personalitats singulars en la CE.

El diari emfatitza clarament el que considera una necessitat per la constitució de l'Estat espanyol democràtic: l'aprovació de la Constitució. Les aspiracions sobiranistes de col·lectius nacionalistes perifèrics queden silenciats i només es presenta un projecte autonomista emparat en la CE com la via necessària en els moments històrics en què es publica l'article.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'articulista defensa la Constitució Espanyola perquè garanteix la llibertat, limita el poder polític dels governants i resulta necessària perquè l'Estat espanyol desenvolupi, amb garanties, les institucions que fan possible viure en democràcia.

[9.1] "Sin Constitución, ni las personas ni los pueblos de España podían dar nuevos paseos en el camino hacia la democracia."

L'autor admet que la CE no resol els problemes del país, però la considera bàsica per garantir la convivència en democràcia i la llibertat:

[5.1] "Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos."

El diari és constitucionalista i defensor de l'Estat de les Autonomies. Considera que la CE és bona per Catalunya perquè defensa la seva personalitat històrica. També s'entén com a beneficiosa per a les altres "nacionalitats i regions" perquè les seves singularitats queden protegides pel marc constitucional:

[8.1] "La Constitución se abre a esos valores de las comunidades que desean ser autónomas, fija las reglas generales y ampara los Estatutos que libremente se vayan elaborando."

8.4. Notes corol·làries de *La Vanguardia*

A grans trets podem apuntar que les columnes d'opinió serveixen per emfatitzar l'opinió publicada als articles editorials. No hi ha cap veu que sigui dissident a la que proposa l'empresa periodística. De fet, els temes sobre els quals parlen els columnistes són també coincidents amb els dels editorials.

Segons l'anàlisi feta, *La Vanguardia* és un diari monàrquic —no hi ha cap articulista ni editorial que defensi, per exemple, la república com a via alternativa i/o possible—. Els principals actors que tenen veu tant en editorials com en articles són Suárez i el Rei. Tots dos són vistos com a garants de la democràcia, la monarquia i la unitat espanyola, qüestions defensades pel rotatiu. Malgrat fer aquesta defensa a la necessitat dels nous temps, no es publica cap article on es faci una condemna al franquisme. És més, s'aposta per la progressió a l'hora d'entrar en democràcia i es rebutja, doncs, propostes polítiques rupturistes. És aquí on apareix la figura de Tarradellas, com polític dialogant i favorable a un procés de canvi progressiu.

Els discursos periodístics que hem analitzat són coincidents amb discursos conservadors, constitucionalistes, catòlics i favorables a l'Estat de les Autonomies. No hi ha dubte en entendre que Espanya és una nació única i no s'accepta Catalunya i el País Basc com a territoris sobirans, sinó com a nacionalitats pertanyents a l'Estat. No hi ha reconeixement, per tant, d'aquests territoris com a nació i se silencia la possibilitat d'exercir el dret a l'autodeterminació.

La catalanitat del diari és manifesta especialment en la defensa de la singularitat cultural de Catalunya, a partir de la seva història i la seva llengua. Tot i això, s'adverteix que el castellà és l'element homogeneïtzant positiu.

De tot el que s'ha dit es desprèn que les columnes de *La Vanguardia* no serveixen per mostrar veus diferents a la línia editorial marcada per l'empresa. Són coincidents amb els editorials i no s'ofereix cap dissonància.

9. Anàlisi de les peces triades d'Avui

Analitzarem tot seguit els editorials i columnes d'opinió escollits del diari *Avui*. Com s'ha esmentat en els capítols anteriors, es reconstruirà part de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer i segon nivell de profunditat.

L'anàlisi de primer nivell [9.1] i [9.2] servirà per extreure les macroproposicions que necessitarem per construir la matriu del diari. L'anàlisi de segon nivell [9.3] ens ajudarà a identificar els temes de cada oració, així com les implicacions i pressuposicions ideològiques principals de cada peça. L'estudi permetrà assenyalar el posicionament ideològic del diari en cadascun dels temes.

L'editorial que s'ha escollit per ser sotmesa a un nivell d'anàlisi de segon grau de profunditat és "Un 'sí' rotund" (25/10/79). La columna d'opinió triada és la de Manuel Cruells titulada "Permanent fidelitat a Catalunya" (09/12/78). Tot i que les dues peces pertanyen a casos històrics diferents (consulta estatutària —l'editorial— i consulta constitucional —la columna—), hem considerat que ambdós articles reuneixen elements nacionalitaris d'interès per l'estudi i ens permetrà conèixer el posicionament tant de l'empresa com de la majoria dels col·laboradors en el cas de l'encaix de Catalunya dins l'Estat.

9.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell

A continuació es presenten els resultats de l'extracció de les matrius ideològiques del diari. Com hem fet fins ara, s'agrupen segons siguin articles editorials o columnes d'opinió⁸³. Tot seguit s'abordarà la classificació temàtica de les matrius del diari. En el següent apartat s'ofereix la discussió del discurs periodístic.

a) Editorials Avui

Detallem les següents macroproposicions agrupades temàticament. L'agrupació —que és fruit de l'extracció de la matriu ideològica— facilitarà visualitzar el posicionament ideològic del diari.

<p>Les eleccions legislatives s'han d'afrontar en clau catalana</p> <ul style="list-style-type: none"> · Cal votar a les legislatives, però cal fer-ho amb "vot català". (Ed. 1, 14/06/77) · El vot ha de ser fidel al país, és a dir, escollint partits de llarga trajectòria catalana i democràtica. (Ed. 1, 14/06/77) · L'autonomia de Catalunya depèn del grau de representació catalana al Congrés. (Ed. 2, 15/06/77) 	<p>L'autonomia de Catalunya és necessària i desitjada</p> <ul style="list-style-type: none"> · Catalunya és progressista i moderada, aposta per un pacte polític d'unitat i per tenir encaix autònom dins l'Estat. (Ed. 3, 17/06/77) · Votar les legislatives del 77 en "clau catalana" és apostar per l'Estatut i les institucions catalanes. (Ed. 2, 15/06/77) · La CE és la via ràpida per "reconquerir" la Generalitat i l'Estatut. (Ed. 4, 29/09/77) · La consecució de la Generalitat ha estat fruit d'un pacte entre Tarradellas, els diputats catalans i el govern central on tots han hagut de cedir. (Ed. 501/10/77) · Catalunya és una nacionalitat i una autonomia dins l'Estat espanyol. (Ed. 6, 06/12/78 i Ed. 7, 08/12/78) · L'Estatut és el pas per accedir de forma gradual a l'autogovern (Ed. 8, 25/10/79) · L'autogovern al que aspira Catalunya és el model autònom definit a la Constitució. (Ed. 8, 25/10/79)
---	---

b) Columnes Avui

A continuació es detallen les proposicions que s'han extret de l'anàlisi de les columnes d'opinió que, com a dalt, agrupem en macroproposicions:

⁸³ Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

<p>S'ha de fer un vot catalanista i útil a les legislatives de 1977</p> <ul style="list-style-type: none"> · Cal fer "un vot catalanista útil" (Col. 1, Roca, 12/06/77) · "si volem votar català voteu l'alternativa que en aquesta perspectiva tingui més possibilitats de quedar ben col·locada." (Col. 1, Roca, 12/06/77) · El vot útil és un vot democràtic i eficaç, que no sigui conservador i que pugui assumir el "govern de casa nostra" que és Pacte Democràtic per Catalunya (Col. 1, Roca, 12/06/77) · A Catalunya no té sentit votar a un candidat que no sigui d'una formació política catalana. (Col. 1, Roca, 12/06/77) · "El nostre vot serà útil si el donem a una candidatura que defensi amb fermesa i claredat la recuperació de les nostres llibertats nacionals i democràtiques, sense renúncies ni claudicacions en res essencial en el camí de conquerir uns Països Catalans lliures i socialistes." (Col. 2, Armet, 12/06/77) · És una llàstima que no hi hagi una candidatura unitària per Catalunya, és important que "no dividim els nostres vots" (Col. 3, Serrahima, 12/06/77) · Suárez no té cap possibilitat a Catalunya. La proposta política de centre catalana és la que representen Pujol i Cañellas. (Col. 6, J.M., 14/06/77 i Col. 5, Guillén, 12/06/77) · ERC és una formació apta per liderar Catalunya perquè no té cap lligam amb Madrid. (Col. 13, Poblet, 29/09/77) · El republicanisme és una fórmula força arrelada entre els catalans. (Col. 13, Poblet, 29/09/77) 	<p>És necessària la restauració de la Generalitat i la recuperació de l'autonomia</p> <ul style="list-style-type: none"> · S'ha de recuperar l'Estatut i la Generalitat de Catalunya (Col. 2, Armet, 12/06/77; Col. 4, Barrera, 12/06/77; Col. 10, Obiols, 28/09/77; Col. 14, Esteva, 30/09/77; Col. 15, López Raimundo, 01/10/77; col. 38, J.M., 23/10/79) · S'ha de treballar per aconseguir l'Estatut i una estructura federal de l'Estat. (Col. 5, Guillén, 12/06/77; Col. 11, Pedrolo, 28/09/77; Col. 12, Maragall, 29/09/77) · L'estatut és limitat però s'ha de votar a favor per arribar a poder aconseguir més autogovern (Col. 39, Bonet, 24/10/79; Col. 43, Puig, 25/10/79; Col. 44, Capmany, 25/10/79; Col. 45, Sabaté Ibarz, 25/10/79; Col. 46, Massó Urgellés, 27/10/79) · S'ha de votar sí a l'Estatut per tenir més presència a Madrid (Col. 40, Subirats, 24/10/79 i Col. 41, Cornudella, 24/10/79) · Es tracta de votar "l'Estatut de la Moncloa", perquè ha estat retallat pel govern central i això no és positiu per Catalunya. (Col. 42, Sánchez Carreté, 24/10/79)
<p>Catalunya és una nació</p> <ul style="list-style-type: none"> · "nosaltres sabem que mai no es podrà anomenar democràtic qui no admeti que a cada nació correspon de dotar-se de els seves pròpies institucions." (Col. 7, Cucurull, 16/06/77) · "Catalunya, com qualsevol altre poble, té dret a auto-governar-se, pel seu compte i risc, sense necessitar el permís de ningú." (Col. 7, Cucurull, 16/06/77) · L'autodeterminació és sinònim de democràcia. (Col. 7, Cucurull, 16/06/77; Col. 34, Cruells, 09/12/78) · El Parlament de Catalunya compta amb sobirania pròpia. (Col. 7, Cucurull, 16/06/77) · Catalunya té "personalitat nacional" (Col. 16, Pi i Cabanyes, 01/10/77) · Cal que el català sigui la llengua d'ús i sigui 	<p>S'ha de recolzar la CE per evitar una altra dictadura</p> <ul style="list-style-type: none"> · Amb la CE "se'ns ofereix un mínim, molt mínim, de possibilitats autònomes." (Col. 34, Cruells, 09/12/78) · "Tenim davant una nova Constitució que es pot considerar anacrònica pel seu confusionisme i pel seu centralisme, entre altres coses." (Col. 34, Cruells, 09/12/78) · S'ha de votar sí a la CE, l'alternativa que tenim plantejada és "constitució o dictadura". És un vot amarg. (Col. 18, Obiols, 03/12/78; Col. 20, Foraster, 03/12/78; Col. 21, Nadal, 03/12/78; Col. 23, Capmany, 05/12/78; Col. 26, Balletbò, 06/12/78 i Col. 35, Borja, 09/12/78) · La CE dóna la possibilitat d'un Estatut acceptable. (Col. 18; Obiols, 03/12/78) · La consulta és inacceptable, perquè el text és llarg i cal que les preguntes siguin concretes.

fàcil trobar llibres en aquest idioma (Col. 22, Sabater i Siches, 03/12/78; Col. 31, Roig, 07/12/78 i Col. 36, Pi-Sunyer, 23/10/79)

· La llengua a Catalunya "és l'ànima del poble" (Col. 30, Ferrer, 07/12/78)

· L'estatut vetllarà per la llengua catalana i la seva cooficialitat. (Col. 30, Ferrer, 07/12/78)

· "una nació, perquè pugui ser-ho, cal que tingui un territori, un poble, una història, una llengua... i una voluntat de ser-ho, ara també cal pensar en si podem considerar catalans aquells qui no volen ser-ho." (Col. 30, Ferrer, 07/12/78)

· La fórmula política que ha de seguir el nacionalisme és la d'aconseguir un Estat propi, perquè a cada nació li correspon un Estat. (Col. 32, Fons, 07/12/78)

(Col. 19, Viñals i Soler, 03/12/78)

· La CE és "amorfa", un text ambigu i no accepta Catalunya com a nació. S'ha de votar 'no' perquè la CE no contempla un Estat multinacional. (Col. 24, Galí, 05/12/78)

· La CE és una "solució a mitges" i ens hem d'abstenir en la consulta. (Col. 27, Fluvià, 06/12/78)

9.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de 1r nivell

a) Editorials Avui

Per l'Avui resulta clar que cal participar en els comicis legislatius de 1977, en el referèndum constitucional i el de l'Estatut de Catalunya. Tot i això, la postura general del diari és votar en clau *catalana*.

Les eleccions legislatives són importants, segons el diari, per Catalunya en tant que si els polítics catalans obtenen una representació suficient —que en cap moment aclareix quina és, però sí que defensa com òptims els resultats obtinguts⁸⁴— el restabliment de la Generalitat i el retorn de l'Estatut del 32 (Editorial 1, 14/06/1977; Editorial 2, 15/06/1977 i Editorial 3, 17/06/1977) serà una realitat en breu. És per aquest motiu que mobilitza als seus lectors perquè facin del seu vot un d'útil per a Catalunya, tot titllant que és ara quan "hi ha interessos superiors" per votar (Editorial 1, 14/6/1977).

Catalunya és definida com a *poble* tot i que en cap moment és reconegut com a nació. El diari accepta la terminologia constitucional de *nacionalitat* (Editorial 4, 29/09/1977; Editorial 6, 06/12/1978 i Editorial 7, 08/12/1978) i també es mostra favorable amb el projecte de l'Estat de les Autonomies i, per tant, és partidari d'entendre Catalunya una autonomia que conforma la unitat de l'Estat espanyol

⁸⁴ A l'editorial 3 (17/06/77), el diari confirma que els resultats obtinguts de la votació són "netament catalans", ja que els parlamentaris catalans que ocupen escons al Congrés obtenen 36 dels 47 totals i 15 dels 16 llocs al Senat.

(Editorial 3, 17/06/1977). No es parla de possibilitat autodeterminista ni d'altres formes per gestionar i administrar el territori.

S'entén, doncs, que el diari és nacionalista, en tant que defensa la singularitat de Catalunya en relació a altres territoris de l'Estat i la necessitat de restablir institucions i marcs normatius —Estatut— que siguin exclusius per a Catalunya. Tanmateix el rotatiu es manifesta constitucionalista i, per tant, partidari de l'Estat de les Autonomies, que no qüestiona en cap moment: "Catalunya com a comunitat personalitzada a l'Estat espanyol" (Editorial 3, 17/06/1977).

El diari personalitza Catalunya com un poble pacient i cívic (Editorial 2, 15/06/1977), un col·lectiu històric que ha patit molt al llarg de la seva històrica col·lectiva (Editorial 4, 29/09/1977). Utilitza el passat comú per apel·lar a la unitat d'acció (Editorial 4, 29/09/1977 i Editorial 5, 01/10/1977) i al consens per aconseguir el retorn de la Generalitat i l'Estatut (Editorial 3, 17/06/1977 i Editorial 4, 29/09/1977). Les institucions i el marc legal propi són les garanties que troba el diari per projectar el futur i treballar "amb tossudesia pels nostres ideals i amb l'esforç de tots no hi ha cap dubte que ho aconseguirem". El rotatiu s'adreça als seus lectors advertint de la necessitat de crear una Catalunya per a tots: "cap català pot quedar fora de la reconstrucció de Catalunya" i amb la Generalitat com a motor.

b) Columnes Avui

Els columnistes del diari presenten les eleccions legislatives de 1977 i la consulta popular de la CE de 1978 en clau catalana. És a dir, el fet de participar en les primeres eleccions generalistes és una opció per aconseguir representants catalans a Madrid. En el cas de la CE, els articulistes coincideixen que el vot afirmatiu permetrà aconseguir l'autonomia desitjada per Catalunya, però amb matisos que oferim tot seguit.

Els autors analitzats són favorables a ideologies catalanistes, a favor de la singularitat cultural i lingüística de Catalunya, i nacionalistes catalanes, admeten que Catalunya és una nació i que té sobirania pròpia. No hi ha postulats de caràcter espanyolista, ni favorables a ideologies conservadores espanyoles, més aviat es remarca l'existència de formacions catalanes que ocuparien aquest lloc en l'espectre polític d'esquerra-dreta, però sempre en un eix nacionalista català (Guillén, 12/06/77; Armet, 12/06/77; Roca, 12/06/77 i J.M., 14/06/77).

Les columnes d'opinió són defensores d'una Catalunya autonòmica, regida per l'Estatut i institucions d'autogovern (Cucurull, 16/06/77) que, alhora, han de servir per defensar la llengua i cultura catalanes, així com una escola pública i en català (Sabater i Siches, 03/12/78; Roig, 07/12/78 i Pi-Sunyer, 23/10/79, Ferrer, 07/12/78).

Tanmateix, hi ha autors que van més enllà de la defensa autonòmica i admeten que, en tant que nació, Catalunya és sobirana i té dret a autodeterminar-se (Cucurull, 16/06/77 i Cruells, 09/12/78) o fins i tot, aconseguir un Estat propi (Fons, 07/12/78).

La defensa de la CE es fa de manera tímida. En general, la majoria dels articulistes defensen el vot afirmatiu perquè s'entén com un text-marc necessari per a la consecució de l'Estat de les autonomies i, molt especialment, per tancar amb l'etapa de repressió que va resultar el franquisme per Catalunya (Obiols, 03/12/78; Foraster, 03/12/78; Nadal, 03/12/78; Capmany, 05/12/78; Balletbò, 06/12/78 i Borja, 09/12/78). Tot i això, hi ha articles, molt menys nombrosos, que postulen l'abstenció per ser una "solució a mitges" per Catalunya (Fluvià, 06/12/78) i d'altres que opten pel 'no' perquè consideren un text ambigu i no accepta la multinacionalitat de l'Estat espanyol (Galí, 05/12/78).

9.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

En els següents dos apartats s'analitzarà l'editorial i la columna escollida del diari. Es reconstruirà part de la matriu del rotatiu a partir de l'anàlisi de segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran els temes de cada frase i s'extraurà i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. En segon lloc, es discutiran les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del rotatiu.

9.3.1. L'editorial "Un 'sí' rotund" (25/10/79)

Tot seguit s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: "Un 'sí' rotund"

[1]

[1.1] El poble de Catalunya acudirà avui a les urnes. [1.2] I ho farà trenta-sis hores després que, en un acte memorable, els seus representants –alcaldes, diputats, parlamentaris, Consell executiu de la Generalitat— es manifestessin de manera inequívoca pel 'sí'.

[2]

[2.1] Ens queda encara a la memòria el to emocionat de tots els qui hi van intervenir conscients que era un acte transcendental. [2.2] Catalunya, com va ser l'any 31 d'inesborrable record, es troba davant un llindar que cal franquejar per accedir de manera gradual a la plenitud de l'autogovern. [2.3] Cal ara el 'sí' i després només el tràmit de la ratificació de les Corts i la signatura del rei. [2.4] Es recupera, doncs, l'instrument que ens fou arrabassat.

[3]

[3.1] La lluita de tots els nacionalistes en els passats anys de foscor, que va evidenciar que Catalunya era una qüestió pendent, ha donat com a primer fruit aquesta ocasió de manifestar la nostra voluntat de governar-nos. [3.2] I som capaços de fer-ho com anys enllà van demostrar-ho Prat de la Riba, Macià, Companys i ara mateix ho ha fet la Generalitat provisional en les competències que ha anat tenint. [3.3] Volem governar-nos, som capaços de governar-nos i per això exigim ser responsables de la nostra pròpia vida col·lectiva.

[4]

[4.1] Respectem les altres posicions que nacionalistes de cor puguin adoptar perquè així ho entenen, però la majoria esclatant de la Catalunya democràtics s'ha decidit pel sí. [4.2] I el compartim plenament. [4.3] I no solament voldríem un 'sí' guanyador, sinó una participació alta i un 'sí' rotund i massiu. [4.4] Creiem que l'Estatut ha de néixer amb força. [4.5] Ja té la força de la unanimitat dels grups polítics amb representació parlamentària. [4.6] Li cal ara reblar-la amb la força d'un 'sí' massiu. [4.7] I més quan hem vist com un fet d'intencionalitat rebutjable —el túnel del carrer de Vilamarí— distreu, a través de la seva projecció en els mitjans de comunicació, de l'esdeveniment important del referèndum i ha posat sordina a l'impacte de l'acte unitari que en començar esmentàvem.

[5]

[5.1] No hem de ser ara febles, hem de donar amb escreix el 'sí' que ens demanen els homes que ens representen. [5.2] Per poder començar a fer ja d'aquest poble un poble gran en la justícia, gran per l'esperit de treball i de solidaritat, pròsper i equitatiu, que resplendeixi, perquè el fet de viure no sigui penós, sinó que esdevingui un exercici constructiu i il·lusionat de ciutadania amb els fruits de la llibertat i el benestar per a tots, com deia el nostre president.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Un 'sí' rotund	Sí		S'ha d'estar a favor de l'Estatut.

La resposta que el diari demana i espera dels seus lectors és un vot favorable a l'Estatut. Això és el que es desprèn directament del titular, i segons la data de publicació, ja que explícitament no hi ha cap menció al referèndum estatutari.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] El poble de Catalunya acudirà avui a les urnes.	El poble català vota avui.		Catalunya és un poble.
[1.2] I ho farà trenta-sis hores després que, en un acte memorable, els seus representants –alcaldes, diputats, parlamentaris, Consell executiu de la Generalitat— es manifestessin de manera inequívoca pel 'sí'.	El poble vota després que els polítics catalans manifestin el seu 'sí'.	<i>El tema.</i>	Si els representants catalans voten a favor, el poble, també.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

A continuació s'analiza com es desenvolupa l'argumentació en el primer paràgraf.

Les dues primeres oracions que componen el primer paràgraf es mostren favorables a l'Estatut de 1979. L'argument que utilitza el diari, en aquest primer paràgraf, es troba expressat en [1.2]: si els representants polítics catalans són favorables, s'espera que el poble, en tant que és el representat, també ho siguin.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Ens queda encara a la memòria el to emocionat de tots els qui hi van intervenir conscients que era un acte transcendental.	El vot a favor és un acte transcendental.	El referèndum és un acte capital.	El referèndum és de vital importància per Catalunya i s'ha de donar suport.
[2.2] Catalunya, com va ser l'any 31 d'inesborrable record, es troba davant un llindar que cal franquejar per accedir de manera gradual a la plenitud de l'autogovern.	L'any 31 va ser d'inesborrable record. La consulta permetrà arribar a l'autogovern de Catalunya.	L'estatut de 1931 va ser important per Catalunya. La consulta d'avui permetrà arribar a l'autogovern.	Catalunya aspira a l'autogovern.
[2.3] Cal ara el 'sí' i després només el tràmit de la ratificació de les Corts i la	S'ha de votar 'sí'. Després del 'sí' ve el tràmit de ratificació de	<i>Els temes.</i>	La ratificació de les Corts i la signatura del Rei és un mer tràmit. Tot depèn de la

signatura del rei.	les Corts i el Rei.		voluntat del poble català.
[2.4] Es recupera, doncs, l'instrument que ens fou arrabassat.	Es recupera el que va ser pres.	El 'sí' recupera l'autogovern català <i>arrabassat</i> .	Cal recuperar el que és nostre.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

El segon paràgraf accentua la importància del referèndum com a eina que ha de servir per retornar l'autogovern a Catalunya [2.1]. L'editorialista menciona el 1931 [2.2] com l'any en què els partits d'esquerra van tenir bons resultats electorals: en les eleccions municipals de l'abril de 1931 i també perquè llavors, el líder d'ERC, Francesc Macià, va proclamar la República de Catalunya, que va durar només tres dies, ja que les forces polítiques espanyoles van aconseguir que el President acceptés la reconversió del Govern de Catalunya en el Govern de la Generalitat i la tramitació d'un estatut d'autonomia que s'havia d'avenir dins un marc general autonòmic espanyol. Era l'Estatut de Núria, que es va aprovar i ratificar per les Corts espanyoles l'any 1931. Va tenir una vida intermitent fins l'arribada de Franco al poder, moment en què definitivament va ser derogat.

Un dels punts destacables de l'Estatut de Núria és que el document definia Catalunya com a Estat dins la República espanyola. La qüestió sobirana no va ser admesa per l'Estat espanyol que finalment va obligar a modificar el preàmbul i substituir la definició de Catalunya per regió.

El fet de destacar aquest any, ens dóna elements per assegurar que hi ha alineació ideològica entre l'editorialista i les polítiques d'esquerra, catalanistes, nacionalistes i republicanes.

Per tot el que va suposar per Catalunya els esdeveniments de 1931, l'editorialista demana el vot positiu [2.2 i 2.3] per l'Estatut de Catalunya de 1979. Ho fa construint un raonament basat en l'any on Catalunya va assolir una cota d'autogovern que és vista, per l'editorialista, com la cota a partir de la qual s'ha de partir en aquesta ocasió.

En la darrera oració, la [2.4], l'editorialista sentència que la convocatòria electoral fa tornar a Catalunya el que fou "arrabassat". Implícitament, pressuposa que el govern i l'Estatut de 1931 va ser arrabassat i que ara, al 1979, hi torna. Resulta interessant detenir-nos en l'ús de la paraula *arrabassat*. És un adjectiu que denota que alguna cosa va ser "arrencada" de soca-rel o presa de forma violenta.

L'editorialista és favorable a (1) tornar a Catalunya tot el que se li va prendre *violentament* i (2) construir la nació catalana a partir del que es va construir l'any 1931.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] La lluita de tots els nacionalistes en els passats anys de foscor, que va evidenciar que Catalunya era una qüestió pendent, ha donat com a primer fruit aquesta ocasió de manifestar la nostra voluntat de governar-nos.	Catalunya és una qüestió pendent.	Els nacionalistes van lluitar per Catalunya. Catalunya és una qüestió pendent. Hem de voler autogovernar-nos.	Només els nacionalistes catalans lluiten per Catalunya. L'autogovern és bo per Catalunya.
[3.2] I som capaços de fer-ho com anys enllà van demostrar-ho Prat de la Riba, Macià, Companys i ara mateix ho ha fet la Generalitat provisional en les competències que ha anat tenint.	Catalunya sap autogovernar-se.	<i>El tema.</i>	Cal que les institucions es restableixin aviat.
[3.3] Volem governar-nos, som capaços de governar-nos i per això exigim ser responsables de la nostra pròpia vida col·lectiva.	Volem l'autogovern perquè som capaços d'autogovernar-nos.		La gestió de Catalunya des de Madrid és dolenta.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

En el tercer paràgraf, l'editorialista treballa la idea de l'autogovern. El raonament que segueix és que Catalunya sap autogestionar-se i que és per això que reclama el retorn de les institucions.

A la segona oració, [3.2], cita a Prat de la Riba, Macià i Companys i els titlla de grans polítics que han sabut construir un bon govern per a Catalunya. Demana el restabliment de totes les funcions de la Generalitat i, per tant, assolir els objectius de la Generalitat provisional.

La tercera oració sentència la idea del paràgraf:

“Volem governar-nos, som capaços de governar-nos i per això exigim ser responsables de la nostra pròpia vida col·lectiva.”

L'editorialista aclareix que la voluntat de l'autogovern és perquè els catalans són capaços de gestionar la seva "vida col·lectiva" i que ho saben fer bé. El fet de ser gestionats des d'un govern central queda descatalogada com a possibilitat beneficiosa per Catalunya.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Respectem les altres posicions que nacionalistes de cor puguin adoptar perquè així ho entenen, però la majoria esclatant de la Catalunya democràtica s'ha decidit pel sí.	La majoria de Catalunya diu sí a l'Estatut.		Cal dir sí a l'Estatut.
[4.2] I el compartim plenament.			
[4.3] I no solament voldríem un 'sí' guanyador, sinó una participació alta i un 'sí' rotund i massiu.	Cal que la participació sigui alta. Cal que el vot favorable sigui rotund i massiu.	S'ha de mostrar que la unitat de Catalunya vol l'Estatut de forma rotunda.	Perquè l'Estatut i l'autogovern tinguin credibilitat cal que tothom hi voti a favor.
[4.4] Creiem que l'Estatut ha de néixer amb força.	Cal que l'Estatut neixi amb força.		
[4.5] Ja té la força de la unanimitat dels grups polítics amb representació parlamentària.	L'Estatut compta amb la unanimitat dels polítics que representen Catalunya.		
[4.6] Li cal ara reblar-la amb la força d'un 'sí' massiu.	Cal un sí massiu.		
[4.7] I més quan hem vist com un fet d'intencionalitat rebutjable —el túnel del carrer de Vilamarí— distreu, a través de la seva projecció en els mitjans de comunicació, de l'esdeveniment important del referèndum i ha posat sordina a l'impacte de l'acte unitari que en començar esmentàvem.	No s'hi valen les distraccions a l'esdeveniment del referèndum.		Els mitjans de comunicació s'han de centrar en el que és important: el referèndum estatutari.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

El quart paràgraf se centra en la importància que té per la societat catalana la participació en el referèndum, i més encara, en l'emissió del vot positiu. L'editorialista demana el vot útil i favorable a l'Estatut [4.1 i 4.2], pràcticament actua com un polític nacionalista i estatutari. Especialment en la primera oració, l'editorial diu explícitament:

"la majoria esclatant de la Catalunya democràtica s'ha decidit pel sí."

Podríem dir, en primera instància, que el diari menteix a l'hora de fer tal afirmació, ja que el dia de la publicació de l'editorial encara no s'havia fet el referèndum, per tant, és impossible que se sàpiga la resposta de Catalunya en tal consulta. Dit això, podem també matisar el que s'ha acabat de dir: la lectura de l'article permet veure que un dels postulats principals és apostar pel vot afirmatiu en tant que aquest ha estat la decisió que han marcat els representants catalans. Podríem veure que l'editorialista emet una argumentació basada en la personificació de Catalunya en la voluntat dels representants catalans. Tot i això, en l'oració, cal dir-ho, no s'expressa.

Pel diari no només cal que s'aprovi l'Estatut, sinó que, a més, cal que l'aprovació sigui "rotunda" i "massiva", [4.3], perquè, segons expressa a l'oració [4.4] "ha de néixer amb força".

Les oracions [4.5, 4.6 i 4.7] venen a accentuar la necessitat que la societat doni el suport en clau positiva a l'Estatut. Fins i tot en la darrera oració l'editorialista fa una crítica als mitjans que no parlen sobre la importància que el referèndum té i es deixen guiar d'altres esdeveniments que "distreuen", segons el text.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] No hem de ser ara febles, hem de donar amb escreix el 'sí' que ens demanen els homes que ens representen.	Els homes que ens representen ens demanen el 'sí'. Cal donar el 'sí'.	No podem anar en contra de la voluntat dels qui ens representen.	No seria lògic que la voluntat del poble fos diferent de la que emeten els que ens representen.
[5.2] Per poder començar a fer ja d'aquest poble un poble gran en la justícia, gran per l'esperit de treball i	<i>La implicació.</i>	Cal fer d'aquest país un de gran.	Catalunya és un poble gran.

de solidaritat, pròsper i equitatiu, que resplendeixi, perquè el fet de viure no sigui penós, sinó que esdevingui un exercici constructiu i il·lusionat de ciutadania amb els fruits de la llibertat i el benestar per a tots, com deia el nostre president.			
--	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

El darrer paràgraf és un breu resum de la intencionalitat de l'editorial: animar a la participació i molt especialment a l'emissió d'un vot afirmatiu. Ho justifica amb l'argument de "els homes que ens representen" [5.1] demanen el 'sí', però no recull cap element que faci, objectivament, defensar la necessitat d'Estatut per Catalunya. Podríem dir, doncs, que l'editorialista sap qui és el seu lector i el context nacionalista que comparteix amb ell i, en part, això li permet no detallar alguns elements que per un lector allunyat d'aquesta perspectiva ideològica li seria, certament, difícil de seguir i/o compartir. Per tant, hi ha asseveracions gratuïtes que no s'acompanyen de cap raonament.

La segona oració del paràgraf i última de l'editorial expressa el desig nacionalista del diari: cal fer de Catalunya un poble fort. És cert que l'editorialista empra la paraula 'poble' i no 'nació', però el sentit últim, en l'editorial, podríem considerar-lo de sinònims. En tot l'editorial s'expressa la identitat i força del col·lectiu català, l'aspiració cap a l'autogovern, per tant, l'expressió del reconeixement d'una voluntat política pròpia —tot i que en aquest cas no s'expressa amb una demanda sobiranista— per tal de regir un poble, el català.

De forma implícita, l'editorial aquí expressa, tímidament, el caràcter sobiranista de Catalunya que, segons ell, comença amb el vot positiu cap a l'Estatut català.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques de l'editorial giren al voltant d'apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) Suport a l'Estatut català
- (2) La necessitat de l'autogovern

Els actors de què parla el diari:

- (a) Polítics nacionalistes
- (b) Catalunya

El rotatiu és qui descriu en part els conflictes que s'han assenyalat en les qüestions (1) i (2). També es qui detalla el paper dels altres actors que intervenen en els conflictes. Com ja s'ha esmentat en la investigació, el diari és un actor perquè narra aquests conflictes i el paper dels actors participants de forma explícita i intervé en la valoració que els lectors fan de tots ells, per la qual cosa afirmem que s'interposa decisivament en l'opinió que els ciutadans es fan de la representació de la realitat particular que el rotatiu publica.

Es presenta, a continuació, les proposicions i raonaments centrals que apareixen a l'editorial:

L'editorial afavoreix l'Estatut de Catalunya. De fet no deixa més opció que el vot positiu. No detalla les raons per les quals s'ha d'emetre aquest 'sí', però utilitza els següents arguments:

- a. el vot positiu ajudarà a fer el poble català un de gran;
- b. el vot a favor contribueix a dotar Catalunya d'autogovern; i
- c. el que l'Estatut comporta és tornar als privilegis de la Catalunya de 1931.

Pel que fa als actors:

El diari pràcticament es converteix en un altre actor polític que fa campanya per aconseguir la confirmació irrefutable de l'Estatut. S'alinea amb els polítics nacionalistes i, sobretot, pren Catalunya, el poble català, com a unitat homogènia. És a dir, l'editorialista no accepta diferents identitats i diferents sensibilitats nacionalitàries en el seu sí i, segons escriu, tot Catalunya respon a una mateixa voluntat d'autogovern, de catalanitat i de nacionalisme. Qüestió, que per altra banda, respon a una radiografia poc acurada de la Catalunya del moment, i, en definitiva, després de donar-se a conèixer els resultats de la consulta, el diari es veurà en l'obligació de corregir, com hem vist al llarg de tot l'estudi del rotatiu.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'editorialista es manifesta favorable als homes que van permetre en l'any 1931 fer de Catalunya una nació per tres dies, tot i que després, a causa de les pressions dels polítics estatals, van haver d'acceptar la inclusió dins l'Estat espanyol i ser, doncs, regió. Per tant, es pot afirmar que el diari es posiciona favorable a ideologies d'esquerra, ideologies republicanes i també independentistes.

És catalanista, ja que no discuteix la singularitat de Catalunya com a poble i amb unes característiques definitòries que li són pròpies (llengua i passat comú, bàsicament). Alhora és nacionalista perquè és favorable a la defensa d'una aspiració política pròpia de Catalunya, si més no, és favorable a l'Estatut, que és vist com a primera passa per a la consecució del que el poble català tenia en època republicana.

9.3.2. La columna d'opinió de Manuel Cruells "Permanent fidelitat a Catalunya" (09/12/78)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: "Permanent fidelitat a Catalunya"

[1]

[1.1] Es fa difícil a vegades no repetir-te, o no autoplagiar-te, quan vols comentar l'actualitat política catalana. [1.2] I és que les circumstàncies polítiques també es repeteixen d'una manera massa reiterativa. [1.3] Només cal seguir amb atenció els articles que ens està publicant al nostre diari Fèlix Cucurull per poder constatar que fa prop de dos segles que els catalans estem repetint unes mateixes demandes d'autodeterminació col·lectiva i que en cada un d'aquests períodes estem a punt de tenir alguna cosa substancial, però, també, en cada moment d'aquests, ens quedem amb un solemne pam de nas. Llavors hem de recomençar la nostra també reiterada presentació de greuges i demandes. [1.4] Jo no comprenc com els catalans tenim tanta paciència.

[2]

[2.1] Ara l'Estat espanyol està acabant un nou període constitucional i, abans d'arribar al final d'aquest procés en el qual se'ns ofereix un mínim, molt mínim, de possibilitats autònomes, ja es produeix un intent d'intervenció violenta per a impedir-les. [2.2] Jo penso que aquestes possibilitats seran una realitat, però quan les tindrem haurem d'estar com sempre mirant a ponent per si s'hi produeix algun caprici estatal advers per a nosaltres o alguna fatalitat cruent que ens porti a un nou desastre col·lectiu.

[3]

[3.1] Potser sí que estic fent una exposició pessimista de la nostra situació col·lectiva, però és que, repassant la nostra història moderna, en veritat, costa una mica ésser optimista. [3.2] Fins i tot quan les circumstàncies polítiques generals

han facilitat tenir unes institucions, delegades o no, pròpies, se'ns ha fet difícil de tenir un mínim de continuïtat i de seguretat. [3.3] I això que nosaltres no ens signifiquem per reclamar unes situacions extremes.

[4]

[4.1] Quan veiem que, l'any 1821, Pròsper de Bofarull comentant el seu moment polític deia: "...s'evidencia que fins al moment de la nova i general Constitució espanyola mai no s'ha pogut considerar la península com una sola nació o regne, sinó com un conjunt d'Estats independents governats per un mateix príncep". [4.2] I quan, l'any 1839, reclamant una Mancomunitat, afirmava que "les necessitats de Catalunya són positives i estan demostrades". [4.3] Quan llegim tot això i ho veiem repetit i tornat a repetir fins als nostres dies, ens refereix de constatar que aquesta reafirmació constant d'un pensament polític i aquesta demanda d'unes simples institucions pròpies sigui tan inútil i tan difícil d'assolir.

[5]

[5.1] Podríem fer una llista interminable d'escriptors polítics catalans de totes les tendències que, en cada període històric, tant si era entusiàstic com negatiu, han anat, plantejant, ben inútilment, la mateixa reivindicació. [5.2] I és innegable que tots han estat d'una gran prudència en les seves demandes.

[6]

[6.1] "Si repassem tot el pensament polític de Catalunya, escrivia ja fa molt de temps, des dels inicis de la nostra Renaixença, i fins i tot abans, hi trobarem sempre, en tots els camps ideològics, l'afirmació com a mínim d'un regionalisme polític, econòmic, social i cultural. [6.2] Des dels conservadors als anarquistes, des dels monàrquics als republicans, passant, no cal dir-ho, pels mateixos carlistes, tots els catalans han defensat sempre fórmules, almenys, regionalistes dintre de les estructures estatals espanyoles". [6.3] Això és un fet molt important. [6.4] Són dos segles de reclamar una mateixa forma d'estructura col·lectiva pròpia des de tots els camps ideològics catalans. [6.5] Tanta unanimitat és molt difícil de trobar en un poble i hauria de fer reflexionar els poders públics centrals en una circumstància històrica, si és que en veritat volen crear un entusiasme a Catalunya.

[7]

[7.1] Si hi ha ara un desencís polític generalitzat a Catalunya és a causa de les restriccions que ens imposen a les nostres demandes i la poca efectivitat amb què els nostres representants a Madrid han defensat les reivindicacions polítiques catalanes.

[8]

[8.1] En la base de tots els conflictes que Catalunya ha plantejat, es pot trobar una permanent fidelitat a la seva concepció política. [8.2] Així, des de les lluites contra el comte-duc d'Olivares (1640), passant per les que tingueren lloc contra Felip V fins als nostres dies. [8.3] I aquesta voluntat demostrada i constant de fidelitat reivindicativa és segurament el ferment que ha mantingut viva i permanent la personalitat catalana tant si ha estat reconeguda com no, tant si ha estat perseguida com no. [8.4] La nostra capacitat de supervivència, que a vegades embla un miracle, segurament radica en aquesta permanent fidelitat a un pensament polític de reivindicació col·lectiva i aquesta permanent esperança d'assolir una completa autodeterminació que l'actual Constitució espanyola o no, ens nega.

[9]

[9.1] Estem entrant en un futur nou que posseeix un caràcter intrínsecament dinàmic i que té com a fonament essencial cercar un equilibri entre l'impuls creixent dels òrgans centrals de l'Estat i el manteniment d'uns conceptes de llibertat i de convivència entre els homes i les seves pròpies col·lectivitats. [9.2] La crisi ideològica del moment actual està en la recerca d'aquest equilibri entre les comunitats diferenciades, car els perspectives que ens oferien els centralismes i els estatismes de començament de segle s'ha demostrat que eren falses, destruïen tota convivència i arribaven a ofegar les mateixes estructures de la societat.

[10]

[10.1] I de tot això, d'aquesta crisi i d'aquesta recerca, el moment polític actual oficial no en sap res. [10.2] Tenim davant una nova Constitució que es pot considerar anacrònica pel seu confusionisme i pel seu centralisme, entre altres coses. [10.3] Per això els comentaristes polítics han de recordar els conceptes que ja fa prop de dos segles els catalans anem repetint ben inútilment. [10.4] I així ens hem, gairebé, d'autoplagiar com he fet, en part, en aquest article.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Permanent fidelitat a Catalunya	<i>La implicació.</i>	No es pot traïr Catalunya	La fidelitat a Catalunya es mesura en funció del grau de catalanitat i nacionalisme.

El titular de la columna marca la postura nacionalista de l'autor, defensora de Catalunya. Si més no, *a priori* no podem avançar més del que la literalitat del titular ens permet veure. L'anàlisi del cos de la columna ens ajudarà a desvetllar el grau d'afinitat nacionalista de l'autor.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Es fa difícil a vegades no repetir-te, o no autoplagiar-te, quan vols comentar l'actualitat política catalana.	L'actualitat política és repetitiva.		Sempre són les mateixes reivindicacions.
[1.2] I és que les circumstàncies polítiques també es repeteixen d'una manera massa reiterativa.	Les circumstàncies polítiques són repetitives.		
[1.3] Només cal seguir amb atenció els articles que ens està publicant al nostre diari Fèlix Cucurull per poder constatar que fa prop de dos segles que els catalans estem repetint unes mateixes demandes d'autodeterminació col·lectiva i que en cada	Fa més de dos segles que estem reiterant les mateixes demandes d'autodeterminació. A cada període s'està a punt d'aconseguir alguna cosa. Però, sempre ens quedem sense aconseguir-la.		S'ha de continuar apostant per l'autodeterminació.

un d'aquests períodes estem a punt de tenir alguna cosa substancial, però, també, en cada moment d'aquests, ens quedem amb un solemne pam de nas. Llavors hem de recomençar la nostra també reiterada presentació de greuges i demandes.	En no aconseguir-la, hem de tornar a començar la demanda.		
[1.4] Jo no comprenc com els catalans tenim tanta paciència.	Els catalans són pacients.	<i>El tema.</i>	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

A continuació s'analitza com es desenvolupa l'argumentació en el primer paràgraf.

En primer lloc, el columnista es manifesta favorable a l'autodeterminació [1.3] i lamenta que constantment, des de fa més de dos segles, els catalans hagin de reclamar el mateix.

D'igual manera que passava en l'anàlisi de l'editorial, el columnista tracta Catalunya com una unitat homogènia. Segons es desprèn, no hi ha fissures ni d'altres formes d'entendre l'encaix català dins l'Estat i sembla que la identitat catalana sigui compartida, al 100 per 100 pels individus que resideixen en territori català. Això, com a mínim, és una exageració, però també és una radiografia fal·laç que impedeix entendre la complexitat de la situació i de les demandes —en definitiva de la tensió entre centre-perifèria— en la seva totalitat.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Ara l'Estat espanyol està acabant un nou període constitucional i, abans d'arribar al final d'aquest procés en el qual se'ns ofereix un mínim, molt mínim, de possibilitats autònomes, ja es produeix un intent d'intervenció violenta per a impedir-les.	L'Estat està acabant un nou període constitucional. El que s'ofereix en la CE és un mínim autonòmic. Abans d'acabar el procés ja hi ha una intervenció violenta per impedir les autonomies.	L'Estat ofereix un mínim a les autonomies per impedir-les.	En realitat l'Estat no vol les autonomies.

[2.2] Jo penso que aquestes possibilitats seran una realitat, però quan les tindrem haurem d'estar com sempre mirant a ponent per si s'hi produeix algun caprici estatal advers per a nosaltres o alguna fatalitat cruent que ens porti a un nou desastre col·lectiu.	L'autonomia serà una realitat.	No serà fàcil confiar en l'Estat perquè respecti les autonomies.	
---	--------------------------------	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

L'argumentació en el segon paràgraf gira entorn a dos elements: la voluntat autonomista i la falta de confiança amb l'Estat.

Ja en la primera oració, [2.1], l'autor defensa un Estat autonòmic sense les rebaixes que s'espera del marc constitucional —dubtes que s'estenen a l'oració [2.2]. És interessant ubicar la columna en un moment en què la Constitució no estava aprovada i la idea autonòmica encara estava per definir.

Les lamentacions del columnista no s'acompanyen de cap cas concret, en el paràgraf. Es tracta d'una asseveració gratuïta assegurar que l'Estat, en uns moments en els quals encara no s'han aprovat les autonomies, té la voluntat de tallar les competències dels territoris.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] Potser sí que estic fent una exposició pessimista de la nostra situació col·lectiva, però és que, repassant la nostra història moderna, en veritat, costa una mica ésser optimista.	La situació col·lectiva de Catalunya és pessimista.		
[3.2] Fins i tot quan les circumstàncies polítiques generals han facilitat tenir unes institucions, delegades o no, pròpies, se'ns ha fet difícil de tenir un mínim de continuïtat i de seguretat.	Les institucions pròpies de Catalunya no han pogut tenir continuïtat.		L'Estat sempre ha impedit continuïtat en els projectes d'autogovern.

[3.3] I això que nosaltres no ens signifiquem per reclamar unes situacions extremes.	No es demana una situació extrema.	Si es demanés una situació extrema, la resposta de l'Estat es podria entendre.	Catalunya no demana la independència sinó una cota d'autogovern satisfactòria.
--	------------------------------------	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

L'estratègia discursiva que el columnista segueix a la primera oració busca victimitzar Catalunya. El passat del col·lectiu català és pessimista i això fa que el futur no pugui ser esperat des de l'optimisme. És erroni el raonament que proposa, ja que el futur no ha d'estar condicionat a un passat pessimista, de ser així, no s'hauria mai aprovat una Constitució ni tampoc s'hagués entrat en un període de Transició política. Per tant, és exagerat el pessimisme gratuït que descriu l'autor.

En [3.2], l'autor recorda, implícitament, èpoques passades de gran expressió nacionalista com va ser l'any 1931. Torna a lamentar la falta de continuïtat en les institucions autònomes de llavors (recordem que la independència anunciada per ERC l'any 1931 va durar tres dies i que, a proposta del govern republicà de Madrid, es va haver d'anunciar Catalunya com una regió dins la república espanyola. Cal també esmentar que les institucions catalanes van entrar en un període d'intermitència en esclatar la guerra civil que va portar a la supressió definitiva un cop Franco arribà al poder).

El columnista, a la tercera oració, es defineix com autonomista, no com a independentista. Tot i això, no menysprea la voluntat independentista o autonomista.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Quan veiem que, l'any 1821, Pròsper de Bofarull comentant el seu moment polític deia: "...s'evidencia que fins al moment de la nova i general Constitució espanyola mai no s'ha pogut considerar la península com una sola nació o regne, sinó com un conjunt d'Estats independents governats per un mateix príncep".	Al 1821 es deia que la Península és un conjunt d'Estats independents sota un mateix govern.		Catalunya és una nació dins la Península.

[4.2] I quan, l'any 1839, reclamant una Mancomunitat, afirmava que "les necessitats de Catalunya són positives i estan demostrades".	Al 1839 es deia que Catalunya té necessitats demostrades.		
[4.3] Quan llegim tot això i ho veiem repetit i tornat a repetir fins als nostres dies, ens refereix de constatar que aquesta reafirmació constant d'un pensament polític i aquesta demanda d'unes simples institucions pròpies sigui tan inútil i tan difícil d'assolir.	La història es repeteix.	Només es demana institució pròpies. Es incompreensible per què estem igual que fa dos segles.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

Quan en el primer paràgraf s'anunciava que des de feia més de dos segles, Catalunya està fent la mateixa demanda d'autogovern, ara, en el quart paràgraf, es resol: era l'historiador català Bofarull —director de l'arxiu de la Corona d'Aragó, va viure del 1777-1859—.

L'articulista posa en boca de tot Catalunya les demandes del famós arxiver català. El seu discurs se centra en focalitzar la singularitat catalana i la seva aspiració sobirana dins la Península.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Podríem fer una llista interminable d'escriptors polítics catalans de totes les tendències que, en cada període històric, tant si era entusiàstic com negatiu, han anat, plantejant, ben inútilment, la mateixa reivindicació.	Molts escriptors polítics catalans han fet la mateixa reivindicació inútilment.	L'arxiver no ha estat l'únic en reivindicar més per Catalunya.	
[5.2] I és innegable que tots han estat d'una gran prudència en les seves demandes.		Les reivindicacions s'han fet des de la prudència.	Les reivindicacions podrien haver estat poc cauteloses.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

Pel columnista la demanda de l'arxiver no ha estat l'única i destaca els escriptors polítics catalans, de totes les tendències polítiques que no explicita, els que s'han manifestat a favor de l'autogovern a Catalunya [5.1]. L'autor s'alinea ideològicament amb les tendències polítiques nacionalistes catalanes, i que les diferents tendències polítiques s'han d'entendre aquí com tendències més conservadores o d'esquerra.

Les reivindicacions han pogut ser més contundents, segons s'interpreta de l'oració [5.2]. Això és que no només s'ha estat demanant sistemàticament per l'autogovern català, sinó que, i a més, era legítim, però no prudent, una demanda sobiranista.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] "Si repassem tot el pensament polític de Catalunya, escrivia ja fa molt de temps, des dels inicis de la nostra Renaixença, i fins i tot abans, hi trobarem sempre, en tots els camps ideològics, l'afirmació com a mínim d'un regionalisme polític, econòmic, social i cultural.	Sempre s'ha escrit com a mínim a favor d'un regionalisme polític, econòmic, social i cultural.	Des de sempre s'ha tingut una consciència singular en l'àmbit polític, econòmic, social i cultural per a Catalunya.	
[6.2] Des dels conservadors als anarquistes, des dels monàrquics als republicans, passant, no cal dir-ho, pels mateixos carlistes, tots els catalans han defensat sempre fórmules, almenys, regionalistes dintre de les estructures estatals espanyoles". [6.3] Això és un fet molt important.	Tots els catalans han defensat fórmules com a mínim de regionalisme dins les estructures estatals espanyoles.		Els catalans han defensat la singularitat catalana.
[6.4] Són dos segles de reclamar una mateixa forma d'estructura col·lectiva pròpia des de tots els camps ideològics catalans.	Catalunya porta dos segles reclamant una estructura col·lectiva pròpia.		
[6.5] Tanta unanimitat és molt difícil de trobar	La petició de l'estructura pròpia és		Si Espanya vol entendre Catalunya ha

en un poble i hauria de fer reflexionar els poders públics centrals en una circumstància històrica, si és que en veritat volen crear un entusiasme a Catalunya.	unànime.		de conferir-li una estructura política pròpia.
---	----------	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

El columnista tracta, en la primera oració, de posar de relleu el caràcter singular de Catalunya. Tracta el regionalisme com un mínim [6.1] a partir del qual es pot continuar construint la personalitat catalana.

Per a l'autor, són tots els catalans els que han defensat la singularitat catalana i són favorables a un Estat autonòmic. Tot i això, tal i com s'afirma a l'oració [6.2, 6.3 i 6.4] els catalans als que es refereix el columnista són aquells que situats a diferents ubicacions de l'espectre esquerra-dreta, comparteixen un mateix lloc en l'eix nacionalista. Veiem, doncs, exagerat que s'asseguri que la totalitat dels ciutadans catalans queden representats per la voluntat dels polítics nacionalistes. No és cert, és un argument fal·laç que, tal i com passava amunt, fa difícil la correcta comprensió del conflicte centre-perifèria.

La cinquena oració del paràgraf sentència la voluntat del columnista: si l'Estat espanyol vol "crear un entusiasme a Catalunya" [6.5], se li han de conferir com a mínim una estructura d'autogovern. Per tant, l'autor responsabilitza l'Estat espanyol de la il·lusió que els catalans puguin tenir, i més encara, relaciona directament la il·lusió del poble català amb la cessió i el reconeixement d'autogovern per part del govern central.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] Si hi ha ara un desencís polític generalitzat a Catalunya és a causa de les restriccions que ens imposen a les nostres demandes i la poca efectivitat amb què els nostres representants a Madrid han defensat les reivindicacions polítiques catalanes.		Catalunya viu un desencís polític. Aquest desencís ve causat per les restriccions a les demandes d'autogovern.	La desil·lusió de Catalunya és perquè l'Estat no deixa que sigui el que vol ser.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

Aquest paràgraf, que només acull una única oració, responsabilitza de la desil·lusió que viu Catalunya l'Estat espanyol. Ho justifica amb el fet que els límits que contínuament interposa fa que Catalunya no assolixi la seva fita: l'autogovern.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] En la base de tots els conflictes que Catalunya ha plantejat, es pot trobar una permanent fidelitat a la seva concepció política.	Catalunya és fidel a la seva concepció política.	Catalunya ha plantejat conflictes en la definició del seu encaix. No ha variat la seva concepció.	Catalunya sempre ha exigint autogovern.
[8.2] Així, des de les lluites contra el comte-duc d'Olivares (1640), passant per les que tingueren lloc contra Felip V fins als nostres dies.			
[8.3] I aquesta voluntat demostrada i constant de fidelitat reivindicativa és segurament el ferment que ha mantingut viva i permanent la personalitat catalana tant si ha estat reconeguda com no, tant si ha estat perseguida com no.	La reivindicació constant és la que ha mantingut la personalitat catalana.	<i>El tema.</i>	
[8.4] La nostra capacitat de supervivència, que a vegades sembla un miracle, segurament radica en aquesta permanent fidelitat a un pensament polític de reivindicació col·lectiva i aquesta permanent esperança d'assolir una completa autodeterminació que l'actual Constitució espanyola o no, ens nega.	Catalunya té capacitat de supervivència. Hi ha l'esperança d'assolir una completa autodeterminació. L'autodeterminació ara és negada per la Constitució espanyola.	<i>Els temes.</i>	L'objectiu de Catalunya és que pugui exercir el seu dret a l'autodeterminació.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [8]

Les primeres dues oracions hem considerat oportunes analitzar-les conjuntament perquè la segona ve a ser l'exemplificació del raonament que s'expressa a la primera frase. El columnista remarca que la història catalana ve marcada per la seva incessant demanda d'autogovern i que mai ha variat la seva petició. S'hauria d'entendre aquí que, per l'autor, no hi ha diferència entre l'autogovern autònom com la independència exigida i proclamada des de les files d'ERC l'any 1932. Tot i aquest apunt, en les oracions següents el columnista expressa implícitament que l'objectiu de Catalunya és arribar a exercir el seu dret a l'autodeterminació amb la voluntat de separar-se de l'Estat.

La coherència històrica que l'autor diu que segueix Catalunya és la que construeix la personalitat de país [8.3]. Per tant, l'essència catalana rau, seguint el raonament, en els polítics nacionalistes que, recordem-ho, no són representants de la totalitat dels ciutadans que viuen a Catalunya —molts d'ells fins i tot poden declinar sentir-se catalans i identificar-se exclusivament amb Espanya, aquests individus no són contemplats com a catalans ni ciutadans de Catalunya, per l'autor, ja que els silencia—.

A l'oració [8.4], l'autor destaca del poble català —que identifica amb una comunitat singular i homogènia que comparteix llengua, cultura, història...— la seva supervivència per etapes històriques desfavorables (com la dictadura de Primo de Rivera o la més recent, la franquista) on els trets característics catalans van ser prohibits.

Anota que l'esperança que encara es té és la d'arribar a poder exercir el dret a l'autodeterminació. L'autor, doncs, s'alinea amb tesis autodeterministes i, també, independentistes tot destacant que la Constitució que encara s'ha d'aprovar nega. La Constitució és vista com l'element que el govern central tindrà per vetar les possibilitats autodeterministes catalanes.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [9]:

Paràgraf [9]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[9.1] Estem entrant en un futur nou que posseeix un caràcter intrínsecament dinàmic i que té com a	Entrem en un nou temps que té com a possibilitat equilibrar el poder central i els diferents col·lectius.	<i>El tema.</i>	El poder central i el perifèric s'han d'equilibrar. La CE hauria de

fonament essencial cercar un equilibri entre l'impuls creixent dels òrgans centrals de l'Estat i el manteniment d'uns conceptes de llibertat i de convivència entre els homes i les seves pròpies col·lectivitats.			permetre que les nacions puguin dotar-se d'autogovern.
[9.2] La crisi ideològica del moment actual està en la recerca d'aquest equilibri entre les comunitats diferenciades, car les perspectives que ens oferien els centralismes i els estatismes de començament de segle s'ha demostrat que eren falses, destruïen tota convivència i arribaven a ofegar les mateixes estructures de la societat.	La crisi ideològica del moment busca l'equilibri entre comunitats. Els estatismes i centralismes destruïen la convivència.	<i>Els temes.</i>	Vivim una crisi ideològica. La sortida a la crisi ideològica és reconèixer les diferents comunitats que conviuen.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [9]

La Constitució és vista pel columnista com a marc on s'hauria d'establir un equilibri entre els poders de les regions i el central [9.1]. No es mostra favorable al text constitucional, però tampoc el rebutja obertament. L'entén de forma instrumental: serveix per dotar els territoris d'institucions que li siguin pròpies. És l'única solució que presenta (utilitza un discurs basat en el "no hi ha alternativa", TINA, que ja s'ha explicat anteriorment) per resoldre el conflicte centre-perifèria [9.2]. D'aquí s'infereix que l'autor no és constitucionalista però sí obertament favorable a l'Estat de les autonomies.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [10]:

Paràgraf [10]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[10.1] I de tot això, d'aquesta crisi i d'aquesta recerca, el moment polític actual oficial no en sap res.	L'actual moment no és conscient de tot això.	Votar en el referèndum constitucional implica conèixer tot això que s'ha explicat.	S'ha de votar coneixent la història de Catalunya.
[10.2] Tenim davant una nova Constitució que es pot considerar anacrònica pel seu confusionisme i pel seu centralisme, entre altres coses.	La CE és anacrònica per la seva confusió i pel seu centralisme.	El text constitucional no és el que convé en els temps presents.	Ens mereixem una altra Constitució. La Constitució és centralista. Espanya passa per un moment de descentralització.

[10.3] Per això els comentaristes polítics han de recordar els conceptes que ja fa prop de dos segles els catalans anem repetint ben inútilment.		S'ha de recordar el que ve passant des de fa prop de dos segles.	
[10.4] I així ens hem, gairebé, d'autoplagiar com he fet, en part, en aquest article.			

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [10]

Finalment, el darrer paràgraf ens dona elements per poder analitzar el grau d'identificació que el columnista manifesta cap a la Constitució, el referèndum de la qual es convoca en els dies posteriors a la publicació de l'article.

L'articulista no és proper a la Constitució, com dèiem en el paràgraf anterior per considerar el text "anacrònic" [10.2]. L'autor no considera que el text que s'ha de votar sigui el que convingui, especialment atenent els temps de descentralització pels quals travessa l'Estat espanyol i la considera centralista. S'infereix d'aquí que la proposta autonòmica que apareix al marc constitucional és insuficient per a l'autor.

Les dues darreres oracions venen a justificar la raó per la qual la seva columna és pertinent i al·ludeix, novament, a l'argument que la temàtica demandada aquí és la que fa segles ja s'exigia als governs centrals.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques de l'editorial giren al voltant d'apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) La Constitució no és bona pels territoris d'Espanya.
- (2) Catalunya aspira a l'autodeterminació.

Els actors de què parla el diari:

- (a) Polítics nacionalistes
- (b) Govern central
- (c) Constitució

Tal i com recordàvem abans, quan fèiem el mateix exercici aplicat a un editorial, el diari també s'ha de considerar un actor polític més, ja que participa de forma explícita i intervé directament en la valoració que els lectors puguin fer dels conflictes i els actors que s'hi presenten.

Les proposicions i raonaments centrals que apareixen en l'article que acabem d'analitzar són les següents:

- (1) La Constitució Espanyola no resulta favorable als territoris històrics, com és el cas de Catalunya, ja que rebaixa la cota de poder autonòmica. Tot i això l'autor no és clar a l'hora d'establir un barem de concessions mínimes per a les autonomies que ell consideri avantatjós.
- (2) Per la personalitat que té Catalunya és positiu i esperançador pensar que en un futur seria possible exercir el dret a l'autodeterminació.

Pel que fa als actors:

- (a) El columnista s'alinea amb els polítics nacionalistes catalans —independentment la seva posició ideològica de l'eix esquerra-dreta— per haver treballat històricament en la singularitat de Catalunya i, en definitiva, de construir la identitat nacional.
- (b) Els nacionalistes catalans queden enfrontats al govern central, partidari d'un nacionalisme espanyol i centralitzat, al qual s'hi oposa.
- (c) La Constitució és un marc que no s'avé amb les exigències i sensibilitats del moment. La titlla "d'anacrònica" i s'accentua d'ella la seva incompetència en la resolució dels problemes basats en la tensió centre-perifèria, ancorats en la societat des de fa segles.

A nivell general podem dir que la columna emfatitza clarament el que considera els encerts dels "polítics catalans" —que són els polítics *nacionalistes* catalans—. És partidari de subratllar les bones accions dels catalans i els enfronta al govern espanyol i la Constitució, que no els considera convenients per un Estat que reclama la descentralització de poders.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'autor de la columna no es manifesta a favor de la Constitució per considerar-la fora de les necessitats contemporànies dels pobles espanyols. El raonament que segueix es basa en arguments històrics i en la paciència de Catalunya per demanar, durant més de dos segles, el mateix als diferents governs centrals.

Catalunya és entesa pel columnista com una nació amb personalitat pròpia, pacient i perseverant en les seves demandes. Al país se li atribueixen característiques humanes a l'hora de ser valorat. No dubta en expressar explícitament que hi ha l'esperança de poder exercir —s'entén que en un futur— el dret a l'autodeterminació, tot i que reconeix que el marc constitucional que es presenta en aquells moments (1978) no facilita el terreny perquè això es pugui arribar a plantejar.

L'autor es defineix autodeterminista, tot i que accepta el sistema autonòmic —amb cota d'autogovern superior a la que fixa la CE— com a pas per aconseguir un estadi superior, en termes d'autogestió política.

9.4. Notes corol·làries d'Avui

Un cop analitzats els articles editorials i les columnes d'opinió estem en disposició de sostenir que el diari *Avui* és un diari catalanista, defensor de la singularitat cultural catalana i de la llengua, com a vehicle de cohesió social i identitària. Apel·la, en nombroses ocasions, a la història i la persecució i repressió del poble català per tal sostenir la continuïtat de la defensa i la lluita a favor del elements que són singulars a Catalunya.

És tracta d'un diari defensor de postures ideològiques nacionalistes catalanes, independentment si venen de formacions conservadores, independentistes o federalistes de Catalunya.

Tot i que no dubta en defensar Catalunya com a país amb personalitat nacional, els editorials només ofereixen l'acceptació del terme "nacionalitat" que ofereix la CE. Els articulistes traspassen la definició proposada per la Constitució i asseveren que pel llegat històric, per compartir una llengua i cultura pròpies i el sentiment de pertànyer a un col·lectiu deferent de la resta d'Espanya, és una nació i com a tal té sobirania pròpia.

També són els columnistes els que opten per presentar altres alternatives d'estructura de l'Estat de les autonomies que passa per (a) la independència de Catalunya, (b) exercir el dret a l'autodeterminació i (c) constituir-se en un estat federal. Els editorials opten per acceptar el model autonòmic que proposa el govern de Madrid i que és acceptat pel de Catalunya.

Tot i que no forma part dels objectius de la recerca, resulta interessant anotar que, dels sis diaris que formen part de l'estudi de la tesi, és només l'Avui l'únic que publica columnes de dones. En concret són: Maria Aurèlia Capmany, Anna Balletbò i Montserrat Roig. Els seus treballs, en concret, ofereixen una opinió favorable al referèndum popular per aprovar la Constitució Espanyola (1978) i a la consulta de l'Estatut català (1979).

10. Anàlisi de les peces triades d'*El Correo*

A continuació, s'analitzaran els editorials i columnes d'opinió que s'han escollit del diari *El Correo*. Tal i com s'ha fet anteriorment, es reconstruirà part de la matriu ideològica a partir de les anàlisis de primer i segon nivell de profunditat.

L'anàlisi de primer nivell [10.1] i [10.2] servirà per extreure les macroproposicions que ens ajudaran a construir la matriu del diari. A l'anàlisi de segon nivell [10.3] s'identificaran els temes de cada frase i s'extrauran les implicacions i pressuposicions principals ideològicament de les peces que s'han escollit per ser sotmeses a aquesta profunditat d'anàlisi. L'estudi permetrà focalitzar l'atenció a les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que senyalen un posicionament ideològic per part del diari.

Per l'anàlisi de segon nivell, donat el seu grau d'exhaustivitat, s'ha escollit l'editorial "Hoy, referéndum" (25/10/79) i la columna de Gaspar "Foralismo y Constitución" (07/12/1978). Les dues peces, tot i pertànyer a casos històrics diferents (el referèndum estatutari, en el cas de l'editorial, i el referèndum de la CE, en el cas de la columna) es consideren interessants des del punt de vista del treball per extreure elements de la matriu ideològica i proposar-ne la discussió posterior.

10.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell

A continuació es presenten els resultats de l'extracció de les matrius ideològiques d'El Correo. Tal i com hem fet ocasions anteriors, agruparem les matrius per editorials i columnes⁸⁵. Tot seguit oferim, en primer lloc, la classificació dels temes que ha editorialitzat el diari, després es procedirà de la mateixa manera amb les columnes d'opinió.

a) Editorials El Correo

A continuació s'ofereixen les proposicions principals agrupades per temàtiques. Amb aquest exercici ens aproximem al posicionament ideològic a través de les macroposicions següents:

<p>La CE i l'Estatut basc són elements que garanteixen la democràcia</p> <ul style="list-style-type: none"> · Cal donar suport al Príncep com a successor de Franco. (Ed. 1, 21/11/75) · S'ha de votar "sí" a la Constitució. (Ed. 3, 14/06/77) · El vot és necessari per regular la vida nacional. (Ed. 3, 14/06/77) · El vot és una forma de pacte social. (Ed. 3, 14/06/77) · Cal evitar l'abstencionisme. (Ed. 3, 14/06/77, Ed. 6, 05/12/78 i Ed. 7, 21/10/79) · La Constitució no és "el genio mágico que, bajo un símbolo u otro, resuelva de golpe todos los problemas del país." (Ed. 4, 16/06/77) · El més important és mantenir la democràcia (Ed. 4, 16/06/77) · S'ha de votar "sí" a l'Estatut (Ed. 6, 05/12/78 i Ed.7, 21/10/79) · Els "demócratas auténticos" són els que van a votar. (Ed. 6, 05/12/78) · L'abstenció és "antidemocrático". (Ed. 6, 05/12/78) · La única manera de votar en blanc és mitjançant el vot en blanc. (Ed. 6, 05/12/78). 	<p>Les autonomies han de respectar la unitat espanyola</p> <ul style="list-style-type: none"> · Espanya està unida davant la mort de Franco. (Ed. 1, 21/11/75) · La inclusió de la ikurriña en el logo d'ESB són "pequeñas matizaciones autonómicas (¿separatistas?)" (Ed. 2, 12/06/77) · El retorn de la Generalitat és per a Catalunya el reconeixement de la seva personalitat i les particularitats històriques. (Ed. 5, 01/10/77) · Espanya s'enriqueix amb la singularitat catalana i Catalunya va a ser més espanyola dins el context "nacional de respeto mutuo y de fraterna solidaridad". (Ed. 5, 01/10/77) · El País Basc no és Navarra, si aquesta no vol incloure's-hi. (Ed. 7, 21/10/79) · La comunitat basca està dins de l'espanyola. (Ed. 7, 21/10/79 i Ed. 8, 25/10/79)
---	---

⁸⁵ Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

Espanya ha de ser europea

- Espanya és Europa "con la que a partir de ahora vamos a concurrir en igualdad de condiciones". (Ed. 4, 16/06/77)

b) Columnes El Correo

Passem ara a detallar les proposicions que s'han extret de l'anàlisi de les columnes d'opinió que, com a dalt, agrupem sota les següents macroproposicions temàtiques:

La monarquia és garant de democràcia i unitat

- És bo que el Rei juri fidelitat als *Principios Fundamentales del Movimiento Nacional*. (Col. 1, Apostua, 23/10/75)
- El Rei és el successor de Franco. (Col. 1, Apostua, 23/10/75)
- Les elecciones legislatives converteixen Espanya en un país democràtic. (Col. 4, A.B., 15/06/77)
- "el primer logro indiscutible de esta naciente democracia es que trae consigo la consolidación definitiva de la Monarquía" (Col. 4, A.B., 15/06/77)
- El règim de Franco ha estat "el más grande milagro español de todos los tiempos" (Col. 6, Apostua, 16/06/77)

S'ha de votar en les legislatives i evitar l'abstenció

- Les nombroses candidatures poden afectar a la indecisió. (Col. 2, Elorz, 14/06/77)
- L'abstenció no és una opció democràtica. (Col. 2, Elorz, 14/06/77)
- La convocatòria electoral és "una democracia aún balbucente e imperfecta", tot i això la "jornada [és] positiva, esperanzadora". (Col. 6, Apostua, 16/06/77)
- Les eleccions confirmen dues coses: (1) se substitueix l'autocràcia i (2) s'estableix un sistema de partits. (Col. 6, Apostua, 16/06/77)

L'Estatut determina la relació Euskadi-Navarra

- S'ha de defensar l'Estatut per una raó històrica. (Col. 3, Guimon, 14/06/77; Col. 14, Prieto, 01/10/77)
- L'autonomia basca compta amb 4 províncies (Col. 3, Guimon, 14/06/77, Col. 17, Azaola, 05/12/78)
- "Navarra nunca ha sido Euzkadi" (Col. 9, Ascarza, 18/06/77)
- L'Estatut "viola la *ley paccionada* entre Navarra y el Estado, base de la autonomia navarra actual" (Col. 12, Azaola, 29/09/77)
- Navarra forma part del País Basc (Col. 16, Azaola, 03/12/78; Col. 39, Arbeloa, 27/10/79)
- L'estatut és sinònim de pau (Col. 32, Viana, 23/10/79; Col. 33, Publius, 24/10/79; Col. 34, Echano, 24/10/79)
- L'estatut no és independentista, neix de la CE i accepta la unitat espanyola. (Col. 32, Viana,

La CE soluciona el problema de la definició de l'Estat a favor de l'autonomia, que és la via

- Hi ha hagut una "imposición casi militar del idioma castellano" i això és el que més desuneix i la Generalitat ha solucionat aquest problema. (Col. 11, Apostua, 29/09/77)
- Votar a favor de la CE s'ha de fer estudiant la Disposició Addicional Primera. (Col. 17, Azaola, 05/12/78)
- La CE "no convence plenamente a nadie, aunque casi todos la juzgamos positiva. Ésta debe ser, sin duda, su mayor virtud." (Col. 18, Papell, 05/12/78)
- La CE tanca l'època franquista que desitgen tots els espanyols. (Col. 18, Papell, 05/12/78; Col. 22, Papell, 06/12/78)
- La CE és autònoma "pero uniformista" i això és bo tot i que pot sortir car per l'Estat. (Col. 19, Morales Moya, 06/12/78; Col. 35, Elorriaga, 24/10/79)
- L'abstenció promoguda pel PNV en la consulta

<p>23/10/79; Col. 34, Echno, 24/10/79)</p> <ul style="list-style-type: none"> · "la autonomía nada tiene que ver, a fin de cuentas, con la autodeterminación o la independencia" (Col. 36, Papell, 26/10/79) · Només són basques les tres províncies "vascongadas" (Álava, Guipúzcoa i Vizcaya) (Col. 40, Azaola, 28/10/79) 	<p>constitucional és coherent amb el nacionalisme, però una fórmula errònia: no pot haver Constitució amb dues sobiranies (la foral i la constitucional). (Col. 23, Gaspar, 07/12/78)</p> <ul style="list-style-type: none"> · S'ha de votar a favor de la CE perquè és maximalista pel que fa a les possibilitats de descentralització. (Col. 23, Gaspar, 07/12/78, Col. 24, Papell, 07/12/78; Col. 26, Jiménez de Parga, 08/12/78) · Les autonomies, especialment la catalana i la basca, són importants per normalitzar un sistema de llibertats. (Col. 33, Publius, 24/10/79) · Catalunya i el País Basc són Espanya (Col. 33, Publius, 24/10/79) · "Las Vascongadas estarán, eso sí, menos sujetas a las decisiones del poder central en una serie de materias; pero eso será todo. Y no tiene por qué ser más que eso." (Col. 40, Azaola, 28/10/79)
<p>La dreta espanyola es troba en decadència</p> <ul style="list-style-type: none"> · "es imposible gobernar contra el socialismo". (Col. 8, Apostua, 17/06/77) · La "derecha nostálgica de Alianza Popular" es troba en decadència. (Col. 8, Apostua, 17/06/77) 	<p>L'esquerra <i>abertzale</i> no té credibilitat</p> <ul style="list-style-type: none"> · L'esquerra <i>abertzale</i> (EIA, LAIA, HASI) no ha volgut acomodar els seus estatuts a la legalitat vigent. (Col. 10, Prieto, 29/09/77) · L'esquerra <i>abertzale</i> hauria de presentar-se unida i jugar democràticament. (Col. 10, Prieto, 29/09/77)

10.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de 1r nivell

a) Editorials El Correo

Per *El Correo*, el dia de la mort de Franco no és moment per a retrets sinó per a glorificar la figura del dictador. Per aquest diari el *Generalísimo* va ser un polític sacrificat per la pàtria (Ed. 1, 21/11/75), un creient entregat a l'Església i a Déu i capaç de perdonar els seus enemics, tot i que no desvetlla qui són (Ed. 1, 21/11/75). Es ressalta la benevolència de Franco i la necessitat de donar suport al llavors príncep Juan Carlos, per ser l'hereu del dictador. El diari, doncs, es manifesta partidari de lleis i costums conservadores on l'Església i l'ordre són capitals.

En general, el diari no detalla més sobre la Corona o el futur Rei, en els editorials analitzats, i de fet, sembla que només s'accepti la Monarquia borbònica perquè ha estat l'última voluntat de Franco.

Pel que fa als territoris, el diari es manifesta a favor de l'Estat de les autonomies i del reconeixement de les singularitats històriques. Així ho ha manifestat en el moment de restablir-se la Generalitat catalana (Ed. 5, 01/10/77) i també de decidir el futur basc a través de l'Estatut (Ed. 6, 05/12/78; Ed. 7, 21/10/79 i Ed. 8, 25/10/79). Tot i això, el diari és conscient que les autonomies necessàriament han de veure's dins un context que anomena "nacional" (Ed. 8, 25/10/79) i que no és més que l'Estat espanyol o, com anomena el diari "España".

La unitat és una constant en els editorials analitzats. L'única nació reconeguda pel mitjà és l'espanyola. Les autonomies, que encara són anomenades per *El Correo* "regions", són "pobles" d'Espanya i per tant, no accepta el grau de nació als territoris. Com a molt les anomena *nacionalitats* (Ed. 8, 25/10/79), per tant, es manifesta favorable a l'accepció de la Constitució. Es pot concloure dient que el diari és espanyolista i partidari de l'Estat de les Autonomies.

Per *El Correo*, Navarra no és la comunitat basca, ni aquesta forma part de Navarra. Rebutja, doncs, tota pretensió a la recuperació de la unitat territorial i cultural basca i es desmarca de la identificació amb el projecte d'unificació territorial i cultural d'Euskal Herria (Ed. 7, 21/10/79). La Constitució Espanyola estableix en la Disposició Transitòria Quarta⁸⁶, la possibilitat que Navarra formi part de la comunitat basca, seguint un procediment especial i depenent d'un règim foral⁸⁷, per tant, es dona una tímida solució a les complexes relacions d'ambdós territoris, que el diari accepta sense crítica.

Històricament, al segle XII, el Regne de Navarra va ser la unitat territorial política del poble basc. De fet, els territoris que contemporàniament pertanyen a la Comunitat Autònoma Basca pertanyien al Regne. Va ser al segle XVI que Ferran el Catòlic va envair el territori i es va incorporar Navarra a la corona de Castella. Tot i això, Àlaba, Guipúscoa i Biscaia continuarien gaudint de règims forals

⁸⁶ "1. En el caso de Navarra, y a efectos de su incorporación al Consejo General Vasco o al régimen Autonomico vasco que le sustituya, en lugar de lo que establece el artículo 143 de la Constitución, la iniciativa corresponde al Órgano Foral competente, el cual adoptará su decisión por mayoría de los miembros que lo componen. Para la validez de dicha iniciativa será preciso, además, que la decisión del Órgano Foral competente sea ratificada por referéndum expresamente convocado al efecto, y aprobado por mayoría de los votos válidos emitidos.

2. Si la iniciativa no prosperase, solamente se podrá reproducir la misma en distinto período de mandato del Órgano Foral competente, y en todo caso cuando haya transcurrido el plazo mínimo que establece el artículo 143." (Disposición Transitoria Cuarta, Constitución Española (1978), Apdo. Disposiciones Transitorias)

⁸⁷ Es tracta de la Llei Orgànica de Reintegració i Amillorament del Règim Foral de Navarra (coneguda popularment com Amillorament —*Amejoramiento* en castellà— o LORAFNA) que ve a ser una equivalent als estatuts d'autonomia.

independents. Aquesta part de la història fa que molts bascos considerin com a pròpia Navarra, i és més, que són fills navarresos. Molts bascos i navarresos comparteixen l'euskera i la cultura basca —són *euskalduns*— i molts navarresos i bascos comparteixen una identificació amb el territori històric —no necessàriament són coneixedors de la llengua basca— i es fan anomenar *euskotarras*, fent al·lusió al grup ètnic. La Constitució Espanyola, doncs, no reconeix aquestes identitats *euskotarras* o *euskaldunes* ni tampoc ho fa el diari, que és molt partidari del text constitucional.

En general, el diari opta per reconèixer que la CE no soluciona els grans problemes d'Espanya, però és un pas necessari (Ed. 4, 16/06/77) per acostar-se més a Europa. És favorable al moviment europeista i justifica la fi de la dictadura com a *conditio sine qua non* per ser membre de la Comunitat Econòmica Europea. Recordem que la fi del règim dictatorial acabaria al 1977, data en què es convoquen les primeres eleccions legislatives, però no seria fins a un decenni més tard, al gener de 1986 que Espanya fora admesa com a membre de dret al sí de la CEE. Per fer-ho es van haver de resoldre qüestions econòmiques de gran envergadura que no estaven relacionades directament al règim governamental: eixugar el dèficit públic, abaixar la inflació, incrementar el PIB, reformar les lleis laborals i reduir l'atur, bàsicament.

Tot i que no analitzem la violència com a element de la recerca, resulta destacada l'aparició que es fa d'aquesta en un parell d'editorials (Ed. 3, 14/06/77 i 6, 05/12/78). Aquest element surt com a amenaça a la participació i a l'increment de l'abstenció que, com remarca, cal combatre.

L'abstenció és titllada de pràctica antidemocràtica (Ed. 6, 05/12/78), de no legítima (Ed. 7, 21/10/79) i de ser una opció de ciutadans poc responsables (Ed. 3, 14/06/77). D'aquesta manera critica la mobilització que el PNV va fer al referèndum de la CE i la campanya a favor de l'abstenció que l'esquerra *abertzale* promulgava pel referèndum de l'Estatut basc.

b) Columnes El Correo

Els columnistes que publiquen en el diari en el període analitzat es mostren favorables a la monarquia. La instauració de la Corona es considera, en un primer moment, una bona opció perquè és successòria del franquisme. El pas a un nou règim democràtic és vist de forma positiva si no hi ha un canvi radical, amb la qual

cosa, que el Rei juri fidelitat a les lleis del *Movimiento* és una bona opció, segons els articulistes (Apostua, 23/10/75; AB, 15/06/77), ja que no s'entén com a negativa l'etapa franquista —que s'arriba a considerar “el más grande milagro español de todos los tiempos” (Apostua, 16/06/77)—.

L'etapa democràtica, segons els articles d'opinió analitzats, es divideix en dues fases. La primera, la de la Transició, va des de la mort de Franco i fins la convocatòria electoral de 1977. La segona, l'aprovació de la CE. La Carta Magna és l'inici de la democràcia pròpiament dita i, per tant, la fi de la Transició política.

Sobre la CE, els articulistes coincideixen a considerar que és una bona eina per mantenir la unitat espanyola. Tot i això, no es veu com a text convincent, però s'accepta la voluntat autonomista i alhora uniformista amb què defineix Espanya (Morales Moya, 06/12/78; Elorriaga, 24/10/79).

Els articulistes, en general, són favorables a tendències ideològiques properes a l'espanyolisme i la defensa de la centralitat estatal (Morales Moya, 06/12/78; Elorriaga, 24/10/79), tot i que també són favorables a l'Estat de les autonomies, se subratlla l'única nació espanyola i la impossibilitat d'elevat el País Basc com a territori sobirà perquè xocaria frontalment amb el que disposa la pròpia CE (Gaspar, 07/12/78).

El PNV és vist com una formació política decisiva pel País Basc, coherent a l'hora de demanar l'abstenció en la consulta constitucional en tant que formació nacionalista, però adopta una posició equivocada quan intenta definir el País Basc com a nació (Gaspar, 07/12/78). Es critica al govern central la falta de reconeixement de les singularitats lingüística i cultural basca, en detriment de la castellana i, es justifica així, l'aparició de moviments separatistes més populars a Biscaia i Guipúscoa: “Así, del enfrentamiento entre dos patrias, dos culturas, dos lenguas, dos nacionalismos, surgen las graves tensiones actuales de la sociedad vasca.” (Guimon, 14/06/77). L'autor veu en l'aprovació de l'Estatut de Gernika una solució als problemes entre centre-perifèria.

Sobre la consideració de Navarra com a part de la comunitat basca, hi ha discrepàncies. Els que opten per considerar-la basca, al·ludeixen a la història —que s'ha explicat més amunt, a l'apartat dels editorials— per defensar la unitat de les quatre províncies (Guimon, 14/06/77; Azaola, 03/12/78 i 05/12/78 i Arbeloa, 27/10/79). Els columnistes que defensen la comunitat navarresa separada de la basca deixen la decisió als ciutadans de Navarra, que són els que haurien de decidir, en darrera instància, si incloure's o no a Euskadi i apunten que la qüestió

està obrint un conflicte en el sí de la societat navarresa. (Ascarza, 18/06/77; Azaola, 29/09/77 i 28/10/79)

Malgrat aquesta falta de consens en l'aspecte històrico-territorial, cap dels articulistes analitzats inclou com a bascos els territoris d'Iparralde i no s'esmenta, doncs, el projecte Eukal Herria com a un d'eventualment possible.

L'autodeterminació o la independència basca no és una alternativa político-administrativa que contemplin els articulistes. De fet, es deixa clar que l'Estatut és una proposta òptima per a la singularitat basca i, alhora, favorable al manteniment de la unitat espanyola: "la autonomía nada tiene que ver, a fin de cuentas, con la autodeterminación o la independencia" (Papell, 26/10/79). També Viana (23/10/79) i Echano (24/10/79) es manifesten coincidents amb aquests termes.

10.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

En els següents dos apartats s'analitzarà l'editorial i la columna escollida del diari. Es reconstruirà part de la matriu del rotatiu a partir de l'anàlisi de segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran els temes de cada frase i s'extraurà i analitzaran les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. En segon lloc, es discutiran les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del rotatiu.

10.3.1. L'editorial "Hoy, referéndum" (25/10/79)

Tot seguit s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: "Hoy, referéndum"

[1]

[1.1] Cerca de seis millones de votantes decidirán hoy, en Cataluña y el País Vasco, sobre la vigencia o no de los respectivos Estatutos de Autonomía, redactados y negociados por las fuerzas políticas mayoritarias de cada nacionalidad, y, posteriormente, aprobados por la Comisión Constitucional del Congreso, y en conformidad con la Constitución Española.

[2]

[2.1] Sucintamente, los trámites posteriores de estos Estatutos —si, como se espera, son aprobados en los referéndums de hoy— consisten en su ratificación por las Cortes y su posterior promulgación por S. M. El Rey.

[3]

[3.1] De los casi seis millones de electores que tienen hoy el derecho y el deber de acudir a las urnas, 1.541.540 corresponden al censo del País Vasco y 4.287.339 a las provincias que conforman Cataluña.

[4]

[4.1] Entre nosotros, el censo mayor corresponde a Vizcaya, con 859.843 votantes, seguida de Guipúzcoa (507.002) y de Álava (174.695). [4.2] En todas las provincias, los colegios electorales —cuya situación ha sido señalada ya en este periódico, en días precedentes— funcionarán de 9 de la mañana a 8 de la tarde, ininterrumpidamente, a excepción de los pueblos de la Rioja Alavesa en donde, con motivo de la vendimia, la Junta Central Electoral permite que los colegios permanezcan abiertos hasta las 10 de la noche.

[5]

[5.1] Sobre la trascendencia de la consulta que somos convocados hoy, no hace falta añadir más consideraciones a las muchas que, desde hace meses, se vienen exponiendo. [5.2] A parte de los beneficios que del Estatuto se esperan —y que dependerán más de la voluntad de los hombres que del propio espíritu del texto a refrendar—, es cierto que este Estatuto, conformado y aceptado tanto por las fuerzas políticas mayoritarias del País Vasco como por las del resto de España, puede cerrar un largo capítulo de insatisfacciones y malos entendidos y hacer más fecundo el futuro de Euzkalerria, dentro de la comunidad nacional española.

[6]

[6.1] Por todo ello, los ciudadanos con derecho a voto tienen sobre sí la grave responsabilidad de manifestar libremente su decisión al respecto. [6.2] La democracia exige que se ejercite, primordialmente, el derecho fundamental de los ciudadanos en todo país democrático: el de opinar libre y soberanamente, pero opinar, cuando nos sean sometidos, como va a ocurrir hoy, textos legales de trascendental importancia para nuestro futuro.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Hoy, referéndum	Referèndum estatutari		S'ha de votar.

El titular diu que avui hi ha referèndum, en concret es consulta sobre el text de l'Estatut basc i alhora també el català. La substitució del verb per una coma, és a dir, la fórmula textual escollida per l'editorialista, suggereix que la ciutadania avui ha d'estar pendent de la consulta i, sense poder valorar en el titular si està a favor o en contra, denota que com a mínim s'ha de participar en la votació.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Cerca de seis millones de votantes decidirán hoy, en Cataluña y el País Vasco, sobre la vigencia o no de los respectivos Estatutos de Autonomía, redactados y negociados por las fuerzas políticas mayoritarias de cada nacionalidad, y, posteriormente, aprobados por la Comisión Constitucional del Congreso, y en conformidad con la Constitución Española.		Es decideix la vigència dels Estatuts. Euskadi i Catalunya són una nacionalitat.	Els Estatuts s'aproven amb la conformitat del Congrés i la CE. Euskadi i Catalunya no són nació.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

La primera oració, i primer paràgraf, és informatiu. Sis milions de votants ratifiquen el text estatutari de Catalunya i el País Basc. En concret, el cens electoral català era de 4.451.796, segons dades oficials del Departament de Governació i Relacions Institucionals⁸⁸; i el cens al País Basc era de 1.565.541 segons dades oficials ofertes pel Open Data Euskadi⁸⁹, depenent del Govern basc.

Del text que se sotmet a consulta popular es remarca que ha estat aprovat pels representants de cada territori —de fet el diari empra l'ús *nacionalitat* que apareix a la CE—, ratificat pel Congrés dels Diputats i d'acord als límits legals que permet la norma bàsica espanyola.

Tant Catalunya com Euskadi són titllades de *nacionalitats*. S'accepta, per part del diari i al primer paràgraf, que els dos territoris presenten singularitats històriques diferenciables de qualsevol altra regió espanyola, però no els eleva a la categoria de nació, que per altra banda, no reconeix ni accepta la CE.

⁸⁸ Consulti's *online* a:
http://www10.gencat.cat/pls/gov_eleccions/p12.consultar_res_cat?v_tipus_eleccio=R&v_any_eleccio=1979&v_num_eleccio=1
 [darrera consulta: 25.02.2012]

⁸⁹ Dades consultables a:
http://opendata.euskadi.net/w79-contntdata/es/contenidos/ds_general/1979_elecc_rea/es_doc_elec/index.html
 [darrera consulta: 25.02.2012]

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Sucintamente, los trámites posteriores de estos Estatutos —si, como se espera, son aprobados en los referéndums de hoy— consisten en su ratificación por las Cortes y su posterior promulgación por S. M. El Rey.	Després de la ratificació popular, les Corts els validen i el Rei els promulga.	Els Estatuts queden validats per les forces de representació política espanyola. Els Estatuts s'aprovaran.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

També el segon paràgraf, i la segona oració del text, actua informativament. S'explica quins són els passos que seguirà l'aprovació estatutària —el resultat de les consultes no es mostra com a dilema per part del diari que ja compta que seran acceptats pels ciutadans—, que ha de constar de la ratificació de les Corts i ser promulgats pel Rei per entrar en vigor.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] De los casi seis millones de electores que tienen hoy el derecho y el deber de acudir a las urnas, 1.541.540 corresponden al censo del País Vasco y 4.287.339 a las provincias que conforman Cataluña.	Els electors tenen el dret i el deure de participar.	Els ciutadans convocats han de votar.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

Tot i que les xifres que ofereix el diari no coincideixen amb les oficials que nosaltres posàvem a dalt, no podem establir cap conseqüència donada l'escassa diferència numèrica. Malgrat tot, insistim que les dades de cens amb què treballem són dades oficials. Les fonts sobre les dades del diari no queden expressades.

Dit això, en aquesta tercera oració el discurs implícit de l'editorialista és que els ciutadans cridats a les urnes han de participar. Per tant, manifestament, el diari és contrari a tot postulat que promogui l'abstenció.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Entre nosotros, el censo mayor corresponde a Vizcaya, con 859.843 votantes, seguida de Guipúzcoa (507.002) y de Álava (174.695).	A Vizcaya és on s'hi concentra un major nombre de votants.		
[4.2] En todas las provincias, los colegios electorales —cuya situación ha sido señalada ya en este periódico, en días precedentes— funcionarán de 9 de la mañana a 8 de la tarde, ininterrumpidamente, a excepción de los pueblos de la Rioja Alavesa en donde, con motivo de la vendimia, la Junta Central Electoral permite que los colegios permanezcan abiertos hasta las 10 de la noche.	Els horaris del col·legis electorals és des de les 9 i fins les 20h. Els col·legis de la Rioja Alavesa, per motius de la verema, allarguen l'horari fins les 22h.		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

El discurs que regeix en l'editorial i també en aquest paràgraf, és institucional. Funciona, igual que abans, com a altaveu dels poders polítics. No hi ha, de moment, cap crítica a l'*status quo* establert, ni cap reflexió cap el text que s'ha de votar.

Respecte la primera oració, la [4.1], reiterem la diferència numèrica respecte la informació que s'ha obtingut de fonts oficials, també lleugerament. Biscaia és la que té un major nombre de censats, amb 883.609, seguida de Guipúscoa amb 507.002 i, finalment, la més petita seria Àlaba amb 174.930, segons dades oficials fetes públiques a través del Open Data Euskadi.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Sobre la trascendencia de la consulta que somos convocados hoy, no hace falta añadir más	La consulta és transcendent.	<i>El tema.</i>	

consideraciones a las muchas que, desde hace meses, se vienen exponiendo.			
[5.2] A parte de los beneficios que del Estatuto se esperan —y que dependerán más de la voluntad de los hombres que del propio espíritu del texto a refrendar—, es cierto que este Estatuto, conformado y aceptado tanto por las fuerzas políticas mayoritarias del País Vasco como por las del resto de España, puede cerrar un largo capítulo de insatisfacciones y malos entendidos y hacer más fecundo el futuro de Euskalerría, dentro de la comunidad nacional española.	L'Estatut és beneficiós pel País Basc.	De l'Estatut s'esperen beneficis. És bo que el text hagi estat consensuat entre forces polítiques basques i espanyoles. L'Estatut ha de servir per resoldre malentesos. L'Estatut possibilitarà fer efectiu el projecte d'Euskalerría dins la nació espanyola.	España és una nació. El País Basc ha d'estar dins la nació espanyola.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

L'editorialista titlla la data d'avui com a data històrica, de gran transcendència per al País Basc [5.1].

En la segona oració, l'article presenta una sèrie de proposicions encaminades a afavorir l'Estatut. En primera instància es remarca, com a opció inapel·lable, que l'Estatut és beneficiós no tant pel text en sí, sinó per la voluntat que els polítics han de posar-hi perquè ho sigui. D'acord amb això i segons la literalitat del text, l'Estatut no perjudica ni beneficia els bascos.

És favorable perquè l'Estatut ha estat elaborat conjuntament per les forces polítiques basques i les espanyoles. El raonament que acompanya la proposició ve a reforçar la idea que el text és un element de coincidència entre forces polítiques centrals i perifèriques, amb la qual cosa, això ajuda a aplanar el camí de la resolució dels conflictes existents —que no detalla—. L'argumentació de l'editorialista és clara: els conflictes que té el País Basc s'han de resoldre conjuntament amb el Govern central.

No s'accepta la idea d'una sobirania compartida i s'accentua el fet que la comunitat basca sigui un territori que ha d'estar dins Espanya. L'atribució nacional, pel diari, només s'identifica amb l'estatal.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Por todo ello, los ciudadanos con derecho a voto tienen sobre sí la grave responsabilidad de manifestar libremente su decisión al respecto.	Els ciutadans, amb el vot, tenen la greu responsabilitat de manifestar la seva decisió.	<i>El tema.</i>	S'ha de votar. S'ha de votar a favor de l'Estatut.
[6.2] La democracia exige que se ejercite, primordialmente, el derecho fundamental de los ciudadanos en todo país democrático: el de opinar libre y soberanamente, pero opinar, cuando nos sean sometidos, como va a ocurrir hoy, textos legales de trascendental importancia para nuestro futuro.	La democràcia exigeix l'exercici del dret a vot.	<i>El tema.</i>	És obligatori votar. L'abstenció no és democràtica.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

El sisè paràgraf torna de nou a insistir, com a actor polític que és el diari, en la importància de la votació. En l'oració [6.1], l'editorialista explicita que s'ha de votar amb "responsabilidad de manifestar libremente su decisión al respecto". S'intueix, doncs, que el vot vàlid, segons el rotatiu, és un 'sí' o un 'no'.

La segona oració és més explícita en la qüestió que intentem abordar. Recordem la primera part de la frase:

"La democracia exige que se ejercite, primordialmente, el derecho fundamental de los ciudadanos en todo país democrático"

Segons es desprèn de la literalitat del text, la democràcia comporta l'exercici del vot. En aquest cas, i segons l'argumentació de l'editorialista, la democràcia exigeix que es voti. No seria, segons s'infereix, considerada democràtica l'actitud abstencionista.

El diari utilitza una argumentació fal·laç per contribuir al vot afirmatiu a l'Estatut. No hi ha proposicions en contra del vot negatiu i es menteix quan s'assegura que la democràcia *exigeix* l'exercici del vot. La democràcia, en tot cas, *permet* i *vetlla* perquè es pugui exercir lliurement el dret a vot. Però no obliga. L'abstenció no pot ser considerada no democràtica, es tracta d'una actitud davant la qüestió que es

vota permesa en el sistema democràtic espanyol. D'altra forma, el propi sistema establiria mecanismes de control per obligar a exercir el vot. Per tant, el diari menteix.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en l'editorial giren al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) A favor de l'Estatut.
- (2) L'emissió d'un vot positiu.

Els actors dels qual parla el diari són:

- (a) Corts Generals / Govern espanyol
- (b) Constitució
- (c) Estatut basc

Tal i com hem anat advertint en els altres casos de diaris que s'han analitzat, en el que ens ocupa ara també el mitjà és un actor polític perquè explica, valora, intervé en la valoració que els lectors es fan de la qüestió de la qual tracta el diari.

Proposicions i raonaments del diari centrals:

- (1) L'editorial es manifesta a favor de l'Estatut. El considera un element de consens entre govern central i poder polític perifèric. És favorable perquè s'adequa al marc constitucional i perquè accepta la condició de *nacionalitat* al no qüestionar la indissoluble sobirania espanyola.
- (2) L'abstenció és considerada una resposta no democràtica. El diari expressa que la democràcia exigeix l'emissió del vot i no detalla que la democràcia empara un posicionament abstencionista.

Pel que fa als actors:

- (a) Les Corts Generals, així com el Govern espanyol i el Rei, són les institucions que el diari admet com a elements de consens i de ratificació del text estatutari. Per tant, són considerades institucions estabilitzadores.
- (b) La Constitució es presenta com el marc legal que fonamenta l'ordenament jurídic espanyol. Això significa, doncs, que les normes inferiors a ella, com l'Estatut, necessàriament han d'entrar dins els límits que la CE marca.
- (c) L'Estatut és presentat com una eina de consens entre centre i perifèria i capaç de resoldre els "malentesos" [5.2] històrics al País Basc.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

La síntesi de l'editorial es treu dels temes. *El Correo* es mostra a favor de l'Estat de les Autonomies, en concret del vot afirmatiu a l'Estatut basc, i defensa la unitat estatal. No reconeix cap sobirania compartida, només la nació espanyola.

El suport a l'Estatut basc ve acompanyat d'arguments que ens permeten afirmar que el diari en l'editorial que hem analitzat és:

- a) partidari de l'estabilitat i el consens polític, especialment quan defensa el text estatutari per ser un document on es mostren les coincidències polítiques dels representants del Govern central i els representants de la futura autonomia basca:

"[...] este Estatuto, conformado y aceptado tanto por las fuerzas políticas mayoritarias del País Vasco como por las del resto de España, puede cerrar un largo capítulo de insatisfacciones y malos entendidos y hacer más fecundo el futuro de Euskalerría, dentro de la comunidad nacional española." [5.2]

- b) favorable a l'Estat de les Autonomies i l'encaix basc dins la unitat territorial espanyola i d'acord al marc legal que representa la Constitució:

"[...] los respectivos Estatutos de Autonomía, redactados y negociados por las fuerzas políticas mayoritarias de cada nacionalidad, y, posteriormente, aprobados por la Comisión Constitucional del Congreso, y en conformidad con la Constitución Española." [1.1]

- c) contrari a la defensa de l'abstenció com a resposta legítima a la consulta popular estatutària:

"La democracia exige que se ejercite, primordialmente, el derecho fundamental de los ciudadanos en todo país democrático" [6.2]

10.3.2. La columna d'opinió de Gaspar "Foralismo y Constitución" (07/12/78)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: "Foralismo y Constitución"

[1]

[1.1] Ha sido sobradamente tratada la actitud abstencionista del Partido Nacionalista Vasco ante el referéndum constitucional. [1.2] Dejando aparte razones puramente tácticas, con vistas al resultado de la consulta y al reforzamiento de la posición negociadora cara al Estatuto de Autonomía, el argumento utilizado por los líderes nacionalistas ha sido el de no estar de acuerdo con la filosofía política de la Constitución en el punto crucial de la estructura del estado. [1.3] El nacionalismo vasco no admite una Constitución extravasca, porque no puede renunciar a su propia soberanía de carácter foral, de aquí nació la complicada historia de la disposición adicional, que no ha satisfecho plenamente a los nacionalistas, aunque en la Comisión Constitucional de Congreso obtuviere el voto afirmativo de su representante a su formulación actual, porque la foralidad no quedaba técnicamente garantizada de un modo absoluto.

[2]

[2.1] Resulta sin embargo sorprendente que José Miguel Azaola, foralista experto y alejado del mundo emocional del nacionalismo, afirme en un importante artículo el día anterior al referéndum la imposibilidad de apoyar a la Constitución, con el mismo tipo de argumento utilizado por los nacionalistas: "el Fuero no es ni superior ni inferior a la Constitución, sino que está en otro plano y ninguno de ambos tiene por qué someterse al otro".

[3]

[3.1] ¿Cómo puede hacerse una Constitución con dos soberanías originarias —la foral y la constitucional— que operan en distintos planos pero no pueden superponerse? [3.2] Un representante de la ideología nacionalista terció en la última sesión de la Comisión Constitucional del Senado aportando una solución lógica: en caso de colisión de la norma constitucional y la foral, habría de entenderse que para los nacionalistas vascos primaría la foral. [3.3] No tiene la menor racionalidad geométrica sin embargo, pensar que se puede proponer al pueblo español, titular de la soberanía, dos planos de soberanía sin una jerarquización previa, ya que no se trataría de una Constitución sino de dos, que lógicamente habrían de encontrar puntos de fricción en algún momento. [3.4] El dejar el problema del Tribunal Constitucional, sería convertir a éste en el verdadero árbitro de una cuestión que supera su función, que es la meramente interpretativa, y si su sentencia favoreciera la norma constitucional, el Alto Tribunal sería tachado de "esparterista" por los nacionalistas, y si por otro lado favoreciera la Foral sería conceptualizado como "separatista" por el resto de las fuerzas políticas.

[4]

[4.1] Hay que reconocer honestamente que la Constitución debía pronunciarse por una jerarquización de ambos regímenes constitucionales, y lo ha hecho restringiendo el régimen foral, actualizado e incorporado al Estatuto de Autonomía, al "marco de la Constitución". [4.2] Esta solución, que Carlos Garaicoechea conceptuó correctamente como "esparterada", aludiendo al real decreto que aplicó el Convenio de Vergara estableciendo la supervivencia foral "sin perjuicio de la unidad constitucional" allá por el año 1839, era la única que los padres constitucionales podían adoptar, pues cualquier otra actitud rompía el principio de la soberanía del pueblo español y conducía al principio del pacto entre el pueblo vasco y el Estado español, tan querido por los genuinos "jelkides" aranianos.

[5]

[5.1] El bajar de "las teorías a las realidades", como afirma el erudito autor del artículo de referencia, supone un auténtico salto mortal, pues es descender del campo de la filosofía constitucional al de la pura táctica, ya que dejar la solución del problema al nivel de la racionalidad y equilibrio del proyecto del estatuto que los parlamentarios vascos están elaborando, es realmente liquidar el problema mediante un "bajonazo" en términos taurinos. [5.2] La Constitución no puede dejar el problema de la soberanía sin resolver, con la esperanza de que el proyecto de Estatuto Vasco sea aceptable para las Cortes Generales del Estado.

[6]

[6.1] Yo comprendo que el problema político de este país es realmente de gran envergadura, y en principio estoy dispuesto, como toda persona que odia el fanatismo, a reconsiderar mis posiciones, si con ello creo que contribuyo lo más mínimo a solucionarlo, pero no me parece correcto echar sobre las espaldas de Abril Martorell el peso de la acusación de ser el culpable en aras de una terquedad personal, de que el mencionado problema político vasco esté constitucionalmente sin solucionar. [6.2] Es más honesto reconocer que los conceptos de "foralidad" y "constitucionalidad" no son compatibles, a no ser que se jerarquicen adecuadamente, que históricamente se inventaron las Constituciones para unificar los particularismos forales y consolidar el Estado-nación, y que la misma historia ha ido formulando planteamientos constitucionales en los que el poder político se ha descentralizado profundamente, con formulaciones federales o regionales de tipo estatutario, pero sin hacerse cuestión de origen constitucional de la soberanía, que en todo caso se atribuye a la nación.

[7]

[7.1] No parece lógico acudir a la solución del voto en blanco ante un proyecto de Constitución que es realmente maximalista en cuanto a posibilidades de descentralización geográfica del poder político, a no ser que se la contemple con una óptica puramente nacionalista. [7.2] No parece justo señalar un culpable en un problema en el que confluyen tantos factores y en el que todavía prima lo puramente emocional.

[8]

[8.1] Quiera Dios que superemos rápidamente esta fase y que el Estatuto vuelva a unir a todos los vascos con buena cabeza y recta voluntad, que estoy convencido han de ser mayoría.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Foralismo y Constitución		Les normes basques pre-constitucionals i la Constitució.	

El títol de la anuncia els dos temes de què es parlarà a continuació: de foralisme i Constitució, per tant, de l'encaix de les normes pre-constitucionals basques i la nova norma que ha de fonamentar l'ordenació jurídica espanyol.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Ha sido sobradamente tratada la actitud abstencionista del Partido Nacionalista Vasco ante el referéndum constitucional.	<i>La implicació.</i>	El PNV es mostra abstencionista en el referèndum constitucional.	
[1.2] Dejando aparte razones puramente tácticas, con vistas al resultado de la consulta y al reforzamiento de la posición negociadora cara al Estatuto de Autonomía, el argumento utilizado por los líderes nacionalistas ha sido el de no estar de acuerdo con la filosofía política de la Constitución en el punto crucial de la estructura del estado.	El PNV no està d'acord amb l'estructura de l'Estat que proposa la CE.	El PNV, amb l'abstenció, posa en joc tàctiques polítiques que li afavoreixin en les negociacions de l'Estatut.	El PNV no utilitza raons de pes davant el referèndum constitucional.
[1.3] El nacionalismo vasco no admite una Constitución extravasca, porque no puede renunciar a su propia soberanía de carácter foral, de aquí nació la complicada historia de la disposición adicional, que no ha satisfecho plenamente a los nacionalistas, aunque en la Comisión Constitucional de Congreso obtuviere el voto afirmativo de su representante a su formulación actual, porque la foralidad no quedaba técnicamente garantizada de un modo absoluto.	La CE no satisfà al PNV.	La CE és extra-basca. El PNV no admet la CE. El PNV no vol renunciar de la seva sobirania foral. La disposició adicional és complicada i no satisfà als nacionalistes. El representant del PNV va votar a favor de la CE.	Els nacionalistes són els nacionalistes perifèrics. El nacionalisme basc és sobiranista. El PNV no és coherent políticament.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

L'autor, Gaspar, en el primer paràgraf deslegitima la postura que el PNV pren davant el referèndum constitucional. La primera oració és purament narrativa, anuncia l'opció abstencionista del PNV.

En l'oració [1.2], l'autor exposa que l'abstenció del PNV es deu a dues raons. La primera, per una qüestió d'estratègia política que li afavoreix de cara a la consulta convocada per l'Estatut d'autonomia. La segona, perquè no accepta la definició d'estructura d'Estat que hi ha a la Constitució.

D'aquests dos supòsits, es col·legeix que el PNV no és favorable a l'acceptació de la unitat de la sobirania espanyola ni tampoc de la composició autonòmica de l'Estat. Segons l'autor, l'abstenció és un "no estar de acuerdo con la filosofía política de la Constitución" [1.2]. L'afirmació és exagerada i tergiversada: l'autor equipara, implícitament, l'abstenció amb una negació; i més encara, assevera gratuïtament que l'actitud davant la consideració de l'estructura de l'Estat és una "táctica" que donaria rèdits polítics a la formació nacionalista.

A la tercera oració, l'autor admet que el PNV no accepta la CE perquè no admet la sobirania foral. Gaspar, com s'ha dit anteriorment, només accepta com a vàlida la sobirania espanyola i rebutja les consideracions que qüestionen la unitat nacional, com és el posicionament foralista del PNV. La disposició addicional no satisfà, segons l'autor, el PNV i critica que el representant de la formació política votés a favor en la Comissió i que per la consulta es mobilitzi l'abstencionisme.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Resulta sin embargo sorprendente que José Miguel Azaola, foralista experto y alejado del mundo emocional del nacionalismo, afirme en un importante artículo el día anterior al referéndum la imposibilidad de apoyar a la Constitución, con el mismo tipo de argumento utilizado por los nacionalistas: "el	<i>Les implicacions.</i>	El món del nacionalisme és emocional. És sorprenent que Azaola afirmi que els Furs no són inferiors a la CE.	Els nacionalistes no es guien per la raó, sinó per l'emoció. Els furs són inferiors a la CE.

Fuero no es ni superior ni inferior a la Constitución, sino que está en otro plano y ninguno de ambos tiene por qué someterse al otro".			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

Gaspar critica a l'escriptor basc federalista, José Miguel Azaola, el seu posicionament favorable a la postura que defensa el PNV —els *nacionalistes*, per Gaspar—. Destaca una cita d'Azaola on, suposadament, equipara els Furs amb la Constitució i remarca que la norma basca no ha d'estar sotmesa a la Constitució ni al revés. Gaspar es posiciona contrari a la reflexió d'Azaola.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] ¿Cómo puede hacerse una Constitución con dos soberanías originarias —la foral y la constitucional— que operan en distintos planos pero no pueden superponerse?	<i>La impliació.</i>	Una CE amb dues sobiranies no és possible.	El que demana el PNV és impossible de realitzar.
[3.2] Un representante de la ideología nacionalista terció en la última sesión de la Comisión Constitucional del Senado aportando una solución lógica: en caso de colisión de la norma constitucional y la foral, habría de entenderse que para los nacionalistas vascos primaría la foral.	Per a un nacionalista basc impera la norma foral.	És lògic que un nacionalista basc vulgui que la norma foral se sobreposi a la CE.	
[3.3] No tiene la menor racionalidad geométrica sin embargo, pensar que se puede proponer al pueblo español, titular de la soberanía, dos planos de soberanía sin una jerarquización previa, ya que no se trataría de una Constitución sino de dos, que lógicamente habrían de encontrar puntos de fricción en algún momento.	Les normes —constitucional i foral— s'han de jerarquitzar.	No és raonable proposar al poble espanyol dues sobiranies. S'han de jerarquitzar les normes.	No és raonable que la norma foral sigui imperant a la constitucional. La sobirania no és compartida. Només hi ha una sobirania i és espanyola.

<p>[3.4] El dejar el problema del Tribunal Constitucional, sería convertir a éste en el verdadero árbitro de una cuestión que supera su función, que es la meramente interpretativa, y si su sentencia favoreciera la norma constitucional, el Alto Tribunal sería tachado de "esparterista" por los nacionalistas, y si por otro lado favoreciera la Foral sería conceptuado como "separatista" por el resto de las fuerzas políticas.</p>	<p>El TC no pot ocupar-se d'aquesta qüestió perquè queda superat.</p>	<p>El TC no pot encarregar-se de resoldre el conflicte.</p> <p>Si el TC afavoreix la CE, seria titllat de "esparterista" pels nacionalistes.</p> <p>Si el TC afavoreix la norma foral, seria titllat de "separatista" per la resta de forces polítiques.</p>	
---	---	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

A la primera oració, l'autor emprà la interrogació per dir que no és possible que la CE admeti els Furs, ja que la norma basca defensa una sobirania que no és la contemplada per la Constitució. Segons admet el columnista, la Constitució i els Furs són normes excloents.

En l'oració [3.2] l'autor destaca que per a un nacionalista basc són els Furs els que primen per sobre de la CE. Immediatament després, a la [3.3] conclou el conflicte entre Furs i Constitució asseverant, sense argumentació, que el poble espanyol és titular de la sobirania i per aquesta raó, sense base argumental, fonamenta el seu posicionament ideològic: Furs i Constitució s'han de jerarquitzar i no és possible presentar dues sobiranies.

La darrera oració admet que el Tribunal Constitucional queda sobrepassat per la qüestió i no és la institució vàlida per resoldre el conflicte perquè té una funció "meramente interpretativa". Justament, el conflicte que planteja l'autor és d'interpretació, perquè si bé la CE admet que existeix una única sobirania, accepta l'existència de *nacionalitats* i pobles que integren Espanya. L'ambigüitat del text constitucional es resol a través d'un exercici, necessàriament, d'interpretació. L'autor ofereix, doncs, un raonament incoherent i afavoreix els postulats centralistes del govern i partits espanyolistes.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Hay que reconocer honestamente que la Constitución debía pronunciarse por una jerarquización de ambos regímenes constitucionales, y lo ha hecho restringiendo el régimen foral, actualizado e incorporado al Estatuto de Autonomía, al "marco de la Constitución".	La CE s'ha imposat als Furs.	Els Furs queden limitats a l'Estatut. La CE s'ha imposat als Furs.	
[4.2] Esta solución, que Carlos Garaicoechea conceptuó correctamente como "esparterada", aludiendo al real decreto que aplicó el Convenio de Vergara estableciendo la supervivencia foral "sin perjuicio de la unidad constitucional" allá por el año 1839, era la única que los padres constitucionales podían adoptar, pues cualquier otra actitud rompía el principio de la soberanía del pueblo español y conducía al principio del pacto entre el pueblo vasco y el Estado español, tan querido por los genuinos "jelkides" aranianos.	La sobirania és espanyola.	La solució presa per la CE era la única que es pot adoptar. La sobirania espanyola no es pot trencar. Un pacte normatiu entre Estat i País Basc no és bo.	Els nacionalistes radicals del PNV volen la ruptura de la sobirania espanyola.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

En l'oració [4.1], l'autor accepta que la CE subordina els Furs i queden limitats dins l'Estatut autonòmic —que en el moment de publicar-se l'article encara estava pendent d'aprovació—. Aquest primer argument serveix per justificar el raonament de l'autor que s'ofereix en la següent oració: els pares constitucionals no han tingut altre via —discurs TINA— per evitar la ruptura de la sobirania espanyola, que, segons l'autor, és desitjada pels nacionalistes *aranians* que són entesos com els nacionalistes més radicals del PNV.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] El bajar de "las teorías a las realidades", como afirma el erudito autor del artículo de referencia, supone un auténtico salto mortal, pues es descender del campo de la filosofía constitucional al de la pura táctica, ya que dejar la solución del problema al nivel de la racionalidad y equilibrio del proyecto del estatuto que los parlamentarios vascos están elaborando, es realmente liquidar el problema mediante un "bajonazo" en términos taurinos.	<i>La implicació.</i>	Acceptar dues sobiraniaes és perillós.	
[5.2] La Constitución no puede dejar el problema de la soberanía sin resolver, con la esperanza de que el proyecto de Estatuto Vasco sea aceptable para las Cortes Generales del Estado.	<i>Les implicacions.</i>	La CE ha de resoldre el conflicte. L'Estatut no és vàlid per resoldre el conflicte.	La CE és qui ha de solucionar el conflicte.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

Per a Gaspar, acceptar dues sobiraniaes és perillós:

"supone un auténtico salto mortal, pues es descender del campo de la filosofía constitucional al de la pura táctica" [5.1]

A la segona oració, la [5.2], assevera, sense argumentar, que és la CE qui ha de resoldre el conflicte de les sobiraniaes i desaprova l'Estatut basc com a instrument vàlid per dibuixar un escenari de reconciliació. La norma constitucional és la bàsica i la que, per l'autor, ha d'imperar per sobre de qualsevol altra.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Yo comprendo que el problema político de este país es realmente de gran	<i>La implicació.</i>	El problema polític basc ja està constitucionalment solucionat.	Hi ha un problema polític a Espanya. El conflicte centre-País

<p>envergadura, y en principio estoy dispuesto, como toda persona que odia el fanatismo, a reconsiderar mis posiciones, si con ello creo que contribuyo lo más mínimo a solucionarlo, pero no me parece correcto echar sobre las espaldas de Abril Martorell el peso de la acusación de ser el culpable en aras de una terquedad personal, de que el mencionado problema político vasco esté constitucionalmente sin solucionar.</p>			<p>Basc és un conflicte polític basc.</p>
<p>[6.2] Es más honesto reconocer que los conceptos de "foralidad" y "constitucionalidad" no son compatibles, a no ser que se jerarquicen adecuadamente, que históricamente se inventaron las Constituciones para unificar los particularismos forales y consolidar el Estado-nación, y que la misma historia ha ido formulando planteamientos constitucionales en los que el poder político se ha descentralizado profundamente, con formulaciones federales o regionales de tipo estatutario, pero sin hacerse cuestión de origen constitucional de la soberanía, que en todo caso se atribuye a la nación.</p>	<p>La CE unifica l'Estat.</p>	<p>Els Furs i la Constitució no són compatibles.</p>	<p>L'Estat-nació s'ha de consolidar en una Constitució.</p>

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

A l'oració [6.1], l'autor identifica que el conflicte centre-perifèria existeix a Espanya. L'Estat queda alliberat de tota responsabilitat del conflicte, recaient plenament sobre el País Basc a l'emprar la proposició "problema político vasco".

A l'oració, Gaspar, es mostra plenament a favor de la Constitució al considerar que és ella la que ha resolt el conflicte. L'autor no acompanya l'asseveració, la qual cosa

fa difícil entendre com una part integrant del conflicte, la Constitució, és precisament la que condueix a la seva resolució. Precisament el conflicte esclata per la definició de l'estructura de l'Estat que fixa la CE, desmarcant consideracions autodeterministes o sobiranistes diferents a la proposada pel marc constitucional.

En la següent oració l'articulista admet que és "honest" acceptar que els Furs i la CE no són compatibles, per tant, titlla de deshonest qualsevol pretensió encaminada a convertir les dues normes en compatibles. Es tracta d'una asseveració sense fonamentació i encaminada a remarcar l'exclusivitat d'una única sobirania.

De fet, Gaspar accepta entendre el conflicte tractat com a confrontació de sobiranes. Remarca que la Constitució és vàlida per consolidar el projecte d'Estat-nació espanyol. Gaspar, doncs, no admet que el País Basc sigui considerat nació.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] No parece lógico acudir a la solución del voto en blanco ante un proyecto de Constitución que es realmente maximalista en cuanto a posibilidades de descentralización geográfica del poder político, a no ser que se la contemple con una óptica puramente nacionalista.	<i>Les implicacions.</i>	El vot en blanc no és una solució. La CE és maximalista en termes de descentralització	S'ha de votar a favor de la CE.
[7.2] No parece justo señalar un culpable en un problema en el que confluyen tantos factores y en el que todavía prima lo puramente emocional.	<i>La implicació.</i>	El conflicte és emocional.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

En el paràgraf setè es rebutja l'opció del vot en blanc com a possibilitat en el referèndum. És més, fa campanya a favor del vot positiu en afirmar que la CE fa possible qualsevol estructura de l'Estat descentralitzada, sempre que no es qüestionari la unitat sobirana.

A la [7.2] es descriu el conflicte com a emocional i no racional, d'aquí que l'autor admeti que la resolució és complexa.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] Quiera Dios que superemos rápidamente esta fase y que el Estatuto vuelva a unir a todos los vascos con buena cabeza y recta voluntad, que estoy convencido han de ser mayoría.	<i>La implicació.</i>	L'Estatut unirà a tots els bascos amb bon cap.	Cal superar aquesta fase. Els bascos de bon cap i recta voluntat, que són la majoria, són els que accepten la CE i el futur Estatut.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [8]

La darrera oració de l'article serveix per insistir en dues coses: cal que s'accepti el marc constitucional i el futur Estatut autonòmic, que ha de respectar el marc de la CE.

Designa com a *bons bascos* els que s'acomoden a la CE i com a *dolents* els que no ho fan.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en la columna se situen al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors en els temes següents:

- (1) El posicionament abstencionista del PNV davant la CE és equivocat.
- (2) El País Basc no pot ser considerat nació, perquè la sobirania espanyola és indivisible.

Els actors de què parla el diari són:

- (a) La Constitució
- (b) Els Furs
- (c) Els nacionalistes / Els "jelkides" aranians

A continuació es comenta el bloc de temes que apareixen a l'article que s'ha analitzat:

(1) L'autor parla del posicionament abstencionista que defensa el PNV pel referèndum constitucional ([1.2]). Gaspar sosté que el postulat de la formació nacionalista respon a una tàctica política que li permeti un millor resultat de cara a la consulta popular per l'Estatut de Gernika (critica que el representant del PNV a la comissió votés a favor i que en la campanya del referèndum el partit es mostri partidari de l'abstenció).

L'abstenció dels nacionalistes bascos és tractada com si fos un vot negatiu. Segons l'autor, no accepten l'estructura d'Estat proposada per la CE i són defensors de la ruptura de la sobirania espanyola al considerar els Furs una norma equiparable a la CE i no subordinada ([3.2], [3.3], [4.1], [5.2], [8.1]).

(2) Per l'autor, el discurs del PNV no és vàlid perquè considera el País Basc una nació i no accepta, doncs, el que estipula la Carta Magna: la indivisible nació espanyola ([1.2], [3.2]).

Pel columnista, el conflicte queda resolt amb l'aprovació i entrada en vigor de la CE. L'únic bloc polític que té legitimitat pel diari és el bloc espanyolista ([3.4]).

Pel que fa als actors:

(a) La Constitució es presenta com a norma maximalista ([7.1]), flexible a qualsevol estructura estatal que no comprometi la unitat sobirana. La CE és presentada com la norma bàsica de l'ordenament jurídic espanyol i la que ha de marcar els límits dels futurs estatuts.

(b) Els Furs són presentats com a normes pre-constitucionals que no poden aspirar a tenir el mateix rang que la Carta Magna. Els Furs, per l'autor, han de quedar limitats dins l'Estatut de Gernika i subordinats, doncs, a la CE.

(c) Els nacionalistes que reconeix l'autor de la columna són els nacionalistes bascos, és a dir, aquells que tenen aspiracions sobiranes pel seu territori. Són descrits negativament per part de l'autor: són interessats a l'hora de posicionar-se davant la CE; són sobiranistes al voler presentar el País Basc com a nació i voler elevar els Furs al nivell del marc constitucional. Tot i

això, l'autor fa una distinció, al final de la columna ([8.1]), entre els nacionalistes i els "jelkides" aranians, que identifica com els nacionalistes bascos radicals, és a dir, aquells que no accepten l'estructura autonòmica proposada ni la CE com la base de l'ordenament jurídic que els ha de regir.

En resum, la columna emfatitza clarament el que considera un error per part dels nacionalistes bascos. Mitiga la responsabilitat de l'Estat en el que anomena "problema político vasco" ([6.1]) i el defensa per advocar per la unitat de la nació espanyola i la Constitució com a norma suprema.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'autor defensa la unitat estatal i rebutja la possibilitat de sobiranes complementàries o compartides amb l'espanyola:

"No tiene la menor racionalidad geométrica sin embargo, pensar que se puede proponer al pueblo español, titular de la soberanía, dos planos de soberanía sin una jerarquización previa, ya que no se trataría de una Constitución sino de dos, que lógicamente habrían de encontrar puntos de fricción en algún momento." [3.3]

S'oposa a considerar els Furs normes equiparables amb la CE, que és la norma bàsica en què es fonamenta l'Estat:

"Hay que reconocer honestamente que la Constitución debía pronunciarse por una jerarquización de ambos regímenes constitucionales, y lo ha hecho restringiendo el régimen foral, actualizado e incorporado al Estatuto de Autonomía, al "marco de la Constitución"." [4.1]

La definició d'Estat que recull la CE és, segons l'autor, l'única sortida que els pares constitucionals tenen per resoldre el conflicte:

"[...] cualquier otra actitud rompía el principio de la soberanía del pueblo español y conducía al principio del pacto entre el pueblo vasco y el Estado español, tan querido por los genuinos "jelkides" aranianos." [4.2]

10.4. Notes corol·làries d'*El Correo*

Un cop analitzats els editorials i les columnes d'opinió estem en disposició d'afirmar que *El Correo* defensa una postura ideològica espanyolista, favorable a la Constitució i l'Estat de les Autonomies. Rebutja la idea d'entendre l'Estatut com a

proposta autodeterminista o independentista i accepta que la situació de violència que es viu al País Basc ha de ser resolta utilitzant vies centralistes —la CE és vista com un element de pacificació— i també autonomistes —l'Estatut és garant de pau i de la singularitat basca que ha estat negada—.

Considerem el rotatiu de tall conservador i contrari als canvis, especialment atenent els discursos de la mort de Franco, que no arriben a condemnar, i la continuïtat de la seva voluntat en la figura del nou monarca.

El Correo admet que Navarra no forma part de la Comunitat Autònoma Basca, tot i que és a les columnes d'opinió on es veuen veus discrepants en aquest tema particular. Per una banda, els defensors de què la història comuna dels pobles basc i navarrès ja és un element de pes per considerar basca Navarra. Per una altra, els defensors de les particularitats de Navarra i del seu règim foral.

La línia ideològica presentada en els editorials és coincident a la defensada en les columnes d'opinió. Llevat la discrepància sobre la consideració de Navarra com a basca o no —que apareix als articles—, la resta de postures i temes no són dissonants al que marca el discurs empresarial. Les columnes tornen, també en el cas d'*El Correo*, a corroborar el posicionament ideològic dels editorials i en poques ocasions es desmarquen d'ella.

11. Anàlisi de les peces triades de *Deia*

Tot seguit, s'analitzaran els editorials i columnes d'opinió que s'han escollit del diari *Deia*. Tal i com s'ha estat realitzant en els diaris anteriors, es reconstruirà part de la matriu ideològica dels diaris a partir dels anàlisis de primer i segon nivell de profunditat.

Amb l'anàlisi de primer nivell [11.1] i [11.2] s'extrauran les macroproposicions per construir, en la mesura del possible, la matriu del diari.

A l'anàlisi de segon nivell [11.3] s'identificaran els temes de cada frase i extraurem i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament, de les dues peces que sotmetrem a aquest nivell de profunditat. L'anàlisi ens permetrà focalitzar l'atenció a les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que senyalen un posicionament ideològic per part del rotatiu.

Per l'anàlisi de segon nivell, s'ha escollit l'editorial "Sí-Bai" (25/10/79) i la columna "Un camino abierto" de Féliz García Olano (23/10/79). S'ha optat per escollir l'anàlisi de les dues peces per concentrar elements ideològics on s'ofereixen discursos al voltant de l'encaix d'Euskadi dins l'Estat. S'ha descartat el període de la Constitució (desembre 1978) ja que *Deia* no ofereix cap editorial que parli sobre el referèndum constitucional i, per arribar a unes conclusions més determinants, cal que l'anàlisi en profunditat de l'editorial i la columna coincideixin en el temps.

11.1. Extracció de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell

Tot seguit presentem els resultats de l'extracció de les matrius ideològiques del rotatiu. Com hem procedit en els casos anteriors, es presenten agrupades segons siguin articles editorials o columnes⁹⁰. A continuació s'ofereix la classificació temàtica del diari i, en el següent apartat, la discussió del discurs del mitjà.

a) Editorials *Deia*

L'autonomia basca és necessària	Euzkadi és una nació i Euskal Herria és possible
<ul style="list-style-type: none"> · S'ha de lluitar per aconseguir l'autonomia basca. (Ed. 1, 01/10/77 i Ed. 3, 25/10/79) · Euskadi és un poble amb aspiració autonomista. (Ed. 2, 15/06/77 i 3, 25/10/79) · L'autonomia basca s'ha de veure com a mitjà per aconseguir el projecte Euskal Herria, no com a fi. (Ed. 2, 15/06/77 i 4, 26/10/79) · "El texto, sin ser óptimo, es el mejor que se puede ofrecer en este momento". (Ed. 2, 15/06/77) · "el estatuto no es la varita mágica ni la piedra filosofal que va a resolver todos los problemas pendientes de la noche a la mañana". (Ed. 4, 26/10/79) · L'autonomia és una responsabilitat compartida entre govern central i autonòmic. (Ed. 4, 26/10/79) 	<ul style="list-style-type: none"> · S'ha de recuperar la llengua, cultura i tradicions basques. (Ed. 1, 01/10/77) · Euskal Herria té dret a tenir institucions pròpies que siguin elegides lliurement. (Ed. 1, 01/10/77) · La violència no és el camí. (Ed. 1, 01/10/77; 2, 15/06/77 i 3, 25/10/79) · Euzkadi és una nació. (Ed. 4, 26/10/79) · "ningún vasco pierde la esperanza de que con el tiempo se desarrollará un marco europeo institucional, en el que todos los vascos de Euzkadi Norte y Euzkadi Sur puedan reunificarse dentro de unos mecanismos pacíficos y legales." (Ed. 4, 26/10/79)

b) Columnes *Deia*

S'ofereix ara les proposicions que s'han extret de l'anàlisi de les columnes d'opinió que també s'agrupen temàticament:

La tradició basca, obrera, té pes històric a Euzkadi	L'Estatut d'autonomia i la inclusió navarresa en el projecte basc són bons per Euzkadi
<ul style="list-style-type: none"> · Cal estar a favor del basquisme progressista: "yo no quiero que se explote a mi pueblo ni siquiera en euskera" (Col. 1, Pinilla, 29/09/77). · La irracionalitat d'una identitat nacionalista tancada i ancorada en la tradició és un error. (Col. 1, Pinilla, 29/09/77) · No és identitat nacionalista aquella que només té en compte l'exclusivitat ètnica. (Col. 1, Pinilla, 	<ul style="list-style-type: none"> · Navarra és basca (Col. 2, Estornes, 30/09/77 i Col. 11, Irujo, 23/10/79) · "la única salida plausible a la actual crisis política consiste en llenar urgentemente el vacío de Euzkadi con un Estatuto de Autonomía" (Col. 5, Herzog, 02/10/77) · L'Estatut huarà de donar lloc al "aislamiento y neutralización de los grupos y actitudes

⁹⁰ Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

29/09/77)

· Euskadi no hauria de ser conservador: "Que nadie siga engañando a Euskadi ofreciendo liberación nacional y entregando, realmente, un vasquismo anacrónico, un vasquismo burgués." (Col. 3, Pinilla, 30/09/77)

· Cal que la classe treballadora basca "pueda dirigir los destinos de Euskadi" (Col. 3, Pinilla, 30/09/77)

· Cal potenciar la Universidad del País Vasco per sobre de la Universidad de Deusto. (Col. 4, Fusi, 01/10/77)

· La cultura basca pot ser expressada en castellà. (Col. 4, Fusi, 01/10/77)

· La força de la cultura basca "no se mide por su producción libresca" (Col. 4, Fusi, 01/10/77)

· "No hay pueblos sin cultura, como no hay culturas superiores o inferiores: hay culturas diferentes y criterios erróneos y sesgados de valoración cultural." (Col. 4, Fusi, 01/10/77)

· "los pueblos están tanto más vivos —y más seguros por tanto de su conciencia e identidad históricas— cuanto mayor es la diversidad y pluralidad de su cultura y cuanto mayor es la fluencia de su producción intelectual sobre la vida cultural en su tiempo." (Col. 4, Fusi, 01/10/77)

extremistas que propugnen hechos tan inviables como la independencia o la lucha armada" (Col. 5, Herzog, 02/10/77)

· La independència és inviable. (Col. 5, Herzog, 02/10/77)

· El poble basc està compost per set territoris: la comunitat autònoma basca, Navarra i el País Basc francès: "quien ha sido formado así, no puede considerar suya una Constitución que no reconoce los derechos primigenios de su pueblo". (Col. 8, Scheifler, 07/12/78; Col. 14, Asier, 24/10/79 i Col. 17, Hernandorena, 25/10/79)

· Cal aconseguir el màxim de les fórmules autonòmiques aprovades. (Col. 8, Scheifler, 07/12/78)

· L'Estatut necessita del suport de tothom. (Col. 8, Scheifler, 07/12/78 i Col.10)

· S'ha de votar "sí" a l'Estatut. (Col. 11, Irujo, 23/10/79 i Col. 13, Unzueta, 24/10/79)

· HB es confon al demanar l'abstenció a l'Estatut i no proposar cap contra-argument. (Col. 13, Unzueta, 24/10/79)

· L'Estatut no és tan ampli com es desitjaria, però és un bon text com a punt de partida. (Col. 13, Unzueta, 24/10/79; Col. 14, Asier, 24/10/79; Col. 15, Martín de Ugalde, 25/10/79 i Col. 16, Amenaga, 25/10/79)

La democràcia espanyola no té credibilitat

· Hi ha un buit de poder a Euzkadi (Col. 5, Herzog, 02/10/77)

· Tenim una democràcia que agonitza (Col. 6, Martín Descalzo, 02/10/77)

· A favor de l'abstenció activa en el referèndum de la Constitució espanyola (Col. 8, Scheifler, 07/12/78)

11.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell

a) Editorials *Deia*

Una de les idees principals que versen en els editorials de *Deia* és que cal estar a favor de l'autonomia basca no com a fi, sinó com a mecanisme que condueix a aconseguir la reunificació del projecte polític i cultural Euskal Herria.

És important assenyalar que l'editorialista utilitza, a l'hora de referir-se a la Comunitat Autònoma Basca, el terme *Euzkadi*, amb 'z'. Es tracta del terme que va encunyar Sabino Arana per a referir-se als set territoris [Àlaba, Guipúscoa, Biscaia, Navarra i els tres territoris d'Iparalde (Zuberoa, Lapurdi i Behe Nafarroa)]. L'*esquerra abertzale* més endavant, començaria a deixar de banda l'ús d'Euskadi o Euzkadi (i separar-se així de la terminologia emprada per ETA en la seva definició: Euzkadi ta Askatasuna; o més tard Euskadi ta Akatasuna) i adoptar l'ús d'Euskal Herria per anomenar la nació basca. En un primer moment, Euskal Herria només significava la reunificació d'un territori que comparteix l'àmbit cultural i lingüístic, tot i que després del franquisme també es va omplir de significat polític i d'aspiració sobirana en tant que nació. Per tant, l'ús d'aquest terme, com veiem, ve carregat ideològicament.

D'aquí, pot inferir-se que el diari entén Euskadi com una nació amb aspiració sobirana i que ha de passar per l'acceptació de l'autonomia per tal de fer madurar el seu projecte de país, on es dibuixa la voluntat d'integrar Navarra al seu sí. El diari subratlla així el que significa l'autonomia per a Euskadi: "un decisivo proceso político que supone la recuperación nacional de Euzkadi y el principio del autogobierno, con el control sobre las cuestiones que nos afectan" (Ed. 3) i va més enllà quan justifica la necessitat de l'acceptació del sistema autonomista: "como primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz" (Ed. 3). L'article mostra la realitat contemporània, és a dir, malgrat ser conscients quina és l'aspiració nacional del poble basc, l'autonomia i l'Estatut és el millor que es pot pretendre ara (Ed. 2).

Tot i això, els editorials parlen de la necessitat de crear il·lusió (Ed. 4) en la societat basca i dotar-la de recursos per a recuperar la seva personalitat que concreta en "un mayor conocimiento de la lengua, la cultura y la historia" (Ed. 4), per tant, reconquerir la identitat cultural del poble basc.

No hi ha pas dubte que a l'hora de classificar *Deia* ho hem de fer, en primera instància, parlant d'una marcada defensa per l'Estat de les Autonomies, tot i que no s'ha trobat explícitament cap postulat favorable a la Constitució Espanyola —si bé, és cert, no hi ha cap editorial dedicat al referèndum constitucional en el període analitzat—.

b) Columnes Deia

Són molts els articles que parlen de la tradició basca com a element de fortalesa identitària (Col. 1 i 3 de Ramón Pinilla, 2 de José Estornes, 4 de Juan P. Fusi i 17 de T. Hernandorena). Tots ells prenen en consideració el caràcter *eclèctic* de la tradició basca, és a dir, el fet que es consideri una tradició composta: "La tradición vasca con la que nos hemos encontrado los vascos del siglo XX es, como todas, una tradición compuesta de continuas agregaciones" (Col. 1 de Ramón Pinilla) i es mostren a favor del que anomenen el "vasquismo progresista": "yo no quiero que se explote a mi pueblo ni siquiera en euskera." (Col. 1 de Ramón Pinilla). L'autor, critica la irracionalitat d'una identitat nacionalista ancorada en el passat i sense projecció futura i reacciona en contra de la identificació nacionalista emparada en l'exclusivitat ètnica.

L'opinió general de les columnes analitzades de *Deia* subratllen en diverses ocasions que el poble basc necessita una "liberación nacional" (Col. 3 de Ramón Pinilla) timonejada per les forces d'esquerra que posin la classe treballadora al capdavant: "en el fondo de algun nacionalismo está la derecha, esgrimiendo la "sagrada" tradición, los conmovedores mitos sostenidos por la ignorancia y la emoción nacional. Yo no quiero que se explote a mi pueblo ni siquiera en euskera." (Col. 3 de Ramón Pinilla).

Fusi, per la seva banda, subratlla la tradició intel·lectual basca i contraposa la necessitat de suport que hauria de tenir la Universidad del País Vasco per davant de la de Deusto. En aquest cas, apel·la la tradició i existència històrica de la universitat pública (hereva de la universitat d'Oñate, fundada el 1540) per remarcar la càrrega negativa dels fonamentalismes nacionalistes. Defensa l'euskera com a vehicle d'expressió, tot i que considera que no és l'únic i defensa la cultura i tradició basques tot i que s'hagi expressat en llengua castellana: "No hay pueblos sin cultura, como no hay culturas superiores o inferiores: hay culturas diferentes y criterios erróneos y sesgados de valoración cultural." (Col. 4 de Juan P. Fusi).

La identitat basca també és expressada en termes de representació política. José Luis Irisarri (Col. 9) legitima els polítics del PNV per ser polítics bascos i critica els representants polítics "socialistas, ucedistas y comunistas" a Euskadi, que actuen a favor de les polítiques generals i centralistes en contra dels interessos propis del territori basc.

Una segona proposició temàtica sobre la qual opinen els columnistes de *Deia* és la seva acceptació a la proposta estatutària i, per extensió, s'intenta mobilitzar

l'electorat a favor de l'Estatut de Gernika. Les estratègies discursives seguides treballen, particularment, els següents punts:

- la societat es mobilitza per una proposta progressista, és a dir, l'Estatut;
- l'Estatut permet neutralitzar la violència; i
- el text estatutari és una proposta d'unificació territorial i administrativa que permetria, en un futur, la consecució del projecte Euskal Herria, i molt especialment, la inclusió de Navarra com a part integrant del poble basc.

De totes les columnes analitzades, no hi ha cap autor que es manifesti contrari a l'aprovació de l'Estatut ni tampoc a la seva pertinència. Tots coincideixen en afirmar que l'Estatut és necessari i que de la seva aprovació depèn el futur d'*Euzkadi*.

Per a Guillermo Herzog (Col. 5) existeix una dinàmica de progrés a favor de l'Estatut d'autonomia que permetria neutralitzar els grups i actituds extremistes "que propugnan hechos tan inviables como la independencia o la lucha armada, y que entran de lleno en el campo de la política-ficción."

L'autor, doncs, es manifesta contrari a la independència per considerar-la inviable com les pràctiques violentes. De fet, com podem comprovar en la cita assenyalada amunt, la violència —d'ETA— i la independència queden comparades. La relació bé pot ser explicada perquè ETA sempre ha expressat la seva voluntat d'escissió. L'autor, però, condemna la decisió política al relacionar-la, doncs, amb la voluntat d'un grup armat. La interrelació, entenem, és exagerada perquè la independència no ha d'anar de la mà d'una lluita armada sinó d'un procés de consens entre dues parts: la part que representa el tot —entengui's l'Estat— i la part amb aspiració independentista.

Per a Herzog el procés de pacificació ve de la mà de l'autonomia. Proposa, en definitiva, l'Estatut com a element que aportaria pau a Euzkadi. Per això demana el vot afirmatiu al text estatutari: "si el intento fracasa, la pacificación vendrá de fuera. Y no sólo está en juego nuestro propio futuro de nacionalidad autónoma, sino incluso el futuro de España como Estado democrático y pluralista."

Al vincular íntimament la consecució de la pau amb l'Estat de les Autonomies, l'autor segueix l'estratègia discursiva de la por: de l'Estat democràtic i plural depèn la creació de l'autonomia basca —nacionalitat autònoma—, responsable d'aportar la pau dins el territori basc i espanyol. Per tant, segons Herzog, el 'sí' a l'Estatut és una afirmació a l'Estat democràtic i pluralista espanyol.

Scheifler (Col. 8) també és favorable a l'Estatut com a projecte d'unificació política basca. Tot i això admet que les províncies basques són set (Euzkadi, Navarra i els territoris del País Basc francès) i no tres (només la Comunitat Autònoma Basca). En aquest punt, l'autor condemna la Constitució: "quien ha sido formado así, no puede considerar suya una Constitución que no reconoce los derechos primigenios de su pueblo", i arriba, fins i tot, a manifestar que la Carta Magna no és un tema que els afecti per no considerar, precisament, les diverses sensibilitats nacionalistes dels seus territoris: "si el máximo ofrecido por el Gobierno no alcanza al mínimo exigido por lo vasco, quiere decir que lo vasco queda excluido del juego, no es una Constitución que le afecte."

Per a Shceifler cal treballar per aconseguir la màxima cota d'autogovern fins arribar a la situació en què es pugui "votar una Constitución vasca". Malgrat que les paraules de l'autor podrien sonar més properes a la independència —favorable a poder redactar i votar una Constitució pròpia, i no pas Estatut—, no són en aquests termes en què s'expressa Shceifler, qui és més pròxim al fet d'incloure les inquietuds basques en una eventual nova Carta Magna. És per això que diem que no hi ha cap declaració autodeterminista explícita ni implícita, i per això que l'autor vulgui mobilitzar l'abstenció activa, tal i com defensa el PNV.

Olano (Col. 10) aspira a la reconstrucció del projecte polític i administratiu d'Euskalherria, a partir de l'Estatut d'autonomia. Defensa i promulga el vot a favor de l'articulat estatutari no com a fi, sinó com a mitjà per la consecució d'aquest projecte eventual. Elías Amezaga (Col. 16) és més directe a l'afirmar que "el Estatuto, en realidad, sólo será una plataforma de lanzamiento" i insisteix en la idea que cal que es reconegui la voluntat del poble basc expressada a les urnes.

Pello Irujo (Col. 11) també es mostra en aquesta línia —postula el vot afirmatiu a l'Estatut—, però amb un matís diferent al d'Olano: proposa la inclusió de Navarra com a part integrant del poble basc, tot i que tampoc contradiu la idea d'una eventual incorporació dels territoris del sud de França: "los navarros nunca hemos hecho "ascos" a la posibilidad de una unión vasca".

Per a Irujo la incorporació de Navarra dins Euzkadi seria positiva i el seu discurs queda lligat al voltant de tres arguments: (a) el reforçament econòmic favorable a Navarra, (b) la prevenció de la despoblació que pateix Navarra i (c) l'empresament internacional a favor d'aquesta unió: "la técnica del Mercado Común Europeo nada comprometida en el tema Navarra-Euzkadi, considera a las seis hermanas vascas de las dos vertientes del Pirineo como "una región natural" dentro del marco europeo."

El vot afirmatiu per l'Estatut significa, per a Elías Ruiz (Col. 12) desmarcar-se de l'abstencionisme actiu que proposen Fuerza Nueva i Herri Batasuna. Totes dues formacions són vistes com a propostes polítiques extremistes. També HB és criticat per Mitxel Unzueta (Col. 13) per no presentar cap contraproposta política a l'Estatut i per desmarcar-se de tot el procés d'elaboració del text: "Esto es "pasar" de todas las responsabilidades políticas; puro negativismo". La formació *abertzale* es presenta insolidària i negativa expressant que l'Estatut no és tan ampli com es voldria, però que permetrà combatre l'atur, la incultura i la crisi econòmica, tot i que no aporta cap argumentació al respecte.

També per Asier i Martín de Ugalde (Col. 14 i 15) l'Estatut no és perfecte: "nadie puede pretender que el Estatuto sea una creación absolutamente perfecta, pero que no existe otra opción." (Col. 14 d'Asier). L'autor utilitza el discurs T.I.N.A. per defensar el text estatutari. Tot i això, veu l'Estatut també com a un punt de partida "hacia la libertad": "sitúa al Pueblo Vasco en un peldaño notablemente alto en la escalinata de la libertad, y le evita la humillación de sentarse en la calzada, expuesto a cualquier atropello sin posible defensa."

Asier s'alinea amb el PNV dient que "sin el cual Euskal Herria no hubiera alcanzado las cotas de concienciación nacional y de unión popular a que hemos llegado." Per Asier votar a favor de l'Estatut és votar a favor d'Euskadi.

Tot i que a dalt ja hem assenyalat alguns exemples d'autors que necessàriament vinculen l'Estatut com a instrument que comporta la inclusió del poble navarrès, és significatiu comprovar com les columnes analitzades no presenten dubte en entendre Navarra com a basca. Aquest és el cas de José Estornes (Col. 2) quan assegura directament: "los navarros somos vascos", i també la de T. Hernandorena (Col. 17) qui, a més, critica l'erosió nacionalista que ha rebut Navarra a causa de les polítiques conservadores de la dreta espanyola.

En general s'expressa un cert escepticisme vers la democràcia espanyola. J. L. Martín Descalzo (Col. 6) diu que la democràcia és molt dèbil: "la pobre criatura está en la incubadora y necesita los cuidados de todos. Pero aquí cada uno quiere su trozo de democracia y mucho me temo que muera desgarrada como el niño de Salomón."

També en aquesta mateixa línia s'expressa García Olano (Col. 18), tot i que afegeix que davant l'escepticisme s'ha de posar esperança per creure en la fi de la violència armada i l'inici del diàleg.

De tot el que hem dit amunt, podríem concloure dient que les columnes queden alineades amb propostes i postures properes a una visió progressista d'Euzkadi, i nacionalista —dins l'eix nacionalitari de nacionalista perifèric-espanyolista—. Els autors defensen una identitat basca de projecció futura on l'euskera sigui un element important tot i que no l'únic vehicle d'expressió i d'identificació de *basquinitat*.

Els columnistes i els seus discursos queden alineats amb les propostes del PNV, per ser un partit basc, de representació territorial, progressista i nacionalista. HB es presenta de forma negativa per no ser acceptat l'intent de mobilització de l'abstencionisme *actiu* —demonitzat pel diari en ser considerat una resposta poc responsable—.

En diverses columnes s'expressa un element constant que és la por a què la voluntat de poble basc, expressada a les urnes, no sigui acceptada per aquells que utilitzen la violència armada (en referència a ETA). Per tant, tot i que ja s'ha entrat en un període de democràcia, es veu amb cert escepticisme la desaparició de la violència que planeja en qualsevol context de participació democràtica.

En general, les columnes d'opinió són favorables a l'autonomia, però no a la carta Magna. Es presenta com a vàlida l'abstenció a la CE per no incloure els interessos del poble basc, posició política alineada amb el PNV que propugnen l'abstenció activa i no el vot negatiu, que no reconeix els drets del poble basc (i el navarrès) regió natural a banda i banda dels Pirineus (empara internacional).

Tot i aquesta falta de creença en la Constitució, els columnistes es mostren favorables a la proposta estatutària com a element de pacificació. S'utilitza un discurs T.I.N.A. (*there is no alternative*) quan es parla de l'articulat de Gernika i es vincula el seu recolzament amb l'argument de pacificació i de projecció futura a la consecució de la unificació dels set territoris de parla basca. L'opinió del diari és entendre Navarra com a basca, apel·lant argumentacions històriques.

Els autors estan a favor de considerar Euzkadi "poble" i s'omple de significat nacionalista aquesta accepció. Els autors consideren Euzkadi una nació —de forma implícita—, un poble amb expressió singular, amb tradició, cultura i llengua particular que cal que sigui reconeguda i respectada per la resta de territoris espanyols.

Els columnistes no neguen la pertinença d'Euzkadi a l'Estat espanyol. Aquest lligam i acceptació la veuen necessària per, en un futur, poder expressar la identitat basca en d'altres termes (cap columna expressa quina tot i que és fàcil intuir una eventual

creació d'Estat propi). La independència o la voluntat autodeterminista són propostes silenciades pel diari, és a dir, no explícitament a favor ni en contra. Hi ha una profunda acceptació de l'autonomia, entenent-la com un mitjà i no la fi d'un camí. Per tant, els autors són partidaris, doncs, d'entendre aquesta Transició com una transició "primigènia" a l'espera d'un altre canvi que comporti una major autonomia política i econòmica.

11.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

En els següents dos apartats s'analitzarà l'editorial i la columna escollida del diari. Es reconstruirà part de la matriu del rotatiu a partir de l'anàlisi de segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran els temes de cada oració i s'extraurà i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. En segon lloc, es discutiran les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del rotatiu.

11.3.1. L'editorial "Sí-Bai" (25/10/79)

Tot seguit s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: "Sí-Bai"

[1]

[1.1] Existen momentos en la historia de los pueblos en los que no cabe la neutralidad. Antes de tomar la decisión final —sí o no— existe un tiempo para madurarla con el mayor número posible de datos, a veces, antes de llegar a la resolución definitiva hay que vencer la barrera de un clima colectivo de preocupación o de la propia psicología indecisa. [1.2] Pero hay un instante en el que se llega a la encrucijada definitiva: sí o no. [1.3] No caben posiciones intermedias del sí, pero no o del no, pero sí.

[2]

[2.1] Hoy, 25 de octubre de 1979, es una fecha clave para Euzkadi. [2.2] A partir de ahora se podrá hablar de antes y después del referéndum estatutario. [2.3] Hasta ahora se ha dependido de Madrid para resolver todos los problemas. [2.4] A partir de mañana se puede poner en marcha, con el triunfo mayoritario del 'sí', un decisivo proceso político, que supone la recuperación nacional de Euzkadi y el principio del autogobierno, con el control sobre las cuestiones que más nos afectan.

[3]

[3.1] Pero, antes de llegar a ese futuro plenamente autonómico, hoy se debe pasar por las aduanas del referéndum. [3.2] Aunque en teoría las opciones son diversas,

a la hora del escrutinio electoral sólo existen dos opciones. [3.3] O se vota por el 'sí' o por todo lo que sea anti-sí (no, voto en blanco y abstención). Dejando al margen las dos posturas beligerantes (anti-sí, la abstención activa y el no), los pequeños pilatos que quieran lavarse las manos por su no presencia en las urnas, con justificaciones ajenas a la política, habrán votado a favor de la abstención activa. [3.4] Así, los comodones y los perezosos, los abúlicos y timoratos, habrán reforzado electoralmente las posiciones de los maximalistas y radicales. [3.5] Lo mismo se puede decir de aquellos partidarios del 'sí' que, por un exceso de confianza en el triunfo de su posición, dejen de votar. [3.6] "Entre tantos miles de 'sies' —piensan—, uno menos no se nota". [3.7] Su error es doble. [3.8] Las instituciones que salgan de este Estatuto necesitan ser respaldadas moralmente por el mayor número de votos afirmativos. [3.9] No votar es restar fuerza al triunfo, sin olvidar que, contra el propio criterio y voluntad del elector, su abstención, por exceso de confianza, va a ser contabilizada por los partidarios de la abstención activa. [3.10] Y, ¿qué decir de los indecisos y escrupulosos que voten en blanco? [3.11] Contra los deseos de su conciencia también van a ser incluidos en el anti-sí.

[4]

[4.1] Dado el desarrollo de la campaña electoral, el panorama no puede estar más clarificado. [4.2] O se está a favor del Estatuto o se está contra él. [4.3] Es posible que a niveles personales se puedan establecer matices y distingos. [4.4] Pero en el cómputo final la balanza sólo tiene dos platillos. [4.5] En una está el 'sí' y en el otro el resto de las opciones. [4.6] Cada uno que decida responsablemente.

[5]

[5.1] Si ante el referéndum del Estatuto es imposible la neutralidad y este axioma no admite excepciones para nadie, menos para los medios de comunicación que deben definirse ante los acontecimientos políticos y sociales. [5.2] DEIA, por fidelidad a sus principios fundacionales, se siente en la obligación de exponer su postura. [5.3] Y ésta sólo puede ser a favor del *sí-bai*.

[6]

[6.1] Nuestro periódico se ha definido repetidamente como un diario nacional vasco, *abertzale*. [6.2] DEIA se ha alineado a favor de la lucha por la vía democrática y por el respeto a las instituciones. [6.3] No creemos en la eficacia de la lucha armada, ni por convicción ética, ni por realismo político. [6.4] En el editorial de nuestro primer número (8 de junio de 1977), señalábamos que "en la primera fila de prioridades figura el derecho de nuestro pueblo a recuperar, conservar, desarrollar su propia identidad en su lengua, cultura e instituciones. [6.5] También la superación de estructuras clasistas en una democratización integral de las facultades decisorias, a todos los niveles, controladas hasta ahora por la oligarquía. [6.6] DEIA insistirá en el derecho que Euzkalherria tiene a poseer instituciones propias de gobierno, libremente elegidas, viviendo solidaria y fraternalmente con todos los pueblos, especialmente con los de la Península, según formas adecuadas a las posibilidades y necesidades de los nuevos tiempos".

[7]

[7.1] Con mayor o menor acierto, pero siempre con honestidad profesional, hemos intentado defender todos nuestros objetivos. [7.2] El Estatuto de Autonomía puede hacer posible que muchos de ellos que parecían utópicos cuando los propusimos, puedan comenzar a realizarse, a partir de ahora, por una vía plenamente democrática.

[8]

[8.1] Como primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz, DEIA, junto con miles y miles de hombres de diferentes ideologías y clases sociales, dice hoy *sí-bai*.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Sí-Bai	Sí.	A favor.	

La fórmula monosil·làbica del titular, "Sí" i "Bai", *sí* en *euskera*, suggereix que l'editorial està a favor d'alguna cosa. El contingut del text fa entendre que el diari es posiciona favorablement davant l'Estatut d'autonomia basc.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració. Per facilitar l'anàlisi separem els paràgrafs:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Existen momentos en la historia de los pueblos en los que no cabe la neutralidad. Antes de tomar la decisión final —sí o no— existe un tiempo para madurarla con el mayor número posible de datos, a veces, antes de llegar a la resolución definitiva hay que vencer la barrera de un clima colectivo de preocupación o de la propia psicología indecisa.	S'ha de vèncer la indecisió per decantar-se pel sí o el no.	No es pot ser neutral.	Només es pot votar a favor o en contra de l'Estatut.
[1.2] Pero hay un instante en el que se llega a la encrucijada definitiva: sí o no.			
[1.3] No caben posiciones intermedias del sí, pero no o del no, pero sí.			

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [1]

Les tres oracions del primer paràgraf reforcen una idea comuna: no és possible una resposta neutral —o com s'anomena a la [1.3] "posiciones intermedias"— davant l'Estatut, sinó decantar-se pel "sí" o el "no".

Tot i que en aquest primer paràgraf no s'afirma, el posicionament de l'article editorial és favorable. Això, com a lectors, se sap des del moment en què llegim el titular, que concentra la resposta que el diari proposa per la consulta popular.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Hoy, 25 de octubre de 1979, es una fecha clave para Euzkadi.	<i>Ídem a l'oració.</i>	La consulta és clau per Euzkadi.	
[2.2] A partir de ahora se podrá hablar de antes y después del referéndum estatutario.	<i>La implicació.</i>	El referèndum marca un abans i un després.	
[2.3] Hasta ahora se ha dependido de Madrid para resolver todos los problemas.	<i>La implicació.</i>	A partir d'ara no es dependrà de Madrid per resoldre tots els problemes.	Euzkadi no podia resoldre els seus problemes sense passar per Madrid.
[2.4] A partir de mañana se puede poner en marcha, con el triunfo mayoritario del 'sí', un decisivo proceso político, que supone la recuperación nacional de Euzkadi y el principio del autogobierno, con el control sobre las cuestiones que más nos afectan.	El 'sí' permetrà la recuperació nacional d'Euzkadi i el principi d'autogovern.	El 'sí' tindrà un triomf majoritari. El triomf és la recuperació nacional d'Euzkadi.	S'ha de recuperar nacionalment Euzkadi. Euzkadi és una nació.

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [2]

A continuació mostrem com es desenvolupa l'argumentació del segon paràgraf:

La primera oració, [2.1], l'editorialista presenta una proposició amb la qual es marca la importància de la jornada per Euzkadi, com a col·lectiu.

Pel diari, la consulta és una fita històrica ([2.2]) que explica a través de les següents proposicions:

- (1) A partir d'ara Euzkadi podrà resoldre els seus problemes sense haver de dependre del govern central ([2.3]). La proposició no fa explícit quins són els problemes d'Euzkadi ni tampoc la raó per la qual el govern de Madrid ha de quedar exclòs dels anomenats problemes bascos. En tot cas, el diari exagera quan pressuposa que la comunitat basca podrà resoldre els seus problemes obviant el govern central, ja que la CE només preveu la transferència d'unes matèries concretes, les que exclusivament repercuteixen en territori basc, però no la totalitat de matèries que afecten als ciutadans de l'Estat —incloent-hi els bascos—.

- (2) L'aprovació de l'Estatut comporta la recuperació nacional d'Euzkadi i l'autogovern basc ([2.4]). Si bé és cert que l'aprovació de l'Estatut de Gernika implica la formació d'autogovern, no es pot assegurar que la nació basca es recuperi perquè no està reconeguda per la CE i perquè el mateix estatut no defineix Euzkadi com a nació, sinó com a *nacionalitat*:

“El Pueblo Vasco o Euskal Herria, como expresión de su nacionalidad, y para acceder a su autogobierno, se constituye en Comunidad Autónoma dentro del Estado español bajo la denominación de Euzkadi o País Vasco, de acuerdo con la Constitución y con el presente Estatuto, que es su norma institucional básica.” (Art. 1, Título Preliminar, Estatut de Gernika, 1979⁹¹)

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] Pero, antes de llegar a ese futuro plenamente autonómico, hoy se debe pasar por las aduanas del referéndum.	<i>La implicació.</i>	L'autonomia depèn de del referèndum.	
[3.2] Aunque en teoría las opciones son diversas, a la hora del escrutinio electoral sólo existen dos opciones.	<i>La implicació.</i>	Només hi ha dues opcions vàlides.	
[3.3] O se vota por el 'sí' o por todo lo que sea anti-sí (no, voto en blanco y abstención). Dejando al margen las dos posturas beligerantes (anti-sí, la abstención activa y el no), los pequeños pilatos que quieran lavarse las manos por su no presencia en las urnas, con justificaciones ajenas a la política, habrán votado a favor de la abstención activa.	<i>Les implicacions.</i>	Una opció és el sí. L'altra opció és l' "anti-sí". L'abstenció aliena a la política és una abstenció activa.	El vot negatiu, en blanc i l'abstenció són vots "anti-sí". Els que es vulguin desentendre's de la votació són traïdors (<i>pilatos</i>)".
[3.4] Así, los comodones y los perezosos, los abúlicos y timoratos, habrán reforzado electoralmente las posiciones de los maximalistas y radicales.	Els abstencionistes reforcen la posició dels radicals.	Els abstencionistes aliens a la política són "comodones, perezosos, abúlicos y timoratos" que reforcen les posicions dels radicals.	Les posicions dels radicals són les del abstencionisme.

⁹¹ L'Estatut basc es pot consultar online a través de la pàgina del Parlament basc: http://www.parlamento.euskadi.net/pdfdocs/c_estatuto.pdf [darrera consulta, 24.02.2012]

[3.5] Lo mismo se puede decir de aquellos partidarios del 'sí' que, por un exceso de confianza en el triunfo de su posición, dejen de votar.	<i>La implicació.</i>	Els partidaris del 'sí' han de votar, no es poden deixar portar per un excés de confiança.	Els partidaris del 'sí' que no vagin a votar per excés de confiança són abstencionistes.
[3.6] "Entre tantos miles de 'síes' —piensan—, uno menos no se nota".			
[3.7] Su error es doble.	És un error que els partidaris del 'sí' no votin.		S'ha de votar.
[3.8] Las instituciones que salgan de este Estatuto necesitan ser respaldadas moralmente por el mayor número de votos afirmativos.	L'Estatut necessita el major nombre de vots a favor.		
[3.9] No votar es restar fuerza al triunfo, sin olvidar que, contra el propio criterio y voluntad del elector, su abstención, por exceso de confianza, va a ser contabilizada por los partidarios de la abstención activa.	No votar és restar al sí i afavorir els partidaris de l'abstenció activa.		El triomf és del sí.
[3.10] Y, ¿qué decir de los indecisos y escrupulosos que voten en blanco?	Els indecisos i els vots en blanc sumen als "anti-sí"	Els indecisos i els vots en blanc sumaran contraris a la seva consciència.	Els indecisos i els vots en blanc, en realitat, no són vots negatius ni abstencions.
[3.11] Contra los deseos de su conciencia también van a ser incluidos en el anti-sí.			

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [3]

En [3.1], el diari continua el seu argument presentat en l'oració [2.4] —on es defensa la importància de la consulta per arribar a l'autogovern i la recuperació nacional d'Euzkadi—. Ara, afegeix que abans d'arribar a la situació descrita cal passar per les urnes. Proposa, doncs, una actitud activa als seus lectors animant-los a participar de la consulta.

En les oracions següents ([3.2], [3.3]) l'editorialista només presenta com a vàlides dues opcions de vot. Tot i ser conscient que hi ha altres opcions ([3.2]), a l'hora del recompte només són útils els "sí" i els que anomena "anti-sí" ([3.3]):

"O se vota por el 'sí' o por todo lo que sea anti-sí (no, voto en blanco y abstención). Dejando al margen las dos posturas

beligerantes (anti-sí, la abstención activa y el no), los pequeños pilatos que quieran lavarse las manos por su no presencia en las urnas, con justificaciones ajenas a la política, habrán votado a favor de la abstención activa.”

La conjunció “o” amb la qual comença l’oració reforça l’argument dicotòmic de l’editorialista: o es vota `sí’ o es vota “anti-sí”. L’ “anti-sí” és el resum que el diari fa d’un cúmulo de propostes que no són les del “sí”. Són els vots negatius i les abstencions.

D’abstencions el diari reconeix que hi ha de dos tipus: l’abstenció activa i la passiva. Els ciutadans partidaris de l’abstenció passiva —els que no van a votar per *motius aliens a la política* ([3.3])— queden desqualificats pel diari en ser considerats “pequeños pilatos”. El rotatiu utilitza un adjectiu bíblic per tatxar-los de *traïdors*.

Les desqualificacions continuen en la següent oració, [3.4] per incidir en la idea que una postura abstencionista afavorirà els maximalistes i radicals. Recordem l’oració:

“Así, los comodones y los perezosos, los abúlicos y timoratos, habrán reforzado electoralmente las posiciones de los maximalistas y radicales.”

Segons es desprèn de la literalitat de l’oració, les posicions dels radicals i maximalistes són les coincidents amb els *mandrosos* que no van a votar (“comodones”, “perezosos”, “abúlicos” i “timoratos”). Es col·legeix, doncs, que els radicals i maximalistes opten per l’abstenció. En aquest cas, en tant que incitadors de la postura abstencionista, postulen el que el diari reconeix com *abstenció activa*.

També entren dins de la desqualificació de *mandrosos* que manté el diari els partidaris del `sí’ que per excés de confiança no van a votar ([3.5], [3.6]) i, assevera, que tal decisió és un “error doble” ([3.7]).

En [3.8] l’editorialista segueix l’argument presentant en l’oració anterior i justifica, en les següents proposicions, l’error doble que, segons el diari, comenten els que confien, en excés, del triomf del sí:

- (1) No votar és restar força al triomf i enfortir els partidaris de l’abstenció activa ([3.8], [3.9]) que, com ha dit abans, són els maximalistes i radicals.
- (2) Els indecisos i els que opten pel vot en blanc, també són inclosos en el bloc dels “anti-sí” tot i que no pensin així ([3.10], [3.11]).

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Dado el desarrollo de la campaña electoral, el panorama no puede estar más clarificado.	Segons la campanya electoral, el panorama està clar.	El panorama està clar.	
[4.2] O se está a favor del Estatuto o se está contra él.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[4.3] Es posible que a niveles personales se puedan establecer matices y distingos.	És possible que en alguns casos es pugui matissar.		
[4.4] Pero en el cómputo final la balanza sólo tiene dos platillos.	Però, la balança només té dos plats.		
[4.5] En una está el 'sí' y en el otro el resto de las opciones.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[4.6] Cada uno que decida responsablemente.	<i>Ídem a l'oració.</i>	La decisió ha de ser responsable.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [4]

En el quart paràgraf, el diari sintetitza la seva tesi: només hi ha dues opcions davant la consulta estatutària: "sí" o "anti-sí".

En la primera oració, [4.1], assegura que el panorama que es presenta és clar. L'argument el segueix a [4.2], [4.4], [4.5] on explícitament diu que no hi ha més opció que la d'estar a favor o en contra de l'Estatut. L'opció d'estar parcialment a favor o parcialment en contra no és legitimada ni estimada pel diari, que simplifica la qüestió de manera maniquea. L'argumentació, doncs, es basa en raonaments basats en principis absoluts —o a favor o en contra—, sense donar vàlids els matisos o postures intermèdies.

El paràgraf acaba recomanant un vot responsable [4.6] que, d'acord amb el que s'expressava en oracions anteriors, va dirigit exclusivament als vots a favor o en contra, però no als abstencionistes o vots en blancs que han quedat desqualificats i deslegitimats.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Si ante el referéndum del Estatuto es imposible la neutralidad y este axioma no admite excepciones para nadie, menos para los medios de comunicación que deben definirse ante los acontecimientos políticos y sociales.	<i>Les implicacions.</i>	La consulta no admet un posicionament neutral. Els mitjans de comunicació no poden ser neutrals.	Els mitjans han de decidir-se si estan a favor o en contra de l'Estatut.
[5.2] DEIA, por fidelidad a sus principios fundacionales, se siente en la obligación de exponer su postura.	<i>Ídem de l'oració.</i>		
[5.3] Y ésta sólo puede ser a favor del sí- <i>bai</i> .	A favor.	El diari està a favor del sí.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [5]

Les tres oracions del paràgraf exposen arguments per validar la postura favorable de *Deia* davant el referèndum.

En la primera oració, [5.1], l'editorialista presenta uns arguments a través dels quals es mostra partidari d'una postura favorable o contrària a l'Estatut, però, en tot cas, ben allunyada de la neutralitat. Assegura que els mitjans no poden ser neutrals i que cal que es defineixin. No justifica la raó, però tot seguit explicita la seva postura.

La tercera oració, [5.3], és on s'expressa el posicionament del diari a favor de l'Estatut basc i es presenta de forma categòrica: "y ésta sólo puede ser a favor del sí-*bai*".

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Nuestro periódico se ha definido repetidamente como un diario nacional vasco, <i>abertzale</i> .	<i>La implicació.</i>	<i>Deia</i> és un diari nacional basc, <i>abertzale</i> (d'esquerres).	

[6.2] DEIA se ha alineado a favor de la lucha por la vía democrática y por el respeto a las instituciones.	<i>Ídem de l'oració.</i>		Hi ha una altra lluita que no és la democràtica i que no respecta les institucions.
[6.3] No creemos en la eficacia de la lucha armada, ni por convicción ética, ni por realismo político.	<i>La implicació.</i>	En contra de la lluita armada per ètica i per realisme polític.	La lluita armada no és ètica ni realista, políticament.
[6.4] En el editorial de nuestro primer número (8 de junio de 1977), señalábamos que "en la primera fila de prioridades figura el derecho de nuestro pueblo a recuperar, conservar, desarrollar su propia identidad en su lengua, cultura e instituciones.	<i>La implicació.</i>	És prioritari treballar per la identitat basca, el foment de la llengua, la cultura i les institucions basques.	
[6.5] También la superación de estructuras clasistas en una democratización integral de las facultades decisorias, a todos los niveles, controladas hasta ahora por la oligarquía.	<i>La implicació.</i>	L'estructura de classes s'ha de superar.	Existeix una estructura de classes a Euskadi.
[6.6] DEIA insistirá en el derecho que Euskalherria tiene a poseer instituciones propias de gobierno, libremente elegidas, viviendo solidaria y fraternalmente con todos los pueblos, especialmente con los de la Península, según formas adecuadas a las posibilidades y necesidades de los nuevos tiempos".	<i>Les implicacions.</i>	Euskalherria té dret a tenir institucions pròpies. Euskalherria ha de poder viure fraternalment amb altres pobles de la Península.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [6]

La primera oració, [6.1], és on el diari es descriu ideològicament i de forma explícita:

"Nuestro periódico se ha definido repetidamente como un diario nacional vasco, *abertzale*."

Es tracta d'un diari nacional basc, accepta, doncs la nació basca i se separa del postulat del PNV —coneguts com els *jeltzales*, partidaris del catolicisme i els Furs— en oferir l'adjectiu *abertzale*, per tant més proper a l'esquerra nacionalista.

En [6.2] i [6.3], l'editorial aclareix que tot i definir-se com *abertzale*, es manifesta en contra de moltes estratègies d'aquest col·lectiu d'esquerres basc. Se separa de la línia d'ETA en admetre que la lluita ha de ser dins un espai democràtic i allunyada de les armes, per falta de realisme polític ([6.3]).

Recorda, en [6.4], cites d'un editorial anterior (del 8 de juny de 1977) on s'expressava que era prioritari treballar per la identitat basca, en tant que element singular, i també la llengua, cultura i institucions pròpies del poble basc.

El diari reclama la necessitat de superar les estructures classistes de la societat basca [6.5], sense oferir cap argument.

A l'oració [6.6], el diari postula a favor de la construcció d'Euskalherria, és a dir, la unificació dels territoris de parla basca —seguint la literalitat de la paraula—, dotada d'institucions d'autogovern.

En la mateixa oració, a més, exposa:

“[...] viviendo solidaria y fraternalmente con todos los pueblos, especialmente con los de la Península, según formas adecuadas a las posibilidades y necesidades de los nuevos tiempos”.

De la literalitat del text podem col·legir que el diari reconeix els diferents pobles no de l'Estat espanyol, sinó de la Península. És interessant remarcar l'ús que el diari fa de la paraula *Península* en substitució d'Espanya o l'Estat. Es marca, doncs, una posició a favor d'una estructura superior a la defensada per la CE, on els diferents pobles, inclòs el basc, convisquin “fraternalment”. Per tant, defensa un espai geogràfic comú —la Península— amb diverses realitats polítiques organitzades en col·lectius identitaris —els pobles—.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] Con mayor o menor acierto, pero siempre con honestidad profesional, hemos	Sempre s'han defensat els objectius.		

intentado defender todos nuestros objetivos.			
[7.2] El Estatuto de Autonomía puede hacer posible que muchos de ellos que parecían utópicos cuando los propusimos, puedan comenzar a realizarse, a partir de ahora, por una vía plenamente democrática.	<i>La implicació.</i>	L'Estatut pot fer realitat molts objectius i per la via democràtica.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [7]

El paràgraf setè és una defensa de la postura ideològica del diari. Així ho expressa la primera oració: sempre ha treballat —*Deia*— a favor dels seus objectius.

Pel periòdic, l'Estatut d'autonomia és la norma basca que permetria fer realitat molts dels objectius que "parecían utópicos cuando los propusimos" ([7.2]). Una de les aspiracions del diari és la consecució de la independència del poble basc respecte l'Estat espanyol. S'entén, doncs, que tot i que el que ara es referenda és una norma autonòmica, és una via útil per a la consecució d'uns objectius *a priori* ficticis per la seva dificultat en assolir-se.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] Como primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz, DEIA, junto con miles y miles de hombres de diferentes ideologías y clases sociales, dice hoy sí-bai.	Deia diu sí.	El sí a l'Estatut és un primer pas cap a l'Euzkadi lliure i en pau.	Hi ha d'altres passos. Euzkadi no està lliure ni viu en pau. L'aprovació de l'Estatut és un primer pas cap a la consecució de més.

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [8]

L'editorial clou amb l'oració del paràgraf on es torna a reiterar el posicionament favorable del diari. Segons es desprèn de la literalitat de l'oració, el 'sí' a l'Estatut és un "primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz". Li segueixen, doncs, altres passos per a la consecució de l'Euzkadi lliure i en pau.

L'editorialista considera que la confirmació de l'Estatut permetrà, en un futur, arribar a un estadi de *llibertat* del poble basc. Es pot inferir que el diari postura per una eventual independència per Euzkadi i que el text autonòmic és la porta cap a la consecució d'aquest objectiu.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en l'editorial giren al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) S'ha de votar "sí" a l'Estatut d'autonomia basc, la resta d'opcions es anar a la seva contra.
- (2) Euzkadi és una nació malgrat que la CE no la reconegui com a tal.
- (3) L'Estatut és una porta a altres possibles fórmules d'organització territorial.

Els actors dels quals parla el diari són:

- (a) L'Estatut
- (b) Els abstencionistes, indecisos, defensors del vot en blanc
- (c) Els radicals i maximalistes

Tot seguit comentem el bloc de temes que apareixen a l'editorial que acabem d'analitzar:

- (1) El diari defensa el vot afirmatiu com el vot útil que Euzkadi mereix i l'única alternativa possible per contribuir a la construcció de la identitat basca i la consecució d'autogovern. (Titular, [2.3], [2.4] i [5.3])
- (2) *Deia* s'autodefineix com *abertzale* ([6.3]). La paraula és un terme encunyat per Sabino Arana i que significa literalment "partidari de la pàtria basca". Reconeix que Euzkadi és una nació, tot i que no recull la CE, i la consecució de més autogovern s'ha de fer des dels àmbits de la política i en el camp de la democràcia ([6.4]). Se separa, així, de l'esquerra *abertzale* radical que justifica la lluita armada per a la consecució dels objectius nacionals.
- (3) L'Estatut és una via que condueix a altres possibles fórmules d'organització territorial. De fet, el text estatutari és pressuposat pel diari com la norma

que permet fer créixer la cota d'autogovern o la creació d'un Estat propi en un temps futur indeterminat ([7.2] i [8.1]).

Pel que fa als actors:

- (a) L'Estatut és una norma dotada de gran valor per part del diari. És el que portarà l'autogovern a Euzkadi i el que permetrà la recuperació nacional del territori basc ([2.4]).
- (b) Els abstencionistes són els votants que adopten una postura de passivitat davant les eleccions. Es tracta d'una actitud deslegitimada pel diari que els titlla de "pequeños pilatos" ([3.3]), "comodones", "perezosos", "abúlicos" i "timoratos" ([3.4]). En aquest grup, també deslegitimats, se situen aquells que, no van a votar per un excés de confiança en el triomf del "sí" ([3.7]). Els indecisos i els favorables al vot en blanc, també són rebutjats pel diari al quedar inclosos dins el grup del "anti-sí" ([3.10] i [3.11]).
- (c) Pel diari, els maximalistes i radicals són els partits i formacions polítiques que demanen l'abstenció. Tot i això, els maximalistes i radicals representen el que *Deia* defineix com a abstenció activa, és a dir, que respon a una voluntat política reflexionada. En canvi els abstencionistes *passius* de (b) són els que portats per la mandra i desinterès en el procés d'aprovació estatutari, beneficien, de retruc als actius.

Globalment, el diari emfatitza la posició avantatjosa per Euzkadi l'aprovació de l'Estatut basc, en termes d'autogovern i en possibilitats futures d'aconseguir altres objectius considerats *utòpics*. El titular no deixa opció al dubte del posicionament ideològic del diari: està a favor.

Tots aquells que defensen un vot diferent al 'sí' és un 'anti-sí' per *Deia*. L' 'anti-sí' són els postulats abstencionistes, independentment que siguin passius o actius; els que opten pel vot en blanc i els que rebutgen l'Estatut amb el 'no'. No hi ha una distinció en el resultat electoral de les alternatives possibles al 'sí', totes elles són contràries a la construcció d'una identitat pròpiament basca.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

Deia dona ple suport a l'Estatut d'autonomia. És manifestament contrari a altres posicionament davant l'Estatut. Critica negativament l'abstenció, carrega contra els que postulen el vot negatiu i declina el vot en blanc.

L'Estatut és una norma que permet la recuperació de la nació basca ([2.4]), tot i que l'única nació reconeguda per la CE és l'espanyola i l'Estatut basc no defineix Euzkadi d'altra manera que com a *nacionalitat*. Per tant, es reconeix la singularitat cultural del territori basc, però no la seva aspiració sobirana.

El suport a l'Estatut no és vist com una fita, pel diari, sinó com l'inici d'un llarg camí que ha de conduir a la llibertat del poble basc:

“Como primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz, DEIA, junto con miles y miles de hombres de diferentes ideologías y clases sociales, dice hoy sí-bai.” [8.1]

El camí, però, queda emmarcat, pel rotatiu, dins un escenari democràtic on les úniques armes de lluita possible són les polítiques.

11.3.2. La columna d'opinió de Félix García Olano “Un camino abierto” (23/10/79)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: “Un camino abierto”

[1]

[1.1] Más de cien personas relacionadas con el mundo de la cultura y el arte vascos, así como con distintas profesiones liberales, firmaban el pasado viernes un escrito de apoyo al Estatuto de Autonomía “por considerarlo instrumento adecuado para el futuro del pueblo vasco”. [1.2] Desde entonces la cifra se ha incrementado sensiblemente.

[2]

[2.1] A pesar del lógico pudor que existe en muchos a manifestar públicamente su opción electoral cuando no se milita en la política, son varios los motivos que justifican la presencia de estas adhesiones.

[3]

Más allá de ideologías y estrategias

[3.1] La defensa del Estatuto no es área exclusiva de un partido, ni siquiera de la suma de todos los grupos políticos que lo han promovido. [3.2] Mérito suyo es haberlo elaborado y defendido. [3.3] Pero en este momento ha trascendido ya la frontera de las ideologías y las estrategias, para convertirse en una plataforma esperanzada de la reconstrucción de Euzkalerria. [3.4] Así lo han entendido

importantes instituciones de carácter cultural, que han hecho comunicados de apoyo al Estatuto. [3.5] También lo interpretan de esta forma ese grupo de personas que ha firmado el escrito y que, en su gran mayoría, no están afiliados a ningún partido.

[4]

[4.1] Otra causa del elevado número de firmas hay que encontrarla en el talante respetuoso de su posición. [4.2] El pasado viernes, durante la presentación en San Sebastián, quedó claro que los firmantes no estaban contra la abstención activa como actitud política. [4.3] La respetan, aunque no la comparten. [4.4] El manifiesto va dirigido a todos los electores que permanecen todavía indecisos. [4.5] En un momento como el nuestro, más propicio a las actitudes viscerales, que a la reflexión, ese escrito es un ejemplo cívico de cómo se puede defender una postura sin ofender a los que discrepan de ella.

[5]

[5.1] Pero más allá de esas consideraciones, este apoyo al Estatuto puede ser una modesta lección práctica de cómo personas de distintas tareas y opciones, vinculadas de forma diferente a las preocupaciones de su pueblo, pueden unirse en torno a un proyecto común.

[6]

[6.1] Desde esa perspectiva conviene pararse un momento en la palabra compromiso. [6.2] Es un concepto manoseado, casi fuera de circulación, y al que se le dan interpretaciones diversas. [6.3] Pero rebajado de cualquier traducción falsamente heroica, triunfalista o minoritaria es una actitud que merece una pequeña reflexión. [6.4] En este momento puede darnos la clave de algunas de las firmas del escrito de San Sebastián.

[7]

Mancharse las manos

[7.1] Entre el escepticismo estéril y el fanatismo ideológico; entre la falsa coartada de una profesionalidad aséptica, siempre encadenada a algo (dinero, seguridad, prestigio...) y la tentación puritana de encerrarse en la torre de marfil para no mancharse las manos; entre tantas y tantas trampas, nacidas del falso idealismo y del conformismo pancista, del miedo y del pesimismo, los hombres que quieren hacer un mundo más humano siempre encuentran un espacio para el compromiso.

[8]

[8.1] Si compromiso es meter las manos en el barro de la vida y mancharse, solidariamente con otros, para intentar hacerla más justa, más libre, hay que aceptar un amplio abanico de compromisos: intelectuales, cívicos, artísticos, humanitarios, religiosos, además de los específicos de partidos y sindicatos. [8.2] Cada persona descubre y vive sus compromisos, dentro del campo que le marcan sus propias circunstancias personales, profesionales, ideológicas. [8.3] Sin entrar ahora en la vieja polémica de si todos los hombres con unos niveles de preocupación deben o no militar en los partidos, el compromiso no exige necesariamente enrolarse en ellos, sobre todo en determinadas profesiones. [8.4] Ni el compromiso en su sentido más amplio se agota únicamente en la actividad política, ni el resto de los compromisos puede perder de vista las realidades socio-políticas en las que se desenvuelven los hombres, las clases y los pueblos.

[9]

Enriquecer y acompañar a la política

[9.1] En este marco del compromiso hay que situar el manifiesto de San Sebastián. [9.2] No se trata de magnificar el gesto —al revés, hay que dejarlo reducido a sus propios límites—, ni mucho menos fabricar peanas en las que colocar a los firmantes. [9.3] Sencillamente estamos ante el dato concreto de un grupo de hombres de horizontes diversos, que adoptan una posición colectiva en relación al pueblo al que pertenecen. [9.4] En esta línea de actuación conviene recordar que no es aconsejable dejar solos a los políticos ante los problemas decisivos de una sociedad. [9.5] Y no porque haya que dudar de ellos. [9.6] Sin embargo existen momentos clave, y la llegada a buen puerto del Estatuto es uno de ellos, en que la

política necesita de todos los sectores de la sociedad para ser enriquecida, fortalecida y acompañada. [9.8] El complejo fenómeno del apoliticismo, entre otras causas fruto de la insolidaridad y consumismo, del cansancio y la decepción de la democracia, se da también en aquellas sociedades en las que todos los ámbitos son campo de batalla de los partidos políticos sin dejar espacios abiertos a la actuación y colaboración de las diversas instituciones educativas, culturales, profesionales y religiosas.

[10]

[10.1] Es posible que las urgentes tareas que nos esperan después de aprobado el Estatuto recomienden una mayor sintonía, no sólo de los partidos entre sí, sino entre la política y el rico mundo de las instituciones. [10.2] Y ante problemas muy graves quizá se requieran gestos colectivos y solidarios de gran envergadura. [10.3] Dentro de su ámbito el documento de San Sebastián, en apoyo del Estatuto, ha abierto un camino.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Un camino abierto	<i>La implicació.</i>	El camí no està tancat.	

El títol proposat per l'autor, Félix García Olano, ve mancat de subjecte i verb. La simple lectura del titular, sense tenir en compte el contingut del cos de l'article, fa francament difícil entendre a què es refereix el columnista amb "un camí obert".

Passem, doncs, a la lectura i anàlisi dels paràgrafs que ens proporcionaran més eines per acabar d'ubicar el titular dins el seu context.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Más de cien personas relacionadas con el mundo de la cultura y el arte vascos, así como con distintas profesiones liberales, firmaban el pasado viernes un escrito de apoyo al Estatuto de Autonomía "por considerarlo instrumento adecuado para el futuro del pueblo vasco".	L'Estatut és favorable pel futur del poble basc.	El món de la cultura basca i les professions liberals es manifesten a favor de l'Estatut. L'Estatut és adequat pel futur del poble basc.	

[1.2] Desde entonces la cifra se ha incrementado sensiblemente.		Cada cop hi ha més adhesions.	
---	--	-------------------------------	--

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [1]

La primera oració de la columna constata que el món cultural basc i les professions liberals (metges, advocats, periodistes, etc.) aproven l'Estatut per ser un "instrumento adecuado para el futuro del pueblo vasco" ([1.1]). El columnista es manifesta a favor de l'Estatut per ser "adequat" per la consecució d'un futur pel poble basc. No es conforma, doncs, amb l'*status quo* que el text estatutari permet en el moment de ser aprovat, sinó que s'aspira a alguna cosa diferent a partir de la norma autonòmica.

A [1.2] es confirma que l'argument expressat a l'anterior oració ha estat ratificat per més persones. Això corrobora la idea que l'aspiració a alguna cosa més que el contingut de l'Estatut no és quelcom aïllat, sinó generalitzat. Tot i això, cal dir, que el columnista no expressa el perfil ideològic de les noves adhesions, però, per la definició inicial en la primera oració —el món de la cultura i professionals liberals— les noves adhesions es troben ubicades en un entorn compromès amb el nacionalisme basc i sensible a la recuperació de la identitat basca. Per tant, com a mínim, parlem d'adhesions de ciutadans nacionalistes.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] A pesar del lógico pudor que existe en muchos a manifestar públicamente su opción electoral cuando no se milita en la política, son varios los motivos que justifican la presencia de estas adhesiones.	Les adhesions no són anònimes.	Hi ha pudor a expressar públicament l'opció electoral quan no s'és un militant polític. Hi ha motius per justificar la presència de les adhesions.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [2]

García Olano assegura, sense argumentació, que hi ha una justificació per a tantes adhesions no anònimes. Es tracta d'una oració que expressa una proposició que funciona d'anunci al que desenvoluparà en el següent paràgraf.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Más allá de ideologías y estrategias	<i>Es tracta d'un titolet. No és oració.</i>		
[3.1] La defensa del Estatuto no es área exclusiva de un partido, ni siquiera de la suma de todos los grupos políticos que lo han promovido.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[3.2] Mérito suyo es haberlo elaborado y defendido.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[3.3] Pero en este momento ha trascendido ya la frontera de las ideologías y las estrategias, para convertirse en una plataforma esperanzada de la reconstrucción de Euskalherria.	Els que donen suport a l'Estatut són una plataforma per la reconstrucció d'Euskalherria.	La plataforma supera les ideologies i les estratègies.	Hi ha esperança per la reconstrucció del projecte polític Euskalherria.
[3.4] Así lo han entendido importantes instituciones de carácter cultural, que han hecho comunicados de apoyo al Estatuto.	<i>La implicació.</i>	Institucions culturals donen comparteixen el projecte d'Euskalherria i per això donen el seu suport a l'Estatut a través de comunicats.	
[3.5] También lo interpretan de esta forma ese grupo de personas que ha firmado el escrito y que, en su gran mayoría, no están afiliados a ningún partido.	<i>La implicació.</i>	També hi ha persones anònimes que donen suport a l'escrit.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [3]

El titolet que encapçala el paràgraf avança el contingut de les oracions. Pràcticament, es resumeix aquí la idea comuna a les frases que segueixen. L'Estatut ha estat capaç de superar les ideologies partidistes —de partits polítics—.

En la primera oració, [3.1], recull la idea del titolet. La defensa que es fa a l'Estatut no és exclusiva dels partits nacionalistes o dels que l'han promoguda, sinó d'un col·lectiu superior que, en l'oració, no es revela. En l'oració [3.2], l'articulista reconeix el mèrit als membres del Consell General Basc —composat per tres representants polítics de cada província basca i de Navarra—, que són els que van constituir la ponència redactora de l'Estatut.

Per a García Olano el suport a l'Estatut és quelcom que supera la identificació ideològica dels ciutadans amb les diferents formacions polítiques que esdevingueren les *mares* del text autonòmic. Proposa entendre l'Estatut com a element d'identitat basca que transcendeix les ideologies i les estratègies ([3.3]). Recordem l'oració:

“Pero en este momento ha trascendido ya la frontera de las ideologías y las estrategias, para convertirse en una plataforma esperanzada de la reconstrucción de Euzkalandia.”

L'autor assevera que el suport a l'Estatut és tan generalitzat que s'ha convertit en una plataforma, superant ideologies i estratègies pròpies de formacions polítiques. Però fixem-nos en la coherència interna de l'oració: la plataforma que presenta l'autor ve marcada d'una ideologia i una estratègia política que és la reconstrucció d'Euzkalandia. D'aquí es col·legeix que l'autor postula la defensa que ell reconeix com a majoritària —sense aportar dades que ho corroborin— al projecte d'unificació dels territoris de parla basca —Euzkalandia—. Posicionar-se a favor del que s'acaba de dir necessàriament té una implicació ideològica nacionalista i una estratègia política encaminada a la construcció d'una unitat territorial —el que significa compartir poders i institucions en un territori delimitat en aquest cas per la llengua basca—.

L'oració presenta incoherència interna, com acabem d'assenyalar, que afavoreix la neutralitat política amb la qual s'associa la plataforma a favor de l'Estatut.

L'oració [3.4] i [3.5] funcionen d'avals al que l'autor acaba de comentar sobre la despolitització de la plataforma. García Olano assevera que institucions culturals i ciutadans anònims han entès el concepte de la plataforma i és per això que s'han signat els escrits de suport a l'Estatut d'autonomia.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Otra causa del elevado número de firmas hay que encontrarla en el talante respetuoso de su posición.	Els signants són respectuosos.		
[4.2] El pasado viernes, durante la presentación en San Sebastián, quedó claro que los firmantes no estaban contra la abstención activa como actitud política.	<i>La implicació.</i>	Els signants estan a favor de l'abstenció activa com actitud política.	

[4.3] La respetan, aunque no la comparten.	No la comparteixen, però.		
[4.4] El manifiesto va dirigido a todos los electores que permanecen todavía indecisos.	El manifest va adreçat als indecisos.		No hi hauria d'haver indecisos a aquestes alçades.
[4.5] En un momento como el nuestro, más propicio a las actitudes viscerales, que a la reflexión, ese escrito es un ejemplo cívico de cómo se puede defender una postura sin ofender a los que discrepan de ella.	El manifest respecta totes les postures.	És un moment més proper a l'emoció que a la raó.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [4]

García Olano explica que el document de la plataforma és respectuós ([4.1]) amb les diverses posicions davant l'Estatut. La proposició s'argumenta a la següent oració.

A [4.2], l'autor assegura que els signants —sense excepció— “no estaban contra la abstención activa”. L'autor no diu que els signants estan a favor de l'abstenció activa, tan sols diu que “no estaban en contra”, el que significa que pot ser que hi hagi signants que volguessin abstenir-se de comentar l'opció de l'abstenció activa. Amb això, certament, no s'està en contra; però tampoc a favor.

L'ambigüitat de l'oració posa de manifest que hi ha certa identificació amb els postulats ideològics dels que defensen una abstenció activa, que és la postura amb la qual es va posicionar Herri Batasuna (HB) en la campanya de l'Estatut.

L'autor silencia als que defensen el 'no' a l'Estatut, i ressalta aquells que proposen l'abstenció activa com si fos l'única alternativa possible al vot afirmatiu. No totes les posicions ideològiques, segons col·legim de la literalitat de l'oració, són respectades per la plataforma.

A [4.3], l'autor defineix que la plataforma no comparteix l'abstenció positiva, però la respecta.

A l'oració següent, es revela la raó per la qual l'autor silencia el 'no' com a resposta possible a l'Estatut. El manifest va adreçat als indecisos. Recordem l'oració [4.4]:

“El manifiesto va dirigido a todos los electores que permanecen todavía indecisos.”

L'objectiu, doncs, de la columna és arribar a convertir als indecisos en vots afirmatius. Segons es col·legeix del que l'autor silencia, els vots en contra de l'Estatut ja estan decidits. Els dubtes són d'aquells votants que pendulen entre el vot favorable a l'autonomia basca o l'abstenció activa, és a dir, la que aprova l'autogovern però considera que l'Estatut, tal qual està redactat, és insuficient pel poble basc. Aquests són els indecisos als que l'autor vol arribar. Els altres no apareixen.

La darrera oració del paràgraf torna a incidir en el respecte que el manifest adreça a totes les postures davant l'Estatut. Recordem, però, que *totes les postures* a les que l'autor es refereix en realitat és una: la de l'abstenció activa. L'autor, doncs, esgrima uns arguments tergiversats ja que totes les postures no estan contemplades.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Pero más allá de esas consideraciones, este apoyo al Estatuto puede ser una modesta lección práctica de cómo personas de distintas tareas y opciones, vinculadas de forma diferente a las preocupaciones de su pueblo, pueden unirse en torno a un proyecto común.	<i>La implicació.</i>	El suport a l'Estatut fusiona persones diferents i unides per la preocupació del seu poble.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [5]

García Olano en l'oració del paràgraf cinquè, accentua el caràcter unificador del moviment social en suport a l'Estatut. Afirmar que es tracta de persones amb diferent sensibilitat nacionalista unides sota un projecte comú. La característica *polisintètica* de la plataforma és legitimada per l'autor.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Desde esa perspectiva conviene pararse un momento en la palabra compromiso.	<i>La implicació.</i>	Els signants del manifest són persones compromeses.	Existeix un compromís cap a la nació basca.
[6.2] Es un concepto manoseado, casi fuera de circulación, y al que se le dan interpretaciones diversas.			
[6.3] Pero rebajado de cualquier traducción falsamente heroica, triunfalista o minoritaria es una actitud que merece una pequeña reflexión.			
[6.4] En este momento puede darnos la clave de algunas de las firmas del escrito de San Sebastián.			

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [6]

Les quatre oracions que componen el sisè paràgraf actuen, pràcticament, com si fos una de sola. Els arguments o bé són els mateixos o no s'avança en el raonament proposat per l'autor. Per aquesta raó optem per fer un comentari conjunt i vàlid a totes les oracions.

L'autor defensa l'actitud compromesa dels signants del manifest a favor de l'Estatut. Es tracta d'un compromís de caràcter ideològic, encara que no ho expressi l'autor, mogut per ampliar els vots favorables a l'Estatut.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Mancharse las manos	<i>Es tracta d'un tiolet. No és oració.</i>		
[7.1] Entre el escepticismo estéril y el fanatismo ideológico; entre la falsa coartada de una profesionalidad aséptica, siempre encadenada a algo (dinero, seguridad,	<i>La pressuposició.</i>		La plataforma és un lloc pels ciutadans compromesos.

prestigio...) y la tentación puritana de encerrarse en la torre de marfil para no mancharse las manos; entre tantas y tantas trampas, nacidas del falso idealismo y del conformismo pancista, del miedo y del pesimismo, los hombres que quieren hacer un mundo más humano siempre encuentran un espacio para el compromiso.			
--	--	--	--

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [7]

García de Olano legitima els membres de la plataforma que han trobat un espai per comprometre's per Euskadi. Aprova l'actitud d'aquests individus perquè és vista com un punt intermedi, correcte i encertat dels que volen treballar per la seva terra sense caure en el fanatisme ni la por.

L'argumentació de l'autor va exquisidament dirigida a reconèixer una tasca que es presenta gairebé com altruista, donat que els protagonistes, recordem-ho un cop més, no són precisament polítics.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] Si compromiso es meter las manos en el barro de la vida y mancharse, solidariamente con otros, para intentar hacerla más justa, más libre, hay que aceptar un amplio abanico de compromisos: intelectuales, cívicos, artísticos, humanitarios, religiosos, además de los específicos de partidos y sindicatos.	<i>La implicació.</i>	Els membres de la plataforma treballen solidàriament.	Sense l'Estatut, la vida al País Basc no seria justa.
[8.2] Cada persona descubre y vive sus compromisos, dentro del campo que le marcan sus propias circunstancias personales, profesionales, ideológicas.	La implicació de cadascú ve determinada per les seves circumstàncies personals, professionals i ideològiques.		

[8.3] Sin entrar ahora en la vieja polémica de si todos los hombres con unos niveles de preocupación deben o no militar en los partidos, el compromiso no exige necesariamente enrolarse en ellos, sobre todo en determinadas profesiones.	El compromís no exigeix militar en partits polítics.		
[8.4] Ni el compromiso en su sentido más amplio se agota únicamente en la actividad política, ni el resto de los compromisos puede perder de vista las realidades socio-políticas en las que se desenvuelven los hombres, las clases y los pueblos.	El compromís no s'esgota en l'activitat política.		

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [8]

García Olano, en [8.1], diu que el compromís és implicació i que els membres de la plataforma, els signats del manifest, es troben compromesos i implicats per aconseguir de l'Estatut un poble més just. No s'acompanya d'argumentació la proposició presentada.

La següent oració ve a remarcar el mateix concepte com acció lloable: el compromís del ciutadà anònim. A [8.3] s'emfatitza, com acció que legitima la plataforma, el fet que els seus membres no militin en cap partit —el que no significa que no comparteixin ideologia i actuïn en funció d'ella—.

S'assegura que el compromís no ha de ser una característica exclusiva dels militants dels partits polítics, ni tampoc s'esgota en la pràctica política [8.4]. L'asseveració de l'autor és matisable, ja que els membres de la plataforma —tot i que són alienes a l'activitat política— l'exerceixen en tant que la seva acció va dirigida a influir en la societat i, en definitiva, en l'aprovació de norma que ha de regir al poble basc. Per tant, fan, també, política.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [9]:

Paràgraf [9]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Enriquecer y acompañar a la política	<i>Es tracta d'un tiolet. No és oració.</i>		
[9.1] En este marco del compromiso hay que situar el manifiesto de San Sebastián.	El manifest no s'ha de magnificar.		
[9.2] No se trata de magnificar el gesto —al revés, hay que dejarlo reducido a sus propios límites—, ni mucho menos fabricar peanas en las que colocar a los firmantes.			
[9.3] Sencillamente estamos ante el dato concreto de un grupo de hombres de horizontes diversos, que adoptan una posición colectiva en relación al pueblo al que pertenecen.	El manifest és el resultat d'un grup d'homes que adopten una posició col·lectiva en relació al seu poble.		Euskadi és un poble. Euskadi és una nació.
[9.4] En esta línea de actuación conviene recordar que no es aconsejable dejar solos a los políticos ante los problemas decisivos de una sociedad.	<i>La implicació.</i>	No és convenient que els polítics actuïn sols.	
[9.5] Y no porque haya que dudar de ellos.	Ídem de l'oració.		
[9.6] Sin embargo existen momentos clave, y la llegada a buen puerto del Estatuto es uno de ellos, en que la política necesita de todos los sectores de la sociedad para ser enriquecida, fortalecida y acompañada.	<i>La implicació.</i>	L'aprovació de l'Estatut és un moment en què política i societat han d'anar units.	Normalment, la política i la societat estan en esferes diferents.
[9.7] El complejo fenómeno del apoliticismo, entre otras causas fruto de la insolidaridad y consumismo, del cansancio y la decepción de la democracia, se da también en aquellas sociedades en las que todos los ámbitos son campo de batalla de los partidos políticos sin dejar espacios abiertos a la actuación y	<i>La implicació.</i>	El desinterès en la política és fruit de la insolidaritat i el consumisme, el cansament i la decepció de la democràcia. Els partits polítics bascos deixen espais a la col·laboració.	

colaboración de las diversas instituciones educativas, culturales, profesionales y religiosas.			
--	--	--	--

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [9]

El manifest de Sant Sebastià queda emmarcat, per l'autor, dins una atmosfera de compromís ([9.1] i [9.2]). Es torna a insistir en la solidaritat dels signants ver el poble a qual pertanyen ([9.3]).

L'oració [9.4] i [9.5] recorda que no és convenient deixar als polítics sols davant de "problemas decisivos" per la societat. S'alinea, doncs, amb els signants en tant que ajuden a vehicular la ideologia que acompanya la construcció de l'autonomia basca entre la societat.

Recordem l'oració [9.6]:

"[...] existen momentos clave, y la llegada a buen puerto del Estatuto es uno de ellos, en que la política necesita de todos los sectores de la sociedad para ser enriquecida, fortalecida y acompañada."

La consulta de l'Estatut basc, doncs, és un "problema decisivo", per l'autor, i d'aquí que aprovi la campanya del col·lectiu ciutadà.

La darrera oració del paràgraf, la [9.7], reconeix l'actitud permissiva dels partits polítics que, en definitiva, permeten l'activitat del col·lectiu ciutadà.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [10]:

Paràgraf [10]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[10.1] Es posible que las urgentes tareas que nos esperan después de aprobado el Estatuto recomienden una mayor sintonía, no sólo de los partidos entre sí, sino entre la política y el rico mundo de las instituciones.	Les tasques urgents que ens espera després de l'Estatut recomanen major sintonia entre política i el món de les institucions.		
[10.2] Y ante problemas muy graves	Davant de problemes greus calen respostes		Les respostes col·lectives no calen en

quizá se requieran gestos colectivos y solidarios de gran envergadura.	col·lectives.		problemes que no siguin greus.
[10.3] Dentro de su ámbito el documento de San Sebastián, en apoyo del Estatuto, ha abierto un camino.	El document de San Sebastián ha obert un camí.		

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [10]

En el darrer paràgraf, la postura de l'autor és favorable a la tasca col·lectiva dels membres de la plataforma i el manifest de Sant Sebastià. De fet, García Olano remarca el fet que actituds com aquesta haurien de ser més freqüents especialment després de l'aprovació del text estatutari, quan s'hagi de reconstruir l'autogovern i recuperar la identitat basca. Recomana que la política i la societat treballin conjuntament [10.1].

A [10.2] diu:

“Y ante problemas muy graves quizá se requieran gestos colectivos y solidarios de gran envergadura.”

L'autor entén com a gest solidari la formació del col·lectiu a favor de l'Estatut perquè treballa pel bé del poble basc. Però falta informació. Com a lectors, no sabem si estem davant d'un gest solidari en tant que no hi ha xifres que ens permetin acostar-nos a la realitat que l'autor detalla. No és legítim convertir les pretensions nacionalistes d'un col·lectiu —desconeixem si nombrós o no, al principi de l'article només se citaven més d'un centenar de persones— en la voluntat de tot el poble basc i especialment si se silencia una part que és la que ja es manifesta contrària a l'Estatut.

Tot i això, el fet que s'accentuïn els exemples de participació ciutadana i el compromís de treball de la societat pel bé del poble basc, resulta legítim en tant que assegura la pluralitat i accessibilitat dels individus a les institucions que els governen. I això, com diu l'autor a [10.3] és obrir un camí en la forma de fer política.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en la columna giren al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) L'Estatut és un punt de partida, no és una meta.
- (2) La plataforma es mostra esperançada en la reconstrucció d'Euskalherria.
- (3) Els signants del manifest de Sant Sebastià respecten totes les ideologies nacionalistes basques, però no les nacionalistes espanyoles.

L'actor de què parla el diari:

- (a) La plataforma a favor de l'Estatut

A continuació es presenten les proposicions i raonaments centrals que recull la columna:

- (1) La columna parla de l'Estatut de forma favorable i necessària pel poble basc. El text autonòmic és un punt de partida —no una meta— a través de la qual es pot fer realitat el projecte d'unificació territorial basc, Euskalherria. L'autor es posiciona a favor dels ciutadans anònims, que no militen en cap partit, i que treballen conjuntament en la campanya per fomentar el vot afirmatiu en la consulta ([3.1], [9.3] i [9.7]).

- (2) El més del centenar de persones que s'uneixen en defensa de l'Estatut són una plataforma. L'associació es mostra esperançada en la reconstrucció d'Euskalherria ([3.3]). És favorable, doncs, a reconèixer el poble basc com a nació i veuen en la unificació dels set territoris de parla basca —les quatre províncies espanyoles més les tres d'Iparralde— el projecte polític que s'ha de perseguir.

La projecció futura al voltant de la qual, segons l'autor, s'unifica el col·lectiu de ciutadans bascos no entra dins els paràmetres permesos per la CE. La norma constitucional no accepta més sobirania que l'espanyola, la unificació de territoris pertanyents a diferents estats no és contempla i, finalment, l'adhesió de Navarra a la Comunitat Autònoma Basca depèn del poble navarrès —molt dividit en aquesta qüestió—. L'Estatut de Gernika, per la seva banda, tampoc assumeix la definició del poble basc com a nació, ni

narra els mètodes que facin factible la unificació territorial dels pobles de parla basca.

- (3) El text manifesta que els signants del manifest de Sant Sebastià respecten totes les ideologies. Només l'autor se centra en manifestar l'existència d'ideologies nacionalistes basques, és a dir, aquelles que postulen l'abstenció activa com actitud política ([4.2]). Aquestes són les ideologies que l'autor proposa com les úniques existents davant la consulta estatutària i les respectades per la plataforma. Estem davant de postures polítiques defensades per l'esquerra *abertzale* d'Herri Batasuna.

El text no parla d'altres ideologies existents al País Basc en el moment històric que estudiem. Les nacionalistes espanyoles queden silenciades per l'autor, com si no existissin.

La radiografia que proposa García Olano és, per tant esbiaixada al no contemplar la complexitat ideològica basca i l'amalgama de diferents actituds i possibilitats polítiques.

Pel que fa a l'actor central de l'article:

- (a) Els membres de la plataforma queden legitimats per l'autor al ser considerades persones anònimes basques que treballen per millorar les possibilitats d'autogovern del poble al qual pertanyen ([5.1]).

El perfil descrit per l'autor sobre aquests membres és que són individus que pertanyen al món de la cultura basca o són professionals liberals ([1.1]). D'ells es diu que no són militants de cap partit polític ([3.1]) i que tenen un alt sentit del compromís ([8.3], [8.4] i [10.2]).

Tal i com s'ha discutit a dalt, l'articulista presenta una plataforma *apolititzada*; però això no és possible, especialment perquè estem davant d'un col·lectiu que adreça la seva activitat al camp polític i que necessàriament va marcat d'una tendència ideològica nacionalista.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

García Olano, a partir de la columna, dóna ple suport al moviment ciutadà que es deriva del manifest redactat i signat per persones anònimes que formen part del món cultural basc i de professions liberals:

“[4.5] En un momento como el nuestro, más propicio a las actitudes viscerales, que a la reflexión, ese escrito es un ejemplo cívico de cómo se puede defender una postura sin ofender a los que discrepan de ella.”

Per l'autor, la defensa de l'Estatut està en mans de la ideologia nacional basca, no pas el nacionalisme espanyol. Només se centra en les formacions nacionalistes perifèriques —ubicades en àmbits diversos en l'eix ideològic d'esquerra-dreta—, que són les que es mouen entre el 'sí' a l'Estatut i l'abstenció activa.

“[4.1] Otra causa del elevado número de firmas hay que encontrarla en el talante respetuoso de su posición. [4.2] [...] los firmantes no estaban contra la abstención activa como actitud política. [4.3] La respetan, aunque no la comparten. [4.4] El manifiesto va dirigido a todos los electores que permanecen todavía indecisos.”

L'autor explicita el seu caràcter nacionalista basc a partir dels següents supòsits:

- no qüestiona la necessitat de l'Estatut i la formació d'autogovern;
- no qüestiona la projecció futura del poble basc adreçada a la consecució d'Euakalherria;
- considera legítima la defensa de l'Estatut per part de moviments nacionalistes bascos; i
- l'Estatut és un pas per l'assoliment de la unificació territorial dels pobles de parla basca.

11.4. Notes corol·làries de *Deia*

Un cop analitzat el diari basc se sosté que el rotatiu és favorable a l'Estatut de Gernika —amb els matisos que oferim a continuació— favorable a l'autodeterminació i al reconeixement de la tradició, cultura i llengua basques.

En termes generals, el diari s'alinea ideològicament als postulats polítics que propugna el PNV. Ho notem quan, tant als editorials com als articles d'opinió, el

rotatiu es mostra favorable al vot positiu de la consulta estatutària basca i es justifica la postura abstencionista davant el referèndum constitucional (tal i com es posicionava la formació política basca) en entendre's com un text que no defensa els interessos particulars del País Basc.

El recolzament a l'Estatut de Gernika segueix una estratègia que el rotatiu explicita en diverses ocasions —tant en editorials com en columnes, com s'ha vist més amunt—. El text autonòmic és un element que permet acabar amb la violència d'ETA, que condemnen explícitament. També és entès com a proposta d'unificació territorial. No hi ha dubte en entendre Euskadi com a nació i en incloure Navarra com a part d'Euskadi —s'al·ludeix a la història comuna com a argumentació—. La norma autonòmica és una via per tal de dur a terme, en un futur no determinat, el projecte d'unificació administrativa i territorial d'Euskal Herria.

No hi ha cap al·lusió directa a l'exercici del dret d'autodeterminació, tot i que considerem que *Deia* s'hi mostra favorable al plantejar la unitat de Navarra, si aquesta comunitat així ho decideix, així com la dels territoris del sud francès.

En aquest cas concret, es tracta d'un diari que no deixa opció a opinions divergents a la línia ideològica nacionalista-perifèrica amb la qual cosa, podem col·legir, que les columnes venen a confirmar la línia proposada pel mitjà. No hi ha veus dissidents, en aquest aspecte, per tant no es fomenta la pluralitat ideològica a través dels articles d'opinió.

III PART

Conclusions

"The significant revolution of modern times
is not industrial or economic or political,
but the revolution taking place
in the art of creating consent among the governed..."

Walter Lippmann
Public Opinion

12. Resum de resultats i conclusions

A continuació s'ofereix [12.1] una constatació dels objectius assolits i descrits en la segona part de la recerca, així com la verificació de les hipòtesis plantejades. També es proposa explicar les conclusions a les quals s'han arribat un cop analitzat el material triat per fer el treball.

Com en tota tesi, les línies d'investigació que aquí s'han abordat deixa oberta unes altres. Assenyalarem, doncs, possibles continuïtats a la recerca. Clourem el treball [12.2] amb una reflexió versada sobre corol·laris que s'han anat desprenent dels anàlisis dels sis casos que ens han ocupat.

12.1. Resum de resultats

S'ha pogut reconstruir la matriu ideològica dels sis diaris estudiats. Les posicions ideològiques detectades, així com les descripcions i alineacions amb els actors que els rotatius identifiquen, mostren quina és l'estratègia discursiva que segueixen a l'hora d'analitzar i exposar el conflicte sobre l'encaix de Catalunya i Euskadi dins l'Estat. És, ara, el moment de confrontar els resultats obtinguts dels sis casos analitzats.

A continuació presentem els objectius i comprovarem el seu grau d'assoliment:

L'objectiu general del treball plantejava analitzar les matrius ideològiques dels diaris i valorar si els discursos oferts contribuïen o no a escalar el conflicte sobre

l'autodeterminació entre centre-perifèria. Comprovarem l'assoliment de l'objectiu general a partir dels objectius específics per després tornar sobre aquest enunciat-paraigües:

Objectiu 1

El primer objectiu específic que ens havíem marcat era identificar el posicionament dels diaris davant l'eventual exercici d'autodeterminació per part del poble català i basc a través dels seus editorials i columnes d'opinió. A continuació s'oferix, de manera sintètica, les matrius ideològiques que identifiquen la postura dels diaris en relació al tema que ens ocupa:

ABC

L'ABC defensa la unitat de la nació espanyola, en primera instància, en una figura benvolent i sacrificada que recorda de Franco i, posteriorment, en la institució monàrquica com a garant de la prosperitat (Editorial, 21.11.75 i Crespo, 22.11.75) i l'estabilitat econòmico-social que Espanya necessita. Advoca per una sobirania única i indivisible, que és la que descriu la Constitució.

El marc constitucional ha de ser inqüestionable, segons el rotatiu (Fraga, 12.06.77 i Editorial 07.12.78). Tot i que accepta les *objeccions* atribuïbles a la CE, és titllada pel diari d'integradora i de ser un document que resol el debat territorial espanyol apostat per la unitat en un Estat autonòmic.

El diari és favorable a un sistema d'autonomies, tot i que de forma tímida (Saralegui, 01.10.77) i en alguns casos contrària per una hipotètica amenaça al trencament d'Espanya (Cándido, 02.10.77). En tot cas, i de forma generalitzada, en cap moment accepta la idea d'una eventual secessió o un plantejament autodeterminista. De fet, aquestes qüestions queden silenciades pel rotatiu. Aprova la postura pacífica del nacionalisme català, en acceptar ser considerada *nacionalitat* per la CE i rebutja el comportament del nacionalisme basc per entendre —el diari— que els representats polítics autonòmics tenen unes pretensions que excedeixen els d'una autonomia *raonable*: es critica l'absència de la paraula "Espanya" en el text estatutari en detriment de l'accepció "Estat espanyol", per ABC rebaixa la força identitària centralista; rebutgen la demanda d'un cos policial autonòmic; declinen postulats polítics que defensen l'autonomia com a mitjà per aconseguir la independència; i, finalment, es mostra contrari a una eventual annexió navarresa.

L'existència d'ETA és un element de dissonància en democràcia i l'entén com a problema basc (Ansón, 08.12.78).

En línies generals, l'ABC es presenta com un diari conservador —de dretes, tot i que fa diferència entre la dreta moderada i eclèctica de la UCD de Suárez i la dreta sòlida franquista que no arriba a la societat—; catòlic; constitucional i sòlid defensor de la unitat de l'Estat espanyol.

No s'aprecien distincions entre el posicionament ideològic del diari en els editorials i en les columnes d'opinió.

El País

El País és partidari de la unitat nacional espanyola. És partidari del sistema de descentralització política i administrativa sempre que no es qüestioni la sobirania única espanyola.

Es manifesta favorable al sistema autonòmic, acceptant l'accepció de les *nacionalitats* per a referir-se als casos dels pobles que van reclamar la seva singularitat identitària —Galícia, Euskadi i Catalunya; tot i que el diari es refereix particularment al cas basc i català, particularment—. Tot i admetre l'autonomia com a forma de composició descentralitzada, rebutja tota pretensió independentista. En el cas català assevera, sense proves, que no existeix aquesta aspiració secessionista (Editorial, 27.10.79). Del cas basc diu que el moviment independentista queda identificat amb l'entorn d'ETA i situa Herri Batasuna com la coalició política identificada amb l'estratègia política d'ETA militar (Benegas, 24.10.79). El dret d'autodeterminació queda silenciada com a via alternativa, pel diari, i no es referencia.

La Constitució és entesa com el text vertebrador que acaba amb el franquisme, de la qual és partidari tot i que és conscient de les *imperfeccions* de la norma (Alfaro, 28.09.77).

Resumint: *El País* és un diari demòcrata⁹², d'esquerres i, més en concret, *felipista* (Editorial 14.06.77). Felipe González és descrit com un gran líder capaç de fer ombra a la dreta conservadora del país. El rotatiu és constitucionalista i defensa el text com a símbol de la unitat espanyola que acaba amb el franquisme. També és

⁹² No en va, recordem, que el rotatiu va néixer sis mesos després de la mort de Franco, el 4 de maig de 1977. En plena Transició, el diari postula una vocació demòcrata, crítica amb l'anterior règim dictatorial i defensora del socialisme de Felipe González.

partidari de la monarquia i, particularment, de Juan Carlos I (Cebrián, 16.06.77) com a element de cohesió social i política. Les autonomies són una bona solució al conflicte identitari d'Espanya, s'entén com a reforç a la unitat espanyola més que com a fissura del model unionista plantejat.

La Vanguardia

El diari català és aferrissadament defensor de la Monarquia com a element d'estabilitat i de la unitat espanyola. Entén Catalunya com a part d'Espanya i la Constitució, un marc legal de confiança que assegura la indestructible sobirania espanyola.

El diari no és partidari d'un procés rupturista, que trenqui radicalment el passat franquista amb un nou règim (Orti Bordas, 20.10.75). Favorable a una transició política gradual, defensa la *unitat interior* que representa el Rei (Editorial 21.11.75), com a garant de la pau i estabilitat política que Espanya necessita.

Partidari de l'Estat de les autonomies, defensa les singularitats dels pobles català i basc, però en cap editorial o columna analitzades s'entenen com a *nació*. No hi ha lloc per la discussió d'un eventual exercici d'autodeterminació i se subratlla el caràcter solidari que ha de regir en l'Estat autonòmic definit per la Constitució (Arias, 30.09.77).

En general, el diari es manifesta catalanista —defensor de la cultura i llengües catalanes— dins un marc general que és l'Espanyol. Realça el passat lluitador del poble català i es posiciona a favor del text estatutari català al quedar vinculat amb la identitat catalana.

Com a nota addicional cal destacar que *La Vanguardia* compateix articulista amb l'*ABC*, Luis María Ansón. Ho fa amb *El Correo*, Manuel Jiménez de Parga, qui, en els dies analitzats en la present recerca, publica exactament el mateix article ("Lo que es y lo que no es una Constitución"; *La Vanguardia*, 06.12.78 y *El Correo*, 08.12.78). A *El País* també trobem un altre article que publica inicialment *La Vanguardia*, es tracta de l'article d'Antonio Senillosa titulat "Después" i publicat el rotatiu català el 3 de desembre de 1978 i pel diari estatal el 21 de desembre del mateix any.

Avui

La realitat construïda per l'*Avui* és molt més independent de la que ofereixen els diaris que hem vist fins ara. De fet, el rotatiu es comença a publicar el 23 d'abril de 1976, data simbòlica per a Catalunya —diada de Sant Jordi— i després de la mort de Franco. Va ser el primer diari publicat en llengua catalana i va ocupar el lloc d'un mitjà catalanista.

Proposa entendre les eleccions legislatives generals de 1977 i la consulta popular per ratificar la Constitució en clau catalana (Editorial, 14.06.77). Mobilitza els seus lectors per defensar el retorn de les institucions catalanes i l'Estatut de Núria. No es proposa una alineació política independentista, sinó la consecució de l'autogovern amb què es gaudia l'any 1932.

En cap moment, els editorials tracten Catalunya com a nació, però sí que s'utilitza la veu *poble* a l'hora de definir el territori. Segons la postura de la investigació, el concepte *poble* ja comporta un sentiment identitari diferenciador i, per tant, és portador d'aquells elements diacrítics propis de la nació. Tot i això, cal esmentar que el diari accepta rebaixar la semàntica que conté la paraula *poble* per la proposada en la CE, *nacionalitat*. Admet, doncs, que Catalunya és una autonomia que conforma un tot, que és Espanya (Editorial, 08.12.78 i Cucurull, 16.06.77).

És especialment en els articulistes on veiem una matisació a la postura favorable que manté el diari amb la Constitució Espanyola: el suport al marc constitucional permet tancar una època de repressió per Catalunya (Obiols, 03.12.78), d'altres consideren que cal abstenir-se de votar la CE per ser un text que no deixa marge per créixer a Catalunya (Fluvià, 06.12.78) i d'altres que es manifesten contraris al marc constitucional per no definir Espanya com a Estat multinacional (Galí, 05.12.78).

Hi ha columnistes que van més enllà de la línia editorial i reclamen el reconeixement d'una Catalunya sobirana amb dret a exercir l'autodeterminació (Cucurull, 16.06.77; Cruells, 09.12.78 i Fons, 07.12.78).

En línies generals, l'*Avui* és un diari afí al nacionalisme català i, a les columnes, presenta postures sobiranistes i autodeterministes. Defensen la llengua i cultura catalanes i la consecució de l'escola pública i en català.

El Correo

A l'igual que passava al cas de l'ABC, *El Correo* solemnitza la figura de Franco com a símbol de la unitat espanyola, que després, continuaria sota la Monarquia, defensora de la indivisibilitat d'Espanya. De fet considera gran i noble per Espanya l'etapa franquista.

El diari només reconeix com a *nació* Espanya. Defensa l'Estat de les autonomies tot i que remarca amb freqüència que els diferents territoris no poden ser elevats a nació en entendre's que la sobirania no pot ser compartida (Editorial, 25.10.79 i Morales Moya, 06.12.78) i, en definitiva, seria anticonstitucional.

Navarra queda desvinculada de la Comunitat autònoma basca i apel·la a la Disposició Transitòria Quarta de la Constitució per argumentar que la decisió d'annexió només depèn de la voluntat navarresa. No hi ha un posicionament proper a la proposta política d'unificació territorial, Eukal Herria, i, a més, qualsevol proposta sobiranista o autodeterminista queda silenciada pel rotatiu.

El Correo mira, des de la perifèria, al centre. És partidari d'ideologies conservadores espanyolistes i rebutja les actituds del PNV especialment en la mobilització abstencionista del referèndum constitucional, així com l'abstenció promulgada per l'esquerra *abertzale* en la consulta estatutària. D'aquí que s'entengui que tant la CE com l'Estatut d'autonomia basc són elements amb els quals el diari se sent alineat. De fet, l'Estatut és vist com a solució de la tensió centre-perifèria, al quedar reconegudes les singularitats lingüística i cultural del País Basc (Papell, 26.10.79).

Deia

Per a Deia manifestar-se a favor de l'Estat de les autonomies és un pas per la consecució, en un futur, de la independència i la reunificació dels territoris de parla basca —Euskal Herria—. Pel rotatiu, Euzkadi té aspiració sobirana que s'ha de conquerir un cop aprovat l'Estatut de Gernika.

Pel diari, el territori basc no només se centra en tres províncies (Àlaba, Guipúscoa i Biscaia), sinó en set i inclou, doncs, els territoris del País Basc francès —Iparralde—. És partidari d'entendre Navarra basca i al·ludeix a un passat comú que les dues comunitats compartiren en un temps passat.

No hi ha un esment concret a la Constitució ni a la Monarquia, temes que el diari considera allunyats de la realitat política basca, remarcant així la sintonia entre el diari i el PNV.

En general hi ha un apropament a les propostes del PNV, per ser un partit basc, nacionalista. És partidari de fomentar la cultura i llengua autòctones tot i que no l'únic vehicle d'expressió per marcar la identitat basca. HB és una proposta política rebutjada des de les posicions del diari especialment per no respondre de forma positiva a l'Estatut.

Les matrius extretes ens permeten considerar la posició política del mitjà davant dels temes que ens interessaven estudiar (la postura del diari davant la qüestió de l'encaix català i basc dins l'Estat) malgrat que els esdeveniments que s'han analitzat pertanyessin a moments històrics que s'han anat succeint al llarg de cinc anys —que és el període estudiat—. El lector/a pot recórrer als apartats a dalt esmentats per trobar les matrius de cadascun dels diaris.

Com dèiem a l'inici, l'objectiu era identificar el posicionament dels diaris davant l'eventual exercici d'autodeterminació per part del poble català i basc. En aquest sentit, l'objectiu primer ha estat assolit tal i com estava definit.

Objectiu 2

El segon objectiu fa referència a la legitimació o deslegitimació dels actors que presenta cada diari al voltant de la qüestió nacionalitària. En resum, el propòsit de l'objectiu és analitzar com els rotatius estudiats identifiquen els actors del conflicte i si, en representar-los, cauen en estereotips o magnifiquen o minimitzen la seva rellevància. S'estudia, doncs, la representació del 'nosaltres' i la caracterització de l'"ells", és a dir, el Quadrat Ideològic que desplega cada mitjà.

Les conclusions del segon objectiu són les següents:

ABC

El diari ha contribuït a enaltir el record de Franco al referenciar la labor del general que va aconseguir "*librar a España de una catástrofe que hubiese sido irreparable*" (Ed. 1, 21/11/1975). La Monarquia, i la seva personalització en la figura de Juan Carlos I, és presentada favorablement al acceptar l'herència franquista.

Suárez és descrit com un gran polític en una primera etapa de la Transició, protagonista en convertir gradualment el canvi de règim i sense prendre polítiques radicals —que són rebutjades pel diari—: *“el país ha elegido, mayoritariamente, la moderación, el equilibrio, la continuación del camino emprendido por el actual presidente”* (Ed. 12, 17/06/77). Però, ahora, especialment en la campanya electoral a les legislatives de 1977, és Alianza Popular i Fraga, com a capdavanter d’aquesta formació, la que eclipsa les mirades del diari i converteix l’home dialogant i emprenedor en el dèbil Suárez incapaç de controlar les vicissituds internes de la UCD i de destruir la unitat de les forces polítiques: *“Suárez pretende algo peligroso: la más absoluta atomización de las futuras Cortes”* (Col. 10, Gil Robles, 12/06/1977).

Felipe González (PSOE) i Santiago Carrillo (PCE) són demonitzats pel diari al defensar postures socialistes i marxistes que, segons diu, no aporten llibertat a Espanya: *“¿qué es eso de que la libertad existe en plenitud en los pueblos llamados socialistas? Pues así se llama la Unión soviética y todos sus satélites, incluyendo Cuba donde la libertad fue estrangulada en el mismo momento en que los secuaces de Marx y de Lenin se hicieron con el Poder. Y la misma cosa sucedió en España cuando los socialistas gobernaron en coalición con los republicanos.”* (Col. 10, Argos, 12/06/77).

Els nacionalistes perifèrics —bascos i catalans— i els espanyolistes són també actors en el conflicte. Els espanyolistes no són tatxats de nacionalistes, que és un adjectiu amb dosi de negativitat per l’ABC. Els espanyolistes o unionistes són patriotes que busquen la unitat d’Espanya.

El diari carrega negativament contra els nacionalistes bascos. Són freqüentment identificats amb l’esquerra *abertzale*, que el mitjà identifica amb HB, i el seu apropament a l’organització ETA. El PNV no té credibilitat política pel diari, que creu que és impossible que l’Estatut acabi amb ETA: *“Porque no resulta verosímil que sean los miembros del PNV los que, una vez asumida la posición de mando, consigan reprimir la ola de crimen que el Gobierno de la nación, con todos sus recursos, no ha sido capaz de vencer.”* (Ed. 19, 23/10/1979)

Els nacionalistes bascos, sense distinció, són tractats de violents favorables a les accions de l’organització armada i defensors de la ruptura d’Espanya: *“Mucho tiento y mucho patriotismo habrán de necesitar sus rectores para huir al peligro de*

ruptura, a la vieja tentación segregacionista que acompañó otros momentos difíciles de España." (Ed. 19, 23/10/1979)

Del president català a l'exili, Tarradellas, es descriu la seva habilitat negociadora i el *seny* polític per retornar a Catalunya les institucions que, segons el diari, li són legítimes.

El País

La gran figura política que destaca entre les pàgines analitzades del diari és Felipe González. D'ell es remarca l'ímpetu polític i l'empeny cap a un canvi ideològic espanyol. Tot i que els comicis del 1977 donen com a guanyador Suárez, González és descrit com el triomfador de les eleccions en posicionar-se com la força política decisiva del país: "Ha ganado claramente y vigorosamente, y limpiamente, la izquierda [...] Los comunistes no han perdido, sino que aparecen más numerosos y más atractivos que en la primavera de 1936." (Col. 4, Romero, 17/06/1977)

De Suárez s'insisteix en el seu desgast polític. Segons el diari, la UCD que representa el polític és incompetent per pivotar un país atenent a les pugnes intestines en el sí de la formació: "La UCD sola no está en condiciones de gobernar [...] es un mosaico de grupos con una peligrosa propensión a acuchillarse entre sí" (Ed.7, 29/09/1977).

El diari rebutja les opcions polítiques favorables a l'independentisme. Les formacions catalanes i basques que deslegitima són HB, PSAN, LCR i MC, per ser considerades opcions polítiques radicals i, en el cas de les formacions basques, properes a ETA. En la campanya electoral estatutària de 1979, el diari assegura que el vot abstencionista i favorable als postulats de les formacions que considera radicals és "un gesto que va a permitir a los nostálgicos del anterior régimen y a los auténticos artífices de los movimientos separatistas contar sus efectivos en esos territorios. Abstenerse, sin estar a favor de las opciones independentistas radicales en Cataluña y en el País Vasco y del terrorismo en Euskadi, es un acto de frivolidad o de cobardía." (Ed. 15, 24/10/79).

La Vanguardia

El diari emfatitza la grandesa de Franco, com a polític exigent i estimat pel seu poble: "Fue la emoción de un pueblo, que desbordaba el reducido recinto sacro, que

rezaba y lloraba, bajo el cielo de los fieles, porque Franco, su Francisco Franco, no era ya de este mundo" (Col. 3, Pombo, 22/11/1975)

L'afinitat cap a Juan Carlos I, el monarca, es justifica, en primera instància, per ser una designació dictada pel General abans de morir: *"En torno de don Juan Carlos de Borbón quiso imaginar Francisco Franco, en la hora grave de la muerte, un porvenir venturoso para España."* (Ed. 1, 21/11/1975)

Els discursos de la dreta moderada espanyola són legitimats pel rotatiu. Suárez és caracteritzat per la voluntat de diàleg i el seu *savoir-faire* durant el període de Transició. És un polític amb el qual el diari se sent proper, especialment al defensar la candidatura de l'UCD a Catalunya, tot subratllant que l'autonomia no tenia cap representació política situada en el centre polític.

Els representants catalans queden legitimats pel diari són els que representen les opcions catalanistes i nacionalistes moderades capitanejades per Tarradellas. D'ell s'explica la seva tenacitat i entrega per la restauració de la Generalitat (Col. 13, Sentís, 02/10/77).

Avui

Per l'*Avui*, la tornada de Tarradellas és la prova evident de la recuperació legal de la Generalitat. Personalitza, en el polític, l'estat d'autogovern de Catalunya i la continuïtat del que es va aconseguir durant la II República: *"representa la continuïtat de la institució [la Generalitat]"* (Ed. 5, 01/10/1977).

Es defensa, doncs, la figura del líder d'ERC com a màxim representant de la voluntat catalana: *"amb la mentalitat d'estadista que distingeix els plans destins d'actuació, amb la clara importància al protocol i amb evidència del que pot significar una visita o una absència."* (Col. 17, JM, 01/10/77)

Les veus centristes i espanyoles reben l'apel·latiu de "feixista", sense gaire distinció, especialment en aquells discursos on destaquen el passat repressiu que patí Catalunya: *"El 'Consejo General' projectat comprendria, a més del diputats i senadors electres, setze representants de les actuals diputacions, d'aquestes diputacions que tothom sap que no representen ningú. I que en la mesura que representen algú, aquest algú ja estarà representat a través dels diputats, car la llei electoral assegura la representació de totes les minories si assoleixen un mínim de consistència. Per què, doncs, hi ha gent que ha d'estar representada dues vegades?"*

És que els franquistes encara han de continuar essent ciutadans de primera?" (Col. 4, Barrera, 12/06/1977)

El Correo

Franco és enaltit pel diari al ser considerat el "*más grande milagro español de todos los tiempos*" (Col. 6, Apostua 16/06/1977). El rotatiu és favorable al Rei, com a successor de Franco i de qui s'aprova que juri fidelitat als Principis rectors del movimiento: "*el Rey asume la historia, en su doble condición o legitimación de sucesor del Generalísimo Franco y de Nieto de los reyes seculares de España.*" (Col. 1, Apostua, 23/10/1975).

Tant les Corts Generals, així com la Monarquia i el Govern espanyol de Suárez són vistos pel diari com a elements de consens i de garantia pel manteniment de la unitat espanyols, de la qual és partidari. (Ed. 8, 25/10/1979)

Els nacionalistes que són reconeguts pel diari són els bascos —i per extensió, també els catalans— els partidaris de l'unionisme no són qualificats de *nacionalistes*. Tots ells són descrits negativament perquè expressen aspiracions sobiranes del seu territori. Per una banda, entre els nacionalistes, el diari distingeix els "jelkides" d'Arana, que són els que considera nacionalistes radicals que no accepten l'estructura autonòmica definida en la CE: "*Esta solución, que Carlos Garaicoechea conceptuó correctamente como "esparterada", aludiendo al real decreto que aplicó el Convenio de Vergara estableciendo la supervivencia foral "sin perjuicio de la unidad constitucional" allá por el año 1839, era la única que los padres constitucionales podían adoptar, pues cualquier otra actitud rompía el principio de la soberanía del pueblo español y conducía al principio del pacto entre el pueblo vasco y el Estado español, tan querido por los genuinos "jelkides" aranianos*" (Col. 23, Gaspar, 07/12/78)

Per una altra banda, l'esquerra *abertzale* queda deslegitimada pel diari que considera que haurà d'estar unida i ser una alternativa política forta que s'ha de situar dins una línia legalitzable i jugar segons les regles de la democràcia (Col. 10, Prieto, 29/09/1977). Els postulats polítics d'HB són desqualificats al vincular-se amb propostes "etarres": "*Leo, finalmente, que doce etarras detenidos en Basauri en espera de juicio han votado NO. Ideológicamente, ¿se le ocurre a alguien contabilizar estos NO para los NO de Fuerza Nueva?*" (Col. 29, Gálvez, 09/12/78)

Deia

Deia és partidari de legitimar les postures defensades pel PNV, que és vist com el partit clau que ha de conduir l'etapa estatutària a Euskadi: "*sin el cual* [sense el PNV] *Euskal Herria no hubiera alcanzado las cotas de concienciación nacional y de unión popular a que hemos llegado*". (Col. 14, Asier, 24/10/1979)

Els "espanyols" són els partidaris de la política centralista o unionista, amb els quals el diari es manifesta més crític i distant, ja que són els que personifiquen la llunyania política del centre amb la perifèria.

Els radicals i maximalistes són, pel diari, les formacions polítiques que postulen l'abstenció activa davant l'Estatut. Són els partits representants de l'esquerra *abertzale*: "*Así, los comodones y los perezosos, los abúlicos y timoratos, habrán reforzado electoralmente las posiciones de los maximalistas y radicales.*" (Ed. 3, 25/10/1979). Però també es refereix a l'extrema dreta espanyola, en aquest cas coincident amb HB: "*Fuerza Nueva y Herri Batauna vuelven a coincidir al afirmar que el referéndum carece de condiciones democráticas.*" (Col. 12, Ruiz Cebrero, 24/10/79)

El segon objectiu ha estat aconseguit perquè en la recerca s'han identificat les categories que els rotatius utilitzen —tant als editorials com a les columnes d'opinió— en la representació dels actors del conflicte estudiat.

Objectiu 3

El tercer objectiu proposava analitzar la lògica argumental que segueixen els editorials i columnistes a l'hora d'exposar els seus raonaments. Això és el que hem fet en les anàlisis de segon nivell de profunditat, que han consistit en discutir la solidesa argumental dels diaris quan proposaven una interpretació particular de la història o dels seus protagonistes, quan tergiversaven alguns passatges de la història comuna a través d'asseveracions gratuïtes o arguments fal·laços o mentides. Hem comprovat —com després matisarem a les conclusions— que els diaris vulneren la lògica argumental bàsica en l'aportació de raonament amb la finalitat d'avaluar o rebutjar accions dels actors en conflicte.

La consecució de l'objectiu ha demostrat que els rotatius no fonamenten les seves opinions informant sobre la complexitat del conflicte i, d'acord amb el model de Propaganda de Chomsky i Herman, esdevenen propagadors d'una estructura de persuasió del 'nosaltres'. En conseqüència, en ocasions els diaris vulneren el compromís amb el lector, especialment les màximes de qualitat i de manera. Destaquem alguns fragments:

ABC

"Lo es también la pública y repetida afirmación de algunos dirigentes vascos cuando proclaman que la autonomía es sólo un paso más hacia la total independencia." ([3.5], Ed. "Reflexión ante los estatutos", 23/10/1979)

En aquest cas el diari exagera i tergiversa la realitat per tal de deslegitimar les postures autodeterministes al País Basc. Utilitza una argumentació fal·laç quan pressuposa que l'Estatut de Gernika és negatiu en ser considerat —per alguns dirigents bascos— com un pas per a la consecució de la independència, per les següents raons:

- a) perquè el PNV, dirigents polítics a Euskadi, en el moment estatutari no es va proclamar independentista;
- b) perquè l'Estatut no comporta la consecució de la independència com a fita del seu total desplegament;
- c) són les formacions *abertzales* les que més obertament es van manifestar properes a la consecució d'un País Basc independent.

En aquest exemple, el diari dibuixa una situació irreal que lluny d'ajudar a resoldre el conflicte centre-perifèria, l'escala i crea el temor d'una eventual ruptura de l'Estat per part d'*alguns dirigents bascos*.

El País

"El resto de los españoles, contra lo que algunos sectores de la ultraderecha sostienen, expresaron ya su opinión a través de sus legítimos representantes, que aprobaron la abrumadora mayoría en el Congreso ambos textos." ([1.2], Ed. "Sí a los Estatutos", 24/10/1979)

El diari no explica la qüestió de forma clara. L'argumentació que empra per defensar que els Estatuts compten amb l'aval dels representats polítics del Congrés queda exagerada quan afirma que "los españoles expresaron ya su opinión".

El diari valora que els espanyols són el Congrés. L'opinió dels espanyols es va expressar a les eleccions de 1977 a l'hora d'escollir uns representants polítics que legislessin en el Congrés, però no totes les inclinacions polítiques que tenen els ciutadans espanyols estan representades en l'hemicicle, ja el còmput de representativitat està condicionat a un percentatge de vots mínim que fa que les formacions minoritàries no tinguin representació parlamentària. Per tant, s'exagera quan es diu que els espanyols ja han expressat la seva opinió a través dels seus representants.

L'exageració del diari es converteix en mentida perquè els espanyols, certament, no van estar mai cridats a les urnes per aprovar cap Estatut. Ara bé, sí es va fer en cadascuna de les autonomies perquè, en definitiva, els textos són la norma que ha de regular la vida i les competències que s'exerceixen a cada territori. Asseverar que els espanyols expressen la seva opinió és assegurar que els espanyols tenen una capacitat de decisió sobre la qüestió a opinar i, en aquest cas com s'ha apuntat, no és cert. El diari, doncs, menteix.

La Vanguardia

"Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos." ([5.1], Col. "Lo que es y lo que no es una Constitución", Jiménez de Parga, 06/12/1978)

Per afavorir l'existència de la Constitució a l'Estat espanyol l'autor utilitza una argumentació fal·laç quan assegura que sense la norma bàsica els governants només han de respondre davant Déu i la Història.

Avui

"Respectem les altres posicions que nacionalistes de cor puguin adoptar perquè així ho entenen, però la majoria esclatant de la Catalunya democràtica s'ha decidit pel sí." ([4.1], Ed. "Un 'sí' rotund", 25/10/1979)

Tal i com es va advertir en el moment de fer l'anàlisi de l'editorial —capítol novè— podem afirmar que el diari menteix perquè en el moment de publicar-se l'article encara no s'havia fet el recompte de vots de la consulta, ja que el referèndum es va celebrar el mateix dia 25 d'octubre, data de la publicació.

L'editorialista emet una argumentació basada en el consens estatutari dels representants polítics catalans. Tot i això, considerem que és una construcció argumentativa basada en una especulació dir abans d'hora el que encara està per

decidir, per molt que els representants ja hagin expressat la seva aprovació a l'Estatut de Sau.

El Correo

"Dejando aparte razones puramente tácticas, con vistas al resultado de la consulta y al reforzamiento de la posición negociadora cara al Estatuto de Autonomía, el argumento utilizado por los líderes nacionalistas ha sido el de no estar de acuerdo con la filosofía política de la Constitución en el punto crucial de la estructura del estado." ([1.2], Col. "Foralismo y Constitución", Gaspar, 07/12/1978)

L'autor, en aquesta oració, infereix que el PNV no és favorable a l'acceptació de la unitat de la sobirania espanyola ni tampoc a la composició autonòmica de l'Estat. L'abstenció que promovia el PNV és, per Gaspar, "el no estar de acuerdo con la filosofía política" de la CE. Considerem que l'argument emprat per l'autor és exagerat i tergiversat, ja que l'autor, implícitament, equipara l'abstenció a una negació dels principis rectors de la CE, quan el PNV el que demanava —en el procés de redacció constitucional— era considerar els Furs com a normes internes del País Basc sense que estiguessin regulades per la CE, per tant, major cota d'autogovern. Això, certament, no és exactament no estar d'acord amb la filosofia política de la CE, sinó determinar noves fórmules de fer encabir en la CE sensibilitats singulars dins l'espanyola —la pertinença d'Euskadi dins l'Estat en cap moment va ser discutida pel PNV, encara que sí el seu reconeixement com a nació en el sí d'Espanya—.

Deia

"A partir de mañana se puede poner en marcha, con el triunfo mayoritario del 'sí', un decisivo proceso político, que supone la recuperación nacional de Euzkadi y el principio del autogobierno, con el control sobre las cuestiones que más nos afectan." ([2.4], Ed. "Sí-Bai", 25/10/79)

En l'exemple seleccionat de *Deia*, l'editorialista fa una construcció especulativa quan afirma que un cop s'aprovi l'Estatut s'inicia per Euskadi la "recuperación nacional".

Si bé és cert que l'aprovació del text estatutari comporta la recuperació d'institucions de govern autònomes, la Constitució Espanyola és clara —i així també és recull al Títol Preliminar de l'Estatut de Gernika per acomodar-se als límits de la Carta Magna— quan afirma que només hi ha una nació a l'Estat espanyol que és

l'espanyola. En aquest cas, els territoris històrics són considerats singularitats culturals sota l'apel·latiu de *nacionalitat*.

No és cert, doncs, que amb l'aprovació estatutària es recuperi la nació basca ja que aquesta no està reconeguda per la CE.

L'anàlisi de segon nivell ens ha permès assolir l'objectiu tercer.

Objectiu 4

El quart objectiu proposava discutir els arguments provinents del discursos dels diaris. Precisament, ens hem dedicat a analitzar les proposicions explícites i implícites al voltant de qüestions nacionalitàries. Aquest exercici és el que s'ha fet amb les peces analitzades i sotmeses també a segon nivell de profunditat, el qual ens ha ajudat a acabar de reconstruir les matrius ideològiques nacionalitàries dels rotatius.

Hem procedit a la reconstrucció del model d'esdeveniment del conflicte de cada diari a través de la revelació de les posicions ideològiques atenent les apreciacions enfrontades i els actors que apareixen en les peces analitzades.

Pel que fa als actors, el diari desplega les màximes del Quadrat Ideològic de Van Dijk i estableix una nítida distinció entre un *ells* i un *nosaltres*, que són subjectes diferents en cada diari.

Objectiu 5

El darrer objectiu tractava de fer un exercici comparatiu entre els discursos dels diversos diaris amb la finalitat de dibuixar un mapa ideològic dels rotatius i comprovar si són o no coincidents amb un mapa polític en l'eix esquerra-dreta i en l'espectre nacionalista (perifèric i espanyol).

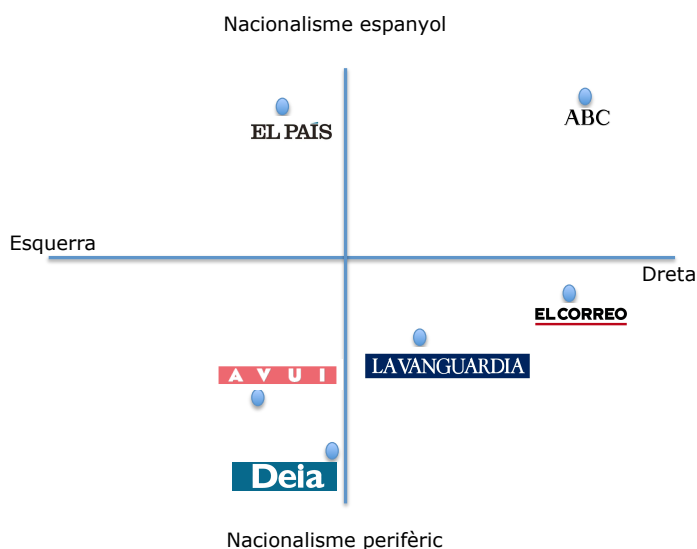
Cal dir que els editorials i columnes d'opinió sotmesos al nostre anàlisi no tracten tots els aspectes sobre les qüestions nacionalitàries, perquè, en definitiva, la pràctica discursiva de cada mitjà analitzat no es limita exclusivament a les peces que s'han analitzat.

En l'elaboració de les matrius nacionalitàries hem posat una lupa en una sèrie d'elements que hem considerat observables i d'interès en el treball que ens ocupa. Cal destacar que no tots els diaris s'han comportat de la mateixa manera: hi ha rotatius que han dedicat més editorials a uns temes que a d'altres, i fins i tot hi ha qui no ha editorialitzat sobre algun en qüestió. També cal dir que no tots els diaris ofereixen un mateix gruix de columnistes que discuteixen sobre una qüestió. Per tant, l'aproximació del diari a l'esdeveniment ha estat, necessàriament, diferent. Tot i això, hem pogut construir algunes parts de la matriu nacionalitària que, tal i com ens advertia l'assoliment del primer objectiu, podem concloure assenyalant algunes coincidències:

Els diaris analitzats comparteixen la defensa de l'estabilitat de l'Estat. En línies generals, podríem afirmar que tots són defensors de la democràcia i de l'Estat de les autonomies, uns com a fita, altres com a mitjà per la consecució d'una realitat política diferent a l'estipulada per la Constitució —ja sigui en forma d'estat federal o via la declaració de la independència respecte l'Estat espanyol—.

No hi ha reivindicacions autodeterministes, llevat en el cas dels columnistes del diari *Avui* i de manera implícita, *Deia*. Més enllà de les coincidències, els diaris mostren postures diferents en l'espectre nacionalitari. Cap diari dedica columnes o editorials a la recuperació de la festa nacional basca, l'*Aberti Eguna*, que ha estat seleccionat com a esdeveniment nacionalista *calent* en la recerca.

Gràficament, i d'acord amb el que s'ha explicat més amunt —sobre les matrius de cada rotatiu—, podríem cloure l'explicació dels resultats de l'objectiu cinquè d'una manera gràfica, per tal de simplificar la ubicació ideològica dels mitjans dins els eixos que han pivotat la recerca: esquerra-dreta i nacionalista perifèric-espanyolista (o nacionalista espanyol).

Figura 2: Eixos d'identificació política

Font: Elaboració pròpia.

Recordem que l'objectiu general del treball plantejava analitzar les matrius ideològiques dels diaris, a través dels editorials i de les columnes d'opinió, sobre l'encaix de Catalunya i Euskadi en l'Estat espanyol i valorar si els discursos oferts influeixen en el desenvolupament o en la resolució del conflicte centre-perifèria. Hem comprovat que els objectius específics s'han anat assolint, amb la qual cosa podem afirmar que el general també queda cobert.

13.3. Conclusions i reflexions finals

Després d'analitzar 271 peces periodístiques i sotmetre 12 —6 editorials i 6 columnes— a anàlisi de segon nivell de profunditat, podem afirmar que les hipòtesis formulades s'han validat en demostrar que:

- 1) els diaris prenen posicions coincidents amb la dels partits polítics del moment, ja sigui en l'eix nacionalista com en l'eix polític d'esquerra-dreta:
 - L'*ABC* s'alinea amb partits conservadors espanyolistes com UCD i Alianza Popular;
 - *El País* és coincident amb la ideologia socialista i espanyolista, com el PSOE;
 - *La Vanguardia* s'alinea amb partits conservadors partidaris de postulats catalanistes, com CiU;

- *Avui* coincideix amb postures polítiques nacionalistes catalanes, com les d'ERC i CiU, principalment;
 - *El Correo* defensa postulats polítics conservadors i espanyolistes, com UCD i Alianza Popular, principalment; i
 - *Deia* s'alinea amb les propostes polítiques del PNV;
- 2) per una banda, els diaris favorables a la discussió de l'encaix de Catalunya-Euskadi dins Espanya estan situats dins l'eix nacionalista perifèric. Per una altra, els rotatius que rebutgen discutir l'encaix i són favorables a una visió de la sobirania única espanyola com a inqüestionable són nacionalistes espanyols;
- 3) tant els editorials com les columnes d'opinió fomenten l'escalada conflictual i, més encara, la majoria dels columnistes no qüestionen la línia editorial del diari on publiquen, com s'ha mencionat en l'apartat anterior [12.2]; i
- 4) els editorials i les columnes d'opinió no tracten l'exercici del dret a l'autodeterminació en la seva complexitat i posen en pràctica la seva estratègia persuasiva favorable a la línia ideològica del diari. Aquesta *praxis* fa que, sovint, s'observi que els rotatius vulneren el compromís d'oferir als lectors informació veraç.

Les conclusions a què arribem són les següents:

Conclusió 1. Els discursos periodístics segueixen la lògica del Quadrat Ideològic (Van Dijk, 1996).

Els sis diaris analitzats es presenten com a diaris independents i, en concret, pel que fa les seves columnes, sovint van acompanyades d'un avís on es fa palès que el diari no es responsabilitza de l'opinió dels seus col·laboradors.

Tot i això, s'ha constatat que:

- a) les columnes d'opinió realcen i legitimen els discursos editorials, que no contradiuen, tot i que en algunes ocasions matisen la línia de la direcció del diari;

- b) cada diari queda identificat amb un projecte polític, com hem comprovat en l'apartat anterior, i consideren aliades aquelles postures que s'avenen a la ideologia apropiada i enemics aquells que es consideren contraris a la seva.

S'ha constatat que el diari és una actor polític que pren partit en els conflictes al representar un 'nosaltres' —que en tots els diaris és partidari de l'Estat de les autonomies, però amb matisos— enfrontat a un 'ells' —els nacionalistes perifèrics, per a uns, i els espanyolistes, per a altres—.

Conclusió 2. Les argumentacions sovint es construeixen al marge de la raó.

S'ha posat de manifest el perfil ideològic dels diaris sobre la qüestió que hem analitzat. Hem evidenciat, com hem comprovat amunt, abusos en l'exercici de l'anàlisi i comunicació pública del conflicte en la secció editorial i també en les columnes a partir de les anàlisis de segon nivell de profunditat.

Noti's que els exemples que exposàvem abans —en l'explicació de l'assoliment de l'*objectiu 3*— són alguns exemples d'editorials i columnes. Per tant, s'insisteix, tal i com expressa la hipòtesi, que no sempre hi ha vulneració de la lògica i la raó, però sí *sovint*, el que no treu responsabilitat als diaris.

Conclusió 3. Sovint els diaris vulneren el principi de cooperació.

S'ha pogut confirmar que els sis diaris analitzats no fan una explicació analítica de la situació conflictual centre-perifèria atenent la seva complexitat. No s'interroguen per elements contextuals que contribueixen a qüestionar la unitat territorial, ni per elements objectius que reforcin la possibilitat sobiranista dels pobles català i basc.

Conscients que el gènere analitzat és el de l'opinió, però també conscients que d'opinió n'hi ha a tot el diari —com s'ha estudiant en el tercer capítol—, no podem deixar d'exigir, tot i en espais valoratius com els analitzats, un comportament honest i analític —on es tractin les causes profundes, on es doni veu als diferents actors implicats, proporcionant-los un tracte equilibrat, etc.— per poder ser més lliures a l'hora de ser partícips, en tant que lectors, de l'argumentació i posicionament que ofereixen els diaris. Per això diem que l'anàlisi feta ens revela un plantejament del conflicte insuficient i esbiaixat.

En tant que el que es publica és esbiaixat i insuficient, els diaris trenquen amb el compromís que tenen amb els seus lectors, especialment les màximes de qualitat —que planteja que sigui certa— i de manera —que proposa que la informació sigui clara, veraç i breu i eviti l'ambigüitat— (Grice, 1975: 45-46). Aquesta vulneració s'aprecia en la deformació d'algunes dades, en la superficialitat a l'hora de descriure actors o la legitimació de les seves accions, o bé en la deformació de la lògica argumental, entre d'altres.

Reflexions

Les conclusions a les quals hem arribat, així com els resultats obtinguts ens permeten fer el següent balanç:

La investigació que es presenta és limitada en el temps i en la mostra. L'anàlisi s'ha abordat de forma interdisciplinària des de les columnes teòriques que proposàvem en la primera part i en la qual hem basat la fonamentació teòrica. Hem desenvolupat una metodologia també interdisciplinària i uns instruments d'anàlisi que entenem han estat eficaços tal i com revela l'assoliment dels objectius i la verificació de les hipòtesis plantejades.

El model ha estat útil per descriure en línies generals l'estratègia dels diaris durant el període estudiat i aportar així un marc global per a posteriors investigacions sobre períodes més reduïts o casos específics i potser, en definitiva, a partir de la recerca es poden obrir noves línies d'investigació futures:

- hem estudiat els editorials i les columnes d'opinió i els hem donat un alt valor. En un altre treball, per exemple, es podria comprovar si també el quadrat ideològic guia altres espais del diari (com portades o informacions) i si en elles també es vulnera el principi de cooperació;
- la metodologia emprada pot ser aplicada a altres casos de conflicte nacionalista, com és el cas valencià o gallec, per citar-ne dos; també per analitzar el posicionament dels diaris davant les consultes sobiranistes a Catalunya o les repercussions a Euskadi i Catalunya d'una consulta independentista en Escòcia, anunciada pel 2014.

L'estudi, en definitiva, ha servit per estudiar el discurs desplegat pels diaris a partir d'articles editorials i columnes d'opinió. És una contribució a millorar el coneixement de les mancances informatives, fins i tot en els espais valoratius dels diaris, i la identificació de les deficiències a l'hora d'abordar els conflictes nacionalitaris. És, sens dubte, un tema complex que mereix ser tractat d'una forma acurada per la premsa, que ha de complir el contracte que té amb el lector d'oferir informació contrastada, veraç i equilibrada; en definitiva s'ha d'apostar per una actuació ètica i responsable dels mitjans en el seu paper de co-constructors de la realitat social.

Per tant, resulta cabdal assenyalar que la recerca no fa una crítica gratuïta a la funció dels diaris, ans el contrari. S'exigeix que la lògica de domini amb què operen els mitjans sigui de cooperació, que hi hagi un plantejament veritable i equitatiu en la presentació d'informacions i opinions. És l'única manera que tenim, des dels mitjans i des de treballs com el que es presenta, de contribuir a crear una societat més crítica, més inquieta, més exigent, més lliure. No és ni legítim ni és beneficiós per la formació d'una societat crítica que els diaris deformin i/o menteixin.

IV PART

Excerpt in English

**(Application for a European doctorate:
Summary in English)**

Preliminary note

This thesis is being presented as an application for a European doctorate. In accordance with the regulations for the award of the doctorate regarding theses not written in one of the official languages of the European Union, I have added a summary of the study, in English.

The English section comprises an introduction to the study and an outline of the reasons for the choice of the subject analysed. It contains a brief summary of the contents of the previous chapters (which were written in Catalan) and the conclusions. Chapter 13 presents the study and describes the methodology used to test the hypotheses and to fulfil the study's objectives.

13. The press coverage of the conflict: the position of Catalonia and Euskadi inside Spain

The first decade of the twenty-first century in Spain was characterised by movements in favour of sovereignty in some of the *historical territories* that make up the State, especially Euskadi and Catalonia.

The government of the Autonomous Community of the Basque Country, led by Juan José Ibarretxe of the PNV (the Basque Nationalist Party) designed a proposal for the reform of the Statute of Autonomy⁹³, which was presented to the Spanish Congress of Deputies in 2005. This was the first time in the recent democratic era that an Autonomous Community had presented a proposal for self-determination for debate in the Spanish parliament. The rejection of the proposal came as no surprise, but the fact that the Congress was obliged to debate a plan for sovereignty submitted by the government of an Autonomous Community was significant in itself. In Euskadi, at the close of this research, the Statute of Gernika, passed in 1979, remains in force.

In Catalonia, in 2006 a new Statute was introduced to replace the previous one, which also dated from 1979. Even though since 2006 the Autonomous Community has run its affairs in accordance with this Statute, in 2010 the Constitutional Court (*Tribunal Constitucional*, TC) admitted an appeal from the parliamentary group of the PP (the *Partido Popular*, Spain's right of centre conservative party) questioning the new Statute's constitutionality. On 28 June 2010 the TC ruled that the Statute's proclamation of Catalonia as a *nation* was not legally valid, and that 14 of its articles were unconstitutional.

The Catalan reaction was not slow in coming. On 10 July 2010 more than a million people protested the TC's ruling under the slogan "We are a nation, we decide"⁹⁴. Between 2009 and April 2011, 554 Catalan municipalities out of the total of 947 organised popular referendums on the subject of independence, in which all citizens over the age of 16 on the census roll were entitled to vote. In all, 881,564 votes were cast, that is, 18.8% of those with the right to vote. The votes in favour of

⁹³ On the coverage of *El País* and *El Periódico de Catalunya* of the *Ibarretxe Plan*, see PERALES, Cristina (2009) *Análisis crítico de la cobertura del Plan Ibarretxe en el discurso editorial elaborado por El País y El Periódico de Catalunya: entre el 29 de enero y el 6 de febrero de 2005*. Research project, Cerdanyola del Vallès, UAB.

⁹⁴ See the analysis of the Spanish, Basque and Catalan press coverage of the demonstration of 10 July against the TC's ruling in Perales, Xambó & Xicoy (2012).

self-determination totalled 92.2% and those against 6%⁹⁵. These popular referendums were not binding, but they brought the question of self-determination to the forefront of public debate.

The proposals for statutory reform such as the one presented by Ibarretxe, the huge demonstration of 10 July 2010 and the popular referendums on the issue of sovereignty are not movements that have emerged overnight. Although many political commentators identify the mandates of the PP under José María Aznar (1996-2004) as a period that was extremely hostile to nationalist (not to say separatist) aspirations, it is worth casting our minds back to the 1970s and the Transition after Franco's death, when territorial questions were of paramount importance in the process of the construction of the State of the Autonomies.

Our retrospective analysis will centre on the discourses of newspapers – which are institutions of power that play a key part in the construction of public opinion. The media transmit a specific representation of the world to their readers, listeners and viewers, on the basis of which the reality of a particular society is built. The media are political stakeholders and as such intervene in the conflicts that they publicise, heightening them, modifying them, participating in them; as joint creators of the social and political reality, inevitably they are also joint creators of identities.

This view of the media as creators of attitudes is interesting to us because it stresses the fact that they have a social responsibility. It is through the media that we perceive the world and refine our ideas of *reality*; the media help us to construct the individual and collective identity we consider *our own*.

The media report the social conflicts that are inherent to the evolution of any community. In fact, conflict is central to their activity, and their role as providers of information inevitably obliges them to take sides: their treatment of a particular dispute can either stoke the flames or allay tensions.

So the way in which a conflict is reported has direct repercussions for its development. The manner of the press coverage can either magnify or minimise the problem; it can block the resolution of the dispute and the process of mediation, or it can hasten it. In other words, the media exercise a political function. According to Weber (2003), politics – understood as an activity of an

⁹⁵ Data provided by the National Coordination Board for Consultations, available at <http://www.coordinadoranacional.cat/municipis/resultats/> [Last visited on 27.01.2012]

“entity” that intervenes in some way in the management of the life of a society – is exercised by any group or person able to take decisions that affect the control and the distribution of a society’s resources. Indeed, the capacity to take these decisions implies exercising *power* over the society. The media are immersed in the process of representation of conflicts, and thus form part of the political debate and of the interests present in the conflicts. So the press’s response to, and involvement in, the conflict is also political.

This study examines the ways in which the leading Spanish, Catalan and Basque newspapers covered the issue of the position of Catalonia and the Basque Country inside Spain during the Transition, up until the approval of the Statutes of Sau and Gernika in 1979. We aim to show that (1) conflicts are the raw material of the information and the opinion that the media publish; (2) it is via a mental representation of disputes—in which the media play a key role as propagators and joint constructors—that individuals construct their image of themselves (both individual and collective) and of others; and, finally, (3) the written press continues to have an ideological influence on the media as a whole and also on society.

The interest in studying the discourse of the leader columns lies in the fact that they represent to a large extent the ideological core of the newspaper, where its editorial stance is expressed most explicitly. This stance can also be seen in the strategic organisation of the discourse of other sections of the newspaper, such as the articles written by contributors and columnists, news reports, cartoons, and so on.

In the opinion columns we find a range of voices contained inside the dominant discourse of the newspaper. These columns create a *special* relationship with the reader, because the public are interested in the particular way in which a columnist understands a particular issue. In fact, this columnist can become a leader of opinion (Gomis, 1989: 168).

This chapter is organised in three parts. In the first we discuss the methodology used; in the second, the results obtained, and the third, the conclusions. The second section is divided into two, analysing the results for the editorials and the opinion columns separately.

13.1. Objectives, hypotheses and methodology

The study aims to analyse the role of newspapers inside the conflicts relating to questions of nationality⁹⁶, and especially, concerning the movement for self-determination at a crucial historical moment: the *invention* of the State of the Autonomies in Spain. We examine the newspapers' conceptions of the characteristics of peripheral nationalities in the creation of the unitary State and explore whether they favour or silence the power of these peoples to freely decide their future.

The starting point of the research is the belief that the Spanish Transition largely ignored the aspirations for sovereignty of Catalonia and Euskadi, the regions that called for the recognition of their distinctive nature. The need to restore democracy, the eagerness to break with the legacy of 40 years of stagnation under the dictatorship and the belief in a single united Spain were regarded as more pressing matters than any consideration of the demands of Spain's centrifugal nations.

The organisation of popular referendums on the subject of sovereignty and the proposal of statutes embracing self-determination in recent years bear witness to the existence of a permanent dispute between the State and the autonomies, of a relationship in perpetual tension.

The empirical part of the study comprises a critical analysis of the opinion columns and leaders published by *ABC*, *El País*, *La Vanguardia*, *Avui*, *El Correo* and *Deia* between 1975 and 1979 on the subject of Catalan and Basque nationalism and on these peoples' right to self-determination. It is a qualitative appraisal of the newspapers' discourses regarding the position of Catalonia and Euskadi inside the State between Franco's death and the end of the decade. As the basis of our study we choose six historical events from this period, of crucial importance:

- The death of Franco (20.11.1975);
- The reestablishment of the *Aberri Eguna*, the national festival of the Basque Country (18.4.1976);
- The General Elections (15.6.1977);
- The reestablishment of the *Generalitat*, the Catalan government (29.9.1977);

⁹⁶ By "questions of nationality" we mean phenomena or concepts referring to groups that wish to be recognised as a nation, without specifying whether the position is nationalistic, anti-nationalistic or neutral.

- The referendum for the approval of the Spanish Constitution (CE) (6.12.1978)
- The referendum for the approval of the Catalan and Basque statutes (both 25.10.1979)

So we have at least one historical event for each of the four years analysed (two in the case of 1977)⁹⁷.

We take a six-day period around each of these scheduled events – the three days preceding it and the three days following it – as the basis for our study. We assume that this period of three days on either side is long enough to reflect the build-up to the event and then the subsequent analysis published by each paper.

The analysis will show that the newspapers align themselves with Spanish nationalism (Núñez Seixas, 2004a), i.e., or centralism, in the cases of *ABC*, *El País*, *La Vanguardia* and *El Correo*, or with the peripheral nationalisms (Catalan or Basque) in the cases of *Avui* and *Deia*. Nonetheless, as we will see, the ideological divide of Left and Right does not always coincide with the ideology of nationality. What is more, we will show that the media have violated part of their commitment to their readers – that is, to offer truthful information at all times, and not to deceive.

Below we list the objectives of our study and our hypotheses.

13.1.1. Objectives

The main objective of the study is to analyse the ideological matrix of the newspapers relating to the issue of nationality and, in particular, their position on one of the historical demands of Catalan and Basque nationalists: the right to self-determination.

To achieve this objective, we studied all the editorials and opinion columns of our six newspapers that deal with the issue – a total of 69 editorials and 202 columns – and chose six editorials and six opinion columns, one from each paper, which are representative (Jäger, 2001:48) of the tension between the centre and the periphery.

⁹⁷ For the chronology used, see Annex I.

The general objective can be broken down into the following specific objectives and the hypotheses that serve as our starting point:

Objective 1: *On the construction of the newspapers' ideological matrices:*

Hypothesis 1. The newspapers' positions coincide with those of the political parties, either along the nationalist spectrum (i.e., centralist or peripheral) or along the political spectrum (i.e., Right or Left).

Objective 2: *On the degree of legitimisation of the various actors:*

Hypothesis 2a. The newspapers that favour the discussion of the position of Catalonia and Euskadi inside the State are peripheral nationalists.

Hypothesis 2b. The newspapers that reject the discussion of the position of Catalonia and Euskadi inside the State are Spanish nationalists, or centralists.

Hypothesis 2b.1 The ideological positions that reject this debate apply a discourse strategy characterised by the idea "there is no alternative"⁹⁸; that is, for them the *status quo* – the State of the Autonomies and the unity of Spain – is unquestionable and immutable.

Objective 3: *On the reasonings used by newspapers in their editorials and the columnists in their articles:*

Hypothesis 3a. The editorials promote the escalation of conflict.

Hypothesis 3b. The columnists participate actively in the escalation of conflict.

Hypothesis 3c. Most columnists share the editorial line of the newspaper where they publish.

Objective 4: *On the reliability of the information and opinion published in the newspapers:*

⁹⁸ Known in the academic world as TINA — *There Is No Alternative* (Fairclough, 2003: 191).

Hypothesis 4a. Neither the newspapers nor the columnists provide carefully balanced information on the exercise of the right to self-determination in all its complexity; they are more concerned with presenting a particular case.

Hypothesis 4b. The newspapers often violate their undertaking to offer their readers truthful information at all times.

Objective 5: To create an ideological map of the discourses of the newspapers and to establish whether it coincides with their positions on the political spectrum.

13.1.2. Procedure and instruments of analysis

We created an analysis form [see below] to record information referring to the articles.

In addition to noting the name of the newspaper, the date of publication and type of article (editorial or opinion column), we also record the title and any other relevant features.

We then add further information on the main themes of the articles and their explicit and implicit macropropositions, which may also become their main themes. We add comments on the process of extraction, and on the ideological features and discourse strategies identified.

Analysis form

Nº:		Publication date:	
Newspaper:		Type of article:	Front page ☐ Editorial ☐ Opinion ☐

Title:	
Subheading:	
Others* :	

* Highlights, photo captions, information graphics, etc.

Theme:	
--------	--

Explicit macropropositions:

Implicit macropropositions:

On actors mentioned directly:

On actors mentioned indirectly:

(De)legitimation Positive/negative treatment Adjectives/categories
--

(De)legitimation Positive/negative treatment Adjectives/categories
--

Notes:	
--------	--

In total, 271 articles were compiled, among them 69 editorials (20 from *ABC*; 17 from *El País*; 12 from *La Vanguardia*; eight from *Avui*; eight from *El Correo* and four from *Deia*) and 202 opinion columns (51 from *ABC*; 19 from *El País*; 23 from *La Vanguardia*; 50 from *Avui*; 41 from *El Correo* and 18 from *Deia*).

As noted above, we adopted the theoretical approach of critical discourse analysis (ACD) to establish whether the discourses of the newspapers analysed – in the cases that make up the sample – legitimise or delegitimise actors who favour the debate on the position of Catalonia and Euskadi inside the State and the right of these two peoples to self-determination. The discourse analysis will indicate whether the newspapers abuse their power over their readers in terms of the information they provide and the opinions they express.

The analysis is an adaptation of the techniques proposed by Van Dijk, Fairclough, Jäger and Wodak (Wodak and Meyer, 2003). We use instruments from critical linguistic pragmatics to analyse the linguistic examples that highlight the possible demonisation or expressions of support for peripheral nationalisms and the aspirations for sovereignty of Catalonia and Euskadi.

In addition to the information from the newspapers, we use a reconstruction of the events and the debate on self-determination and the statutes which, taken together, serve as a reference for detecting their possible biases⁹⁹.

All the articles in the sample are summarised in a general proposition that we call “theme”. We also extract various ideologically relevant propositions that are the arguments that the article defends. We term this “first level analysis”.

⁹⁹ By “bias” we mean information that distorts the reality taking the analysis we have offered as a reference.

The propositions extracted are regrouped according to actor or concept and summarised in macropropositions which reveal the ideological profile of the newspaper. We then discuss the arguments presented by the respective profiles.

After completing the first level analysis, for each newspaper we select one editorial and one column that are representative of its profile and apply to it a more exhaustive level of analysis. The aim is to identify both the explicit and (above all) the implicit content and to discuss the logic underlying their reasonings in order to broaden the ideological matrix.

In the extraction of the explicit content, the implications and the presuppositions, here we also respect the lexical preferences of the articles to ensure accurate interpretation.

To demonstrate the implicit content (implications and presuppositions) we use the analysis chart designed by Giró (1999):

Themes, implications and presuppositions of the paragraph [X]:

First paragraph	Themes	Implications	Presuppositions
<p>[P.1] where <i>P</i> corresponds to the number of the paragraph in the text and <i>n</i> to the sentence inside the paragraph.</p> <p>[X.n]</p> <p>...</p>	<p>[T.n] Themes of the paragraph</p>	<p>[I.1] the relevant implications inferred from the sentence [P.1]</p> <p>...</p>	<p>[Pp.1] the relevant presuppositions inferred from the sentence [P.1]</p> <p>...</p>

13.2. Results

We were able to reconstruct the ideological matrices of the six newspapers studied. The ideological positions detected and the alignments with the actors identified showed which discourse strategies the papers use in their analysis and presentation of the conflict on the position of Catalonia and Euskadi inside the State. We now compare the results obtained for the six cases analysed, and assess the extent to which the objectives have been fulfilled.

The main objective of the study was to analyse the ideological matrices of the papers and to assess whether or not their discourses contributed to the escalation of the conflict over self-determination between the centre and the periphery. We

assess the extent to which the main objective is fulfilled on the basis of the specific objectives.

Objective 1

The first specific objective was to identify the positions of the newspapers regarding the possible exercise of self-determination by Catalans and Basques through an analysis of their editorials and opinion columns. Below we present summaries of the ideological matrices that identify the stances of the newspapers:

ABC

ABC defends the unity of the Spanish nation. It recalls Franco as a benevolent, self-sacrificing leader and sees the institution of the Monarchy as a guarantee of prosperity (Editorial, 21.11.75 and Crespo, 22.11.75) and the economic and social stability that Spain needs. It advocates a single, indivisible sovereignty, as described in the Constitution.

For the paper, the constitutional framework is beyond dispute (Fraga, 12.06.77 and Editorial 07.12.78). Though it accepts the *objections* to the CE, it sees the Constitution as an instrument of integration and the document that resolves territorial debates by arguing for unity inside the State of the Autonomies.

The newspaper favours the system of autonomies, albeit rather timidly (Saralegui, 01.10.77) and on occasion sees it as a hypothetical threat to the unity of Spain (Cándido, 02.10.77). Generally speaking, it rejects the idea of a possible secession or self-determination. In fact, these questions are not even specifically mentioned by the paper. It supports the peaceful position of Catalan nationalism in accepting the consideration as a *nationality* by the CE, and rejects the reaction of Basque nationalism on the grounds that the pretensions of its supporters go far beyond those that a *reasonable* Autonomous Community might demand: it criticises the absence of the term "Spain" in the Statute and its replacement by the term "Spanish State", which for *ABC* reduces the centralist identity; it rejects the demand for autonomous police forces; it attacks political positions that defend autonomy as a way to achieve independence; and finally, it rejects the annexation of Navarre. The existence of ETA is an anomaly inside a democracy, and is seen as a Basque problem (Ansón, 08.12.78).

Generally speaking, *ABC* presents itself as a conservative newspaper – right-wing, even though it distinguishes between the moderate, eclectic right wing of Suárez’s UCD and the diehard Francoist Right; Catholic; in favour of the Constitution, and a staunch defender of the unity of Spain.

There are no notable differences in ideology between the newspaper’s editorials and the opinion columns.

El País

El País defends the national unity of Spain. It supports the system of political and administrative decentralisation, provided that Spanish sovereignty is not threatened.

The paper favours the system of the Autonomous Communities, accepting the use of the term *nationalities* to refer to the peoples who defend their right to a specific identity – Galicia, Euskadi and Catalonia (though the newspaper refers in particular to the Basque and Catalan cases). Even though it accepts the decentralised system of the Autonomies, it rejects all aspirations to independence; in fact in the case of Catalonia it claims, without any justification, that this aspiration does not exist (Editorial, 27.10.79). With regard to the Basque Country, it identifies the independence movement with ETA and Herri Batasuna with the political strategy of ETA’s military wing (Benegas, 24.10.79). The right to self-determination as an alternative is not mentioned by the newspaper.

The Constitution is understood as the foundational text of the democracy; *El País* supports the Constitution, though it is aware of its *imperfections* (Alfaro, 28.09.77).

So *El País* is a democratic, left of centre newspaper¹⁰⁰, and a supporter of Felipe González (Editorial 14.06.77). González, the leader of the PSOE (the Socialist Party) is described as a great leader ready to defeat the conservative Right. The paper defends the Constitution and supports it as a symbol of the Spanish unity which put an end to Francoism. It also supports the Monarchy and in particular Juan Carlos I (Cebrián, 16.06.77) as an element of social and political cohesion. The Autonomies are a good solution to Spain’s conflict of identities; the system is

¹⁰⁰ Significantly, the paper was launched six months after Franco’s death, on 4 May 1977, at the height of the Transition. The newspaper upholds democracy, criticises Franco’s dictatorship, and supports the socialism of Felipe González.

seen as a reinforcement of Spanish unity rather than as a threat to the unionist model.

La Vanguardia

The Catalan newspaper is a strong defender of the Monarchy as a symbol of stability and unity. It sees Catalonia as part of Spain and the Constitution as a sound legal framework that guarantees Spain's indestructible sovereignty.

The newspaper argues against a radical break with the Francoist past or the introduction of a new form of government (Orti Bordas, 20.11.75). It favours a gradual political transition, defending the *internal unity* represented by the king (Editorial 21.11.75), as a guarantee of the peace and political stability that Spain needs.

A supporter of the State of the Autonomies, it defends the distinctive nature of the Catalans and Basques, but in none of the editorials or columns analysed does it refer to them as *nations*. There is no room for the discussion of a possible exercise of self-determination and the paper stresses the solidarity that underpins the State of the Autonomies, as defined by the Constitution (Arias, 30.09.77).

In general, the newspaper is *catalanista* —defending Catalan culture and language— inside the general framework of Spain, the State. It praises the combative past of the Catalan people and favours the Catalan Statute, which it associates with the Catalan identity.

As a footnote we should add that one of *La Vanguardia's* columnists also contributes to *ABC*, Luis María Ansón, and another, Manuel Jiménez de Parga, to *El Correo*. In fact in the period studied in this research Jiménez de Parga published exactly the same article ("What a Constitution is, and what it is not"; *La Vanguardia*, 06.12.78 and *El Correo*, 08.12.78)

Avui

The perspective of *Avui* is far more independent than those of the papers considered so far. *Avui* was launched on the symbolic date of 23 April 1976, *Sant Jordi*, Catalonia's national holiday – the first after Franco's death. It was the first newspaper published in Catalan and became accepted as the voice of *catalanisme*.

Avui interprets the general elections of 1977 and the referendum to ratify the Constitution from a Catalan perspective (Editorial, 14.06.77). It seeks to mobilise its readers to support the return of the Catalan institutions and the Statute of Núria. It does not propose a political movement for independence, but supports the recovery of the self-government attained in 1932.

Avui's editorials do not refer to Catalonia as a *nation*, but they do use the term *people* to define the territory. In our view, the concept of *people* implicitly carries a distinctive sentiment of identity and the characteristics of a nation. Nonetheless, it should be noted that the newspaper is prepared to reduce the semantic force of the term *people* to that proposed in the Constitution, that is, *nationality*. It thus admits that Catalonia is an Autonomous Community that forms part of a whole, that is, Spain (Editorial, 08.12.78 and Cucurull, 16.06.77).

Among the columnists we find a certain qualification of the newspaper's positive stance towards the Spanish Constitution: the support for the Constitutional framework signifies the end of a period of repression for Catalonia (Obiols, 03.12.78), but others advocate that Catalans should abstain from voting on the Constitution because the text leaves no room for Catalonia "to grow" (Fluvià, 06.12.78) and others oppose it because it does not define Spain as a plurinational State (Galí, 05.12.78).

Some columnists go some way beyond the editorial position and call for the recognition of a sovereign Catalonia with the right to self-determination (Cucurull, 16.06.77; Cruells, 09.12.78 and Fons, 07.12.78).

Generally speaking *Avui* is sympathetic to Catalan nationalism, and its columns present positions that favour sovereignty and self-determination. They defend the Catalan language and culture and the project for State education based on the use of Catalan.

El Correo

Echoing *ABC*, *El Correo* reveres the figure of Franco as a symbol of Spanish unity, which lives on under the Monarchy, the defender of the indivisibility of Spain. It sees the Francoist period as "great and noble".

The newspaper recognises only Spain as a *nation*. It defends the State of the Autonomies although it frequently stresses that the different communities cannot be considered as "nations" because sovereignty cannot be shared (Editorial,

25.10.79 and Morales Moya, 06.12.78) and because this would be anti-constitutional.

Navarre is not part of the Autonomous Community of the Basque Country and the newspaper appeals to the Fourth Transitory Disposition of the Constitution to argue that the decision on annexation depends solely on the will of the Navarrese people. There is no support for the proposal of territorial unification, *Euskal Herria*, and in fact any proposal in favour of sovereignty or self-determination is silenced by the paper.

El Correo looks towards the centre from the periphery. Its ideology is Spanish-centred and conservative and rejects the positions of the PNV especially regarding the party's call for abstention in the referendum on the Constitution; it also rejects the call for abstention from the *abertzale* Left in the referendum on the Basque statute. The newspaper supports both the Constitution and the Basque Statute of Autonomy. Indeed, it sees the Statute as a solution for the tension between the centre and the periphery, as it recognises the distinctive linguistic and cultural nature of the Basque Country (Papell, 26.10.79).

Deia

For *Deia*, support for the State of the Autonomies is a step toward the future attainment of independence and the reunification of the Basque-speaking territories. Euskadi's aim is sovereignty, which it must attain after the approval of the Statute of Gernika.

The Basque Country includes not three provinces (Araba, Gipuzkoa and Biskaia), but seven, counting the four Basque provinces in France (known as Iparralde). *Deia* also considers Navarre to be part of the Basque Country and alludes to a common past of the two communities.

There is no specific reference to the Constitution or to the Monarchy, themes that the newspaper considers alien to the political reality of the Basque Country; this position stresses the common feeling between the newspaper and the PNV.

In fact *Deia's* position is close to that of the PNV, the Basque nationalist party. The paper promotes the Basque culture and language even though it does not consider them to be the only vehicle of expression of the Basque identity. The paper rejects HB, as the party does not accept the Statute.

The matrices extracted allow us to consider the papers' political stance on the question of the position of Catalonia and the Basque Country inside the State, through an analysis of historical events over the five-year period. The reader may refer to the sections mentioned above to find the matrices of each of the papers.

So we have achieved our first aim, that is, to identify the position of the newspapers on the possible exercise of self-determination by the Catalans and Basques.

Objective 2

The second objective is to do with the papers' legitimisation or delegitimisation of the protagonists involved in the debate on the question of nationality. We aim to analyse their representations of these actors and to see whether they reproduce stereotypes, or exaggerate or minimise their relevance. The object of study, then, the papers' representations of 'us' and their characterisations of "them" – that is, the ideological square (Van Dijk, 1996) of each one.

The conclusions for this second objective are as follows:

ABC

The newspaper praises the memory of Franco, describing his achievement as having "*freed Spain from a catastrophe that would have been irreparable*" (Ed. 1, 21/11/1975). The Monarchy, in the person of Juan Carlos I, is presented in a favourable light as the continuation of Franco's legacy.

Suárez is defined as a great politician in the first stages of the Transition, for having overseen the change in regime without introducing radical policies, which the newspaper rejects: "*the majority of the country has chosen moderation, balance, the continuation of the path embarked upon by the current president*" (Ed. 12, 17/06/77). But especially in the general electoral campaign in 1977, it is Alianza Popular (forerunner of the modern-day PP) and Fraga, its leader, who attract the support of the paper; Suárez is longer a man of dialogue and imagination, but a leader unable to control the infighting in his party; he is accused of destroying the unity of the political forces: "*Suárez is seeking a dangerous goal: the most absolute atomisation of the future Parliament*" (Col. 10, Gil Robles, 12/06/1977).

Felipe González (PSOE) and Santiago Carrillo (PCE) are demonised for their socialist and Marxist views which, in the view of the paper, will not bring freedom to Spain: *"what is this idea that freedom exists in the so-called socialist countries? Countries such as the Soviet Union and its satellites, including Cuba where freedom was strangled at the very moment the henchmen of Marx and Lenin seized power. The same thing happened in Spain when the socialists governed in coalition with the republicans."* (Col. 10, Argos, 12/06/77).

The peripheral nationalists —Basques and Catalans— and the *españolistas*, or unionists, are also protagonists in the conflict. The *españolistas* are not called nationalists, a term that has negative connotations for ABC: they are patriots who seek to defend the unity of Spain.

The newspaper is fiercely critical of the Basque nationalists. The nationalists are frequently identified with the *abertzale* Left, which the paper identifies further with HB, and by extension with ETA. For ABC, the PNV lacks all political credibility for the newspaper, which believes that the Statute will not put an end to ETA: *"It seems unlikely that it will be the members of the PNV who, once in charge, will manage to stem the tide of violent crime that the Government of the nation, with all the resources at its disposal, has been incapable of defeating."* (Ed. 19, 23/10/1979)

The Basque nationalists, without distinction, are seen as supporters of violence and of ETA, and defenders of the break-up of Spain: *"A great deal of tact will be needed by their leaders to avoid the danger of disintegration, or the old segregationist temptation that accompanied other moments of great difficulty for Spain."* (Ed. 19, 23/10/1979)

Tarradellas, the Catalan president who had recently returned from exile, is noted for his negotiating skill and his political instinct in re-establishing Catalonia's institutions which, interestingly, the newspaper describes as legitimate.

El País

El País places its hopes in Felipe González; it praises his political drive and supports the move towards an ideological change for the country. Although Suárez won the 1977 elections, González is described as the real winner, as his party emerged as the decisive political force: *"The Left has won clearly, vigorously, and cleanly [...]* The Communists have not lost, but appear more numerous and attractive than in the spring of 1936."*"* (Col. 4, Romero, 17/06/1977)

El País stresses that Suárez's political project is coming to an end. The UCD is unable to lead the country, in view of the internecine strife inside the party: "The UCD is in no position to govern alone [...] it is a mosaic of groups with a dangerous propensity to stab each other in the back" (Ed.7, 29/09/1977).

The newspaper rejects political movements that favour independence. The Catalan and Basque groups it discredits are HB, PSAN, LCR and MC, which it considers radical political options and, in the case of the Basque groups, close to ETA. In the campaign prior to the Statute in 1979, the newspaper claims that abstention or voting in favour of the groups it considers radical is "*a gesture that will favour the supporters of the previous regime and the creators of the separatist movements. Abstention, if one does not support the radical movements for independence in Catalonia and the Basque Country, and terrorism in Euskadi, is an act of frivolity or cowardice.*" (Ed. 15, 24/10/79).

La Vanguardia

The newspaper emphasises the stature of Franco, as a politician loved by his people: "*It was the emotion of a people ... who prayed and wept under the heaven of the faithful, because Franco, their Francisco Franco, was no longer of this world*" (Col. 3, Pombo, 22/11/1975)

The affinity towards Juan Carlos I is justified above all by the fact that the General had named him as his successor before his death: "*In the grave hour of his death, Francisco Franco saw don Juan Carlos de Borbón as the man to lead Spain towards a prosperous future.*" (Ed. 1, 21/11/1975)

The newspaper legitimises the discourses of the moderate Right. Suárez is praised for his desire for dialogue and his *savoir-faire* during the Transition. In fact *La Vanguardia* defends the candidature of UCD in Catalonia, stressing the lack of any other centrist party in the Autonomous Community.

The Catalan representatives legitimised by the newspaper are the moderate *catalanistes* and Catalan nationalists led by Tarradellas. Tarradellas is commended for his tenacity and for his dedication to the restoration of the *Generalitat*, the Catalan parliament (Col. 13, Sentís, 02/10/77).

Avui

For *Avui*, the return of Tarradellas is evidence of the legal re-establishment of the *Generalitat*. He personifies the self-government of Catalonia and the achievements

of the Second Republic: *"he represents the continuity of the institution [the Generalitat]"* (Ed. 5, 01/10/1977).

Avui defends the figure of the leader of ERC as the highest representative of the will of the Catalan people: *"with the mentality of a statesman with a clear awareness of the importance of protocol and of the significance of the attendance, or the absence, at a particular political event."* (Col. 17, JM, 01/10/77)

The views of the centre and the Spanish nationalists are described as "Fascist", with little distinction, especially in accounts that stress the repression suffered by Catalonia in the past: *"The project for the "Consejo General" would include, as well as elected members of parliament and senators, 16 representatives of the current provincial councils, which, as is well known, represent no-one. And if we were to accept that they do represent someone, this "someone" would already be represented by the members of parliament, because the electoral law guarantees the representation of all the minorities that reach a certain degree of support. Why then are there people who should be represented twice? Are the Francoists to continue receiving special treatment?"* (Col. 4, Barrera, 12/06/1977)

El Correo

El Correo praises Franco to the skies, calling him *"the greatest Spanish miracle of all time"* (Col. 6, Apostua 16/06/1977). The paper sanctions Juan Carlos as Franco's successor; it approves his oath of fidelity to the guiding principles of the movement: *"the King takes up his dual historical role, as the successor of Generalísimo Franco and as the grandson of the kings of Spain over the ages."* (Col. 1, Apostua, 23/10/1975).

The paper sees the parliament, the monarchy and Suárez's government as elements of consensus and a guarantee for the maintenance of the unity of Spain, which it fully supports. (Ed. 8, 25/10/1979)

The paper uses the term *nationalists* to refer to Basques and, by extension, to Catalans, but not to the supporters of centralism and union. Among the nationalists, it rejects the radicals who do not accept the structure of the State of the Autonomies defined in the Constitution: *"this solution ... was the only one that the fathers of the Constitution could adopt, because any other one would violate the principle of the sovereignty of the Spanish people and would lead to the principle of the pact between the Basque people and the Spanish State"* (Col. 23,

Gaspar, 07/12/78). It delegitimises the *abertzale* Left as well, which it says should be united and should offer a strong political alternative inside the democratic and legal system (Col. 10, Prieto, 29/09/1977). The political positions of HB are linked to ETA: "*Twelve etarras awaiting trial in Basauri have voted no. Ideologically, perhaps we should count these "no" votes as votes for Fuerza Nueva?*" (Col. 29, Gálvez, 09/12/78)

Deia

Deia supports the position of the PNV, which it sees as the party destined to assume leadership of the new situation in Euskadi under the Statute: "*without [the PNV] Euskal Herria would not have reached its current degree of national awareness and popular union*". (Col. 14, Asier, 24/10/1979)

The "Spanish" support the centralist or unionist policies which the paper criticises; these policies personify the distance between the centre and the periphery.

The radicals and maximalists are the groups that advocate active abstention in the vote on the Statute. These are the parties of the *abertzale* Left: "*So the lazy and the timorous have provided electoral support for the positions of the maximalists and the radicals*." (Ed. 3, 25/10/1979). The paper also refers to the Spanish hard Right, which in this case coincides with HB: "*Fuerza Nueva and Herri Batasuna coincide once again in claiming that the referendum is undemocratic*." (Col. 12, Ruiz Cebrero, 24/10/79)

As we have identified the categories used by the papers in both the editorials and the opinion columns to represent the actors in the conflict, we can say that our second objective has been achieved.

Objective 3

The third objective is to analyse the consistency of the arguments presented by the leader writers and columnists. This is what we do at our second level of analysis, in which we assess the soundness of the arguments of the newspapers in their own interpretations of history or its protagonists, and whether they manipulate certain common historical events through gratuitous claims, fallacious arguments or

distortions of the truth. We find —as we illustrate in the conclusions— that the newspapers may violate the basic logic of their arguments in order to support or reject the actions of the protagonists in the conflict.

We demonstrate that the papers fail to support their opinions by informing about the complexity of the conflict and, in accordance with Chomsky and Herman's propaganda model, they become propagators of a particular view. As a result, on occasion the newspapers violate their obligations to their readers, especially the maxims of quality and manner. Here we present some fragments that illustrate this point:

ABC

"As is also the repeated public affirmation of certain Basque leaders when they proclaim that autonomy is merely a step on the way towards total independence." ([3.5], Ed. "Reflection on the Statutes", 23/10/1979)

Here the newspaper exaggerates and manipulates the reality in order to delegitimise the self-determinist positions in the Basque Country. The argument that the Statute of Gernika is considered by some Basque leaders as a step on the way towards achieving independence is fallacious, for the following reasons:

- a) the PNV, the main party in Euskadi, did not advocate independence at the build-up to the vote on the Statute;
- b) the full deployment of the Statute does not entail independence;
- c) it was the *abertzale* groups who were most openly in favour of independence for the Basque Country.

This editorial gives a distorted image of the situation; far from helping to resolve the conflict between the centre and the periphery, it causes it to escalate and spreads the fear of a possible break-up of State due to the actions of *certain Basque leaders*.

El País

"the rest of the Spanish people, in spite of what some sectors of the Extreme Right sustain, already expressed their opinion through their legitimate representatives, who passed both texts in the Congress with emphatic majorities." ([1.2], Ed. "Yes to the Statutes", 24/10/1979)

The newspaper does not explain the situation accurately. The Statutes have the support of the members of the Congress, but it is an exaggeration to claim that “the Spanish people ... already expressed their opinion”.

The newspaper considers that the Spanish people are the Congress. It claims that the Spanish people expressed their opinion in the elections of 1977 when they chose their parliamentary representatives. However, not all political positions are represented in the Congress; parties must reach a certain minimum number of votes to gain seats, and so certain minority groups are not represented in parliament. It is an exaggeration to say that the Spanish people have expressed their opinion through their representatives.

In fact the newspaper’s claim is fallacious, because the Spanish people were not called to vote on the approval of a Statute. The Statutes were voted upon in each of the autonomies, as they are the texts that regulate the activities of each of these territories. Claiming that the Spanish people expressed their opinion is to claim that they had the power to decide on the question at issue and, as we have suggested, this is not the case.

La Vanguardia

“Without a Constitution, those who govern respond only to God and to History; the men and women who receive their orders are mere subjects.” ([5.1], Col. “What a Constitution is and what it is not”, Jiménez de Parga, 06/12/1978)

To favour the existence of the Constitution in Spain the author uses a fallacious argument in claiming that without a Constitution those who govern are answerable only to God and to History.

Avui

“We respect the other positions that heartfelt nationalists may adopt, but the overwhelming majority in democratic Catalonia has voted “yes”.” ([4.1], Ed. “A clear ‘yes’”, 25/10/1979)

As we noted in our analysis of the editorial in chapter nine this comment is clearly false. This leader column was printed on 25 October, and the referendum was held later on the same day.

The leader writer’s argument is based on the acknowledged consensus among Catalan political leaders regarding the Statute. Nonetheless, it is based on

speculation because the result was still to be decided, regardless of the fact that the representatives had already expressed their approval of the Statute of Sau.

El Correo

“Leaving aside purely tactical reasons, in view of the result of the referendum and the strengthening of the negotiating position with regard to the Statute of Autonomy, the argument used by the nationalist leaders is the rejection of the political philosophy of the Constitution at the crucial point in the construction of the State.” ([1.2], Col. “Foralism and Constitution”, Gaspar, 07/12/1978)

The author infers here that the PNV does not accept the unity of Spanish sovereignty or the composition of the State based on the Autonomous Communities. The abstention that the PNV supports is, for Gaspar, “the rejection of the political philosophy” of the Constitution. In our view the argument used by the author is exaggerated and manipulative because implicitly it places abstention on the same level as the rejection of the guiding principles of the Constitution, when in fact what the PNV requested was that the *fueros* should be considered in the text as internal regulations for the Basque Country and should not be regulated by the Constitution, thus achieving a higher degree of self-government. This position does not exactly reject the political philosophy of the Constitution, but determines new formulae to accommodate distinct sensibilities inside it. The PNV did not question the fact that Euskadi was part of the State; the party’s aim was to ensure that Euskadi was recognised as a nation inside Spain.

Deia

“With the victory of the ‘yes’ vote, a decisive political process can now begin, which entails the national recovery of Euskadi and the principle of self-government, with control over the questions that most affect us.” ([2.4], Ed. “Si-Bai”, 25/10/79)

In this piece, the leader speculates that once the Statute is approved, the “national recovery” of Euskadi will begin.

While it is true that the approval of the Statute will entail the recovery of autonomous institutions of government, the Spanish Constitution clearly states that there is a single nation in Spain: the Spanish nation (this is reflected in the Preliminary Title of the Statute of Gernika, to accommodate it inside the Carta Magna). In this case, the historical territories are considered cultural entities, termed *nationalities*.

So it is not the case that the approval of the Statute will signify the recovery of the Basque nation: such a claim is not recognised by the Constitution.

The second level analysis has allowed us to fulfil our third objective.

Objective 4

The fourth objective is to discuss the arguments contained in the discourses of the newspapers. We examine the explicit and implicit proposals concerning the questions of nationality in the pieces selected at a second level of analysis in order to reconstruct the newspapers' ideological matrices with regard to nationality.

We reconstruct each newspaper's model of the conflict by identifying its ideological positions on the basis of the views expressed and the protagonists who appear in the pieces analysed.

As far as the protagonists are concerned, the newspapers apply the maxims of Van Dijk's ideological square and establish a clear distinction between *us* and *them*.

Objective 5

The last objective is to compare the discourses of the various newspapers in order to create a map of their respective ideologies and to see whether they coincide on the political spectrum (Left-Right) and also on the nationalist spectrum (peripheral - Spanish).

We should start by saying that the editorials and opinion columns analysed do not deal with all the aspects regarding nationality, because the discourses of each paper are not limited exclusively to the articles analysed here.

In the creation of the nationality matrices we have focused on a series of elements that we consider of interest to our study. Not all the newspapers act in the same way; there are some that devote more editorials to certain themes than others, and there are even some that do not produce any editorials at all on certain questions. Moreover, not all the newspapers have the same numbers of columnists writing on a particular issue. Inevitably, then, the newspapers may approach events in

different ways. Nonetheless, we have been able to construct certain parts of the nationality matrix which, as the fulfilment of our first objective suggested, present the following coincidences:

The newspapers all defend the stability of the State. Generally speaking, they all defend democracy and the State of the Autonomies. Whereas some see the establishment of these goals as an end in itself, others see it as a means to an end, that is, the achievement of a political reality different to that stipulated by the Constitution, either in the form of a federal State or via the declaration of independence from Spain.

There are no demands for self-determination, with the exception of the columnists on *Avui* and more implicitly the columnists on *Deia*. In spite of the coincidences mentioned above, the newspapers' positions along the nationality spectrum vary. None of their editorials or opinion columns mention the recovery of the Basque national holiday, the *Aberri Eguna*, which we selected as one of the most controversial nationalist events.

We conclude the presentation of the results of the fifth objective in the form of a chart comprising these two spectra, Right-Left and peripheral nationalist- Spanish nationalist.

Figure 3: Parameters of political identification

Source: Our own data.

We recall that the general objective of the study was to analyse the ideological matrices of the newspapers through an assessment of their editorials and opinion columns regarding the position of Catalonia and Euskadi inside Spain, and to assess whether the discourses presented intensified or mitigated the conflict between the centre and the periphery. We find that the specific objectives have been fulfilled, and the general objective as well.

13.3. Conclusions and final reflections

After analysing 271 newspaper articles and submitting twelve of them (six editorials and six opinion columns) to a second level analysis, we find that our hypotheses are confirmed, since:

- 1) the newspapers take positions that coincide with those of the political parties of the time in terms of their position on the two spectrums – nationalism and political tendency (Right – Left):
 - *ABC* aligns itself with the conservative *españolista* parties, such as UCD and Alianza Popular;
 - *El País* aligns itself with the PSOE, the socialist *españolista* party;
 - *La Vanguardia* takes the side of CIU, the conservative Catalan party;
 - *Avui* also supports parties that promote Catalan nationalist positions, such as ERC and CiU;
 - *El Correo* defends conservative *españolista* parties such as UCD and Alianza Popular; and
 - *Deia* aligns itself with the politics of the Basque nationalist party (PNV).
- 2) The newspapers that favour debate on the position of Catalonia and Euskadi inside Spain are located at the peripheral nationalist end of the spectrum; those that reject this debate and favour a vision of a single Spanish sovereignty are Spanish nationalists;
- 3) Both the editorials and the opinion columns escalate the conflict; most columnists do not question the editorial stance of the newspaper where they publish, as we noted in the above section;
- 4) The editorials and the opinion columns do not deal with the exercise of the right to self-determination in all its complexity and follow the ideological

stance of the newspaper. This *praxis* means that the newspaper often violates its duty to its readers to provide truthful information.

The conclusions we reach are the following:

Conclusion 1. The discourses of the journalists follow the logic of the ideological square (Van Dijk, 1996).

The six newspapers analysed are independent and in fact their opinion columns are often accompanied by a note stating that the newspaper is not responsible for the opinion of its contributors.

Nonetheless, it is clear that:

- a) the opinion columns legitimise the editorial stance of the newspaper; they do not challenge it, though on occasion they may qualify it to some extent;
- b) each newspaper is clearly identified with a political project, as we showed in the section above; other political positions are divided into allies and enemies.

So we see that newspapers are political actors that take sides in conflicts by representing an 'us' – which in all cases here support the State of the Autonomies, albeit with qualifications – against a 'them' – either the peripheral nationalists or the Spanish nationalists, depending on the newspaper's political position.

Conclusion 2. Often, the arguments are not based on the truth.

The study has revealed the ideological profile of the newspapers on the question under analysis. As mentioned above, in our second level analysis we have noted abuses in the treatment of the conflict in the editorials and opinion columns.

Note that the examples we presented above in our discussion of *objective 3* come from editorials and columns. As we proposed in our hypothesis, the newspapers often violate the requirements of logic and truth.

Conclusion 3. The newspapers often violate the cooperation principle.

Our study confirms that these six newspapers fail to present an analytical explanation of the conflict of the centre and the periphery in all its complexity. They do not explore the contextual elements that contribute to the questioning of the unity of Spain, or the objective elements that reinforce the aspiration for sovereignty for the Catalan and Basque peoples.

Bearing in mind that the genre analysed is the expression of opinion, but also bearing in mind that the entire newspaper expresses a particular opinion (as we studied in the third chapter) readers are entitled to expect an honest and analytical approach – exploring the underlying causes, broadcasting the views of the protagonists, dealing with them impartially, and so on – in order to be able to assess the arguments and the positions presented. Our study has revealed that their analyses of the conflict are sometimes incomplete and biased. As such, they fail to honour their commitment to their readers, especially the maxims of quality – the accuracy of what they report – and manner – that is, that the information should be clear, truthful, and succinct (Grice, 1975: 45-46). This violation is observed in the deformation of certain data, in the superficial treatment of particular protagonists or the legitimisation of their actions, or in the distortion of the arguments.

Reflections

The project presented here is limited in terms of time and in terms of the sample. Both its theoretical basis and its methodology are interdisciplinary and the analytical instruments have demonstrated their value, as witnessed by the fulfilment of the objectives and the confirmation of the hypotheses proposed.

The model has proved useful for providing a general description of the strategy of the newspapers during the period studied and for offering a global framework for further research on shorter periods or specific cases. We hope that the study will serve as the basis for other lines of research in the future:

- we have prioritised editorials and opinion columns in our study. Another approach would be to see whether the ideological square guides other areas of the newspaper (such as front pages or news items) and whether they also violate the cooperation principle;
- the methodology used could be applied to other cases of nationalist conflict in Spain, for example in the regions of Valencia and Galicia; or also to analyse the position of newspapers regarding the referendums on sovereignty in Catalonia or the repercussions in Euskadi and Catalonia of the referendum on independence in Scotland scheduled for 2014.

The study has explored the newspapers discourses on the basis of editorials and opinion columns. It highlights some of the deficiencies in the presentation of information in these sections, especially with regard to the assessment of nationality-related conflicts. This is a complex subject that merits a serious analysis by the media. The press must respect its contract with its readership: that is to offer reliable, confirmed, balanced information. In their role of joint constructors of social reality, the media must adopt an ethical and responsible approach.

The study is not a gratuitous criticism of the function of newspapers. Quite the opposite, in fact: we hold that the media's philosophy should be one of cooperation, a genuine commitment to presenting information and opinions in an accurate, truthful way. This is the only way that the media can contribute to creating a society that is more critical, more aware, more engaged and more free. The last thing a modern society needs is a press that distorts the truth.

V PART

Bibliografia

“El hombre inexperto se siente afligido
ante el poder mágico de las palabras necesarias.
Esas palabras que pueden tomar vida
y moverse por doquier
en el corazón de los oyentes”

Kipling
Discurso (1906)

Bibliografia¹⁰¹

Tot seguit detallem el llistat bibliogràfic utilitzat pel desenvolupament de la recerca. Per tal de millorar la seva consulta, hem optat per agrupar les referències en tres apartats temàtics. El primer d'ells correspon a les referències sobre història, política i constitucionalitat. El segon està compost per les que tracten qüestions de conflicte, tant social com polític. El tercer, a les de periodisme. Finalment, el quart bloc correspon a les obres referents a l'estudi del discurs.

1. Bibliografia sobre història, política i constitucionalitat

Administración de la Comunidad Autónoma de Euskadi (2003) *Estudios sobre la propuesta política para la convivencia del Lehendakari Ibarretxe*. Bilbao: Instituto Vasco de Administración Pública.

ALBROW, Martin (1996) *The global age. State and society beyond modernity*. Cambridge: Polity Press.

ALTER, Peter (1989) *Nationalism*. Londres: Edward Arnold.

ANDERSON, Benedict (2005) *Comunitats imaginades*. Catarroja: Afers.

APARICIO, Miguel Ángel (2008) “Catalunya en l'Estat autonòmic” a BARCELÓ, Mercè i VINTRO, Joan (Coord.) *Dret públic de Catalunya*. Barcelona: Atelier. Capítol III.

APPADURAI, Arjun (2005, 7a Ed.) *Modernity at large: cultural dimensions of globalization*. Mineàpolis: University of Minnesota Press.

¹⁰¹ La bibliografia referenciada aquí es refereix a totes aquelles obres citades explícitament al llarg del treball, així com aquelles que han estat útils per l'elaboració de la recerca.

BASTIDA, Xacobe (1998) *La nación española y el nacionalismo constitucional*. Barcelona: Ariel Derecho.

BAUMANN, Gerd (2001) *El enigma multicultural: un replanteamiento de las identidades nacionales, étnicas y religiosas*. Barcelona: Paidós.

BHABHA, Homi K. (2006, 1a Ed. 1990) *Nation and narration*. Londres: Routledge.

BILLIG, Michael (1995) *Banal Nationalism*. Londres: Sage Publications. [(2006, 1a Ed. de la traducció al català) *Nacionalisme Banal*. Catarroja: Afers].

BLAS (de), Andrés (dir.) (1999) *Enciclopedia del nacionalismo*. Madrid: Alianza.

BREUILLY, John (1990) *Nacionalismo y Estado*. Barcelona: Pomares-Corredor.

CABRERA VARELA, Julio (1991) "La reproducción del sistema ideológico nacionalista" a *Reis*, núm. 59, pàg. 113-135. Madrid: CIS.

CARDÚS, Salvador (1999) "Nacionalisme i democràcia" a GUIBERNAU, Montserrat *Nacionalisme. Debats i dilemas per a un nou mil·leni*. Barcelona: Proa.

CASANOVA, José (1994) "Las enseñanzas de la tradición democrática en España" en *La transición a la democracia en España*, editat per Redero San Roman. Ayer núm.15, pàg. 15-55.

CHACÓN, Carmen y RUIZ, Agustín (1999) "Comentario del Dictamen del Tribunal Supremo canadiense de 20 de agosto de 1998 sobre la secesión de Québec" a *Teoría y Realidad Constitucional* núm. 3.

CLARK, Donald i WILLIAMSON, Robert (1996, Eds.) *Self-Determination. International perspectives*. Londres: MacMillan Press LTD.

CLEMENTE, Josep Carles (1994) *Historias de la transición 1973/1981. El fin del apagón*. Madrid: Fundamentos.

Constitución y Tribunal Constitucional (1999, 15a Ed.) Madrid: Civitas.

DOMÍNGUEZ, Fernando (2006) *Más allá de la nación. La idea de España como "Nación de naciones"*. Barcelona: Fundació Rafael Campalans (FRC)

Estatuto de Gernika. Ley Orgánica 3/79 de 18 de diciembre de 1979.

EZEIZABARRENA, Xabier (2004) "Algunas consideraciones sobre el derecho de libre determinación de los pueblos" a *Revista Aranzadi* núm. 10/2004. Pamplona: Editorial Aranzadi.

FERNÁNDEZ STEINKO, Armando (2001) *Euskadi, callejón con salida*. Barcelona: El viejo Topo.

FILIBI, Igor (2003) *La Unión política como marco de resolución de los conflictos etnonacionales europeos: un enfoque comparado*. Tesis Doctoral.

- (2005) "Moldeando la paz estructural. Proceso de integración europeo y resolución de conflictos" a *Working Papers Munduan*, Núm. 9, Bilbao.

FUSI, Juan Pablo (1979) *El problema vasco en la II República*. Madrid: Turner.

- (1984) *Pluralismo y nacionalidad*. Madrid: Alianza Universidad.

- (1997) "El proceso en transición" a YSÀS, Pere (Ed.) (1997) *La transició a Catalunya i Espanya*. Barcelona: Fundació Doctor Lluís Vila d'Abaal.

GARCÍA de CORTÁZAR, Fernando i LORENZO, José María (1994) *Historia del País Vasco*. Donosti: Txertoa.

GARCÍA ROCA, Francisco Javier (1997) "España asimétrica. Descentralización territorial y asimetrías autonómicas: una especulación teórica", a AA.VV. *Asimetría y cohesión en el Estado autonómico. Jornadas sobre el Estado autonómico: integración y eficacia*. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública.

GARCÍA PELAYO, Manuel (1979) *La teoría de la nación en Otto Bauer*. Madrid: Ed. Pablo Iglesias.

GELLNER, Ernest (1994) *Encounters with nationalism*. Oxford: Blackwell Publishers.

- (1997) *Naciones y nacionalismo*. Madrid: Alianza.
- (1998) *Nacionalismo*. Catarroja: Afers. [Títol original en anglès: *Nationalism* (1997) Londres: Orion Publishing Group.]

GINER, Salvador (1992) *Historia del pensamiento social*. Barcelona: Ariel.

GRANJA de la, José Luís (2003) *El siglo de Euskadi. El Nacionalismo Vasco en la España del Siglo XX*. Madrid: Tecnos.

GREENFELD, Liah (1999) *Nacionalisme i modernitat*. Catarroja: Afers.

GUIBERNAU, Montserrat (1996) *Nationalisms. The Nation-State and Nationalism in the Twentieth Century*. Londres: Polity Press.

- (1998) *Los nacionalismos*. Barcelona: Ariel.
- (1999a, 1ª ed.) *Nacions sense Estat. Nacionalisme i diversitat en l'era global*. Barcelona: Columna.
- (1999b) "Nacions sense Estat: escenaris polítics diversos" a GUIBERNAU, Montserrat (dir.) *Nacionalismes. Debats i dilemas per a un nou mil·leni*. Barcelona: Proa.

HABERMAS, Jürgen (1989) *Identidades nacionales y postnacionales*. Madrid: Tecnos.

- (2003) La ética del discurso y la cuestión de la verdad. Edición electrónica de la Escuela de Filosofía de la Universidad ARCIS. [En línia: <<http://www.philosophia.cl>>]

HARAWAY, Donna (1999) "Las promesas de los monstruos: Una política regeneradora para otros inapropiados/bles" a *Política y Sociedad*, núm. 30. Madrid: Universidad Complutense. Pàg. 121-163.

HANNUM, Hurst (1996) "Self-Determination in the Post-Colonial Era" a CLARK, Donald i WILLIAMSON, Robert (1996, Eds.) *Self-Determination. International perspectives*. Londres: MacMillan Press LTD. Pàg. 12-44.

HASTINGS, Adrian (2000) *La construcción de las nacionalidades. Etnicidad, religión y nacionalismo*. Cambridge: Cambridge University Press. [Títol original en anglès: *The Construction of Nationhood* (1997) Cambridge: Cambridge University Press]

HERRERO DE MIÑÓN, Miguel (1998) *Derechos históricos y constitución*. Madrid: Taurus.

HOBBSAWM, Eric i RANGER, Terence (Eds.) (2003, 11a ed.) *The invention of tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.

HROCH, Miroslav (1994) "La construcción de la identidad nacional: del grupo étnico a la nación moderna" a *Revista Occidente*, núm. 161. Pàg. 45-60.

- (2001, 1a Ed. al català) *La naturalesa de la nació*. Catarroja: Afers.
- (2002) "La identidad regional, étnica y nacional en la perspectiva histórica" a *El Siglo XX: historiografía e historia*. Pàg. 201-212.

IBARRETXE, Juan José (1996) "El derecho a la diferencia" a *Dirección y Progreso* núm. 150. Pàgs. 37-40.

JÁUREGUI, Gurutz (1986, 1ª ed.) *Contra el Estado-nación. En torno al hecho y la cuestión nacional*. Madrid: Siglo XXI de España Editores.

- (2003) *Un nuevo Pacto Político para la Convivencia: algunas reflexiones desde la perspectiva jurídico-constitucional*. Barcelona: Institut de Ciències Polítiques i Socials. Núm. 225.

JELLINEK, Georg (1978) *Fragmentos de Estado*. Madrid: Cuadernos Cívitas. [Títol original en alemany: *Ubre Statsfragmente* (1896)]

- (2000, 2ª ed. de la traducción al castellano) *Teoría general de Estado*. Granada: Comares. [Títol original en alemany: *Allgemeine Staatslehre* (1900)].

JULIÀ, Santos (2006) "En torno a los proyectos de Transición y sus imprevistos resultados" a MOLINERO, Carmen (Ed.) (2006) *La Transición, treinta años después de la dictadura a la instauración y consolidación de la democracia*. Barcelona: Ed. Península.

KEATING, Michael (1996) *Naciones contra el Estado. El nacionalismo de Cataluña, Québec y Escocia*. Barcelona: Ariel.

- (2009) *The Independence of Scotland. Self-Government and the Shifting Politics of Union*. Oxford: Oxford University Press.

KEDOURIE, Elie (1993; 1a Ed. 1960) *Nationalism*. Oxford: Blackwell.

KYMLICKA, Will (1999) *Ciudadania multicultural. Una teoria liberal dels drets de les minories*. Barcelona: UOC-Proa. [Títol original en anglès: *Multicultural Citizenship* (1995)]

- (1999a) "Del cosmopolitisme il·lustrat al nacionalisme liberal" a GUIBERNAU, Montserrat (dir.) *Nacionalismes. Debats i dilemas per a un nou mil·lenni*. Barcelona: Proa.

LETAMENDÍA, Francisco (1997) *Juego de espejos. Conflictos nacionales centro-periferia*. Madrid: Trotta.

- (2002) *Ciencia política alternativa. Su aplicación al País Vasco e Irlanda del Norte*. Madrid: Fundamentos.

LYOTARD, Jean-François (1979) *La condition postmoderne. Rapport sur le savoir*. París: Les Éditions de Minuit [Títol en català: (2004) *La condició postmoderna. Informe sobre el saber*. Barcelona: Centre d'Estudis de Temes Contemporanis].

MÁIZ, Ramón (1997) "Nacionalismo y movilización política: un análisis pluridimensional de la construcción de las naciones". *Zona Abierta*, núm. 79 (1997), pàg. 167-216.

MARÍN, José María (2006) "Condicionantes económicos y sociales de la Tansición" a MOLINERO, Carmen (Ed.) *La Transición, treinta años después de la dictadura a la instauración y consolidación de la democracia*. Barcelona: Ed. Península.

MEINECKE, Friedrich (1983; 1a Ed. 1924) *La idea de la razón del Estado en la edad moderna*. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales.

MERCADÉ, Francesc; HERNÁNDEZ, Francesc i OLTRA, Benjamín (1983) *Once tesis sobre la cuestión nacional en España*. Barcelona: Anthropos.

MILLER, David (1999; 1a Ed. 1975) *On nationality*. Oxford: Oxford University Press.

- (1999a) "Les dues cares del nacionalisme" a GUIBERNAU, Montserrat (dir.) *Nacionalismes. Debats i dilemas per a un nou mil·leni*. Barcelona: Proa.

MOLAS, Isidre (1998) *Derecho Constitucional*. Madrid: Tecnos.

MOLINERO, Carmen (Ed.) (2006) *La Transición, treinta años después de la dictadura a la instauración y consolidación de la democracia*. Barcelona: Ed. Península.

MORENO, Luis (2002) "Global y local: identidades territoriales y mesogobiernos" a SAFRAN, William i MAIZ, Ramón (Coords.) *Identidad y autogobierno en sociedades multiculturales*. Barcelona: Ariel.

MUGICA ARRIEN, Gotzone (2003) "Las circunscripciones electorales en el sistema electoral español", *Saberes. Revista de estudios jurídicos, económicos y sociales*. Vol. 1.

NÚÑEZ-SEIXAS, Xosé M. (2004) "Sobre la memoria histórica reciente y el 'discurso patriótico' español del siglo XXI", *Historia del Presente*, núm. 3. Pàg. 137-155.

- (2004a) "Patriotas y demócratas: sobre el discurso nacionalista español después de Franco (1975-1979)", *Jerónimo de Uztariz*. Pamplona. Núm. 20. Pàg. 45-98.
- (2004b) "Proyectos federales de los nacionalismos subestatales en España, o el discreto encanto de la asimetría" a CHUST, M. (Ed.) *Federalismo y cuestión federal en España*. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I. Pàg. 199-235.

OBIETA (de), José Antonio (1985) *El derecho humano de la autodeterminación de los pueblos*. Madrid: Editorial Tecnos.

ÖZKIRIMLY, Umut (2003) "The nation as an artichoke? A critique of ethnosymbolist interpretations of nationalism" a *Nations and Nationalism*, vol. 9, núm. 3, pàg. 339-355. Londres: ASEN.

PÉREZ CALVO, Alberto (2004) "El Plan Ibarretxe y su grave déficit democrático de partida" a *Revista de Estudios Políticos (Nueva Época)* Octubre-Diciembre 2004, núm. 126.

PETERSSON, Bo i CLARK, Eric (eds.) (2003) *Identity Dynamics*. Lund, Suècia: Nordic Academic Press.

PREGO, Victoria (2000) *Presidentes. Veinticinco años de historia narrada por los cuatro jefes de Gobierno de la democracia*. Barcelona: Plaza & Janés.

PULIDO, Manuel (2004) "La tramitación del Plan Ibarretxe ante las Cortes Generales" a *Revista Aranzadi* núm. 18/2004. Pamplona: Editorial Aranzadi.

- (2004a) "Sobre el plan Ibarretxe (La inadmisión de su suspensión)" a *Revista Aranzadi* núm. 628/2004. Pamplona: Aranzadi.

RENAN, Ernest (2006; 1a Ed. 1990) "What is a nation?" a BHABHA, Homi K. *Nation and narration*. Londres: Routledge.

RIQUER, Borja (de) (2000) *Identitats contemporànies: Catalunya i Espanya*. Vic: Eumo.

RUIZ RODRÍGUEZ, Segundo (1998) *La teoría del derecho de autodeterminación de los pueblos*. Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales.

RONEN, Dov (1997) *The Challenge of Ethnic Conflict, Democracy and Self-Determination in Central Europe*. Londres: Frank Cass.

SÁNCHEZ NAVARRO, Ángel J. (1998) *La transición española en sus documentos*. Madrid: Centro de Estudios políticos y constitucionales.

SCHOLTE, Jan Aart (1997) "Global capitalism and the State" a *International Affairs*, vol. 7, núm. 3, Juliol 1997, pàg. 427-452.

[Disponible en línia a: <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/scholte.htm>]

SENTMARTÍ, Ramon (Ed.) (2001) *Clàssics del nacionalisme*. Barcelona: Biblioteca Oberta.

SETON-WATSON, Hugh (1977) *Nations & States*. Londres: Methuen.

SMITH, Anthony D. (1991) *National Identity*. Londres: Penguin Books.

- (1999) "Interpretacions de la identitat nacional" a GUIBERNAU, Montserrat (dir.) *Nacionalismes. Debats i dilemas per a un nou mil·leni*. Barcelona: Proa.
- (2002) *La nació en la història*. Catarroja: Afers.

SOLOZÁBAL, Juan José (2004) *Nación y Constitución. Soberanía y autonomía en la forma política española*. Madrid: Biblioteca Nueva.

SOTO, Álvaro (1998) *La Transición a la democracia: España, 1975-1982*. Madrid: Alianza.

- (2005) *Transición y cambio en España. 1975-1996*. Madrid: Alianza.

STAVENHAGEN, Rodolfo (1996) "Self-Determination: Right or Demon?" a CLARK, Donald i WILLIAMSON, Robert (1996, Eds.) *Self-Determination. International perspectives*. Londres: MacMillan Press LTD. Pàg. 1-11.

TEZANOS, José Félix; COTARELO, Ramón i ANDRÉS (de), Blas (Eds.) (1989) *La Transición democrática española*. Madrid: Sistema, DL.

TUSELL, Javier (1997, 1ª ed. 1991) *La transición española a la democracia*. Madrid: Historia 16.

TRULLÉN, Joan (1993) *Fundamentos económicos de la Transición política española*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.

YSÀS, Pere (1997) *La Transició a Catalunya i Espanya*. Barcelona: Fundació Doctor Lluís Vila d'Abadal.

- (2004) *Disidencia y subversión. La lucha del régimen franquista por su supervivencia, 1960-1975*. Barcelona: Ed. Crítica.
- (2006) "La crisis de la dictadura franquista" a MOLINERO, Carmen (Ed.) *La Transición, treinta años después de la dictadura a la instauración y consolidación de la democracia*. Barcelona: Ed. Península.

ZALLO, Ramón (1997) *Euskadi o la segunda transición. Nación, cultura, ideologías y paz en un cambio de época*. Donosti: Erein.

- (2001) *El país de los vascos. Desde los sucesos de Ermua al segundo Gobierno Ibarretxe. 1975-1996*. Madrid: Fundamentos.

2. Bibliografía sobre conflicte

ALONSO, Rogelio (2001) *Irlanda del norte. Una historia de guerra y la búsqueda de la paz*. Madrid: Complutense.

BURTON, John (1990) *Conflict: Resolution and Provention*. Londres: McMillan Press Ltd.

GALTUNG, Johan (1985) *Sobre la paz*. Barcelona: Editorial Fontamara.

- (1998) *Tras la violencia, 3R: reconstrucción, reconciliación, resolución. Afrontando los efectos visibles e invisibles de la guerra y la violencia*. Bilbao: Gernika Gogoratuz.
- (2003) *Paz por medios pacíficos. Paz y conflicto, desarrollo y civilización*. Bilbao: Gernika Gogoratuz. [Títol original: (1996) *Peace by peaceful means: peace and conflict development and civilization*. Oslo: Sage].

LEDERACH, John Paul i CHUPP, Marcos (1995) *Conflicto y violencia: busquemos alternativas creativas*. Guatemala: Semilla.

LEDERACH, John Paul (1998) *Construyendo la paz. Reconciliación sostenible en sociedades divididas*. Bilbao: Gernika Gogoratuz.

LÓPEZ MARTÍNEZ, Mario (2004) *Enciclopedia de Paz y Conflictos*. Granada: Instituto de la Paz y los Conflictos. Universidad de Granada. Eirene.

LORENZO, Pedro Luís (2001) *Fundamentos teóricos del conflicto social*. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores.

VINYAMATA, Eduard (2001) *Conflictología. Teoría y práctica en Resolución de Conflictos*. Barcelona: Ariel.

- (2002) *Manual de prevención y resolución de conflictos. Conciliación, mediación, negociación*. Barcelona: Ariel.

3. Bibliografía sobre periodisme

BADIA, Lluís (1992) *De la persuasió a la tematització. Introducció a la comunicació política moderna*. Barcelona: Pòrtic.

BASTENIER, Miguel Ángel (2001, 1a ed.) *El blanco móvil. Curso de periodismo*. Madrid: Santillana.

BATISTA, Antoni (2001) *Euskadi sin prejuicios*. Barcelona: Plaza & Janés.

BORDIEU, Pierre (1996) *Sobre la televisión*. Barcelona: Anagrama.

BORRAT, Héctor (1989) *El periódico, actor político*. Barcelona: Gustavo Gili.

BURGUET ARDIACA, Francesc (2008) *Las trampas de los periodistas*. Barcelona: Trípodos.

CANEL, María José (1999) *Comunicación política. Técnicas y estrategias para la sociedad de la información*. Madrid: Tecnos.

CASTELLÓ, Enric (2005) *Sèries de ficció i construcció nacional. La producció pròpia de Televisió de Catalunya (1994-2003)*. Barcelona: Universitat Autònoma. Tesis Doctoral.

- (2008) *Identidades mediáticas. Introducción a las teorías, métodos y casos*. Barcelona: Editorial UOC.

CHARAUDEAU, Patrick (2003) *El discurso de la información: la construcción del espejo social*. Barcelona: Gedisa.

- (2005) *Contrato de comunicación en una perspectiva lingüística: normas psicosociales y normas discursivas*. París: Centro de Análisis de Discurso, Universidad de París.
- (2005) "¿Nos manipulan los medios?" a *CIC (Cuadernos de Información y Comunicación)* Núm. 10, pàg. 319-330.

CHILLÓN, Albert (1985) *Literatura y periodismo. Una tradición de las relaciones promiscuas*. Barcelona: Mitre.

CHOMSKY, Noam (1992) "La Ilusión necesaria" a *Archipiélago*, núm. 9, pàg. 9-35.

- (2003) *Sobre democracia y educación* Vol. 1. Barcelona: Paidós.
- (2006) *Failed States. The abuse of power and the assault on democracy*. Londres: Hamish Hamilton.

CHOMSKY, Noam i HERMAN, Edward (2003; 1ª Ed. en castellà 1990) *Los guardianes de la libertad*. Barcelona: Crítica.

COHEN, Bernard C. (1963) *The Press and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press.

CURRAN, James (2005) *Medios de comunicación y poder*. Barcelona: Hacer.

D'ANGELO, Paul (2008) "Metacoverage" *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009.
<http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n401.html>.

GARCÍA CANCLINI, Néstor (1995) *Consumidores y ciudadanos. Conflictos multiculturales de la globalización*. México: Grijelmo.

GONZÁLEZ ARIAS, Cristian (2006) "Los editorials de la prensa diaria nacional: temas, finalidad y participantes". *UNIrevista*, núm. 3, vol. 1-juliol.

GOMIS, Llorenç (1989) *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació.

FONTCUBERTA, Mar (de) (1993) *La noticia. Pistas para percibir el mundo*. Barcelona: Paidós.

FOWLER, Roger (1991) *Language in the news. Discourse and ideology in the Press*. Londres: Routledge.

FREUND, Andreas (1991) *Journalisme et mesinformation*. París: La Pensée Sauvage.

HERMAN, Edward (1996) "The Propaganda Model Revisited" a *Monthly Review*, núm. 48, Juliol-Agost 1996, pàg. 115-128.

HUMANES, María Luisa (2009) "Nuevos temas noticiosos en las elecciones generales de 2004. La presencia de metacobertura en la prensa española" a *ZER*, vol. 14, núm. 26, pàg. 105-128.

IBARRA, Pedro i IDOYAGA, Petxo (1998) "Racionalidad democrática, transmisión ideológica y medios de comunicación" en *Revista Zer*. Núm. 5, Novembre.
[Disponible en línia a: <http://www.ehu.es/zer/zer5/6ibarraido.html>]

KAUFMAN, Sanda; ELLIOT, Michael i SHMUELI, Deborah. "Frames, Framing and Reframing." A BURGESS, Guy i BURGESS, Heidi (Eds.) *Beyond Intractability*. Conflict Research Consortium, University of Colorado, Boulder. Setembre 2003 <<http://www.beyondintractability.org/essay/framing/>>.

KUHN, Raymond (2007) *Politics and the Media in Britain*. Nova York: Polgrave MacMillan.

LASORSA, Dominic L. (2008) "Agenda Setting." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009.
<http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n11.html>.

LIPPMAN, Walter (2003) *La opinión pública*. Madrid: Cuadernos de Langre.

LIPOVETSKY, Gilles (1983; 6ª Ed. 1993) *La era del vacío. Ensayos sobre el individualismo contemporáneo*. Madrid: Anagrama.

LOUW, Eric (2005) *The media and political process*. Londres: Sage.

MCCOMBS, Maxwell (2006) *Estableciendo la agenda. El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento*. Barcelona: Paidós.
[Títol original (2004) *Setting the agenda*. Cambridge: Polity Press]

MCLUHAN, Marshall (1996, 1ª Ed.) *Comprender los medios de comunicación. Las extensiones del ser humano*. Barcelona: Paidós.

MCQUAIL, Denis (1998) *La acción de los medios. Los medios de comunicación y el interés público*. Buenos Aires: Amorrortu editores.

MILLS-BROWN, Lisa (2008) "Journalism, Political." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009.
<http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n317.html>.

MONTERO, María Dolores (1993, 1a Ed.) *La información periodística y su influencia social*. Barcelona: Labor Universitaria.

PERCEVAL, José María (1995) *Nacionalismos, xenofobia y racismo en la comunicación. Una perspectiva histórica*. Barcelona: Paidós.

RICHARDSON, John E. (2007) *Analysing Newspapers. Approach from critical discourse analysis*. Nova York: Polgrave MacMillan.

RODERO, Emma PÉREZ MAÍLLO, Aurora i TAMARIT, Ana (2009) "El atentado del 11 de marzo de 2004 en la Cadena Ser desde la teoría del framing" a *ZER*, vol. 14, núm. 26, pàg. 81-103.

ROFFINELLI, Gabriela (2003) *Noam Chomsky y el control del pensamiento*. Madrid: Campo de Ideas

RUGGIERO, Thomas E. i WINCH, Samuel P. (2004) "The media downing of Pierre Salinger: Journalistic mistrust of the Internet as a news source" a *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10 (2), article 8.

KAUFMAN, Sanda; ELLIOTT, Michael i SHMUELI, Deborah. "Frames, Framing and Reframing." A BURGESS, Guy i BURGESS, Heidi (Eds.) *Beyond Intractability*. Conflict Research Consortium, University of Colorado, Boulder. Setembre 2003 <<http://www.beyondintractability.org/essay/framing/>>.

STEVENSON, Nick (1998) *Culturas Mediáticas. Teoría social y comunicación masiva*. Buenos Aires: Amorrortu editores.

VERÓN, Eliseo (1990) "La construction sociale des événements" en *Periodística*, núm. 2, pàg. 9-16.

WINCH, Samuel P. (1998) *Mapping the cultural space of Journalism. How journalists distinguish news from entertainment*. Westport: Praeger.

WOLFSFELD, Gadi (2008) "Political Conflict." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm.3, Setembre 2009. <http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n501.html>.

XICOY, Enric (2008) *Interpretació periodística del conflicte basc. (Avui, El Periódico i La Vanguardia. Setembre 1998-Abril 200)*. Barcelona: Universitat Ramon Llull. Tesi Doctoral.

4. Bibliografia sobre el discurs

ACERO, Juan José; BUSTOS, Eduardo; QUESADA, Daniel (1989, 3ª Ed.) *Introducción a la filosofía del lenguaje*. Madrid: Cátedra.

AUSTIN, John L. (1971) *Cómo hacer las cosas con palabras y acciones*. Barcelona: Paidós.

BASSOLS, Margarida (2001) *Les claus de la pragmàtica*. Vic: Eumo editorial, Universitat de Vic.

BILLIG, Michael (1989) *Arguing and thinking. A rhetorical approach to social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

- (1991) *Ideology and Opinions. Studies in Rhetorical Psychology*. Londres: Sage

CALSAMIGLIA, Helena i TUSÓN, Amparo (1999) *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Barcelona: Ariel.

CHARAUDEAU, Patrick (2006) "El contrato de comunicación en una perspectiva lingüística: normas psicosociales y normas discursivas" a *Opción* Núm. 49, pàg. 38-54.

ESCANDELL, M. Victoria (1993) *Introducción a la pragmática*. Barcelona: Anthropos.

ESCRIBANO, Asunción (2001) *Pragmática e ideología en las informaciones sobre conflictos políticos*. Salamanca: Universidad Pontificia de Salamanca.

FAIRCLOUGH, Norman (2003) "Análisis crítico del discurso como método en la investigación científica social" a WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

- (2008) "El análisis crítico del discurso y la mercantilización del discurso público: las universidades" a *Discurso & Sociedad*. Vol. 2 (1), Pàg. 170-185.

FOUCAULT, Michel (1978) *La arqueología del saber*. Madrid: Siglo XXI

FOWLER, Roger (1991) *Language in the news. Discourse and Ideology in the press*. Londres: Routledge.

GIRÓ, Xavier (1999) *Anàlisi Crítica del Discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)*. Barcelona: Universitat Autònoma. Tesi Doctoral.

- (Coord.) (1999a) *La premsa i el sud: informació, reptes i esquerdes*. Barcelona: SOLC.
- (2004) "La información sobre los países del Sur en los medios del Norte" a CONTRERAS, Fernando R. i SIERRA, Francisco (Coord.) *Culturas de guerra: medios de información y violencia simbólica*. Valencia: Universidad de Valencia. Pàg. 155-183.
- (2007) "Enfoques analíticos críticos sobre el discurso de la cobertura informativa de conflictos". A TELLESCHI, Tiziano; SANDOVAL, Eduardo Andrés (Coords.) *Espacio y tiempo en la globalización. Una visión de la transparencia en la información*. Toluca (México): Univesita' di Pisa y Comisión Estatal para el Acceso a la Información Pública del Estado de Sinaloa. Pàg. 199-200.
- (2010) "Discursos y grietas en política: la lógica de los actores, los límites de los medios y las metas periodísticas" a CAMACHO MARQUINA, Idoia (Coord.) *La especialización en el Periodismo. Formarse para informar*. Sevilla: Comunicación social. Pàg. 75-95.

GRABER, Doris A. (1981) "Political Languages" a NIMNO, Dan D. i SANDERS, Keith (Ed.) *Handbook of political communication*. Londres: Sage. Pàg. 195-223.

GRICE, Herbert Paul (1975) "Logic and conversation" en COLE, Peter y MORGAN, Jerry L. (eds.) *Speech Acts*. Vol. 3 de *Syntax & Semantics*. Nova York: Academic Press. Pàg. 41-58.

HALLIDAY, Michael A. K. i HASAN, Ruqaiya (1980) "Text and context" a *Sophia Lingüística*, 6. Pàg. 4-91.

IDOYAGA, Petxo i RAMÍREZ, Txema (2002) *Al filo de la (in)comunicación. Prensa y conflicto vasco*. Madrid: Fundamentos.

JÄGER, Siegfried (2003) "Discurso y conocimiento: aspectos teóricos y metodológicos de la crítica del discurso y del análisis de dispositivos" a WODAK,

Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

ÍÑIGUEZ, Lupicinio (Ed.) (2006, 2ª Ed.) *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*. Barcelona: Editorial UOC.

LACLAU, Ernesto (1996) *Emancipation(s)*. Londres: Verso.

LEECH, Geoffrey N. (1983) *Principles of Pragmatics*. Londres: Longman.

LEVINSON, Stephen C. (1989) *Pragmática*. Barcelona: Teide.

LOZANO, Jorge; PEÑA-MARÍN, Cristina; ABRIL, Gonzalo (1993, 4ª Ed.) *Análisis del discurso. Hacia una semiótica de la interacción textual*. Madrid: Cátedra.

MARTÍN ROJO, Luisa (2006, 2ª Ed.) "El análisis crítico del discurso. Fronteras y exclusión social en los discursos racistas" a ÍÑIGUEZ, Lupicinio (Ed.) *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*. Barcelona: Editorial UOC. Pàg. 161-195.

NÚÑEZ LADEVÉZE, Luís (1991) *Manual para periodismo*. Barcelona: Ariel.

PERALES, Cristina, THOUVEREZ, Ludivine i FILARDO, Laura (2011) "European Representations of the Basque Sovereignist Plan" a SALAVERRÍA, R. (Ed.) *Diversity of journalism. Conference proceedings (CICOM i ECREA)*. Pamplona: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra.

PERALES, Cristina; XAMBÓ, Rafael i XICOY, Enric [en premsa] "La crisis del modelo de Estado. La sentencia del Estatut de Catalunya y el 10J" a CASTELLÓ, Enric (Ed.) *La mediatización del conflicto político. Discursos y narrativas en el contexto español*. Barcelona: Laertes.

SPERBER, Dan i WILSON, Deirdre (1994) *La relevancia*. Madrid: Editorial Visor.

STRAWSON, Peter (1973) a SIMPSON, Thomas M. (Comp.) *Semántica filosófica: problemas y discusiones*. Buenos Aires: Siglo XXI.

VAN DIJK, Teun A. (1978) *La ciencia del texto*. Barcelona: Paidós Comunicación.

- (1993) "El poder i els mitjans de comunicació" a *Periodística*, núm. 6. Barcelona, Pàg. 11-38.
- (1996) *La noticia como discurso. Comprensión, estructura y producción de la información*. Barcelona: Paidós Comunicación.
- (1996a) "Opiniones e ideologías en la prensa" en *Voces y Culturas*, núm. 10-II semestre, Pàg. 9-50.
- (1999) *Ideología. Una aproximación multidisciplinaria*. Barcelona: Gedisa.
- (1999a) "¿Un estudio lingüístico de la ideología?" a PARODI, G. *Discurso, Cognición y Educación*. Chile: Ediciones Universitarias de la Universidad Católica de Valparaíso. Pàg. 27-42.
- (2003) "La multidisciplinariedad del análisis crítico del discurso: un alegato a favor de la diversidad" a WODAK, R. & MEYER, M. (comp.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.
- (2003a, 3ª Ed.) *El discurso como estructura y proceso*. Barcelona: Gedisa.

WESTON, Anthony (2002, 7ª ed.) *Las claves de la argumentación*. Barcelona: Ariel.

WITTGENSTEIN, Ludwig (1983) *Investigaciones filosóficas*. Barcelona: Laia Textos Filosòfics.

WODAK, Ruth (2003) "El enfoque histórico del discurso" a WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) (2003) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

Webgrafia

A continuació es detallen els documents *online* que hem emprat al llarg de la investigació:

ANTAKI, Charles; BILLIG, Michael; EDWARDS, Derek; POTTER, Jonathan (2003) "El Análisis del discurso implica analizar: Crítica de seis atajos analíticos" en *Athenea Digital* Núm. 3: primavera.

[Documento en línea: <http://antalya.uab.es/athenea/num3/antaki.pdf>]

Código deontológico del Periodista:

<http://www.periodistes.org/fcic/contingut.php?codmenu=3>

Declaración de Barcelona.

<http://www.elkarri.org/pdf/declaracionBarcelona.pdf>

VI PART

Annexos

Annex I: Cronologia

A continuació es detallen els esdeveniments històrics que s'han considerat rellevants per focalitzar els episodis d'interès en matèria nacionalitària que donen cos a l'estudi empíric:

1975

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
20.11.75	Mort de Franco
22.11.75	Juan Carlos I de Borbón és nomenat cap de l'Estat espanyol
18.04.75	Es restableix la celebració de l'Aberri Eguna a Gernika amb detencions
Juny 1975	Creació de la Plataforma de Convergència Democràtica (al voltant de PSOE i grups regionalistes)

1976

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
1976	Massacres de Vitoria-Gasteiz i Montejurra
01.07.76	Celebració del centenari de la supressió dels fueros bascos. Molts alcaldes es reuneixen a Bergara per reivindicar l'autonomia interna
26.03.76	Neix Coordinación Democrática (com alternativa democràtica)
05.07.76	El Rei nomena Adolfo Suárez cap de Govern espanyol
30.07.76	S'aprova la Llei d'Amnistia
15.12.76	Referèndum popular per aprovar la Llei per la Reforma Política

1977

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
Juny 1977	El Rei nomena senadors
15.06.77	Primeres eleccions generals democràtiques / Eleccions constituents
29.06.77	El Rei rep Tarradellas
25.07.77	Es constitueix l'Assemblea de Parlamentaris
27.06.77	Tarradellas arriba a Madrid
11.09.77	Diada Catalunya un milió i mig de persones al carrer
29.09.77	El Govern central aprova el restabliment de la Generalitat
23.10.77	Tarradellas torna de l'exili i s'instal·la a Barcelona
27.10.77	S'aproven al Ple del Congrés els Pactes de la Moncloa
27.11.77	Clausura a Barcelona del Congrés de Cultura Catalana

1978

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
17.02.78	Es constitueix en la Sala de Juntas Generales de la Diputació Foral d'Àlava, el primer <i>Consejo General del País Vasco</i> , sota la presidència del dirigent socialista Ramón Rubial
27.04.78	Herri Batasuna es fundada en la localitat navarra d'Alsasua, com a successora de KAS, eix de l'esquerra <i>abertzale</i> durant la Transició espanyola, com coalició de diversos partits polítics, associacions i organitzacions independents, entre elles ANV. HB assumia les reivindicacions de KAS (establiment de llibertats democràtiques fonamentalment)
23.06.78	Decret sobre l'ensenyament del català
05.07.78	El Govern central aprova la cooficialitat del català i el castellà a Catalunya
02.09.78	S'incorpora el català al sistema d'ensenyament
09.09.78	PNB ultima les negociacions pel 'sí' a la constitució espanyola i aconsegueix el consens en el Títol vuitè en el seu projecte de ponència sobre la defensa nacional i compromís d'un concert econòmic per a Euskadi
06.12.78	Votació de la CE: primeres Corts legislatives, són sotmeses a referèndum popular. Euskadi registra un 44,65% de participació
27.12.78	Aprovació de la CE
29.12.78	El BOE publica la CE i també entra en vigor el mateix dia
29.12.78	L'Assemblea de Parlamentari aprova el projecte d'Estatut. Només s'absté Xirinachs

1979

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
01.03.79	Segones eleccions generals. Guanya la UCD
30.03.79	Investidura del govern UCD
03.04.79	Eleccions municipals a Catalunya. PSC i PSUC guanyen en grans ciutats. CiU als petits municipis
23.04.79	Manifestació a favor de l'Estatut català sense retallades
25.10.79	Catalunya i Euskadi aproven els seus estatut d'autonomia

Annex I: Mostra de l'estudi empíric

S'han llistat totes les peces periodístiques que formen part de l'estudi empíric. Estan classificades per data i per ordre d'aparició en pàgina. Primer s'ofereix la relació de peces escollides de la premsa d'àmbit estatal, després la d'àmbit català (tot i que *La Vanguardia* llavors ja feia una cobertura més enllà de Catalunya) i finalment la basca.

ABC

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	En esta hora solemne		21.11.75	2
	Miremos adelante		21.11.75	2
	El testamento de Franco		21.11.75	3
	El país, en marcha		21.11.75	3
	El Rey de todos los españoles		22.11.75	3
	Por el derecho a la ilusión		22.11.75	3
	El Rey		22.11.75	3
	Al empezar un reinado		23.11.75	3
	El último mensaje	Pedro Crespo	21.11.75	11
	Franco	Gonzalo Fernández Mora	21.11.75	3
	Francisco Franco y el Reino de España	Alfonso García Valdecasas	22.11.75	4
	Ahora lo más útil es la oración	Serrano Suñer	22.11.75	4
	Sobre su majestad el Rey	Argos	22.11.75	4
¡Viva el Rey!	Pedro Crespo	22.11.75	9	

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	La responsabilidad de los indecisos		14.06.77	2
	Votar una concepción de vida		15.06.77	2
	Un pueblo vota en paz		16.06.77	2
	La gran responsabilidad		17.06.77	2
	La hora de la economía		18.06.77	2
	Ante el restablecimiento de la Generalitat provisional		30.09.77	2
COLUMNA OPINIÓ	No va más	Manuel Fraga Iribarne	12.06.77	3
	Indecisión	Lorenzo López Sancho	12.06.77	4
	A los indecisos	Cándido	12.06.77	3
	La institucionalización de la anarquía	José María Gil Robles	12.06.77	6
	La libertad y los socialistas	Argos	12.06.77	2
	Meditación para antes de las elecciones	Antonio	14.06.77	3

		Garrigues		
	Vísperas electorales	Torcuato Luca de Tena	14.06.77	3
	El primer deber del ciudadano es votar mañana	Vicente Royo	14.06.77	6
	Los ricos partidos obreros	Argos	14.06.77	6
	La monarquía y sus servicios al país	Carlos Seco Serrano	15.06.77	3
	La democracia y los españoles	José María Carrascal	15.06.77	3
	El día más largo	Cándido	15.06.77	5
	En el día de hoy	J. Ramírez	15.06.77	9
	La salida del túnel	Vicente Gallego	17.06.77	3
	Después de las elecciones	Víctor García Hoz	17.06.77	3
	Las campañas	José Luis Calleja	17.06.77	4
	España muestra su verdadero rostro	Lorenzo López Sancho	17.06.77	4
	Meditaciones postelectorales	Torcuato Luca de Tena	18.06.77	3
	Fin del pacto	Cándido	18.06.77	5
	Gobierno de concentración	José Miquel Orti Bordas	28.09.77	3
	La decadencia de la autoridad	Modesto Cañal	29.09.77	3
	Monarquía y república	Cándido	29.09.77	5
	El cansancio del presidente	Ricardo de la Cierva	30.09.77	3-4
	Regiones: libertad, igualdad, solidaridad	Francisco José de Saralegui	01.10.77	4
	Cataluña no merecía una puerta farsa	Ricardo de la Cierva	02.10.77	2
	Un insensato	Javier Tusell	02.10.77	3
	La Generalidad como preocupación	José María Ruiz Gallardón	02.10.77	4
	La Generalitat	Cándido	02.10.77	5

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Ante el referèndum		03.12.78	2
	Afirmación mayoritaria		07.12.78	2
	Sensible abstención		07.12.78	2
	Análisis de urgencia		08.12.78	2
COLUMNA OPINIÓ	A los vascos sobre la Constitución	Marcelino Oreja Aguirre	03.12.78	3
	Las constituciones	Lucas Trillo	03.12.78	4
	Víspera de nada	José María Areilza	03.12.78	11
	La Constitución y la fe católica	Antonio Garrigues	05.12.78	3
	Por primera vez	Ricardo de la Cierva	05.12.78	12
	Zarabanda en sí mayor	Jaime Campmany	05.12.78	3
	Recuerdos, reconciliación y referèndum	Lorenzo López Sancho	05.12.78	4
	¿Hacer el juego al terrorismo?	Lorenzo López Sancho	06.12.78	3
	El cáliz de la investidura	Jaime Campmany	06.12.78	3
	Después de la Constitución	Manuel Fraga Iribarne	08.12.78	3
	Radiografía del paciente	Jaime Campmany	08.12.78	3
	El desafío de la esperanza	Luis María Ansón	08.12.78	5
	Gracias, señor presidente	Jaime Campmany	09.12.78	3

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Reflexión ante los estatutos		23.10.79	2
	Veinticinco de octubre		27.10.79	2
	Cataluña y su futuro autonómico	José María Gil Robles	24.10.79	3
	Tres veces "sí"	Javier Laso	27.10.79	2
	El encanto de la autonomía	Jaime Campmany	27.10.79	3
	Democracia y desencanto	José María de Areilza	28.10.79	3

EL PAÍS

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El cambio		12.06.77	6
	En la hora de la reflexión [continua de la portada]		14.06.77	1/6
	Hay que respetar las urnas		15.06.77	6
	El derecho de las urnas		16.06.77	6
	Necesidad de un consenso nacional		17.06.77	6
	La dignidad del Parlamento		27.09.77	8
	Un síntoma de la crisis		29.09.77	8
	Un pacto histórico		30.09.77	8
COLUMNA OPINIÓ	El sentido del Estado	Andrés de la Oliva Santos	15.06.77	9
	Un pacto nacional	Juan Luis Cebrián	16.06.77	7
	No fracassar	Francisco Pinto Balsemao	17.06.77	7
	Nafragio del franquismo	Emilio Romero	17.06.77	7
	Hacia la democracia	Fernando Claudín	17.06.77	7
	Los comicios, dominados por tres hombres jóvenes	Cyrus L. Sulzberger	18.06.77	7
	Dos partidos	Juan Benet	18.06.77	7
	Un debate necesario	K.S. Karol	18.06.77	7
	El espacio de la UCD/y3	José María Alfaro	28.09.77	9
	Los hispanoamericanos y la nueva Constitución	Carlos M. Rama	30.09.77	9

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El referèndum constitucional: las razones de la "abstención"		03.12.78	10
	"Sí" [continua de la portada]		05.12.78	1/10
	Primera reflexión		07.12.78	8
	Después de la Constitución		08.12.78	8
	El referèndum en el País Vasco		08.12.78	8
	Los pactos económicos y el calendario político		09.12.78	6
COLUMNA OPINIÓ	Después	Antonio Senillosa	03.12.78	16
	La Constitución y el apocalipsis	Ricardo Lezcano	03.12.78	16
	Las razones de un "sí"	Pedro Lain Entralgo	05.12.78	11
	Diálogos constitucionales	Fernando Savater	05.12.78	11
	Llamamiento a los vascos nacionalistas [continua de la portada]	Javier Tusell	05.12.78	1/11-12

	Estabilidad, involución y desarrollo político	Manuel Fraga Iribarne	08.12.78	17
--	---	-----------------------	----------	----

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	"Sí" a los estatutos		24.10.79	8
	El referèndum catalán...		27.10.79	8
	Y el referèndum vasco		27.10.79	8
COLUMNA OPINIÓ	Euskadi y su futuro /y 2	José María Benegas	24.10.79	12
	El referèndum del Estatuto	Manuel Ortínez	24.10.79	14
	El "español" lengua de la Hispanidad	Licinio de la Fuente	25.10.79	9

LA VANGUARDIA

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Con emoción, con esperanza		21.11.75	1
COLUMNA OPINIÓ	Sentido y oportunidad de las leyes fundamentales	Jorge Trias Sagnier	20.11.75	13
	El entendimiento es posible	Orti Bordas	20.11.75	14
	Adiós a Franco	Manuel Pombo	22.11.75	portada
	El Rey de España	Manuel Pombo	23.11.75	09
	La España real	Julián Marías	23.11.75	25

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Elecciones legislativas i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Hora Cero		14.06.77	
	El largo camino		15.06.77	
	Slavar la libertad recobrada		16.06.77	
	Revisión de la política catalana		18.06.77	
	Un pacto entre la Corona y la Historia		30.09.77	
COLUMNA OPINIÓ	"Toquem de peus a terra"	Guillermo Díaz-Plaja	12.06.77	8
	Las elecciones como instrumento contra la confusión	Joaquim Molins	12.06.77	8
	La cultura en la Constitución	Guillermo Díaz-Plaja	13.12.77	7
	Meditación para antes de las elecciones	Antonio Garrigues	14.06.77	7
	Edad, ideologías, elecciones	Nazario González	14.06.77	8
	Tras las elecciones, mil conclusiones	Josep Faulí	18.06.77	5
	Con sobrio estilo	Jaime Arias	30.09.77	6
	Alumbramiento de la Generalitat	Carlos Sentis	02.10.77	6

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Tres hipótesis		05.12.78	11
	El destino colectivo		06.12.78	5
	Manos a la obra		07.12.78	15
COLUMNA OPINIÓ	La Constitución y la fe catòlica	Antonio Garrigues	03.12.78	7
	Después	Antonio de Senillosa	03.12.78	8
	Una hora histórica	Néstor Lujan	03.12.78	8
	El poder judicial y las comunidades autónomas	Cesáreo Rodríguez-Aguilera	06.12.78	6
	Lo que es y lo que no es una Constitución	Manuel Jiménez de Parga	06.12.78	12
	El desafío de la esperanza	Luis María Ansón	07.12.78	16

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
--	---------	-------	------	--------

EDITORIAL	La alternativa vasca		25.10.79	7
	Puerta abierta al futuro		26.10.79	5
	Esperanza para Euzkadi		27.10.79	5
COLUMNA OPINIÓ	Trasluz electoral	Carlos Sentis	28.10.79	6
	Democracia y desencanto	José María de Areilza	28.10.79	7
	Rumbo incierto	Ramón Trias Fargas	28.10.79	9
	Silencio oficial de la mayoría de partidos	Margarita Sáenz-Díez	28.10.79	9

AVUI

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Cal votar		14.06.77	Portada
	Un dia històric		15.06.77	Portada
	Els resultats		17.06.77	Portada
	Comencem a vèncer		29.09.77	Portada
	Mirar endavant		01.10.77	Portada
COLUMNA OPINIÓ	Ara és l'hora d'un vot útil	Miquel Roca i Junyent	12.06.77	3
	Per un vot útil	Joan Armet	12.06.77	3
	L'hora del vot de cadascú	Maurici Serrahima	12.06.77	3
	L'endemà de les eleccions	Heribert Barrera	12.06.77	4
	Fer país, fer estat, a Catalunya	Santiago Guillen	12.06.77	4
	Final de sèrie	J. M.	14.06.77	4
	El dret a l'autogovern	Fèlix Cucurull	16.06.77	3
	Revolució, socialisme?, progrés	Josep Camps Croma	16.06.77	3
	Cavilacions d'un escèptic	Jaume Ministral	17.06.77	3
	I ara, tornem a començar	Vicent Ventura	17.06.77	3
	L'esquerra convencerà	Raimon Obiols	28.09.77	3
	"D'alguna manera" no es va enlloc	Manuel de Pedrolo	28.09.77	3
	Conciliació, sí. Però no sols emotiva	Jordi Maragall	29.09.77	3
	Cal insistir	Josep M. Poblet	29.09.77	3
	Catalunya, hi guanyarà?	Francesc Esteva	29.09.77	5
	El sentit de la Generalitat provisional	Gregori López Raimundo	01.10.77	3
	Del prestigi al descrèdit de l'autonomia	Oriol Pi i Cabanyes	01.10.77	3
	La nit del 29 a Perpinyà	J. M.	01.10.77	4
La discussió de l'Estatut del 32 a les Corts espanyoles	Josep Planchart	02.10.77	3	

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El vot a la Constitució		06.12.78	Portada
	Una Constitució per a l'Estatut		08.12.78	Portada
COLUMNA OPINIÓ	Quatre raons a favor del sí	Raimon Obiols	03.12.78	3
	Per l'abstenció democràtica	Ramon Viñals i Soler	03.12.78	3
	Un sí amarg	Ricard Foraster	03.12.78	3

	En socors de la victòria	Manuel Nadal	03.12.78	4
	Llibres catalans	Ernest Sabater i Siches	03.12.78	23
	Jo dic sí	Maria Aurèlia Capmany	05.12.78	3
	La escopeta nacional	Raimon Galí	05.12.78	3
	Per on va el govern espanyol	J.M.	05.12.78	4
	El vot de les dones	Anna Balletbò	06.12.78	3
	Abstenció, però abstenció conscient	Ignasi Fluvià	06.12.78	3
	Sense pèls a la llengua: als obrers	Fernàndez Jurado	06.12.78	3
	Sís, nos i abstencions	J.M.	06.12.78	4
	En igualtat de condicions	Francesc Ferrer	07.12.78	11
	Els marrecs i la repressió	Montserrat Roig	07.12.78	11
	Nacions oprimides i/o colònies	Joaquim Fons	07.12.78	12
	Comentaris polítics	Josep M. Poblet	08.12.78	8
	Permanent fidelitat a Catalunya	Manuel Cruells	09.12.78	3
	L'estètica del no	Jordi Borja	09.12.78	3

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Un 'sí' rotund		25.10.79	Portada
COLUMNA OPINIÓ	L'ensenyament i cultura i l'Estatut	Pere Pi-Sunyer i Bayo	23.10.79	3
	Els 'sis' socialistes a l'Estatut	Joan Reventós	23.10.79	3
	Antevigília	J. M.	23.10.79	4
	Sí com l'any 1932...	Josep Bonet	24.10.79	3
	Estatut i Senat	Josep Subirats	24.10.79	3
	Jugar a la contra	Joan Cornudella	24.10.79	5
	Crit d'alerta	Joan Anton Sánchez	24.10.79	5
	Diàleg imaginari sobre l'Estatut	Josep M. Puig	25.10.79	3
	Les meves raons a favor de l'Estatut	Maria Aurèlia Capmany	25.10.79	3
	Els docents i l'Estatut	Xavier Sabaté	25.10.79	4
	L'Estatut i la seguretat social	Enric Massó Urgellès	27.10.79	3
	L'esquerra ha salvat Catalunya	Jaume Sobrequés	27.10.79	20
	Una taula rodona ben poc rodona	Vicent Ventura	28.10.79	3
	Abstenció i autonomia	Rafael Ribó	28.10.79	3
	Pre-política encara	J.M.	28.10.79	4
Som-hi!	Miquel Roca i Junyent	28.10.79	5	

EL CORREO

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El último mensaje		21.11.75	30
COLUMNA OPINIÓ	Desaparece un adjetivo	Luis Apostua	23.11.75	32

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Elecciones legislativas i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	ESB: Euskal Sozialista Biltzarrea		12.06.77	28
	El deber de votar		14.06.77	22
	La victoria de todos		16.06.77	30
	Ha desaparecido un fantasma		01.10.77	24
COLUMNA OPINIÓ	Esclarecer el futuro	Antonio Elorz	14.06.77	22
	Ara España	Julen Guimon	14.06.77	22
	Rey de España y Señor de Vizcaya	A. B.	15.06.77	portada
	La suerte ya está echada	Ignacio Ascarza	16.06.77	10
	Día para un poeta	Luis Apostua	16.06.77	31
	Hay que ponerse a trabajar	Ignacio Ascarza	17.06.77	9
	Tres observaciones	Luis Apostua	17.06.77	29
	Tres hipótesis para el III Gobierno de la Monarquía	Ignacio Ascarza	18.06.77	10
	Un "no" que se veía venir	Carlos Prieto	29.09.77	11
	La Generalitat	Luis Apostua	29.09.77	23
	Viola la ley paccionada de Navarra	José Miguel de Azaola	29.09.77	23
	Ante las elecciones municipales	Enrique Jardi	29.09.77	25
	Con novedad en todos los frentes	Carlos Prieto	01.10.77	11
	Están ya con lo nuestro	Carlos Prieto	02.10.77	14

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El deber de votar		05.12.78	portada
COLUMNA OPINIÓ	El peligro del "no"	José Miguel de Azaola	03.12.78	32
	La decisión final	José Miguel de Azaola	05.12.78	26
	Las razones del "sí"	Antonio Papell	05.12.78	27
	Día clave para el País Vasco	Pedro Morales Moya	06.12.78	24
	La tarea	Luis Apostua	06.12.78	25
	Las españas y su primado	Portos	06.12.78	25
	Construir el futuro	Antonio Papell	06.12.78	25
	Foralismo y Constitución	Gaspar	07.12.78	28
	El alumbramiento de la Constitución	Antonio Papell	07.12.78	29
	La transición ha terminado	Antonio Papell	08.12.78	26
	Lo que es y lo que no es una Constitución	Manuel Jiménez	08.12.78	26

		de Parga		
	Método de lectura	Luis Apostua	08.12.78	27
	Triunfadores y derrotados	José Miguel de Azaola	09.12.78	24
	Sobre abstenciones y votos negativos	P.V. Gálvez	09.12.78	24
	Las próximas elecciones en el PNV	Andoni Trueba	09.12.78	29
	El <i>impasse</i> de los partidos	Antonio Papell	09.12.78	29

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El Referèndum		24.10.79	24
	Hoy, referèndum		25.10.79	Portada
COLUMNA OPINIÓ	Nuestra grave responsabilidad	José María Viana	23.10.79	11
	Mañana	Publius	24.10.79	24
	Día de reflexión	Ricardo Echano	24.10.79	33
	La perspectiva socioeconómica de las autonomías	Gabriel Elorriaga	24.10.79	35
	La respuesta	José Miguel de Azaola	25.10.79	24
	Ya no hay más salidas	Antonio Papell	26.10.79	22
	Orden público y el País Vasco	Víctor Salmador	26.10.79	22
	Navarra y el Estatuto de Guernica	Víctor Manuel Arbeloa	27.10.79	29
	¿Y ahora?	José Miguel de Azaola	28.10.79	32
	Quedan por dar los pasos decisivos	Isabel Bergareche	28.10.79	33

DEIA

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Cien números de Deia		01.10.77	3
COLUMNA OPINIÓ	Tradición, mitos y los dos proyectos de futuro para Euskadi (I)	Ramiro Pinilla	29.09.77	3
	¿Es vasca Navarra?	José Estornes Lasa	30.09.77	3
	Tradición, mitos y los dos proyectos de futuro para Euskadi (II)	Ramiro Pinilla	30.09.77	3
	Por una cultura vasca abierta y crítica	Juan P. Fusi	01.10.77	3
	La democracia agonizante	J.L. Martín Descalzo	02.10.77	2
	Claves de viabilidad para Euzkadi	Guillermo Herzog de Bustos	02.10.77	3
	Constitución 78 versus Estatuto 36	Ramón Bajo Fanlo	03.12.77	2
	¿A quién votan los católicos?	J.L. Martín Descalzo	03.12.77	2

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ	La nueva minoria	Elías Ruiz Ceberio	06.12.78	2
	¡A trabajar!	José Ramón Scheifler	07.12.78	2
	El búfalo que se parecía a Beethoven... o las genialidades de don Felipe	José Luis Irisarri	08.12.78	2

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Los que no votan también van a votar		24.10.79	2
	Si-Bai		25.10.79	2
	La paz empieza hoy		26.10.79	2
COLUMNA OPINIÓ	Un camino abierto	Félic García Olano	23.10.79	2
	Navarra ante el Estatuto de Gernika	Pello Irujo Elizalde	23.10.79	2
	El instante de las urnas	Elías Ruiz Cebrero	24.10.79	2
	Euzkadin, Ezaren Billa (Una historia de brujas)	Mitxel Unzueta	24.10.79	3
	O el estatuto o la frustración	Asier	24.10.79	3
	El camino del estatuto de Gernika	Martín de Ugalde	25.10.79	2
	25 de octubre de 1839	Elías Amezaga	25.10.79	3

	Carlos Garaikoetxea, "un vasco de Navarra"	T. Hernandorena	25.10.79	3
	Reconciliación, pesimismo y esperanza	Félix García Olano	27.10.79	2

ANÀLISI CRÍTICA DE LA COBERTURA DE L'ENCAIX
DE **CATALUNYA** I **EUSKADI** DINS ESPANYA
A TRAVÉS DELS DISCURSOS DE LA PREMSA
ESPANYOLA, CATALANA I BASCA PUBLICATS
DURANT LA TRANSICIÓ I FINS L'APROVACIÓ
DELS ESTATUTS CATALÀ I BASC (1975-1979)

El discurs editorial i de les columnes d'opinió publicats per
ABC, El País, La Vanguardia, Avui, El Correo i Deia

DOCTORANDA
CRISTINA PERALES GARCÍA
DIRECTOR
DR. XAVIER GIRÓ MARTÍ

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Facultat de Ciències de la Comunicació
Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura

ÍNDEX

Volum I

Introducció	9
Presentació	10
Agraïments	16

I. PART

Fonamentació Teòrica

1. La identitat nacional, nacionalisme i nació	20
1.1. El nacionalisme: de la identitat ètnica a la nacional	
1.1.1. La construcció de la identitat nacional	
1.2. El poder de la nació i de l'Estat	
2. Context històric i polític de la Transició	38
2.1. La incertesa d'Espanya a partir de 1975	
2.2. L'arribada de la democràcia: el nou mapa espanyol	
2.3. La Constitució i els Estatuts d'Autonomia	
2.3.1. Delimitació jurídica de la <i>nació</i> política	
2.3.2. L'Espanya asimètrica: la CE i els territoris històrics	
3. Els diaris com a actors polítics	66
3.1. El rol dels diaris. La mediació política	
3.1.1. La rigidesa i flexibilitat en el procés de producció periodística	
3.2. La construcció social de les peces periodístiques	
3.2.1. La mirada dels diaris: el fet noticable	
3.3. La ideologització del diari	
3.3.1. Les peces periodístiques: opinió o propaganda?	
4. Anàlisi del discurs periodístic	86
4.1. Pragmàtica. El principi de cooperació	
4.2. Anàlisi Crítica del Discurs (ACD)	

II. PART

Estudi Empíric

5. Objectius, hipòtesis i metodologia	100
5.1. Proposicions corol·làries del marc teòric	
5.2. Objectius i hipòtesis	
5.3. Justificació de la mostra	
5.3.1. El camp	
5.3.2. Procediment. Buidat macrosemàntic	
5.4. Microanàlisi: temes, implicacions i pressuposicions	
5.5. Estructura i recursos discursius	
6. Anàlisi de les peces triades d'ABC	116
6.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
6.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
6.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
6.3.1. L'editorial "Reflexión ante los estatutos" (23/10/79)	
6.3.2. La columna de Jaime Campmany "El encanto de la autonomía" (27/10/79)	
6.4. Notes corol·làries d'ABC	

7. Anàlisi de les peces triades d' <i>El País</i>	154
7.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
7.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
7.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
7.3.1. L'editorial "Sí a los estatutos" (24/10/79)	
7.3.2. La columna de Antonio Senillosa "Después" (31/12/78)	
7.4. Notes corol·làries d' <i>El País</i>	

Volum II

8. Anàlisi de les peces triades de <i>La Vanguardia</i>	221
8.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
8.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
8.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
8.3.1. L'editorial "Manos a la obra" (07/12/78)	
8.3.2. La columna de Manuel Jiménez de Parga "Lo que es y lo que no es una Constitución" (06/12/78)	
8.4. Notes corol·làries de <i>La Vanguardia</i>	
9. Anàlisi de les peces triades d' <i>Avui</i>	259
9.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
9.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
9.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
9.3.1. L'editorial "Un 'sí' rodund" (25/10/79)	
9.3.2. La columna de Manuel Cruells "Permanent fidelitat a Catalunya" (09/12/78)	
9.4. Notes corol·làries d' <i>Avui</i>	
10. Anàlisi de les peces triades d' <i>El Correo</i>	289
10.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
10.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
10.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
10.3.1. L'editorial "Hoy, referéndum" (25/10/79)	
10.3.2. La columna de Gaspar "Foralismo y Constitución" (07/12/78)	
10.4. Notes corol·làries d' <i>El Correo</i>	
11. Anàlisi de les peces triades de <i>Deia</i>	319
11.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell	
11.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell	
11.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu	
11.3.1. L'editorial "Sí-Bai" (25/10/79)	
11.3.2. La columna de Félix García Olano "Un camino abierto" (23/10/79)	
11.4. Notes corol·làries de <i>Deia</i>	

III. PART Conclusions

12. Resum de resultats i conclusions	361
12.1. Resum de resultats	
12.2. Conclusions i valoracions	

IV. PART	
Application for a European doctorate: Summary in English	
Preliminary note	384
13. The press coverage of the conflict: the position of Catalonia and Euskadi inside Spain	
13.1. Objectives, hypotheses and methodology	
13.1.1. Objectives	
13.1.2. Procedure and instruments of analysis	
13.2. Results	
13.3. Conclusions and final reflections	
V. PART	
Bibliografia	414
Webgrafia	
VI. PART	
Annexos ¹	428

¹ Nota de l'autora: Per una qüestió de volum, part dels annexos, concretament les fitxes analítiques, es presenta en el CD que s'adjunta al final de la recerca. La consulta pertinent serà notificada al lector/a convenientment, un cop arribats als apartats oportuns.

8. Anàlisi de les peces triades de *La Vanguardia*

A continuació, s'analitzaran els editorials i columnes d'opinió que s'han escollit del diari *La Vanguardia*. Tal i com s'ha operat amb els diaris anteriors, es reconstruirà part de la matriu ideològica a partir de les anàlisis de primer i segon nivell de profunditat.

L'anàlisi de primer nivell [8.1] i [8.2] servirà per extreure les macroproposicions que ens ajudin a construir la matriu del diari.

A l'anàlisi de segon nivell [8.3] s'identificaran els temes de cada frase i extraurem i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament de les peces que s'han escollit per ser sotmeses a aquesta profunditat d'estudi. Es focalitzarà l'atenció a les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que senyalen un posicionament ideològic per part del diari.

Per l'anàlisi de segon nivell, donat el seu grau d'exhaustivitat, s'ha escollit l'editorial "Manos a la obra" (07/12/78) i la columna "Lo que es y lo que no es una constitución" de Manuel Jiménez de Parga (06/12/1978). S'ha optat per escollir l'exemple del cas històric del referèndum de la CE al concentrar-se elements de definició ideològica que permeten observar l'alineació del diari amb l'entrada en el nou estadi democràtic i autonòmic i el grau d'enyorança d'un temps passat.

8.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell

Es recopilen els resultats de les matrius ideològiques agrupant-les segons pertanyin a articles editorials o a columnes d'opinió⁸². S'ofereix, a continuació, una organització temàtica de la matriu ideològica del diari per després discutir-la a l'apartat de l'anàlisi:

a) Editorials *La Vanguardia*

Organitzarem les matrius ideològiques temàticament, això ajudarà a agrupar idees i començar a revelar la línia ideològica que desplega el diari en els editorials. S'han trobat, doncs, set macroproposicions que engloben les proposicions individuals que agrupem en cadascuna d'elles:

<p>La monarquia és una bona opció</p> <ul style="list-style-type: none"> · El rei és un símbol d'unió i de pau. (Ed. 1, 21/11/75) · La monarquia és l'alternativa vàlida per conduir Espanya a la modernitat i la democràcia. (Ed. 1, 21/11/75) · La restitució de la Generalitat, de la qual està a favor el diari, ha estat possible gràcies al monarca. (Ed. 6, 30/09/77) · El Rei és vist com símbol d'estabilització i símbol democràtic. (Ed. 4, 16/06/77 i Ed. 9, 07/12/78) 	<p>Convé una política moderada</p> <ul style="list-style-type: none"> · Els projectes polítics sensats i realistes són els moderats. Els utòpics i demagògics són els no moderats. (Ed. 2, 14/06/77) · Una societat no integrada en la cultura catalana és la justificació del triomf socialista en Catalunya. (Ed. 5, 18/06/77) · Cal revisar la política catalanista. (Ed. 5, 18/06/77) · Les grans propostes s'han de presentar quan els ànims estiguin més assossegats. (Ed. 3, 15/06/77) · Són positives les postures polítiques progressives, que siguin capaces de conduir a la democràcia des de les <i>Leyes Fundamentales</i>. Són rebutjables les propostes rupturistes. (Ed. 7, 05/12/78)
<p>Hi ha un llarg camí fins arribar a la plena democràcia</p> <ul style="list-style-type: none"> · La preparació política del país és "insuficiente". (Ed. 3, 15/06/77) · Les grans propostes s'han de presentar quan els ànims estiguin més assossegats. (Ed. 3, 15/06/77) · Barcelona és comparable amb altres ciutats capdavanteres europees per ser "supercivilitzada". (Ed. 4, 16/06/77) · Encara s'està en la "primera fase de la nueva democracia" (Ed. 4, 16/06/77) 	<p>Catalunya i Euskadi són Espanya</p> <ul style="list-style-type: none"> · La política catalanista ha fet possible Catalunya dins Espanya. (Ed. 5, 18/06/77) · Cal estar a favor de l'autonomia. (Ed. 5, 18/06/77) · Catalunya és una nacionalitat dins la nació espanyola. (Ed. 7, 05/12/78 i Ed. 8, 06/12/78) · Les abstencions en el referèndum de l'Estatut català que interessin són les que provenen de castellanoparlants. (Ed. 11, 26/10/79)

⁸² Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

· El país és madur per fer el pas cap a la democràcia. (Ed. 4, 16/06/77)

· La CE no conclou l'etapa de Transició. (Ed. 9, 07/12/78)

La CE és necessària

· El reconeixement de la catalanitat s'ha de fer dins els marcs legals vigents. (Ed. 5, 18/06/77)

· S'ha de votar "sí" a la CE per ser una proposta de convivència democràtica. (Ed. 7, 05/12/78)

· La CE no resol tots els mals, però garanteix l'estabilitat social i política. (Ed. 8, 06/12/78)

· La CE és el futur. (Ed. 8, 06/12/78)

Les propostes estatutàries catalana i basca són una mostra de llibertat i democràcia

· Les formacions polítiques coincideixen en la necessitat del retorn de la Generalitat i l'Estatut. (Ed. 2, 14/06/77)

· El retorn de la Generalitat i l'Estatut és mostra de llibertat i democràcia. (Ed. 2, 14/06/77)

· La catalanitat necessita ser reconeguda amb l'establiment de la Generalitat i l'Estatut (Ed. 5, 18/06/77)

· Els catalans són espanyols. (Ed. 10, 25/10/79)

· Els bascos són espanyols (Ed. 10, 25/10/79)

· L'aprovació de l'Estatut basc s'entén com aposta per un futur polític espanyol de pau. (Ed. 10, 25/10/79)

· L'aprovació de l'Estatut basc s'entén com un mode d'arraconar HB i de reprovar l'acció d'ETA. (Ed. 12, 27/10/79)

· L'aprovació de l'Estatut català s'ha d'entendre com a defensa dels interessos catalans dins l'Estat. (Ed. 11, 26/10/79)

S'ha de defensar el catalanisme

· La cultura catalana ha estat "perseguida" regularment. (Ed. 5, 18/06/77)

· S'ha d'apostar pel catalanisme. (Ed. 5, 18/06/77)

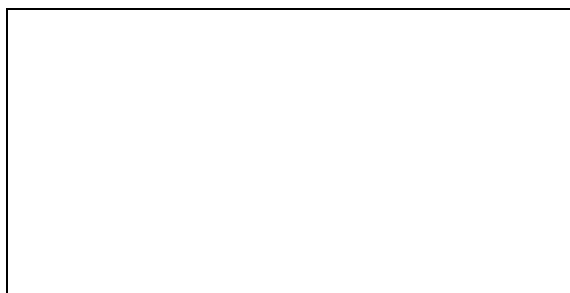
· Hi ha un conflicte entre Catalunya i Estat. (Ed. 7, 05/12/78)

b) Columnes *La Vanguardia*

A continuació es presenten les temàtiques de les matrius ideològiques que hem extret de les columnes d'opinió. Això permetrà desvetllar la línia ideològica que els diferents articulistes ofereixen i finalment permetrà veure si aquesta és coincident amb la dels editorials que s'oferia abans.

S'han agrupat les proposicions individuals entorn a quatre macroproposicions:

<p>La Constitució simbolitza la fi de les <i>Leyes Fundamentales</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Les <i>Leyes Fundamentales</i> són una constitució. L'espanyola és semàntica, ja que disfressa un poder que existiria amb o sense aquestes normes (Col. 1, Trías Sagnier, 20/10/75): "el Poder sería el mismo con las siete leyes o sin ellas." · La CE queda equiparada amb les lleis de la dictadura i la tatxa d' "aconfesional" (Col. 14, Garrigues, 03/12/78): "ni una sola vez invoca el nombre de Dios y sólo una vez menciona la Iglesia Católica. Resulta una constitución de las más laicas del mundo." · La CE és contrària a la pràctica abortiva, l'eutanàsia, però és ambigua en la qüestió del divorci perquè no s'empara en arguments cristians ("la indisolubilidad de su matrimonio") (Col. 14, Garrigues, 03/12/78) · La CE és llarga, ambigua, està "mal escrita" (Col. 15, Senillosa, 03/12/78), però la Carta Magna simbolitza la fi de les lleis franquistes. (Col. 15, Senillosa, 03/12/78) · Les crítiques contràries a la CE venen a mobilitzar el vot negatiu i l'abstenció (Col. 15, Senillosa, 03/12/78), especialment perquè Suárez no ha sabut oferir al poble espanyol el que necessita i perquè la CE no soluciona els grans problemes del país (Col. 15, Senillosa, 03/12/78). · La CE és necessària tot i que no és la panacea. (Col. 16, Luján, 03/12/78; Col. 17, Jiménez de Parga, 06/12/78; Col. 18, Rodríguez-Aguilera, 06/12/78; Col. 19, Anson, 07/12/78) · L'aprovació de la CE afavoreix l'inici de la democràcia i la fi de l'etapa de transició (Col. 19, Anson, 07/12/78) 	<p>La monarquia ha estat el llegat de Franco</p> <ul style="list-style-type: none"> · Les <i>Leyes Fundamentales</i> venen a legitimar l'abús d'autoritat del govern-Franco. (Col. 1, Trías Sagnier, 20/10/75) · La llei successòria establerta per Franco (1967) és un maquillatge del règim. La designació de Juan Carlos I com a futur rei d'Espanya només va entrar en vigor un cop la salut de Franco va ser molt dèbil, al 1973. (Col. 1, Trías Sagnier, 20/10/75) · La transició política no s'inicia amb la mort del dictador (1975), sinó que el seu èxit s'explica perquè la societat feia temps que estava vivint el "canvi". (Col. 2, Bordas, 20/11/75) · Franco era un gran polític estimat pel seu poble (Col. 3, Pombo, 22/11/75) · Franco va apostar per la monarquia, i en concret per Juan Carlos I, com a fórmula política que assegurava la seva successió (Col. 9, Garrigues, 14/06/77) · La monarquia solucionarà la falta de presència espanyola en el món internacional (Col. 9, Garrigues, 14/06/77)
<p>Espanya és una única nació</p> <ul style="list-style-type: none"> · Espanya és una única nació que, a més, acata la doctrina de la Santa Església Catòlica (Col. 14, Garrigues, 03/12/78). · Les grans propostes s'han de presentar quan els ànims estiguin més assossegats (Col. 3, Pombo, 22/11/75). · La parla d'una mateixa llengua, la castellana, fa que ningú se senti "extranjero" (Col. 5, Marías, 23/11/75) · La personalitat internacional d'Espanya es troba "disminuida" (Col. 9, Garrigues, 14/06/77). 	<p>Catalunya és una part d'Espanya</p> <ul style="list-style-type: none"> · Catalunya ha de ser flexible i emprar el castellà per a tractar els grans temes a les Corts. (Col. 6, Díaz-Plaja, 15/06/77) · UC-DCC és l'única alternativa catalana (Col. 7, Molins, 12/06/77) · Els partits marxistes i socialistes menteixen i en general la socialdemocràcia (Col. 7, Molins, 12/06/77): UC-DCC és l' "única lista auténticamente catalana en la que no figura ningún socialista". · La Catalunya democràtica ha d'estar dins una Espanya federal (Col. 7, Molins, 12/06/77) · Catalunya és "autonomista" (Col. 11, Faulí, 18/06/77), diferent del comportament dels territoris de parla catalana com és País Valencià i Balears. Catalunya té una tendència d'esquerres, diferent al comportament de la resta de l'Estat, més favorablement conservadora (l'any 1977).

- Catalunya necessita la Generalitat de forma immediata, encara que sigui amb concessions "precarias" (Col. 12, Arias, 30/09/77).
- L'autonomia ha de ser solidària amb la resta de l'Estat (Col. 12, Arias, 30/09/77)
- L'Estatut de Catalunya "sabe a poco". (Col. 20, Sentís, 28/10/79)

8.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de 1r nivell

a) Editorials *La Vanguardia*

La Vanguardia expressa de forma clara una posició a favor del procés paulatí cap a la democràcia i amb el suport de la monarquia. En concret, del Rei diu que simbolitza "la unidad interior" (Editorial 1, 21/11/1975) i subratlla les seves virtuts com a determinants de la pau i l'estabilitat política a Espanya: "su conducta serena y responsable" (Editorial 4, 16/06/1977).

La Vanguardia dedica 12 editorials per parlar del nacionalisme en els sis moments històrics escollits, encara que en cap dels articles es parla, de manera explícita o implícita, de l'autodeterminació com a possibilitat política a la qual podrien tenir dret els diferents *pobles* espanyols. Hem preferit utilitzar aquí el vocable *poble* (Editorial 5, 18/06/1977; Editorial 6, 30/09/1977 i Editorial 11, 26/10/1979) ja que ha aparegut en alguns editorials, per tant, el diari sí que és partidari de la defensa de les singularitats històriques d'alguns territoris espanyols, com Catalunya i Euskadi, però en cap moment eleva aquests territoris, o posteriorment comunitats autònomes, a la categoria de *nació*. Per *La Vanguardia*, Catalunya i Euskadi són nacionalitats (utilitza la terminologia emprada per la Constitució Espanyola) que conformen l'Estat espanyol.

Les macroproposicions polítiques fonamentals dels seus editorials són d'una banda, el seu suport a la monarquia i específicament al Rei Juan Carlos I de Borbón, el reconeixement de Catalunya i Euskadi com a territoris singulars dins Espanya, la seva aposta ferma per la Constitució Espanyola i l'Estat de les Autonomies. Es manifesta favorable als canvis graduals —reacciona negativament amb projectes rupturistes o de canvis radicals— i fa una campanya a favor de postures polítiques moderades. Demana paciència a la societat i diligència als polítics per arribar a assolir una plena democràcia.

L'aprovació dels estatuts d'autonomia català i basc, així com el retorn de la Generalitat de Catalunya, són elements defensats pel rotatiu per ser considerats exercicis democràtics i de llibertat. Tot i això, en concret en el cas català, manifesta obertament que el restabliment de la Generalitat i l'Estatut siguin elements necessaris per assentar la catalanitat entre la societat (Editorial 5, 18/06/1977).

La catalanitat del diari es manifesta en la defensa d'un passat gloriós, l'editorial titulada "Un pacto entre la Corona y la Historia" (Editorial 6, 30/09/1977) ve a ser un intent per crear un pont entre la monarquia —com a símbol de la unitat d'Espanya— i la singularitat que protagonitza Catalunya: "un Rey joven, moderno, lúcido, que no quería heredar del pasado más que los valores auténticos y no las rutinas convertidas en norma inexplicable, afrontó el mal calificado problema catalán con un nuevo espíritu."

El diari es manifesta catalanista. Tot i que defensa la postura "realista y responsable" del socialista català Joan Reventós, llança un advertiment perquè Reventós integri el discurs del "catalanismo clásico" (Editorial 6, 30/09/1977).

En general, l'argumentari de *La Vanguardia* es basa en defensar el model polític establert sense possibilitat i/o necessitat d'esmentar cap altra alternativa. El fet de silenciar opcions com la separació política o apostar per exercicis democràtics com l'autodeterminació, fa col·legir que l'estratègia discursiva seguida es basa en l'axioma: *There is no Alternative* (T.I.N.A.).

b) Columnes La Vanguardia

A grans trets es pot afirmar que les columnes d'opinió són, ideològicament, força coincidents amb la línia dels editorials. Els articulistes es manifesten obertament favorables a la monarquia democràtica, o millor, partidaris de Juan Carlos I, la persona nomenada per Franco per continuar la política del seu règim.

Alguns dels articles (Col. 1 de Jorge Trías Sagnier, 2 d'Orti Bordas, 4 de Manuel Pombo i 9 d'Antonio Garrigues) subratllen la maduresa i la preparació del poble espanyol per entrar en democràcia. És a dir, des d'abans de la mort del dictador (20 novembre de 1975) s'entén que la societat espanyola ja és conscient de la necessitat del canvi. Tot i aquesta pressió social, els grans protagonistes

d'encaminar l'Estat cap a un període de transició política són, en ordre d'importància donat pels columnistes, el rei Juan Carlos I i Adolfo Suárez.

La Transició no és un concepte que sigui compartit de forma homogènia pels articulistes. Per una banda hi ha qui situa la fi de la Transició —i per tant, l'inici de l'era democràtica— en el moment de ser nomenat rei Juan Carlos I, per tant, just després de la mort del dictador. El nou règim rep la següent caracterització: "la salida del presente período de transición va a ser una salida perfectamente constitucional" (Col. 2 d'Orti Bordas). És a dir, la figura del monarca és la responsable en primera instància de poder tenir una constitució democràtica (Col. 9 d'Antonio Garrigues). Per una altra, hi ha qui situa l'inici de la democràcia un cop s'aprova la Constitució i entra en vigor. La norma, doncs, es presenta com a garant de la democràcia (Col. 19 de Luis María Ansón). El rei és símbol d'oportunitat i en ell queda representada la identitat d'unitat espanyola (Col. 9 d'Antonio Garrigues).

L'opinió de *La Vanguardia*, segons els articles estudiats, és favorable a la Constitució. Tot i que se subratlla que les antigues lleis del règim franquista també es podien considerar com a tal (Col. 1 de Jorge Trías Sagnier), no deixaven de ser un intent de maquillar l'opressió del dictador. En general tothom manifesta la necessitat de la Carta Magna com un símbol de modernitat (Col. 16 de Néstor Luján, 17 de Manuel Jiménez de Parga i 18 de Cesáreo Rodríguez-Aguilera).

Tot i ser favorables, els columnistes critiquen que el text constitucional sigui llarg i en ocasions ambigu (especialment en temàtiques com l'avortament i el divorci (Col. 14 d'Antonio Garrigues). Queda criticat per no definir-se obertament unit a la fe catòlica (Col. 14 d'Antonio Garrigues), però en general és acceptable tot i que no és la solució als problemes que pateix Espanya. En citem alguns exemples: "Es seguramente aceptable, porque estas Cortes son incapaces de presentar otra cosa mejor, porque sería horrible volver a comenzar de nuevo la lenta elaboración y porque España debe tener una Constitución que elimine las anteriores leyes franquistas." (Col. 15 d'Antonio de Senillosa); "No diré que sea esta Constitución una obra perfecta pero no es muy distinta conceptualmente de la que rige en los países democráticos y en algún punto incluso es más avanzada." (Col. 16 de Néstor Luján); "La Constitución no resuelve todo, pero sin ella no era posible, al nivel en que nos encontramos, seguir resolviendo nada." (Col. 17 de Manuel Jiménez de Parga).

Els columnistes es manifesten a favor del restabliment de la Generalitat i de la norma bàsica autonòmica. Són especialment catalanistes i autonomistes els que apareixen a *La Vanguardia*. Recordem que l'*ambient* de l'opinió del diari és monàrquic (o millor *joancarlistes*), catòlic i favorable a un estat autonòmic: "fundamental la autonomía solidaria con el resto de España" (Col. 12 de Jaime Arias). La proposta més atrevida que s'ha trobat és la de defensar un Estat federal, un projecte polític que defensa el polític nacionalista de la UC-DCC, Joaquim Molins: "Catalunya dentro de una España federal" (Col. 7 de Joaquim Molins). No apareix enlloc cap discussió sobre l'autodeterminació, és a dir, deixar que el poble català decideixi el sistema polític que vol.

Tot i que el retorn de la Generalitat va ser fortament celebrat, no va ser així l'aprovació de l'Estatut, perquè "sabe a poco" (Col. 20 de Carlos Sentís) i "Los resultados son buenos. Pero nada más. Es decir, podrían haber sido mejores" (Col. 20 de Carlos Sentís). En general la falta de vots a favor de l'Estatut s'explica per la crisi econòmica que viu el país i la falta de motivació en la societat catalana. Es considera útil l'estratègia del conservador Cambó: "hubiese sido aún menos votado el Estatuto si Cambó y sus amigos no se hubieran esforzado en recomendar el sí por razones patrióticas o catalanas" (Col. 20 de Carlos Sentís) i es presenta com encert que el contingut del text estatutari es vinculés amb la identitat catalana.

Les columnes analitzades no parlen sobre el referèndum per l'aprovació de l'Estatut basc, també celebrat l'any 1979. Les opinions dels articulistes serveixen per enfortir la qüestió catalana i la relació, doncs, de Catalunya dins l'Estat.

8.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

Tal i com s'ha fet en els casos anteriors, és moment d'analitzar l'editorial i la columna escollida del diari atenent un segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran els temes de cada frase i s'extraurà i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. En segon lloc, es discutiran les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del rotatiu.

8.3.1. L'editorial "Manos a la obra" (07/12/78)

Tot seguit s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: "Manos a la obra"

[1]

[1.1] No por esperado o por previsto el resultado, tiene menor significado la jornada de ayer. [1.2] Ha sido un gran día, de auténtico contenido histórico. [1.3] En rigor, la suerte ya estuvo echada en el anterior referéndum, cuando la voluntad popular se pronunció por el cambio político. [1.4] Más para llenar el vacío institucional que implicaba tan masiva decisión, para resolver la precaria situación legal en la que nos hallábamos, para reglamentar la convivencia de los españoles con verdaderas normas de derecho, no con imposiciones arbitrarias, sino por la vía democrática del debate parlamentario y del refrendo de las urnas, era necesario llegar a esta aprobación general mayoritaria de la Constitución elaborada por las Cortes.

[2]

[2.1] No sin vencer ciertas resistencias, no sin experimentar sacrificios, no sin registrar imperdonables crímenes y superar duras pruebas en solidaria entrega y apoyo a la acción conjunta del Gobierno y de las fuerzas políticas, respaldadas por la serena actitud del pueblo y del Ejército, se han cumplido todas las premisas legales. [2.2] En conciencia, y salvo recusables excepciones que, al parecer, se han producido en algún lugar del País Vasco, puede afirmarse que se ha votado libremente en toda la geografía española, sin coacciones de ningún género. [2.3] Con esta Constitución aprobada, los españoles hemos elegido los principios de libertad y de igualdad ante la ley. [2.4] Es decir y, entre otras, la libertad personal, de creencias, de residencia y circulación, de empresa y de sindicación, de enseñanza y de expresión; y los derechos la intimidad, al trabajo, a la educación y a la propiedad, de reunión y de asociación, de autonomía y de participación, etc., etc. [2.5] La independencia de la justicia, la diversidad de opiniones, la formación de grupos políticos de distinta índole el respeto de la mayoría a las minorías y a la oposición, entre otros derechos quedan así garantizados. [2.6] Armado de paciencia, el ciudadano que, a lo largo de muchos meses, pudo seguir las discusiones públicas en torno al texto constitucional, ha comprendido al importancia de lo que estaba en juego. [2.7] Y ha votado en consecuencia.

[3]

[3.1] Es evidente —y así lo hemos hecho constar en anteriores comentarios— que, con este texto fundamental en la mano, no se resuelven nuestros males. [3.2] Pero, gracias al mismo, sabemos ya los españoles a qué atenernos. [3.3] Nos constará que vivimos en una legítima monarquía constitucional, que los poderes públicos deben garantizarnos una convivencia democrática y que, tanto ellos como los ciudadanos, estamos sujetos a esta Constitución; que las Fuerzas Armadas tienen que defender el ordenamiento constitucional y que todo funcionario del Estado debe servirlo sin reticencias, "removiendo los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud."

[4]

[4.1] Aun así, en el largo capítulo de la transición política y del proceso democrático, la Constitución no es, efectivamente, una conclusión. [4.2] Es un punto y aparte, pues queda por materializarse una muy amplia tarea legislativa que incumbe al Parlamento. [4.3] Y están, especialmente, sobre la mesa de Gobierno y sobre cualquier mesa de despacho responsable una considerable serie de problemas apremiantes que exigen inaplazable resolución. [4.4] La crisis económica y sus secuelas de carestía y desempleo y de situaciones límite en algunas zonas del país; el plan energético; la acción diplomática impulsadora del comercio exterior; la

lucha contra el terrorismo; la enseñanza, la sanidad, el orden público, son otros tantos temas que no admiten dilaciones y demandan una acción gubernamental inmediata y eficiente.

[5]

[5.1] Si una gran parte del pueblo confía que la vía democrática es perfectamente compatible con el ejercicio de la autoridad y la toma de decisiones adecuadas al momento, no falta quienes identifican la permisividad con el desgobierno y la incoherencia. [5.2] Quien lleve las riendas del poder tendrá ahora que enfrentarse con los asuntos más urgentes, sin más excusas. [5.3] La debilidad, aún menos la impotencia, no le serán perdonados. [5.4] Los abstencionistas de ayer se lo echarían enseguida en cara. [5.5] Hay que actuar. [5.6] Con presteza y lo mejor que se pueda.

[6]

[6.1] Pero tampoco creamos que todas las soluciones deben emanar de los poderes públicos. [6.2] Dependen también, en gran medida, del esfuerzo cotidiano y de la eficacia de la colectividad entera. [6.3] Pasado el referéndum constitucional que nos abre posibilidades de convivencia democrática, nos aguarda ahora un diario plebiscito en el que a fuerza de laboriosidad se afirme nuestra voluntad de progreso, en libertad e independencia. [6.4] Manos a la obra.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Manos a la obra	<i>Ídem al titular.</i>	S'ha de fer feina.	

El titular és una locució adverbial que indica que cal començar a fer feina ja. De la literalitat del titular no es fa explícita quina és la comesa que corre pressa. Tenint en compte que l'editorial es publica al desembre de 1978, associem la locució amb al treball que se li presenta al govern de l'Estat espanyol un cop s'aprova la Constitució Espanyola.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] No por esperado o por previsto el resultado, tiene menor significado la jornada de ayer.	La jornada d'ahir és molt important.	El resultat no és una sorpresa. La jornada d'ahir té molt significat.	

[1.2] Ha sido un gran día, de auténtico contenido histórico.	Ha estat un dia històric.		
[1.3] En rigor, la suerte ya estuvo echada en el anterior referéndum, cuando la voluntad popular se pronunció por el cambio político.	<i>La implicació.</i>	L'anterior elecció, les legislatives, va ser la important.	
[1.4] Más para llenar el vacío institucional que implicaba tan masiva decisión, para resolver la precaria situación legal en la que nos hallábamos, para reglamentar la convivencia de los españoles con verdaderas normas de derecho, no con imposiciones arbitrarias, sino por la vía democrática del debate parlamentario y del refrendo de las urnas, era necesario llegar a esta aprobación general mayoritaria de la Constitución elaborada por las Cortes.	<i>Les implicacions.</i>	Va ser important el canvi perquè es va omplir un buit institucional. Es va resoldre la precària situació legal d'Espanya amb normes democràtiques És important arribar al referèndum constitucional.	Abans de la democràcia hi havia un buit institucional. La Constitució resol la precària situació legal d'Espanya.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

A continuació s'analitza com es desenvolupa l'argumentació en el primer paràgraf.

L'oració [1.1] defensa la importància de la jornada passada, que no és explicitada en la frase. Tot i això li atribueix la qualitat de prevista i subratlla que no per esperat el resultat té menys rellevància. L'oració [1.2] continua l'argument proposat a la [1.1].

Recordem l'oració [1.3]:

“En rigor, la suerte ya estuvo echada en el anterior referéndum, cuando la voluntad popular se pronunció por el cambio político.”

L'editorialista assegura, en aquesta oració, que la importància cabdal sobre el destí de l'Estat ja es va produir en un moment anterior: en les legislatives de 1977. Allà és quan es va decidir optar pel canvi polític. Si bé és cert que les primeres eleccions democràtiques, després de la dictadura, van ser importants per entrar en democràcia, cal matisar.

Suárez ja governava abans dels comicis de 1977 per nomenament reial. L'etapa de Transició política que s'inicia amb la mort de Franco —tot i que sostenim que abans de la desaparició del Cap d'Estat ja hi havia elements de caràcter social, polític i econòmic que empenyia cap al canvi de règim (sobre aquesta qüestió ja s'ha discutit al segon capítol)— es produeix optant pels canvis de manera gradual i obviant la possibilitat d'un transformació radical de règim.

L'oració [1.4] diu:

“Más para llenar el vacío institucional que implicaba tan masiva decisión, para resolver la precaria situación legal en la que nos hallábamos, para reglamentar la convivencia de los españoles con verdaderas normas de derecho, no con imposiciones arbitrarias, sino por la vía democrática del debate parlamentario y del refrendo de las urnas, era necesario llegar a esta aprobación general mayoritaria de la Constitución elaborada por las Cortes.”

L'oració s'inicia amb la conjunció adversativa “más”, la qual, en principi, es contraposa a la proposició sostinguda a l'oració anterior, la [1.3], —on es deia que les eleccions de 1977 van decidir el canvi polític—. Però, més que contraposar-se, l'oració [1.4] amplia l'argument anterior apostant per la Constitució com a element que dota de contingut les institucions aprovades en els comicis legislatius.

L'editorialista, a més, dedica a la Constitució atribucions positives. Es tracta d'una norma bàsica resolutiva i que regula la convivència dels espanyols. D'ella es destaca que no és una llei arbitrària sinó fonamentada en normes de dret i que ha passat per l'aprovació dels representants del poble espanyol —les Corts—, així com per consulta popular.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] No sin vencer ciertas resistencias, no sin experimentar sacrificios, no sin registrar imperdonables crímenes y superar duras pruebas en solidaria entrega y apoyo a la acción conjunta del Gobierno y de las fuerzas políticas, respaldadas por la serena actitud del	La CE compleix amb les premisses legals.	El procés de complir amb els requeriments legals ha estat dur. S'han hagut de vèncer resistències, experimentar sacrificis, registrar imperdonables crims i superar dures proves en defensa del Govern i les forces polítiques.	El camí de la CE ha estat ple de dificultats.

pueblo y del Ejército, se han cumplido todas las premisas legales.			
[2.2] En conciencia, y salvo recusables excepciones que, al parecer, se han producido en algún lugar del País Vasco, puede afirmarse que se ha votado libremente en toda la geografía española, sin coacciones de ningún género.	S'ha pogut votar sense coacció.	En algun lloc del País Basc s'han produït actes rebutjables. A tot l'Estat espanyol s'ha votat lliurement.	
[2.3] Con esta Constitución aprobada, los españoles hemos elegido los principios de libertad y de igualdad ante la ley.	<i>La implicació.</i>	Amb la CE s'ha aprovat els principis d'igualtat i llibertat davant la llei.	
[2.4] Es decir y, entre otras, la libertad personal, de creencias, de residencia y circulación, de empresa y de sindicación, de enseñanza y de expresión; y los derechos la intimidad, al trabajo, a la educación y a la propiedad, de reunión y de asociación, de autonomía y de participación, etc., etc.	S'ha votat a favor de la llibertat de les persones.		
[2.5] La independencia de la justicia, la diversidad de opiniones, la formación de grupos políticos de distinta índole el respeto de la mayoría a las minorías y a la oposición, entre otros derechos quedan así garantizados.	S'ha votat a favor de la independència de la justícia i la diversitat d'opinions, així com la formació dels grups polítics, entre d'altres.		
[2.6] Armado de paciencia, el ciudadano que, a lo largo de muchos meses, pudo seguir las discusiones públicas en torno al texto constitucional, ha comprendido la importancia de lo que estaba en juego.	El ciutadà ha entès la importància de la CE.		
[2.7] Y ha votado en consecuencia.	<i>Ídem a l'oració.</i>		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

En aquest segon paràgraf, l'editorialista realça les dificultats amb les què ha hagut de batallar la CE fins arribar al referèndum.

L'oració [2.1] notifica que la CE "ha cumplido todas las premisas legales" passant per resistències, sacrificis i superar dures proves, tal i com expressa l'oració:

"No sin vencer ciertas resistencias, no sin experimentar sacrificios, no sin registrar imperdonables crímenes y superar duras pruebas en solidaria entrega y apoyo a la acción conjunta del Gobierno y de las fuerzas políticas, respaldadas por la serena actitud del pueblo y del Ejército, se han cumplido todas las premisas legales."

L'editorialista, però, no ofereix argumentacions que contextualitzi o expliqui el sacrificat camí de la CE, que presenta com a veritat inqüestionable.

Recordem l'oració [2.2]:

"En conciencia, y salvo recusables excepciones que, al parecer, se han producido en algún lugar del País Vasco, puede afirmarse que se ha votado libremente en toda la geografía española, sin coacciones de ningún género."

L'editorialista informa que l'exercici del vot s'ha produït lliurament i sense coaccions. Tot i això, de forma tímida rebutja els actes que s'han produït en algun lloc del País Basc i que no determina. El fet de no concretar els fets a un lloc poden caure en la generalització dels actes que el diari considera "recusables" —que no expressa quins són— a tot el País Basc.

En l'oració [2.3], el diari confirma que la CE comporta els principis de llibertat i d'igualtat davant la llei. Proposició que continua a la següent oració per detallar quins són els principis de llibertat i d'igualtat que s'emparen en el text constitucional. [2.4] diu:

"Es decir y, entre otras, la libertad personal, de creencias, de residencia y circulación, de empresa y de sindicación, de enseñanza y de expresión; y los derechos la intimidad, al trabajo, a la educación y a la propiedad, de reunión y de asociación, de autonomía y de participación, etc., etc."

L'oració [2.5] és la continuïtat del llistat de drets socials:

"La independencia de la justicia, la diversidad de opiniones, la formación de grupos políticos de distinta índole el respeto de la mayoría a las minorías y a la oposición, entre otros derechos quedan así garantizados."

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] Es evidente —y así lo hemos hecho constar en anteriores comentarios— que, con este texto fundamental en la mano, no se resuelven nuestros males.	<i>La implicació.</i>	La CE no resol els problemes.	
[3.2] Pero, gracias al mismo, sabemos ya los españoles a qué atenernos.	Però sabem a què ens podem atendre.		
[3.3] Nos constará que vivimos en una legítima monarquía constitucional, que los poderes públicos deben garantizarnos una convivencia democrática y que, tanto ellos como los ciudadanos, estamos sujetos a esta Constitución; que las Fuerzas Armadas tienen que defender el ordenamiento constitucional y que todo funcionario del Estado debe servirlo sin reticencias, “removiendo los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud.”		La monarquia és legítima monarquia constitucional. Els poders han de garantir la convivència democràtica. Tot l'ordenament jurídic queda subordinat a la CE.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

En l'oració [3.1] i [3.2], el diari avança que la CE no resol els mals de l'Estat, sense detallar quins són.

Recordem [3.3]:

“Nos constará que vivimos en una legítima monarquía constitucional, que los poderes públicos deben garantizarnos una convivencia democrática y que, tanto ellos como los ciudadanos, estamos sujetos a esta Constitución; que las Fuerzas Armadas tienen que defender el ordenamiento constitucional y que todo funcionario del Estado debe servirlo sin reticencias, “removiendo los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud”.”

En primera instància, el diari es mostra alineat a una “legítima monarquía constitucional”. Defensa, doncs, la Corona com a institució (a) constitucional —a

l'estar recollida i emparada dins el text de la CE— i (b) legitimada. Si l'editorialista es refereix a *legítima* perquè la Corona és una institució emparada en les lleis, no hi ha discussió: la mateixa CE la inclou com a institució base en l'estructura de l'estat:

"La forma política del Estado español es la Monarquía parlamentaria" (Art. 3.3 CE, 1978, Títol Preliminar)

Però la paraula legítima també té una altra accepció, no només la de la conformitat de les lleis, sinó que apel·la a la representativitat, el consens. En aquest cas, la Monarquia no és legítima perquè no ha estat referendada popularment, sinó que ha estat una institució hereva del règim franquista.

En aquest cas, el diari es manifesta partidari de la Corona.

La continuïtat de l'oració ressalta el fet que la CE és la norma suprema de la qual depèn tot l'ordenament jurídic espanyol.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Aun así, en el largo capítulo de la transición política y del proceso democrático, la Constitución no es, efectivamente, una conclusión.	La CE no és la meta.		La transició ha acabat.
[4.2] Es un punto y aparte, pues queda por materializarse una muy amplia tarea legislativa que incumbe al Parlamento.	Ara queda reformular les lleis.	El Parlament ha de materialitzar la tasca legislativa.	
[4.3] Y están, especialmente, sobre la mesa de Gobierno y sobre cualquier mesa de despacho responsable una considerable serie de problemas apremiantes que exigen inaplazable resolución.	S'han de resoldre unes qüestions indispensables.		
[4.4] La crisis económica y sus secuelas de carestía y desempleo y de situaciones límite en algunas zonas del país; el plan energético; la acción diplomática impulsadora del comercio exterior; la lucha contra el	<i>La implicació.</i>	La crisi econòmica, la lluita contra el terrorisme, l'ensenyament i la sanitat són temes ineludibles que exigeixen una resolució ràpida.	

terrorismo; la enseñanza, la sanidad, el orden público, son otros tantos temas que no admiten dilaciones y demandan una acción gubernamental inmediata y eficiente.			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

El diari, a [4.1], afirma que la transició política i el procés democràtic han estat processos llargs. S'infereix del text que el diari pren l'aprovació de la CE com el moment en què el període de Transició política finalitza per donar pas a l'etapa democràtica. D'aquí que no prengui aquest moment com a fi sinó com l'inici d'una nova era per l'Estat, tal i com s'expressa a [4.2]:

“Es un punto y aparte, pues queda por materializarse una muy amplia tarea legislativa que incumbe al Parlamento.”

Els problemes que s'han de resoldre de manera ràpida, que l'editorialista introdueix a l'oració [4.3], es concreten a [4.4]:

“La crisis económica y sus secuelas de carestía y desempleo y de situaciones límite en algunas zonas del país; el plan energético; la acción diplomática impulsadora del comercio exterior; la lucha contra el terrorismo; la enseñanza, la sanidad, el orden público, son otros tantos temas que no admiten dilaciones y demandan una acción gubernamental inmediata y eficiente.”

La crisi econòmica, el terrorisme, l'ensenyament i la sanitat són els problemes que el govern ha de resoldre sense dilació, segons el diari, per assegurar l'èxit de la democràcia.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Si una gran parte del pueblo confía que la vía democrática es perfectamente compatible con el ejercicio de la autoridad y la toma de decisiones adecuadas al momento, no falta quienes identifican la permisividad con el desgobierno y la incoherencia.	La democràcia i l'autoritat van unides, per uns. Per altres, la permissivitat és desgovern.	La majoria opta per creure que la democràcia és compatible amb l'exercici de l'autoritat.	

[5.2] Quien lleve las riendas del poder tendrá ahora que enfrentarse con los asuntos más urgentes, sin más excusas.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[5.3] La debilidad, aún menos la impotencia, no le serán perdonados.	No és perdonable la debilitat.		Els temes urgents s'han de resoldre sense debilitat ni impotència.
[5.4] Los abstencionistas de ayer se lo echarían enseguida en cara.	<i>Ídem a l'oració.</i>	Els que no van votar criticarien la debilitat i impotència del govern.	
[5.5] Hay que actuar.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[5.6] Con presteza y lo mejor que se pueda.	S'ha d'actuar amb rapidesa.		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

A [5.1], el diari afirma:

“Si una gran parte del pueblo confía que la vía democrática es perfectamente compatible con el ejercicio de la autoridad y la toma de decisiones adecuadas al momento, no falta quienes identifican la permisividad con el desgobierno y la incoherencia.”

L'editorialista sosté que la majoria del poble —espanyol— creu que la democràcia també és autoritat, però alhora adverteix que hi ha una part, que és minoritària pel que es col·legeix del text, que la critica en pensar que la democràcia és sinònim de permissivitat i això condueix al desgovern i la incoherència. Es tracta d'una asseveració gratuïta que beneficia el concepte de democràcia que el diari defensa en l'oració.

Pel diari, no és possible actuar amb debilitat i impotència ([5.3]) a l'hora d'abordar els problemes del país. El raonament que es presenta és que:

“Los abstencionistas de ayer se lo echarían enseguida en cara.”
[5.4]

Els que no van votar a favor o en contra de la CE poden retreure al govern, segons el diari, la debilitat en no resoldre els temes pendents als quals s'ha al·ludit abans (terrorisme, crisi econòmica, ensenyament, salut, etc.). En tot cas, ara no són els abstencionistes qui fan l'advertiment al govern, sinó el propi diari en boca dels abstencionistes. Això és dedueix del fet que el diari no expressa que sap els motius

pels quals els votants es van abstenir; per tant, és incoherent, per fal·laç, assegurar que es coneix el que n'esperen.

Les oracions [5.5] i [5.6] emfatitzen la necessitat d'urgència perquè el govern es posi a resoldre els problemes del país, que han estat expressats al llarg del paràgraf. Aquestes dues últimes oracions funcionen com a resum, concentren la tesi principal del apartat cinquè: "Hay que actuar" [5.5], que lliga semànticament amb el titular de l'editorial —"Manos a la obra"—.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Pero tampoco creamos que todas las soluciones deben emanar de los poderes públicos.	No tot depèn del poder públic.	La responsabilitat no recau només en el poder públic.	
[6.2] Dependen también, en gran medida, del esfuerzo cotidiano y de la eficacia de la colectividad entera.	La societat també ha d'esforçar-se.		
[6.3] Pasado el referéndum constitucional que nos abre posibilidades de convivencia democrática, nos aguarda ahora un diario plebiscito en el que a fuerza de laboriosidad se afirme nuestra voluntad de progreso, en libertad e independencia.	S'ha de treballar pel progrés, en llibertat i independència.	La CE ens obre possibilitats de convivència democràtica.	
[6.4] Manos a la obra.	<i>Ídem de l'oració.</i>		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

El diari adverteix a [6.1] que no totes les solucions als problemes del país han de sortir dels poders públics. L'argument segueix a la següent oració on l'editorialista assenyala el treball de la societat com element d'eficàcia per a la col·lectivitat —espanyola— [6.2]. L'editorialista treu responsabilitat al Govern central per fer-la recaure en la voluntat dels espanyols, en tant que col·lectiu.

El diari notifica a [6.3] que els temps posteriors a la consulta constitucional precisen del treball de tots perquè "se afirme nuestra voluntad de progreso, en libertad e independencia".

L'editorial finalitza amb la mateixa locució adverbial amb què es titulava l'article: "Manos a la obra" [6.4]. A l'igual que dèiem en la discussió del títol, *La Vanguardia* incideix, novament, en la pressa que corre resoldre les qüestions pendents i d'entrar, definitivament, en una etapa democràtica.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques de l'editorial giren al voltant d'apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) La Constitució obre el camí de la democràcia, i la democràcia és autoritat i govern.
- (2) La CE no resol els problemes del país.

Els actors de què parla el diari són:

- (a) La Constitució Espanyola
- (b) El govern/els poders públics

Es presenten les proposicions i raonaments central que recull l'editorial:

- (1) La Constitució és un document imprescindible per entrar en democràcia, però no és la fi d'un procés, sinó la porta oberta a una etapa que s'ha de construir i precisa del treball de tothom. Rebutja tota pretensió encaminada a deslegitimar el procés democràtic. ([5.1])
- (2) Tot i que la CE és vista com imprescindible, no resol els problemes del país. El diari reconeix que els poders polítics necessitaran, per tenir èxit, la implicació de la societat espanyola. ([6.1] i [6.2])

Pel que fa als actors:

- (a) La Constitució Espanyola, que ha aprovat el poble espanyol, té una imatge positiva. Es proposa com una norma bàsica a partir de la qual emanen els altres poders i tot l'ordenament jurídic espanyol. Amb la CE es fa factible entrar en una l'etapa democràtica, que també defensa el diari.

[2.3] "Con esta Constitución aprobada, los españoles hemos elegido los principios de libertad y de igualdad ante la ley."

- (b) En l'editorial no es defensa un partit polític expressament, però es fa menció del govern i dels poders públics com els actors principals que han de treballar per dotar de contingut l'entramat jurídic que es desprèn a partir de l'aprovació de la CE.

[4.1] "Aun así, en el largo capítulo de la transición política y del proceso democrático, la Constitución no es, efectivamente, una conclusión."

[4.2] "Es un punto y aparte, pues queda por materializarse una muy amplia tarea legislativa que incumbe al Parlamento."

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

La Vanguardia dóna ple suport a la Constitució. L'entén com el document normatiu bàsic a partir del qual es fonamenta i depèn l'ordenament jurídic espanyol ([3.3]).

És favorable a la democràcia i confia que la CE assegurí l'estabilitat i llibertat que el poble espanyol necessita:

[5.1] "[...] una gran parte del pueblo confía que la vía democrática es perfectamente compatible con el ejercicio de la autoridad y la toma de decisiones adecuadas al momento"

La Vanguardia es defineix com un diari constitucionalista, com s'ha dit abans. Jutja necessària la CE per entrar en una etapa democràtica i considera requerit el text constitucional per assegurar la llibertat dels ciutadans:

[1.4] "[...] era necesario llegar a esta aprobación general mayoritaria de la Constitución elaborada por las Cortes."

És espanyolista, al no fer esment de diferències identitàries en el conjunt de l'Estat i considerar-se espanyol:

[2.3] "Con esta Constitución aprobada, los españoles hemos elegido los principios de libertad y de igualdad ante la ley."

És defensor de la Monarquia en tant que la considera una institució legitimada —emparada en les lleis—:

[3.3] "Nos constará que vivimos en una legítima monarquía constitucional"

8.3.2. La columna d'opinió de Manuel Jiménez de Parga "Lo que es y lo que no es una constitución" (06/12/78)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: "Lo que es y lo que no es una constitución"

[1]

[1.1] Los constitucionalistas europeos, a lo largo del siglo XIX, defendieron la necesidad de contar con un texto jurídico de rango supremo, una superley —llamada Constitución—, porque de esta forma se racionalizaba el ejercicio de los poderes políticos y se establecían unas limitaciones a los mismos en beneficio de los derechos públicos subjetivos. [1.2] Los partidarios de las Constituciones escritas estaban persuadidos de la eficacia de tales documentos, con una fe ciega en la virtualidad de las normas del Derecho establecido. [1.3] "Sin Constitución —dijo uno de ellos— no hay libertad, y la libertad se garantiza con la Constitución."

[2]

[2.1] Al nivel de nuestro tiempo histórico, en este siglo XX, las Constituciones despiertan menos entusiasmo, pues se demostró que la eficacia de estos documentos no era total, así como resultó clarísimo que una misma norma jurídica pueda ser interpretada y aplicada de modos tan diferentes que conduzcan a situaciones de efectiva protección de los derechos, en unos casos, y de negación de derechos, en otros. [2.2] Después de la Revolución Tecnológica los poderes reales de una sociedad condicionan mucho más el ejercicio de las facultades constitucionales. [2.3] No mandan siempre las autoridades o instituciones a las que la superley atribuye el mando político, y las constituciones decimonónicas se preocuparon por establecer una división entre unos poderes del Estado —los llamados Legislativo, Ejecutivo y Judicial— que no son ahora precisamente, o exclusivamente, las instancia que determinan la toma de las decisiones trascendentales. [2.4] Se llegó con este razonamiento a la conocida clasificación de las constituciones en normativas, nominales y semánticas, que sugiera Loewenstein, según que fueran bastante eficaces, relativa y parcialmente eficaces, o sirvieran para enmascarar un juego de poderes fácticos que operan al margen de la Constitución.

[3]

[3.1] No resulta procedente, en suma, adoptar una actitud de ingenua beatería entre cualquier Constitución, pensando que con un texto jurídico en el "Boletín Oficial" se solucionen todos los problemas. [3.2] Pero tampoco debe infravalorarse la función política de las Constituciones, que, hoy por hoy, son instrumentos necesarios para la convivencia democrática y en libertad.

[4]

[4.1] Sin Constitución, en efecto, los ciudadanos no conocen a ciencia cierta la tabla de sus derechos y deberes fundamentales. [4.2] En el mundo anglosajón las libertades públicas se reconocen y garantizan por medio de decisiones judiciales, pero en el Continente europeo y en los países con ordenamientos jurídicos inspirados en el modelo francés, el texto constitucional cumple la misión pedagógica de establecer con claridad los derechos y los deberes, tanto de las

personas como de las comunidades. [4.3] Cuando se ha vivido largo tiempo sin Constitución democrática, recordar la lista de derechos y deberes es particularmente oportuno y conveniente. [4.4] Sólo los pueblos con inmediata tradición de buen convivir ciudadano pueden permitirse el lujo de dar por conocidas las libertades públicas y no tener, en consecuencia, que formular tablas detalladas en las partes orgánicas de las leyes constitucionales.

[5]

[5.1] Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos. [5.2] Gobernar sin Constitución es cómodo, pero no democrático. [5.3] Por el contrario, los procedimientos de elección de los gobernantes y de hacer efectiva la responsabilidad política de los mismos, las limitaciones de los poderes, el reparto de competencias, la articulación de cauces para que la opinión pública se manifieste y vigile, en suma, al impedir que alguien llegue al "yo me lo guiso, yo me lo como", o a proclamar "El Estado soy yo", son cuestiones bien resueltas con las Constituciones inspiradas en principios democráticos.

[6]

[6.1] Sin Constitución, nadie sabe legalmente a qué atenerse. [6.2] Se vive en la inseguridad, bajo un régimen de tolerancia, en el menos malo de los casos, o con persecuciones incesantes, en los confines de la tiranía o dentro de ella. [6.3] El Estado moderno fue la respuesta jurídico-política a la inseguridad radical de las épocas anteriores. [6.4] La Constitución proporciona al ciudadano seguridad, saberse protegido cuando actúa en el marco de la superley, no temer la llamada inesperada a la puerta, dejar de aguardar con impaciencia que el funcionario de turno quiera otorgarle algo a lo que tiene derecho.

[7]

[7.1] Y llegamos a Cataluña, con su personalidad histórica indiscutible, con sus derechos históricos largo tiempo desconocidos y perseguidos. [7.2] Y llegamos a las otras nacionalidades y regiones de España, torpemente sometidas a un esquema de organización de poderes de corte extraño para nosotros, sin arraigo en el pueblo consciente.

[8]

[8.1] La Constitución se abre a esos valores de las comunidades que desean ser autónomas, fija las reglas generales y ampara los Estatutos que libremente se vayan elaborando.

[9]

[9.1] Sin Constitución, ni las personas ni los pueblos de España podían dar nuevos paseos en el camino hacia la democracia. [9.2] Ahora se va a contar con el instrumento que faltaba para proseguir la obra. [9.3] En el desierto preconstitucional las sendas no estaban trazadas. [9.4] Se marchaba a tientas. [9.5] Partidos políticos, sindicatos, organizaciones empresariales, Gobierno, se ponían a andar todos los días porque no tenían otro remedio. [9.6] Pero sin conocer de antemano sus propias rutas. [9.7] Con la Constitución cualquier fallo será menos disculpable, la Constitución establece un reparto de papeles y señala el orden de aparición en escena.

[10]

[10.1] La Constitución no resuelve todo, pero sin ella no era posible, al nivel en que nos encontramos, seguir resolviendo nada.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Lo que es y lo que no es una constitución	<i>Ídem al titular.</i>		

Del titular es desprèn que el contingut de l'article oferirà elements d'anàlisi per entendre què és i que no és —tal i com expressa literalment el titular— una constitució.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Los constitucionalistas europeos, a lo largo del siglo XIX, defendieron la necesidad de contar con un texto jurídico de rango supremo, una superley —llamada Constitución—, porque de esta forma se racionalizaba el ejercicio de los poderes políticos y se establecían unas limitaciones a los mismos en beneficio de los derechos públicos subjetivos.	<i>La implicació.</i>	La súper-llei racionalitza l'exercici dels poders.	Segons els constitucionalistes europeus del S. XIX, s'ha de posar límit als poders polítics.
[1.2] Los partidarios de las Constituciones escritas estaban persuadidos de la eficacia de tales documentos, con una fe ciega en la virtualidad de las normas del Derecho establecido.	La constitució escrita és beneficiosa i eficaç.	Els partidaris de les constitucions estan convençuts de l'eficàcia del text escrit. També estan convençuts de la capacitat de les normes del Dret.	Cal que existeixi una norma escrita i basada en el Dret.
[1.3] "Sin Constitución —dijo uno de ellos— no hay libertad, y la libertad se garantiza con la Constitución."	<i>Les implicacions.</i>	La constitució garanteix la llibertat. La llibertat es garanteix amb la constitució.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

L'articulista, Jiménez de Parga, defensa la constitució amb diverses proposicions que atribueix als constitucionalistes europeus del segle XIX:

- a) cal limitar els poders polítics per beneficiar els drets públics ([1.1]);
- b) és imprescindible posar la norma per escrit ([1.2]); i
- c) la constitució garanteix la llibertat, i aquesta està garantida amb la constitució ([1.3]). D'aquí s'extreu que la constitució i la llibertat són imprescindibles perquè es doni una i altra; i al revés, no hi ha constitució sense llibertat, ni llibertat sense constitució.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Al nivel de nuestro tiempo histórico, en este siglo XX, las Constituciones despiertan menos entusiasmo, pues se demostró que la eficacia de estos documentos no era total, así como resultó clarísimo que una misma norma jurídica pueda ser interpretada y aplicada de modos tan diferentes que conduzcan a situaciones de efectiva protección de los derechos, en unos casos, y de negación de derechos, en otros.	<i>La implicació.</i>	L'eficàcia dels documents no és total perquè pot ser interpretada de maneres diferents.	La constitució s'interpreta de forma diferent.
[2.2] Después de la Revolución Tecnológica los poderes reales de una sociedad condicionan mucho más el ejercicio de las facultades constitucionales.	Els poders reals de la societat condicionen l'exercici de les facultats constitucionals.		
[2.3] No mandan siempre las autoridades o instituciones a las que la superley atribuye el mando político, y las constituciones decimonónicas se preocuparon por establecer una división entre unos poderes del Estado —los llamados Legislativo, Ejecutivo y	No manen sempre les institucions. Es garanteix la divisió dels poders de l'Estat. Els poders de l'Estat no sempre tenen la presa de decisió.		

Judicial— que no son ahora precisamente, o exclusivamente, las instancia que determinan la toma de las decisiones trascendentales.			
[2.4] Se llegó con este razonamiento a la conocida clasificación de las constituciones en normativas, nominales y semánticas, que sugiera Loewenstein, según que fueran bastante eficaces, relativa y parcialmente eficaces, o sirvieran para enmascarar un juego de poderes fácticos que operan al margen de la Constitución.	Hi ha constitucions normatives, nominals i semàntiques.	Les constitucions normatives són força eficaces. Les nominals tenen relativa eficàcia. Les semàntiques són parcialment eficaces.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

En el segon paràgraf, l'autor presenta les tres classes de constitució segons la seva eficàcia. Analitzem oració a oració.

En contraposició del que s'explicava en l'oració anterior —era necessari posar la llei per escrit—, a la [2.1] l'autor diu que en l'època contemporània al seu article les constitucions no són elements tan entusiastes per la seva escassa eficàcia. L'autor atribueix la falta d'eficàcia a l'arbitrarietat en la seva interpretació:

“[...] una misma norma jurídica pueda ser interpretada y aplicada de modos tan diferentes que conduzcan a situaciones de efectiva protección de los derechos, en unos casos, y de negación de derechos, en otros.”

Segons l'autor, serà a partir de la dècada dels anys 1950-1960 —el que anomena Revolució Tecnològica— que les societats comencin a tenir poder real [2.2]. Segons l'articulista, és això el que condicionaria l'eficàcia de les constitucions.

A [2.3] continua el raonament de l'oració anterior. Segons Jiménez de Parga, justament per la Revolució Tecnològica, les autoritats no són les que exerceixen el poder real. El poder legislatiu, l'executiu i el judicial no es troben, exclusivament en mans de les institucions.

A [2.4] l'autor assenyala els tres tipus de constitucions, classificades per Loewenstein i els tipus d'eficàcia que, tradicionalment, s'ha atribuït a cadascuna

d'elles. Les constitutives són les més eficaces, seguides de les constitucions nominals i finalment, amb una eficàcia parcial estarien les constitucions semàntiques. Però també, segons Jiménez de Parga, la classificació es deu al poder real situat al marge de la constitució.

El paràgraf segon funciona com a informatiu. Contextualitza, doncs, el concepte de la Constitució per, a continuació, passar a la definició de l'espanyola.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] No resulta procedente, en suma, adoptar una actitud de ingenua beatería entre cualquier Constitución, pensando que con un texto jurídico en el "Boletín Oficial" se solucionen todos los problemas.	<i>La implicació.</i>	No es pot creure que la constitució resol els problemes.	
[3.2] Pero tampoco debe infravalorarse la función política de las Constituciones, que, hoy por hoy, son instrumentos necesarios para la convivencia democrática y en libertad.	Però, la funció de les Constitucions és important. Són instruments necessaris per la convivència democràtica i en llibertat.	Les Constitucions només són vàlides per garantir la convivència democràtica i la llibertat.	Cal garantir la convivència democràtica i la llibertat.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

Per l'autor no és correcte creure que les constitucions resolen els problemes d'una societat ([3.1]), però justifica la necessitat de la constitució per ser la norma que garanteix la convivència democràtica i la llibertat ([3.2]).

L'estratègia que segueix l'autor és expositiva i lògica. Fins aquí arribem a la conclusió que les constitucions són necessàries tot i que imperfectes.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Sin Constitución, en efecto, los ciudadanos no conocen a ciencia cierta la tabla de sus derechos y deberes fundamentales.	<i>La implicació.</i>	Els ciutadans coneixen els seus drets i deures fonamentals amb la Constitució.	Cal que els ciutadans coneguin els seus drets i deures.
[4.2] En el mundo anglosajón las libertades públicas se reconocen y garantizan por medio de decisiones judiciales, pero en el Continente europeo y en los países con ordenamientos jurídicos inspirados en el modelo francés, el texto constitucional cumple la misión pedagógica de establecer con claridad los derechos y los deberes, tanto de las personas como de las comunidades.	<i>Les implicacions.</i>	L'ordenament jurídic europeu creu en la missió pedagògica de la constitució. La missió pedagògica de la constitució és la d'exposar amb claredat els drets i deures individuals i col·lectius.	
[4.3] Cuando se ha vivido largo tiempo sin Constitución democrática, recordar la lista de derechos y deberes es particularmente oportuno y conveniente.	<i>La implicació.</i>	És convenient recordar els drets i deures.	
[4.4] Sólo los pueblos con inmediata tradición de buen convivir ciudadano pueden permitirse el lujo de dar por conocidas las libertades públicas y no tener, en consecuencia, que formular tablas detalladas en las partes orgánicas de las leyes constitucionales.	<i>Les pressuposicions.</i>	Els pobles amb tradició de bona convivència poden no haver d'escriure les seves lleis.	Espanya necessita redactar una constitució. Espanya no és un poble amb tradició de bona convivència.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

A continuació recordem [4.1]:

“Sin Constitución, en efecto, los ciudadanos no conocen a ciencia cierta la tabla de sus derechos y deberes fundamentales.”

De l'oració podem col·legir que l'autor es manifesta a favor de les constitucions. És constitucionalista. El raonament que segueix és la defensa dels textos per tal que els ciutadans coneguin els seus drets i deures.

No parla l'autor, en l'oració, de la *garantia* dels drets i deures del ciutadà, bàsica en tot Estat de dret, sinó de la *necessitat* de la seva coneixença.

[4.2] diu:

“En el mundo anglosajón las libertades públicas se reconocen y garantizan por medio de decisiones judiciales, pero en el Continente europeo y en los países con ordenamientos jurídicos inspirados en el modelo francés, el texto constitucional cumple la misión pedagógica de establecer con claridad los derechos y los deberes, tanto de las personas como de las comunidades.”

En l'oració, Jiménez de Parga, estableix una distinció entre el funcionament jurídic del món anglosaxó i del continent europeu. En el primer cas, les llibertats es reconeixen i garanteixen mitjançant decisions judicials. En l'europeu —cita el cas francès com el model que segueix el vell continent— el text no garanteix els drets, sinó que serveix, com s'expressava a dalt, per fer conèixer els drets i deures.

Ens podríem demanar: de què serveix conèixer els drets si no els tenim garantits? A l'oració [4.3], l'autor expressa que la Constitució és important, perquè cal recordar quins són els drets i deures del ciutadà, especialment “cuando se ha vivido largo tiempo sin Constitución”.

Per l'autor, els espanyols necessiten conèixer els seus drets, perquè ha estat un poble sense tradició immediata de bona convivència. Segons inferim de l'oració [4.4], l'autor podria referir-se a la guerra civil, és l'exemple encara recent que ha contribuït durant molts anys a entendre Espanya com a país dividit en dos, entre *nacionals* i republicans.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos.	<i>Les implicacions.</i>	Sense Constitució qui governa només respon davant Déu i la Història. Sense Constitució els ciutadans són súbdits.	La Constitució garanteix que els ciutadans no siguin súbdits.

[5.2] Gobernar sin Constitución es cómodo, pero no democrático.	Gobernar sense Constitució és còmode. Gobernar sense Constitució no és democràtic.	La Constitució garanteix l'existència de democràcia.	S'ha de governar amb Constitució.
[5.3] Por el contrario, los procedimientos de elección de los gobernantes y de hacer efectiva la responsabilidad política de los mismos, las limitaciones de los poderes, el reparto de competencias, la articulación de cauces para que la opinión pública se manifieste y vigile, en suma, al impedir que alguien llegue al "yo me lo guiso, yo me lo como", o a proclamar "El Estado soy yo", son cuestiones bien resueltas con las Constituciones inspiradas en principios democráticos.	<i>La implicació.</i>	Les Constitucions inspirades en principis democràtics eviten règims dictatorials.	Les Constitucions preserven la llibertat d'una societat.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

La defensa de les Constitucions porta a l'autor a asseverar que amb elles els ciutadans deixen de ser súbdits. Recordem [5.1]:

"Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos."

L'argumentació que segueix Jiménez de Parga en la primera oració és que la Constitució obliga als governants a respondre davant del poble, particularment. Sense ella, només respon davant de Déu i la Història.

Per a Jiménez de Parga:

"Gobernar sin Constitución es cómodo, pero no democrático."
[5.2]

L'autor entén que la Constitució garanteix un sistema democràtic, però en l'oració no ofereix les raons per les quals fa l'asseveració.

Recordem l'oració [5.3]:

"Por el contrario, los procedimientos de elección de los gobernantes y de hacer efectiva la responsabilidad política de los mismos, las limitaciones de los poderes, el reparto de

competencias, la articulación de cauces para que la opinión pública se manifieste y vigile, en suma, al impedir que alguien llegue al "yo me lo guiso, yo me lo como", o a proclamar "El Estado soy yo", son cuestiones bien resueltas con las Constituciones inspiradas en principios democráticos."

Segons es desprèn de la literalitat del text, l'autor es mostra a favor de la Constitució per ser un element que garanteix diverses qüestions:

- els procediments de representació política;
- els mecanismes per responsabilitzar políticament els governants;
- les fórmules per limitar els poders dels qui governen i repartir les competències;
- l'articulació mecanismes perquè hi hagi llibertat d'opinió pública; i
- evitar règims autoritaris.

Es tracta, aquesta oració, d'un llistat que no qüestiona ni argumenta. En tot cas, no hi ha dubte que a través de la llista oferta l'autor subratlla el seu posicionament favorable a la Constitució.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Sin Constitución, nadie sabe legalmente a qué atenerse.	<i>Ídem a l'oració.</i>		Cal saber a què atèner-nos.
[6.2] Se vive en la inseguridad, bajo un régimen de tolerancia, en el menos malo de los casos, o con persecuciones incesantes, en los confines de la tiranía o dentro de ella.	Sense Constitució es viu en la inseguretat. Sense Constitució es viuen persecucions incessants.		
[6.3] El Estado moderno fue la respuesta jurídico-política a la inseguridad radical de las épocas anteriores.	L'Estat modern resol la inseguretat d'èpoques passades.		
[6.4] La Constitución proporciona al ciudadano seguridad, saberse protegido cuando actúa en el marco de la superley, no temer la llamada inesperada a la puerta, dejar de aguardar con impaciencia que el funcionario de turno	La Constitució dóna seguretat i protecció al ciutadà.		

quiera otorgarle algo a lo que tiene derecho.			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

Comentarem l'oració [6.1] i la [6.2] conjuntament per contenir arguments comuns i compartir el mateix subjecte. Recordem, primer, les oracions:

[6.1] "Sin Constitución, nadie sabe legalmente a qué atenerse."

[6.2] "Se vive en la inseguridad, bajo un régimen de tolerancia, en el menos malo de los casos, o con persecuciones incesantes, en los confines de la tiranía o dentro de ella."

L'autor defensa la Constitució oferint dos arguments favorables:

- a) permet al ciutadà a què atener-se; i
- b) permet viure amb seguretat i confirma un règim tolerant.

El primer argument és superflu perquè no hi ha un raonament que el defensi. És difícil comprendre què entén l'autor per "saber a qué atenerse" sense oferir cap contextualització o referència a un cas concret.

Amb el segon argument, la seguretat i la tolerància són valors que queden garantits en els textos constitucionals.

Les oracions [6.3] i [6.4] venen a ratificar els arguments esgrimits per l'autor en les frases anteriors. Reitera aquí que la Constitució garanteix la seguretat i la protecció dels ciutadans.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] Y llegamos a Cataluña, con su personalidad histórica indiscutible, con sus derechos históricos largo tiempo desconocidos y perseguidos.	Els drets històrics catalans han estat perseguits durant molt de temps.		La Constitució és bona per Catalunya.
[7.2] Y llegamos a las otras nacionalidades y regiones de España, torpemente sometidas a un esquema de organización de poderes de corte	Les altres nacionalitats i regions d'Espanya han estat sotmeses a un esquema sense arrelament al poble.		Catalunya és una nacionalitat.

extraño para nosotros, sin arraigo en el pueblo consciente.			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

El setè paràgraf apropa la tesi defensada per l'autor en les seccions anteriors, al cas concret català i espanyol. Assevera que la Constitució és bona per Catalunya perquè la seva personalitat històrica deixarà de ser perseguida.

Reconeix l'autor una singularitat *històrica* a Catalunya, per tant, és partidari —com s'ha vist abans— d'un Estat autonòmic, com a mínim. A la següent oració, la [7.2], comprovem que per Jiménez de Parga, tot i destacar la personalitat catalana, l'atribució que rep Catalunya és la de *nacionalitat* —no de nació—.

La resta de nacionalitats i regions són, per l'articulista, pobles que componen la unitat espanyola. Sense distincions admet que Espanya ha estat sotmesa a una organització "extraña" de poders. No hi ha una valoració més compromesa de l'organització de poders en mans de Franco llevat de l'atribut *estrany*.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] La Constitución se abre a esos valores de las comunidades que desean ser autónomas, fija las reglas generales y ampara los Estatutos que libremente se vayan elaborando.	<i>La implicació.</i>	La CE és permissiva als valors de les comunitats que volen ser autònomes.	L'Estat de les autonomies és bo.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [8]

L'autor valora, a [8.1], la defensa que hi ha a la CE de les comunitats singulars. S'emfatitza, doncs, el valor obert de la Carta Magna i la possibilitat d'autogovern que la mateix llei permet a les comunitats "que desean ser autònomas".

El columnista només ofereix com a possibilitat vàlida la defensa d'un estat autonòmic. No es contempla l'autodeterminació o possibilitats concretes d'estructurar l'Estat espanyol.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [9]:

Paràgraf [9]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[9.1] Sin Constitución, ni las personas ni los pueblos de España podían dar nuevos paseos en el camino hacia la democracia.	Sense Constitució no hi ha democràcia per Espanya.		La democràcia és necessària per Espanya. Per això és precisa la Constitució.
[9.2] Ahora se va a contar con el instrumento que faltaba para proseguir la obra.	La Constitució és l'instrument que faltava.		
[9.3] En el desierto preconstitucional las sendas no estaban trazadas.	Abans de la Constitució no hi havia un camí fixat.		
[9.4] Se marchaba a tientas.			
[9.5] Partidos políticos, sindicatos, organizaciones empresariales, Gobierno, se ponían a andar todos los días porque no tenían otro remedio.			
[9.6] Pero sin conocer de antemano sus propias rutas.			
[9.7] Con la Constitución cualquier fallo será menos disculpable, la Constitución establece un reparto de papeles y señala el orden de aparición en escena.	<i>Ídem a l'oració.</i>		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [9]

L'oració [9.1] diu:

“Sin Constitución, ni las personas ni los pueblos de España podían dar nuevos paseos en el camino hacia la democracia.”

El camí cap a la democràcia no és possible, a Espanya, sense la Constitució. *La Vanguardia* identifica l'inici de l'etapa democràtica, doncs, a partir de l'aprovació i

entrada en vigor de la CE. Era, segons l'oració [9.2], l'instrument que faltava per obrir l'etapa democràtica.

En l'oració [9.3] l'autor assevera que abans de la CE el camí no estava traçat. Es caminava sense orientació, segons es despèn de [9.4].

L'oració [9.5] diu:

“Partidos políticos, sindicatos, organizaciones empresariales, Gobierno, se ponían a andar todos los días porque no tenían otro remedio.”

Jiménez de Parga aquí situa l'etapa històrica a la qual es refereix al llarg de tot el novè paràgraf: és la Transició. Els partits polítics, sindicats, organitzacions empresarials i Govern queden victimitzats a l'expressar l'autor que no tenien altre remei que continuar per inèrcia, sense CE.

Segons els successos de la història, és cert. Fins no convocar eleccions legislatives i constituir el primer govern democràtic no era oportú redactar un text constitucional sense comptar amb el consens de les diferents ideologies del poble espanyol. Es triga pràcticament un any, des dels comicis generals, arribar a l'aprovació de la CE. Les crítiques al contingut del text s'han debatut en un altre espai de la recerca. En tot cas, no el portem aquí per no reiterar-nos i per no ser el contingut constitucional el tema de debat que Jiménez de Parga expressa en el seu article.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [10]:

Paràgraf [10]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[10.1] La Constitución no resuelve todo, pero sin ella no era posible, al nivel en que nos encontramos, seguir resolviendo nada.	La CE és necessària.		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [10]

Novament, l'autor recorda que la CE, malgrat les seves imperfeccions, és necessària per a Espanya per poder resoldre els conflictes pendents. Resumeix el centre de la seva tesi que ha desplegat en els paràgrafs anteriors.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en aquest editorial se situen al voltant de les apreciacions enfrontades de l'actor i els següents temes:

- (1) La Constitució és necessària per assegurar la democràcia en Espanya.
- (2) Les autonomies queden garantides en la CE.

L'actor, a banda del propi diari, del què parla l'article és:

- (a) La Constitució Espanyola

Es comenta, a continuació, els temes que apareixen a l'article:

- (1) La Constitució és necessària per assegurar la democràcia en Espanya i evitar tornar a règims totalitaris, que rebutja rotundament. Es presenta la CE, sense considerar l'ambigüitat en la seva redacció o la falta de consens en alguns apartats —com, per exemple, el cas de la Disposició Transitòria Quarta, que s'ha esmentat en altres apartats, que compta amb una aprovació mínima per part dels nacionalistes bascos—.

[6.1] "Sin Constitución, nadie sabe legalmente a qué atenerse."

[6.2] "Se vive en la inseguridad, bajo un régimen de tolerancia, en el menos malo de los casos, o con persecuciones incesantes, en los confines de la tiranía o dentro de ella."

- (2) Les aspiracions sobiranistes o diferents a les autonomistes de les *nacionalitats* espanyoles queden silenciades. Només s'exposa en el text que les autonomies són un sistema, emparat per la CE, que respon a la necessitat de reconeixement per part d'aquells pobles espanyols amb personalitat singular, com és el cas de Catalunya, l'únic exemple que cita explícitament.

[7.1] "Y llegamos a Cataluña, con su personalidad histórica indiscutible, con sus derechos históricos largo tiempo desconocidos y perseguidos."

[7.2] "Y llegamos a las otras nacionalidades y regiones de España, torpemente sometidas a un esquema de organización de poderes de corte extraño para nosotros, sin arraigo en el pueblo consciente."

Pel que fa a l'actor:

- (a) La Constitució és l'element bàsic que Espanya necessita per garantir un sistema democràtic. Tot i que l'autor és conscient que no resol els problemes del país, el text constitucional és garant de les llibertats dels ciutadans. Pel diari, els pobles espanyols tenen reconegudes les seves personalitats singulars en la CE.

El diari emfatitza clarament el que considera una necessitat per la constitució de l'Estat espanyol democràtic: l'aprovació de la Constitució. Les aspiracions sobiranistes de col·lectius nacionalistes perifèrics queden silenciats i només es presenta un projecte autonomista emparat en la CE com la via necessària en els moments històrics en què es publica l'article.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'articulista defensa la Constitució Espanyola perquè garanteix la llibertat, limita el poder polític dels governants i resulta necessària perquè l'Estat espanyol desenvolupi, amb garanties, les institucions que fan possible viure en democràcia.

[9.1] "Sin Constitución, ni las personas ni los pueblos de España podían dar nuevos paseos en el camino hacia la democracia."

L'autor admet que la CE no resol els problemes del país, però la considera bàsica per garantir la convivència en democràcia i la llibertat:

[5.1] "Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos."

El diari és constitucionalista i defensor de l'Estat de les Autonomies. Considera que la CE és bona per Catalunya perquè defensa la seva personalitat històrica. També s'entén com a beneficiosa per a les altres "nacionalitats i regions" perquè les seves singularitats queden protegides pel marc constitucional:

[8.1] "La Constitución se abre a esos valores de las comunidades que desean ser autónomas, fija las reglas generales y ampara los Estatutos que libremente se vayan elaborando."

8.4. Notes corol·làries de *La Vanguardia*

A grans trets podem apuntar que les columnes d'opinió serveixen per emfatitzar l'opinió publicada als articles editorials. No hi ha cap veu que sigui dissident a la que proposa l'empresa periodística. De fet, els temes sobre els quals parlen els columnistes són també coincidents amb els dels editorials.

Segons l'anàlisi feta, *La Vanguardia* és un diari monàrquic —no hi ha cap articulista ni editorial que defensi, per exemple, la república com a via alternativa i/o possible—. Els principals actors que tenen veu tant en editorials com en articles són Suárez i el Rei. Tots dos són vistos com a garants de la democràcia, la monarquia i la unitat espanyola, qüestions defensades pel rotatiu. Malgrat fer aquesta defensa a la necessitat dels nous temps, no es publica cap article on es faci una condemna al franquisme. És més, s'aposta per la progressió a l'hora d'entrar en democràcia i es rebutja, doncs, propostes polítiques rupturistes. És aquí on apareix la figura de Tarradellas, com polític dialogant i favorable a un procés de canvi progressiu.

Els discursos periodístics que hem analitzat són coincidents amb discursos conservadors, constitucionalistes, catòlics i favorables a l'Estat de les Autonomies. No hi ha dubte en entendre que Espanya és una nació única i no s'accepta Catalunya i el País Basc com a territoris sobirans, sinó com a nacionalitats pertanyents a l'Estat. No hi ha reconeixement, per tant, d'aquests territoris com a nació i se silencia la possibilitat d'exercir el dret a l'autodeterminació.

La catalanitat del diari és manifesta especialment en la defensa de la singularitat cultural de Catalunya, a partir de la seva història i la seva llengua. Tot i això, s'adverteix que el castellà és l'element homogeneïtzant positiu.

De tot el que s'ha dit es desprèn que les columnes de *La Vanguardia* no serveixen per mostrar veus diferents a la línia editorial marcada per l'empresa. Són coincidents amb els editorials i no s'ofereix cap dissonància.

9. Anàlisi de les peces triades d'Avui

Analitzarem tot seguit els editorials i columnes d'opinió escollits del diari *Avui*. Com s'ha esmentat en els capítols anteriors, es reconstruirà part de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer i segon nivell de profunditat.

L'anàlisi de primer nivell [9.1] i [9.2] servirà per extreure les macroproposicions que necessitarem per construir la matriu del diari. L'anàlisi de segon nivell [9.3] ens ajudarà a identificar els temes de cada oració, així com les implicacions i pressuposicions ideològiques principals de cada peça. L'estudi permetrà assenyalar el posicionament ideològic del diari en cadascun dels temes.

L'editorial que s'ha escollit per ser sotmesa a un nivell d'anàlisi de segon grau de profunditat és "Un 'sí' rotund" (25/10/79). La columna d'opinió triada és la de Manuel Cruells titulada "Permanent fidelitat a Catalunya" (09/12/78). Tot i que les dues peces pertanyen a casos històrics diferents (consulta estatutària —l'editorial— i consulta constitucional —la columna—), hem considerat que ambdós articles reuneixen elements nacionalitaris d'interès per l'estudi i ens permetrà conèixer el posicionament tant de l'empresa com de la majoria dels col·laboradors en el cas de l'encaix de Catalunya dins l'Estat.

9.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell

A continuació es presenten els resultats de l'extracció de les matrius ideològiques del diari. Com hem fet fins ara, s'agrupen segons siguin articles editorials o columnes d'opinió⁸³. Tot seguit s'abordarà la classificació temàtica de les matrius del diari. En el següent apartat s'ofereix la discussió del discurs periodístic.

a) Editorials Avui

Detallem les següents macroproposicions agrupades temàticament. L'agrupació —que és fruit de l'extracció de la matriu ideològica— facilitarà visualitzar el posicionament ideològic del diari.

<p>Les eleccions legislatives s'han d'afrontar en clau catalana</p> <ul style="list-style-type: none"> · Cal votar a les legislatives, però cal fer-ho amb "vot català". (Ed. 1, 14/06/77) · El vot ha de ser fidel al país, és a dir, escollint partits de llarga trajectòria catalana i democràtica. (Ed. 1, 14/06/77) · L'autonomia de Catalunya depèn del grau de representació catalana al Congrés. (Ed. 2, 15/06/77) 	<p>L'autonomia de Catalunya és necessària i desitjada</p> <ul style="list-style-type: none"> · Catalunya és progressista i moderada, aposta per un pacte polític d'unitat i per tenir encaix autònom dins l'Estat. (Ed. 3, 17/06/77) · Votar les legislatives del 77 en "clau catalana" és apostar per l'Estatut i les institucions catalanes. (Ed. 2, 15/06/77) · La CE és la via ràpida per "reconquerir" la Generalitat i l'Estatut. (Ed. 4, 29/09/77) · La consecució de la Generalitat ha estat fruit d'un pacte entre Tarradellas, els diputats catalans i el govern central on tots han hagut de cedir. (Ed. 501/10/77) · Catalunya és una nacionalitat i una autonomia dins l'Estat espanyol. (Ed. 6, 06/12/78 i Ed. 7, 08/12/78) · L'Estatut és el pas per accedir de forma gradual a l'autogovern (Ed. 8, 25/10/79) · L'autogovern al que aspira Catalunya és el model autònom definit a la Constitució. (Ed. 8, 25/10/79)
---	---

b) Columnes Avui

A continuació es detallen les proposicions que s'han extret de l'anàlisi de les columnes d'opinió que, com a dalt, agrupem en macroproposicions:

⁸³ Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

<p>S'ha de fer un vot catalanista i útil a les legislatives de 1977</p> <ul style="list-style-type: none"> · Cal fer "un vot catalanista útil" (Col. 1, Roca, 12/06/77) · "si volem votar català voteu l'alternativa que en aquesta perspectiva tingui més possibilitats de quedar ben col·locada." (Col. 1, Roca, 12/06/77) · El vot útil és un vot democràtic i eficaç, que no sigui conservador i que pugui assumir el "govern de casa nostra" que és Pacte Democràtic per Catalunya (Col. 1, Roca, 12/06/77) · A Catalunya no té sentit votar a un candidat que no sigui d'una formació política catalana. (Col. 1, Roca, 12/06/77) · "El nostre vot serà útil si el donem a una candidatura que defensi amb fermesa i claredat la recuperació de les nostres llibertats nacionals i democràtiques, sense renúncies ni claudicacions en res essencial en el camí de conquerir uns Països Catalans lliures i socialistes." (Col. 2, Armet, 12/06/77) · És una llàstima que no hi hagi una candidatura unitària per Catalunya, és important que "no dividim els nostres vots" (Col. 3, Serrahima, 12/06/77) · Suárez no té cap possibilitat a Catalunya. La proposta política de centre catalana és la que representen Pujol i Cañellas. (Col. 6, J.M., 14/06/77 i Col. 5, Guillén, 12/06/77) · ERC és una formació apta per liderar Catalunya perquè no té cap lligam amb Madrid. (Col. 13, Poblet, 29/09/77) · El republicanisme és una fórmula força arrelada entre els catalans. (Col. 13, Poblet, 29/09/77) 	<p>És necessària la restauració de la Generalitat i la recuperació de l'autonomia</p> <ul style="list-style-type: none"> · S'ha de recuperar l'Estatut i la Generalitat de Catalunya (Col. 2, Armet, 12/06/77; Col. 4, Barrera, 12/06/77; Col. 10, Obiols, 28/09/77; Col. 14, Esteva, 30/09/77; Col. 15, López Raimundo, 01/10/77; col. 38, J.M., 23/10/79) · S'ha de treballar per aconseguir l'Estatut i una estructura federal de l'Estat. (Col. 5, Guillén, 12/06/77; Col. 11, Pedrolo, 28/09/77; Col. 12, Maragall, 29/09/77) · L'estatut és limitat però s'ha de votar a favor per arribar a poder aconseguir més autogovern (Col. 39, Bonet, 24/10/79; Col. 43, Puig, 25/10/79; Col. 44, Capmany, 25/10/79; Col. 45, Sabaté Ibarz, 25/10/79; Col. 46, Massó Urgellés, 27/10/79) · S'ha de votar sí a l'Estatut per tenir més presència a Madrid (Col. 40, Subirats, 24/10/79 i Col. 41, Cornudella, 24/10/79) · Es tracta de votar "l'Estatut de la Moncloa", perquè ha estat retallat pel govern central i això no és positiu per Catalunya. (Col. 42, Sánchez Carreté, 24/10/79)
<p>Catalunya és una nació</p> <ul style="list-style-type: none"> · "nosaltres sabem que mai no es podrà anomenar democràtic qui no admeti que a cada nació correspon de dotar-se de els seves pròpies institucions." (Col. 7, Cucurull, 16/06/77) · "Catalunya, com qualsevol altre poble, té dret a auto-governar-se, pel seu compte i risc, sense necessitar el permís de ningú." (Col. 7, Cucurull, 16/06/77) · L'autodeterminació és sinònim de democràcia. (Col. 7, Cucurull, 16/06/77; Col. 34, Cruells, 09/12/78) · El Parlament de Catalunya compta amb sobirania pròpia. (Col. 7, Cucurull, 16/06/77) · Catalunya té "personalitat nacional" (Col. 16, Pi i Cabanyes, 01/10/77) · Cal que el català sigui la llengua d'ús i sigui 	<p>S'ha de recolzar la CE per evitar una altra dictadura</p> <ul style="list-style-type: none"> · Amb la CE "se'ns ofereix un mínim, molt mínim, de possibilitats autònomes." (Col. 34, Cruells, 09/12/78) · "Tenim davant una nova Constitució que es pot considerar anacrònica pel seu confusionisme i pel seu centralisme, entre altres coses." (Col. 34, Cruells, 09/12/78) · S'ha de votar sí a la CE, l'alternativa que tenim plantejada és "constitució o dictadura". És un vot amarg. (Col. 18, Obiols, 03/12/78; Col. 20, Foraster, 03/12/78; Col. 21, Nadal, 03/12/78; Col. 23, Capmany, 05/12/78; Col. 26, Balletbò, 06/12/78 i Col. 35, Borja, 09/12/78) · La CE dona la possibilitat d'un Estatut acceptable. (Col. 18; Obiols, 03/12/78) · La consulta és inacceptable, perquè el text és llarg i cal que les preguntes siguin concretes.

fàcil trobar llibres en aquest idioma (Col. 22, Sabater i Siches, 03/12/78; Col. 31, Roig, 07/12/78 i Col. 36, Pi-Sunyer, 23/10/79)

· La llengua a Catalunya "és l'ànima del poble" (Col. 30, Ferrer, 07/12/78)

· L'estatut vetllarà per la llengua catalana i la seva cooficialitat. (Col. 30, Ferrer, 07/12/78)

· "una nació, perquè pugui ser-ho, cal que tingui un territori, un poble, una història, una llengua... i una voluntat de ser-ho, ara també cal pensar en si podem considerar catalans aquells qui no volen ser-ho." (Col. 30, Ferrer, 07/12/78)

· La fórmula política que ha de seguir el nacionalisme és la d'aconseguir un Estat propi, perquè a cada nació li correspon un Estat. (Col. 32, Fons, 07/12/78)

(Col. 19, Viñals i Soler, 03/12/78)

· La CE és "amorfa", un text ambigu i no accepta Catalunya com a nació. S'ha de votar 'no' perquè la CE no contempla un Estat multinacional. (Col. 24, Galí, 05/12/78)

· La CE és una "solució a mitges" i ens hem d'abstenir en la consulta. (Col. 27, Fluvià, 06/12/78)

9.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de 1r nivell

a) Editorials Avui

Per l'Avui resulta clar que cal participar en els comicis legislatius de 1977, en el referèndum constitucional i el de l'Estatut de Catalunya. Tot i això, la postura general del diari és votar en clau *catalana*.

Les eleccions legislatives són importants, segons el diari, per Catalunya en tant que si els polítics catalans obtenen una representació suficient —que en cap moment aclareix quina és, però sí que defensa com òptims els resultats obtinguts⁸⁴— el restabliment de la Generalitat i el retorn de l'Estatut del 32 (Editorial 1, 14/06/1977; Editorial 2, 15/06/1977 i Editorial 3, 17/06/1977) serà una realitat en breu. És per aquest motiu que mobilitza als seus lectors perquè facin del seu vot un d'útil per a Catalunya, tot titllant que és ara quan "hi ha interessos superiors" per votar (Editorial 1, 14/6/1977).

Catalunya és definida com a *poble* tot i que en cap moment és reconegut com a nació. El diari accepta la terminologia constitucional de *nacionalitat* (Editorial 4, 29/09/1977; Editorial 6, 06/12/1978 i Editorial 7, 08/12/1978) i també es mostra favorable amb el projecte de l'Estat de les Autonomies i, per tant, és partidari d'entendre Catalunya una autonomia que conforma la unitat de l'Estat espanyol

⁸⁴ A l'editorial 3 (17/06/77), el diari confirma que els resultats obtinguts de la votació són "netament catalans", ja que els parlamentaris catalans que ocupen escons al Congrés obtenen 36 dels 47 totals i 15 dels 16 llocs al Senat.

(Editorial 3, 17/06/1977). No es parla de possibilitat autodeterminista ni d'altres formes per gestionar i administrar el territori.

S'entén, doncs, que el diari és nacionalista, en tant que defensa la singularitat de Catalunya en relació a altres territoris de l'Estat i la necessitat de restablir institucions i marcs normatius —Estatut— que siguin exclusius per a Catalunya. Tanmateix el rotatiu es manifesta constitucionalista i, per tant, partidari de l'Estat de les Autonomies, que no qüestiona en cap moment: "Catalunya com a comunitat personalitzada a l'Estat espanyol" (Editorial 3, 17/06/1977).

El diari personalitza Catalunya com un poble pacient i cívic (Editorial 2, 15/06/1977), un col·lectiu històric que ha patit molt al llarg de la seva històrica col·lectiva (Editorial 4, 29/09/1977). Utilitza el passat comú per apel·lar a la unitat d'acció (Editorial 4, 29/09/1977 i Editorial 5, 01/10/1977) i al consens per aconseguir el retorn de la Generalitat i l'Estatut (Editorial 3, 17/06/1977 i Editorial 4, 29/09/1977). Les institucions i el marc legal propi són les garanties que troba el diari per projectar el futur i treballar "amb tossudesia pels nostres ideals i amb l'esforç de tots no hi ha cap dubte que ho aconseguirem". El rotatiu s'adreça als seus lectors advertint de la necessitat de crear una Catalunya per a tots: "cap català pot quedar fora de la reconstrucció de Catalunya" i amb la Generalitat com a motor.

b) Columnes Avui

Els columnistes del diari presenten les eleccions legislatives de 1977 i la consulta popular de la CE de 1978 en clau catalana. És a dir, el fet de participar en les primeres eleccions generalistes és una opció per aconseguir representants catalans a Madrid. En el cas de la CE, els articulistes coincideixen que el vot afirmatiu permetrà aconseguir l'autonomia desitjada per Catalunya, però amb matisos que oferim tot seguit.

Els autors analitzats són favorables a ideologies catalanistes, a favor de la singularitat cultural i lingüística de Catalunya, i nacionalistes catalanes, admeten que Catalunya és una nació i que té sobirania pròpia. No hi ha postulats de caràcter espanyolista, ni favorables a ideologies conservadores espanyoles, més aviat es remarca l'existència de formacions catalanes que ocuparien aquest lloc en l'espectre polític d'esquerra-dreta, però sempre en un eix nacionalista català (Guillén, 12/06/77; Armet, 12/06/77; Roca, 12/06/77 i J.M., 14/06/77).

Les columnes d'opinió són defensores d'una Catalunya autonòmica, regida per l'Estatut i institucions d'autogovern (Cucurull, 16/06/77) que, alhora, han de servir per defensar la llengua i cultura catalanes, així com una escola pública i en català (Sabater i Siches, 03/12/78; Roig, 07/12/78 i Pi-Sunyer, 23/10/79, Ferrer, 07/12/78).

Tanmateix, hi ha autors que van més enllà de la defensa autonòmica i admeten que, en tant que nació, Catalunya és sobirana i té dret a autodeterminar-se (Cucurull, 16/06/77 i Cruells, 09/12/78) o fins i tot, aconseguir un Estat propi (Fons, 07/12/78).

La defensa de la CE es fa de manera tímida. En general, la majoria dels articulistes defensen el vot afirmatiu perquè s'entén com un text-marc necessari per a la consecució de l'Estat de les autonomies i, molt especialment, per tancar amb l'etapa de repressió que va resultar el franquisme per Catalunya (Obiols, 03/12/78; Foraster, 03/12/78; Nadal, 03/12/78; Capmany, 05/12/78; Balletbò, 06/12/78 i Borja, 09/12/78). Tot i això, hi ha articles, molt menys nombrosos, que postulen l'abstenció per ser una "solució a mitges" per Catalunya (Fluvià, 06/12/78) i d'altres que opten pel 'no' perquè consideren un text ambigu i no accepta la multinacionalitat de l'Estat espanyol (Galí, 05/12/78).

9.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

En els següents dos apartats s'analitzarà l'editorial i la columna escollida del diari. Es reconstruirà part de la matriu del rotatiu a partir de l'anàlisi de segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran els temes de cada frase i s'extraurà i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. En segon lloc, es discutiran les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del rotatiu.

9.3.1. L'editorial "Un 'sí' rotund" (25/10/79)

Tot seguit s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: "Un 'sí' rotund"

[1]

[1.1] El poble de Catalunya acudirà avui a les urnes. [1.2] I ho farà trenta-sis hores després que, en un acte memorable, els seus representants –alcaldes, diputats, parlamentaris, Consell executiu de la Generalitat— es manifestessin de manera inequívoca pel 'sí'.

[2]

[2.1] Ens queda encara a la memòria el to emocionat de tots els qui hi van intervenir conscients que era un acte transcendental. [2.2] Catalunya, com va ser l'any 31 d'inesborrable record, es troba davant un llindar que cal franquejar per accedir de manera gradual a la plenitud de l'autogovern. [2.3] Cal ara el 'sí' i després només el tràmit de la ratificació de les Corts i la signatura del rei. [2.4] Es recupera, doncs, l'instrument que ens fou arrabassat.

[3]

[3.1] La lluita de tots els nacionalistes en els passats anys de foscor, que va evidenciar que Catalunya era una qüestió pendent, ha donat com a primer fruit aquesta ocasió de manifestar la nostra voluntat de governar-nos. [3.2] I som capaços de fer-ho com anys enllà van demostrar-ho Prat de la Riba, Macià, Companys i ara mateix ho ha fet la Generalitat provisional en les competències que ha anat tenint. [3.3] Volem governar-nos, som capaços de governar-nos i per això exigim ser responsables de la nostra pròpia vida col·lectiva.

[4]

[4.1] Respectem les altres posicions que nacionalistes de cor puguin adoptar perquè així ho entenen, però la majoria esclatant de la Catalunya democràtics s'ha decidit pel sí. [4.2] I el compartim plenament. [4.3] I no solament voldríem un 'sí' guanyador, sinó una participació alta i un 'sí' rotund i massiu. [4.4] Creiem que l'Estatut ha de néixer amb força. [4.5] Ja té la força de la unanimitat dels grups polítics amb representació parlamentària. [4.6] Li cal ara reblar-la amb la força d'un 'sí' massiu. [4.7] I més quan hem vist com un fet d'intencionalitat rebutjable —el túnel del carrer de Vilamarí— distreu, a través de la seva projecció en els mitjans de comunicació, de l'esdeveniment important del referèndum i ha posat sordina a l'impacte de l'acte unitari que en començar esmentàvem.

[5]

[5.1] No hem de ser ara febles, hem de donar amb escreix el 'sí' que ens demanen els homes que ens representen. [5.2] Per poder començar a fer ja d'aquest poble un poble gran en la justícia, gran per l'esperit de treball i de solidaritat, pròsper i equitatiu, que resplendeixi, perquè el fet de viure no sigui penós, sinó que esdevingui un exercici constructiu i il·lusionat de ciutadania amb els fruits de la llibertat i el benestar per a tots, com deia el nostre president.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Un 'sí' rotund	Sí		S'ha d'estar a favor de l'Estatut.

La resposta que el diari demana i espera dels seus lectors és un vot favorable a l'Estatut. Això és el que es desprèn directament del titular, i segons la data de publicació, ja que explícitament no hi ha cap menció al referèndum estatutari.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] El poble de Catalunya acudirà avui a les urnes.	El poble català vota avui.		Catalunya és un poble.
[1.2] I ho farà trenta-sis hores després que, en un acte memorable, els seus representants –alcaldes, diputats, parlamentaris, Consell executiu de la Generalitat— es manifestessin de manera inequívoca pel 'sí'.	El poble vota després que els polítics catalans manifestin el seu 'sí'.	<i>El tema.</i>	Si els representants catalans voten a favor, el poble, també.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

A continuació s'analitza com es desenvolupa l'argumentació en el primer paràgraf.

Les dues primeres oracions que componen el primer paràgraf es mostren favorables a l'Estatut de 1979. L'argument que utilitza el diari, en aquest primer paràgraf, es troba expressat en [1.2]: si els representants polítics catalans són favorables, s'espera que el poble, en tant que és el representat, també ho siguin.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Ens queda encara a la memòria el to emocionat de tots els qui hi van intervenir conscients que era un acte transcendental.	El vot a favor és un acte transcendental.	El referèndum és un acte capital.	El referèndum és de vital importància per Catalunya i s'ha de donar suport.
[2.2] Catalunya, com va ser l'any 31 d'inesborrable record, es troba davant un llindar que cal franquejar per accedir de manera gradual a la plenitud de l'autogovern.	L'any 31 va ser d'inesborrable record. La consulta permetrà arribar a l'autogovern de Catalunya.	L'estatut de 1931 va ser important per Catalunya. La consulta d'avui permetrà arribar a l'autogovern.	Catalunya aspira a l'autogovern.
[2.3] Cal ara el 'sí' i després només el tràmit de la ratificació de les Corts i la	S'ha de votar 'sí'. Després del 'sí' ve el tràmit de ratificació de	<i>Els temes.</i>	La ratificació de les Corts i la signatura del Rei és un mer tràmit. Tot depèn de la

signatura del rei.	les Corts i el Rei.		voluntat del poble català.
[2.4] Es recupera, doncs, l'instrument que ens fou arrabassat.	Es recupera el que va ser pres.	El 'sí' recupera l'autogovern català <i>arrabassat</i> .	Cal recuperar el que és nostre.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

El segon paràgraf accentua la importància del referèndum com a eina que ha de servir per retornar l'autogovern a Catalunya [2.1]. L'editorialista menciona el 1931 [2.2] com l'any en què els partits d'esquerra van tenir bons resultats electorals: en les eleccions municipals de l'abril de 1931 i també perquè llavors, el líder d'ERC, Francesc Macià, va proclamar la República de Catalunya, que va durar només tres dies, ja que les forces polítiques espanyoles van aconseguir que el President acceptés la reconversió del Govern de Catalunya en el Govern de la Generalitat i la tramitació d'un estatut d'autonomia que s'havia d'avenir dins un marc general autonòmic espanyol. Era l'Estatut de Núria, que es va aprovar i ratificar per les Corts espanyoles l'any 1931. Va tenir una vida intermitent fins l'arribada de Franco al poder, moment en què definitivament va ser derogat.

Un dels punts destacables de l'Estatut de Núria és que el document definia Catalunya com a Estat dins la República espanyola. La qüestió sobirana no va ser admesa per l'Estat espanyol que finalment va obligar a modificar el preàmbul i substituir la definició de Catalunya per regió.

El fet de destacar aquest any, ens dóna elements per assegurar que hi ha alineació ideològica entre l'editorialista i les polítiques d'esquerra, catalanistes, nacionalistes i republicanes.

Per tot el que va suposar per Catalunya els esdeveniments de 1931, l'editorialista demana el vot positiu [2.2 i 2.3] per l'Estatut de Catalunya de 1979. Ho fa construint un raonament basat en l'any on Catalunya va assolir una cota d'autogovern que és vista, per l'editorialista, com la cota a partir de la qual s'ha de partir en aquesta ocasió.

En la darrera oració, la [2.4], l'editorialista sentència que la convocatòria electoral fa tornar a Catalunya el que fou "arrabassat". Implícitament, pressuposa que el govern i l'Estatut de 1931 va ser arrabassat i que ara, al 1979, hi torna. Resulta interessant detenir-nos en l'ús de la paraula *arrabassat*. És un adjectiu que denota que alguna cosa va ser "arrencada" de soca-rel o presa de forma violenta.

L'editorialista és favorable a (1) tornar a Catalunya tot el que se li va prendre *violentament* i (2) construir la nació catalana a partir del que es va construir l'any 1931.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] La lluita de tots els nacionalistes en els passats anys de foscor, que va evidenciar que Catalunya era una qüestió pendent, ha donat com a primer fruit aquesta ocasió de manifestar la nostra voluntat de governar-nos.	Catalunya és una qüestió pendent.	Els nacionalistes van lluitar per Catalunya. Catalunya és una qüestió pendent. Hem de voler autogovernar-nos.	Només els nacionalistes catalans lluiten per Catalunya. L'autogovern és bo per Catalunya.
[3.2] I som capaços de fer-ho com anys enllà van demostrar-ho Prat de la Riba, Macià, Companys i ara mateix ho ha fet la Generalitat provisional en les competències que ha anat tenint.	Catalunya sap autogovernar-se.	<i>El tema.</i>	Cal que les institucions es restableixin aviat.
[3.3] Volem governar-nos, som capaços de governar-nos i per això exigim ser responsables de la nostra pròpia vida col·lectiva.	Volem l'autogovern perquè som capaços d'autogovernar-nos.		La gestió de Catalunya des de Madrid és dolenta.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

En el tercer paràgraf, l'editorialista treballa la idea de l'autogovern. El raonament que segueix és que Catalunya sap autogestionar-se i que és per això que reclama el retorn de les institucions.

A la segona oració, [3.2], cita a Prat de la Riba, Macià i Companys i els titlla de grans polítics que han sabut construir un bon govern per a Catalunya. Demana el restabliment de totes les funcions de la Generalitat i, per tant, assolir els objectius de la Generalitat provisional.

La tercera oració sentència la idea del paràgraf:

“Volem governar-nos, som capaços de governar-nos i per això exigim ser responsables de la nostra pròpia vida col·lectiva.”

L'editorialista aclareix que la voluntat de l'autogovern és perquè els catalans són capaços de gestionar la seva "vida col·lectiva" i que ho saben fer bé. El fet de ser gestionats des d'un govern central queda descatalogada com a possibilitat beneficiosa per Catalunya.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Respectem les altres posicions que nacionalistes de cor puguin adoptar perquè així ho entenen, però la majoria esclatant de la Catalunya democràtica s'ha decidit pel sí.	La majoria de Catalunya diu sí a l'Estatut.		Cal dir sí a l'Estatut.
[4.2] I el compartim plenament.			
[4.3] I no solament voldríem un 'sí' guanyador, sinó una participació alta i un 'sí' rotund i massiu.	Cal que la participació sigui alta. Cal que el vot favorable sigui rotund i massiu.	S'ha de mostrar que la unitat de Catalunya vol l'Estatut de forma rotunda.	Perquè l'Estatut i l'autogovern tinguin credibilitat cal que tothom hi voti a favor.
[4.4] Creiem que l'Estatut ha de néixer amb força.	Cal que l'Estatut neixi amb força.		
[4.5] Ja té la força de la unanimitat dels grups polítics amb representació parlamentària.	L'Estatut compta amb la unanimitat dels polítics que representen Catalunya.		
[4.6] Li cal ara reblar-la amb la força d'un 'sí' massiu.	Cal un sí massiu.		
[4.7] I més quan hem vist com un fet d'intencionalitat rebutjable —el túnel del carrer de Vilamarí— distreu, a través de la seva projecció en els mitjans de comunicació, de l'esdeveniment important del referèndum i ha posat sordina a l'impacte de l'acte unitari que en començar esmentàvem.	No s'hi valen les distraccions a l'esdeveniment del referèndum.		Els mitjans de comunicació s'han de centrar en el que és important: el referèndum estatutari.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

El quart paràgraf se centra en la importància que té per la societat catalana la participació en el referèndum, i més encara, en l'emissió del vot positiu. L'editorialista demana el vot útil i favorable a l'Estatut [4.1 i 4.2], pràcticament actua com un polític nacionalista i estatutari. Especialment en la primera oració, l'editorial diu explícitament:

"la majoria esclatant de la Catalunya democràtica s'ha decidit pel sí."

Podríem dir, en primera instància, que el diari menteix a l'hora de fer tal afirmació, ja que el dia de la publicació de l'editorial encara no s'havia fet el referèndum, per tant, és impossible que se sàpiga la resposta de Catalunya en tal consulta. Dit això, podem també matisar el que s'ha acabat de dir: la lectura de l'article permet veure que un dels postulats principals és apostar pel vot afirmatiu en tant que aquest ha estat la decisió que han marcat els representants catalans. Podríem veure que l'editorialista emet una argumentació basada en la personificació de Catalunya en la voluntat dels representants catalans. Tot i això, en l'oració, cal dir-ho, no s'expressa.

Pel diari no només cal que s'aprovi l'Estatut, sinó que, a més, cal que l'aprovació sigui "rotunda" i "massiva", [4.3], perquè, segons expressa a l'oració [4.4] "ha de néixer amb força".

Les oracions [4.5, 4.6 i 4.7] venen a accentuar la necessitat que la societat doni el suport en clau positiva a l'Estatut. Fins i tot en la darrera oració l'editorialista fa una crítica als mitjans que no parlen sobre la importància que el referèndum té i es deixen guiar d'altres esdeveniments que "distreuen", segons el text.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] No hem de ser ara febles, hem de donar amb escreix el 'sí' que ens demanen els homes que ens representen.	Els homes que ens representen ens demanen el 'sí'. Cal donar el 'sí'.	No podem anar en contra de la voluntat dels qui ens representen.	No seria lògic que la voluntat del poble fos diferent de la que emeten els que ens representen.
[5.2] Per poder començar a fer ja d'aquest poble un poble gran en la justícia, gran per l'esperit de treball i	<i>La implicació.</i>	Cal fer d'aquest país un de gran.	Catalunya és un poble gran.

de solidaritat, pròsper i equitatiu, que resplendeixi, perquè el fet de viure no sigui penós, sinó que esdevingui un exercici constructiu i il·lusionat de ciutadania amb els fruits de la llibertat i el benestar per a tots, com deia el nostre president.			
--	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

El darrer paràgraf és un breu resum de la intencionalitat de l'editorial: animar a la participació i molt especialment a l'emissió d'un vot afirmatiu. Ho justifica amb l'argument de "els homes que ens representen" [5.1] demanen el 'sí', però no recull cap element que faci, objectivament, defensar la necessitat d'Estatut per Catalunya. Podríem dir, doncs, que l'editorialista sap qui és el seu lector i el context nacionalista que comparteix amb ell i, en part, això li permet no detallar alguns elements que per un lector allunyat d'aquesta perspectiva ideològica li seria, certament, difícil de seguir i/o compartir. Per tant, hi ha asseveracions gratuïtes que no s'acompanyen de cap raonament.

La segona oració del paràgraf i última de l'editorial expressa el desig nacionalista del diari: cal fer de Catalunya un poble fort. És cert que l'editorialista emprà la paraula 'poble' i no 'nació', però el sentit últim, en l'editorial, podríem considerar-lo de sinònims. En tot l'editorial s'expressa la identitat i força del col·lectiu català, l'aspiració cap a l'autogovern, per tant, l'expressió del reconeixement d'una voluntat política pròpia —tot i que en aquest cas no s'expressa amb una demanda sobiranista— per tal de regir un poble, el català.

De forma implícita, l'editorial aquí expressa, tímidament, el caràcter sobiranista de Catalunya que, segons ell, comença amb el vot positiu cap a l'Estatut català.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques de l'editorial giren al voltant d'apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) Suport a l'Estatut català
- (2) La necessitat de l'autogovern

Els actors de què parla el diari:

- (a) Polítics nacionalistes
- (b) Catalunya

El rotatiu és qui descriu en part els conflictes que s'han assenyalat en les qüestions (1) i (2). També es qui detalla el paper dels altres actors que intervenen en els conflictes. Com ja s'ha esmentat en la investigació, el diari és un actor perquè narra aquests conflictes i el paper dels actors participants de forma explícita i intervé en la valoració que els lectors fan de tots ells, per la qual cosa afirmem que s'interposa decisivament en l'opinió que els ciutadans es fan de la representació de la realitat particular que el rotatiu publica.

Es presenta, a continuació, les proposicions i raonaments centrals que apareixen a l'editorial:

L'editorial afavoreix l'Estatut de Catalunya. De fet no deixa més opció que el vot positiu. No detalla les raons per les quals s'ha d'emetre aquest 'sí', però utilitza els següents arguments:

- a. el vot positiu ajudarà a fer el poble català un de gran;
- b. el vot a favor contribueix a dotar Catalunya d'autogovern; i
- c. el que l'Estatut comporta és tornar als privilegis de la Catalunya de 1931.

Pel que fa als actors:

El diari pràcticament es converteix en un altre actor polític que fa campanya per aconseguir la confirmació irrefutable de l'Estatut. S'alinea amb els polítics nacionalistes i, sobretot, pren Catalunya, el poble català, com a unitat homogènia. És a dir, l'editorialista no accepta diferents identitats i diferents sensibilitats nacionalitàries en el seu sí i, segons escriu, tot Catalunya respon a una mateixa voluntat d'autogovern, de catalanitat i de nacionalisme. Qüestió, que per altra banda, respon a una radiografia poc acurada de la Catalunya del moment, i, en definitiva, després de donar-se a conèixer els resultats de la consulta, el diari es veurà en l'obligació de corregir, com hem vist al llarg de tot l'estudi del rotatiu.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'editorialista es manifesta favorable als homes que van permetre en l'any 1931 fer de Catalunya una nació per tres dies, tot i que després, a causa de les pressions dels polítics estatals, van haver d'acceptar la inclusió dins l'Estat espanyol i ser, doncs, regió. Per tant, es pot afirmar que el diari es posiciona favorable a ideologies d'esquerra, ideologies republicanes i també independentistes.

És catalanista, ja que no discuteix la singularitat de Catalunya com a poble i amb unes característiques definitòries que li són pròpies (llengua i passat comú, bàsicament). Alhora és nacionalista perquè és favorable a la defensa d'una aspiració política pròpia de Catalunya, si més no, és favorable a l'Estatut, que és vist com a primera passa per a la consecució del que el poble català tenia en època republicana.

9.3.2. La columna d'opinió de Manuel Cruells "Permanent fidelitat a Catalunya" (09/12/78)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: "Permanent fidelitat a Catalunya"

[1]

[1.1] Es fa difícil a vegades no repetir-te, o no autoplagiar-te, quan vols comentar l'actualitat política catalana. [1.2] I és que les circumstàncies polítiques també es repeteixen d'una manera massa reiterativa. [1.3] Només cal seguir amb atenció els articles que ens està publicant al nostre diari Fèlix Cucurull per poder constatar que fa prop de dos segles que els catalans estem repetint unes mateixes demandes d'autodeterminació col·lectiva i que en cada un d'aquests períodes estem a punt de tenir alguna cosa substancial, però, també, en cada moment d'aquests, ens quedem amb un solemne pam de nas. Llavors hem de recomençar la nostra també reiterada presentació de greuges i demandes. [1.4] Jo no comprenc com els catalans tenim tanta paciència.

[2]

[2.1] Ara l'Estat espanyol està acabant un nou període constitucional i, abans d'arribar al final d'aquest procés en el qual se'ns ofereix un mínim, molt mínim, de possibilitats autònomes, ja es produeix un intent d'intervenció violenta per a impedir-les. [2.2] Jo penso que aquestes possibilitats seran una realitat, però quan les tindrem haurem d'estar com sempre mirant a ponent per si s'hi produeix algun caprici estatal advers per a nosaltres o alguna fatalitat cruent que ens porti a un nou desastre col·lectiu.

[3]

[3.1] Potser sí que estic fent una exposició pessimista de la nostra situació col·lectiva, però és que, repassant la nostra història moderna, en veritat, costa una mica ésser optimista. [3.2] Fins i tot quan les circumstàncies polítiques generals

han facilitat tenir unes institucions, delegades o no, pròpies, se'ns ha fet difícil de tenir un mínim de continuïtat i de seguretat. [3.3] I això que nosaltres no ens signifiquem per reclamar unes situacions extremes.

[4]

[4.1] Quan veiem que, l'any 1821, Pròsper de Bofarull comentant el seu moment polític deia: "...s'evidencia que fins al moment de la nova i general Constitució espanyola mai no s'ha pogut considerar la península com una sola nació o regne, sinó com un conjunt d'Estats independents governats per un mateix príncep". [4.2] I quan, l'any 1839, reclamant una Mancomunitat, afirmava que "les necessitats de Catalunya són positives i estan demostrades". [4.3] Quan llegim tot això i ho veiem repetit i tornat a repetir fins als nostres dies, ens refereix de constatar que aquesta reafirmació constant d'un pensament polític i aquesta demanda d'unes simples institucions pròpies sigui tan inútil i tan difícil d'assolir.

[5]

[5.1] Podríem fer una llista interminable d'escriptors polítics catalans de totes les tendències que, en cada període històric, tant si era entusiàstic com negatiu, han anat, plantejant, ben inútilment, la mateixa reivindicació. [5.2] I és innegable que tots han estat d'una gran prudència en les seves demandes.

[6]

[6.1] "Si repassem tot el pensament polític de Catalunya, escrivia ja fa molt de temps, des dels inicis de la nostra Renaixença, i fins i tot abans, hi trobarem sempre, en tots els camps ideològics, l'afirmació com a mínim d'un regionalisme polític, econòmic, social i cultural. [6.2] Des dels conservadors als anarquistes, des dels monàrquics als republicans, passant, no cal dir-ho, pels mateixos carlistes, tots els catalans han defensat sempre fórmules, almenys, regionalistes dintre de les estructures estatals espanyoles". [6.3] Això és un fet molt important. [6.4] Són dos segles de reclamar una mateixa forma d'estructura col·lectiva pròpia des de tots els camps ideològics catalans. [6.5] Tanta unanimitat és molt difícil de trobar en un poble i hauria de fer reflexionar els poders públics centrals en una circumstància històrica, si és que en veritat volen crear un entusiasme a Catalunya.

[7]

[7.1] Si hi ha ara un desencís polític generalitzat a Catalunya és a causa de les restriccions que ens imposen a les nostres demandes i la poca efectivitat amb què els nostres representants a Madrid han defensat les reivindicacions polítiques catalanes.

[8]

[8.1] En la base de tots els conflictes que Catalunya ha plantejat, es pot trobar una permanent fidelitat a la seva concepció política. [8.2] Així, des de les lluites contra el comte-duc d'Olivares (1640), passant per les que tingueren lloc contra Felip V fins als nostres dies. [8.3] I aquesta voluntat demostrada i constant de fidelitat reivindicativa és segurament el ferment que ha mantingut viva i permanent la personalitat catalana tant si ha estat reconeguda com no, tant si ha estat perseguida com no. [8.4] La nostra capacitat de supervivència, que a vegades embla un miracle, segurament radica en aquesta permanent fidelitat a un pensament polític de reivindicació col·lectiva i aquesta permanent esperança d'assolir una completa autodeterminació que l'actual Constitució espanyola o no, ens nega.

[9]

[9.1] Estem entrant en un futur nou que posseeix un caràcter intrínsecament dinàmic i que té com a fonament essencial cercar un equilibri entre l'impuls creixent dels òrgans centrals de l'Estat i el manteniment d'uns conceptes de llibertat i de convivència entre els homes i les seves pròpies col·lectivitats. [9.2] La crisi ideològica del moment actual està en la recerca d'aquest equilibri entre les comunitats diferenciades, car els perspectives que ens oferien els centralismes i els estatismes de començament de segle s'ha demostrat que eren falses, destruïen tota convivència i arribaven a ofegar les mateixes estructures de la societat.

[10]

[10.1] I de tot això, d'aquesta crisi i d'aquesta recerca, el moment polític actual oficial no en sap res. [10.2] Tenim davant una nova Constitució que es pot considerar anacrònica pel seu confusionisme i pel seu centralisme, entre altres coses. [10.3] Per això els comentaristes polítics han de recordar els conceptes que ja fa prop de dos segles els catalans anem repetint ben inútilment. [10.4] I així ens hem, gairebé, d'autoplagiar com he fet, en part, en aquest article.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Permanent fidelitat a Catalunya	<i>La implicació.</i>	No es pot traïr Catalunya	La fidelitat a Catalunya es mesura en funció del grau de catalanitat i nacionalisme.

El titular de la columna marca la postura nacionalista de l'autor, defensora de Catalunya. Si més no, *a priori* no podem avançar més del que la literalitat del titular ens permet veure. L'anàlisi del cos de la columna ens ajudarà a desvetllar el grau d'afinitat nacionalista de l'autor.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Es fa difícil a vegades no repetir-te, o no autoplagiar-te, quan vols comentar l'actualitat política catalana.	L'actualitat política és repetitiva.		Sempre són les mateixes reivindicacions.
[1.2] I és que les circumstàncies polítiques també es repeteixen d'una manera massa reiterativa.	Les circumstàncies polítiques són repetitives.		
[1.3] Només cal seguir amb atenció els articles que ens està publicant al nostre diari Fèlix Cucurull per poder constatar que fa prop de dos segles que els catalans estem repetint unes mateixes demandes d'autodeterminació col·lectiva i que en cada	Fa més de dos segles que estem reiterant les mateixes demandes d'autodeterminació. A cada període s'està a punt d'aconseguir alguna cosa. Però, sempre ens quedem sense aconseguir-la.		S'ha de continuar apostant per l'autodeterminació.

un d'aquests períodes estem a punt de tenir alguna cosa substancial, però, també, en cada moment d'aquests, ens quedem amb un solemne pam de nas. Llavors hem de recomençar la nostra també reiterada presentació de greuges i demandes.	En no aconseguir-la, hem de tornar a començar la demanda.		
[1.4] Jo no comprenc com els catalans tenim tanta paciència.	Els catalans són pacients.	<i>El tema.</i>	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

A continuació s'analitza com es desenvolupa l'argumentació en el primer paràgraf.

En primer lloc, el columnista es manifesta favorable a l'autodeterminació [1.3] i lamenta que constantment, des de fa més de dos segles, els catalans hagin de reclamar el mateix.

D'igual manera que passava en l'anàlisi de l'editorial, el columnista tracta Catalunya com una unitat homogènia. Segons es desprèn, no hi ha fissures ni d'altres formes d'entendre l'encaix català dins l'Estat i sembla que la identitat catalana sigui compartida, al 100 per 100 pels individus que resideixen en territori català. Això, com a mínim, és una exageració, però també és una radiografia fal·laç que impedeix entendre la complexitat de la situació i de les demandes —en definitiva de la tensió entre centre-perifèria— en la seva totalitat.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Ara l'Estat espanyol està acabant un nou període constitucional i, abans d'arribar al final d'aquest procés en el qual se'ns ofereix un mínim, molt mínim, de possibilitats autònomes, ja es produeix un intent d'intervenció violenta per a impedir-les.	L'Estat està acabant un nou període constitucional. El que s'ofereix en la CE és un mínim autonòmic. Abans d'acabar el procés ja hi ha una intervenció violenta per impedir les autonomies.	L'Estat ofereix un mínim a les autonomies per impedir-les.	En realitat l'Estat no vol les autonomies.

[2.2] Jo penso que aquestes possibilitats seran una realitat, però quan les tindrem haurem d'estar com sempre mirant a ponent per si s'hi produeix algun caprici estatal advers per a nosaltres o alguna fatalitat cruent que ens porti a un nou desastre col·lectiu.	L'autonomia serà una realitat.	No serà fàcil confiar en l'Estat perquè respecti les autonomies.	
---	--------------------------------	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

L'argumentació en el segon paràgraf gira entorn a dos elements: la voluntat autonomista i la falta de confiança amb l'Estat.

Ja en la primera oració, [2.1], l'autor defensa un Estat autonòmic sense les rebaixes que s'espera del marc constitucional —dubtes que s'estenen a l'oració [2.2]. És interessant ubicar la columna en un moment en què la Constitució no estava aprovada i la idea autonòmica encara estava per definir.

Les lamentacions del columnista no s'acompanyen de cap cas concret, en el paràgraf. Es tracta d'una asseveració gratuïta assegurar que l'Estat, en uns moments en els quals encara no s'han aprovat les autonomies, té la voluntat de tallar les competències dels territoris.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] Potser sí que estic fent una exposició pessimista de la nostra situació col·lectiva, però és que, repassant la nostra història moderna, en veritat, costa una mica ésser optimista.	La situació col·lectiva de Catalunya és pessimista.		
[3.2] Fins i tot quan les circumstàncies polítiques generals han facilitat tenir unes institucions, delegades o no, pròpies, se'ns ha fet difícil de tenir un mínim de continuïtat i de seguretat.	Les institucions pròpies de Catalunya no han pogut tenir continuïtat.		L'Estat sempre ha impedit continuïtat en els projectes d'autogovern.

[3.3] I això que nosaltres no ens signifiquem per reclamar unes situacions extremes.	No es demana una situació extrema.	Si es demanés una situació extrema, la resposta de l'Estat es podria entendre.	Catalunya no demana la independència sinó una cota d'autogovern satisfactòria.
--	------------------------------------	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

L'estratègia discursiva que el columnista segueix a la primera oració busca victimitzar Catalunya. El passat del col·lectiu català és pessimista i això fa que el futur no pugui ser esperat des de l'optimisme. És erroni el raonament que proposa, ja que el futur no ha d'estar condicionat a un passat pessimista, de ser així, no s'hauria mai aprovat una Constitució ni tampoc s'hagués entrat en un període de Transició política. Per tant, és exagerat el pessimisme gratuït que descriu l'autor.

En [3.2], l'autor recorda, implícitament, èpoques passades de gran expressió nacionalista com va ser l'any 1931. Torna a lamentar la falta de continuïtat en les institucions autònomes de llavors (recordem que la independència anunciada per ERC l'any 1931 va durar tres dies i que, a proposta del govern republicà de Madrid, es va haver d'anunciar Catalunya com una regió dins la república espanyola. Cal també esmentar que les institucions catalanes van entrar en un període d'intermitència en esclatar la guerra civil que va portar a la supressió definitiva un cop Franco arribà al poder).

El columnista, a la tercera oració, es defineix com autonomista, no com a independentista. Tot i això, no menysprea la voluntat independentista o autonomista.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Quan veiem que, l'any 1821, Pròsper de Bofarull comentant el seu moment polític deia: "...s'evidencia que fins al moment de la nova i general Constitució espanyola mai no s'ha pogut considerar la península com una sola nació o regne, sinó com un conjunt d'Estats independents governats per un mateix príncep".	Al 1821 es deia que la Península és un conjunt d'Estats independents sota un mateix govern.		Catalunya és una nació dins la Península.

[4.2] I quan, l'any 1839, reclamant una Mancomunitat, afirmava que "les necessitats de Catalunya són positives i estan demostrades".	Al 1839 es deia que Catalunya té necessitats demostrades.		
[4.3] Quan llegim tot això i ho veiem repetit i tornat a repetir fins als nostres dies, ens refereix de constatar que aquesta reafirmació constant d'un pensament polític i aquesta demanda d'unes simples institucions pròpies sigui tan inútil i tan difícil d'assolir.	La història es repeteix.	Només es demana institució pròpies. Es incomprendible per què estem igual que fa dos segles.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

Quan en el primer paràgraf s'anunciava que des de feia més de dos segles, Catalunya està fent la mateixa demanda d'autogovern, ara, en el quart paràgraf, es resol: era l'historiador català Bofarull —director de l'arxiu de la Corona d'Aragó, va viure del 1777-1859—.

L'articulista posa en boca de tot Catalunya les demandes del famós arxiver català. El seu discurs se centra en focalitzar la singularitat catalana i la seva aspiració sobirana dins la Península.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Podríem fer una llista interminable d'escriptors polítics catalans de totes les tendències que, en cada període històric, tant si era entusiàstic com negatiu, han anat, plantejant, ben inútilment, la mateixa reivindicació.	Molts escriptors polítics catalans han fet la mateixa reivindicació inútilment.	L'arxiver no ha estat l'únic en reivindicar més per Catalunya.	
[5.2] I és innegable que tots han estat d'una gran prudència en les seves demandes.		Les reivindicacions s'han fet des de la prudència.	Les reivindicacions podrien haver estat poc cauteloses.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

Pel columnista la demanda de l'arxiver no ha estat l'única i destaca els escriptors polítics catalans, de totes les tendències polítiques que no explicita, els que s'han manifestat a favor de l'autogovern a Catalunya [5.1]. L'autor s'alinea ideològicament amb les tendències polítiques nacionalistes catalanes, i que les diferents tendències polítiques s'han d'entendre aquí com tendències més conservadores o d'esquerra.

Les reivindicacions han pogut ser més contundents, segons s'interpreta de l'oració [5.2]. Això és que no només s'ha estat demanant sistemàticament per l'autogovern català, sinó que, i a més, era legítim, però no prudent, una demanda sobiranista.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] "Si repassem tot el pensament polític de Catalunya, escrivia ja fa molt de temps, des dels inicis de la nostra Renaixença, i fins i tot abans, hi trobarem sempre, en tots els camps ideològics, l'afirmació com a mínim d'un regionalisme polític, econòmic, social i cultural.	Sempre s'ha escrit com a mínim a favor d'un regionalisme polític, econòmic, social i cultural.	Des de sempre s'ha tingut una consciència singular en l'àmbit polític, econòmic, social i cultural per a Catalunya.	
[6.2] Des dels conservadors als anarquistes, des dels monàrquics als republicans, passant, no cal dir-ho, pels mateixos carlistes, tots els catalans han defensat sempre fórmules, almenys, regionalistes dintre de les estructures estatals espanyoles". [6.3] Això és un fet molt important.	Tots els catalans han defensat fórmules com a mínim de regionalisme dins les estructures estatals espanyoles.		Els catalans han defensat la singularitat catalana.
[6.4] Són dos segles de reclamar una mateixa forma d'estructura col·lectiva pròpia des de tots els camps ideològics catalans.	Catalunya porta dos segles reclamant una estructura col·lectiva pròpia.		
[6.5] Tanta unanimitat és molt difícil de trobar	La petició de l'estructura pròpia és		Si Espanya vol entendre Catalunya ha

en un poble i hauria de fer reflexionar els poders públics centrals en una circumstància històrica, si és que en veritat volen crear un entusiasme a Catalunya.	unànime.		de conferir-li una estructura política pròpia.
---	----------	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

El columnista tracta, en la primera oració, de posar de relleu el caràcter singular de Catalunya. Tracta el regionalisme com un mínim [6.1] a partir del qual es pot continuar construint la personalitat catalana.

Per a l'autor, són tots els catalans els que han defensat la singularitat catalana i són favorables a un Estat autonòmic. Tot i això, tal i com s'afirma a l'oració [6.2, 6.3 i 6.4] els catalans als que es refereix el columnista són aquells que situats a diferents ubicacions de l'espectre esquerra-dreta, comparteixen un mateix lloc en l'eix nacionalista. Veiem, doncs, exagerat que s'asseguri que la totalitat dels ciutadans catalans queden representats per la voluntat dels polítics nacionalistes. No és cert, és un argument fal·laç que, tal i com passava amunt, fa difícil la correcta comprensió del conflicte centre-perifèria.

La cinquena oració del paràgraf sentència la voluntat del columnista: si l'Estat espanyol vol "crear un entusiasme a Catalunya" [6.5], se li han de conferir com a mínim una estructura d'autogovern. Per tant, l'autor responsabilitza l'Estat espanyol de la il·lusió que els catalans puguin tenir, i més encara, relaciona directament la il·lusió del poble català amb la cessió i el reconeixement d'autogovern per part del govern central.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] Si hi ha ara un desencís polític generalitzat a Catalunya és a causa de les restriccions que ens imposen a les nostres demandes i la poca efectivitat amb què els nostres representants a Madrid han defensat les reivindicacions polítiques catalanes.		Catalunya viu un desencís polític. Aquest desencís ve causat per les restriccions a les demandes d'autogovern.	La desil·lusió de Catalunya és perquè l'Estat no deixa que sigui el que vol ser.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

Aquest paràgraf, que només acull una única oració, responsabilitza de la desil·lusió que viu Catalunya l'Estat espanyol. Ho justifica amb el fet que els límits que contínuament interposa fa que Catalunya no assoleixi la seva fita: l'autogovern.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] En la base de tots els conflictes que Catalunya ha plantejat, es pot trobar una permanent fidelitat a la seva concepció política.	Catalunya és fidel a la seva concepció política.	Catalunya ha plantejat conflictes en la definició del seu encaix. No ha variat la seva concepció.	Catalunya sempre ha exigint autogovern.
[8.2] Així, des de les lluites contra el comte-duc d'Olivares (1640), passant per les que tingueren lloc contra Felip V fins als nostres dies.			
[8.3] I aquesta voluntat demostrada i constant de fidelitat reivindicativa és segurament el ferment que ha mantingut viva i permanent la personalitat catalana tant si ha estat reconeguda com no, tant si ha estat perseguida com no.	La reivindicació constant és la que ha mantingut la personalitat catalana.	<i>El tema.</i>	
[8.4] La nostra capacitat de supervivència, que a vegades sembla un miracle, segurament radica en aquesta permanent fidelitat a un pensament polític de reivindicació col·lectiva i aquesta permanent esperança d'assolir una completa autodeterminació que l'actual Constitució espanyola o no, ens nega.	Catalunya té capacitat de supervivència. Hi ha l'esperança d'assolir una completa autodeterminació. L'autodeterminació ara és negada per la Constitució espanyola.	<i>Els temes.</i>	L'objectiu de Catalunya és que pugui exercir el seu dret a l'autodeterminació.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [8]

Les primeres dues oracions hem considerat oportunes analitzar-les conjuntament perquè la segona ve a ser l'exemplificació del raonament que s'expressa a la primera frase. El columnista remarca que la història catalana ve marcada per la seva incessant demanda d'autogovern i que mai ha variat la seva petició. S'hauria d'entendre aquí que, per l'autor, no hi ha diferència entre l'autogovern autònom com la independència exigida i proclamada des de les files d'ERC l'any 1932. Tot i aquest apunt, en les oracions següents el columnista expressa implícitament que l'objectiu de Catalunya és arribar a exercir el seu dret a l'autodeterminació amb la voluntat de separar-se de l'Estat.

La coherència històrica que l'autor diu que segueix Catalunya és la que construeix la personalitat de país [8.3]. Per tant, l'essència catalana rau, seguint el raonament, en els polítics nacionalistes que, recordem-ho, no són representants de la totalitat dels ciutadans que viuen a Catalunya —molts d'ells fins i tot poden declinar sentir-se catalans i identificar-se exclusivament amb Espanya, aquests individus no són contemplats com a catalans ni ciutadans de Catalunya, per l'autor, ja que els silencia—.

A l'oració [8.4], l'autor destaca del poble català —que identifica amb una comunitat singular i homogènia que comparteix llengua, cultura, història...— la seva supervivència per etapes històriques desfavorables (com la dictadura de Primo de Rivera o la més recent, la franquista) on els trets característics catalans van ser prohibits.

Anota que l'esperança que encara es té és la d'arribar a poder exercir el dret a l'autodeterminació. L'autor, doncs, s'alinea amb tesis autodeterministes i, també, independentistes tot destacant que la Constitució que encara s'ha d'aprovar nega. La Constitució és vista com l'element que el govern central tindrà per vetar les possibilitats autodeterministes catalanes.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [9]:

Paràgraf [9]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[9.1] Estem entrant en un futur nou que posseeix un caràcter intrínsecament dinàmic i que té com a	Entrem en un nou temps que té com a possibilitat equilibrar el poder central i els diferents col·lectius.	<i>El tema.</i>	El poder central i el perifèric s'han d'equilibrar. La CE hauria de

fonament essencial cercar un equilibri entre l'impuls creixent dels òrgans centrals de l'Estat i el manteniment d'uns conceptes de llibertat i de convivència entre els homes i les seves pròpies col·lectivitats.			permetre que les nacions puguin dotar-se d'autogovern.
[9.2] La crisi ideològica del moment actual està en la recerca d'aquest equilibri entre les comunitats diferenciades, car les perspectives que ens oferien els centralismes i els estatismes de començament de segle s'ha demostrat que eren falses, destruïen tota convivència i arribaven a ofegar les mateixes estructures de la societat.	La crisi ideològica del moment busca l'equilibri entre comunitats. Els estatismes i centralismes destruïen la convivència.	<i>Els temes.</i>	Vivim una crisi ideològica. La sortida a la crisi ideològica és reconèixer les diferents comunitats que conviuen.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [9]

La Constitució és vista pel columnista com a marc on s'hauria d'establir un equilibri entre els poders de les regions i el central [9.1]. No es mostra favorable al text constitucional, però tampoc el rebutja obertament. L'entén de forma instrumental: serveix per dotar els territoris d'institucions que li siguin pròpies. És l'única solució que presenta (utilitza un discurs basat en el "no hi ha alternativa", TINA, que ja s'ha explicat anteriorment) per resoldre el conflicte centre-perifèria [9.2]. D'aquí s'infereix que l'autor no és constitucionalista però sí obertament favorable a l'Estat de les autonomies.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [10]:

Paràgraf [10]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[10.1] I de tot això, d'aquesta crisi i d'aquesta recerca, el moment polític actual oficial no en sap res.	L'actual moment no és conscient de tot això.	Votar en el referèndum constitucional implica conèixer tot això que s'ha explicat.	S'ha de votar coneixent la història de Catalunya.
[10.2] Tenim davant una nova Constitució que es pot considerar anacrònica pel seu confusionisme i pel seu centralisme, entre altres coses.	La CE és anacrònica per la seva confusió i pel seu centralisme.	El text constitucional no és el que convé en els temps presents.	Ens mereixem una altra Constitució. La Constitució és centralista. Espanya passa per un moment de descentralització.

[10.3] Per això els comentaristes polítics han de recordar els conceptes que ja fa prop de dos segles els catalans anem repetint ben inútilment.		S'ha de recordar el que ve passant des de fa prop de dos segles.	
[10.4] I així ens hem, gairebé, d'autoplagiar com he fet, en part, en aquest article.			

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [10]

Finalment, el darrer paràgraf ens dona elements per poder analitzar el grau d'identificació que el columnista manifesta cap a la Constitució, el referèndum de la qual es convoca en els dies posteriors a la publicació de l'article.

L'articulista no és proper a la Constitució, com dèiem en el paràgraf anterior per considerar el text "anacrònic" [10.2]. L'autor no considera que el text que s'ha de votar sigui el que convingui, especialment atenent els temps de descentralització pels quals travessa l'Estat espanyol i la considera centralista. S'infereix d'aquí que la proposta autonòmica que apareix al marc constitucional és insuficient per a l'autor.

Les dues darreres oracions venen a justificar la raó per la qual la seva columna és pertinent i al·ludeix, novament, a l'argument que la temàtica demandada aquí és la que fa segles ja s'exigia als governs centrals.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques de l'editorial giren al voltant d'apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) La Constitució no és bona pels territoris d'Espanya.
- (2) Catalunya aspira a l'autodeterminació.

Els actors de què parla el diari:

- (a) Polítics nacionalistes
- (b) Govern central
- (c) Constitució

Tal i com recordàvem abans, quan fèiem el mateix exercici aplicat a un editorial, el diari també s'ha de considerar un actor polític més, ja que participa de forma explícita i intervé directament en la valoració que els lectors puguin fer dels conflictes i els actors que s'hi presenten.

Les proposicions i raonaments centrals que apareixen en l'article que acabem d'analitzar són les següents:

- (1) La Constitució Espanyola no resulta favorable als territoris històrics, com és el cas de Catalunya, ja que rebaixa la cota de poder autonòmica. Tot i això l'autor no és clar a l'hora d'establir un barem de concessions mínimes per a les autonomies que ell consideri avantatjós.
- (2) Per la personalitat que té Catalunya és positiu i esperançador pensar que en un futur seria possible exercir el dret a l'autodeterminació.

Pel que fa als actors:

- (a) El columnista s'alinea amb els polítics nacionalistes catalans —independentment la seva posició ideològica de l'eix esquerra-dreta— per haver treballat històricament en la singularitat de Catalunya i, en definitiva, de construir la identitat nacional.
- (b) Els nacionalistes catalans queden enfrontats al govern central, partidari d'un nacionalisme espanyol i centralitzat, al qual s'hi oposa.
- (c) La Constitució és un marc que no s'avé amb les exigències i sensibilitats del moment. La titlla "d'anacrònica" i s'accentua d'ella la seva incompetència en la resolució dels problemes basats en la tensió centre-perifèria, ancorats en la societat des de fa segles.

A nivell general podem dir que la columna emfatitza clarament el que considera els encerts dels "polítics catalans" —que són els polítics *nacionalistes* catalans—. És partidari de subratllar les bones accions dels catalans i els enfronta al govern espanyol i la Constitució, que no els considera convenients per un Estat que reclama la descentralització de poders.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'autor de la columna no es manifesta a favor de la Constitució per considerar-la fora de les necessitats contemporànies dels pobles espanyols. El raonament que segueix es basa en arguments històrics i en la paciència de Catalunya per demanar, durant més de dos segles, el mateix als diferents governs centrals.

Catalunya és entesa pel columnista com una nació amb personalitat pròpia, pacient i perseverant en les seves demandes. Al país se li atribueixen característiques humanes a l'hora de ser valorat. No dubta en expressar explícitament que hi ha l'esperança de poder exercir —s'entén que en un futur— el dret a l'autodeterminació, tot i que reconeix que el marc constitucional que es presenta en aquells moments (1978) no facilita el terreny perquè això es pugui arribar a plantejar.

L'autor es defineix autodeterminista, tot i que accepta el sistema autonòmic —amb cota d'autogovern superior a la que fixa la CE— com a pas per aconseguir un estadi superior, en termes d'autogestió política.

9.4. Notes corol·làries d'Avui

Un cop analitzats els articles editorials i les columnes d'opinió estem en disposició de sostenir que el diari *Avui* és un diari catalanista, defensor de la singularitat cultural catalana i de la llengua, com a vehicle de cohesió social i identitària. Apel·la, en nombroses ocasions, a la història i la persecució i repressió del poble català per tal sostenir la continuïtat de la defensa i la lluita a favor del elements que són singulars a Catalunya.

És tracta d'un diari defensor de postures ideològiques nacionalistes catalanes, independentment si venen de formacions conservadores, independentistes o federalistes de Catalunya.

Tot i que no dubta en defensar Catalunya com a país amb personalitat nacional, els editorials només ofereixen l'acceptació del terme "nacionalitat" que ofereix la CE. Els articulistes traspassen la definició proposada per la Constitució i asseveren que pel llegat històric, per compartir una llengua i cultura pròpies i el sentiment de pertànyer a un col·lectiu deferent de la resta d'Espanya, és una nació i com a tal té sobirania pròpia.

També són els columnistes els que opten per presentar altres alternatives d'estructura de l'Estat de les autonomies que passa per (a) la independència de Catalunya, (b) exercir el dret a l'autodeterminació i (c) constituir-se en un estat federal. Els editorials opten per acceptar el model autonòmic que proposa el govern de Madrid i que és acceptat pel de Catalunya.

Tot i que no forma part dels objectius de la recerca, resulta interessant anotar que, dels sis diaris que formen part de l'estudi de la tesi, és només l'Avui l'únic que publica columnes de dones. En concret són: Maria Aurèlia Capmany, Anna Balletbò i Montserrat Roig. Els seus treballs, en concret, ofereixen una opinió favorable al referèndum popular per aprovar la Constitució Espanyola (1978) i a la consulta de l'Estatut català (1979).

10. Anàlisi de les peces triades d'*El Correo*

A continuació, s'analitzaran els editorials i columnes d'opinió que s'han escollit del diari *El Correo*. Tal i com s'ha fet anteriorment, es reconstruirà part de la matriu ideològica a partir de les anàlisis de primer i segon nivell de profunditat.

L'anàlisi de primer nivell [10.1] i [10.2] servirà per extreure les macroproposicions que ens ajudaran a construir la matriu del diari. A l'anàlisi de segon nivell [10.3] s'identificaran els temes de cada frase i s'extrauran les implicacions i pressuposicions principals ideològicament de les peces que s'han escollit per ser sotmeses a aquesta profunditat d'anàlisi. L'estudi permetrà focalitzar l'atenció a les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que senyalen un posicionament ideològic per part del diari.

Per l'anàlisi de segon nivell, donat el seu grau d'exhaustivitat, s'ha escollit l'editorial "Hoy, referéndum" (25/10/79) i la columna de Gaspar "Foralismo y Constitución" (07/12/1978). Les dues peces, tot i pertànyer a casos històrics diferents (el referèndum estatutari, en el cas de l'editorial, i el referèndum de la CE, en el cas de la columna) es consideren interessants des del punt de vista del treball per extreure elements de la matriu ideològica i proposar-ne la discussió posterior.

10.1. Extracció de la matriu ideològica. Anàlisi de primer nivell

A continuació es presenten els resultats de l'extracció de les matrius ideològiques d'El Correo. Tal i com hem fet ocasions anteriors, agruparem les matrius per editorials i columnes⁸⁵. Tot seguit oferim, en primer lloc, la classificació dels temes que ha editorialitzat el diari, després es procedirà de la mateixa manera amb les columnes d'opinió.

a) Editorials El Correo

A continuació s'ofereixen les proposicions principals agrupades per temàtiques. Amb aquest exercici ens aproximem al posicionament ideològic a través de les macroposicions següents:

<p>La CE i l'Estatut basc són elements que garanteixen la democràcia</p> <ul style="list-style-type: none"> · Cal donar suport al Príncep com a successor de Franco. (Ed. 1, 21/11/75) · S'ha de votar "sí" a la Constitució. (Ed. 3, 14/06/77) · El vot és necessari per regular la vida nacional. (Ed. 3, 14/06/77) · El vot és una forma de pacte social. (Ed. 3, 14/06/77) · Cal evitar l'abstencionisme. (Ed. 3, 14/06/77, Ed. 6, 05/12/78 i Ed. 7, 21/10/79) · La Consitució no és "el genio mágico que, bajo un símbolo u otro, resuelva de golpe todos los problemas del país." (Ed. 4, 16/06/77) · El més important és mantenir la democràcia (Ed. 4, 16/06/77) · S'ha de votar "sí" a l'Estatut (Ed. 6, 05/12/78 i Ed.7, 21/10/79) · Els "demócratas auténticos" són els que van a votar. (Ed. 6, 05/12/78) · L'abstenció és "antidemocrático". (Ed. 6, 05/12/78) · La única manera de votar en blanc és mitjançant el vot en blanc. (Ed. 6, 05/12/78). 	<p>Les autonomies han de respectar la unitat espanyola</p> <ul style="list-style-type: none"> · Espanya està unida davant la mort de Franco. (Ed. 1, 21/11/75) · La inclusió de la ikurriña en el logo d'ESB són "pequeñas matizaciones autonómicas (¿separatistas?)" (Ed. 2, 12/06/77) · El retorn de la Generalitat és per a Catalunya el reconeixement de la seva personalitat i les particularitats històriques. (Ed. 5, 01/10/77) · Espanya s'enriqueix amb la singularitat catalana i Catalunya va a ser més espanyola dins el context "nacional de respeto mutuo y de fraterna solidaridad". (Ed. 5, 01/10/77) · El País Basc no és Navarra, si aquesta no vol incloure's-hi. (Ed. 7, 21/10/79) · La comunitat basca està dins de l'espanyola. (Ed. 7, 21/10/79 i Ed. 8, 25/10/79)
--	---

⁸⁵ Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

Espanya ha de ser europea

- Espanya és Europa "con la que a partir de ahora vamos a concurrir en igualdad de condiciones". (Ed. 4, 16/06/77)

b) Columnes El Correo

Passem ara a detallar les proposicions que s'han extret de l'anàlisi de les columnes d'opinió que, com a dalt, agrupem sota les següents macroproposicions temàtiques:

La monarquia és garant de democràcia i unitat

- És bo que el Rei juri fidelitat als *Principios Fundamentales del Movimiento Nacional*. (Col. 1, Apostua, 23/10/75)
- El Rei és el successor de Franco. (Col. 1, Apostua, 23/10/75)
- Les elecciones legislatives converteixen Espanya en un país democràtic. (Col. 4, A.B., 15/06/77)
- "el primer logro indiscutible de esta naciente democracia es que trae consigo la consolidación definitiva de la Monarquía" (Col. 4, A.B., 15/06/77)
- El règim de Franco ha estat "el más grande milagro español de todos los tiempos" (Col. 6, Apostua, 16/06/77)

S'ha de votar en les legislatives i evitar l'abstenció

- Les nombroses candidatures poden afectar a la indecisió. (Col. 2, Elorz, 14/06/77)
- L'abstenció no és una opció democràtica. (Col. 2, Elorz, 14/06/77)
- La convocatòria electoral és "una democracia aún balbucente e imperfecta", tot i això la "jornada [és] positiva, esperanzadora". (Col. 6, Apostua, 16/06/77)
- Les eleccions confirmen dues coses: (1) se substitueix l'autocràcia i (2) s'estableix un sistema de partits. (Col. 6, Apostua, 16/06/77)

L'Estatut determina la relació Euskadi-Navarra

- S'ha de defensar l'Estatut per una raó històrica. (Col. 3, Guimon, 14/06/77; Col. 14, Prieto, 01/10/77)
- L'autonomia basca compta amb 4 províncies (Col. 3, Guimon, 14/06/77, Col. 17, Azaola, 05/12/78)
- "Navarra nunca ha sido Euzkadi" (Col. 9, Ascarza, 18/06/77)
- L'Estatut "viola la *ley paccionada* entre Navarra y el Estado, base de la autonomia navarra actual" (Col. 12, Azaola, 29/09/77)
- Navarra forma part del País Basc (Col. 16, Azaola, 03/12/78; Col. 39, Arbeloa, 27/10/79)
- L'estatut és sinònim de pau (Col. 32, Viana, 23/10/79; Col. 33, Publius, 24/10/79; Col. 34, Echano, 24/10/79)
- L'estatut no és independentista, neix de la CE i accepta la unitat espanyola. (Col. 32, Viana,

La CE soluciona el problema de la definició de l'Estat a favor de l'autonomia, que és la via

- Hi ha hagut una "imposición casi militar del idioma castellano" i això és el que més desuneix i la Generalitat ha solucionat aquest problema. (Col. 11, Apostua, 29/09/77)
- Votar a favor de la CE s'ha de fer estudiant la Disposició Addicional Primera. (Col. 17, Azaola, 05/12/78)
- La CE "no convence plenamente a nadie, aunque casi todos la juzgamos positiva. Ésta debe ser, sin duda, su mayor virtud." (Col. 18, Papell, 05/12/78)
- La CE tanca l'època franquista que desitgen tots els espanyols. (Col. 18, Papell, 05/12/78; Col. 22, Papell, 06/12/78)
- La CE és autònoma "pero uniformista" i això és bo tot i que pot sortir car per l'Estat. (Col. 19, Morales Moya, 06/12/78; Col. 35, Elorriaga, 24/10/79)
- L'abstenció promoguda pel PNV en la consulta

<p>23/10/79; Col. 34, Echno, 24/10/79)</p> <ul style="list-style-type: none"> · "la autonomía nada tiene que ver, a fin de cuentas, con la autodeterminación o la independencia" (Col. 36, Papell, 26/10/79) · Només són basques les tres províncies "vascongadas" (Álava, Guipúzcoa i Vizcaya) (Col. 40, Azaola, 28/10/79) 	<p>constitucional és coherent amb el nacionalisme, però una fórmula errònia: no pot haver Constitució amb dues sobirania (la foral i la constitucional). (Col. 23, Gaspar, 07/12/78)</p> <ul style="list-style-type: none"> · S'ha de votar a favor de la CE perquè és maximalista pel que fa a les possibilitats de descentralització. (Col. 23, Gaspar, 07/12/78, Col. 24, Papell, 07/12/78; Col. 26, Jiménez de Parga, 08/12/78) · Les autonomies, especialment la catalana i la basca, són importants per normalitzar un sistema de llibertats. (Col. 33, Publius, 24/10/79) · Catalunya i el País Basc són Espanya (Col. 33, Publius, 24/10/79) · "Las Vascongadas estarán, eso sí, menos sujetas a las decisiones del poder central en una serie de materias; pero eso será todo. Y no tiene por qué ser más que eso." (Col. 40, Azaola, 28/10/79)
<p>La dreta espanyola es troba en decadència</p> <ul style="list-style-type: none"> · "es imposible gobernar contra el socialismo". (Col. 8, Apostua, 17/06/77) · La "derecha nostálgica de Alianza Popular" es troba en decadència. (Col. 8, Apostua, 17/06/77) 	<p>L'esquerra <i>abertzale</i> no té credibilitat</p> <ul style="list-style-type: none"> · L'esquerra <i>abertzale</i> (EIA, LAIA, HASI) no ha volgut acomodar els seus estatuts a la legalitat vigent. (Col. 10, Prieto, 29/09/77) · L'esquerra <i>abertzale</i> hauria de presentar-se unida i jugar democràticament. (Col. 10, Prieto, 29/09/77)

10.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de 1r nivell

a) Editorials *El Correo*

Per *El Correo*, el dia de la mort de Franco no és moment per a retrets sinó per a glorificar la figura del dictador. Per aquest diari el *Generalísimo* va ser un polític sacrificat per la pàtria (Ed. 1, 21/11/75), un creient entregat a l'Església i a Déu i capaç de perdonar els seus enemics, tot i que no desvetlla qui són (Ed. 1, 21/11/75). Es ressalta la benevolència de Franco i la necessitat de donar suport al llavors príncep Juan Carlos, per ser l'hereu del dictador. El diari, doncs, es manifesta partidari de lleis i costums conservadores on l'Església i l'ordre són capitals.

En general, el diari no detalla més sobre la Corona o el futur Rei, en els editorials analitzats, i de fet, sembla que només s'accepti la Monarquia borbònica perquè ha estat l'última voluntat de Franco.

Pel que fa als territoris, el diari es manifesta a favor de l'Estat de les autonomies i del reconeixement de les singularitats històriques. Així ho ha manifestat en el moment de restablir-se la Generalitat catalana (Ed. 5, 01/10/77) i també de decidir el futur basc a través de l'Estatut (Ed. 6, 05/12/78; Ed. 7, 21/10/79 i Ed. 8, 25/10/79). Tot i això, el diari és conscient que les autonomies necessàriament han de veure's dins un context que anomena "nacional" (Ed. 8, 25/10/79) i que no és més que l'Estat espanyol o, com anomena el diari "España".

La unitat és una constant en els editorials analitzats. L'única nació reconeguda pel mitjà és l'espanyola. Les autonomies, que encara són anomenades per *El Correo* "regions", són "pobles" d'Espanya i per tant, no accepta el grau de nació als territoris. Com a molt les anomena *nacionalitats* (Ed. 8, 25/10/79), per tant, es manifesta favorable a l'accepció de la Constitució. Es pot concloure dient que el diari és espanyolista i partidari de l'Estat de les Autonomies.

Per *El Correo*, Navarra no és la comunitat basca, ni aquesta forma part de Navarra. Rebutja, doncs, tota pretensió a la recuperació de la unitat territorial i cultural basca i es desmarca de la identificació amb el projecte d'unificació territorial i cultural d'Euskal Herria (Ed. 7, 21/10/79). La Constitució Espanyola estableix en la Disposició Transitòria Quarta⁸⁶, la possibilitat que Navarra formi part de la comunitat basca, seguint un procediment especial i depenent d'un règim foral⁸⁷, per tant, es dona una tímida solució a les complexes relacions d'ambdós territoris, que el diari accepta sense crítica.

Històricament, al segle XII, el Regne de Navarra va ser la unitat territorial política del poble basc. De fet, els territoris que contemporàniament pertanyen a la Comunitat Autònoma Basca pertanyien al Regne. Va ser al segle XVI que Ferran el Catòlic va envair el territori i es va incorporar Navarra a la corona de Castella. Tot i això, Àlaba, Guipúscoa i Biscaia continuarien gaudint de règims forals

⁸⁶ "1. En el caso de Navarra, y a efectos de su incorporación al Consejo General Vasco o al régimen Autonomico vasco que le sustituya, en lugar de lo que establece el artículo 143 de la Constitución, la iniciativa corresponde al Órgano Foral competente, el cual adoptará su decisión por mayoría de los miembros que lo componen. Para la validez de dicha iniciativa será preciso, además, que la decisión del Órgano Foral competente sea ratificada por referéndum expresamente convocado al efecto, y aprobado por mayoría de los votos válidos emitidos.

2. Si la iniciativa no prosperase, solamente se podrá reproducir la misma en distinto período de mandato del Órgano Foral competente, y en todo caso cuando haya transcurrido el plazo mínimo que establece el artículo 143." (Disposición Transitoria Cuarta, Constitución Española (1978), Apdo. Disposiciones Transitorias)

⁸⁷ Es tracta de la Llei Orgànica de Reintegració i Amillorament del Règim Foral de Navarra (coneguda popularment com Amillorament —*Amejoramiento* en castellà— o LORAFNA) que ve a ser una equivalent als estatuts d'autonomia.

independents. Aquesta part de la història fa que molts bascos considerin com a pròpia Navarra, i és més, que són fills navarresos. Molts bascos i navarresos comparteixen l'euskera i la cultura basca —són *euskalduns*— i molts navarresos i bascos comparteixen una identificació amb el territori històric —no necessàriament són coneixedors de la llengua basca— i es fan anomenar *euskotarras*, fent al·lusió al grup ètnic. La Constitució Espanyola, doncs, no reconeix aquestes identitats *euskotarras* o *euskaldunes* ni tampoc ho fa el diari, que és molt partidari del text constitucional.

En general, el diari opta per reconèixer que la CE no soluciona els grans problemes d'Espanya, però és un pas necessari (Ed. 4, 16/06/77) per acostar-se més a Europa. És favorable al moviment europeista i justifica la fi de la dictadura com a *conditio sine qua non* per ser membre de la Comunitat Econòmica Europea. Recordem que la fi del règim dictatorial acabaria al 1977, data en què es convoquen les primeres eleccions legislatives, però no seria fins a un decenni més tard, al gener de 1986 que Espanya fora admesa com a membre de dret al sí de la CEE. Per fer-ho es van haver de resoldre qüestions econòmiques de gran envergadura que no estaven relacionades directament al règim governamental: eixugar el dèficit públic, abaixar la inflació, incrementar el PIB, reformar les lleis laborals i reduir l'atur, bàsicament.

Tot i que no analitzem la violència com a element de la recerca, resulta destacada l'aparició que es fa d'aquesta en un parell d'editorials (Ed. 3, 14/06/77 i 6, 05/12/78). Aquest element surt com a amenaça a la participació i a l'increment de l'abstenció que, com remarca, cal combatre.

L'abstenció és titllada de pràctica antidemocràtica (Ed. 6, 05/12/78), de no legítima (Ed. 7, 21/10/79) i de ser una opció de ciutadans poc responsables (Ed. 3, 14/06/77). D'aquesta manera critica la mobilització que el PNV va fer al referèndum de la CE i la campanya a favor de l'abstenció que l'esquerra *abertzale* promulgava pel referèndum de l'Estatut basc.

b) Columnes El Correo

Els columnistes que publiquen en el diari en el període analitzat es mostren favorables a la monarquia. La instauració de la Corona es considera, en un primer moment, una bona opció perquè és successòria del franquisme. El pas a un nou règim democràtic és vist de forma positiva si no hi ha un canvi radical, amb la qual

cosa, que el Rei juri fidelitat a les lleis del *Movimiento* és una bona opció, segons els articulistes (Apostua, 23/10/75; AB, 15/06/77), ja que no s'entén com a negativa l'etapa franquista —que s'arriba a considerar “el más grande milagro español de todos los tiempos” (Apostua, 16/06/77)—.

L'etapa democràtica, segons els articles d'opinió analitzats, es divideix en dues fases. La primera, la de la Transició, va des de la mort de Franco i fins la convocatòria electoral de 1977. La segona, l'aprovació de la CE. La Carta Magna és l'inici de la democràcia pròpiament dita i, per tant, la fi de la Transició política.

Sobre la CE, els articulistes coincideixen a considerar que és una bona eina per mantenir la unitat espanyola. Tot i això, no es veu com a text convincent, però s'accepta la voluntat autonomista i alhora uniformista amb què defineix Espanya (Morales Moya, 06/12/78; Elorriaga, 24/10/79).

Els articulistes, en general, són favorables a tendències ideològiques properes a l'espanyolisme i la defensa de la centralitat estatal (Morales Moya, 06/12/78; Elorriaga, 24/10/79), tot i que també són favorables a l'Estat de les autonomies, se subratlla l'única nació espanyola i la impossibilitat d'elevat el País Basc com a territori sobirà perquè xocaria frontalment amb el que disposa la pròpia CE (Gaspar, 07/12/78).

El PNV és vist com una formació política decisiva pel País Basc, coherent a l'hora de demanar l'abstenció en la consulta constitucional en tant que formació nacionalista, però adopta una posició equivocada quan intenta definir el País Basc com a nació (Gaspar, 07/12/78). Es critica al govern central la falta de reconeixement de les singularitats lingüística i cultural basca, en detriment de la castellana i, es justifica així, l'aparició de moviments separatistes més populars a Biscaia i Guipúscoa: “Así, del enfrentamiento entre dos patrias, dos culturas, dos lenguas, dos nacionalismos, surgen las graves tensiones actuales de la sociedad vasca.” (Guimon, 14/06/77). L'autor veu en l'aprovació de l'Estatut de Gernika una solució als problemes entre centre-perifèria.

Sobre la consideració de Navarra com a part de la comunitat basca, hi ha discrepàncies. Els que opten per considerar-la basca, al·ludeixen a la història —que s'ha explicat més amunt, a l'apartat dels editorials— per defensar la unitat de les quatre províncies (Guimon, 14/06/77; Azaola, 03/12/78 i 05/12/78 i Arbeloa, 27/10/79). Els columnistes que defensen la comunitat navarresa separada de la basca deixen la decisió als ciutadans de Navarra, que són els que haurien de decidir, en darrera instància, si incloure's o no a Euskadi i apunten que la qüestió

està obrint un conflicte en el sí de la societat navarresa. (Ascarza, 18/06/77; Azaola, 29/09/77 i 28/10/79)

Malgrat aquesta falta de consens en l'aspecte històrico-territorial, cap dels articulistes analitzats inclou com a bascos els territoris d'Iparralde i no s'esmenta, doncs, el projecte Eukal Herria com a un d'eventualment possible.

L'autodeterminació o la independència basca no és una alternativa político-administrativa que contemplin els articulistes. De fet, es deixa clar que l'Estatut és una proposta òptima per a la singularitat basca i, alhora, favorable al manteniment de la unitat espanyola: "la autonomía nada tiene que ver, a fin de cuentas, con la autodeterminación o la independencia" (Papell, 26/10/79). També Viana (23/10/79) i Echano (24/10/79) es manifesten coincidents amb aquests termes.

10.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

En els següents dos apartats s'analitzarà l'editorial i la columna escollida del diari. Es reconstruirà part de la matriu del rotatiu a partir de l'anàlisi de segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran els temes de cada frase i s'extraurà i analitzaran les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. En segon lloc, es discutiran les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del rotatiu.

10.3.1. L'editorial "Hoy, referéndum" (25/10/79)

Tot seguit s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: "Hoy, referéndum"

[1]

[1.1] Cerca de seis millones de votantes decidirán hoy, en Cataluña y el País Vasco, sobre la vigencia o no de los respectivos Estatutos de Autonomía, redactados y negociados por las fuerzas políticas mayoritarias de cada nacionalidad, y, posteriormente, aprobados por la Comisión Constitucional del Congreso, y en conformidad con la Constitución Española.

[2]

[2.1] Sucintamente, los trámites posteriores de estos Estatutos —si, como se espera, son aprobados en los referéndums de hoy— consisten en su ratificación por las Cortes y su posterior promulgación por S. M. El Rey.

[3]

[3.1] De los casi seis millones de electores que tienen hoy el derecho y el deber de acudir a las urnas, 1.541.540 corresponden al censo del País Vasco y 4.287.339 a las provincias que conforman Cataluña.

[4]

[4.1] Entre nosotros, el censo mayor corresponde a Vizcaya, con 859.843 votantes, seguida de Guipúzcoa (507.002) y de Álava (174.695). [4.2] En todas las provincias, los colegios electorales —cuya situación ha sido señalada ya en este periódico, en días precedentes— funcionarán de 9 de la mañana a 8 de la tarde, ininterrumpidamente, a excepción de los pueblos de la Rioja Alavesa en donde, con motivo de la vendimia, la Junta Central Electoral permite que los colegios permanezcan abiertos hasta las 10 de la noche.

[5]

[5.1] Sobre la trascendencia de la consulta que somos convocados hoy, no hace falta añadir más consideraciones a las muchas que, desde hace meses, se vienen exponiendo. [5.2] A parte de los beneficios que del Estatuto se esperan —y que dependerán más de la voluntad de los hombres que del propio espíritu del texto a refrendar—, es cierto que este Estatuto, conformado y aceptado tanto por las fuerzas políticas mayoritarias del País Vasco como por las del resto de España, puede cerrar un largo capítulo de insatisfacciones y malos entendidos y hacer más fecundo el futuro de Euzkalerria, dentro de la comunidad nacional española.

[6]

[6.1] Por todo ello, los ciudadanos con derecho a voto tienen sobre sí la grave responsabilidad de manifestar libremente su decisión al respecto. [6.2] La democracia exige que se ejercite, primordialmente, el derecho fundamental de los ciudadanos en todo país democrático: el de opinar libre y soberanamente, pero opinar, cuando nos sean sometidos, como va a ocurrir hoy, textos legales de trascendental importancia para nuestro futuro.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Hoy, referéndum	Referèndum estatutari		S'ha de votar.

El titular diu que avui hi ha referèndum, en concret es consulta sobre el text de l'Estatut basc i alhora també el català. La substitució del verb per una coma, és a dir, la fórmula textual escollida per l'editorialista, suggereix que la ciutadania avui ha d'estar pendent de la consulta i, sense poder valorar en el titular si està a favor o en contra, denota que com a mínim s'ha de participar en la votació.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Cerca de seis millones de votantes decidirán hoy, en Cataluña y el País Vasco, sobre la vigencia o no de los respectivos Estatutos de Autonomía, redactados y negociados por las fuerzas políticas mayoritarias de cada nacionalidad, y, posteriormente, aprobados por la Comisión Constitucional del Congreso, y en conformidad con la Constitución Española.		Es decideix la vigència dels Estatuts. Euskadi i Catalunya són una nacionalitat.	Els Estatuts s'aproven amb la conformitat del Congrés i la CE. Euskadi i Catalunya no són nació.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

La primera oració, i primer paràgraf, és informatiu. Sis milions de votants ratifiquen el text estatutari de Catalunya i el País Basc. En concret, el cens electoral català era de 4.451.796, segons dades oficials del Departament de Governació i Relacions Institucionals⁸⁸; i el cens al País Basc era de 1.565.541 segons dades oficials ofertes pel Open Data Euskadi⁸⁹, depenent del Govern basc.

Del text que se sotmet a consulta popular es remarca que ha estat aprovat pels representants de cada territori —de fet el diari empra l'ús *nacionalitat* que apareix a la CE—, ratificat pel Congrés dels Diputats i d'acord als límits legals que permet la norma bàsica espanyola.

Tant Catalunya com Euskadi són titllades de *nacionalitats*. S'accepta, per part del diari i al primer paràgraf, que els dos territoris presenten singularitats històriques diferenciables de qualsevol altra regió espanyola, però no els eleva a la categoria de nació, que per altra banda, no reconeix ni accepta la CE.

⁸⁸ Consulti's *online* a:

http://www10.gencat.cat/pls/gov_eleccions/p12.consultar_res_cat?v_tipus_eleccio=R&v_any_eleccio=1979&v_num_eleccio=1
[darrera consulta: 25.02.2012]

⁸⁹ Dades consultables a:

http://opendata.euskadi.net/w79-contntdata/es/contenidos/ds_general/1979_elecc_rea/es_doc_elec/index.html
[darrera consulta: 25.02.2012]

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Sucintamente, los trámites posteriores de estos Estatutos —si, como se espera, son aprobados en los referéndums de hoy— consisten en su ratificación por las Cortes y su posterior promulgación por S. M. El Rey.	Després de la ratificació popular, les Corts els validen i el Rei els promulga.	Els Estatuts queden validats per les forces de representació política espanyola. Els Estatuts s'aprovaran.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

També el segon paràgraf, i la segona oració del text, actua informativament. S'explica quins són els passos que seguirà l'aprovació estatutària —el resultat de les consultes no es mostra com a dilema per part del diari que ja compta que seran acceptats pels ciutadans—, que ha de constar de la ratificació de les Corts i ser promulgats pel Rei per entrar en vigor.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] De los casi seis millones de electores que tienen hoy el derecho y el deber de acudir a las urnas, 1.541.540 corresponden al censo del País Vasco y 4.287.339 a las provincias que conforman Cataluña.	Els electors tenen el dret i el deure de participar.	Els ciutadans convocats han de votar.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

Tot i que les xifres que ofereix el diari no coincideixen amb les oficials que nosaltres posàvem a dalt, no podem establir cap conseqüència donada l'escassa diferència numèrica. Malgrat tot, insistim que les dades de cens amb què treballem són dades oficials. Les fonts sobre les dades del diari no queden expressades.

Dit això, en aquesta tercera oració el discurs implícit de l'editorialista és que els ciutadans cridats a les urnes han de participar. Per tant, manifestament, el diari és contrari a tot postulat que promogui l'abstenció.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Entre nosotros, el censo mayor corresponde a Vizcaya, con 859.843 votantes, seguida de Guipúzcoa (507.002) y de Álava (174.695).	A Vizcaya és on s'hi concentra un major nombre de votants.		
[4.2] En todas las provincias, los colegios electorales —cuya situación ha sido señalada ya en este periódico, en días precedentes— funcionarán de 9 de la mañana a 8 de la tarde, ininterrumpidamente, a excepción de los pueblos de la Rioja Alavesa en donde, con motivo de la vendimia, la Junta Central Electoral permite que los colegios permanezcan abiertos hasta las 10 de la noche.	Els horaris del col·legis electorals és des de les 9 i fins les 20h. Els col·legis de la Rioja Alavesa, per motius de la verema, allarguen l'horari fins les 22h.		

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

El discurs que regeix en l'editorial i també en aquest paràgraf, és institucional. Funciona, igual que abans, com a altaveu dels poders polítics. No hi ha, de moment, cap crítica a l'*status quo* establert, ni cap reflexió cap el text que s'ha de votar.

Respecte la primera oració, la [4.1], reiterem la diferència numèrica respecte la informació que s'ha obtingut de fonts oficials, també lleugerament. Biscaia és la que té un major nombre de censats, amb 883.609, seguida de Guipúscoa amb 507.002 i, finalment, la més petita seria Àlaba amb 174.930, segons dades oficials fetes públiques a través del Open Data Euskadi.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Sobre la trascendencia de la consulta que somos convocados hoy, no hace falta añadir más	La consulta és transcendent.	<i>El tema.</i>	

consideraciones a las muchas que, desde hace meses, se vienen exponiendo.			
[5.2] A parte de los beneficios que del Estatuto se esperan —y que dependerán más de la voluntad de los hombres que del propio espíritu del texto a refrendar—, es cierto que este Estatuto, conformado y aceptado tanto por las fuerzas políticas mayoritarias del País Vasco como por las del resto de España, puede cerrar un largo capítulo de insatisfacciones y malos entendidos y hacer más fecundo el futuro de Euskalerría, dentro de la comunidad nacional española.	L'Estatut és beneficiós pel País Basc.	De l'Estatut s'esperen beneficis. És bo que el text hagi estat consensuat entre forces polítiques basques i espanyoles. L'Estatut ha de servir per resoldre malentesos. L'Estatut possibilitarà fer efectiu el projecte d'Euskalerría dins la nació espanyola.	España és una nació. El País Basc ha d'estar dins la nació espanyola.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

L'editorialista titlla la data d'avui com a data històrica, de gran transcendència per al País Basc [5.1].

En la segona oració, l'article presenta una sèrie de proposicions encaminades a afavorir l'Estatut. En primera instància es remarca, com a opció inapel·lable, que l'Estatut és beneficiós no tant pel text en sí, sinó per la voluntat que els polítics han de posar-hi perquè ho sigui. D'acord amb això i segons la literalitat del text, l'Estatut no perjudica ni beneficia els bascos.

És favorable perquè l'Estatut ha estat elaborat conjuntament per les forces polítiques basques i les espanyoles. El raonament que acompanya la proposició ve a reforçar la idea que el text és un element de coincidència entre forces polítiques centrals i perifèriques, amb la qual cosa, això ajuda a aplanar el camí de la resolució dels conflictes existents —que no detalla—. L'argumentació de l'editorialista és clara: els conflictes que té el País Basc s'han de resoldre conjuntament amb el Govern central.

No s'accepta la idea d'una sobirania compartida i s'accentua el fet que la comunitat basca sigui un territori que ha d'estar dins Espanya. L'atribució nacional, pel diari, només s'identifica amb l'estatal.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Por todo ello, los ciudadanos con derecho a voto tienen sobre sí la grave responsabilidad de manifestar libremente su decisión al respecto.	Els ciutadans, amb el vot, tenen la greu responsabilitat de manifestar la seva decisió.	<i>El tema.</i>	S'ha de votar. S'ha de votar a favor de l'Estatut.
[6.2] La democracia exige que se ejercite, primordialmente, el derecho fundamental de los ciudadanos en todo país democrático: el de opinar libre y soberanamente, pero opinar, cuando nos sean sometidos, como va a ocurrir hoy, textos legales de trascendental importancia para nuestro futuro.	La democràcia exigeix l'exercici del dret a vot.	<i>El tema.</i>	És obligatori votar. L'abstenció no és democràtica.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

El sisè paràgraf torna de nou a insistir, com a actor polític que és el diari, en la importància de la votació. En l'oració [6.1], l'editorialista explicita que s'ha de votar amb "responsabilidad de manifestar libremente su decisión al respecto". S'intueix, doncs, que el vot vàlid, segons el rotatiu, és un 'sí' o un 'no'.

La segona oració és més explícita en la qüestió que intentem abordar. Recordem la primera part de la frase:

"La democracia exige que se ejercite, primordialmente, el derecho fundamental de los ciudadanos en todo país democrático"

Segons es desprèn de la literalitat del text, la democràcia comporta l'exercici del vot. En aquest cas, i segons l'argumentació de l'editorialista, la democràcia exigeix que es voti. No seria, segons s'infereix, considerada democràtica l'actitud abstencionista.

El diari utilitza una argumentació fal·laç per contribuir al vot afirmatiu a l'Estatut. No hi ha proposicions en contra del vot negatiu i es menteix quan s'assegura que la democràcia *exigeix* l'exercici del vot. La democràcia, en tot cas, *permet* i *vetlla* perquè es pugui exercir lliurement el dret a vot. Però no obliga. L'abstenció no pot ser considerada no democràtica, es tracta d'una actitud davant la qüestió que es

vota permesa en el sistema democràtic espanyol. D'altra forma, el propi sistema establiria mecanismes de control per obligar a exercir el vot. Per tant, el diari menteix.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en l'editorial giren al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) A favor de l'Estatut.
- (2) L'emissió d'un vot positiu.

Els actors dels qual parla el diari són:

- (a) Corts Generals / Govern espanyol
- (b) Constitució
- (c) Estatut basc

Tal i com hem anat advertint en els altres casos de diaris que s'han analitzat, en el que ens ocupa ara també el mitjà és un actor polític perquè explica, valora, intervé en la valoració que els lectors es fan de la qüestió de la qual tracta el diari.

Proposicions i raonaments del diari centrals:

- (1) L'editorial es manifesta a favor de l'Estatut. El considera un element de consens entre govern central i poder polític perifèric. És favorable perquè s'adequa al marc constitucional i perquè accepta la condició de *nacionalitat* al no qüestionar la indissoluble sobirania espanyola.
- (2) L'abstenció és considerada una resposta no democràtica. El diari expressa que la democràcia exigeix l'emissió del vot i no detalla que la democràcia empara un posicionament abstencionista.

Pel que fa als actors:

- (a) Les Corts Generals, així com el Govern espanyol i el Rei, són les institucions que el diari admet com a elements de consens i de ratificació del text estatutari. Per tant, són considerades institucions estabilitzadores.
- (b) La Constitució es presenta com el marc legal que fonamenta l'ordenament jurídic espanyol. Això significa, doncs, que les normes inferiors a ella, com l'Estatut, necessàriament han d'entrar dins els límits que la CE marca.
- (c) L'Estatut és presentat com una eina de consens entre centre i perifèria i capaç de resoldre els "malentesos" [5.2] històrics al País Basc.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

La síntesi de l'editorial es treu dels temes. *El Correo* es mostra a favor de l'Estat de les Autonomies, en concret del vot afirmatiu a l'Estatut basc, i defensa la unitat estatal. No reconeix cap sobirania compartida, només la nació espanyola.

El suport a l'Estatut basc ve acompanyat d'arguments que ens permeten afirmar que el diari en l'editorial que hem analitzat és:

- a) partidari de l'estabilitat i el consens polític, especialment quan defensa el text estatutari per ser un document on es mostren les coincidències polítiques dels representants del Govern central i els representants de la futura autonomia basca:

"[...] este Estatuto, conformado y aceptado tanto por las fuerzas políticas mayoritarias del País Vasco como por las del resto de España, puede cerrar un largo capítulo de insatisfacciones y malos entendidos y hacer más fecundo el futuro de Euskalerría, dentro de la comunidad nacional española." [5.2]

- b) favorable a l'Estat de les Autonomies i l'encaix basc dins la unitat territorial espanyola i d'acord al marc legal que representa la Constitució:

"[...] los respectivos Estatutos de Autonomía, redactados y negociados por las fuerzas políticas mayoritarias de cada nacionalidad, y, posteriormente, aprobados por la Comisión Constitucional del Congreso, y en conformidad con la Constitución Española." [1.1]

- c) contrari a la defensa de l'abstenció com a resposta legítima a la consulta popular estatutària:

"La democracia exige que se ejercite, primordialmente, el derecho fundamental de los ciudadanos en todo país democrático" [6.2]

10.3.2. La columna d'opinió de Gaspar "Foralismo y Constitución" (07/12/78)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: "Foralismo y Constitución"

[1]

[1.1] Ha sido sobradamente tratada la actitud abstencionista del Partido Nacionalista Vasco ante el referéndum constitucional. [1.2] Dejando aparte razones puramente tácticas, con vistas al resultado de la consulta y al reforzamiento de la posición negociadora cara al Estatuto de Autonomía, el argumento utilizado por los líderes nacionalistas ha sido el de no estar de acuerdo con la filosofía política de la Constitución en el punto crucial de la estructura del estado. [1.3] El nacionalismo vasco no admite una Constitución extravasca, porque no puede renunciar a su propia soberanía de carácter foral, de aquí nació la complicada historia de la disposición adicional, que no ha satisfecho plenamente a los nacionalistas, aunque en la Comisión Constitucional de Congreso obtuviere el voto afirmativo de su representante a su formulación actual, porque la foralidad no quedaba técnicamente garantizada de un modo absoluto.

[2]

[2.1] Resulta sin embargo sorprendente que José Miguel Azaola, foralista experto y alejado del mundo emocional del nacionalismo, afirme en un importante artículo el día anterior al referéndum la imposibilidad de apoyar a la Constitución, con el mismo tipo de argumento utilizado por los nacionalistas: "el Fuero no es ni superior ni inferior a la Constitución, sino que está en otro plano y ninguno de ambos tiene por qué someterse al otro".

[3]

[3.1] ¿Cómo puede hacerse una Constitución con dos soberanías originarias —la foral y la constitucional— que operan en distintos planos pero no pueden superponerse? [3.2] Un representante de la ideología nacionalista terció en la última sesión de la Comisión Constitucional del Senado aportando una solución lógica: en caso de colisión de la norma constitucional y la foral, habría de entenderse que para los nacionalistas vascos primaría la foral. [3.3] No tiene la menor racionalidad geométrica sin embargo, pensar que se puede proponer al pueblo español, titular de la soberanía, dos planos de soberanía sin una jerarquización previa, ya que no se trataría de una Constitución sino de dos, que lógicamente habrían de encontrar puntos de fricción en algún momento. [3.4] El dejar el problema del Tribunal Constitucional, sería convertir a éste en el verdadero árbitro de una cuestión que supera su función, que es la meramente interpretativa, y si su sentencia favoreciera la norma constitucional, el Alto Tribunal sería tachado de "esparterista" por los nacionalistas, y si por otro lado favoreciera la Foral sería conceptualizado como "separatista" por el resto de las fuerzas políticas.

[4]

[4.1] Hay que reconocer honestamente que la Constitución debía pronunciarse por una jerarquización de ambos regímenes constitucionales, y lo ha hecho restringiendo el régimen foral, actualizado e incorporado al Estatuto de Autonomía, al "marco de la Constitución". [4.2] Esta solución, que Carlos Garaicoechea conceptuó correctamente como "esparterada", aludiendo al real decreto que aplicó el Convenio de Vergara estableciendo la supervivencia foral "sin perjuicio de la unidad constitucional" allá por el año 1839, era la única que los padres constitucionales podían adoptar, pues cualquier otra actitud rompía el principio de la soberanía del pueblo español y conducía al principio del pacto entre el pueblo vasco y el Estado español, tan querido por los genuinos "jelkides" aranianos.

[5]

[5.1] El bajar de "las teorías a las realidades", como afirma el erudito autor del artículo de referencia, supone un auténtico salto mortal, pues es descender del campo de la filosofía constitucional al de la pura táctica, ya que dejar la solución del problema al nivel de la racionalidad y equilibrio del proyecto del estatuto que los parlamentarios vascos están elaborando, es realmente liquidar el problema mediante un "bajonazo" en términos taurinos. [5.2] La Constitución no puede dejar el problema de la soberanía sin resolver, con la esperanza de que el proyecto de Estatuto Vasco sea aceptable para las Cortes Generales del Estado.

[6]

[6.1] Yo comprendo que el problema político de este país es realmente de gran envergadura, y en principio estoy dispuesto, como toda persona que odia el fanatismo, a reconsiderar mis posiciones, si con ello creo que contribuyo lo más mínimo a solucionarlo, pero no me parece correcto echar sobre las espaldas de Abril Martorell el peso de la acusación de ser el culpable en aras de una terquedad personal, de que el mencionado problema político vasco esté constitucionalmente sin solucionar. [6.2] Es más honesto reconocer que los conceptos de "foralidad" y "constitucionalidad" no son compatibles, a no ser que se jerarquicen adecuadamente, que históricamente se inventaron las Constituciones para unificar los particularismos forales y consolidar el Estado-nación, y que la misma historia ha ido formulando planteamientos constitucionales en los que el poder político se ha descentralizado profundamente, con formulaciones federales o regionales de tipo estatutario, pero sin hacerse cuestión de origen constitucional de la soberanía, que en todo caso se atribuye a la nación.

[7]

[7.1] No parece lógico acudir a la solución del voto en blanco ante un proyecto de Constitución que es realmente maximalista en cuanto a posibilidades de descentralización geográfica del poder político, a no ser que se la contemple con una óptica puramente nacionalista. [7.2] No parece justo señalar un culpable en un problema en el que confluyen tantos factores y en el que todavía prima lo puramente emocional.

[8]

[8.1] Quiera Dios que superemos rápidamente esta fase y que el Estatuto vuelva a unir a todos los vascos con buena cabeza y recta voluntad, que estoy convencido han de ser mayoría.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Foralismo y Constitución		Les normes basques pre-constitucionals i la Constitució.	

El títol de la anuncia els dos temes de què es parlarà a continuació: de foralisme i Constitució, per tant, de l'encaix de les normes pre-constitucionals basques i la nova norma que ha de fonamentar l'ordenació jurídica espanyol.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Ha sido sobradamente tratada la actitud abstencionista del Partido Nacionalista Vasco ante el referéndum constitucional.	<i>La implicació.</i>	El PNV es mostra abstencionista en el referèndum constitucional.	
[1.2] Dejando aparte razones puramente tácticas, con vistas al resultado de la consulta y al reforzamiento de la posición negociadora cara al Estatuto de Autonomía, el argumento utilizado por los líderes nacionalistas ha sido el de no estar de acuerdo con la filosofía política de la Constitución en el punto crucial de la estructura del estado.	El PNV no està d'acord amb l'estructura de l'Estat que proposa la CE.	El PNV, amb l'abstenció, posa en joc tàctiques polítiques que li afavoreixin en les negociacions de l'Estatut.	El PNV no utilitza raons de pes davant el referèndum constitucional.
[1.3] El nacionalismo vasco no admite una Constitución extravasca, porque no puede renunciar a su propia soberanía de carácter foral, de aquí nació la complicada historia de la disposición adicional, que no ha satisfecho plenamente a los nacionalistas, aunque en la Comisión Constitucional de Congreso obtuviere el voto afirmativo de su representante a su formulación actual, porque la foralidad no quedaba técnicamente garantizada de un modo absoluto.	La CE no satisfà al PNV.	La CE és extra-basca. El PNV no admet la CE. El PNV no vol renunciar de la seva sobirania foral. La disposició adicional és complicada i no satisfà als nacionalistes. El representant del PNV va votar a favor de la CE.	Els nacionalistes són els nacionalistes perifèrics. El nacionalisme basc és sobiranista. El PNV no és coherent políticament.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [1]

L'autor, Gaspar, en el primer paràgraf deslegitima la postura que el PNV pren davant el referèndum constitucional. La primera oració és purament narrativa, anuncia l'opció abstencionista del PNV.

En l'oració [1.2], l'autor exposa que l'abstenció del PNV es deu a dues raons. La primera, per una qüestió d'estratègia política que li afavoreix de cara a la consulta convocada per l'Estatut d'autonomia. La segona, perquè no accepta la definició d'estructura d'Estat que hi ha a la Constitució.

D'aquests dos supòsits, es col·legeix que el PNV no és favorable a l'acceptació de la unitat de la sobirania espanyola ni tampoc de la composició autonòmica de l'Estat. Segons l'autor, l'abstenció és un "no estar de acuerdo con la filosofía política de la Constitución" [1.2]. L'afirmació és exagerada i tergiversada: l'autor equipara, implícitament, l'abstenció amb una negació; i més encara, assevera gratuïtament que l'actitud davant la consideració de l'estructura de l'Estat és una "táctica" que donaria rèdits polítics a la formació nacionalista.

A la tercera oració, l'autor admet que el PNV no accepta la CE perquè no admet la sobirania foral. Gaspar, com s'ha dit anteriorment, només accepta com a vàlida la sobirania espanyola i rebutja les consideracions que qüestionen la unitat nacional, com és el posicionament foralista del PNV. La disposició addicional no satisfà, segons l'autor, el PNV i critica que el representant de la formació política votés a favor en la Comissió i que per la consulta es mobilitzi l'abstencionisme.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Resulta sin embargo sorprendente que José Miguel Azaola, foralista experto y alejado del mundo emocional del nacionalismo, afirme en un importante artículo el día anterior al referéndum la imposibilidad de apoyar a la Constitución, con el mismo tipo de argumento utilizado por los nacionalistas: "el	<i>Les implicacions.</i>	El món del nacionalisme és emocional. És sorprenent que Azaola afirmi que els Furs no són inferiors a la CE.	Els nacionalistes no es guien per la raó, sinó per l'emoció. Els furs són inferiors a la CE.

Fuero no es ni superior ni inferior a la Constitución, sino que está en otro plano y ninguno de ambos tiene por qué someterse al otro".			
---	--	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [2]

Gaspar critica a l'escriptor basc federalista, José Miguel Azaola, el seu posicionament favorable a la postura que defensa el PNV —els *nacionalistes*, per Gaspar—. Destaca una cita d'Azaola on, suposadament, equipara els Furs amb la Constitució i remarca que la norma basca no ha d'estar sotmesa a la Constitució ni al revés. Gaspar es posiciona contrari a la reflexió d'Azaola.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] ¿Cómo puede hacerse una Constitución con dos soberanías originarias —la foral y la constitucional— que operan en distintos planos pero no pueden superponerse?	<i>La impliació.</i>	Una CE amb dues sobirànies no és possible.	El que demana el PNV és impossible de realitzar.
[3.2] Un representante de la ideología nacionalista terció en la última sesión de la Comisión Constitucional del Senado aportando una solución lógica: en caso de colisión de la norma constitucional y la foral, habría de entenderse que para los nacionalistas vascos primaría la foral.	Per a un nacionalista basc impera la norma foral.	És lògic que un nacionalista basc vulgui que la norma foral se sobreposi a la CE.	
[3.3] No tiene la menor racionalidad geométrica sin embargo, pensar que se puede proponer al pueblo español, titular de la soberanía, dos planos de soberanía sin una jerarquización previa, ya que no se trataría de una Constitución sino de dos, que lógicamente habrían de encontrar puntos de fricción en algún momento.	Les normes —constitucional i foral— s'han de jerarquitzar.	No és raonable proposar al poble espanyol dues sobirànies. S'han de jerarquitzar les normes.	No és raonable que la norma foral sigui imperant a la constitucional. La sobirania no és compartida. Només hi ha una sobirania i és espanyola.

<p>[3.4] El dejar el problema del Tribunal Constitucional, sería convertir a éste en el verdadero árbitro de una cuestión que supera su función, que es la meramente interpretativa, y si su sentencia favoreciera la norma constitucional, el Alto Tribunal sería tachado de "esparterista" por los nacionalistas, y si por otro lado favoreciera la Foral sería conceptuado como "separatista" por el resto de las fuerzas políticas.</p>	<p>El TC no pot ocupar-se d'aquesta qüestió perquè queda superat.</p>	<p>El TC no pot encarregar-se de resoldre el conflicte.</p> <p>Si el TC afavoreix la CE, seria titllat de "esparterista" pels nacionalistes.</p> <p>Si el TC afavoreix la norma foral, seria titllat de "separatista" per la resta de forces polítiques.</p>	
---	---	--	--

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [3]

A la primera oració, l'autor emprà la interrogació per dir que no és possible que la CE admeti els Furs, ja que la norma basca defensa una sobirania que no és la contemplada per la Constitució. Segons admet el columnista, la Constitució i els Furs són normes excloents.

En l'oració [3.2] l'autor destaca que per a un nacionalista basc són els Furs els que primen per sobre de la CE. Immediatament després, a la [3.3] conclou el conflicte entre Furs i Constitució asseverant, sense argumentació, que el poble espanyol és titular de la sobirania i per aquesta raó, sense base argumental, fonamenta el seu posicionament ideològic: Furs i Constitució s'han de jerarquitzar i no és possible presentar dues sobiranies.

La darrera oració admet que el Tribunal Constitucional queda sobrepassat per la qüestió i no és la institució vàlida per resoldre el conflicte perquè té una funció "meramente interpretativa". Justament, el conflicte que planteja l'autor és d'interpretació, perquè si bé la CE admet que existeix una única sobirania, accepta l'existència de *nacionalitats* i pobles que integren Espanya. L'ambigüitat del text constitucional es resol a través d'un exercici, necessàriament, d'interpretació. L'autor ofereix, doncs, un raonament incoherent i afavoreix els postulats centralistes del govern i partits espanyolistes.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Hay que reconocer honestamente que la Constitución debía pronunciarse por una jerarquización de ambos regímenes constitucionales, y lo ha hecho restringiendo el régimen foral, actualizado e incorporado al Estatuto de Autonomía, al "marco de la Constitución".	La CE s'ha imposat als Furs.	Els Furs queden limitats a l'Estatut. La CE s'ha imposat als Furs.	
[4.2] Esta solución, que Carlos Garaicoechea conceptuó correctamente como "esparterada", aludiendo al real decreto que aplicó el Convenio de Vergara estableciendo la supervivencia foral "sin perjuicio de la unidad constitucional" allá por el año 1839, era la única que los padres constitucionales podían adoptar, pues cualquier otra actitud rompía el principio de la soberanía del pueblo español y conducía al principio del pacto entre el pueblo vasco y el Estado español, tan querido por los genuinos "jelkides" aranianos.	La sobirania és espanyola.	La solució presa per la CE era la única que es pot adoptar. La sobirania espanyola no es pot trencar. Un pacte normatiu entre Estat i País Basc no és bo.	Els nacionalistes radicals del PNV volen la ruptura de la sobirania espanyola.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [4]

En l'oració [4.1], l'autor accepta que la CE subordina els Furs i queden limitats dins l'Estatut autonòmic —que en el moment de publicar-se l'article encara estava pendent d'aprovació—. Aquest primer argument serveix per justificar el raonament de l'autor que s'ofereix en la següent oració: els pares constitucionals no han tingut altre via —discurs TINA— per evitar la ruptura de la sobirania espanyola, que, segons l'autor, és desitjada pels nacionalistes *aranians* que són entesos com els nacionalistes més radicals del PNV.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] El bajar de "las teorías a las realidades", como afirma el erudito autor del artículo de referencia, supone un auténtico salto mortal, pues es descender del campo de la filosofía constitucional al de la pura táctica, ya que dejar la solución del problema al nivel de la racionalidad y equilibrio del proyecto del estatuto que los parlamentarios vascos están elaborando, es realmente liquidar el problema mediante un "bajonazo" en términos taurinos.	<i>La implicació.</i>	Acceptar dues sobiraniaes és perillós.	
[5.2] La Constitución no puede dejar el problema de la soberanía sin resolver, con la esperanza de que el proyecto de Estatuto Vasco sea aceptable para las Cortes Generales del Estado.	<i>Les implicacions.</i>	La CE ha de resoldre el conflicte. L'Estatut no és vàlid per resoldre el conflicte.	La CE és qui ha de solucionar el conflicte.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [5]

Per a Gaspar, acceptar dues sobiraniaes és perillós:

"supone un auténtico salto mortal, pues es descender del campo de la filosofía constitucional al de la pura táctica" [5.1]

A la segona oració, la [5.2], assevera, sense argumentar, que és la CE qui ha de resoldre el conflicte de les sobiraniaes i desaprova l'Estatut basc com a instrument vàlid per dibuixar un escenari de reconciliació. La norma constitucional és la bàsica i la que, per l'autor, ha d'imperar per sobre de qualsevol altra.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Yo comprendo que el problema político de este país es realmente de gran	<i>La implicació.</i>	El problema polític basc ja està constitucionalment solucionat.	Hi ha un problema polític a Espanya. El conflicte centre-País

<p>envergadura, y en principio estoy dispuesto, como toda persona que odia el fanatismo, a reconsiderar mis posiciones, si con ello creo que contribuyo lo más mínimo a solucionarlo, pero no me parece correcto echar sobre las espaldas de Abril Martorell el peso de la acusación de ser el culpable en aras de una terquedad personal, de que el mencionado problema político vasco esté constitucionalmente sin solucionar.</p>			<p>Basc és un conflicte polític basc.</p>
<p>[6.2] Es más honesto reconocer que los conceptos de "foralidad" y "constitucionalidad" no son compatibles, a no ser que se jerarquicen adecuadamente, que históricamente se inventaron las Constituciones para unificar los particularismos forales y consolidar el Estado-nación, y que la misma historia ha ido formulando planteamientos constitucionales en los que el poder político se ha descentralizado profundamente, con formulaciones federales o regionales de tipo estatutario, pero sin hacerse cuestión de origen constitucional de la soberanía, que en todo caso se atribuye a la nación.</p>	<p>La CE unifica l'Estat.</p>	<p>Els Furs i la Constitució no són compatibles.</p>	<p>L'Estat-nació s'ha de consolidar en una Constitució.</p>

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [6]

A l'oració [6.1], l'autor identifica que el conflicte centre-perifèria existeix a Espanya. L'Estat queda alliberat de tota responsabilitat del conflicte, recaient plenament sobre el País Basc a l'emprar la proposició "problema político vasco".

A l'oració, Gaspar, es mostra plenament a favor de la Constitució al considerar que és ella la que ha resolt el conflicte. L'autor no acompanya l'asseveració, la qual cosa

fa difícil entendre com una part integrant del conflicte, la Constitució, és precisament la que condueix a la seva resolució. Precisament el conflicte esclata per la definició de l'estructura de l'Estat que fixa la CE, desmarcant consideracions autodeterministes o sobiranistes diferents a la proposada pel marc constitucional.

En la següent oració l'articulista admet que és "honest" acceptar que els Furs i la CE no són compatibles, per tant, titlla de deshonest qualsevol pretensió encaminada a convertir les dues normes en compatibles. Es tracta d'una asseveració sense fonamentació i encaminada a remarcar l'exclusivitat d'una única sobirania.

De fet, Gaspar accepta entendre el conflicte tractat com a confrontació de sobiranes. Remarca que la Constitució és vàlida per consolidar el projecte d'Estat-nació espanyol. Gaspar, doncs, no admet que el País Basc sigui considerat nació.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] No parece lógico acudir a la solución del voto en blanco ante un proyecto de Constitución que es realmente maximalista en cuanto a posibilidades de descentralización geográfica del poder político, a no ser que se la contemple con una óptica puramente nacionalista.	<i>Les implicacions.</i>	El vot en blanc no és una solució. La CE és maximalista en termes de descentralització	S'ha de votar a favor de la CE.
[7.2] No parece justo señalar un culpable en un problema en el que confluyen tantos factores y en el que todavía prima lo puramente emocional.	<i>La implicació.</i>	El conflicte és emocional.	

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [7]

En el paràgraf setè es rebutja l'opció del vot en blanc com a possibilitat en el referèndum. És més, fa campanya a favor del vot positiu en afirmar que la CE fa possible qualsevol estructura de l'Estat descentralitzada, sempre que no es qüestionari la unitat sobirana.

A la [7.2] es descriu el conflicte com a emocional i no racional, d'aquí que l'autor admeti que la resolució és complexa.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] Quiera Dios que superemos rápidamente esta fase y que el Estatuto vuelva a unir a todos los vascos con buena cabeza y recta voluntad, que estoy convencido han de ser mayoría.	<i>La implicació.</i>	L'Estatut unirà a tots els bascos amb bon cap.	Cal superar aquesta fase. Els bascos de bon cap i recta voluntat, que són la majoria, són els que accepten la CE i el futur Estatut.

Estructura i estratègies discursives en el paràgraf [8]

La darrera oració de l'article serveix per insistir en dues coses: cal que s'accepti el marc constitucional i el futur Estatut autonòmic, que ha de respectar el marc de la CE.

Designa com a *bons bascos* els que s'acomoden a la CE i com a *dolents* els que no ho fan.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en la columna se situen al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors en els temes següents:

- (1) El posicionament abstencionista del PNV davant la CE és equivocat.
- (2) El País Basc no pot ser considerat nació, perquè la sobirania espanyola és indivisible.

Els actors de què parla el diari són:

- (a) La Constitució
- (b) Els Furs
- (c) Els nacionalistes / Els "jelkides" aranians

A continuació es comenta el bloc de temes que apareixen a l'article que s'ha analitzat:

- (1) L'autor parla del posicionament abstencionista que defensa el PNV pel referèndum constitucional ([1.2]). Gaspar sosté que el postulat de la formació nacionalista respon a una tàctica política que li permeti un millor resultat de cara a la consulta popular per l'Estatut de Gernika (critica que el representant del PNV a la comissió votés a favor i que en la campanya del referèndum el partit es mostri partidari de l'abstenció).

L'abstenció dels nacionalistes bascos és tractada com si fos un vot negatiu. Segons l'autor, no accepten l'estructura d'Estat proposada per la CE i són defensors de la ruptura de la sobirania espanyola al considerar els Furs una norma equiparable a la CE i no subordinada ([3.2], [3.3], [4.1], [5.2], [8.1]).

- (2) Per l'autor, el discurs del PNV no és vàlid perquè considera el País Basc una nació i no accepta, doncs, el que estipula la Carta Magna: la indivisible nació espanyola ([1.2], [3.2]).

Pel columnista, el conflicte queda resolt amb l'aprovació i entrada en vigor de la CE. L'únic bloc polític que té legitimitat pel diari és el bloc espanyolista ([3.4]).

Pel que fa als actors:

- (a) La Constitució es presenta com a norma maximalista ([7.1]), flexible a qualsevol estructura estatal que no comprometi la unitat sobirana. La CE és presentada com la norma bàsica de l'ordenament jurídic espanyol i la que ha de marcar els límits dels futurs estatuts.

- (b) Els Furs són presentats com a normes pre-constitucionals que no poden aspirar a tenir el mateix rang que la Carta Magna. Els Furs, per l'autor, han de quedar limitats dins l'Estatut de Gernika i subordinats, doncs, a la CE.

- (c) Els nacionalistes que reconeix l'autor de la columna són els nacionalistes bascos, és a dir, aquells que tenen aspiracions sobiranes pel seu territori. Són descrits negativament per part de l'autor: són interessats a l'hora de posicionar-se davant la CE; són sobiranistes al voler presentar el País Basc com a nació i voler elevar els Furs al nivell del marc constitucional. Tot i

això, l'autor fa una distinció, al final de la columna ([8.1]), entre els nacionalistes i els "jelkides" aranians, que identifica com els nacionalistes bascos radicals, és a dir, aquells que no accepten l'estructura autonòmica proposada ni la CE com la base de l'ordenament jurídic que els ha de regir.

En resum, la columna emfatitza clarament el que considera un error per part dels nacionalistes bascos. Mitiga la responsabilitat de l'Estat en el que anomena "problema político vasco" ([6.1]) i el defensa per advocar per la unitat de la nació espanyola i la Constitució com a norma suprema.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

L'autor defensa la unitat estatal i rebutja la possibilitat de sobiranes complementàries o compartides amb l'espanyola:

"No tiene la menor racionalidad geométrica sin embargo, pensar que se puede proponer al pueblo español, titular de la soberanía, dos planos de soberanía sin una jerarquización previa, ya que no se trataría de una Constitución sino de dos, que lógicamente habrían de encontrar puntos de fricción en algún momento." [3.3]

S'oposa a considerar els Furs normes equiparables amb la CE, que és la norma bàsica en què es fonamenta l'Estat:

"Hay que reconocer honestamente que la Constitución debía pronunciarse por una jerarquización de ambos regímenes constitucionales, y lo ha hecho restringiendo el régimen foral, actualizado e incorporado al Estatuto de Autonomía, al "marco de la Constitución"." [4.1]

La definició d'Estat que recull la CE és, segons l'autor, l'única sortida que els pares constitucionals tenen per resoldre el conflicte:

"[...] cualquier otra actitud rompía el principio de la soberanía del pueblo español y conducía al principio del pacto entre el pueblo vasco y el Estado español, tan querido por los genuinos "jelkides" aranianos." [4.2]

10.4. Notes corol·làries d'*El Correo*

Un cop analitzats els editorials i les columnes d'opinió estem en disposició d'afirmar que *El Correo* defensa una postura ideològica espanyolista, favorable a la Constitució i l'Estat de les Autonomies. Rebutja la idea d'entendre l'Estatut com a

proposta autodeterminista o independentista i accepta que la situació de violència que es viu al País Basc ha de ser resolta utilitzant vies centralistes —la CE és vista com un element de pacificació— i també autonomistes —l'Estatut és garant de pau i de la singularitat basca que ha estat negada—.

Considerem el rotatiu de tall conservador i contrari als canvis, especialment atenent els discursos de la mort de Franco, que no arriben a condemnar, i la continuïtat de la seva voluntat en la figura del nou monarca.

El Correo admet que Navarra no forma part de la Comunitat Autònoma Basca, tot i que és a les columnes d'opinió on es veuen veus discrepants en aquest tema particular. Per una banda, els defensors de què la història comuna dels pobles basc i navarrès ja és un element de pes per considerar basca Navarra. Per una altra, els defensors de les particularitats de Navarra i del seu règim foral.

La línia ideològica presentada en els editorials és coincident a la defensada en les columnes d'opinió. Llevat la discrepància sobre la consideració de Navarra com a basca o no —que apareix als articles—, la resta de postures i temes no són dissonants al que marca el discurs empresarial. Les columnes tornen, també en el cas d'*El Correo*, a corroborar el posicionament ideològic dels editorials i en poques ocasions es desmarquen d'ella.

11. Anàlisi de les peces triades de *Deia*

Tot seguit, s'analitzaran els editorials i columnes d'opinió que s'han escollit del diari *Deia*. Tal i com s'ha estat realitzant en els diaris anteriors, es reconstruirà part de la matriu ideològica dels diaris a partir dels anàlisis de primer i segon nivell de profunditat.

Amb l'anàlisi de primer nivell [11.1] i [11.2] s'extrauran les macroproposicions per construir, en la mesura del possible, la matriu del diari.

A l'anàlisi de segon nivell [11.3] s'identificaran els temes de cada frase i extraurem i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament, de les dues peces que sotmetrem a aquest nivell de profunditat. L'anàlisi ens permetrà focalitzar l'atenció a les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que senyalen un posicionament ideològic per part del rotatiu.

Per l'anàlisi de segon nivell, s'ha escollit l'editorial "Sí-Bai" (25/10/79) i la columna "Un camino abierto" de Féliz García Olano (23/10/79). S'ha optat per escollir l'anàlisi de les dues peces per concentrar elements ideològics on s'ofereixen discursos al voltant de l'encaix d'Euskadi dins l'Estat. S'ha descartat el període de la Constitució (desembre 1978) ja que *Deia* no ofereix cap editorial que parli sobre el referèndum constitucional i, per arribar a unes conclusions més determinants, cal que l'anàlisi en profunditat de l'editorial i la columna coincideixin en el temps.

11.1. Extracció de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell

Tot seguit presentem els resultats de l'extracció de les matrius ideològiques del rotatiu. Com hem procedit en els casos anteriors, es presenten agrupades segons siguin articles editorials o columnes⁹⁰. A continuació s'ofereix la classificació temàtica del diari i, en el següent apartat, la discussió del discurs del mitjà.

a) Editorials *Deia*

L'autonomia basca és necessària	Euzkadi és una nació i Euskal Herria és possible
<ul style="list-style-type: none"> · S'ha de lluitar per aconseguir l'autonomia basca. (Ed. 1, 01/10/77 i Ed. 3, 25/10/79) · Euskadi és un poble amb aspiració autonomista. (Ed. 2, 15/06/77 i 3, 25/10/79) · L'autonomia basca s'ha de veure com a mitjà per aconseguir el projecte Euskal Herria, no com a fi. (Ed. 2, 15/06/77 i 4, 26/10/79) · "El texto, sin ser óptimo, es el mejor que se puede ofrecer en este momento". (Ed. 2, 15/06/77) · "el estatuto no es la varita mágica ni la piedra filosofal que va a resolver todos los problemas pendientes de la noche a la mañana". (Ed. 4, 26/10/79) · L'autonomia és una responsabilitat compartida entre govern central i autonòmic. (Ed. 4, 26/10/79) 	<ul style="list-style-type: none"> · S'ha de recuperar la llengua, cultura i tradicions basques. (Ed. 1, 01/10/77) · Euskal Herria té dret a tenir institucions pròpies que siguin elegides lliurement. (Ed. 1, 01/10/77) · La violència no és el camí. (Ed. 1, 01/10/77; 2, 15/06/77 i 3, 25/10/79) · Euzkadi és una nació. (Ed. 4, 26/10/79) · "ningún vasco pierde la esperanza de que con el tiempo se desarrollará un marco europeo institucional, en el que todos los vascos de Euzkadi Norte y Euzkadi Sur puedan reunificarse dentro de unos mecanismos pacíficos y legales." (Ed. 4, 26/10/79)

b) Columnes *Deia*

S'ofereix ara les proposicions que s'han extret de l'anàlisi de les columnes d'opinió que també s'agrupen temàticament:

La tradició basca, obrera, té pes històric a Euzkadi	L'Estatut d'autonomia i la inclusió navarresa en el projecte basc són bons per Euzkadi
<ul style="list-style-type: none"> · Cal estar a favor del basquisme progressista: "yo no quiero que se explote a mi pueblo ni siquiera en euskera" (Col. 1, Pinilla, 29/09/77). · La irracionalitat d'una identitat nacionalista tancada i ancorada en la tradició és un error. (Col. 1, Pinilla, 29/09/77) · No és identitat nacionalista aquella que només té en compte l'exclusivitat ètnica. (Col. 1, Pinilla, 	<ul style="list-style-type: none"> · Navarra és basca (Col. 2, Estornes, 30/09/77 i Col. 11, Irujo, 23/10/79) · "la única salida plausible a la actual crisis política consiste en llenar urgentemente el vacío de Euzkadi con un Estatuto de Autonomía" (Col. 5, Herzog, 02/10/77) · L'Estatut huarà de donar lloc al "aislamiento y neutralización de los grupos y actitudes

⁹⁰ Vegi's al CD que s'adjunta en la recerca, que funciona com a annex digital, la relació de fitxes analítiques a través de les quals s'ha procedit a l'anàlisi de primer nivell.

<p>29/09/77)</p> <ul style="list-style-type: none"> · Euskadi no hauria de ser conservador: "Que nadie siga engañando a Euskadi ofreciendo liberación nacional y entregando, realmente, un vasquismo anacrónico, un vasquismo burgués." (Col. 3, Pinilla, 30/09/77) · Cal que la classe treballadora basca "pueda dirigir los destinos de Euskadi" (Col. 3, Pinilla, 30/09/77) · Cal potenciar la Universidad del País Vasco per sobre de la Universidad de Deusto. (Col. 4, Fusi, 01/10/77) · La cultura basca pot ser expressada en castellà. (Col. 4, Fusi, 01/10/77) · La força de la cultura basca "no se mide por su producción libresca" (Col. 4, Fusi, 01/10/77) · "No hay pueblos sin cultura, como no hay culturas superiores o inferiores: hay culturas diferentes y criterios erróneos y sesgados de valoración cultural." (Col. 4, Fusi, 01/10/77) · "los pueblos están tanto más vivos —y más seguros por tanto de su conciencia e identidad históricas— cuanto mayor es la diversidad y pluralidad de su cultura y cuanto mayor es la fluencia de su producción intelectual sobre la vida cultural en su tiempo." (Col. 4, Fusi, 01/10/77) 	<ul style="list-style-type: none"> extremistas que propugnen hechos tan inviables como la independencia o la lucha armada" (Col. 5, Herzog, 02/10/77) · La independència és inviable. (Col. 5, Herzog, 02/10/77) · El poble basc està compostat per set territoris: la comunitat autònoma basca, Navarra i el País Basc francès: "quien ha sido formado así, no puede considerar suya una Constitución que no reconoce los derechos primigenios de su pueblo". (Col. 8, Scheifler, 07/12/78; Col. 14, Asier, 24/10/79 i Col. 17, Hernandorena, 25/10/79) · Cal aconseguir el màxim de les fórmules autonòmiques aprovades. (Col. 8, Scheifler, 07/12/78) · L'Estatut necessita del suport de tothom. (Col. 8, Scheifler, 07/12/78 i Col.10) · S'ha de votar "sí" a l'Estatut. (Col. 11, Irujo, 23/10/79 i Col. 13, Unzueta, 24/10/79) · HB es confon al demanar l'abstenció a l'Estatut i no proposar cap contra-argument. (Col. 13, Unzueta, 24/10/79) · L'Estatut no és tan ampli com es desitjaria, però és un bon text com a punt de partida. (Col. 13, Unzueta, 24/10/79; Col. 14, Asier, 24/10/79; Col. 15, Martín de Ugalde, 25/10/79 i Col. 16, Amenaga, 25/10/79)
<p>La democràcia espanyola no té credibilitat</p> <ul style="list-style-type: none"> · Hi ha un buit de poder a Euzkadi (Col. 5, Herzog, 02/10/77) · Tenim una democràcia que agonitza (Col. 6, Martín Descalzo, 02/10/77) · A favor de l'abstenció activa en el referèndum de la Constitució espanyola (Col. 8, Scheifler, 07/12/78) 	

11.2. Anàlisi de la matriu ideològica a partir de l'anàlisi de primer nivell

a) Editorials *Deia*

Una de les idees principals que versen en els editorials de *Deia* és que cal estar a favor de l'autonomia basca no com a fi, sinó com a mecanisme que condueix a aconseguir la reunificació del projecte polític i cultural Euskal Herria.

És important assenyalar que l'editorialista utilitza, a l'hora de referir-se a la Comunitat Autònoma Basca, el terme *Euzkadi*, amb 'z'. Es tracta del terme que va encunyar Sabino Arana per a referir-se als set territoris [Àlaba, Guipúscoa, Biscaia, Navarra i els tres territoris d'Iparralde (Zuberoa, Lapurdi i Behe Nafarroa)]. L'*esquerra abertzale* més endavant, començaria a deixar de banda l'ús d'Euskadi o Euzkadi (i separar-se així de la terminologia emprada per ETA en la seva definició: Euzkadi ta Askatasuna; o més tard Euskadi ta Akatasuna) i adoptar l'ús d'Euskal Herria per anomenar la nació basca. En un primer moment, Euskal Herria només significava la reunificació d'un territori que comparteix l'àmbit cultural i lingüístic, tot i que després del franquisme també es va omplir de significat polític i d'aspiració sobiranista en tant que nació. Per tant, l'ús d'aquest terme, com veiem, ve carregat ideològicament.

D'aquí, pot inferir-se que el diari entén Euskadi com una nació amb aspiració sobirana i que ha de passar per l'acceptació de l'autonomia per tal de fer madurar el seu projecte de país, on es dibuixa la voluntat d'integrar Navarra al seu sí. El diari subratlla així el que significa l'autonomia per a Euskadi: "un decisivo proceso político que supone la recuperación nacional de Euzkadi y el principio del autogobierno, con el control sobre las cuestiones que nos afectan" (Ed. 3) i va més enllà quan justifica la necessitat de l'acceptació del sistema autonomista: "como primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz" (Ed. 3). L'article mostra la realitat contemporània, és a dir, malgrat ser conscients quina és l'aspiració nacional del poble basc, l'autonomia i l'Estatut és el millor que es pot pretendre ara (Ed. 2).

Tot i això, els editorials parlen de la necessitat de crear il·lusió (Ed. 4) en la societat basca i dotar-la de recursos per a recuperar la seva personalitat que concreta en "un mayor conocimiento de la lengua, la cultura y la historia" (Ed. 4), per tant, reconquerir la identitat cultural del poble basc.

No hi ha pas dubte que a l'hora de classificar *Deia* ho hem de fer, en primera instància, parlant d'una marcada defensa per l'Estat de les Autonomies, tot i que no s'ha trobat explícitament cap postulat favorable a la Constitució Espanyola —si bé, és cert, no hi ha cap editorial dedicat al referèndum constitucional en el període analitzat—.

b) Columnes Deia

Són molts els articles que parlen de la tradició basca com a element de fortalesa identitària (Col. 1 i 3 de Ramón Pinilla, 2 de José Estornes, 4 de Juan P. Fusi i 17 de T. Hernandorena). Tots ells prenen en consideració el caràcter *eclèctic* de la tradició basca, és a dir, el fet que es consideri una tradició composta: "La tradición vasca con la que nos hemos encontrado los vascos del siglo XX es, como todas, una tradición compuesta de continuas agregaciones" (Col. 1 de Ramón Pinilla) i es mostren a favor del que anomenen el "vasquismo progresista": "yo no quiero que se explote a mi pueblo ni siquiera en euskera." (Col. 1 de Ramón Pinilla). L'autor, critica la irracionalitat d'una identitat nacionalista ancorada en el passat i sense projecció futura i reacciona en contra de la identificació nacionalista emparada en l'exclusivitat ètnica.

L'opinió general de les columnes analitzades de *Deia* subratllen en diverses ocasions que el poble basc necessita una "liberación nacional" (Col. 3 de Ramón Pinilla) timonejada per les forces d'esquerra que posin la classe treballadora al capdavant: "en el fondo de algun nacionalismo está la derecha, esgrimiendo la "sagrada" tradición, los conmovedores mitos sostenidos por la ignorancia y la emoción nacional. Yo no quiero que se explote a mi pueblo ni siquiera en euskera." (Col. 3 de Ramón Pinilla).

Fusi, per la seva banda, subratlla la tradició intel·lectual basca i contraposa la necessitat de suport que hauria de tenir la Universidad del País Vasco per davant de la de Deusto. En aquest cas, apel·la la tradició i existència històrica de la universitat pública (hereva de la universitat d'Oñate, fundada el 1540) per remarcar la càrrega negativa dels fonamentalismes nacionalistes. Defensa l'euskera com a vehicle d'expressió, tot i que considera que no és l'únic i defensa la cultura i tradició basques tot i que s'hagi expressat en llengua castellana: "No hay pueblos sin cultura, como no hay culturas superiores o inferiores: hay culturas diferentes y criterios erróneos y sesgados de valoración cultural." (Col. 4 de Juan P. Fusi).

La identitat basca també és expressada en termes de representació política. José Luis Irisarri (Col. 9) legitima els polítics del PNV per ser polítics bascos i critica els representants polítics "socialistas, ucedistas y comunistas" a Euskadi, que actuen a favor de les polítiques generals i centralistes en contra dels interessos propis del territori basc.

Una segona proposició temàtica sobre la qual opinen els columnistes de *Deia* és la seva acceptació a la proposta estatutària i, per extensió, s'intenta mobilitzar

l'electorat a favor de l'Estatut de Gernika. Les estratègies discursives seguides treballen, particularment, els següents punts:

- la societat es mobilitza per una proposta progressista, és a dir, l'Estatut;
- l'Estatut permet neutralitzar la violència; i
- el text estatutari és una proposta d'unificació territorial i administrativa que permetria, en un futur, la consecució del projecte Euskal Herria, i molt especialment, la inclusió de Navarra com a part integrant del poble basc.

De totes les columnes analitzades, no hi ha cap autor que es manifesti contrari a l'aprovació de l'Estatut ni tampoc a la seva pertinència. Tots coincideixen en afirmar que l'Estatut és necessari i que de la seva aprovació depèn el futur d'*Euzkadi*.

Per a Guillermo Herzog (Col. 5) existeix una dinàmica de progrés a favor de l'Estatut d'autonomia que permetria neutralitzar els grups i actituds extremistes "que propugnan hechos tan inviables como la independencia o la lucha armada, y que entran de lleno en el campo de la política-ficción."

L'autor, doncs, es manifesta contrari a la independència per considerar-la inviable com les pràctiques violentes. De fet, com podem comprovar en la cita assenyalada amunt, la violència —d'ETA— i la independència queden comparades. La relació bé pot ser explicada perquè ETA sempre ha expressat la seva voluntat d'escissió. L'autor, però, condemna la decisió política al relacionar-la, doncs, amb la voluntat d'un grup armat. La interrelació, entenem, és exagerada perquè la independència no ha d'anar de la mà d'una lluita armada sinó d'un procés de consens entre dues parts: la part que representa el tot —entengui's l'Estat— i la part amb aspiració independentista.

Per a Herzog el procés de pacificació ve de la mà de l'autonomia. Proposa, en definitiva, l'Estatut com a element que aportaria pau a Euzkadi. Per això demana el vot afirmatiu al text estatutari: "si el intento fracasa, la pacificación vendrá de fuera. Y no sólo está en juego nuestro propio futuro de nacionalidad autónoma, sino incluso el futuro de España como Estado democrático y pluralista."

Al vincular íntimament la consecució de la pau amb l'Estat de les Autonomies, l'autor segueix l'estratègia discursiva de la por: de l'Estat democràtic i plural depèn la creació de l'autonomia basca —nacionalitat autònoma—, responsable d'aportar la pau dins el territori basc i espanyol. Per tant, segons Herzog, el 'sí' a l'Estatut és una afirmació a l'Estat democràtic i pluralista espanyol.

Scheifler (Col. 8) també és favorable a l'Estatut com a projecte d'unificació política basca. Tot i això admet que les províncies basques són set (Euzkadi, Navarra i els territoris del País Basc francès) i no tres (només la Comunitat Autònoma Basca). En aquest punt, l'autor condemna la Constitució: "quien ha sido formado así, no puede considerar suya una Constitución que no reconoce los derechos primigenios de su pueblo", i arriba, fins i tot, a manifestar que la Carta Magna no és un tema que els afecti per no considerar, precisament, les diverses sensibilitats nacionalistes dels seus territoris: "si el máximo ofrecido por el Gobierno no alcanza al mínimo exigido por lo vasco, quiere decir que lo vasco queda excluido del juego, no es una Constitución que le afecte."

Per a Shceifler cal treballar per aconseguir la màxima cota d'autogovern fins arribar a la situació en què es pugui "votar una Constitución vasca". Malgrat que les paraules de l'autor podrien sonar més properes a la independència —favorable a poder redactar i votar una Constitució pròpia, i no pas Estatut—, no són en aquests termes en què s'expressa Shceifler, qui és més pròxim al fet d'incloure les inquietuds basques en una eventual nova Carta Magna. És per això que diem que no hi ha cap declaració autodeterminista explícita ni implícita, i per això que l'autor vulgui mobilitzar l'abstenció activa, tal i com defensa el PNV.

Olano (Col. 10) aspira a la reconstrucció del projecte polític i administratiu d'Euskalherria, a partir de l'Estatut d'autonomia. Defensa i promulga el vot a favor de l'articulat estatutari no com a fi, sinó com a mitjà per la consecució d'aquest projecte eventual. Elías Amezaga (Col. 16) és més directe a l'afirmar que "el Estatuto, en realidad, sólo será una plataforma de lanzamiento" i insisteix en la idea que cal que es reconegui la voluntat del poble basc expressada a les urnes.

Pello Irujo (Col. 11) també es mostra en aquesta línia —postula el vot afirmatiu a l'Estatut—, però amb un matís diferent al d'Olano: proposa la inclusió de Navarra com a part integrant del poble basc, tot i que tampoc contradiu la idea d'una eventual incorporació dels territoris del sud de França: "los navarros nunca hemos hecho "ascos" a la posibilidad de una unión vasca".

Per a Irujo la incorporació de Navarra dins Euzkadi seria positiva i el seu discurs queda lligat al voltant de tres arguments: (a) el reforçament econòmic favorable a Navarra, (b) la prevenció de la despoblació que pateix Navarra i (c) l'empresament internacional a favor d'aquesta unió: "la técnica del Mercado Común Europeo nada comprometida en el tema Navarra-Euzkadi, considera a las seis hermanas vascas de las dos vertientes del Pirineo como "una región natural" dentro del marco europeo."

El vot afirmatiu per l'Estatut significa, per a Elías Ruiz (Col. 12) desmarcar-se de l'abstencionisme actiu que proposen Fuerza Nueva i Herri Batasuna. Totes dues formacions són vistes com a propostes polítiques extremistes. També HB és criticat per Mitxel Unzueta (Col. 13) per no presentar cap contraproposta política a l'Estatut i per desmarcar-se de tot el procés d'elaboració del text: "Esto es "pasar" de todas las responsabilidades políticas; puro negativismo". La formació *abertzale* es presenta insolidària i negativa expressant que l'Estatut no és tan ampli com es voldria, però que permetrà combatre l'atur, la incultura i la crisi econòmica, tot i que no aporta cap argumentació al respecte.

També per Asier i Martín de Ugalde (Col. 14 i 15) l'Estatut no és perfecte: "nadie puede pretender que el Estatuto sea una creación absolutamente perfecta, pero que no existe otra opción." (Col. 14 d'Asier). L'autor utilitza el discurs T.I.N.A. per defensar el text estatutari. Tot i això, veu l'Estatut també com a un punt de partida "hacia la libertad": "sitúa al Pueblo Vasco en un peldaño notablemente alto en la escalinata de la libertad, y le evita la humillación de sentarse en la calzada, expuesto a cualquier atropello sin posible defensa."

Asier s'alinea amb el PNV dient que "sin el cual Euskal Herria no hubiera alcanzado las cotas de concienciación nacional y de unión popular a que hemos llegado." Per Asier votar a favor de l'Estatut és votar a favor d'Euskadi.

Tot i que a dalt ja hem assenyalat alguns exemples d'autors que necessàriament vinculen l'Estatut com a instrument que comporta la inclusió del poble navarrès, és significatiu comprovar com les columnes analitzades no presenten dubte en entendre Navarra com a basca. Aquest és el cas de José Estornes (Col. 2) quan assegura directament: "los navarros somos vascos", i també la de T. Hernandorena (Col. 17) qui, a més, critica l'erosió nacionalista que ha rebut Navarra a causa de les polítiques conservadores de la dreta espanyola.

En general s'expressa un cert escepticisme vers la democràcia espanyola. J. L. Martín Descalzo (Col. 6) diu que la democràcia és molt dèbil: "la pobre criatura está en la incubadora y necesita los cuidados de todos. Pero aquí cada uno quiere su trozo de democracia y mucho me temo que muera desgarrada como el niño de Salomón."

També en aquesta mateixa línia s'expressa García Olano (Col. 18), tot i que afegeix que davant l'escepticisme s'ha de posar esperança per creure en la fi de la violència armada i l'inici del diàleg.

De tot el que hem dit amunt, podríem concloure dient que les columnes queden alineades amb propostes i postures properes a una visió progressista d'Euzkadi, i nacionalista —dins l'eix nacionalitari de nacionalista perifèric-espanyolista—. Els autors defensen una identitat basca de projecció futura on l'euskera sigui un element important tot i que no l'únic vehicle d'expressió i d'identificació de *basquinitat*.

Els columnistes i els seus discursos queden alineats amb les propostes del PNV, per ser un partit basc, de representació territorial, progressista i nacionalista. HB es presenta de forma negativa per no ser acceptat l'intent de mobilització de l'abstencionisme *actiu* —demonitzat pel diari en ser considerat una resposta poc responsable—.

En diverses columnes s'expressa un element constant que és la por a què la voluntat de poble basc, expressada a les urnes, no sigui acceptada per aquells que utilitzen la violència armada (en referència a ETA). Per tant, tot i que ja s'ha entrat en un període de democràcia, es veu amb cert escepticisme la desaparició de la violència que planeja en qualsevol context de participació democràtica.

En general, les columnes d'opinió són favorables a l'autonomia, però no a la carta Magna. Es presenta com a vàlida l'abstenció a la CE per no incloure els interessos del poble basc, posició política alineada amb el PNV que propugnen l'abstenció activa i no el vot negatiu, que no reconeix els drets del poble basc (i el navarrès) regió natural a banda i banda dels Pirineus (empara internacional).

Tot i aquesta falta de creença en la Constitució, els columnistes es mostren favorables a la proposta estatutària com a element de pacificació. S'utilitza un discurs T.I.N.A. (*there is no alternative*) quan es parla de l'articulat de Gernika i es vincula el seu recolzament amb l'argument de pacificació i de projecció futura a la consecució de la unificació dels set territoris de parla basca. L'opinió del diari és entendre Navarra com a basca, apel·lant argumentacions històriques.

Els autors estan a favor de considerar Euzkadi "poble" i s'omple de significat nacionalista aquesta accepció. Els autors consideren Euzkadi una nació —de forma implícita—, un poble amb expressió singular, amb tradició, cultura i llengua particular que cal que sigui reconeguda i respectada per la resta de territoris espanyols.

Els columnistes no neguen la pertinença d'Euzkadi a l'Estat espanyol. Aquest lligam i acceptació la veuen necessària per, en un futur, poder expressar la identitat basca en d'altres termes (cap columna expressa quina tot i que és fàcil intuir una eventual

creació d'Estat propi). La independència o la voluntat autodeterminista són propostes silenciades pel diari, és a dir, no explícitament a favor ni en contra. Hi ha una profunda acceptació de l'autonomia, entenent-la com un mitjà i no la fi d'un camí. Per tant, els autors són partidaris, doncs, d'entendre aquesta Transició com una transició "primigènia" a l'espera d'un altre canvi que comporti una major autonomia política i econòmica.

11.3. Anàlisi de dos articles exemplars i ampliació de la matriu

En els següents dos apartats s'analitzarà l'editorial i la columna escollida del diari. Es reconstruirà part de la matriu del rotatiu a partir de l'anàlisi de segon nivell de profunditat.

En primera instància, s'identificaran els temes de cada oració i s'extraurà i analitzarem les implicacions i pressuposicions principals ideològicament. En segon lloc, es discutiran les preferències lèxiques, estructures sintàctiques, etc. que assenyalin un posicionament ideològic per part del rotatiu.

11.3.1. L'editorial "Sí-Bai" (25/10/79)

Tot seguit s'ofereix el text de l'editorial:

Titular: "Sí-Bai"

[1]

[1.1] Existen momentos en la historia de los pueblos en los que no cabe la neutralidad. Antes de tomar la decisión final —sí o no— existe un tiempo para madurarla con el mayor número posible de datos, a veces, antes de llegar a la resolución definitiva hay que vencer la barrera de un clima colectivo de preocupación o de la propia psicología indecisa. [1.2] Pero hay un instante en el que se llega a la encrucijada definitiva: sí o no. [1.3] No caben posiciones intermedias del sí, pero no o del no, pero sí.

[2]

[2.1] Hoy, 25 de octubre de 1979, es una fecha clave para Euzkadi. [2.2] A partir de ahora se podrá hablar de antes y después del referéndum estatutario. [2.3] Hasta ahora se ha dependido de Madrid para resolver todos los problemas. [2.4] A partir de mañana se puede poner en marcha, con el triunfo mayoritario del 'sí', un decisivo proceso político, que supone la recuperación nacional de Euzkadi y el principio del autogobierno, con el control sobre las cuestiones que más nos afectan.

[3]

[3.1] Pero, antes de llegar a ese futuro plenamente autonómico, hoy se debe pasar por las aduanas del referéndum. [3.2] Aunque en teoría las opciones son diversas,

a la hora del escrutinio electoral sólo existen dos opciones. [3.3] O se vota por el 'sí' o por todo lo que sea anti-sí (no, voto en blanco y abstención). Dejando al margen las dos posturas beligerantes (anti-sí, la abstención activa y el no), los pequeños pilatos que quieran lavarse las manos por su no presencia en las urnas, con justificaciones ajenas a la política, habrán votado a favor de la abstención activa. [3.4] Así, los comodones y los perezosos, los abúlicos y timoratos, habrán reforzado electoralmente las posiciones de los maximalistas y radicales. [3.5] Lo mismo se puede decir de aquellos partidarios del 'sí' que, por un exceso de confianza en el triunfo de su posición, dejen de votar. [3.6] "Entre tantos miles de 'sies' —piensan—, uno menos no se nota". [3.7] Su error es doble. [3.8] Las instituciones que salgan de este Estatuto necesitan ser respaldadas moralmente por el mayor número de votos afirmativos. [3.9] No votar es restar fuerza al triunfo, sin olvidar que, contra el propio criterio y voluntad del elector, su abstención, por exceso de confianza, va a ser contabilizada por los partidarios de la abstención activa. [3.10] Y, ¿qué decir de los indecisos y escrupulosos que voten en blanco? [3.11] Contra los deseos de su conciencia también van a ser incluidos en el anti-sí.

[4]

[4.1] Dado el desarrollo de la campaña electoral, el panorama no puede estar más clarificado. [4.2] O se está a favor del Estatuto o se está contra él. [4.3] Es posible que a niveles personales se puedan establecer matices y distingos. [4.4] Pero en el cómputo final la balanza sólo tiene dos platillos. [4.5] En una está el 'sí' y en el otro el resto de las opciones. [4.6] Cada uno que decida responsablemente.

[5]

[5.1] Si ante el referéndum del Estatuto es imposible la neutralidad y este axioma no admite excepciones para nadie, menos para los medios de comunicación que deben definirse ante los acontecimientos políticos y sociales. [5.2] DEIA, por fidelidad a sus principios fundacionales, se siente en la obligación de exponer su postura. [5.3] Y ésta sólo puede ser a favor del *sí-bai*.

[6]

[6.1] Nuestro periódico se ha definido repetidamente como un diario nacional vasco, *abertzale*. [6.2] DEIA se ha alineado a favor de la lucha por la vía democrática y por el respeto a las instituciones. [6.3] No creemos en la eficacia de la lucha armada, ni por convicción ética, ni por realismo político. [6.4] En el editorial de nuestro primer número (8 de junio de 1977), señalábamos que "en la primera fila de prioridades figura el derecho de nuestro pueblo a recuperar, conservar, desarrollar su propia identidad en su lengua, cultura e instituciones. [6.5] También la superación de estructuras clasistas en una democratización integral de las facultades decisorias, a todos los niveles, controladas hasta ahora por la oligarquía. [6.6] DEIA insistirá en el derecho que Euzkalandia tiene a poseer instituciones propias de gobierno, libremente elegidas, viviendo solidaria y fraternalmente con todos los pueblos, especialmente con los de la Península, según formas adecuadas a las posibilidades y necesidades de los nuevos tiempos".

[7]

[7.1] Con mayor o menor acierto, pero siempre con honestidad profesional, hemos intentado defender todos nuestros objetivos. [7.2] El Estatuto de Autonomía puede hacer posible que muchos de ellos que parecían utópicos cuando los propusimos, puedan comenzar a realizarse, a partir de ahora, por una vía plenamente democrática.

[8]

[8.1] Como primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz, DEIA, junto con miles y miles de hombres de diferentes ideologías y clases sociales, dice hoy *sí-bai*.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Sí-Bai	Sí.	A favor.	

La fórmula monosil·làbica del titular, "Sí" i "Bai", *sí* en *euskera*, suggereix que l'editorial està a favor d'alguna cosa. El contingut del text fa entendre que el diari es posiciona favorablement davant l'Estatut d'autonomia basc.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració. Per facilitar l'anàlisi separem els paràgrafs:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Existen momentos en la historia de los pueblos en los que no cabe la neutralidad. Antes de tomar la decisión final —sí o no— existe un tiempo para madurarla con el mayor número posible de datos, a veces, antes de llegar a la resolución definitiva hay que vencer la barrera de un clima colectivo de preocupación o de la propia psicología indecisa.	S'ha de vèncer la indecisió per decantar-se pel sí o el no.	No es pot ser neutral.	Només es pot votar a favor o en contra de l'Estatut.
[1.2] Pero hay un instante en el que se llega a la encrucijada definitiva: sí o no.			
[1.3] No caben posiciones intermedias del sí, pero no o del no, pero sí.			

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [1]

Les tres oracions del primer paràgraf reforcen una idea comuna: no és possible una resposta neutral —o com s'anomena a la [1.3] "posiciones intermedias"— davant l'Estatut, sinó decantar-se pel "sí" o el "no".

Tot i que en aquest primer paràgraf no s'afirma, el posicionament de l'article editorial és favorable. Això, com a lectors, se sap des del moment en què llegim el titular, que concentra la resposta que el diari proposa per la consulta popular.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] Hoy, 25 de octubre de 1979, es una fecha clave para Euzkadi.	<i>Ídem a l'oració.</i>	La consulta és clau per Euzkadi.	
[2.2] A partir de ahora se podrá hablar de antes y después del referéndum estatutario.	<i>La implicació.</i>	El referèndum marca un abans i un després.	
[2.3] Hasta ahora se ha dependido de Madrid para resolver todos los problemas.	<i>La implicació.</i>	A partir d'ara no es dependrà de Madrid per resoldre tots els problemes.	Euzkadi no podia resoldre els seus problemes sense passar per Madrid.
[2.4] A partir de mañana se puede poner en marcha, con el triunfo mayoritario del 'sí', un decisivo proceso político, que supone la recuperación nacional de Euzkadi y el principio del autogobierno, con el control sobre las cuestiones que más nos afectan.	El 'sí' permetrà la recuperació nacional d'Euzkadi i el principi d'autogovern.	El 'sí' tindrà un triomf majoritari. El triomf és la recuperació nacional d'Euzkadi.	S'ha de recuperar nacionalment Euzkadi. Euzkadi és una nació.

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [2]

A continuació mostrem com es desenvolupa l'argumentació del segon paràgraf:

La primera oració, [2.1], l'editorialista presenta una proposició amb la qual es marca la importància de la jornada per Euzkadi, com a col·lectiu.

Pel diari, la consulta és una fita històrica ([2.2]) que explica a través de les següents proposicions:

- (1) A partir d'ara Euzkadi podrà resoldre els seus problemes sense haver de dependre del govern central ([2.3]). La proposició no fa explícit quins són els problemes d'Euzkadi ni tampoc la raó per la qual el govern de Madrid ha de quedar exclòs dels anomenats problemes bascos. En tot cas, el diari exagera quan pressuposa que la comunitat basca podrà resoldre els seus problemes obviant el govern central, ja que la CE només preveu la transferència d'unes matèries concretes, les que exclusivament repercuteixen en territori basc, però no la totalitat de matèries que afecten als ciutadans de l'Estat —incloent-hi els bascos—.

- (2) L'aprovació de l'Estatut comporta la recuperació nacional d'Euzkadi i l'autogovern basc ([2.4]). Si bé és cert que l'aprovació de l'Estatut de Gernika implica la formació d'autogovern, no es pot assegurar que la nació basca es recuperi perquè no està reconeguda per la CE i perquè el mateix estatut no defineix Euzkadi com a nació, sinó com a *nacionalitat*:

"El Pueblo Vasco o Euskal Herria, como expresión de su nacionalidad, y para acceder a su autogobierno, se constituye en Comunidad Autónoma dentro del Estado español bajo la denominación de Euzkadi o País Vasco, de acuerdo con la Constitución y con el presente Estatuto, que es su norma institucional básica." (Art. 1, Título Preliminar, Estatut de Gernika, 1979⁹¹)

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[3.1] Pero, antes de llegar a ese futuro plenamente autonómico, hoy se debe pasar por las aduanas del referéndum.	<i>La implicació.</i>	L'autonomia depèn de del referèndum.	
[3.2] Aunque en teoría las opciones son diversas, a la hora del escrutinio electoral sólo existen dos opciones.	<i>La implicació.</i>	Només hi ha dues opcions vàlides.	
[3.3] O se vota por el 'sí' o por todo lo que sea anti-sí (no, voto en blanco y abstención). Dejando al margen las dos posturas beligerantes (anti-sí, la abstención activa y el no), los pequeños pilatos que quieran lavarse las manos por su no presencia en las urnas, con justificaciones ajenas a la política, habrán votado a favor de la abstención activa.	<i>Les implicacions.</i>	Una opció és el sí. L'altra opció és l' "anti-sí". L'abstenció aliena a la política és una abstenció activa.	El vot negatiu, en blanc i l'abstenció són vots "anti-sí". Els que es vulguin desentendre's de la votació són traïdors (<i>pilatos</i>)".
[3.4] Así, los comodones y los perezosos, los abúlicos y timoratos, habrán reforzado electoralmente las posiciones de los maximalistas y radicales.	Els abstencionistes reforcen la posició dels radicals.	Els abstencionistes aliens a la política són "comodones, perezosos, abúlicos y timoratos" que reforcen les posicions dels radicals.	Les posicions dels radicals són les del abstencionisme.

⁹¹ L'Estatut basc es pot consultar online a través de la pàgina del Parlament basc: http://www.parlamento.euskadi.net/pdfdocs/c_estatuto.pdf [darrera consulta, 24.02.2012]

[3.5] Lo mismo se puede decir de aquellos partidarios del 'sí' que, por un exceso de confianza en el triunfo de su posición, dejen de votar.	<i>La implicació.</i>	Els partidaris del 'sí' han de votar, no es poden deixar portar per un excés de confiança.	Els partidaris del 'sí' que no vagin a votar per excés de confiança són abstencionistes.
[3.6] "Entre tantos miles de 'síes' —piensan—, uno menos no se nota".			
[3.7] Su error es doble.	És un error que els partidaris del 'sí' no votin.		S'ha de votar.
[3.8] Las instituciones que salgan de este Estatuto necesitan ser respaldadas moralmente por el mayor número de votos afirmativos.	L'Estatut necessita el major nombre de vots a favor.		
[3.9] No votar es restar fuerza al triunfo, sin olvidar que, contra el propio criterio y voluntad del elector, su abstención, por exceso de confianza, va a ser contabilizada por los partidarios de la abstención activa.	No votar és restar al sí i afavorir els partidaris de l'abstenció activa.		El triomf és del sí.
[3.10] Y, ¿qué decir de los indecisos y escrupulosos que voten en blanco?	Els indecisos i els vots en blanc sumen als "anti-sí"	Els indecisos i els vots en blanc sumaran contraris a la seva consciència.	Els indecisos i els vots en blanc, en realitat, no són vots negatius ni abstencions.
[3.11] Contra los deseos de su conciencia también van a ser incluidos en el anti-sí.			

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [3]

En [3.1], el diari continua el seu argument presentat en l'oració [2.4] —on es defensa la importància de la consulta per arribar a l'autogovern i la recuperació nacional d'Euzkadi—. Ara, afegeix que abans d'arribar a la situació descrita cal passar per les urnes. Proposa, doncs, una actitud activa als seus lectors animant-los a participar de la consulta.

En les oracions següents ([3.2], [3.3]) l'editorialista només presenta com a vàlides dues opcions de vot. Tot i ser conscient que hi ha altres opcions ([3.2]), a l'hora del recompte només són útils els "sí" i els que anomena "anti-sí" ([3.3]):

"O se vota por el 'sí' o por todo lo que sea anti-sí (no, voto en blanco y abstención). Dejando al margen las dos posturas

beligerantes (anti-sí, la abstención activa y el no), los pequeños pilatos que quieran lavarse las manos por su no presencia en las urnas, con justificaciones ajenas a la política, habrán votado a favor de la abstención activa.”

La conjunció “o” amb la qual comença l’oració reforça l’argument dicotòmic de l’editorialista: o es vota `sí’ o es vota “anti-sí”. L’ “anti-sí” és el resum que el diari fa d’un cúmul de propostes que no són les del “sí”. Són els vots negatius i les abstencions.

D’abstencions el diari reconeix que hi ha de dos tipus: l’abstenció activa i la passiva. Els ciutadans partidaris de l’abstenció passiva —els que no van a votar per *motius aliens a la política* ([3.3])— queden desqualificats pel diari en ser considerats “pequeños pilatos”. El rotatiu utilitza un adjectiu bíblic per tatxar-los de *traïdors*.

Les desqualificacions continuen en la següent oració, [3.4] per incidir en la idea que una postura abstencionista afavorirà els maximalistes i radicals. Recordem l’oració:

“Así, los comodones y los perezosos, los abúlicos y timoratos, habrán reforzado electoralmente las posiciones de los maximalistas y radicales.”

Segons es desprèn de la literalitat de l’oració, les posicions dels radicals i maximalistes són les coincidents amb els *mandrosos* que no van a votar (“comodones”, “perezosos”, “abúlicos” i “timoratos”). Es col·legeix, doncs, que els radicals i maximalistes opten per l’abstenció. En aquest cas, en tant que incitadors de la postura abstencionista, postulen el que el diari reconeix com *abstenció activa*.

També entren dins de la desqualificació de *mandrosos* que manté el diari els partidaris del `sí’ que per excés de confiança no van a votar ([3.5], [3.6]) i, assevera, que tal decisió és un “error doble” ([3.7]).

En [3.8] l’editorialista segueix l’argument presentant en l’oració anterior i justifica, en les següents proposicions, l’error doble que, segons el diari, comenten els que confien, en excés, del triomf del sí:

- (1) No votar és restar força al triomf i enfortir els partidaris de l’abstenció activa ([3.8], [3.9]) que, com ha dit abans, són els maximalistes i radicals.
- (2) Els indecisos i els que opten pel vot en blanc, també són inclosos en el bloc dels “anti-sí” tot i que no pensin així ([3.10], [3.11]).

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Dado el desarrollo de la campaña electoral, el panorama no puede estar más clarificado.	Segons la campanya electoral, el panorama està clar.	El panorama està clar.	
[4.2] O se está a favor del Estatuto o se está contra él.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[4.3] Es posible que a niveles personales se puedan establecer matices y distingos.	És possible que en alguns casos es pugui matissar.		
[4.4] Pero en el cómputo final la balanza sólo tiene dos platillos.	Però, la balança només té dos plats.		
[4.5] En una está el 'sí' y en el otro el resto de las opciones.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[4.6] Cada uno que decida responsablemente.	<i>Ídem a l'oració.</i>	La decisió ha de ser responsable.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [4]

En el quart paràgraf, el diari sintetitza la seva tesi: només hi ha dues opcions davant la consulta estatutària: "sí" o "anti-sí".

En la primera oració, [4.1], assegura que el panorama que es presenta és clar. L'argument el segueix a [4.2], [4.4], [4.5] on explícitament diu que no hi ha més opció que la d'estar a favor o en contra de l'Estatut. L'opció d'estar parcialment a favor o parcialment en contra no és legitimada ni estimada pel diari, que simplifica la qüestió de manera maniquea. L'argumentació, doncs, es basa en raonaments basats en principis absoluts —o a favor o en contra—, sense donar vàlids els matisos o postures intermèdies.

El paràgraf acaba recomanant un vot responsable [4.6] que, d'acord amb el que s'expressava en oracions anteriors, va dirigit exclusivament als vots a favor o en contra, però no als abstencionistes o vots en blancs que han quedat desqualificats i deslegitimats.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Si ante el referéndum del Estatuto es imposible la neutralidad y este axioma no admite excepciones para nadie, menos para los medios de comunicación que deben definirse ante los acontecimientos políticos y sociales.	<i>Les implicacions.</i>	La consulta no admet un posicionament neutral. Els mitjans de comunicació no poden ser neutrals.	Els mitjans han de decidir-se si estan a favor o en contra de l'Estatut.
[5.2] DEIA, por fidelidad a sus principios fundacionales, se siente en la obligación de exponer su postura.	<i>Ídem de l'oració.</i>		
[5.3] Y ésta sólo puede ser a favor del sí- <i>bai</i> .	A favor.	El diari està a favor del sí.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [5]

Les tres oracions del paràgraf exposen arguments per validar la postura favorable de *Deia* davant el referèndum.

En la primera oració, [5.1], l'editorialista presenta uns arguments a través dels quals es mostra partidari d'una postura favorable o contrària a l'Estatut, però, en tot cas, ben allunyada de la neutralitat. Assegura que els mitjans no poden ser neutrals i que cal que es defineixin. No justifica la raó, però tot seguit explicita la seva postura.

La tercera oració, [5.3], és on s'expressa el posicionament del diari a favor de l'Estatut basc i es presenta de forma categòrica: "y ésta sólo puede ser a favor del sí-*bai*".

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Nuestro periódico se ha definido repetidamente como un diario nacional vasco, <i>abertzale</i> .	<i>La implicació.</i>	<i>Deia</i> és un diari nacional basc, <i>abertzale</i> (d'esquerres).	

[6.2] DEIA se ha alineado a favor de la lucha por la vía democrática y por el respeto a las instituciones.	<i>Ídem de l'oració.</i>		Hi ha una altra lluita que no és la democràtica i que no respecta les institucions.
[6.3] No creemos en la eficacia de la lucha armada, ni por convicción ética, ni por realismo político.	<i>La implicació.</i>	En contra de la lluita armada per ètica i per realisme polític.	La lluita armada no és ètica ni realista, políticament.
[6.4] En el editorial de nuestro primer número (8 de junio de 1977), señalábamos que "en la primera fila de prioridades figura el derecho de nuestro pueblo a recuperar, conservar, desarrollar su propia identidad en su lengua, cultura e instituciones.	<i>La implicació.</i>	És prioritari treballar per la identitat basca, el foment de la llengua, la cultura i les institucions basques.	
[6.5] También la superación de estructuras clasistas en una democratización integral de las facultades decisorias, a todos los niveles, controladas hasta ahora por la oligarquía.	<i>La implicació.</i>	L'estructura de classes s'ha de superar.	Existeix una estructura de classes a Euskadi.
[6.6] DEIA insistirá en el derecho que Euskalherria tiene a poseer instituciones propias de gobierno, libremente elegidas, viviendo solidaria y fraternalmente con todos los pueblos, especialmente con los de la Península, según formas adecuadas a las posibilidades y necesidades de los nuevos tiempos".	<i>Les implicacions.</i>	Euskalherria té dret a tenir institucions pròpies. Euskalherria ha de poder viure fraternalment amb altres pobles de la Península.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [6]

La primera oració, [6.1], és on el diari es descriu ideològicament i de forma explícita:

"Nuestro periódico se ha definido repetidamente como un diario nacional vasco, *abertzale*."

Es tracta d'un diari nacional basc, accepta, doncs la nació basca i se separa del postulat del PNV —coneguts com els *jeltzales*, partidaris del catolicisme i els Furs— en oferir l'adjectiu *abertzale*, per tant més proper a l'esquerra nacionalista.

En [6.2] i [6.3], l'editorial aclareix que tot i definir-se com *abertzale*, es manifesta en contra de moltes estratègies d'aquest col·lectiu d'esquerres basc. Se separa de la línia d'ETA en admetre que la lluita ha de ser dins un espai democràtic i allunyada de les armes, per falta de realisme polític ([6.3]).

Recorda, en [6.4], cites d'un editorial anterior (del 8 de juny de 1977) on s'expressava que era prioritari treballar per la identitat basca, en tant que element singular, i també la llengua, cultura i institucions pròpies del poble basc.

El diari reclama la necessitat de superar les estructures classistes de la societat basca [6.5], sense oferir cap argument.

A l'oració [6.6], el diari postula a favor de la construcció d'Euskalherria, és a dir, la unificació dels territoris de parla basca —seguint la literalitat de la paraula—, dotada d'institucions d'autogovern.

En la mateixa oració, a més, exposa:

“[...] viviendo solidaria y fraternalmente con todos los pueblos, especialmente con los de la Península, según formas adecuadas a las posibilidades y necesidades de los nuevos tiempos”.

De la literalitat del text podem col·legir que el diari reconeix els diferents pobles no de l'Estat espanyol, sinó de la Península. És interessant remarcar l'ús que el diari fa de la paraula *Península* en substitució d'Espanya o l'Estat. Es marca, doncs, una posició a favor d'una estructura superior a la defensada per la CE, on els diferents pobles, inclòs el basc, convisquin “fraternalment”. Per tant, defensa un espai geogràfic comú —la Península— amb diverses realitats polítiques organitzades en col·lectius identitaris —els pobles—.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[7.1] Con mayor o menor acierto, pero siempre con honestidad profesional, hemos	Sempre s'han defensat els objectius.		

intentado defender todos nuestros objetivos.			
[7.2] El Estatuto de Autonomía puede hacer posible que muchos de ellos que parecían utópicos cuando los propusimos, puedan comenzar a realizarse, a partir de ahora, por una vía plenamente democrática.	<i>La implicació.</i>	L'Estatut pot fer realitat molts objectius i per la via democràtica.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [7]

El paràgraf setè és una defensa de la postura ideològica del diari. Així ho expressa la primera oració: sempre ha treballat —*Deia*— a favor dels seus objectius.

Pel periòdic, l'Estatut d'autonomia és la norma basca que permetria fer realitat molts dels objectius que "parecían utópicos cuando los propusimos" ([7.2]). Una de les aspiracions del diari és la consecució de la independència del poble basc respecte l'Estat espanyol. S'entén, doncs, que tot i que el que ara es referenda és una norma autonòmica, és una via útil per a la consecució d'uns objectius *a priori* ficticis per la seva dificultat en assolir-se.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] Como primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz, DEIA, junto con miles y miles de hombres de diferentes ideologías y clases sociales, dice hoy sí-bai.	Deia diu sí.	El sí a l'Estatut és un primer pas cap a l'Euzkadi lliure i en pau.	Hi ha d'altres passos. Euzkadi no està lliure ni viu en pau. L'aprovació de l'Estatut és un primer pas cap a la consecució de més.

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [8]

L'editorial clou amb l'oració del paràgraf on es torna a reiterar el posicionament favorable del diari. Segons es desprèn de la literalitat de l'oració, el 'sí' a l'Estatut és un "primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz". Li segueixen, doncs, altres passos per a la consecució de l'Euzkadi lliure i en pau.

L'editorialista considera que la confirmació de l'Estatut permetrà, en un futur, arribar a un estadi de *llibertat* del poble basc. Es pot inferir que el diari postura per una eventual independència per Euzkadi i que el text autonòmic és la porta cap a la consecució d'aquest objectiu.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en l'editorial giren al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) S'ha de votar "sí" a l'Estatut d'autonomia basc, la resta d'opcions es anar a la seva contra.
- (2) Euzkadi és una nació malgrat que la CE no la reconegui com a tal.
- (3) L'Estatut és una porta a altres possibles fórmules d'organització territorial.

Els actors dels quals parla el diari són:

- (a) L'Estatut
- (b) Els abstencionistes, indecisos, defensors del vot en blanc
- (c) Els radicals i maximalistes

Tot seguit comentem el bloc de temes que apareixen a l'editorial que acabem d'analitzar:

- (1) El diari defensa el vot afirmatiu com el vot útil que Euzkadi mereix i l'única alternativa possible per contribuir a la construcció de la identitat basca i la consecució d'autogovern. (Titular, [2.3], [2.4] i [5.3])
- (2) *Deia* s'autodefineix com *abertzale* ([6.3]). La paraula és un terme encunyat per Sabino Arana i que significa literalment "partidari de la pàtria basca". Reconeix que Euzkadi és una nació, tot i que no recull la CE, i la consecució de més autogovern s'ha de fer des dels àmbits de la política i en el camp de la democràcia ([6.4]). Se separa, així, de l'esquerra *abertzale* radical que justifica la lluita armada per a la consecució dels objectius nacionals.
- (3) L'Estatut és una via que condueix a altres possibles fórmules d'organització territorial. De fet, el text estatutari és pressuposat pel diari com la norma

que permet fer créixer la cota d'autogovern o la creació d'un Estat propi en un temps futur indeterminat ([7.2] i [8.1]).

Pel que fa als actors:

- (a) L'Estatut és una norma dotada de gran valor per part del diari. És el que portarà l'autogovern a Euzkadi i el que permetrà la recuperació nacional del territori basc ([2.4]).
- (b) Els abstencionistes són els votants que adopten una postura de passivitat davant les eleccions. Es tracta d'una actitud deslegitimada pel diari que els titlla de "pequeños pilatos" ([3.3]), "comodones", "perezosos", "abúlicos" i "timoratos" ([3.4]). En aquest grup, també deslegitimats, se situen aquells que, no van a votar per un excés de confiança en el triomf del "sí" ([3.7]). Els indecisos i els favorables al vot en blanc, també són rebutjats pel diari al quedar inclosos dins el grup del "anti-sí" ([3.10] i [3.11]).
- (c) Pel diari, els maximalistes i radicals són els partits i formacions polítiques que demanen l'abstenció. Tot i això, els maximalistes i radicals representen el que *Deia* defineix com a abstenció activa, és a dir, que respon a una voluntat política reflexionada. En canvi els abstencionistes *passius* de (b) són els que portats per la mandra i desinterès en el procés d'aprovació estatutari, beneficien, de retruc als actius.

Globalment, el diari emfatitza la posició avantatjosa per Euzkadi l'aprovació de l'Estatut basc, en termes d'autogovern i en possibilitats futures d'aconseguir altres objectius considerats *utòpics*. El titular no deixa opció al dubte del posicionament ideològic del diari: està a favor.

Tots aquells que defensen un vot diferent al 'sí' és un 'anti-sí' per *Deia*. L' 'anti-sí' són els postulats abstencionistes, independentment que siguin passius o actius; els que opten pel vot en blanc i els que rebutgen l'Estatut amb el 'no'. No hi ha una distinció en el resultat electoral de les alternatives possibles al 'sí', totes elles són contràries a la construcció d'una identitat pròpiament basca.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

Deia dona ple suport a l'Estatut d'autonomia. És manifestament contrari a altres posicionament davant l'Estatut. Critica negativament l'abstenció, carrega contra els que postulen el vot negatiu i declina el vot en blanc.

L'Estatut és una norma que permet la recuperació de la nació basca ([2.4]), tot i que l'única nació reconeguda per la CE és l'espanyola i l'Estatut basc no defineix Euzkadi d'altra manera que com a *nacionalitat*. Per tant, es reconeix la singularitat cultural del territori basc, però no la seva aspiració sobirana.

El suport a l'Estatut no és vist com una fita, pel diari, sinó com l'inici d'un llarg camí que ha de conduir a la llibertat del poble basc:

"Como primer paso decisivo hacia una Euzkadi libre y en paz, DEIA, junto con miles y miles de hombres de diferentes ideologías y clases sociales, dice hoy sí-bai." [8.1]

El camí, però, queda emmarcat, pel rotatiu, dins un escenari democràtic on les úniques armes de lluita possible són les polítiques.

11.3.2. La columna d'opinió de Félix García Olano "Un camino abierto" (23/10/79)

A continuació s'ofereix el text de la columna:

Titular: "Un camino abierto"

[1]

[1.1] Más de cien personas relacionadas con el mundo de la cultura y el arte vascos, así como con distintas profesiones liberales, firmaban el pasado viernes un escrito de apoyo al Estatuto de Autonomía "por considerarlo instrumento adecuado para el futuro del pueblo vasco". [1.2] Desde entonces la cifra se ha incrementado sensiblemente.

[2]

[2.1] A pesar del lógico pudor que existe en muchos a manifestar públicamente su opción electoral cuando no se milita en la política, son varios los motivos que justifican la presencia de estas adhesiones.

[3]

Más allá de ideologías y estrategias

[3.1] La defensa del Estatuto no es área exclusiva de un partido, ni siquiera de la suma de todos los grupos políticos que lo han promovido. [3.2] Mérito suyo es haberlo elaborado y defendido. [3.3] Pero en este momento ha trascendido ya la frontera de las ideologías y las estrategias, para convertirse en una plataforma esperanzada de la reconstrucción de Euzkalerria. [3.4] Así lo han entendido

importantes instituciones de carácter cultural, que han hecho comunicados de apoyo al Estatuto. [3.5] También lo interpretan de esta forma ese grupo de personas que ha firmado el escrito y que, en su gran mayoría, no están afiliados a ningún partido.

[4]

[4.1] Otra causa del elevado número de firmas hay que encontrarla en el talante respetuoso de su posición. [4.2] El pasado viernes, durante la presentación en San Sebastián, quedó claro que los firmantes no estaban contra la abstención activa como actitud política. [4.3] La respetan, aunque no la comparten. [4.4] El manifiesto va dirigido a todos los electores que permanecen todavía indecisos. [4.5] En un momento como el nuestro, más propicio a las actitudes viscerales, que a la reflexión, ese escrito es un ejemplo cívico de cómo se puede defender una postura sin ofender a los que discrepan de ella.

[5]

[5.1] Pero más allá de esas consideraciones, este apoyo al Estatuto puede ser una modesta lección práctica de cómo personas de distintas tareas y opciones, vinculadas de forma diferente a las preocupaciones de su pueblo, pueden unirse en torno a un proyecto común.

[6]

[6.1] Desde esa perspectiva conviene pararse un momento en la palabra compromiso. [6.2] Es un concepto manoseado, casi fuera de circulación, y al que se le dan interpretaciones diversas. [6.3] Pero rebajado de cualquier traducción falsamente heroica, triunfalista o minoritaria es una actitud que merece una pequeña reflexión. [6.4] En este momento puede darnos la clave de algunas de las firmas del escrito de San Sebastián.

[7]

Mancharse las manos

[7.1] Entre el escepticismo estéril y el fanatismo ideológico; entre la falsa coartada de una profesionalidad aséptica, siempre encadenada a algo (dinero, seguridad, prestigio...) y la tentación puritana de encerrarse en la torre de marfil para no mancharse las manos; entre tantas y tantas trampas, nacidas del falso idealismo y del conformismo pancista, del miedo y del pesimismo, los hombres que quieren hacer un mundo más humano siempre encuentran un espacio para el compromiso.

[8]

[8.1] Si compromiso es meter las manos en el barro de la vida y mancharse, solidariamente con otros, para intentar hacerla más justa, más libre, hay que aceptar un amplio abanico de compromisos: intelectuales, cívicos, artísticos, humanitarios, religiosos, además de los específicos de partidos y sindicatos. [8.2] Cada persona descubre y vive sus compromisos, dentro del campo que le marcan sus propias circunstancias personales, profesionales, ideológicas. [8.3] Sin entrar ahora en la vieja polémica de si todos los hombres con unos niveles de preocupación deben o no militar en los partidos, el compromiso no exige necesariamente enrolarse en ellos, sobre todo en determinadas profesiones. [8.4] Ni el compromiso en su sentido más amplio se agota únicamente en la actividad política, ni el resto de los compromisos puede perder de vista las realidades socio-políticas en las que se desenvuelven los hombres, las clases y los pueblos.

[9]

Enriquecer y acompañar a la política

[9.1] En este marco del compromiso hay que situar el manifiesto de San Sebastián. [9.2] No se trata de magnificar el gesto —al revés, hay que dejarlo reducido a sus propios límites—, ni mucho menos fabricar peanas en las que colocar a los firmantes. [9.3] Sencillamente estamos ante el dato concreto de un grupo de hombres de horizontes diversos, que adoptan una posición colectiva en relación al pueblo al que pertenecen. [9.4] En esta línea de actuación conviene recordar que no es aconsejable dejar solos a los políticos ante los problemas decisivos de una sociedad. [9.5] Y no porque haya que dudar de ellos. [9.6] Sin embargo existen momentos clave, y la llegada a buen puerto del Estatuto es uno de ellos, en que la

política necesita de todos los sectores de la sociedad para ser enriquecida, fortalecida y acompañada. [9.8] El complejo fenómeno del apoliticismo, entre otras causas fruto de la insolidaridad y consumismo, del cansancio y la decepción de la democracia, se da también en aquellas sociedades en las que todos los ámbitos son campo de batalla de los partidos políticos sin dejar espacios abiertos a la actuación y colaboración de las diversas instituciones educativas, culturales, profesionales y religiosas.

[10]

[10.1] Es posible que las urgentes tareas que nos esperan después de aprobado el Estatuto recomienden una mayor sintonía, no sólo de los partidos entre sí, sino entre la política y el rico mundo de las instituciones. [10.2] Y ante problemas muy graves quizá se requieran gestos colectivos y solidarios de gran envergadura. [10.3] Dentro de su ámbito el documento de San Sebastián, en apoyo del Estatuto, ha abierto un camino.

Iniciem l'anàlisi pel titular:

Títol	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Un camino abierto	<i>La implicació.</i>	El camí no està tancat.	

El títol proposat per l'autor, Félix García Olano, ve mancat de subjecte i verb. La simple lectura del titular, sense tenir en compte el contingut del cos de l'article, fa francament difícil entendre a què es refereix el columnista amb "un camí obert".

Passem, doncs, a la lectura i anàlisi dels paràgrafs que ens proporcionaran més eines per acabar d'ubicar el titular dins el seu context.

Vegem, tot seguit, les estratègies discursives que segueix cada oració, paràgraf a paràgraf:

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [1]:

Paràgraf [1]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[1.1] Más de cien personas relacionadas con el mundo de la cultura y el arte vascos, así como con distintas profesiones liberales, firmaban el pasado viernes un escrito de apoyo al Estatuto de Autonomía "por considerarlo instrumento adecuado para el futuro del pueblo vasco".	L'Estatut és favorable pel futur del poble basc.	El món de la cultura basca i les professions liberals es manifesten a favor de l'Estatut. L'Estatut és adequat pel futur del poble basc.	

[1.2] Desde entonces la cifra se ha incrementado sensiblemente.		Cada cop hi ha més adhesions.	
---	--	-------------------------------	--

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [1]

La primera oració de la columna constata que el món cultural basc i les professions liberals (metges, advocats, periodistes, etc.) aproven l'Estatut per ser un "instrumento adecuado para el futuro del pueblo vasco" ([1.1]). El columnista es manifesta a favor de l'Estatut per ser "adequat" per la consecució d'un futur pel poble basc. No es conforma, doncs, amb l'*status quo* que el text estatutari permet en el moment de ser aprovat, sinó que s'aspira a alguna cosa diferent a partir de la norma autonòmica.

A [1.2] es confirma que l'argument expressat a l'anterior oració ha estat ratificat per més persones. Això corrobora la idea que l'aspiració a alguna cosa més que el contingut de l'Estatut no és quelcom aïllat, sinó generalitzat. Tot i això, cal dir, que el columnista no expressa el perfil ideològic de les noves adhesions, però, per la definició inicial en la primera oració —el món de la cultura i professionals liberals— les noves adhesions es troben ubicades en un entorn compromès amb el nacionalisme basc i sensible a la recuperació de la identitat basca. Per tant, com a mínim, parlem d'adhesions de ciutadans nacionalistes.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [2]:

Paràgraf [2]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[2.1] A pesar del lógico pudor que existe en muchos a manifestar públicamente su opción electoral cuando no se milita en la política, son varios los motivos que justifican la presencia de estas adhesiones.	Les adhesions no són anònimes.	Hi ha pudor a expressar públicament l'opció electoral quan no s'és un militant polític. Hi ha motius per justificar la presència de les adhesions.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [2]

García Olano assegura, sense argumentació, que hi ha una justificació per a tantes adhesions no anònimes. Es tracta d'una oració que expressa una proposició que funciona d'anunci al que desenvoluparà en el següent paràgraf.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [3]:

Paràgraf [3]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Más allá de ideologías y estrategias	<i>Es tracta d'un titolet. No és oració.</i>		
[3.1] La defensa del Estatuto no es área exclusiva de un partido, ni siquiera de la suma de todos los grupos políticos que lo han promovido.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[3.2] Mérito suyo es haberlo elaborado y defendido.	<i>Ídem a l'oració.</i>		
[3.3] Pero en este momento ha trascendido ya la frontera de las ideologías y las estrategias, para convertirse en una plataforma esperanzada de la reconstrucción de Euskalherria.	Els que donen suport a l'Estatut són una plataforma per la reconstrucció d'Euskalherria.	La plataforma supera les ideologies i les estratègies.	Hi ha esperança per la reconstrucció del projecte polític Euskalherria.
[3.4] Así lo han entendido importantes instituciones de carácter cultural, que han hecho comunicados de apoyo al Estatuto.	<i>La implicació.</i>	Institucions culturals donen comparteixen el projecte d'Euskalherria i per això donen el seu suport a l'Estatut a través de comunicats.	
[3.5] También lo interpretan de esta forma ese grupo de personas que ha firmado el escrito y que, en su gran mayoría, no están afiliados a ningún partido.	<i>La implicació.</i>	També hi ha persones anònimes que donen suport a l'escrit.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [3]

El titolet que encapçala el paràgraf avança el contingut de les oracions. Pràcticament, es resumeix aquí la idea comuna a les frases que segueixen. L'Estatut ha estat capaç de superar les ideologies partidistes —de partits polítics—.

En la primera oració, [3.1], recull la idea del titolet. La defensa que es fa a l'Estatut no és exclusiva dels partits nacionalistes o dels que l'han promoguda, sinó d'un col·lectiu superior que, en l'oració, no es revela. En l'oració [3.2], l'articulista reconeix el mèrit als membres del Consell General Basc —composat per tres representants polítics de cada província basca i de Navarra—, que són els que van constituir la ponència redactora de l'Estatut.

Per a García Olano el suport a l'Estatut és quelcom que supera la identificació ideològica dels ciutadans amb les diferents formacions polítiques que esdevingueren les *mares* del text autonòmic. Proposa entendre l'Estatut com a element d'identitat basca que transcendeix les ideologies i les estratègies ([3.3]). Recordem l'oració:

“Pero en este momento ha trascendido ya la frontera de las ideologías y las estrategias, para convertirse en una plataforma esperanzada de la reconstrucción de Euzkalandia.”

L'autor assevera que el suport a l'Estatut és tan generalitzat que s'ha convertit en una plataforma, superant ideologies i estratègies pròpies de formacions polítiques. Però fixem-nos en la coherència interna de l'oració: la plataforma que presenta l'autor ve marcada d'una ideologia i una estratègia política que és la reconstrucció d'Euzkalandia. D'aquí es col·legeix que l'autor postula la defensa que ell reconeix com a majoritària —sense aportar dades que ho corroborin— al projecte d'unificació dels territoris de parla basca —Euzkalandia—. Posicionar-se a favor del que s'acaba de dir necessàriament té una implicació ideològica nacionalista i una estratègia política encaminada a la construcció d'una unitat territorial —el que significa compartir poders i institucions en un territori delimitat en aquest cas per la llengua basca—.

L'oració presenta incoherència interna, com acabem d'assenyalar, que afavoreix la neutralitat política amb la qual s'associa la plataforma a favor de l'Estatut.

L'oració [3.4] i [3.5] funcionen d'avals al que l'autor acaba de comentar sobre la despolitització de la plataforma. García Olano assevera que institucions culturals i ciutadans anònims han entès el concepte de la plataforma i és per això que s'han signat els escrits de suport a l'Estatut d'autonomia.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [4]:

Paràgraf [4]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[4.1] Otra causa del elevado número de firmas hay que encontrarla en el talante respetuoso de su posición.	Els signants són respectuosos.		
[4.2] El pasado viernes, durante la presentación en San Sebastián, quedó claro que los firmantes no estaban contra la abstención activa como actitud política.	<i>La implicació.</i>	Els signants estan a favor de l'abstenció activa com actitud política.	

[4.3] La respetan, aunque no la comparten.	No la comparteixen, però.		
[4.4] El manifiesto va dirigido a todos los electores que permanecen todavía indecisos.	El manifest va adreçat als indecisos.		No hi hauria d'haver indecisos a aquestes alçades.
[4.5] En un momento como el nuestro, más propicio a las actitudes viscerales, que a la reflexión, ese escrito es un ejemplo cívico de cómo se puede defender una postura sin ofender a los que discrepan de ella.	El manifest respecta totes les postures.	És un moment més proper a l'emoció que a la raó.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [4]

García Olano explica que el document de la plataforma és respectuós ([4.1]) amb les diverses posicions davant l'Estatut. La proposició s'argumenta a la següent oració.

A [4.2], l'autor assegura que els signants —sense excepció— “no estaban contra la abstención activa”. L'autor no diu que els signants estan a favor de l'abstenció activa, tan sols diu que “no estaban en contra”, el que significa que pot ser que hi hagi signants que volguessin abstenir-se de comentar l'opció de l'abstenció activa. Amb això, certament, no s'està en contra; però tampoc a favor.

L'ambigüitat de l'oració posa de manifest que hi ha certa identificació amb els postulats ideològics dels que defensen una abstenció activa, que és la postura amb la qual es va posicionar Herri Batasuna (HB) en la campanya de l'Estatut.

L'autor silencia als que defensen el 'no' a l'Estatut, i ressalta aquells que proposen l'abstenció activa com si fos l'única alternativa possible al vot afirmatiu. No totes les posicions ideològiques, segons col·legim de la literalitat de l'oració, són respectades per la plataforma.

A [4.3], l'autor defineix que la plataforma no comparteix l'abstenció positiva, però la respecta.

A l'oració següent, es revela la raó per la qual l'autor silencia el 'no' com a resposta possible a l'Estatut. El manifest va adreçat als indecisos. Recordem l'oració [4.4]:

“El manifiesto va dirigido a todos los electores que permanecen todavía indecisos.”

L'objectiu, doncs, de la columna és arribar a convertir als indecisos en vots afirmatius. Segons es col·legeix del que l'autor silencia, els vots en contra de l'Estatut ja estan decidits. Els dubtes són d'aquells votants que pendulen entre el vot favorable a l'autonomia basca o l'abstenció activa, és a dir, la que aprova l'autogovern però considera que l'Estatut, tal qual està redactat, és insuficient pel poble basc. Aquests són els indecisos als que l'autor vol arribar. Els altres no apareixen.

La darrera oració del paràgraf torna a incidir en el respecte que el manifest adreça a totes les postures davant l'Estatut. Recordem, però, que *totes les postures* a les que l'autor es refereix en realitat és una: la de l'abstenció activa. L'autor, doncs, esgrima uns arguments tergiversats ja que totes les postures no estan contemplades.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [5]:

Paràgraf [5]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[5.1] Pero más allá de esas consideraciones, este apoyo al Estatuto puede ser una modesta lección práctica de cómo personas de distintas tareas y opciones, vinculadas de forma diferente a las preocupaciones de su pueblo, pueden unirse en torno a un proyecto común.	<i>La implicació.</i>	El suport a l'Estatut fusiona persones diferents i unides per la preocupació del seu poble.	

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [5]

García Olano en l'oració del paràgraf cinquè, accentua el caràcter unificador del moviment social en suport a l'Estatut. Afirmar que es tracta de persones amb diferent sensibilitat nacionalista unides sota un projecte comú. La característica *polisintètica* de la plataforma és legitimada per l'autor.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [6]:

Paràgraf [6]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[6.1] Desde esa perspectiva conviene pararse un momento en la palabra compromiso.	<i>La implicació.</i>	Els signants del manifest són persones compromeses.	Existeix un compromís cap a la nació basca.
[6.2] Es un concepto manoseado, casi fuera de circulación, y al que se le dan interpretaciones diversas.			
[6.3] Pero rebajado de cualquier traducción falsamente heroica, triunfalista o minoritaria es una actitud que merece una pequeña reflexión.			
[6.4] En este momento puede darnos la clave de algunas de las firmas del escrito de San Sebastián.			

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [6]

Les quatre oracions que componen el sisè paràgraf actuen, pràcticament, com si fos una de sola. Els arguments o bé són els mateixos o no s'avança en el raonament proposat per l'autor. Per aquesta raó optem per fer un comentari conjunt i vàlid a totes les oracions.

L'autor defensa l'actitud compromesa dels signants del manifest a favor de l'Estatut. Es tracta d'un compromís de caràcter ideològic, encara que no ho expressi l'autor, mogut per ampliar els vots favorables a l'Estatut.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [7]:

Paràgraf [7]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Mancharse las manos	<i>Es tracta d'un tiolet. No és oració.</i>		
[7.1] Entre el escepticismo estéril y el fanatismo ideológico; entre la falsa coartada de una profesionalidad aséptica, siempre encadenada a algo (dinero, seguridad,	<i>La pressuposició.</i>		La plataforma és un lloc pels ciutadans compromesos.

prestigio...) y la tentación puritana de encerrarse en la torre de marfil para no mancharse las manos; entre tantas y tantas trampas, nacidas del falso idealismo y del conformismo pancista, del miedo y del pesimismo, los hombres que quieren hacer un mundo más humano siempre encuentran un espacio para el compromiso.			
--	--	--	--

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [7]

García de Olano legitima els membres de la plataforma que han trobat un espai per comprometre's per Euskadi. Aprova l'actitud d'aquests individus perquè és vista com un punt intermedi, correcte i encertat dels que volen treballar per la seva terra sense caure en el fanatisme ni la por.

L'argumentació de l'autor va exquisidament dirigida a reconèixer una tasca que es presenta gairebé com altruista, donat que els protagonistes, recordem-ho un cop més, no són precisament polítics.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [8]:

Paràgraf [8]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[8.1] Si compromiso es meter las manos en el barro de la vida y mancharse, solidariamente con otros, para intentar hacerla más justa, más libre, hay que aceptar un amplio abanico de compromisos: intelectuales, cívicos, artísticos, humanitarios, religiosos, además de los específicos de partidos y sindicatos.	<i>La implicació.</i>	Els membres de la plataforma treballen solidàriament.	Sense l'Estatut, la vida al País Basc no seria justa.
[8.2] Cada persona descubre y vive sus compromisos, dentro del campo que le marcan sus propias circunstancias personales, profesionales, ideológicas.	La implicació de cadascú ve determinada per les seves circumstàncies personals, professionals i ideològiques.		

[8.3] Sin entrar ahora en la vieja polémica de si todos los hombres con unos niveles de preocupación deben o no militar en los partidos, el compromiso no exige necesariamente enrolarse en ellos, sobre todo en determinadas profesiones.	El compromís no exigeix militar en partits polítics.		
[8.4] Ni el compromiso en su sentido más amplio se agota únicamente en la actividad política, ni el resto de los compromisos puede perder de vista las realidades socio-políticas en las que se desenvuelven los hombres, las clases y los pueblos.	El compromís no s'esgota en l'activitat política.		

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [8]

García Olano, en [8.1], diu que el compromís és implicació i que els membres de la plataforma, els signats del manifest, es troben compromesos i implicats per aconseguir de l'Estatut un poble més just. No s'acompanya d'argumentació la proposició presentada.

La següent oració ve a remarcar el mateix concepte com acció lloable: el compromís del ciutadà anònim. A [8.3] s'emfatitza, com acció que legitima la plataforma, el fet que els seus membres no militin en cap partit —el que no significa que no comparteixin ideologia i actuïn en funció d'ella—.

S'assegura que el compromís no ha de ser una característica exclusiva dels militants dels partits polítics, ni tampoc s'esgota en la pràctica política [8.4]. L'asseveració de l'autor és matisable, ja que els membres de la plataforma —tot i que són alienes a l'activitat política— l'exerceixen en tant que la seva acció va dirigida a influir en la societat i, en definitiva, en l'aprovació de norma que ha de regir al poble basc. Per tant, fan, també, política.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [9]:

Paràgraf [9]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
Enriquecer y acompañar a la política	<i>Es tracta d'un tiolet. No és oració.</i>		
[9.1] En este marco del compromiso hay que situar el manifiesto de San Sebastián.	El manifest no s'ha de magnificar.		
[9.2] No se trata de magnificar el gesto —al revés, hay que dejarlo reducido a sus propios límites—, ni mucho menos fabricar peanas en las que colocar a los firmantes.			
[9.3] Sencillamente estamos ante el dato concreto de un grupo de hombres de horizontes diversos, que adoptan una posición colectiva en relación al pueblo al que pertenecen.	El manifest és el resultat d'un grup d'homes que adopten una posició col·lectiva en relació al seu poble.		Euskadi és un poble. Euskadi és una nació.
[9.4] En esta línea de actuación conviene recordar que no es aconsejable dejar solos a los políticos ante los problemas decisivos de una sociedad.	<i>La implicació.</i>	No és convenient que els polítics actuïn sols.	
[9.5] Y no porque haya que dudar de ellos.	Ídem de l'oració.		
[9.6] Sin embargo existen momentos clave, y la llegada a buen puerto del Estatuto es uno de ellos, en que la política necesita de todos los sectores de la sociedad para ser enriquecida, fortalecida y acompañada.	<i>La implicació.</i>	L'aprovació de l'Estatut és un moment en què política i societat han d'anar units.	Normalment, la política i la societat estan en esferes diferents.
[9.7] El complejo fenómeno del apoliticismo, entre otras causas fruto de la insolidaridad y consumismo, del cansancio y la decepción de la democracia, se da también en aquellas sociedades en las que todos los ámbitos son campo de batalla de los partidos políticos sin dejar espacios abiertos a la actuación y	<i>La implicació.</i>	El desinterès en la política és fruit de la insolidaritat i el consumisme, el cansament i la decepció de la democràcia. Els partits polítics bascos deixen espais a la col·laboració.	

colaboración de las diversas instituciones educativas, culturales, profesionales y religiosas.			
--	--	--	--

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [9]

El manifest de Sant Sebastià queda emmarcat, per l'autor, dins una atmosfera de compromís ([9.1] i [9.2]). Es torna a insistir en la solidaritat dels signants ver el poble a qual pertanyen ([9.3]).

L'oració [9.4] i [9.5] recorda que no és convenient deixar als polítics sols davant de "problemas decisivos" per la societat. S'alinea, doncs, amb els signants en tant que ajuden a vehicular la ideologia que acompanya la construcció de l'autonomia basca entre la societat.

Recordem l'oració [9.6]:

"[...] existen momentos clave, y la llegada a buen puerto del Estatuto es uno de ellos, en que la política necesita de todos los sectores de la sociedad para ser enriquecida, fortalecida y acompañada."

La consulta de l'Estatut basc, doncs, és un "problema decisivo", per l'autor, i d'aquí que aprovi la campanya del col·lectiu ciutadà.

La darrera oració del paràgraf, la [9.7], reconeix l'actitud permissiva dels partits polítics que, en definitiva, permeten l'activitat del col·lectiu ciutadà.

Temes, implicacions i pressuposicions del paràgraf [10]:

Paràgraf [10]	Temes	Implicacions	Pressuposicions
[10.1] Es posible que las urgentes tareas que nos esperan después de aprobado el Estatuto recomienden una mayor sintonía, no sólo de los partidos entre sí, sino entre la política y el rico mundo de las instituciones.	Les tasques urgents que ens espera després de l'Estatut recomanen major sintonia entre política i el món de les institucions.		
[10.2] Y ante problemas muy graves	Davant de problemes greus calen respostes		Les respostes col·lectives no calen en

quizá se requieran gestos colectivos y solidarios de gran envergadura.	col·lectives.		problemes que no siguin greus.
[10.3] Dentro de su ámbito el documento de San Sebastián, en apoyo del Estatuto, ha abierto un camino.	El document de San Sebastián ha obert un camí.		

Estructura i estratègies discursives del paràgraf [10]

En el darrer paràgraf, la postura de l'autor és favorable a la tasca col·lectiva dels membres de la plataforma i el manifest de Sant Sebastià. De fet, García Olano remarca el fet que actituds com aquesta haurien de ser més freqüents especialment després de l'aprovació del text estatutari, quan s'hagi de reconstruir l'autogovern i recuperar la identitat basca. Recomana que la política i la societat treballin conjuntament [10.1].

A [10.2] diu:

“Y ante problemas muy graves quizá se requieran gestos colectivos y solidarios de gran envergadura.”

L'autor entén com a gest solidari la formació del col·lectiu a favor de l'Estatut perquè treballa pel bé del poble basc. Però falta informació. Com a lectors, no sabem si estem davant d'un gest solidari en tant que no hi ha xifres que ens permetin acostar-nos a la realitat que l'autor detalla. No és legítim convertir les pretensions nacionalistes d'un col·lectiu —desconeixem si nombrós o no, al principi de l'article només se citaven més d'un centenar de persones— en la voluntat de tot el poble basc i especialment si se silencia una part que és la que ja es manifesta contrària a l'Estatut.

Tot i això, el fet que s'accentuïn els exemples de participació ciutadana i el compromís de treball de la societat pel bé del poble basc, resulta legítim en tant que assegura la pluralitat i accessibilitat dels individus a les institucions que els governen. I això, com diu l'autor a [10.3] és obrir un camí en la forma de fer política.

Conflictes, actors i Quadrat Ideològic

Les posicions ideològiques que apareixen en la columna giren al voltant de les apreciacions enfrontades dels actors sobre les següents qüestions:

- (1) L'Estatut és un punt de partida, no és una meta.
- (2) La plataforma es mostra esperançada en la reconstrucció d'Euskalherria.
- (3) Els signants del manifest de Sant Sebastià respecten totes les ideologies nacionalistes basques, però no les nacionalistes espanyoles.

L'actor de què parla el diari:

- (a) La plataforma a favor de l'Estatut

A continuació es presenten les proposicions i raonaments centrals que recull la columna:

- (1) La columna parla de l'Estatut de forma favorable i necessària pel poble basc. El text autonòmic és un punt de partida —no una meta— a través de la qual es pot fer realitat el projecte d'unificació territorial basc, Euskalherria. L'autor es posiciona a favor dels ciutadans anònims, que no militen en cap partit, i que treballen conjuntament en la campanya per fomentar el vot afirmatiu en la consulta ([3.1], [9.3] i [9.7]).

- (2) El més del centenar de persones que s'uneixen en defensa de l'Estatut són una plataforma. L'associació es mostra esperançada en la reconstrucció d'Euskalherria ([3.3]). És favorable, doncs, a reconèixer el poble basc com a nació i veuen en la unificació dels set territoris de parla basca —les quatre províncies espanyoles més les tres d'Iparralde— el projecte polític que s'ha de perseguir.

La projecció futura al voltant de la qual, segons l'autor, s'unifica el col·lectiu de ciutadans bascos no entra dins els paràmetres permesos per la CE. La norma constitucional no accepta més sobirania que l'espanyola, la unificació de territoris pertanyents a diferents estats no és contempla i, finalment, l'adhesió de Navarra a la Comunitat Autònoma Basca depèn del poble navarrès —molt dividit en aquesta qüestió—. L'Estatut de Gernika, per la seva banda, tampoc assumeix la definició del poble basc com a nació, ni

narra els mètodes que facin factible la unificació territorial dels pobles de parla basca.

- (3) El text manifesta que els signants del manifest de Sant Sebastià respecten totes les ideologies. Només l'autor se centra en manifestar l'existència d'ideologies nacionalistes basques, és a dir, aquelles que postulen l'abstenció activa com actitud política ([4.2]). Aquestes són les ideologies que l'autor proposa com les úniques existents davant la consulta estatutària i les respectades per la plataforma. Estem davant de postures polítiques defensades per l'esquerra *abertzale* d'Herri Batasuna.

El text no parla d'altres ideologies existents al País Basc en el moment històric que estudiem. Les nacionalistes espanyoles queden silenciades per l'autor, com si no existissin.

La radiografia que proposa García Olano és, per tant esbiaixada al no contemplar la complexitat ideològica basca i l'amalgama de diferents actituds i possibilitats polítiques.

Pel que fa a l'actor central de l'article:

- (a) Els membres de la plataforma queden legitimats per l'autor al ser considerades persones anònimes basques que treballen per millorar les possibilitats d'autogovern del poble al qual pertanyen ([5.1]).

El perfil descrit per l'autor sobre aquests membres és que són individus que pertanyen al món de la cultura basca o són professionals liberals ([1.1]). D'ells es diu que no són militants de cap partit polític ([3.1]) i que tenen un alt sentit del compromís ([8.3], [8.4] i [10.2]).

Tal i com s'ha discutit a dalt, l'articulista presenta una plataforma *apolititzada*; però això no és possible, especialment perquè estem davant d'un col·lectiu que adreça la seva activitat al camp polític i que necessàriament va marcat d'una tendència ideològica nacionalista.

Extracció de les proposicions rellevants que dibuixen part de la matriu ideològica del diari

García Olano, a partir de la columna, dona ple suport al moviment ciutadà que es deriva del manifest redactat i signat per persones anònimes que formen part del món cultural basc i de professions liberals:

“[4.5] En un momento como el nuestro, más propicio a las actitudes viscerales, que a la reflexión, ese escrito es un ejemplo cívico de cómo se puede defender una postura sin ofender a los que discrepan de ella.”

Per l'autor, la defensa de l'Estatut està en mans de la ideologia nacional basca, no pas el nacionalisme espanyol. Només se centra en les formacions nacionalistes perifèriques —ubicades en àmbits diversos en l'eix ideològic d'esquerra-dreta—, que són les que es mouen entre el 'sí' a l'Estatut i l'abstenció activa.

“[4.1] Otra causa del elevado número de firmas hay que encontrarla en el talante respetuoso de su posición. [4.2] [...] los firmantes no estaban contra la abstención activa como actitud política. [4.3] La respetan, aunque no la comparten. [4.4] El manifiesto va dirigido a todos los electores que permanecen todavía indecisos.”

L'autor explicita el seu caràcter nacionalista basc a partir dels següents supòsits:

- no qüestiona la necessitat de l'Estatut i la formació d'autogovern;
- no qüestiona la projecció futura del poble basc adreçada a la consecució d'Euakalherria;
- considera legítima la defensa de l'Estatut per part de moviments nacionalistes bascos; i
- l'Estatut és un pas per l'assoliment de la unificació territorial dels pobles de parla basca.

11.4. Notes corol·làries de *Deia*

Un cop analitzat el diari basc se sosté que el rotatiu és favorable a l'Estatut de Gernika —amb els matisos que oferim a continuació— favorable a l'autodeterminació i al reconeixement de la tradició, cultura i llengua basques.

En termes generals, el diari s'alinea ideològicament als postulats polítics que propugna el PNV. Ho notem quan, tant als editorials com als articles d'opinió, el

rotatiu es mostra favorable al vot positiu de la consulta estatutària basca i es justifica la postura abstencionista davant el referèndum constitucional (tal i com es posicionava la formació política basca) en entendre's com un text que no defensa els interessos particulars del País Basc.

El recolzament a l'Estatut de Gernika segueix una estratègia que el rotatiu explicita en diverses ocasions —tant en editorials com en columnes, com s'ha vist més amunt—. El text autonòmic és un element que permet acabar amb la violència d'ETA, que condemnen explícitament. També és entès com a proposta d'unificació territorial. No hi ha dubte en entendre Euskadi com a nació i en incloure Navarra com a part d'Euskadi —s'al·ludeix a la història comuna com a argumentació—. La norma autonòmica és una via per tal de dur a terme, en un futur no determinat, el projecte d'unificació administrativa i territorial d'Euskal Herria.

No hi ha cap al·lusió directa a l'exercici del dret d'autodeterminació, tot i que considerem que *Deia* s'hi mostra favorable al plantejar la unitat de Navarra, si aquesta comunitat així ho decideix, així com la dels territoris del sud francès.

En aquest cas concret, es tracta d'un diari que no deixa opció a opinions divergents a la línia ideològica nacionalista-perifèrica amb la qual cosa, podem col·legir, que les columnes venen a confirmar la línia proposada pel mitjà. No hi ha veus dissidents, en aquest aspecte, per tant no es fomenta la pluralitat ideològica a través dels articles d'opinió.

III PART

Conclusions

"The significant revolution of modern times
is not industrial or economic or political,
but the revolution taking place
in the art of creating consent among the governed..."

Walter Lippmann
Public Opinion

12. Resum de resultats i conclusions

A continuació s'ofereix [12.1] una constatació dels objectius assolits i descrits en la segona part de la recerca, així com la verificació de les hipòtesis plantejades. També es proposa explicar les conclusions a les quals s'han arribat un cop analitzat el material triat per fer el treball.

Com en tota tesi, les línies d'investigació que aquí s'han abordat deixa oberta unes altres. Assenyalarem, doncs, possibles continuïtats a la recerca. Clourem el treball [12.2] amb una reflexió versada sobre corol·laris que s'han anat desprenent dels anàlisis dels sis casos que ens han ocupat.

12.1. Resum de resultats

S'ha pogut reconstruir la matriu ideològica dels sis diaris estudiats. Les posicions ideològiques detectades, així com les descripcions i alineacions amb els actors que els rotatius identifiquen, mostren quina és l'estratègia discursiva que segueixen a l'hora d'analitzar i exposar el conflicte sobre l'encaix de Catalunya i Euskadi dins l'Estat. És, ara, el moment de confrontar els resultats obtinguts dels sis casos analitzats.

A continuació presentem els objectius i comprovarem el seu grau d'assoliment:

L'objectiu general del treball plantejava analitzar les matrius ideològiques dels diaris i valorar si els discursos oferts contribuïen o no a escalar el conflicte sobre

l'autodeterminació entre centre-perifèria. Comprovarem l'assoliment de l'objectiu general a partir dels objectius específics per després tornar sobre aquest enunciat-paraigües:

Objectiu 1

El primer objectiu específic que ens havíem marcat era identificar el posicionament dels diaris davant l'eventual exercici d'autodeterminació per part del poble català i basc a través dels seus editorials i columnes d'opinió. A continuació s'oferix, de manera sintètica, les matrius ideològiques que identifiquen la postura dels diaris en relació al tema que ens ocupa:

ABC

L'ABC defensa la unitat de la nació espanyola, en primera instància, en una figura benvolent i sacrificada que recorda de Franco i, posteriorment, en la institució monàrquica com a garant de la prosperitat (Editorial, 21.11.75 i Crespo, 22.11.75) i l'estabilitat econòmico-social que Espanya necessita. Advoca per una sobirania única i indivisible, que és la que descriu la Constitució.

El marc constitucional ha de ser inqüestionable, segons el rotatiu (Fraga, 12.06.77 i Editorial 07.12.78). Tot i que accepta les *objeccions* atribuïbles a la CE, és titllada pel diari d'integradora i de ser un document que resol el debat territorial espanyol apostat per la unitat en un Estat autonòmic.

El diari és favorable a un sistema d'autonomies, tot i que de forma tímida (Saralegui, 01.10.77) i en alguns casos contrària per una hipotètica amenaça al trencament d'Espanya (Cándido, 02.10.77). En tot cas, i de forma generalitzada, en cap moment accepta la idea d'una eventual secessió o un plantejament autodeterminista. De fet, aquestes qüestions queden silenciades pel rotatiu. Aprova la postura pacífica del nacionalisme català, en acceptar ser considerada *nacionalitat* per la CE i rebutja el comportament del nacionalisme basc per entendre —el diari— que els representats polítics autonòmics tenen unes pretensions que excedeixen els d'una autonomia *raonable*: es critica l'absència de la paraula "Espanya" en el text estatutari en detriment de l'accepció "Estat espanyol", per ABC rebaixa la força identitària centralista; rebutgen la demanda d'un cos policial autonòmic; declinen postulats polítics que defensen l'autonomia com a mitjà per aconseguir la independència; i, finalment, es mostra contrari a una eventual annexió navarresa.

L'existència d'ETA és un element de dissonància en democràcia i l'entén com a problema basc (Ansón, 08.12.78).

En línies generals, l'ABC es presenta com un diari conservador —de dretes, tot i que fa diferència entre la dreta moderada i eclèctica de la UCD de Suárez i la dreta sòlida franquista que no arriba a la societat—; catòlic; constitucional i sòlid defensor de la unitat de l'Estat espanyol.

No s'aprecien distincions entre el posicionament ideològic del diari en els editorials i en les columnes d'opinió.

El País

El País és partidari de la unitat nacional espanyola. És partidari del sistema de descentralització política i administrativa sempre que no es qüestioni la sobirania única espanyola.

Es manifesta favorable al sistema autonòmic, acceptant l'accepció de les *nacionalitats* per a referir-se als casos dels pobles que van reclamar la seva singularitat identitària —Galícia, Euskadi i Catalunya; tot i que el diari es refereix particularment al cas basc i català, particularment—. Tot i admetre l'autonomia com a forma de composició descentralitzada, rebutja tota pretensió independentista. En el cas català assevera, sense proves, que no existeix aquesta aspiració secessionista (Editorial, 27.10.79). Del cas basc diu que el moviment independentista queda identificat amb l'entorn d'ETA i situa Herri Batasuna com la coalició política identificada amb l'estratègia política d'ETA militar (Benegas, 24.10.79). El dret d'autodeterminació queda silenciada com a via alternativa, pel diari, i no es referencia.

La Constitució és entesa com el text vertebrador que acaba amb el franquisme, de la qual és partidari tot i que és conscient de les *imperfeccions* de la norma (Alfaro, 28.09.77).

Resumint: *El País* és un diari demòcrata⁹², d'esquerres i, més en concret, *felipista* (Editorial 14.06.77). Felipe González és descrit com un gran líder capaç de fer ombra a la dreta conservadora del país. El rotatiu és constitucionalista i defensa el text com a símbol de la unitat espanyola que acaba amb el franquisme. També és

⁹² No en va, recordem, que el rotatiu va néixer sis mesos després de la mort de Franco, el 4 de maig de 1977. En plena Transició, el diari postula una vocació demòcrata, crítica amb l'anterior règim dictatorial i defensora del socialisme de Felipe González.

partidari de la monarquia i, particularment, de Juan Carlos I (Cebrián, 16.06.77) com a element de cohesió social i política. Les autonomies són una bona solució al conflicte identitari d'Espanya, s'entén com a reforç a la unitat espanyola més que com a fissura del model unionista plantejat.

La Vanguardia

El diari català és aferrissadament defensor de la Monarquia com a element d'estabilitat i de la unitat espanyola. Entén Catalunya com a part d'Espanya i la Constitució, un marc legal de confiança que assegura la indestructible sobirania espanyola.

El diari no és partidari d'un procés rupturista, que trenqui radicalment el passat franquista amb un nou règim (Orti Bordas, 20.10.75). Favorable a una transició política gradual, defensa la *unitat interior* que representa el Rei (Editorial 21.11.75), com a garant de la pau i estabilitat política que Espanya necessita.

Partidari de l'Estat de les autonomies, defensa les singularitats dels pobles català i basc, però en cap editorial o columna analitzades s'entenen com a *nació*. No hi ha lloc per la discussió d'un eventual exercici d'autodeterminació i se subratlla el caràcter solidari que ha de regir en l'Estat autonòmic definit per la Constitució (Arias, 30.09.77).

En general, el diari es manifesta catalanista —defensor de la cultura i llengües catalanes— dins un marc general que és l'Espanyol. Realça el passat lluitador del poble català i es posiciona a favor del text estatutari català al quedar vinculat amb la identitat catalana.

Com a nota addicional cal destacar que *La Vanguardia* compateix articulista amb l'*ABC*, Luis María Ansón. Ho fa amb *El Correo*, Manuel Jiménez de Parga, qui, en els dies analitzats en la present recerca, publica exactament el mateix article ("Lo que es y lo que no es una Constitución"; *La Vanguardia*, 06.12.78 y *El Correo*, 08.12.78). A *El País* també trobem un altre article que publica inicialment *La Vanguardia*, es tracta de l'article d'Antonio Senillosa titulat "Después" i publicat el rotatiu català el 3 de desembre de 1978 i pel diari estatal el 21 de desembre del mateix any.

Avui

La realitat construïda per l'*Avui* és molt més independent de la que ofereixen els diaris que hem vist fins ara. De fet, el rotatiu es comença a publicar el 23 d'abril de 1976, data simbòlica per a Catalunya —diada de Sant Jordi— i després de la mort de Franco. Va ser el primer diari publicat en llengua catalana i va ocupar el lloc d'un mitjà catalanista.

Proposa entendre les eleccions legislatives generals de 1977 i la consulta popular per ratificar la Constitució en clau catalana (Editorial, 14.06.77). Mobilitza els seus lectors per defensar el retorn de les institucions catalanes i l'Estatut de Núria. No es proposa una alineació política independentista, sinó la consecució de l'autogovern amb què es gaudia l'any 1932.

En cap moment, els editorials tracten Catalunya com a nació, però sí que s'utilitza la veu *poble* a l'hora de definir el territori. Segons la postura de la investigació, el concepte *poble* ja comporta un sentiment identitari diferenciador i, per tant, és portador d'aquells elements diacrítics propis de la nació. Tot i això, cal esmentar que el diari accepta rebaixar la semàntica que conté la paraula *poble* per la proposada en la CE, *nacionalitat*. Admet, doncs, que Catalunya és una autonomia que conforma un tot, que és Espanya (Editorial, 08.12.78 i Cucurull, 16.06.77).

És especialment en els articulistes on veiem una matisació a la postura favorable que manté el diari amb la Constitució Espanyola: el suport al marc constitucional permet tancar una època de repressió per Catalunya (Obiols, 03.12.78), d'altres consideren que cal abstenir-se de votar la CE per ser un text que no deixa marge per créixer a Catalunya (Fluvià, 06.12.78) i d'altres que es manifesten contraris al marc constitucional per no definir Espanya com a Estat multinacional (Galí, 05.12.78).

Hi ha columnistes que van més enllà de la línia editorial i reclamen el reconeixement d'una Catalunya sobirana amb dret a exercir l'autodeterminació (Cucurull, 16.06.77; Cruells, 09.12.78 i Fons, 07.12.78).

En línies generals, l'*Avui* és un diari afí al nacionalisme català i, a les columnes, presenta postures sobiranistes i autodeterministes. Defensen la llengua i cultura catalanes i la consecució de l'escola pública i en català.

El Correo

A l'igual que passava al cas de l'ABC, *El Correo* solemnitza la figura de Franco com a símbol de la unitat espanyola, que després, continuaria sota la Monarquia, defensora de la indivisibilitat d'Espanya. De fet considera gran i noble per Espanya l'etapa franquista.

El diari només reconeix com a *nació* Espanya. Defensa l'Estat de les autonomies tot i que remarca amb freqüència que els diferents territoris no poden ser elevats a nació en entendre's que la sobirania no pot ser compartida (Editorial, 25.10.79 i Morales Moya, 06.12.78) i, en definitiva, seria anticonstitucional.

Navarra queda desvinculada de la Comunitat autònoma basca i apel·la a la Disposició Transitòria Quarta de la Constitució per argumentar que la decisió d'annexió només depèn de la voluntat navarresa. No hi ha un posicionament proper a la proposta política d'unificació territorial, Eukal Herria, i, a més, qualsevol proposta sobiranista o autodeterminista queda silenciada pel rotatiu.

El Correo mira, des de la perifèria, al centre. És partidari d'ideologies conservadores espanyolistes i rebutja les actituds del PNV especialment en la mobilització abstencionista del referèndum constitucional, així com l'abstenció promulgada per l'esquerra *abertzale* en la consulta estatutària. D'aquí que s'entengui que tant la CE com l'Estatut d'autonomia basc són elements amb els quals el diari se sent alineat. De fet, l'Estatut és vist com a solució de la tensió centre-perifèria, al quedar reconegudes les singularitats lingüística i cultural del País Basc (Papell, 26.10.79).

Deia

Per a Deia manifestar-se a favor de l'Estat de les autonomies és un pas per la consecució, en un futur, de la independència i la reunificació dels territoris de parla basca —Euskal Herria—. Pel rotatiu, Euzkadi té aspiració sobirana que s'ha de conquerir un cop aprovat l'Estatut de Gernika.

Pel diari, el territori basc no només se centra en tres províncies (Àlaba, Guipúscoa i Biscaia), sinó en set i inclou, doncs, els territoris del País Basc francès —Iparralde—. És partidari d'entendre Navarra basca i al·ludeix a un passat comú que les dues comunitats compartiren en un temps passat.

No hi ha un esment concret a la Constitució ni a la Monarquia, temes que el diari considera allunyats de la realitat política basca, remarcant així la sintonia entre el diari i el PNV.

En general hi ha un apropament a les propostes del PNV, per ser un partit basc, nacionalista. És partidari de fomentar la cultura i llengua autòctones tot i que no l'únic vehicle d'expressió per marcar la identitat basca. HB és una proposta política rebutjada des de les posicions del diari especialment per no respondre de forma positiva a l'Estatut.

Les matrius extretes ens permeten considerar la posició política del mitjà davant dels temes que ens interessaven estudiar (la postura del diari davant la qüestió de l'encaix català i basc dins l'Estat) malgrat que els esdeveniments que s'han analitzat pertanyessin a moments històrics que s'han anat succeint al llarg de cinc anys —que és el període estudiat—. El lector/a pot recórrer als apartats a dalt esmentats per trobar les matrius de cadascun dels diaris.

Com dèiem a l'inici, l'objectiu era identificar el posicionament dels diaris davant l'eventual exercici d'autodeterminació per part del poble català i basc. En aquest sentit, l'objectiu primer ha estat assolit tal i com estava definit.

Objectiu 2

El segon objectiu fa referència a la legitimació o deslegitimació dels actors que presenta cada diari al voltant de la qüestió nacionalitària. En resum, el propòsit de l'objectiu és analitzar com els rotatius estudiats identifiquen els actors del conflicte i si, en representar-los, cauen en estereotips o magnifiquen o minimitzen la seva rellevància. S'estudia, doncs, la representació del 'nosaltres' i la caracterització de l'"ells", és a dir, el Quadrat Ideològic que desplega cada mitjà.

Les conclusions del segon objectiu són les següents:

ABC

El diari ha contribuït a enaltir el record de Franco al referenciar la labor del general que va aconseguir "*librar a España de una catástrofe que hubiese sido irreparable*" (Ed. 1, 21/11/1975). La Monarquia, i la seva personalització en la figura de Juan Carlos I, és presentada favorablement al acceptar l'herència franquista.

Suárez és descrit com un gran polític en una primera etapa de la Transició, protagonista en convertir gradualment el canvi de règim i sense prendre polítiques radicals —que són rebutjades pel diari—: *“el país ha elegido, mayoritariamente, la moderación, el equilibrio, la continuación del camino emprendido por el actual presidente”* (Ed. 12, 17/06/77). Però, ahora, especialment en la campanya electoral a les legislatives de 1977, és Alianza Popular i Fraga, com a capdavanter d’aquesta formació, la que eclipsa les mirades del diari i converteix l’home dialogant i emprenedor en el dèbil Suárez incapaç de controlar les vicissituds internes de la UCD i de destruir la unitat de les forces polítiques: *“Suárez pretende algo peligroso: la más absoluta atomización de las futuras Cortes”* (Col. 10, Gil Robles, 12/06/1977).

Felipe González (PSOE) i Santiago Carrillo (PCE) són demonitzats pel diari al defensar postures socialistes i marxistes que, segons diu, no aporten llibertat a Espanya: *“¿qué es eso de que la libertad existe en plenitud en los pueblos llamados socialistas? Pues así se llama la Unión soviética y todos sus satélites, incluyendo Cuba donde la libertad fue estrangulada en el mismo momento en que los secuaces de Marx y de Lenin se hicieron con el Poder. Y la misma cosa sucedió en España cuando los socialistas gobernaron en coalición con los republicanos.”* (Col. 10, Argos, 12/06/77).

Els nacionalistes perifèrics —bascos i catalans— i els espanyolistes són també actors en el conflicte. Els espanyolistes no són tatxats de nacionalistes, que és un adjectiu amb dosi de negativitat per l’ABC. Els espanyolistes o unionistes són patriotes que busquen la unitat d’Espanya.

El diari carrega negativament contra els nacionalistes bascos. Són freqüentment identificats amb l’esquerra *abertzale*, que el mitjà identifica amb HB, i el seu apropament a l’organització ETA. El PNV no té credibilitat política pel diari, que creu que és impossible que l’Estatut acabi amb ETA: *“Porque no resulta verosímil que sean los miembros del PNV los que, una vez asumida la posición de mando, consigan reprimir la ola de crimen que el Gobierno de la nación, con todos sus recursos, no ha sido capaz de vencer.”* (Ed. 19, 23/10/1979)

Els nacionalistes bascos, sense distinció, són tractats de violents favorables a les accions de l’organització armada i defensors de la ruptura d’Espanya: *“Mucho tiento y mucho patriotismo habrán de necesitar sus rectores para huir al peligro de*

ruptura, a la vieja tentación segregacionista que acompañó otros momentos difíciles de España." (Ed. 19, 23/10/1979)

Del president català a l'exili, Tarradellas, es descriu la seva habilitat negociadora i el *seny* polític per retornar a Catalunya les institucions que, segons el diari, li són legítimes.

El País

La gran figura política que destaca entre les pàgines analitzades del diari és Felipe González. D'ell es remarca l'ímpetu polític i l'empeny cap a un canvi ideològic espanyol. Tot i que els comicis del 1977 donen com a guanyador Suárez, González és descrit com el triomfador de les eleccions en posicionar-se com la força política decisiva del país: "Ha ganado claramente y vigorosamente, y limpiamente, la izquierda [...] Los comunistas no han perdido, sino que aparecen más numerosos y más atractivos que en la primavera de 1936." (Col. 4, Romero, 17/06/1977)

De Suárez s'insisteix en el seu desgast polític. Segons el diari, la UCD que representa el polític és incompetent per pivotar un país atenent a les pugnes intestines en el sí de la formació: "La UCD sola no está en condiciones de gobernar [...] es un mosaico de grupos con una peligrosa propensión a acuchillarse entre sí" (Ed.7, 29/09/1977).

El diari rebutja les opcions polítiques favorables a l'independentisme. Les formacions catalanes i basques que deslegitima són HB, PSAN, LCR i MC, per ser considerades opcions polítiques radicals i, en el cas de les formacions basques, properes a ETA. En la campanya electoral estatutària de 1979, el diari assegura que el vot abstencionista i favorable als postulats de les formacions que considera radicals és "un gesto que va a permitir a los nostálgicos del anterior régimen y a los auténticos artífices de los movimientos separatistas contar sus efectivos en esos territorios. Abstenerse, sin estar a favor de las opciones independentistas radicales en Cataluña y en el País Vasco y del terrorismo en Euskadi, es un acto de frivolidad o de cobardía." (Ed. 15, 24/10/79).

La Vanguardia

El diari emfatitza la grandesa de Franco, com a polític exigent i estimat pel seu poble: "Fue la emoción de un pueblo, que desbordaba el reducido recinto sacro, que

rezaba y lloraba, bajo el cielo de los fieles, porque Franco, su Francisco Franco, no era ya de este mundo" (Col. 3, Pombo, 22/11/1975)

L'afinitat cap a Juan Carlos I, el monarca, es justifica, en primera instància, per ser una designació dictada pel General abans de morir: *"En torno de don Juan Carlos de Borbón quiso imaginar Francisco Franco, en la hora grave de la muerte, un porvenir venturoso para España."* (Ed. 1, 21/11/1975)

Els discursos de la dreta moderada espanyola són legitimats pel rotatiu. Suárez és caracteritzat per la voluntat de diàleg i el seu *savoir-faire* durant el període de Transició. És un polític amb el qual el diari se sent proper, especialment al defensar la candidatura de l'UCD a Catalunya, tot subratllant que l'autonomia no tenia cap representació política situada en el centre polític.

Els representants catalans queden legitimats pel diari són els que representen les opcions catalanistes i nacionalistes moderades capitanejades per Tarradellas. D'ell s'explica la seva tenacitat i entrega per la restauració de la Generalitat (Col. 13, Sentís, 02/10/77).

Avui

Per l'*Avui*, la tornada de Tarradellas és la prova evident de la recuperació legal de la Generalitat. Personalitza, en el polític, l'estat d'autogovern de Catalunya i la continuïtat del que es va aconseguir durant la II República: *"representa la continuïtat de la institució [la Generalitat]"* (Ed. 5, 01/10/1977).

Es defensa, doncs, la figura del líder d'ERC com a màxim representant de la voluntat catalana: *"amb la mentalitat d'estadista que distingeix els plans destins d'actuació, amb la clara importància al protocol i amb evidència del que pot significar una visita o una absència."* (Col. 17, JM, 01/10/77)

Les veus centristes i espanyoles reben l'apel·latiu de "feixista", sense gaire distinció, especialment en aquells discursos on destaquen el passat repressiu que patí Catalunya: *"El 'Consejo General' projectat comprendria, a més del diputats i senadors electres, setze representants de les actuals diputacions, d'aquestes diputacions que tothom sap que no representen ningú. I que en la mesura que representen algú, aquest algú ja estarà representat a través dels diputats, car la llei electoral assegura la representació de totes les minories si assoleixen un mínim de consistència. Per què, doncs, hi ha gent que ha d'estar representada dues vegades?"*

És que els franquistes encara han de continuar essent ciutadans de primera?" (Col. 4, Barrera, 12/06/1977)

El Correo

Franco és enaltit pel diari al ser considerat el "*más grande milagro español de todos los tiempos*" (Col. 6, Apostua 16/06/1977). El rotatiu és favorable al Rei, com a successor de Franco i de qui s'aprova que juri fidelitat als Principis rectors del movimiento: "*el Rey asume la historia, en su doble condición o legitimación de sucesor del Generalísimo Franco y de Nieto de los reyes seculares de España.*" (Col. 1, Apostua, 23/10/1975).

Tant les Corts Generals, així com la Monarquia i el Govern espanyol de Suárez són vistos pel diari com a elements de consens i de garantia pel manteniment de la unitat espanyols, de la qual és partidari. (Ed. 8, 25/10/1979)

Els nacionalistes que són reconeguts pel diari són els bascos —i per extensió, també els catalans— els partidaris de l'unionisme no són qualificats de *nacionalistes*. Tots ells són descrits negativament perquè expressen aspiracions sobiranes del seu territori. Per una banda, entre els nacionalistes, el diari distingeix els "jelkides" d'Arana, que són els que considera nacionalistes radicals que no accepten l'estructura autonòmica definida en la CE: "*Esta solución, que Carlos Garaicoechea conceptuó correctamente como "esparterada", aludiendo al real decreto que aplicó el Convenio de Vergara estableciendo la supervivencia foral "sin perjuicio de la unidad constitucional" allá por el año 1839, era la única que los padres constitucionales podían adoptar, pues cualquier otra actitud rompía el principio de la soberanía del pueblo español y conducía al principio del pacto entre el pueblo vasco y el Estado español, tan querido por los genuinos "jelkides" aranianos*" (Col. 23, Gaspar, 07/12/78)

Per una altra banda, l'esquerra *abertzale* queda deslegitimada pel diari que considera que haurà d'estar unida i ser una alternativa política forta que s'ha de situar dins una línia legalitzable i jugar segons les regles de la democràcia (Col. 10, Prieto, 29/09/1977). Els postulats polítics d'HB són desqualificats al vincular-se amb propostes "etarres": "*Leo, finalmente, que doce etarras detenidos en Basauri en espera de juicio han votado NO. Ideológicamente, ¿se le ocurre a alguien contabilizar estos NO para los NO de Fuerza Nueva?*" (Col. 29, Gálvez, 09/12/78)

Deia

Deia és partidari de legitimar les postures defensades pel PNV, que és vist com el partit clau que ha de conduir l'etapa estatutària a Euskadi: "*sin el cual* [sense el PNV] *Euskal Herria no hubiera alcanzado las cotas de concienciación nacional y de unión popular a que hemos llegado*". (Col. 14, Asier, 24/10/1979)

Els "espanyols" són els partidaris de la política centralista o unionista, amb els quals el diari es manifesta més crític i distant, ja que són els que personifiquen la llunyania política del centre amb la perifèria.

Els radicals i maximalistes són, pel diari, les formacions polítiques que postulen l'abstenció activa davant l'Estatut. Són els partits representants de l'esquerra *abertzale*: "*Así, los comodones y los perezosos, los abúlicos y timoratos, habrán reforzado electoralmente las posiciones de los maximalistas y radicales.*" (Ed. 3, 25/10/1979). Però també es refereix a l'extrema dreta espanyola, en aquest cas coincident amb HB: "*Fuerza Nueva y Herri Batauna vuelven a coincidir al afirmar que el referéndum carece de condiciones democráticas.*" (Col. 12, Ruiz Cebrero, 24/10/79)

El segon objectiu ha estat aconseguit perquè en la recerca s'han identificat les categories que els rotatius utilitzen —tant als editorials com a les columnes d'opinió— en la representació dels actors del conflicte estudiat.

Objectiu 3

El tercer objectiu proposava analitzar la lògica argumental que segueixen els editorials i columnistes a l'hora d'exposar els seus raonaments. Això és el que hem fet en les anàlisis de segon nivell de profunditat, que han consistit en discutir la solidesa argumental dels diaris quan proposaven una interpretació particular de la història o dels seus protagonistes, quan tergiversaven alguns passatges de la història comuna a través d'asseveracions gratuïtes o arguments fal·laços o mentides. Hem comprovat —com després matisarem a les conclusions— que els diaris vulneren la lògica argumental bàsica en l'aportació de raonament amb la finalitat d'avaluar o rebutjar accions dels actors en conflicte.

La consecució de l'objectiu ha demostrat que els rotatius no fonamenten les seves opinions informant sobre la complexitat del conflicte i, d'acord amb el model de Propaganda de Chomsky i Herman, esdevenen propagadors d'una estructura de persuasió del 'nosaltres'. En conseqüència, en ocasions els diaris vulneren el compromís amb el lector, especialment les màximes de qualitat i de manera. Destaquem alguns fragments:

ABC

"Lo es también la pública y repetida afirmación de algunos dirigentes vascos cuando proclaman que la autonomía es sólo un paso más hacia la total independencia." ([3.5], Ed. "Reflexión ante los estatutos", 23/10/1979)

En aquest cas el diari exagera i tergiversa la realitat per tal de deslegitimar les postures autodeterministes al País Basc. Utilitza una argumentació fal·laç quan pressuposa que l'Estatut de Gernika és negatiu en ser considerat —per alguns dirigents bascos— com un pas per a la consecució de la independència, per les següents raons:

- a) perquè el PNV, dirigents polítics a Euskadi, en el moment estatutari no es va proclamar independentista;
- b) perquè l'Estatut no comporta la consecució de la independència com a fita del seu total desplegament;
- c) són les formacions *abertzales* les que més obertament es van manifestar properes a la consecució d'un País Basc independent.

En aquest exemple, el diari dibuixa una situació irreal que lluny d'ajudar a resoldre el conflicte centre-perifèria, l'escala i crea el temor d'una eventual ruptura de l'Estat per part d'*alguns dirigents bascos*.

El País

"El resto de los españoles, contra lo que algunos sectores de la ultraderecha sostienen, expresaron ya su opinión a través de sus legítimos representantes, que aprobaron la abrumadora mayoría en el Congreso ambos textos." ([1.2], Ed. "Sí a los Estatutos", 24/10/1979)

El diari no explica la qüestió de forma clara. L'argumentació que empra per defensar que els Estatuts compten amb l'aval dels representats polítics del Congrés queda exagerada quan afirma que "los españoles expresaron ya su opinión".

El diari valora que els espanyols són el Congrés. L'opinió dels espanyols es va expressar a les eleccions de 1977 a l'hora d'escollir uns representants polítics que legislessin en el Congrés, però no totes les inclinacions polítiques que tenen els ciutadans espanyols estan representades en l'hemicicle, ja el còmput de representativitat està condicionat a un percentatge de vots mínim que fa que les formacions minoritàries no tinguin representació parlamentària. Per tant, s'exagera quan es diu que els espanyols ja han expressat la seva opinió a través dels seus representants.

L'exageració del diari es converteix en mentida perquè els espanyols, certament, no van estar mai cridats a les urnes per aprovar cap Estatut. Ara bé, sí es va fer en cadascuna de les autonomies perquè, en definitiva, els textos són la norma que ha de regular la vida i les competències que s'exerceixen a cada territori. Asseverar que els espanyols expressen la seva opinió és assegurar que els espanyols tenen una capacitat de decisió sobre la qüestió a opinar i, en aquest cas com s'ha apuntat, no és cert. El diari, doncs, menteix.

La Vanguardia

"Sin Constitución, el gobernante sólo responde ante Dios y ante la Historia, quedando los hombres y las mujeres que reciben sus órdenes imperativas en la situación de súbditos." ([5.1], Col. "Lo que es y lo que no es una Constitución", Jiménez de Parga, 06/12/1978)

Per afavorir l'existència de la Constitució a l'Estat espanyol l'autor utilitza una argumentació fal·laç quan assegura que sense la norma bàsica els governants només han de respondre davant Déu i la Història.

Avui

"Respectem les altres posicions que nacionalistes de cor puguin adoptar perquè així ho entenen, però la majoria esclatant de la Catalunya democràtica s'ha decidit pel sí." ([4.1], Ed. "Un 'sí' rotund", 25/10/1979)

Tal i com es va advertir en el moment de fer l'anàlisi de l'editorial —capítol novè— podem afirmar que el diari menteix perquè en el moment de publicar-se l'article encara no s'havia fet el recompte de vots de la consulta, ja que el referèndum es va celebrar el mateix dia 25 d'octubre, data de la publicació.

L'editorialista emet una argumentació basada en el consens estatutari dels representants polítics catalans. Tot i això, considerem que és una construcció argumentativa basada en una especulació dir abans d'hora el que encara està per

decidir, per molt que els representants ja hagin expressat la seva aprovació a l'Estatut de Sau.

El Correo

"Dejando aparte razones puramente tácticas, con vistas al resultado de la consulta y al reforzamiento de la posición negociadora cara al Estatuto de Autonomía, el argumento utilizado por los líderes nacionalistas ha sido el de no estar de acuerdo con la filosofía política de la Constitución en el punto crucial de la estructura del estado." ([1.2], Col. "Foralismo y Constitución", Gaspar, 07/12/1978)

L'autor, en aquesta oració, infereix que el PNV no és favorable a l'acceptació de la unitat de la sobirania espanyola ni tampoc a la composició autonòmica de l'Estat. L'abstenció que promovia el PNV és, per Gaspar, "el no estar de acuerdo con la filosofía política" de la CE. Considerem que l'argument emprat per l'autor és exagerat i tergiversat, ja que l'autor, implícitament, equipara l'abstenció a una negació dels principis rectors de la CE, quan el PNV el que demanava —en el procés de redacció constitucional— era considerar els Furs com a normes internes del País Basc sense que estiguessin regulades per la CE, per tant, major cota d'autogovern. Això, certament, no és exactament no estar d'acord amb la filosofia política de la CE, sinó determinar noves fórmules de fer encabir en la CE sensibilitats singulars dins l'espanyola —la pertinença d'Euskadi dins l'Estat en cap moment va ser discutida pel PNV, encara que sí el seu reconeixement com a nació en el sí d'Espanya—.

Deia

"A partir de mañana se puede poner en marcha, con el triunfo mayoritario del 'sí', un decisivo proceso político, que supone la recuperación nacional de Euzkadi y el principio del autogobierno, con el control sobre las cuestiones que más nos afectan." ([2.4], Ed. "Sí-Bai", 25/10/79)

En l'exemple seleccionat de *Deia*, l'editorialista fa una construcció especulativa quan afirma que un cop s'aprovi l'Estatut s'inicia per Euskadi la "recuperación nacional".

Si bé és cert que l'aprovació del text estatutari comporta la recuperació d'institucions de govern autònomes, la Constitució Espanyola és clara —i així també és recull al Títol Preliminar de l'Estatut de Gernika per acomodar-se als límits de la Carta Magna— quan afirma que només hi ha una nació a l'Estat espanyol que és

l'espanyola. En aquest cas, els territoris històrics són considerats singularitats culturals sota l'apel·latiu de *nacionalitat*.

No és cert, doncs, que amb l'aprovació estatutària es recuperi la nació basca ja que aquesta no està reconeguda per la CE.

L'anàlisi de segon nivell ens ha permès assolir l'objectiu tercer.

Objectiu 4

El quart objectiu proposava discutir els arguments provinents del discursos dels diaris. Precisament, ens hem dedicat a analitzar les proposicions explícites i implícites al voltant de qüestions nacionalitàries. Aquest exercici és el que s'ha fet amb les peces analitzades i sotmeses també a segon nivell de profunditat, el qual ens ha ajudat a acabar de reconstruir les matrius ideològiques nacionalitàries dels rotatius.

Hem procedit a la reconstrucció del model d'esdeveniment del conflicte de cada diari a través de la revelació de les posicions ideològiques atenent les apreciacions enfrontades i els actors que apareixen en les peces analitzades.

Pel que fa als actors, el diari desplega les màximes del Quadrat Ideològic de Van Dijk i estableix una nítida distinció entre un *ells* i un *nosaltres*, que són subjectes diferents en cada diari.

Objectiu 5

El darrer objectiu tractava de fer un exercici comparatiu entre els discursos dels diversos diaris amb la finalitat de dibuixar un mapa ideològic dels rotatius i comprovar si són o no coincidents amb un mapa polític en l'eix esquerra-dreta i en l'espectre nacionalista (perifèric i espanyol).

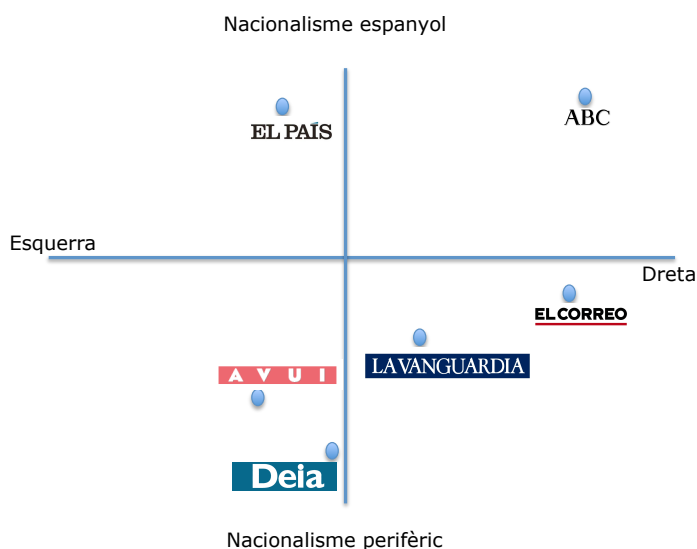
Cal dir que els editorials i columnes d'opinió sotmesos al nostre anàlisi no tracten tots els aspectes sobre les qüestions nacionalitàries, perquè, en definitiva, la pràctica discursiva de cada mitjà analitzat no es limita exclusivament a les peces que s'han analitzat.

En l'elaboració de les matrius nacionalitàries hem posat una lupa en una sèrie d'elements que hem considerat observables i d'interès en el treball que ens ocupa. Cal destacar que no tots els diaris s'han comportat de la mateixa manera: hi ha rotatius que han dedicat més editorials a uns temes que a d'altres, i fins i tot hi ha qui no ha editorialitzat sobre algun en qüestió. També cal dir que no tots els diaris ofereixen un mateix gruix de columnistes que discuteixen sobre una qüestió. Per tant, l'aproximació del diari a l'esdeveniment ha estat, necessàriament, diferent. Tot i això, hem pogut construir algunes parts de la matriu nacionalitària que, tal i com ens advertia l'assoliment del primer objectiu, podem concloure assenyalant algunes coincidències:

Els diaris analitzats comparteixen la defensa de l'estabilitat de l'Estat. En línies generals, podríem afirmar que tots són defensors de la democràcia i de l'Estat de les autonomies, uns com a fita, altres com a mitjà per la consecució d'una realitat política diferent a l'estipulada per la Constitució —ja sigui en forma d'estat federal o via la declaració de la independència respecte l'Estat espanyol—.

No hi ha reivindicacions autodeterministes, llevat en el cas dels columnistes del diari *Avui* i de manera implícita, *Deia*. Més enllà de les coincidències, els diaris mostren postures diferents en l'espectre nacionalitari. Cap diari dedica columnes o editorials a la recuperació de la festa nacional basca, l'*Aberrri Eguna*, que ha estat seleccionat com a esdeveniment nacionalista *calent* en la recerca.

Gràficament, i d'acord amb el que s'ha explicat més amunt —sobre les matrius de cada rotatiu—, podríem cloure l'explicació dels resultats de l'objectiu cinquè d'una manera gràfica, per tal de simplificar la ubicació ideològica dels mitjans dins els eixos que han pivotat la recerca: esquerra-dreta i nacionalista perifèric-espanyolista (o nacionalista espanyol).

Figura 2: Eixos d'identificació política

Font: Elaboració pròpia.

Recordem que l'objectiu general del treball plantejava analitzar les matrius ideològiques dels diaris, a través dels editorials i de les columnes d'opinió, sobre l'encaix de Catalunya i Euskadi en l'Estat espanyol i valorar si els discursos oferts influeixen en el desenvolupament o en la resolució del conflicte centre-perifèria. Hem comprovat que els objectius específics s'han anat assolint, amb la qual cosa podem afirmar que el general també queda cobert.

13.3. Conclusions i reflexions finals

Després d'analitzar 271 peces periodístiques i sotmetre 12 —6 editorials i 6 columnes— a anàlisi de segon nivell de profunditat, podem afirmar que les hipòtesis formulades s'han validat en demostrar que:

- 1) els diaris prenen posicions coincidents amb la dels partits polítics del moment, ja sigui en l'eix nacionalista com en l'eix polític d'esquerra-dreta:
 - L'ABC s'alinea amb partits conservadors espanyolistes com UCD i Alianza Popular;
 - El País és coincident amb la ideologia socialista i espanyolista, com el PSOE;
 - La Vanguardia s'alinea amb partits conservadors partidaris de postulats catalanistes, com CiU;

- *Avui* coincideix amb postures polítiques nacionalistes catalanes, com les d'ERC i CiU, principalment;
 - *El Correo* defensa postulats polítics conservadors i espanyolistes, com UCD i Alianza Popular, principalment; i
 - *Deia* s'alinea amb les propostes polítiques del PNV;
- 2) per una banda, els diaris favorables a la discussió de l'encaix de Catalunya-Euskadi dins Espanya estan situats dins l'eix nacionalista perifèric. Per una altra, els rotatius que rebutgen discutir l'encaix i són favorables a una visió de la sobirania única espanyola com a inqüestionable són nacionalistes espanyols;
- 3) tant els editorials com les columnes d'opinió fomenten l'escalada conflictual i, més encara, la majoria dels columnistes no qüestionen la línia editorial del diari on publiquen, com s'ha mencionat en l'apartat anterior [12.2]; i
- 4) els editorials i les columnes d'opinió no tracten l'exercici del dret a l'autodeterminació en la seva complexitat i posen en pràctica la seva estratègia persuasiva favorable a la línia ideològica del diari. Aquesta *praxis* fa que, sovint, s'observi que els rotatius vulneren el compromís d'oferir als lectors informació veraç.

Les conclusions a què arribem són les següents:

Conclusió 1. Els discursos periodístics segueixen la lògica del Quadrat Ideològic (Van Dijk, 1996).

Els sis diaris analitzats es presenten com a diaris independents i, en concret, pel que fa les seves columnes, sovint van acompanyades d'un avís on es fa palès que el diari no es responsabilitza de l'opinió dels seus col·laboradors.

Tot i això, s'ha constatat que:

- a) les columnes d'opinió realcen i legitimen els discursos editorials, que no contradiuen, tot i que en algunes ocasions matisen la línia de la direcció del diari;

- b) cada diari queda identificat amb un projecte polític, com hem comprovat en l'apartat anterior, i consideren aliades aquelles postures que s'avenen a la ideologia apropiada i enemics aquells que es consideren contraris a la seva.

S'ha constatat que el diari és una actor polític que pren partit en els conflictes al representar un 'nosaltres' —que en tots els diaris és partidari de l'Estat de les autonomies, però amb matisos— enfrontat a un 'ells' —els nacionalistes perifèrics, per a uns, i els espanyolistes, per a altres—.

Conclusió 2. Les argumentacions sovint es construeixen al marge de la raó.

S'ha posat de manifest el perfil ideològic dels diaris sobre la qüestió que hem analitzat. Hem evidenciat, com hem comprovat amunt, abusos en l'exercici de l'anàlisi i comunicació pública del conflicte en la secció editorial i també en les columnes a partir de les anàlisis de segon nivell de profunditat.

Noti's que els exemples que exposàvem abans —en l'explicació de l'assoliment de l'*objectiu 3*— són alguns exemples d'editorials i columnes. Per tant, s'insisteix, tal i com expressa la hipòtesi, que no sempre hi ha vulneració de la lògica i la raó, però sí *sovint*, el que no treu responsabilitat als diaris.

Conclusió 3. Sovint els diaris vulneren el principi de cooperació.

S'ha pogut confirmar que els sis diaris analitzats no fan una explicació analítica de la situació conflictual centre-perifèria atenent la seva complexitat. No s'interroguen per elements contextuals que contribueixen a qüestionar la unitat territorial, ni per elements objectius que reforcin la possibilitat sobiranista dels pobles català i basc.

Conscients que el gènere analitzat és el de l'opinió, però també conscients que d'opinió n'hi ha a tot el diari —com s'ha estudiant en el tercer capítol—, no podem deixar d'exigir, tot i en espais valoratius com els analitzats, un comportament honest i analític —on es tractin les causes profundes, on es doni veu als diferents actors implicats, proporcionant-los un tracte equilibrat, etc.— per poder ser més lliures a l'hora de ser partícips, en tant que lectors, de l'argumentació i posicionament que ofereixen els diaris. Per això diem que l'anàlisi feta ens revela un plantejament del conflicte insuficient i esbiaixat.

En tant que el que es publica és esbiaixat i insuficient, els diaris trenquen amb el compromís que tenen amb els seus lectors, especialment les màximes de qualitat —que planteja que sigui certa— i de manera —que proposa que la informació sigui clara, veraç i breu i eviti l'ambigüitat— (Grice, 1975: 45-46). Aquesta vulneració s'aprecia en la deformació d'algunes dades, en la superficialitat a l'hora de descriure actors o la legitimació de les seves accions, o bé en la deformació de la lògica argumental, entre d'altres.

Reflexions

Les conclusions a les quals hem arribat, així com els resultats obtinguts ens permeten fer el següent balanç:

La investigació que es presenta és limitada en el temps i en la mostra. L'anàlisi s'ha abordat de forma interdisciplinària des de les columnes teòriques que proposàvem en la primera part i en la qual hem basat la fonamentació teòrica. Hem desenvolupat una metodologia també interdisciplinària i uns instruments d'anàlisi que entenem han estat eficaços tal i com revela l'assoliment dels objectius i la verificació de les hipòtesis plantejades.

El model ha estat útil per descriure en línies generals l'estratègia dels diaris durant el període estudiat i aportar així un marc global per a posteriors investigacions sobre períodes més reduïts o casos específics i potser, en definitiva, a partir de la recerca es poden obrir noves línies d'investigació futures:

- hem estudiat els editorials i les columnes d'opinió i els hem donat un alt valor. En un altre treball, per exemple, es podria comprovar si també el quadrat ideològic guia altres espais del diari (com portades o informacions) i si en elles també es vulnera el principi de cooperació;
- la metodologia emprada pot ser aplicada a altres casos de conflicte nacionalista, com és el cas valencià o gallec, per citar-ne dos; també per analitzar el posicionament dels diaris davant les consultes sobiranistes a Catalunya o les repercussions a Euskadi i Catalunya d'una consulta independentista en Escòcia, anunciada pel 2014.

L'estudi, en definitiva, ha servit per estudiar el discurs desplegat pels diaris a partir d'articles editorials i columnes d'opinió. És una contribució a millorar el coneixement de les mancances informatives, fins i tot en els espais valoratius dels diaris, i la identificació de les deficiències a l'hora d'abordar els conflictes nacionalitaris. És, sens dubte, un tema complex que mereix ser tractat d'una forma acurada per la premsa, que ha de complir el contracte que té amb el lector d'oferir informació contrastada, veraç i equilibrada; en definitiva s'ha d'apostar per una actuació ètica i responsable dels mitjans en el seu paper de co-constructors de la realitat social.

Per tant, resulta cabdal assenyalar que la recerca no fa una crítica gratuïta a la funció dels diaris, ans el contrari. S'exigeix que la lògica de domini amb què operen els mitjans sigui de cooperació, que hi hagi un plantejament veritable i equitatiu en la presentació d'informacions i opinions. És l'única manera que tenim, des dels mitjans i des de treballs com el que es presenta, de contribuir a crear una societat més crítica, més inquieta, més exigent, més lliure. No és ni legítim ni és beneficiós per la formació d'una societat crítica que els diaris deformin i/o menteixin.

IV PART

Excerpt in English

**(Application for a European doctorate:
Summary in English)**

Preliminary note

This thesis is being presented as an application for a European doctorate. In accordance with the regulations for the award of the doctorate regarding theses not written in one of the official languages of the European Union, I have added a summary of the study, in English.

The English section comprises an introduction to the study and an outline of the reasons for the choice of the subject analysed. It contains a brief summary of the contents of the previous chapters (which were written in Catalan) and the conclusions. Chapter 13 presents the study and describes the methodology used to test the hypotheses and to fulfil the study's objectives.

13. The press coverage of the conflict: the position of Catalonia and Euskadi inside Spain

The first decade of the twenty-first century in Spain was characterised by movements in favour of sovereignty in some of the *historical territories* that make up the State, especially Euskadi and Catalonia.

The government of the Autonomous Community of the Basque Country, led by Juan José Ibarretxe of the PNV (the Basque Nationalist Party) designed a proposal for the reform of the Statute of Autonomy⁹³, which was presented to the Spanish Congress of Deputies in 2005. This was the first time in the recent democratic era that an Autonomous Community had presented a proposal for self-determination for debate in the Spanish parliament. The rejection of the proposal came as no surprise, but the fact that the Congress was obliged to debate a plan for sovereignty submitted by the government of an Autonomous Community was significant in itself. In Euskadi, at the close of this research, the Statute of Gernika, passed in 1979, remains in force.

In Catalonia, in 2006 a new Statute was introduced to replace the previous one, which also dated from 1979. Even though since 2006 the Autonomous Community has run its affairs in accordance with this Statute, in 2010 the Constitutional Court (*Tribunal Constitucional*, TC) admitted an appeal from the parliamentary group of the PP (the *Partido Popular*, Spain's right of centre conservative party) questioning the new Statute's constitutionality. On 28 June 2010 the TC ruled that the Statute's proclamation of Catalonia as a *nation* was not legally valid, and that 14 of its articles were unconstitutional.

The Catalan reaction was not slow in coming. On 10 July 2010 more than a million people protested the TC's ruling under the slogan "We are a nation, we decide"⁹⁴. Between 2009 and April 2011, 554 Catalan municipalities out of the total of 947 organised popular referendums on the subject of independence, in which all citizens over the age of 16 on the census roll were entitled to vote. In all, 881,564 votes were cast, that is, 18.8% of those with the right to vote. The votes in favour of

⁹³ On the coverage of *El País* and *El Periódico de Catalunya* of the *Ibarretxe Plan*, see PERALES, Cristina (2009) *Análisis crítico de la cobertura del Plan Ibarretxe en el discurso editorial elaborado por El País y El Periódico de Catalunya: entre el 29 de enero y el 6 de febrero de 2005*. Research project, Cerdanyola del Vallès, UAB.

⁹⁴ See the analysis of the Spanish, Basque and Catalan press coverage of the demonstration of 10 July against the TC's ruling in Perales, Xambó & Xicoy (2012).

self-determination totalled 92.2% and those against 6%⁹⁵. These popular referendums were not binding, but they brought the question of self-determination to the forefront of public debate.

The proposals for statutory reform such as the one presented by Ibarretxe, the huge demonstration of 10 July 2010 and the popular referendums on the issue of sovereignty are not movements that have emerged overnight. Although many political commentators identify the mandates of the PP under José María Aznar (1996-2004) as a period that was extremely hostile to nationalist (not to say separatist) aspirations, it is worth casting our minds back to the 1970s and the Transition after Franco's death, when territorial questions were of paramount importance in the process of the construction of the State of the Autonomies.

Our retrospective analysis will centre on the discourses of newspapers – which are institutions of power that play a key part in the construction of public opinion. The media transmit a specific representation of the world to their readers, listeners and viewers, on the basis of which the reality of a particular society is built. The media are political stakeholders and as such intervene in the conflicts that they publicise, heightening them, modifying them, participating in them; as joint creators of the social and political reality, inevitably they are also joint creators of identities.

This view of the media as creators of attitudes is interesting to us because it stresses the fact that they have a social responsibility. It is through the media that we perceive the world and refine our ideas of *reality*; the media help us to construct the individual and collective identity we consider *our own*.

The media report the social conflicts that are inherent to the evolution of any community. In fact, conflict is central to their activity, and their role as providers of information inevitably obliges them to take sides: their treatment of a particular dispute can either stoke the flames or allay tensions.

So the way in which a conflict is reported has direct repercussions for its development. The manner of the press coverage can either magnify or minimise the problem; it can block the resolution of the dispute and the process of mediation, or it can hasten it. In other words, the media exercise a political function. According to Weber (2003), politics – understood as an activity of an

⁹⁵ Data provided by the National Coordination Board for Consultations, available at <http://www.coordinadoranacional.cat/municipis/resultats/> [Last visited on 27.01.2012]

“entity” that intervenes in some way in the management of the life of a society – is exercised by any group or person able to take decisions that affect the control and the distribution of a society’s resources. Indeed, the capacity to take these decisions implies exercising *power* over the society. The media are immersed in the process of representation of conflicts, and thus form part of the political debate and of the interests present in the conflicts. So the press’s response to, and involvement in, the conflict is also political.

This study examines the ways in which the leading Spanish, Catalan and Basque newspapers covered the issue of the position of Catalonia and the Basque Country inside Spain during the Transition, up until the approval of the Statutes of Sau and Gernika in 1979. We aim to show that (1) conflicts are the raw material of the information and the opinion that the media publish; (2) it is via a mental representation of disputes—in which the media play a key role as propagators and joint constructors—that individuals construct their image of themselves (both individual and collective) and of others; and, finally, (3) the written press continues to have an ideological influence on the media as a whole and also on society.

The interest in studying the discourse of the leader columns lies in the fact that they represent to a large extent the ideological core of the newspaper, where its editorial stance is expressed most explicitly. This stance can also be seen in the strategic organisation of the discourse of other sections of the newspaper, such as the articles written by contributors and columnists, news reports, cartoons, and so on.

In the opinion columns we find a range of voices contained inside the dominant discourse of the newspaper. These columns create a *special* relationship with the reader, because the public are interested in the particular way in which a columnist understands a particular issue. In fact, this columnist can become a leader of opinion (Gomis, 1989: 168).

This chapter is organised in three parts. In the first we discuss the methodology used; in the second, the results obtained, and the third, the conclusions. The second section is divided into two, analysing the results for the editorials and the opinion columns separately.

13.1. Objectives, hypotheses and methodology

The study aims to analyse the role of newspapers inside the conflicts relating to questions of nationality⁹⁶, and especially, concerning the movement for self-determination at a crucial historical moment: the *invention* of the State of the Autonomies in Spain. We examine the newspapers' conceptions of the characteristics of peripheral nationalities in the creation of the unitary State and explore whether they favour or silence the power of these peoples to freely decide their future.

The starting point of the research is the belief that the Spanish Transition largely ignored the aspirations for sovereignty of Catalonia and Euskadi, the regions that called for the recognition of their distinctive nature. The need to restore democracy, the eagerness to break with the legacy of 40 years of stagnation under the dictatorship and the belief in a single united Spain were regarded as more pressing matters than any consideration of the demands of Spain's centrifugal nations.

The organisation of popular referendums on the subject of sovereignty and the proposal of statutes embracing self-determination in recent years bear witness to the existence of a permanent dispute between the State and the autonomies, of a relationship in perpetual tension.

The empirical part of the study comprises a critical analysis of the opinion columns and leaders published by *ABC*, *El País*, *La Vanguardia*, *Avui*, *El Correo* and *Deia* between 1975 and 1979 on the subject of Catalan and Basque nationalism and on these peoples' right to self-determination. It is a qualitative appraisal of the newspapers' discourses regarding the position of Catalonia and Euskadi inside the State between Franco's death and the end of the decade. As the basis of our study we choose six historical events from this period, of crucial importance:

- The death of Franco (20.11.1975);
- The reestablishment of the *Aberri Eguna*, the national festival of the Basque Country (18.4.1976);
- The General Elections (15.6.1977);
- The reestablishment of the *Generalitat*, the Catalan government (29.9.1977);

⁹⁶ By "questions of nationality" we mean phenomena or concepts referring to groups that wish to be recognised as a nation, without specifying whether the position is nationalistic, anti-nationalistic or neutral.

- The referendum for the approval of the Spanish Constitution (CE) (6.12.1978)
- The referendum for the approval of the Catalan and Basque statutes (both 25.10.1979)

So we have at least one historical event for each of the four years analysed (two in the case of 1977)⁹⁷.

We take a six-day period around each of these scheduled events – the three days preceding it and the three days following it – as the basis for our study. We assume that this period of three days on either side is long enough to reflect the build-up to the event and then the subsequent analysis published by each paper.

The analysis will show that the newspapers align themselves with Spanish nationalism (Núñez Seixas, 2004a), i.e., or centralism, in the cases of *ABC*, *El País*, *La Vanguardia* and *El Correo*, or with the peripheral nationalisms (Catalan or Basque) in the cases of *Avui* and *Deia*. Nonetheless, as we will see, the ideological divide of Left and Right does not always coincide with the ideology of nationality. What is more, we will show that the media have violated part of their commitment to their readers – that is, to offer truthful information at all times, and not to deceive.

Below we list the objectives of our study and our hypotheses.

13.1.1. Objectives

The main objective of the study is to analyse the ideological matrix of the newspapers relating to the issue of nationality and, in particular, their position on one of the historical demands of Catalan and Basque nationalists: the right to self-determination.

To achieve this objective, we studied all the editorials and opinion columns of our six newspapers that deal with the issue – a total of 69 editorials and 202 columns – and chose six editorials and six opinion columns, one from each paper, which are representative (Jäger, 2001:48) of the tension between the centre and the periphery.

⁹⁷ For the chronology used, see Annex I.

The general objective can be broken down into the following specific objectives and the hypotheses that serve as our starting point:

Objective 1: *On the construction of the newspapers' ideological matrices:*

Hypothesis 1. The newspapers' positions coincide with those of the political parties, either along the nationalist spectrum (i.e., centralist or peripheral) or along the political spectrum (i.e., Right or Left).

Objective 2: *On the degree of legitimisation of the various actors:*

Hypothesis 2a. The newspapers that favour the discussion of the position of Catalonia and Euskadi inside the State are peripheral nationalists.

Hypothesis 2b. The newspapers that reject the discussion of the position of Catalonia and Euskadi inside the State are Spanish nationalists, or centralists.

Hypothesis 2b.1 The ideological positions that reject this debate apply a discourse strategy characterised by the idea "there is no alternative"⁹⁸; that is, for them the *status quo* – the State of the Autonomies and the unity of Spain – is unquestionable and immutable.

Objective 3: *On the reasonings used by newspapers in their editorials and the columnists in their articles:*

Hypothesis 3a. The editorials promote the escalation of conflict.

Hypothesis 3b. The columnists participate actively in the escalation of conflict.

Hypothesis 3c. Most columnists share the editorial line of the newspaper where they publish.

Objective 4: *On the reliability of the information and opinion published in the newspapers:*

⁹⁸ Known in the academic world as TINA — *There Is No Alternative* (Fairclough, 2003: 191).

Hypothesis 4a. Neither the newspapers nor the columnists provide carefully balanced information on the exercise of the right to self-determination in all its complexity; they are more concerned with presenting a particular case.

Hypothesis 4b. The newspapers often violate their undertaking to offer their readers truthful information at all times.

Objective 5: To create an ideological map of the discourses of the newspapers and to establish whether it coincides with their positions on the political spectrum.

13.1.2. Procedure and instruments of analysis

We created an analysis form [see below] to record information referring to the articles.

In addition to noting the name of the newspaper, the date of publication and type of article (editorial or opinion column), we also record the title and any other relevant features.

We then add further information on the main themes of the articles and their explicit and implicit macropropositions, which may also become their main themes. We add comments on the process of extraction, and on the ideological features and discourse strategies identified.

Analysis form

Nº:		Publication date:	
Newspaper:		Type of article:	Front page ☐ Editorial ☐ Opinion ☐

Title:	
Subheading:	
Others* :	

* Highlights, photo captions, information graphics, etc.

Theme:	
--------	--

Explicit macropropositions:

Implicit macropropositions:

On actors mentioned directly:

On actors mentioned indirectly:

(De)legitimation Positive/negative treatment Adjectives/categories
--

(De)legitimation Positive/negative treatment Adjectives/categories
--

Notes:	
--------	--

In total, 271 articles were compiled, among them 69 editorials (20 from *ABC*; 17 from *El País*; 12 from *La Vanguardia*; eight from *Avui*; eight from *El Correo* and four from *Deia*) and 202 opinion columns (51 from *ABC*; 19 from *El País*; 23 from *La Vanguardia*; 50 from *Avui*; 41 from *El Correo* and 18 from *Deia*).

As noted above, we adopted the theoretical approach of critical discourse analysis (ACD) to establish whether the discourses of the newspapers analysed – in the cases that make up the sample – legitimise or delegitimise actors who favour the debate on the position of Catalonia and Euskadi inside the State and the right of these two peoples to self-determination. The discourse analysis will indicate whether the newspapers abuse their power over their readers in terms of the information they provide and the opinions they express.

The analysis is an adaptation of the techniques proposed by Van Dijk, Fairclough, Jäger and Wodak (Wodak and Meyer, 2003). We use instruments from critical linguistic pragmatics to analyse the linguistic examples that highlight the possible demonisation or expressions of support for peripheral nationalisms and the aspirations for sovereignty of Catalonia and Euskadi.

In addition to the information from the newspapers, we use a reconstruction of the events and the debate on self-determination and the statutes which, taken together, serve as a reference for detecting their possible biases⁹⁹.

All the articles in the sample are summarised in a general proposition that we call “theme”. We also extract various ideologically relevant propositions that are the arguments that the article defends. We term this “first level analysis”.

⁹⁹ By “bias” we mean information that distorts the reality taking the analysis we have offered as a reference.

The propositions extracted are regrouped according to actor or concept and summarised in macropropositions which reveal the ideological profile of the newspaper. We then discuss the arguments presented by the respective profiles.

After completing the first level analysis, for each newspaper we select one editorial and one column that are representative of its profile and apply to it a more exhaustive level of analysis. The aim is to identify both the explicit and (above all) the implicit content and to discuss the logic underlying their reasonings in order to broaden the ideological matrix.

In the extraction of the explicit content, the implications and the presuppositions, here we also respect the lexical preferences of the articles to ensure accurate interpretation.

To demonstrate the implicit content (implications and presuppositions) we use the analysis chart designed by Giró (1999):

Themes, implications and presuppositions of the paragraph [X]:

First paragraph	Themes	Implications	Presuppositions
<p>[P.1] where <i>P</i> corresponds to the number of the paragraph in the text and <i>n</i> to the sentence inside the paragraph.</p> <p>[X.n]</p> <p>...</p>	<p>[T.n] Themes of the paragraph</p>	<p>[I.1] the relevant implications inferred from the sentence [P.1]</p> <p>...</p>	<p>[Pp.1] the relevant presuppositions inferred from the sentence [P.1]</p> <p>...</p>

13.2. Results

We were able to reconstruct the ideological matrices of the six newspapers studied. The ideological positions detected and the alignments with the actors identified showed which discourse strategies the papers use in their analysis and presentation of the conflict on the position of Catalonia and Euskadi inside the State. We now compare the results obtained for the six cases analysed, and assess the extent to which the objectives have been fulfilled.

The main objective of the study was to analyse the ideological matrices of the papers and to assess whether or not their discourses contributed to the escalation of the conflict over self-determination between the centre and the periphery. We

assess the extent to which the main objective is fulfilled on the basis of the specific objectives.

Objective 1

The first specific objective was to identify the positions of the newspapers regarding the possible exercise of self-determination by Catalans and Basques through an analysis of their editorials and opinion columns. Below we present summaries of the ideological matrices that identify the stances of the newspapers:

ABC

ABC defends the unity of the Spanish nation. It recalls Franco as a benevolent, self-sacrificing leader and sees the institution of the Monarchy as a guarantee of prosperity (Editorial, 21.11.75 and Crespo, 22.11.75) and the economic and social stability that Spain needs. It advocates a single, indivisible sovereignty, as described in the Constitution.

For the paper, the constitutional framework is beyond dispute (Fraga, 12.06.77 and Editorial 07.12.78). Though it accepts the *objections* to the CE, it sees the Constitution as an instrument of integration and the document that resolves territorial debates by arguing for unity inside the State of the Autonomies.

The newspaper favours the system of autonomies, albeit rather timidly (Saralegui, 01.10.77) and on occasion sees it as a hypothetical threat to the unity of Spain (Cándido, 02.10.77). Generally speaking, it rejects the idea of a possible secession or self-determination. In fact, these questions are not even specifically mentioned by the paper. It supports the peaceful position of Catalan nationalism in accepting the consideration as a *nationality* by the CE, and rejects the reaction of Basque nationalism on the grounds that the pretensions of its supporters go far beyond those that a *reasonable* Autonomous Community might demand: it criticises the absence of the term "Spain" in the Statute and its replacement by the term "Spanish State", which for *ABC* reduces the centralist identity; it rejects the demand for autonomous police forces; it attacks political positions that defend autonomy as a way to achieve independence; and finally, it rejects the annexation of Navarre. The existence of ETA is an anomaly inside a democracy, and is seen as a Basque problem (Ansón, 08.12.78).

Generally speaking, *ABC* presents itself as a conservative newspaper – right-wing, even though it distinguishes between the moderate, eclectic right wing of Suárez’s UCD and the diehard Francoist Right; Catholic; in favour of the Constitution, and a staunch defender of the unity of Spain.

There are no notable differences in ideology between the newspaper’s editorials and the opinion columns.

El País

El País defends the national unity of Spain. It supports the system of political and administrative decentralisation, provided that Spanish sovereignty is not threatened.

The paper favours the system of the Autonomous Communities, accepting the use of the term *nationalities* to refer to the peoples who defend their right to a specific identity – Galicia, Euskadi and Catalonia (though the newspaper refers in particular to the Basque and Catalan cases). Even though it accepts the decentralised system of the Autonomies, it rejects all aspirations to independence; in fact in the case of Catalonia it claims, without any justification, that this aspiration does not exist (Editorial, 27.10.79). With regard to the Basque Country, it identifies the independence movement with ETA and Herri Batasuna with the political strategy of ETA’s military wing (Benegas, 24.10.79). The right to self-determination as an alternative is not mentioned by the newspaper.

The Constitution is understood as the foundational text of the democracy; *El País* supports the Constitution, though it is aware of its *imperfections* (Alfaro, 28.09.77).

So *El País* is a democratic, left of centre newspaper¹⁰⁰, and a supporter of Felipe González (Editorial 14.06.77). González, the leader of the PSOE (the Socialist Party) is described as a great leader ready to defeat the conservative Right. The paper defends the Constitution and supports it as a symbol of the Spanish unity which put an end to Francoism. It also supports the Monarchy and in particular Juan Carlos I (Cebrián, 16.06.77) as an element of social and political cohesion. The Autonomies are a good solution to Spain’s conflict of identities; the system is

¹⁰⁰ Significantly, the paper was launched six months after Franco’s death, on 4 May 1977, at the height of the Transition. The newspaper upholds democracy, criticises Franco’s dictatorship, and supports the socialism of Felipe González.

seen as a reinforcement of Spanish unity rather than as a threat to the unionist model.

La Vanguardia

The Catalan newspaper is a strong defender of the Monarchy as a symbol of stability and unity. It sees Catalonia as part of Spain and the Constitution as a sound legal framework that guarantees Spain's indestructible sovereignty.

The newspaper argues against a radical break with the Francoist past or the introduction of a new form of government (Orti Bordas, 20.11.75). It favours a gradual political transition, defending the *internal unity* represented by the king (Editorial 21.11.75), as a guarantee of the peace and political stability that Spain needs.

A supporter of the State of the Autonomies, it defends the distinctive nature of the Catalans and Basques, but in none of the editorials or columns analysed does it refer to them as *nations*. There is no room for the discussion of a possible exercise of self-determination and the paper stresses the solidarity that underpins the State of the Autonomies, as defined by the Constitution (Arias, 30.09.77).

In general, the newspaper is *catalanista* —defending Catalan culture and language— inside the general framework of Spain, the State. It praises the combative past of the Catalan people and favours the Catalan Statute, which it associates with the Catalan identity.

As a footnote we should add that one of *La Vanguardia's* columnists also contributes to *ABC*, Luis María Ansón, and another, Manuel Jiménez de Parga, to *El Correo*. In fact in the period studied in this research Jiménez de Parga published exactly the same article ("What a Constitution is, and what it is not"; *La Vanguardia*, 06.12.78 and *El Correo*, 08.12.78)

Avui

The perspective of *Avui* is far more independent than those of the papers considered so far. *Avui* was launched on the symbolic date of 23 April 1976, *Sant Jordi*, Catalonia's national holiday – the first after Franco's death. It was the first newspaper published in Catalan and became accepted as the voice of *catalanisme*.

Avui interprets the general elections of 1977 and the referendum to ratify the Constitution from a Catalan perspective (Editorial, 14.06.77). It seeks to mobilise its readers to support the return of the Catalan institutions and the Statute of Núria. It does not propose a political movement for independence, but supports the recovery of the self-government attained in 1932.

Avui's editorials do not refer to Catalonia as a *nation*, but they do use the term *people* to define the territory. In our view, the concept of *people* implicitly carries a distinctive sentiment of identity and the characteristics of a nation. Nonetheless, it should be noted that the newspaper is prepared to reduce the semantic force of the term *people* to that proposed in the Constitution, that is, *nationality*. It thus admits that Catalonia is an Autonomous Community that forms part of a whole, that is, Spain (Editorial, 08.12.78 and Cucurull, 16.06.77).

Among the columnists we find a certain qualification of the newspaper's positive stance towards the Spanish Constitution: the support for the Constitutional framework signifies the end of a period of repression for Catalonia (Obiols, 03.12.78), but others advocate that Catalans should abstain from voting on the Constitution because the text leaves no room for Catalonia "to grow" (Fluvià, 06.12.78) and others oppose it because it does not define Spain as a plurinational State (Galí, 05.12.78).

Some columnists go some way beyond the editorial position and call for the recognition of a sovereign Catalonia with the right to self-determination (Cucurull, 16.06.77; Cruells, 09.12.78 and Fons, 07.12.78).

Generally speaking *Avui* is sympathetic to Catalan nationalism, and its columns present positions that favour sovereignty and self-determination. They defend the Catalan language and culture and the project for State education based on the use of Catalan.

El Correo

Echoing *ABC*, *El Correo* reveres the figure of Franco as a symbol of Spanish unity, which lives on under the Monarchy, the defender of the indivisibility of Spain. It sees the Francoist period as "great and noble".

The newspaper recognises only Spain as a *nation*. It defends the State of the Autonomies although it frequently stresses that the different communities cannot be considered as "nations" because sovereignty cannot be shared (Editorial,

25.10.79 and Morales Moya, 06.12.78) and because this would be anti-constitutional.

Navarre is not part of the Autonomous Community of the Basque Country and the newspaper appeals to the Fourth Transitory Disposition of the Constitution to argue that the decision on annexation depends solely on the will of the Navarrese people. There is no support for the proposal of territorial unification, Euskal Herria, and in fact any proposal in favour of sovereignty or self-determination is silenced by the paper.

El Correo looks towards the centre from the periphery. Its ideology is Spanish-centred and conservative and rejects the positions of the PNV especially regarding the party's call for abstention in the referendum on the Constitution; it also rejects the call for abstention from the *abertzale* Left in the referendum on the Basque statute. The newspaper supports both the Constitution and the Basque Statute of Autonomy. Indeed, it sees the Statute as a solution for the tension between the centre and the periphery, as it recognises the distinctive linguistic and cultural nature of the Basque Country (Papell, 26.10.79).

Deia

For *Deia*, support for the State of the Autonomies is a step toward the future attainment of independence and the reunification of the Basque-speaking territories. Euskadi's aim is sovereignty, which it must attain after the approval of the Statute of Gernika.

The Basque Country includes not three provinces (Araba, Gipuzkoa and Biskaia), but seven, counting the four Basque provinces in France (known as Iparralde). *Deia* also considers Navarre to be part of the Basque Country and alludes to a common past of the two communities.

There is no specific reference to the Constitution or to the Monarchy, themes that the newspaper considers alien to the political reality of the Basque Country; this position stresses the common feeling between the newspaper and the PNV.

In fact *Deia's* position is close to that of the PNV, the Basque nationalist party. The paper promotes the Basque culture and language even though it does not consider them to be the only vehicle of expression of the Basque identity. The paper rejects HB, as the party does not accept the Statute.

The matrices extracted allow us to consider the papers' political stance on the question of the position of Catalonia and the Basque Country inside the State, through an analysis of historical events over the five-year period. The reader may refer to the sections mentioned above to find the matrices of each of the papers.

So we have achieved our first aim, that is, to identify the position of the newspapers on the possible exercise of self-determination by the Catalans and Basques.

Objective 2

The second objective is to do with the papers' legitimisation or delegitimisation of the protagonists involved in the debate on the question of nationality. We aim to analyse their representations of these actors and to see whether they reproduce stereotypes, or exaggerate or minimise their relevance. The object of study, then, the papers' representations of 'us' and their characterisations of "them" – that is, the ideological square (Van Dijk, 1996) of each one.

The conclusions for this second objective are as follows:

ABC

The newspaper praises the memory of Franco, describing his achievement as having "*freed Spain from a catastrophe that would have been irreparable*" (Ed. 1, 21/11/1975). The Monarchy, in the person of Juan Carlos I, is presented in a favourable light as the continuation of Franco's legacy.

Suárez is defined as a great politician in the first stages of the Transition, for having overseen the change in regime without introducing radical policies, which the newspaper rejects: "*the majority of the country has chosen moderation, balance, the continuation of the path embarked upon by the current president*" (Ed. 12, 17/06/77). But especially in the general electoral campaign in 1977, it is Alianza Popular (forerunner of the modern-day PP) and Fraga, its leader, who attract the support of the paper; Suárez is longer a man of dialogue and imagination, but a leader unable to control the infighting in his party; he is accused of destroying the unity of the political forces: "*Suárez is seeking a dangerous goal: the most absolute atomisation of the future Parliament*" (Col. 10, Gil Robles, 12/06/1977).

Felipe González (PSOE) and Santiago Carrillo (PCE) are demonised for their socialist and Marxist views which, in the view of the paper, will not bring freedom to Spain: *"what is this idea that freedom exists in the so-called socialist countries? Countries such as the Soviet Union and its satellites, including Cuba where freedom was strangled at the very moment the henchmen of Marx and Lenin seized power. The same thing happened in Spain when the socialists governed in coalition with the republicans."* (Col. 10, Argos, 12/06/77).

The peripheral nationalists —Basques and Catalans— and the *españolistas*, or unionists, are also protagonists in the conflict. The *españolistas* are not called nationalists, a term that has negative connotations for ABC: they are patriots who seek to defend the unity of Spain.

The newspaper is fiercely critical of the Basque nationalists. The nationalists are frequently identified with the *abertzale* Left, which the paper identifies further with HB, and by extension with ETA. For ABC, the PNV lacks all political credibility for the newspaper, which believes that the Statute will not put an end to ETA: *"It seems unlikely that it will be the members of the PNV who, once in charge, will manage to stem the tide of violent crime that the Government of the nation, with all the resources at its disposal, has been incapable of defeating."* (Ed. 19, 23/10/1979)

The Basque nationalists, without distinction, are seen as supporters of violence and of ETA, and defenders of the break-up of Spain: *"A great deal of tact will be needed by their leaders to avoid the danger of disintegration, or the old segregationist temptation that accompanied other moments of great difficulty for Spain."* (Ed. 19, 23/10/1979)

Tarradellas, the Catalan president who had recently returned from exile, is noted for his negotiating skill and his political instinct in re-establishing Catalonia's institutions which, interestingly, the newspaper describes as legitimate.

El País

El País places its hopes in Felipe González; it praises his political drive and supports the move towards an ideological change for the country. Although Suárez won the 1977 elections, González is described as the real winner, as his party emerged as the decisive political force: *"The Left has won clearly, vigorously, and cleanly [...]* The Communists have not lost, but appear more numerous and attractive than in the spring of 1936."*"* (Col. 4, Romero, 17/06/1977)

El País stresses that Suárez's political project is coming to an end. The UCD is unable to lead the country, in view of the internecine strife inside the party: "The UCD is in no position to govern alone [...] it is a mosaic of groups with a dangerous propensity to stab each other in the back" (Ed.7, 29/09/1977).

The newspaper rejects political movements that favour independence. The Catalan and Basque groups it discredits are HB, PSAN, LCR and MC, which it considers radical political options and, in the case of the Basque groups, close to ETA. In the campaign prior to the Statute in 1979, the newspaper claims that abstention or voting in favour of the groups it considers radical is "*a gesture that will favour the supporters of the previous regime and the creators of the separatist movements. Abstention, if one does not support the radical movements for independence in Catalonia and the Basque Country, and terrorism in Euskadi, is an act of frivolity or cowardice.*" (Ed. 15, 24/10/79).

La Vanguardia

The newspaper emphasises the stature of Franco, as a politician loved by his people: "*It was the emotion of a people ... who prayed and wept under the heaven of the faithful, because Franco, their Francisco Franco, was no longer of this world*" (Col. 3, Pombo, 22/11/1975)

The affinity towards Juan Carlos I is justified above all by the fact that the General had named him as his successor before his death: "*In the grave hour of his death, Francisco Franco saw don Juan Carlos de Borbón as the man to lead Spain towards a prosperous future.*" (Ed. 1, 21/11/1975)

The newspaper legitimises the discourses of the moderate Right. Suárez is praised for his desire for dialogue and his *savoir-faire* during the Transition. In fact *La Vanguardia* defends the candidature of UCD in Catalonia, stressing the lack of any other centrist party in the Autonomous Community.

The Catalan representatives legitimised by the newspaper are the moderate *catalanistes* and Catalan nationalists led by Tarradellas. Tarradellas is commended for his tenacity and for his dedication to the restoration of the *Generalitat*, the Catalan parliament (Col. 13, Sentís, 02/10/77).

Avui

For *Avui*, the return of Tarradellas is evidence of the legal re-establishment of the *Generalitat*. He personifies the self-government of Catalonia and the achievements

of the Second Republic: *"he represents the continuity of the institution [the Generalitat]"* (Ed. 5, 01/10/1977).

Avui defends the figure of the leader of ERC as the highest representative of the will of the Catalan people: *"with the mentality of a statesman with a clear awareness of the importance of protocol and of the significance of the attendance, or the absence, at a particular political event."* (Col. 17, JM, 01/10/77)

The views of the centre and the Spanish nationalists are described as "Fascist", with little distinction, especially in accounts that stress the repression suffered by Catalonia in the past: *"The project for the "Consejo General" would include, as well as elected members of parliament and senators, 16 representatives of the current provincial councils, which, as is well known, represent no-one. And if we were to accept that they do represent someone, this "someone" would already be represented by the members of parliament, because the electoral law guarantees the representation of all the minorities that reach a certain degree of support. Why then are there people who should be represented twice? Are the Francoists to continue receiving special treatment?"* (Col. 4, Barrera, 12/06/1977)

El Correo

El Correo praises Franco to the skies, calling him *"the greatest Spanish miracle of all time"* (Col. 6, Apostua 16/06/1977). The paper sanctions Juan Carlos as Franco's successor; it approves his oath of fidelity to the guiding principles of the movement: *"the King takes up his dual historical role, as the successor of Generalísimo Franco and as the grandson of the kings of Spain over the ages."* (Col. 1, Apostua, 23/10/1975).

The paper sees the parliament, the monarchy and Suárez's government as elements of consensus and a guarantee for the maintenance of the unity of Spain, which it fully supports. (Ed. 8, 25/10/1979)

The paper uses the term *nationalists* to refer to Basques and, by extension, to Catalans, but not to the supporters of centralism and union. Among the nationalists, it rejects the radicals who do not accept the structure of the State of the Autonomies defined in the Constitution: *"this solution ... was the only one that the fathers of the Constitution could adopt, because any other one would violate the principle of the sovereignty of the Spanish people and would lead to the principle of the pact between the Basque people and the Spanish State"* (Col. 23,

Gaspar, 07/12/78). It delegitimises the *abertzale* Left as well, which it says should be united and should offer a strong political alternative inside the democratic and legal system (Col. 10, Prieto, 29/09/1977). The political positions of HB are linked to ETA: "*Twelve etarras awaiting trial in Basauri have voted no. Ideologically, perhaps we should count these "no" votes as votes for Fuerza Nueva?*" (Col. 29, Gálvez, 09/12/78)

Deia

Deia supports the position of the PNV, which it sees as the party destined to assume leadership of the new situation in Euskadi under the Statute: "*without [the PNV] Euskal Herria would not have reached its current degree of national awareness and popular union*". (Col. 14, Asier, 24/10/1979)

The "Spanish" support the centralist or unionist policies which the paper criticises; these policies personify the distance between the centre and the periphery.

The radicals and maximalists are the groups that advocate active abstention in the vote on the Statute. These are the parties of the *abertzale* Left: "*So the lazy and the timorous have provided electoral support for the positions of the maximalists and the radicals*." (Ed. 3, 25/10/1979). The paper also refers to the Spanish hard Right, which in this case coincides with HB: "*Fuerza Nueva and Herri Batasuna coincide once again in claiming that the referendum is undemocratic*." (Col. 12, Ruiz Cebrero, 24/10/79)

As we have identified the categories used by the papers in both the editorials and the opinion columns to represent the actors in the conflict, we can say that our second objective has been achieved.

Objective 3

The third objective is to analyse the consistency of the arguments presented by the leader writers and columnists. This is what we do at our second level of analysis, in which we assess the soundness of the arguments of the newspapers in their own interpretations of history or its protagonists, and whether they manipulate certain common historical events through gratuitous claims, fallacious arguments or

distortions of the truth. We find —as we illustrate in the conclusions— that the newspapers may violate the basic logic of their arguments in order to support or reject the actions of the protagonists in the conflict.

We demonstrate that the papers fail to support their opinions by informing about the complexity of the conflict and, in accordance with Chomsky and Herman's propaganda model, they become propagators of a particular view. As a result, on occasion the newspapers violate their obligations to their readers, especially the maxims of quality and manner. Here we present some fragments that illustrate this point:

ABC

"As is also the repeated public affirmation of certain Basque leaders when they proclaim that autonomy is merely a step on the way towards total independence." ([3.5], Ed. "Reflection on the Statutes", 23/10/1979)

Here the newspaper exaggerates and manipulates the reality in order to delegitimise the self-determinist positions in the Basque Country. The argument that the Statute of Gernika is considered by some Basque leaders as a step on the way towards achieving independence is fallacious, for the following reasons:

- a) the PNV, the main party in Euskadi, did not advocate independence at the build-up to the vote on the Statute;
- b) the full deployment of the Statute does not entail independence;
- c) it was the *abertzale* groups who were most openly in favour of independence for the Basque Country.

This editorial gives a distorted image of the situation; far from helping to resolve the conflict between the centre and the periphery, it causes it to escalate and spreads the fear of a possible break-up of State due to the actions of *certain Basque leaders*.

El País

"the rest of the Spanish people, in spite of what some sectors of the Extreme Right sustain, already expressed their opinion through their legitimate representatives, who passed both texts in the Congress with emphatic majorities." ([1.2], Ed. "Yes to the Statutes", 24/10/1979)

The newspaper does not explain the situation accurately. The Statutes have the support of the members of the Congress, but it is an exaggeration to claim that "the Spanish people ... already expressed their opinion".

The newspaper considers that the Spanish people are the Congress. It claims that the Spanish people expressed their opinion in the elections of 1977 when they chose their parliamentary representatives. However, not all political positions are represented in the Congress; parties must reach a certain minimum number of votes to gain seats, and so certain minority groups are not represented in parliament. It is an exaggeration to say that the Spanish people have expressed their opinion through their representatives.

In fact the newspaper's claim is fallacious, because the Spanish people were not called to vote on the approval of a Statute. The Statutes were voted upon in each of the autonomies, as they are the texts that regulate the activities of each of these territories. Claiming that the Spanish people expressed their opinion is to claim that they had the power to decide on the question at issue and, as we have suggested, this is not the case.

La Vanguardia

"Without a Constitution, those who govern respond only to God and to History; the men and women who receive their orders are mere subjects." ([5.1], Col. "What a Constitution is and what it is not", Jiménez de Parga, 06/12/1978)

To favour the existence of the Constitution in Spain the author uses a fallacious argument in claiming that without a Constitution those who govern are answerable only to God and to History.

Avui

"We respect the other positions that heartfelt nationalists may adopt, but the overwhelming majority in democratic Catalonia has voted "yes"." ([4.1], Ed. "A clear 'yes'", 25/10/1979)

As we noted in our analysis of the editorial in chapter nine this comment is clearly false. This leader column was printed on 25 October, and the referendum was held later on the same day.

The leader writer's argument is based on the acknowledged consensus among Catalan political leaders regarding the Statute. Nonetheless, it is based on

speculation because the result was still to be decided, regardless of the fact that the representatives had already expressed their approval of the Statute of Sau.

El Correo

“Leaving aside purely tactical reasons, in view of the result of the referendum and the strengthening of the negotiating position with regard to the Statute of Autonomy, the argument used by the nationalist leaders is the rejection of the political philosophy of the Constitution at the crucial point in the construction of the State.” ([1.2], Col. “Foralism and Constitution”, Gaspar, 07/12/1978)

The author infers here that the PNV does not accept the unity of Spanish sovereignty or the composition of the State based on the Autonomous Communities. The abstention that the PNV supports is, for Gaspar, “the rejection of the political philosophy” of the Constitution. In our view the argument used by the author is exaggerated and manipulative because implicitly it places abstention on the same level as the rejection of the guiding principles of the Constitution, when in fact what the PNV requested was that the *fueros* should be considered in the text as internal regulations for the Basque Country and should not be regulated by the Constitution, thus achieving a higher degree of self-government. This position does not exactly reject the political philosophy of the Constitution, but determines new formulae to accommodate distinct sensibilities inside it. The PNV did not question the fact that Euskadi was part of the State; the party’s aim was to ensure that Euskadi was recognised as a nation inside Spain.

Deia

“With the victory of the ‘yes’ vote, a decisive political process can now begin, which entails the national recovery of Euskadi and the principle of self-government, with control over the questions that most affect us.” ([2.4], Ed. “Si-Bai”, 25/10/79)

In this piece, the leader speculates that once the Statute is approved, the “national recovery” of Euskadi will begin.

While it is true that the approval of the Statute will entail the recovery of autonomous institutions of government, the Spanish Constitution clearly states that there is a single nation in Spain: the Spanish nation (this is reflected in the Preliminary Title of the Statute of Gernika, to accommodate it inside the Carta Magna). In this case, the historical territories are considered cultural entities, termed *nationalities*.

So it is not the case that the approval of the Statute will signify the recovery of the Basque nation: such a claim is not recognised by the Constitution.

The second level analysis has allowed us to fulfil our third objective.

Objective 4

The fourth objective is to discuss the arguments contained in the discourses of the newspapers. We examine the explicit and implicit proposals concerning the questions of nationality in the pieces selected at a second level of analysis in order to reconstruct the newspapers' ideological matrices with regard to nationality.

We reconstruct each newspaper's model of the conflict by identifying its ideological positions on the basis of the views expressed and the protagonists who appear in the pieces analysed.

As far as the protagonists are concerned, the newspapers apply the maxims of Van Dijk's ideological square and establish a clear distinction between *us* and *them*.

Objective 5

The last objective is to compare the discourses of the various newspapers in order to create a map of their respective ideologies and to see whether they coincide on the political spectrum (Left-Right) and also on the nationalist spectrum (peripheral - Spanish).

We should start by saying that the editorials and opinion columns analysed do not deal with all the aspects regarding nationality, because the discourses of each paper are not limited exclusively to the articles analysed here.

In the creation of the nationality matrices we have focused on a series of elements that we consider of interest to our study. Not all the newspapers act in the same way; there are some that devote more editorials to certain themes than others, and there are even some that do not produce any editorials at all on certain questions. Moreover, not all the newspapers have the same numbers of columnists writing on a particular issue. Inevitably, then, the newspapers may approach events in

different ways. Nonetheless, we have been able to construct certain parts of the nationality matrix which, as the fulfilment of our first objective suggested, present the following coincidences:

The newspapers all defend the stability of the State. Generally speaking, they all defend democracy and the State of the Autonomies. Whereas some see the establishment of these goals as an end in itself, others see it as a means to an end, that is, the achievement of a political reality different to that stipulated by the Constitution, either in the form of a federal State or via the declaration of independence from Spain.

There are no demands for self-determination, with the exception of the columnists on *Avui* and more implicitly the columnists on *Deia*. In spite of the coincidences mentioned above, the newspapers' positions along the nationality spectrum vary. None of their editorials or opinion columns mention the recovery of the Basque national holiday, the *Aberri Eguna*, which we selected as one of the most controversial nationalist events.

We conclude the presentation of the results of the fifth objective in the form of a chart comprising these two spectra, Right-Left and peripheral nationalist- Spanish nationalist.

Figure 3: Parameters of political identification

Source: Our own data.

We recall that the general objective of the study was to analyse the ideological matrices of the newspapers through an assessment of their editorials and opinion columns regarding the position of Catalonia and Euskadi inside Spain, and to assess whether the discourses presented intensified or mitigated the conflict between the centre and the periphery. We find that the specific objectives have been fulfilled, and the general objective as well.

13.3. Conclusions and final reflections

After analysing 271 newspaper articles and submitting twelve of them (six editorials and six opinion columns) to a second level analysis, we find that our hypotheses are confirmed, since:

- 1) the newspapers take positions that coincide with those of the political parties of the time in terms of their position on the two spectrums – nationalism and political tendency (Right – Left):
 - *ABC* aligns itself with the conservative *españolista* parties, such as UCD and Alianza Popular;
 - *El País* aligns itself with the PSOE, the socialist *españolista* party;
 - *La Vanguardia* takes the side of CIU, the conservative Catalan party;
 - *Avui* also supports parties that promote Catalan nationalist positions, such as ERC and CiU;
 - *El Correo* defends conservative *españolista* parties such as UCD and Alianza Popular; and
 - *Deia* aligns itself with the politics of the Basque nationalist party (PNV).
- 2) The newspapers that favour debate on the position of Catalonia and Euskadi inside Spain are located at the peripheral nationalist end of the spectrum; those that reject this debate and favour a vision of a single Spanish sovereignty are Spanish nationalists;
- 3) Both the editorials and the opinion columns escalate the conflict; most columnists do not question the editorial stance of the newspaper where they publish, as we noted in the above section;
- 4) The editorials and the opinion columns do not deal with the exercise of the right to self-determination in all its complexity and follow the ideological

stance of the newspaper. This *praxis* means that the newspaper often violates its duty to its readers to provide truthful information.

The conclusions we reach are the following:

Conclusion 1. The discourses of the journalists follow the logic of the ideological square (Van Dijk, 1996).

The six newspapers analysed are independent and in fact their opinion columns are often accompanied by a note stating that the newspaper is not responsible for the opinion of its contributors.

Nonetheless, it is clear that:

- a) the opinion columns legitimise the editorial stance of the newspaper; they do not challenge it, though on occasion they may qualify it to some extent;
- b) each newspaper is clearly identified with a political project, as we showed in the section above; other political positions are divided into allies and enemies.

So we see that newspapers are political actors that take sides in conflicts by representing an 'us' – which in all cases here support the State of the Autonomies, albeit with qualifications – against a 'them' – either the peripheral nationalists or the Spanish nationalists, depending on the newspaper's political position.

Conclusion 2. Often, the arguments are not based on the truth.

The study has revealed the ideological profile of the newspapers on the question under analysis. As mentioned above, in our second level analysis we have noted abuses in the treatment of the conflict in the editorials and opinion columns.

Note that the examples we presented above in our discussion of *objective 3* come from editorials and columns. As we proposed in our hypothesis, the newspapers often violate the requirements of logic and truth.

Conclusion 3. The newspapers often violate the cooperation principle.

Our study confirms that these six newspapers fail to present an analytical explanation of the conflict of the centre and the periphery in all its complexity. They do not explore the contextual elements that contribute to the questioning of the unity of Spain, or the objective elements that reinforce the aspiration for sovereignty for the Catalan and Basque peoples.

Bearing in mind that the genre analysed is the expression of opinion, but also bearing in mind that the entire newspaper expresses a particular opinion (as we studied in the third chapter) readers are entitled to expect an honest and analytical approach – exploring the underlying causes, broadcasting the views of the protagonists, dealing with them impartially, and so on – in order to be able to assess the arguments and the positions presented. Our study has revealed that their analyses of the conflict are sometimes incomplete and biased. As such, they fail to honour their commitment to their readers, especially the maxims of quality – the accuracy of what they report – and manner – that is, that the information should be clear, truthful, and succinct (Grice, 1975: 45-46). This violation is observed in the deformation of certain data, in the superficial treatment of particular protagonists or the legitimisation of their actions, or in the distortion of the arguments.

Reflections

The project presented here is limited in terms of time and in terms of the sample. Both its theoretical basis and its methodology are interdisciplinary and the analytical instruments have demonstrated their value, as witnessed by the fulfilment of the objectives and the confirmation of the hypotheses proposed.

The model has proved useful for providing a general description of the strategy of the newspapers during the period studied and for offering a global framework for further research on shorter periods or specific cases. We hope that the study will serve as the basis for other lines of research in the future:

- we have prioritised editorials and opinion columns in our study. Another approach would be to see whether the ideological square guides other areas of the newspaper (such as front pages or news items) and whether they also violate the cooperation principle;
- the methodology used could be applied to other cases of nationalist conflict in Spain, for example in the regions of Valencia and Galicia; or also to analyse the position of newspapers regarding the referendums on sovereignty in Catalonia or the repercussions in Euskadi and Catalonia of the referendum on independence in Scotland scheduled for 2014.

The study has explored the newspapers discourses on the basis of editorials and opinion columns. It highlights some of the deficiencies in the presentation of information in these sections, especially with regard to the assessment of nationality-related conflicts. This is a complex subject that merits a serious analysis by the media. The press must respect its contract with its readership: that is to offer reliable, confirmed, balanced information. In their role of joint constructors of social reality, the media must adopt an ethical and responsible approach.

The study is not a gratuitous criticism of the function of newspapers. Quite the opposite, in fact: we hold that the media's philosophy should be one of cooperation, a genuine commitment to presenting information and opinions in an accurate, truthful way. This is the only way that the media can contribute to creating a society that is more critical, more aware, more engaged and more free. The last thing a modern society needs is a press that distorts the truth.

V PART

Bibliografia

“El hombre inexperto se siente afligido
ante el poder mágico de las palabras necesarias.
Esas palabras que pueden tomar vida
y moverse por doquier
en el corazón de los oyentes”

Kipling
Discurso (1906)

Bibliografia¹⁰¹

Tot seguit detallem el llistat bibliogràfic utilitzat pel desenvolupament de la recerca. Per tal de millorar la seva consulta, hem optat per agrupar les referències en tres apartats temàtics. El primer d'ells correspon a les referències sobre història, política i constitucionalitat. El segon està compost per les que tracten qüestions de conflicte, tant social com polític. El tercer, a les de periodisme. Finalment, el quart bloc correspon a les obres referents a l'estudi del discurs.

1. Bibliografia sobre història, política i constitucionalitat

Administración de la Comunidad Autónoma de Euskadi (2003) *Estudios sobre la propuesta política para la convivencia del Lehendakari Ibarretxe*. Bilbao: Instituto Vasco de Administración Pública.

ALBROW, Martin (1996) *The global age. State and society beyond modernity*. Cambridge: Polity Press.

ALTER, Peter (1989) *Nationalism*. Londres: Edward Arnold.

ANDERSON, Benedict (2005) *Comunitats imaginades*. Catarroja: Afers.

APARICIO, Miguel Ángel (2008) “Catalunya en l'Estat autonòmic” a BARCELÓ, Mercè i VINTRO, Joan (Coord.) *Dret públic de Catalunya*. Barcelona: Atelier. Capítol III.

APPADURAI, Arjun (2005, 7a Ed.) *Modernity at large: cultural dimensions of globalization*. Mineàpolis: University of Minnesota Press.

¹⁰¹ La bibliografia referenciada aquí es refereix a totes aquelles obres citades explícitament al llarg del treball, així com aquelles que han estat útils per l'elaboració de la recerca.

BASTIDA, Xacobe (1998) *La nación española y el nacionalismo constitucional*. Barcelona: Ariel Derecho.

BAUMANN, Gerd (2001) *El enigma multicultural: un replanteamiento de las identidades nacionales, étnicas y religiosas*. Barcelona: Paidós.

BHABHA, Homi K. (2006, 1a Ed. 1990) *Nation and narration*. Londres: Routledge.

BILLIG, Michael (1995) *Banal Nationalism*. Londres: Sage Publications. [(2006, 1a Ed. de la traducció al català) *Nacionalisme Banal*. Catarroja: Afers].

BLAS (de), Andrés (dir.) (1999) *Enciclopedia del nacionalismo*. Madrid: Alianza.

BREUILLY, John (1990) *Nacionalismo y Estado*. Barcelona: Pomares-Corredor.

CABRERA VARELA, Julio (1991) "La reproducción del sistema ideológico nacionalista" a *Reis*, núm. 59, pàg. 113-135. Madrid: CIS.

CARDÚS, Salvador (1999) "Nacionalisme i democràcia" a GUIBERNAU, Montserrat *Nacionalisme. Debats i dilemas per a un nou mil·leni*. Barcelona: Proa.

CASANOVA, José (1994) "Las enseñanzas de la tradición democrática en España" en *La transición a la democracia en España*, editat per Redero San Roman. Ayer núm.15, pàg. 15-55.

CHACÓN, Carmen y RUIZ, Agustín (1999) "Comentario del Dictamen del Tribunal Supremo canadiense de 20 de agosto de 1998 sobre la secesión de Québec" a *Teoría y Realidad Constitucional* núm. 3.

CLARK, Donald i WILLIAMSON, Robert (1996, Eds.) *Self-Determination. International perspectives*. Londres: MacMillan Press LTD.

CLEMENTE, Josep Carles (1994) *Historias de la transición 1973/1981. El fin del apagón*. Madrid: Fundamentos.

Constitución y Tribunal Constitucional (1999, 15a Ed.) Madrid: Civitas.

DOMÍNGUEZ, Fernando (2006) *Más allá de la nación. La idea de España como "Nación de naciones"*. Barcelona: Fundació Rafael Campalans (FRC)

Estatuto de Gernika. Ley Orgánica 3/79 de 18 de diciembre de 1979.

EZEIZABARRENA, Xabier (2004) "Algunas consideraciones sobre el derecho de libre determinación de los pueblos" a *Revista Aranzadi* núm. 10/2004. Pamplona: Editorial Aranzadi.

FERNÁNDEZ STEINKO, Armando (2001) *Euskadi, callejón con salida*. Barcelona: El viejo Topo.

FILIBI, Igor (2003) *La Unión política como marco de resolución de los conflictos etnonacionales europeos: un enfoque comparado*. Tesis Doctoral.

- (2005) "Moldeando la paz estructural. Proceso de integración europeo y resolución de conflictos" a *Working Papers Munduan*, Núm. 9, Bilbao.

FUSI, Juan Pablo (1979) *El problema vasco en la II República*. Madrid: Turner.

- (1984) *Pluralismo y nacionalidad*. Madrid: Alianza Universidad.

- (1997) "El proceso en transición" a YSÀS, Pere (Ed.) (1997) *La transició a Catalunya i Espanya*. Barcelona: Fundació Doctor Lluís Vila d'Abaal.

GARCÍA de CORTÁZAR, Fernando i LORENZO, José María (1994) *Historia del País Vasco*. Donosti: Txertoa.

GARCÍA ROCA, Francisco Javier (1997) "España asimétrica. Descentralización territorial y asimetrías autonómicas: una especulación teórica", a AA.VV. *Asimetría y cohesión en el Estado autonómico. Jornadas sobre el Estado autonómico: integración y eficacia*. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública.

GARCÍA PELAYO, Manuel (1979) *La teoría de la nación en Otto Bauer*. Madrid: Ed. Pablo Iglesias.

GELLNER, Ernest (1994) *Encounters with nationalism*. Oxford: Blackwell Publishers.

- (1997) *Naciones y nacionalismo*. Madrid: Alianza.
- (1998) *Nacionalismo*. Catarroja: Afers. [Títol original en anglès: *Nationalism* (1997) Londres: Orion Publishing Group.]

GINER, Salvador (1992) *Historia del pensamiento social*. Barcelona: Ariel.

GRANJA de la, José Luís (2003) *El siglo de Euskadi. El Nacionalismo Vasco en la España del Siglo XX*. Madrid: Tecnos.

GREENFELD, Liah (1999) *Nacionalisme i modernitat*. Catarroja: Afers.

GUIBERNAU, Montserrat (1996) *Nationalisms. The Nation-State and Nationalism in the Twentieth Century*. Londres: Polity Press.

- (1998) *Los nacionalismos*. Barcelona: Ariel.
- (1999a, 1ª ed.) *Nacions sense Estat. Nacionalisme i diversitat en l'era global*. Barcelona: Columna.
- (1999b) "Nacions sense Estat: escenaris polítics diversos" a GUIBERNAU, Montserrat (dir.) *Nacionalismes. Debats i dilemas per a un nou mil·leni*. Barcelona: Proa.

HABERMAS, Jürgen (1989) *Identidades nacionales y postnacionales*. Madrid: Tecnos.

- (2003) La ética del discurso y la cuestión de la verdad. Edición electrónica de la Escuela de Filosofía de la Universidad ARCIS. [En línia: <<http://www.philosophia.cl>>]

HARAWAY, Donna (1999) "Las promesas de los monstruos: Una política regeneradora para otros inapropiados/bles" a *Política y Sociedad*, núm. 30. Madrid: Universidad Complutense. Pàg. 121-163.

HANNUM, Hurst (1996) "Self-Determination in the Post-Colonial Era" a CLARK, Donald i WILLIAMSON, Robert (1996, Eds.) *Self-Determination. International perspectives*. Londres: MacMillan Press LTD. Pàg. 12-44.

HASTINGS, Adrian (2000) *La construcción de las nacionalidades. Etnicidad, religión y nacionalismo*. Cambridge: Cambridge University Press. [Títol original en anglès: *The Construction of Nationhood* (1997) Cambridge: Cambridge University Press]

HERRERO DE MIÑÓN, Miguel (1998) *Derechos históricos y constitución*. Madrid: Taurus.

HOBBSAWM, Eric i RANGER, Terence (Eds.) (2003, 11a ed.) *The invention of tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.

HROCH, Miroslav (1994) "La construcción de la identidad nacional: del grupo étnico a la nación moderna" a *Revista Occidente*, núm. 161. Pàg. 45-60.

- (2001, 1a Ed. al català) *La naturalesa de la nació*. Catarroja: Afers.
- (2002) "La identidad regional, étnica y nacional en la perspectiva histórica" a *El Siglo XX: historiografía e historia*. Pàg. 201-212.

IBARRETXE, Juan José (1996) "El derecho a la diferencia" a *Dirección y Progreso* núm. 150. Pàgs. 37-40.

JÁUREGUI, Gurutz (1986, 1ª ed.) *Contra el Estado-nación. En torno al hecho y la cuestión nacional*. Madrid: Siglo XXI de España Editores.

- (2003) *Un nuevo Pacto Político para la Convivencia: algunas reflexiones desde la perspectiva jurídico-constitucional*. Barcelona: Institut de Ciències Polítiques i Socials. Núm. 225.

JELLINEK, Georg (1978) *Fragmentos de Estado*. Madrid: Cuadernos Cívitas. [Títol original en alemany: *Ubre Statsfragmente* (1896)]

- (2000, 2ª ed. de la traducción al castellano) *Teoría general de Estado*. Granada: Comares. [Títol original en alemany: *Allgemeine Staatslehre* (1900)].

JULIÀ, Santos (2006) "En torno a los proyectos de Transición y su imprevistos resultados" a MOLINERO, Carmen (Ed.) (2006) *La Transición, treinta años después de la dictadura a la instauración y consolidación de la democracia*. Barcelona: Ed. Península.

KEATING, Michael (1996) *Naciones contra el Estado. El nacionalismo de Cataluña, Québec y Escocia*. Barcelona: Ariel.

- (2009) *The Independence of Scotland. Self-Government and the Shifting Politics of Union*. Oxford: Oxford University Press.

KEDOURIE, Elie (1993; 1a Ed. 1960) *Nationalism*. Oxford: Blackwell.

KYMLICKA, Will (1999) *Ciudadania multicultural. Una teoria liberal dels drets de les minories*. Barcelona: UOC-Proa. [Títol original en anglès: *Multicultural Citizenship* (1995)]

- (1999a) "Del cosmopolitisme il·lustrat al nacionalisme liberal" a GUIBERNAU, Montserrat (dir.) *Nacionalismes. Debats i dilemas per a un nou mil·lenni*. Barcelona: Proa.

LETAMENDÍA, Francisco (1997) *Juego de espejos. Conflictos nacionales centro-periferia*. Madrid: Trotta.

- (2002) *Ciencia política alternativa. Su aplicación al País Vasco e Irlanda del Norte*. Madrid: Fundamentos.

LYOTARD, Jean-François (1979) *La condition postmoderne. Rapport sur le savoir*. París: Les Éditions de Minuit [Títol en català: (2004) *La condició postmoderna. Informe sobre el saber*. Barcelona: Centre d'Estudis de Temes Contemporanis].

MÁIZ, Ramón (1997) "Nacionalismo y movilización política: un análisis pluridimensional de la construcción de las naciones". *Zona Abierta*, núm. 79 (1997), pàg. 167-216.

MARÍN, José María (2006) "Condicionantes económicos y sociales de la Tansición" a MOLINERO, Carmen (Ed.) *La Transición, treinta años después de la dictadura a la instauración y consolidación de la democracia*. Barcelona: Ed. Península.

MEINECKE, Friedrich (1983; 1a Ed. 1924) *La idea de la razón del Estado en la edad moderna*. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales.

MERCADÉ, Francesc; HERNÁNDEZ, Francesc i OLTRA, Benjamín (1983) *Once tesis sobre la cuestión nacional en España*. Barcelona: Anthropos.

MILLER, David (1999; 1a Ed. 1975) *On nationality*. Oxford: Oxford University Press.

- (1999a) "Les dues cares del nacionalisme" a GUIBERNAU, Montserrat (dir.) *Nacionalismes. Debats i dilemas per a un nou mil·leni*. Barcelona: Proa.

MOLAS, Isidre (1998) *Derecho Constitucional*. Madrid: Tecnos.

MOLINERO, Carmen (Ed.) (2006) *La Transición, treinta años después de la dictadura a la instauración y consolidación de la democracia*. Barcelona: Ed. Península.

MORENO, Luis (2002) "Global y local: identidades territoriales y mesogobiernos" a SAFRAN, William i MAIZ, Ramón (Coords.) *Identidad y autogobierno en sociedades multiculturales*. Barcelona: Ariel.

MUGICA ARRIEN, Gotzone (2003) "Las circunscripciones electorales en el sistema electoral español", *Saberes. Revista de estudios jurídicos, económicos y sociales*. Vol. 1.

NÚÑEZ-SEIXAS, Xosé M. (2004) "Sobre la memoria histórica reciente y el 'discurso patriótico' español del siglo XXI", *Historia del Presente*, núm. 3. Pàg. 137-155.

- (2004a) "Patriotas y demócratas: sobre el discurso nacionalista español después de Franco (1975-1979)", *Jerónimo de Uztariz*. Pamplona. Núm. 20. Pàg. 45-98.
- (2004b) "Proyectos federales de los nacionalismos subestatales en España, o el discreto encanto de la asimetría" a CHUST, M. (Ed.) *Federalismo y cuestión federal en España*. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I. Pàg. 199-235.

OBIETA (de), José Antonio (1985) *El derecho humano de la autodeterminación de los pueblos*. Madrid: Editorial Tecnos.

ÖZKIRIMLY, Umut (2003) "The nation as an artichoke? A critique of ethnosymbolist interpretations of nationalism" a *Nations and Nationalism*, vol. 9, núm. 3, pàg. 339-355. Londres: ASEN.

PÉREZ CALVO, Alberto (2004) "El Plan Ibarretxe y su grave déficit democrático de partida" a *Revista de Estudios Políticos (Nueva Época)* Octubre-Diciembre 2004, núm. 126.

PETERSSON, Bo i CLARK, Eric (eds.) (2003) *Identity Dynamics*. Lund, Suècia: Nordic Academic Press.

PREGO, Victoria (2000) *Presidentes. Veinticinco años de historia narrada por los cuatro jefes de Gobierno de la democracia*. Barcelona: Plaza & Janés.

PULIDO, Manuel (2004) "La tramitación del Plan Ibarretxe ante las Cortes Generales" a *Revista Aranzadi* núm. 18/2004. Pamplona: Editorial Aranzadi.

- (2004a) "Sobre el plan Ibarretxe (La inadmisión de su suspensión)" a *Revista Aranzadi* núm. 628/2004. Pamplona: Aranzadi.

RENAN, Ernest (2006; 1a Ed. 1990) "What is a nation?" a BHABHA, Homi K. *Nation and narration*. Londres: Routledge.

RIQUER, Borja (de) (2000) *Identitats contemporànies: Catalunya i Espanya*. Vic: Eumo.

RUIZ RODRÍGUEZ, Segundo (1998) *La teoría del derecho de autodeterminación de los pueblos*. Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales.

RONEN, Dov (1997) *The Challenge of Ethnic Conflict, Democracy and Self-Determination in Central Europe*. Londres: Frank Cass.

SÁNCHEZ NAVARRO, Ángel J. (1998) *La transición española en sus documentos*. Madrid: Centro de Estudios políticos y constitucionales.

SCHOLTE, Jan Aart (1997) "Global capitalism and the State" a *International Affairs*, vol. 7, núm. 3, Juliol 1997, pàg. 427-452.

[Disponible en línia a: <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/scholte.htm>]

SENTMARTÍ, Ramon (Ed.) (2001) *Clàssics del nacionalisme*. Barcelona: Biblioteca Oberta.

SETON-WATSON, Hugh (1977) *Nations & States*. Londres: Methuen.

SMITH, Anthony D. (1991) *National Identity*. Londres: Penguin Books.

- (1999) "Interpretacions de la identitat nacional" a GUIBERNAU, Montserrat (dir.) *Nacionalismes. Debats i dilemas per a un nou mil·leni*. Barcelona: Proa.
- (2002) *La nació en la història*. Catarroja: Afers.

SOLOZÁBAL, Juan José (2004) *Nación y Constitución. Soberanía y autonomía en la forma política española*. Madrid: Biblioteca Nueva.

SOTO, Álvaro (1998) *La Transición a la democracia: España, 1975-1982*. Madrid: Alianza.

- (2005) *Transición y cambio en España. 1975-1996*. Madrid: Alianza.

STAVENHAGEN, Rodolfo (1996) "Self-Determination: Right or Demon?" a CLARK, Donald i WILLIAMSON, Robert (1996, Eds.) *Self-Determination. International perspectives*. Londres: MacMillan Press LTD. Pàg. 1-11.

TEZANOS, José Félix; COTARELO, Ramón i ANDRÉS (de), Blas (Eds.) (1989) *La Transición democrática española*. Madrid: Sistema, DL.

TUSELL, Javier (1997, 1ª ed. 1991) *La transición española a la democracia*. Madrid: Historia 16.

TRULLÉN, Joan (1993) *Fundamentos económicos de la Transición política española*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.

YSÀS, Pere (1997) *La Transició a Catalunya i Espanya*. Barcelona: Fundació Doctor Lluís Vila d'Abadal.

- (2004) *Disidencia y subversión. La lucha del régimen franquista por su supervivencia, 1960-1975*. Barcelona: Ed. Crítica.
- (2006) "La crisis de la dictadura franquista" a MOLINERO, Carmen (Ed.) *La Transición, treinta años después de la dictadura a la instauración y consolidación de la democracia*. Barcelona: Ed. Península.

ZALLO, Ramón (1997) *Euskadi o la segunda transición. Nación, cultura, ideologías y paz en un cambio de época*. Donosti: Erein.

- (2001) *El país de los vascos. Desde los sucesos de Ermua al segundo Gobierno Ibarretxe. 1975-1996*. Madrid: Fundamentos.

2. Bibliografía sobre conflicte

ALONSO, Rogelio (2001) *Irlanda del norte. Una historia de guerra y la búsqueda de la paz*. Madrid: Complutense.

BURTON, John (1990) *Conflict: Resolution and Provention*. Londres: McMillan Press Ltd.

GALTUNG, Johan (1985) *Sobre la paz*. Barcelona: Editorial Fontamara.

- (1998) *Tras la violencia, 3R: reconstrucción, reconciliación, resolución. Afrontando los efectos visibles e invisibles de la guerra y la violencia*. Bilbao: Gernika Gogoratuz.
- (2003) *Paz por medios pacíficos. Paz y conflicto, desarrollo y civilización*. Bilbao: Gernika Gogoratuz. [Títol original: (1996) *Peace by peaceful means: peace and conflict development and civilization*. Oslo: Sage].

LEDERACH, John Paul i CHUPP, Marcos (1995) *Conflicto y violencia: busquemos alternativas creativas*. Guatemala: Semilla.

LEDERACH, John Paul (1998) *Construyendo la paz. Reconciliación sostenible en sociedades divididas*. Bilbao: Gernika Gogoratuz.

LÓPEZ MARTÍNEZ, Mario (2004) *Enciclopedia de Paz y Conflictos*. Granada: Instituto de la Paz y los Conflictos. Universidad de Granada. Eirene.

LORENZO, Pedro Luís (2001) *Fundamentos teóricos del conflicto social*. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores.

VINYAMATA, Eduard (2001) *Conflictología. Teoría y práctica en Resolución de Conflictos*. Barcelona: Ariel.

- (2002) *Manual de prevención y resolución de conflictos. Conciliación, mediación, negociación*. Barcelona: Ariel.

3. Bibliografía sobre periodisme

BADIA, Lluís (1992) *De la persuasió a la tematització. Introducció a la comunicació política moderna*. Barcelona: Pòrtic.

BASTENIER, Miguel Ángel (2001, 1a ed.) *El blanco móvil. Curso de periodismo*. Madrid: Santillana.

BATISTA, Antoni (2001) *Euskadi sin prejuicios*. Barcelona: Plaza & Janés.

BORDIEU, Pierre (1996) *Sobre la televisión*. Barcelona: Anagrama.

BORRAT, Héctor (1989) *El periódico, actor político*. Barcelona: Gustavo Gili.

BURGUET ARDIACA, Francesc (2008) *Las trampas de los periodistas*. Barcelona: Trípodos.

CANEL, María José (1999) *Comunicación política. Técnicas y estrategias para la sociedad de la información*. Madrid: Tecnos.

CASTELLÓ, Enric (2005) *Sèries de ficció i construcció nacional. La producció pròpia de Televisió de Catalunya (1994-2003)*. Barcelona: Universitat Autònoma. Tesis Doctoral.

- (2008) *Identidades mediáticas. Introducción a las teorías, métodos y casos*. Barcelona: Editorial UOC.

CHARAUDEAU, Patrick (2003) *El discurso de la información: la construcción del espejo social*. Barcelona: Gedisa.

- (2005) *Contrato de comunicación en una perspectiva lingüística: normas psicosociales y normas discursivas*. París: Centro de Análisis de Discurso, Universidad de París.
- (2005) "¿Nos manipulan los medios?" a *CIC (Cuadernos de Información y Comunicación)* Núm. 10, pàg. 319-330.

CHILLÓN, Albert (1985) *Literatura y periodismo. Una tradición de las relaciones promiscuas*. Barcelona: Mitre.

CHOMSKY, Noam (1992) "La Ilusión necesaria" a *Archipiélago*, núm. 9, pàg. 9-35.

- (2003) *Sobre democracia y educación* Vol. 1. Barcelona: Paidós.
- (2006) *Failed States. The abuse of power and the assault on democracy*. Londres: Hamish Hamilton.

CHOMSKY, Noam i HERMAN, Edward (2003; 1ª Ed. en castellà 1990) *Los guardianes de la libertad*. Barcelona: Crítica.

COHEN, Bernard C. (1963) *The Press and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press.

CURRAN, James (2005) *Medios de comunicación y poder*. Barcelona: Hacer.

D'ANGELO, Paul (2008) "Metacoverage" *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009.

<http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n401.html>.

GARCÍA CANCLINI, Néstor (1995) *Consumidores y ciudadanos. Conflictos multiculturales de la globalización*. México: Grijelmo.

GONZÁLEZ ARIAS, Cristian (2006) "Los editorials de la prensa diaria nacional: temas, finalidad y participantes". *UNIrevista*, núm. 3, vol. 1-juliol.

GOMIS, Llorenç (1989) *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació.

FONTCUBERTA, Mar (de) (1993) *La noticia. Pistas para percibir el mundo*. Barcelona: Paidós.

FOWLER, Roger (1991) *Language in the news. Discourse and ideology in the Press*. Londres: Routledge.

FREUND, Andreas (1991) *Journalisme et mesinformation*. París: La Pensée Sauvage.

HERMAN, Edward (1996) "The Propaganda Model Revisited" a *Monthly Review*, núm. 48, Juliol-Agost 1996, pàg. 115-128.

HUMANES, María Luisa (2009) "Nuevos temas noticiosos en las elecciones generales de 2004. La presencia de metacobertura en la prensa española" a *ZER*, vol. 14, núm. 26, pàg. 105-128.

IBARRA, Pedro i IDOYAGA, Petxo (1998) "Racionalidad democrática, transmisión ideológica y medios de comunicación" en *Revista Zer*. Núm. 5, Novembre.
[Disponible en línia a: <http://www.ehu.es/zer/zer5/6ibarraido.html>]

KAUFMAN, Sanda; ELLIOT, Michael i SHMUELI, Deborah. "Frames, Framing and Reframing." A BURGESS, Guy i BURGESS, Heidi (Eds.) *Beyond Intractability*. Conflict Research Consortium, University of Colorado, Boulder. Setembre 2003 <<http://www.beyondintractability.org/essay/framing/>>.

KUHN, Raymond (2007) *Politics and the Media in Britain*. Nova York: Polgrave MacMillan.

LASORSA, Dominic L. (2008) "Agenda Setting." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009.
<http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n11.html>.

LIPPMAN, Walter (2003) *La opinión pública*. Madrid: Cuadernos de Langre.

LIPOVETSKY, Gilles (1983; 6ª Ed. 1993) *La era del vacío. Ensayos sobre el individualismo contemporáneo*. Madrid: Anagrama.

LOUW, Eric (2005) *The media and political process*. Londres: Sage.

MCCOMBS, Maxwell (2006) *Estableciendo la agenda. El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento*. Barcelona: Paidós.
[Títol original (2004) *Setting the agenda*. Cambridge: Polity Press]

MCLUHAN, Marshall (1996, 1ª Ed.) *Comprender los medios de comunicación. Las extensiones del ser humano*. Barcelona: Paidós.

MCQUAIL, Denis (1998) *La acción de los medios. Los medios de comunicación y el interés público*. Buenos Aires: Amorrortu editores.

MILLS-BROWN, Lisa (2008) "Journalism, Political." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009.
<http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n317.html>.

MONTERO, María Dolores (1993, 1a Ed.) *La información periodística y su influencia social*. Barcelona: Labor Universitaria.

PERCEVAL, José María (1995) *Nacionalismos, xenofobia y racismo en la comunicación. Una perspectiva histórica*. Barcelona: Paidós.

RICHARDSON, John E. (2007) *Analysing Newspapers. Approach from critical discourse analysis*. Nova York: Polgrave MacMillan.

RODERO, Emma PÉREZ MAÍLLO, Aurora i TAMARIT, Ana (2009) "El atentado del 11 de marzo de 2004 en la Cadena Ser desde la teoría del framing" a *ZER*, vol. 14, núm. 26, pàg. 81-103.

ROFFINELLI, Gabriela (2003) *Noam Chomsky y el control del pensamiento*. Madrid: Campo de Ideas

RUGGIERO, Thomas E. i WINCH, Samuel P. (2004) "The media downing of Pierre Salinger: Journalistic mistrust of the Internet as a news source" a *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10 (2), article 8.

KAUFMAN, Sanda; ELLIOTT, Michael i SHMUELI, Deborah. "Frames, Framing and Reframing." A BURGESS, Guy i BURGESS, Heidi (Eds.) *Beyond Intractability*. Conflict Research Consortium, University of Colorado, Boulder. Setembre 2003 <<http://www.beyondintractability.org/essay/framing/>>.

STEVENSON, Nick (1998) *Culturas Mediáticas. Teoría social y comunicación masiva*. Buenos Aires: Amorrortu editores.

VERÓN, Eliseo (1990) "La construction sociale des événements" en *Periodística*, núm. 2, pàg. 9-16.

WINCH, Samuel P. (1998) *Mapping the cultural space of Journalism. How journalists distinguish news from entertainment*. Westport: Praeger.

WOLFSFELD, Gadi (2008) "Political Conflict." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm.3, Setembre 2009. <http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n501.html>.

XICOY, Enric (2008) *Interpretació periodística del conflicte basc. (Avui, El Periódico i La Vanguardia. Setembre 1998-Abril 200)*. Barcelona: Universitat Ramon Llull. Tesi Doctoral.

4. Bibliografia sobre el discurs

ACERO, Juan José; BUSTOS, Eduardo; QUESADA, Daniel (1989, 3ª Ed.) *Introducción a la filosofía del lenguaje*. Madrid: Cátedra.

AUSTIN, John L. (1971) *Cómo hacer las cosas con palabras y acciones*. Barcelona: Paidós.

BASSOLS, Margarida (2001) *Les claus de la pragmàtica*. Vic: Eumo editorial, Universitat de Vic.

BILLIG, Michael (1989) *Arguing and thinking. A rhetorical approach to social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

- (1991) *Ideology and Opinions. Studies in Rhetorical Psychology*. Londres: Sage

CALSAMIGLIA, Helena i TUSÓN, Amparo (1999) *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Barcelona: Ariel.

CHARAUDEAU, Patrick (2006) "El contrato de comunicación en una perspectiva lingüística: normas psicosociales y normas discursivas" a *Opción* Núm. 49, pàg. 38-54.

ESCANDELL, M. Victoria (1993) *Introducción a la pragmática*. Barcelona: Anthropos.

ESCRIBANO, Asunción (2001) *Pragmática e ideología en las informaciones sobre conflictos políticos*. Salamanca: Universidad Pontificia de Salamanca.

FAIRCLOUGH, Norman (2003) "Análisis crítico del discurso como método en la investigación científica social" a WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

- (2008) "El análisis crítico del discurso y la mercantilización del discurso público: las universidades" a *Discurso & Sociedad*. Vol. 2 (1), Pàg. 170-185.

FOUCAULT, Michel (1978) *La arqueología del saber*. Madrid: Siglo XXI

FOWLER, Roger (1991) *Language in the news. Discourse and Ideology in the press*. Londres: Routledge.

GIRÓ, Xavier (1999) *Anàlisi Crítica del Discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)*. Barcelona: Universitat Autònoma. Tesi Doctoral.

- (Coord.) (1999a) *La premsa i el sud: informació, reptes i esquerdes*. Barcelona: SOLC.
- (2004) "La información sobre los países del Sur en los medios del Norte" a CONTRERAS, Fernando R. i SIERRA, Francisco (Coord.) *Culturas de guerra: medios de información y violencia simbólica*. Valencia: Universidad de Valencia. Pàg. 155-183.
- (2007) "Enfoques analíticos críticos sobre el discurso de la cobertura informativa de conflictos". A TELLESCHI, Tiziano; SANDOVAL, Eduardo Andrés (Coords.) *Espacio y tiempo en la globalización. Una visión de la transparencia en la información*. Toluca (México): Univesita' di Pisa y Comisión Estatal para el Acceso a la Información Pública del Estado de Sinaloa. Pàg. 199-200.
- (2010) "Discursos y grietas en política: la lógica de los actores, los límites de los medios y las metas periodísticas" a CAMACHO MARQUINA, Idoia (Coord.) *La especialización en el Periodismo. Formarse para informar*. Sevilla: Comunicación social. Pàg. 75-95.

GRABER, Doris A. (1981) "Political Languages" a NIMNO, Dan D. i SANDERS, Keith (Ed.) *Handbook of political communication*. Londres: Sage. Pàg. 195-223.

GRICE, Herbert Paul (1975) "Logic and conversation" en COLE, Peter y MORGAN, Jerry L. (eds.) *Speech Acts*. Vol. 3 de *Syntax & Semantics*. Nova York: Academic Press. Pàg. 41-58.

HALLIDAY, Michael A. K. i HASAN, Ruqaiya (1980) "Text and context" a *Sophia Lingüística*, 6. Pàg. 4-91.

IDOYAGA, Petxo i RAMÍREZ, Txema (2002) *Al filo de la (in)comunicación. Prensa y conflicto vasco*. Madrid: Fundamentos.

JÄGER, Siegfried (2003) "Discurso y conocimiento: aspectos teóricos y metodológicos de la crítica del discurso y del análisis de dispositivos" a WODAK,

Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

ÍÑIGUEZ, Lupicinio (Ed.) (2006, 2ª Ed.) *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*. Barcelona: Editorial UOC.

LACLAU, Ernesto (1996) *Emancipation(s)*. Londres: Verso.

LEECH, Geoffrey N. (1983) *Principles of Pragmatics*. Londres: Longman.

LEVINSON, Stephen C. (1989) *Pragmática*. Barcelona: Teide.

LOZANO, Jorge; PEÑA-MARÍN, Cristina; ABRIL, Gonzalo (1993, 4ª Ed.) *Análisis del discurso. Hacia una semiótica de la interacción textual*. Madrid: Cátedra.

MARTÍN ROJO, Luisa (2006, 2ª Ed.) "El análisis crítico del discurso. Fronteras y exclusión social en los discursos racistas" a ÍÑIGUEZ, Lupicinio (Ed.) *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*. Barcelona: Editorial UOC. Pàg. 161-195.

NÚÑEZ LADEVÉZE, Luís (1991) *Manual para periodismo*. Barcelona: Ariel.

PERALES, Cristina, THOUVEREZ, Ludivine i FILARDO, Laura (2011) "European Representations of the Basque Sovereignist Plan" a SALAVERRÍA, R. (Ed.) *Diversity of journalism. Conference proceedings (CICOM i ECREA)*. Pamplona: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra.

PERALES, Cristina; XAMBÓ, Rafael i XICOY, Enric [en premsa] "La crisis del modelo de Estado. La sentencia del Estatut de Catalunya y el 10J" a CASTELLÓ, Enric (Ed.) *La mediatización del conflicto político. Discursos y narrativas en el contexto español*. Barcelona: Laertes.

SPERBER, Dan i WILSON, Deirdre (1994) *La relevancia*. Madrid: Editorial Visor.

STRAWSON, Peter (1973) a SIMPSON, Thomas M. (Comp.) *Semántica filosófica: problemas y discusiones*. Buenos Aires: Siglo XXI.

VAN DIJK, Teun A. (1978) *La ciencia del texto*. Barcelona: Paidós Comunicación.

- (1993) "El poder i els mitjans de comunicació" a *Periodística*, núm. 6. Barcelona, Pàg. 11-38.
- (1996) *La noticia como discurso. Comprensión, estructura y producción de la información*. Barcelona: Paidós Comunicación.
- (1996a) "Opiniones e ideologías en la prensa" en *Voces y Culturas*, núm. 10-II semestre, Pàg. 9-50.
- (1999) *Ideología. Una aproximación multidisciplinaria*. Barcelona: Gedisa.
- (1999a) "¿Un estudio lingüístico de la ideología?" a PARODI, G. *Discurso, Cognición y Educación*. Chile: Ediciones Universitarias de la Universidad Católica de Valparaíso. Pàg. 27-42.
- (2003) "La multidisciplinariedad del análisis crítico del discurso: un alegato a favor de la diversidad" a WODAK, R. & MEYER, M. (comp.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.
- (2003a, 3ª Ed.) *El discurso como estructura y proceso*. Barcelona: Gedisa.

WESTON, Anthony (2002, 7ª ed.) *Las claves de la argumentación*. Barcelona: Ariel.

WITTGENSTEIN, Ludwig (1983) *Investigaciones filosóficas*. Barcelona: Laia Textos Filosófics.

WODAK, Ruth (2003) "El enfoque histórico del discurso" a WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) (2003) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

Webgrafia

A continuació es detallen els documents *online* que hem emprat al llarg de la investigació:

ANTAKI, Charles; BILLIG, Michael; EDWARDS, Derek; POTTER, Jonathan (2003) "El Análisis del discurso implica analizar: Crítica de seis atajos analíticos" en *Athenea Digital* Núm. 3: primavera.

[Documento en línea: <http://antalya.uab.es/athenea/num3/antaki.pdf>]

Código deontológico del Periodista:

<http://www.periodistes.org/fcic/contingut.php?codmenu=3>

Declaración de Barcelona.

<http://www.elkarri.org/pdf/declaracionBarcelona.pdf>

VI PART

Annexos

Annex I: Cronologia

A continuació es detallen els esdeveniments històrics que s'han considerat rellevants per focalitzar els episodis d'interès en matèria nacionalitària que donen cos a l'estudi empíric:

1975

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
20.11.75	Mort de Franco
22.11.75	Juan Carlos I de Borbón és nomenat cap de l'Estat espanyol
18.04.75	Es restableix la celebració de l'Aberri Eguna a Gernika amb detencions
Juny 1975	Creació de la Plataforma de Convergència Democràtica (al voltant de PSOE i grups regionalistes)

1976

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
1976	Massacres de Vitoria-Gasteiz i Montejurra
01.07.76	Celebració del centenari de la supressió dels fueros bascos. Molts alcaldes es reuneixen a Bergara per reivindicar l'autonomia interna
26.03.76	Neix Coordinación Democrática (com alternativa democràtica)
05.07.76	El Rei nomena Adolfo Suárez cap de Govern espanyol
30.07.76	S'aprova la Llei d'Amnistia
15.12.76	Referèndum popular per aprovar la Llei per la Reforma Política

1977

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
Juny 1977	El Rei nomena senadors
15.06.77	Primeres eleccions generals democràtiques / Eleccions constituents
29.06.77	El Rei rep Tarradellas
25.07.77	Es constitueix l'Assemblea de Parlamentaris
27.06.77	Tarradellas arriba a Madrid
11.09.77	Diada Catalunya un milió i mig de persones al carrer
29.09.77	El Govern central aprova el restabliment de la Generalitat
23.10.77	Tarradellas torna de l'exili i s'instal·la a Barcelona
27.10.77	S'aproven al Ple del Congrés els Pactes de la Moncloa
27.11.77	Clausura a Barcelona del Congrés de Cultura Catalana

1978

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
17.02.78	Es constitueix en la Sala de Juntas Generales de la Diputació Foral d'Àlava, el primer <i>Consejo General del País Vasco</i> , sota la presidència del dirigent socialista Ramón Rubial
27.04.78	Herri Batasuna es fundada en la localitat navarra d'Alsasua, com a successora de KAS, eix de l'esquerra <i>abertzale</i> durant la Transició espanyola, com coalició de diversos partits polítics, associacions i organitzacions independents, entre elles ANV. HB assumia les reivindicacions de KAS (establiment de llibertats democràtiques fonamentalment)
23.06.78	Decret sobre l'ensenyament del català
05.07.78	El Govern central aprova la cooficialitat del català i el castellà a Catalunya
02.09.78	S'incorpora el català al sistema d'ensenyament
09.09.78	PNB ultima les negociacions pel 'sí' a la constitució espanyola i aconsegueix el consens en el Títol vuitè en el seu projecte de ponència sobre la defensa nacional i compromís d'un concert econòmic per a Euskadi
06.12.78	Votació de la CE: primeres Corts legislatives, són sotmeses a referèndum popular. Euskadi registra un 44,65% de participació
27.12.78	Aprovació de la CE
29.12.78	El BOE publica la CE i també entra en vigor el mateix dia
29.12.78	L'Assemblea de Parlamentari aprova el projecte d'Estatut. Només s'absté Xirinachs

1979

<i>Data</i>	<i>Esdeveniment</i>
01.03.79	Segones eleccions generals. Guanya la UCD
30.03.79	Investidura del govern UCD
03.04.79	Eleccions municipals a Catalunya. PSC i PSUC guanyen en grans ciutats. CiU als petits municipis
23.04.79	Manifestació a favor de l'Estatut català sense retallades
25.10.79	Catalunya i Euskadi aproven els seus estatut d'autonomia

Annex I: Mostra de l'estudi empíric

S'han llistat totes les peces periodístiques que formen part de l'estudi empíric. Estan classificades per data i per ordre d'aparició en pàgina. Primer s'ofereix la relació de peces escollides de la premsa d'àmbit estatal, després la d'àmbit català (tot i que *La Vanguardia* llavors ja feia una cobertura més enllà de Catalunya) i finalment la basca.

ABC

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	En esta hora solemne		21.11.75	2
	Miremos adelante		21.11.75	2
	El testamento de Franco		21.11.75	3
	El país, en marcha		21.11.75	3
	El Rey de todos los españoles		22.11.75	3
	Por el derecho a la ilusión		22.11.75	3
	El Rey		22.11.75	3
	Al empezar un reinado		23.11.75	3
	El último mensaje	Pedro Crespo	21.11.75	11
	Franco	Gonzalo Fernández Mora	21.11.75	3
	Francisco Franco y el Reino de España	Alfonso García Valdecasas	22.11.75	4
	Ahora lo más útil es la oración	Serrano Suñer	22.11.75	4
	Sobre su majestad el Rey	Argos	22.11.75	4
¡Viva el Rey!	Pedro Crespo	22.11.75	9	

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	La responsabilidad de los indecisos		14.06.77	2
	Votar una concepción de vida		15.06.77	2
	Un pueblo vota en paz		16.06.77	2
	La gran responsabilidad		17.06.77	2
	La hora de la economía		18.06.77	2
	Ante el restablecimiento de la Generalitat provisional		30.09.77	2
COLUMNA OPINIÓ	No va más	Manuel Fraga Iribarne	12.06.77	3
	Indecisión	Lorenzo López Sancho	12.06.77	4
	A los indecisos	Cándido	12.06.77	3
	La institucionalización de la anarquía	José María Gil Robles	12.06.77	6
	La libertad y los socialistas	Argos	12.06.77	2
	Meditación para antes de las elecciones	Antonio	14.06.77	3

		Garrigues		
	Vísperas electorales	Torcuato Luca de Tena	14.06.77	3
	El primer deber del ciudadano es votar mañana	Vicente Royo	14.06.77	6
	Los ricos partidos obreros	Argos	14.06.77	6
	La monarquía y sus servicios al país	Carlos Seco Serrano	15.06.77	3
	La democracia y los españoles	José María Carrascal	15.06.77	3
	El día más largo	Cándido	15.06.77	5
	En el día de hoy	J. Ramírez	15.06.77	9
	La salida del túnel	Vicente Gallego	17.06.77	3
	Después de las elecciones	Víctor García Hoz	17.06.77	3
	Las campañas	José Luis Calleja	17.06.77	4
	España muestra su verdadero rostro	Lorenzo López Sancho	17.06.77	4
	Meditaciones postelectorales	Torcuato Luca de Tena	18.06.77	3
	Fin del pacto	Cándido	18.06.77	5
	Gobierno de concentración	José Miquel Orti Bordas	28.09.77	3
	La decadencia de la autoridad	Modesto Cañal	29.09.77	3
	Monarquía y república	Cándido	29.09.77	5
	El cansancio del presidente	Ricardo de la Cierva	30.09.77	3-4
	Regiones: libertad, igualdad, solidaridad	Francisco José de Saralegui	01.10.77	4
	Cataluña no merecía una puerta farsa	Ricardo de la Cierva	02.10.77	2
	Un insensato	Javier Tusell	02.10.77	3
	La Generalidad como preocupación	José María Ruiz Gallardón	02.10.77	4
	La Generalitat	Cándido	02.10.77	5

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Ante el referèndum		03.12.78	2
	Afirmación mayoritaria		07.12.78	2
	Sensible abstención		07.12.78	2
	Análisis de urgencia		08.12.78	2
COLUMNA OPINIO	A los vascos sobre la Constitución	Marcelino Oreja Aguirre	03.12.78	3
	Las constituciones	Lucas Trillo	03.12.78	4
	Víspera de nada	José María Areilza	03.12.78	11
	La Constitución y la fe católica	Antonio Garrigues	05.12.78	3
	Por primera vez	Ricardo de la Cierva	05.12.78	12
	Zarabanda en sí mayor	Jaime Campmany	05.12.78	3
	Recuerdos, reconciliación y referèndum	Lorenzo López Sancho	05.12.78	4
	¿Hacer el juego al terrorismo?	Lorenzo López Sancho	06.12.78	3
	El cáliz de la investidura	Jaime Campmany	06.12.78	3
	Después de la Constitución	Manuel Fraga Iribarne	08.12.78	3
	Radiografía del paciente	Jaime Campmany	08.12.78	3
	El desafío de la esperanza	Luis María Ansón	08.12.78	5
	Gracias, señor presidente	Jaime Campmany	09.12.78	3

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Reflexión ante los estatutos		23.10.79	2
	Veinticinco de octubre		27.10.79	2
	Cataluña y su futuro autonómico	José María Gil Robles	24.10.79	3
	Tres veces "sí"	Javier Laso	27.10.79	2
	El encanto de la autonomía	Jaime Campmany	27.10.79	3
	Democracia y desencanto	José María de Areilza	28.10.79	3

EL PAÍS

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El cambio		12.06.77	6
	En la hora de la reflexión [continua de la portada]		14.06.77	1/6
	Hay que respetar las urnas		15.06.77	6
	El derecho de las urnas		16.06.77	6
	Necesidad de un consenso nacional		17.06.77	6
	La dignidad del Parlamento		27.09.77	8
	Un síntoma de la crisis		29.09.77	8
	Un pacto histórico		30.09.77	8
COLUMNA OPINIÓ	El sentido del Estado	Andrés de la Oliva Santos	15.06.77	9
	Un pacto nacional	Juan Luis Cebrián	16.06.77	7
	No fracassar	Francisco Pinto Balsemao	17.06.77	7
	Nafragio del franquismo	Emilio Romero	17.06.77	7
	Hacia la democracia	Fernando Claudín	17.06.77	7
	Los comicios, dominados por tres hombres jóvenes	Cyrus L. Sulzberger	18.06.77	7
	Dos partidos	Juan Benet	18.06.77	7
	Un debate necesario	K.S. Karol	18.06.77	7
	El espacio de la UCD/y3	José María Alfaro	28.09.77	9
	Los hispanoamericanos y la nueva Constitución	Carlos M. Rama	30.09.77	9

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El referèndum constitucional: las razones de la "abstención"		03.12.78	10
	"Sí" [continua de la portada]		05.12.78	1/10
	Primera reflexión		07.12.78	8
	Después de la Constitución		08.12.78	8
	El referèndum en el País Vasco		08.12.78	8
	Los pactos económicos y el calendario político		09.12.78	6
COLUMNA OPINIÓ	Después	Antonio Senillosa	03.12.78	16
	La Constitución y el apocalipsis	Ricardo Lezcano	03.12.78	16
	Las razones de un "sí"	Pedro Lain Entralgo	05.12.78	11
	Diálogos constitucionales	Fernando Savater	05.12.78	11
	Llamamiento a los vascos nacionalistas [continua de la portada]	Javier Tusell	05.12.78	1/11-12

	Estabilidad, involución y desarrollo político	Manuel Fraga Iribarne	08.12.78	17
--	---	-----------------------	----------	----

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	"Sí" a los estatutos		24.10.79	8
	El referèndum catalán...		27.10.79	8
	Y el referèndum vasco		27.10.79	8
COLUMNA OPINIÓ	Euskadi y su futuro /y 2	José María Benegas	24.10.79	12
	El referèndum del Estatuto	Manuel Ortínez	24.10.79	14
	El "español" lengua de la Hispanidad	Licinio de la Fuente	25.10.79	9

LA VANGUARDIA

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Con emoción, con esperanza		21.11.75	1
COLUMNA OPINIÓ	Sentido y oportunidad de las leyes fundamentales	Jorge Trias Sagnier	20.11.75	13
	El entendimiento es posible	Orti Bordas	20.11.75	14
	Adiós a Franco	Manuel Pombo	22.11.75	portada
	El Rey de España	Manuel Pombo	23.11.75	09
	La España real	Julián Marías	23.11.75	25

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Hora Cero		14.06.77	
	El largo camino		15.06.77	
	Slavar la libertad recobrada		16.06.77	
	Revisión de la política catalana		18.06.77	
	Un pacto entre la Corona y la Historia		30.09.77	
COLUMNA OPINIÓ	"Toquem de peus a terra"	Guillermo Díaz-Plaja	12.06.77	8
	Las elecciones como instrumento contra la confusión	Joaquim Molins	12.06.77	8
	La cultura en la Constitución	Guillermo Díaz-Plaja	13.12.77	7
	Meditación para antes de las elecciones	Antonio Garrigues	14.06.77	7
	Edad, ideologías, elecciones	Nazario González	14.06.77	8
	Tras las elecciones, mil conclusiones	Josep Faulí	18.06.77	5
	Con sobrio estilo	Jaime Arias	30.09.77	6
	Alumbramiento de la Generalitat	Carlos Sentis	02.10.77	6

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Tres hipótesis		05.12.78	11
	El destino colectivo		06.12.78	5
	Manos a la obra		07.12.78	15
COLUMNA OPINIÓ	La Constitución y la fe catòlica	Antonio Garrigues	03.12.78	7
	Después	Antonio de Senillosa	03.12.78	8
	Una hora histórica	Néstor Lujan	03.12.78	8
	El poder judicial y las comunidades autónomas	Cesáreo Rodríguez-Aguilera	06.12.78	6
	Lo que es y lo que no es una Constitución	Manuel Jiménez de Parga	06.12.78	12
	El desafío de la esperanza	Luis María Ansón	07.12.78	16

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
--	---------	-------	------	--------

EDITORIAL	La alternativa vasca		25.10.79	7
	Puerta abierta al futuro		26.10.79	5
	Esperanza para Euzkadi		27.10.79	5
COLUMNA OPINIÓ	Trasluz electoral	Carlos Sentis	28.10.79	6
	Democracia y desencanto	José María de Areilza	28.10.79	7
	Rumbo incierto	Ramón Trias Fargas	28.10.79	9
	Silencio oficial de la mayoría de partidos	Margarita Sáenz-Díez	28.10.79	9

AVUI

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Cal votar		14.06.77	Portada
	Un dia històric		15.06.77	Portada
	Els resultats		17.06.77	Portada
	Comencem a vèncer		29.09.77	Portada
	Mirar endavant		01.10.77	Portada
COLUMNA OPINIÓ	Ara és l'hora d'un vot útil	Miquel Roca i Junyent	12.06.77	3
	Per un vot útil	Joan Armet	12.06.77	3
	L'hora del vot de cadascú	Maurici Serrahima	12.06.77	3
	L'endemà de les eleccions	Heribert Barrera	12.06.77	4
	Fer país, fer estat, a Catalunya	Santiago Guillen	12.06.77	4
	Final de sèrie	J. M.	14.06.77	4
	El dret a l'autogovern	Fèlix Cucurull	16.06.77	3
	Revolució, socialisme?, progrés	Josep Camps Croma	16.06.77	3
	Cavilacions d'un escèptic	Jaume Ministral	17.06.77	3
	I ara, tornem a començar	Vicent Ventura	17.06.77	3
	L'esquerra convencerà	Raimon Obiols	28.09.77	3
	"D'alguna manera" no es va enlloc	Manuel de Pedrolo	28.09.77	3
	Conciliació, sí. Però no sols emotiva	Jordi Maragall	29.09.77	3
	Cal insistir	Josep M. Poblet	29.09.77	3
	Catalunya, hi guanyarà?	Francesc Esteva	29.09.77	5
	El sentit de la Generalitat provisional	Gregori López Raimundo	01.10.77	3
	Del prestigi al descrèdit de l'autonomia	Oriol Pi i Cabanyes	01.10.77	3
	La nit del 29 a Perpinyà	J. M.	01.10.77	4
La discussió de l'Estatut del 32 a les Corts espanyoles	Josep Planchart	02.10.77	3	

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El vot a la Constitució		06.12.78	Portada
	Una Constitució per a l'Estatut		08.12.78	Portada
COLUMNA OPINIÓ	Quatre raons a favor del sí	Raimon Obiols	03.12.78	3
	Per l'abstenció democràtica	Ramon Viñals i Soler	03.12.78	3
	Un sí amarg	Ricard Foraster	03.12.78	3

	En socors de la victòria	Manuel Nadal	03.12.78	4
	Llibres catalans	Ernest Sabater i Siches	03.12.78	23
	Jo dic sí	Maria Aurèlia Capmany	05.12.78	3
	La escopeta nacional	Raimon Galí	05.12.78	3
	Per on va el govern espanyol	J.M.	05.12.78	4
	El vot de les dones	Anna Balletbò	06.12.78	3
	Abstenció, però abstenció conscient	Ignasi Fluvià	06.12.78	3
	Sense pèls a la llengua: als obrers	Fernàndez Jurado	06.12.78	3
	Sís, nos i abstencions	J.M.	06.12.78	4
	En igualtat de condicions	Francesc Ferrer	07.12.78	11
	Els marrecs i la repressió	Montserrat Roig	07.12.78	11
	Nacions oprimides i/o colònies	Joaquim Fons	07.12.78	12
	Comentaris polítics	Josep M. Poblet	08.12.78	8
	Permanent fidelitat a Catalunya	Manuel Cruells	09.12.78	3
	L'estètica del no	Jordi Borja	09.12.78	3

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Un 'sí' rotund		25.10.79	Portada
COLUMNA OPINIÓ	L'ensenyament i cultura i l'Estatut	Pere Pi-Sunyer i Bayo	23.10.79	3
	Els 'sis' socialistes a l'Estatut	Joan Reventós	23.10.79	3
	Antevigília	J. M.	23.10.79	4
	Sí com l'any 1932...	Josep Bonet	24.10.79	3
	Estatut i Senat	Josep Subirats	24.10.79	3
	Jugar a la contra	Joan Cornudella	24.10.79	5
	Crit d'alerta	Joan Anton Sánchez	24.10.79	5
	Diàleg imaginari sobre l'Estatut	Josep M. Puig	25.10.79	3
	Les meves raons a favor de l'Estatut	Maria Aurèlia Capmany	25.10.79	3
	Els docents i l'Estatut	Xavier Sabaté	25.10.79	4
	L'Estatut i la seguretat social	Enric Massó Urgellès	27.10.79	3
	L'esquerra ha salvat Catalunya	Jaume Sobrequés	27.10.79	20
	Una taula rodona ben poc rodona	Vicent Ventura	28.10.79	3
	Abstenció i autonomia	Rafael Ribó	28.10.79	3
	Pre-política encara	J.M.	28.10.79	4
Som-hi!	Miquel Roca i Junyent	28.10.79	5	

EL CORREO

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El último mensaje		21.11.75	30
COLUMNA OPINIÓ	Desaparece un adjetivo	Luis Apostua	23.11.75	32

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Elecciones legislativas i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	ESB: Euskal Sozialista Biltzarrea		12.06.77	28
	El deber de votar		14.06.77	22
	La victoria de todos		16.06.77	30
	Ha desaparecido un fantasma		01.10.77	24
COLUMNA OPINIÓ	Esclarecer el futuro	Antonio Elorz	14.06.77	22
	Ara España	Julen Guimon	14.06.77	22
	Rey de España y Señor de Vizcaya	A. B.	15.06.77	portada
	La suerte ya está echada	Ignacio Ascarza	16.06.77	10
	Día para un poeta	Luis Apostua	16.06.77	31
	Hay que ponerse a trabajar	Ignacio Ascarza	17.06.77	9
	Tres observaciones	Luis Apostua	17.06.77	29
	Tres hipótesis para el III Gobierno de la Monarquía	Ignacio Ascarza	18.06.77	10
	Un "no" que se veía venir	Carlos Prieto	29.09.77	11
	La Generalitat	Luis Apostua	29.09.77	23
	Viola la ley paccionada de Navarra	José Miguel de Azaola	29.09.77	23
	Ante las elecciones municipales	Enrique Jardi	29.09.77	25
	Con novedad en todos los frentes	Carlos Prieto	01.10.77	11
	Están ya con lo nuestro	Carlos Prieto	02.10.77	14

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El deber de votar		05.12.78	portada
COLUMNA OPINIÓ	El peligro del "no"	José Miguel de Azaola	03.12.78	32
	La decisión final	José Miguel de Azaola	05.12.78	26
	Las razones del "sí"	Antonio Papell	05.12.78	27
	Día clave para el País Vasco	Pedro Morales Moya	06.12.78	24
	La tarea	Luis Apostua	06.12.78	25
	Las españas y su primado	Portos	06.12.78	25
	Construir el futuro	Antonio Papell	06.12.78	25
	Foralismo y Constitución	Gaspar	07.12.78	28
	El alumbramiento de la Constitución	Antonio Papell	07.12.78	29
	La transición ha terminado	Antonio Papell	08.12.78	26
	Lo que es y lo que no es una Constitución	Manuel Jiménez	08.12.78	26

		de Parga		
	Método de lectura	Luis Apostua	08.12.78	27
	Triunfadores y derrotados	José Miguel de Azaola	09.12.78	24
	Sobre abstenciones y votos negativos	P.V. Gálvez	09.12.78	24
	Las próximas elecciones en el PNV	Andoni Trueba	09.12.78	29
	El <i>impasse</i> de los partidos	Antonio Papell	09.12.78	29

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	El Referèndum		24.10.79	24
	Hoy, referèndum		25.10.79	Portada
COLUMNA OPINIÓ	Nuestra grave responsabilidad	José María Viana	23.10.79	11
	Mañana	Publius	24.10.79	24
	Día de reflexión	Ricardo Echano	24.10.79	33
	La perspectiva socioeconómica de las autonomías	Gabriel Elorriaga	24.10.79	35
	La respuesta	José Miguel de Azaola	25.10.79	24
	Ya no hay más salidas	Antonio Papell	26.10.79	22
	Orden público y el País Vasco	Víctor Salmador	26.10.79	22
	Navarra y el Estatuto de Guernica	Víctor Manuel Arbeloa	27.10.79	29
	¿Y ahora?	José Miguel de Azaola	28.10.79	32
	Quedan por dar los pasos decisivos	Isabel Bergareche	28.10.79	33

DEIA

1975: Mort de Franco

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1976: Aberri Eguna

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ				

1977: Eleccions legislatives i restabliment de la Generalitat

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Cien números de Deia		01.10.77	3
COLUMNA OPINIÓ	Tradición, mitos y los dos proyectos de futuro para Euskadi (I)	Ramiro Pinilla	29.09.77	3
	¿Es vasca Navarra?	José Estornes Lasa	30.09.77	3
	Tradición, mitos y los dos proyectos de futuro para Euskadi (II)	Ramiro Pinilla	30.09.77	3
	Por una cultura vasca abierta y crítica	Juan P. Fusi	01.10.77	3
	La democracia agonizante	J.L. Martín Descalzo	02.10.77	2
	Claves de viabilidad para Euzkadi	Guillermo Herzog de Bustos	02.10.77	3
	Constitución 78 versus Estatuto 36	Ramón Bajo Fanlo	03.12.77	2
	¿A quién votan los católicos?	J.L. Martín Descalzo	03.12.77	2

1978: Referèndum popular per aprovar la CE

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL				
COLUMNA OPINIÓ	La nueva minoria	Elías Ruiz Ceberio	06.12.78	2
	¡A trabajar!	José Ramón Scheifler	07.12.78	2
	El búfalo que se parecía a Beethoven... o las genialidades de don Felipe	José Luis Irisarri	08.12.78	2

1979: Referèndum popular per aprovar l'Estatut de Catalunya i Euskadi

	Titular	Autor	Data	Pàgina
EDITORIAL	Los que no votan también van a votar		24.10.79	2
	Si-Bai		25.10.79	2
	La paz empieza hoy		26.10.79	2
COLUMNA OPINIÓ	Un camino abierto	Félic García Olano	23.10.79	2
	Navarra ante el Estatuto de Gernika	Pello Irujo Elizalde	23.10.79	2
	El instante de las urnas	Elías Ruiz Cebrero	24.10.79	2
	Euzkadin, Ezaren Billa (Una historia de brujas)	Mitxel Unzueta	24.10.79	3
	O el estatuto o la frustración	Asier	24.10.79	3
	El camino del estatuto de Gernika	Martín de Ugalde	25.10.79	2
	25 de octubre de 1839	Elías Amezaga	25.10.79	3

	Carlos Garaikoetxea, "un vasco de Navarra"	T. Hernandorena	25.10.79	3
	Reconciliación, pesimismo y esperanza	Félix García Olano	27.10.79	2

